

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

مجموعه مطالعات تحلیلی لایحه بودجه سال ۱۳۹۸ کل کشور

جلد دوم: بخشی - استانی



مرکز پژوهش‌های توسعه و آینده‌نگری

گروه پژوهشی نظام‌های نوین برنامه ریزی بودجه ریزی و مدل سازی

مجموعه گزارش ۴۹

شناسه گزارش

عنوان	مجموعه مطالعات تحلیلی لایحه بودجه سال ۱۳۹۸ جلد دوم: بخشی - استانی
کد شناسه	۹۸-۹-۱۰۸۸
گروه پژوهشی	نظام‌های نوین برنامه ریزی بودجه ریزی و مدل سازی
ناشر	مرکز پژوهش‌های توسعه و آینده‌نگری
تاریخ انتشار	اردیبهشت ۱۳۹۸
صفحه آرایه	محمدسعید حسن پورزرکامی
مطالب این گزارش لزوماً بیانگر نظر رسمی سازمان برنامه و بودجه کشور و مرکز پژوهش‌های توسعه و آینده‌نگری نمی‌باشد	
حقوق معنوی اثر متعلق به پدیدآورندگان و حقوق مادی آن، به مرکز پژوهش‌های توسعه و آینده‌نگری سازمان برنامه و بودجه کشور تعلق دارد و استفاده از آن با ذکر ماخذ بلامانع خواهد بود.	
آدرس: تهران - میدان بهارستان - خیابان صفی‌علی‌شاه کد پستی: ۱۱۴۹۹۴۳۱۴۱	
https://www.dfrc.ir/ Email : info@dfrc.ir	

فهرست مطالب

صفحه	عنوان
	پیشگفتار
	فصل سوم: حوزه بخشی
۱۱.....	بخش آموزش و پرورش عمومی در لایحه بودجه سال ۱۳۹۸
۵۰.....	بخش سلامت در لایحه بودجه ۱۳۹۸
۱۱۲.....	بخش آموزش فنی و حرفه‌ای در لایحه بودجه سال ۱۳۹۸
۱۵۵.....	تحلیل بودجه امور فرهنگ، گردشگری و ورزش در لایحه بودجه سال ۱۳۹۸ کل کشور
۲۵۹.....	بررسی بودجه پژوهش، فناوری و اقتصاد دانش بنیان بر مبنای ارزیابی لایحه بودجه سال ۱۳۹۸
۳۰۲.....	بودجه بخش انرژی در لایحه بودجه سال ۱۳۹۸
۳۴۲.....	گزارش تحلیلی بخش ارتباطات و فناوری اطلاعات بر مبنای ارزیابی لایحه بودجه سال ۱۳۹۸
۳۹۷.....	تحلیل بخش صنعت و معدن با تاکید بر لایحه بودجه سال ۱۳۹۸ کل کشور
۴۵۸.....	بودجه بخش بازرگانی در لایحه بودجه سال ۱۳۹۸
	فصل سوم: حوزه استانی
۵۰۱.....	تحلیل استان‌ها در لایحه بودجه ۱۳۹۸
	پیوست
۵۳۳.....	پیوست: چارچوب تدوین مجموعه گزارش‌های تحلیلی
۵۳۸.....	فهرست مشاوران و داوران مجموعه مطالعات
۵۳۹.....	فهرست مجموعه دو جلدی:

پیش‌گفتار

به‌منظور تبیین و تشریح اهداف دولت در لایحه بودجه سال ۱۳۹۸ کل کشور، مرکز پژوهش‌های توسعه و آینده‌نگری اقدام به تهیه و تدوین گزارشات تحلیلی در سطوح مختلف کلان، فرابخشی و بخشی و استانی را در دستور کار خود قرار داد. در گزارشات تحلیلی مذکور ضمن تبیین رسالت‌ها و مأموریت‌های دولت در ابعاد مختلف کلان، فرابخشی و بخشی، اهداف و سیاست‌های اجرایی بودجه در سال مالی تبیین گردیده است.

کار تهیه و تدوین گزارش‌های تحلیلی لایحه بودجه سال ۱۳۹۸ با ابلاغیه ریاست محترم سازمان به این مرکز با همکاری کلیه معاونت‌ها و امور تخصصی سازمان آغاز گردید. مرکز در ابتدا چهارچوب تهیه و تدوین گزارش‌های تحلیلی بودجه در سطوح کلان، فرابخشی، بخشی و استانی را مدون کرده و با برگزاری جلسات هماهنگی با نمایندگان امور تخصصی معاونت‌های سازمان، به تشریح و تبیین چهارچوب مذکور پرداخت. در ادامه پس از دریافت پیشنهادهای همکاری از سوی کارشناسان امور تخصصی سازمان و پژوهشگران مرکز، تهیه و تنظیم گزارش‌ها آغاز شد. ماحصل تلاش‌های صورت گرفته تدوین گزارش‌های تحلیلی در حوزه‌های کلان و فرابخشی و بخشی، استانی به شرح زیر است:

سطح کلان شامل: ۱- اشتغال ۲- اوراق مالی اسلامی ۳- بدهی‌های دولت ۴- سیاست‌های اقتصاد مقاومتی ۵- رشد اقتصادی و چشم‌انداز آن در لایحه بودجه ۶- تجارت خارجی ۷- نقش صندوق توسعه ملی در بودجه ۸- تملک دارایی‌های سرمایه‌ای دولت ۹- مصارف عمومی بودجه ۱۰- شرکت‌های دولتی

سطح فرابخشی شامل: ۱- توسعه فناوری و اطلاعات ۲- محیط زیست

سطح بخشی شامل: ۱- آموزش و پرورش ۲- سلامت ۳- آموزش فنی و حرفه ای ۴- فرهنگ و هنر و تربیت بدنی و گردشگری ۵- پژوهش و فناوری ۶- انرژی ۷- ارتباطات و فناوری اطلاعات ۸- صنعت و معدن ۹- بازرگانی داخلی و خارجی

سطح استانی: ۱- وضعیت استان‌ها

در پایان بر خود واجب می‌دانم تا از همکاری و تلاش‌های کلیه معاونت‌ها، امور تخصصی و همه کسانی که در تهیه و انتشار این گزارش‌ها مشارکت داشته صمیمانه تشکر و قدردانی نموده و از صاحب‌نظران محترم تقاضا دارم با ارسال نقطه نظرات اصلاحی و نقدها و راهکارهای سازنده، موجبات ارتقاء کیفی محتوای این گزارش‌ها را فراهم آورند.

علیرضا آزموه اردلان

سرپرست مرکز

فصل سوم

حوزه بخشی

بخش آموزش و پرورش عمومی در لایحه بودجه سال ۱۳۹۸

طاهره عدل بند، مهدی دستا، مجید سلیمانی، مهسا فتاح، شیرین جعفری، علیرضا کیا

(۱) مقدمه

امروزه نهادهای آموزشی، ابزارهای مهم تحقق اهداف و مقاصد اجتماعی و اقتصادی در تمامی کشورها به شمار رفته و در برنامه‌ریزی‌ها و سیاست‌گذاری‌ها، نقش و اهمیت نیروی انسانی بیش از سرمایه و منابع مادی مورد تأکید است چراکه اساساً سرمایه‌گذاری در امر آموزش منجر به افزایش بهره‌وری نیروی انسانی می‌شود. نظام آموزش و پرورش مبتنی بر دو حوزه آموزش و پرورش عمومی و آموزش فنی و حرفه‌ای است که به چهار دوره (سه‌ساله) شامل دوره‌های اول و دوم آموزش ابتدایی (دو دوره سه‌ساله) و دوره‌های آموزش متوسطه اول و دوم (دو دوره سه‌ساله) تقسیم‌بندی شده است. بر همین مبنا، حوزه آموزش فنی و حرفه‌ای دربرگیرنده دوره‌های تحصیلی متوسطه دوم فنی و حرفه‌ای و کار و دانش است که صرفاً به فعالیت‌های رسمی در این حوزه می‌پردازد. دوره آموزش ابتدایی با هدف افزایش دسترسی جمعیت لازم‌التعلیم و توسعه آموزش عمومی، جزو آموزش‌های اجباری است. آموزش کودکان استثنایی و استعدادهای درخشان علاوه بر کودکان عادی، در تعهد وزارت آموزش و پرورش است. همچنین فعالیت نهضت سوادآموزی در زمره فعالیت‌های آموزشی غیررسمی بوده و در حوزه آموزش و پرورش عمومی قرار دارد.

وزارت آموزش و پرورش به‌عنوان متولی آموزش عمومی در نظام آموزش رسمی کشور و در انجام وظایف قانونی و مأموریت‌های تعریف‌شده برای اجرای سیاست‌های کلی ایجاد تحول در نظام آموزش و پرورش، هم‌اکنون وظیفه آموزش حدود ۱۳,۲۷۲ هزار نفر دانش‌آموز را در بیش از ۹۲ هزار آموزشگاه با ۴۸۲ هزار کلاس درس در سراسر کشور بر عهده دارد. تعداد ۶,۴۵۸ هزار نفر (۴۸/۷ درصد) دانش‌آموز دختر و ۶,۸۱۴ هزار نفر (۵۱/۵ درصد) دانش‌آموز پسر هستند. همچنین حدود ۱۰,۱۱۵ هزار نفر (۷۶/۲ درصد) از آنان شهری و ۳,۱۵۷ هزار نفر (۲۳/۸ درصد) روستایی می‌باشند. از این تعداد دانش‌آموز، بالغ بر ۱۱,۶۵۲ هزار نفر دانش‌آموز دولتی است که ۶,۸۰۵ هزار نفر (۵۸/۴ درصد) آنان در دوره ابتدایی، حدود ۲,۸۹۲ هزار نفر (۲۵ درصد) آنان در دوره متوسطه اول و تعداد ۱,۹۵۶ هزار نفر (۱۶/۶ درصد) در دوره متوسطه دوم مشغول به تحصیل می‌باشند. تعداد ۱,۶۱۹ هزار نفر (۱۲/۲ درصد) از کل دانش‌آموزان را دانش‌آموزان غیردولتی تشکیل می‌دهند که در حدود ۱۶ هزار مدرسه با ۹۶ هزار کلاس درس مشغول به تحصیل می‌باشند^۱.

^۱ مأخذ: سالنامه آماری آموزش و پرورش، سال تحصیلی ۹۷-۱۳۹۶

وزارت آموزش و پرورش به موازات فعالیت آموزشی و تلاش در جهت پوشش هرچه بیشتر افراد لازم‌التعلیم با روش‌های گوناگون از قبیل اجرای طرح روستا مرکزی و تأمین هزینه ایاب و ذهاب دانش‌آموزان، تأسیس مدارس شبانه‌روزی و عشایری و تأمین بخشی از لوازم‌التحریر و تغذیه دانش‌آموزان مناطق محروم؛ رسالت تربیت و پرورش و سلامت دانش‌آموزان را نیز با اجرای فعالیت‌های فوق‌برنامه علمی، فرهنگی، هنری و دینی، ورزش و سلامت و بهداشت دانش‌آموزان عهده‌دار است. همچنین حمایت از مدارس غیردولتی در قالب ارائه تسهیلات برای تأسیس، راه‌اندازی و تجهیز این‌گونه مدارس، بخشی دیگر از فعالیت‌های وزارت آموزش و پرورش است. بر این اساس، عمده برنامه‌ها و فعالیت‌های آموزشی و پرورشی وزارت آموزش و پرورش در ۹ حوزه ذیل قابل طبقه‌بندی است:

- ✓ حوزه آموزش
- ✓ حوزه امور تربیتی و پرورشی و توانمندسازی
- ✓ حوزه سلامت و تربیت‌بدنی
- ✓ حوزه فعالیت‌های ستادی و اداری
- ✓ حوزه تألیف، نشر و چاپ کتب درسی
- ✓ حوزه حمایت از دانش‌آموزان (تغذیه رایگان، ایاب و ذهاب، یارانه غذا و ...)
- ✓ حوزه آموزش‌های خاص (آموزش استثنائی و استعدادهای درخشان)
- ✓ حوزه پژوهش

۲) وضعیت بخش در اسناد قانونی

اسناد قانونی و فرادستی در بخش آموزش و پرورش عمومی عبارت‌اند از:

۱. سند چشم‌انداز جمهوری اسلامی ایران در افق ۱۴۰۴
 ۲. سیاست‌های کلی ابلاغی برنامه ششم توسعه
 ۳. احکام و مواد قانونی برنامه پنج‌ساله ششم توسعه
 ۴. سند تحول بنیادین آموزش و پرورش (موضوع ماده «۲» قانون برنامه ششم توسعه)
 ۵. سیاست‌های کلی ایجاد تحول در نظام آموزش و پرورش کشور، ابلاغی مقام معظم رهبری
 ۶. اهداف، سیاست‌ها، برنامه‌های عملیاتی و پروژه‌های اولویت‌دار اقتصاد مقاومتی
- که به تفصیل به شرح ذیل می‌باشند:

۲-۱) سند چشم‌انداز جمهوری اسلامی ایران در افق ۱۴۰۴

در افق بیست‌ساله جمهوری اسلامی، ایران کشوری است توسعه‌یافته با جایگاه اول اقتصادی، علمی و فناوری در سطح منطقه، با هویت اسلامی و انقلابی، الهام‌بخش در جهان اسلام و با تعامل سازنده و مؤثر در روابط بین‌الملل؛ که برخورداری از دانش پیشرفته و توانا در تولید علم و فناوری و متکی بر سرمایه انسانی، دارای

انسان‌های آگاه و عامل به حقوق و تکالیف فردی و عمومی واجد وجدان اجتماعی، از ویژگی‌های این جامعه ایرانی است.

۲-۲) سیاست‌های کلی ابلاغی برنامه ششم توسعه

سیاست‌های کلی برنامه ششم توسعه دارای (۸۰) بند در (۸) سرفصل‌های امور اقتصادی، فناوری اطلاعات و ارتباطات، اجتماعی، دفاعی و امنیتی، سیاست خارجی، حقوقی و قضایی، فرهنگی، علم، فناوری و نوآوری است و بند (۷۵) از امور علم، فناوری و نوآوری مرتبط با آموزش و پرورش عمومی است که به شرح زیر است:

بند(۷۵): اجرای سند تحول بنیادین آموزش و پرورش و تأکید بر دوران تحصیلی کودکی و نوجوانی

۳-۲) احکام و مواد قانونی برنامه پنج‌ساله ششم توسعه

• اهداف کلان بخش در برنامه ششم توسعه:

- ✓ تأمین و بسط عدالت در برخورداری از فرصت‌های تعلیم و تربیت
- ✓ ارتقای کیفیت تعلیم و تربیت
- ✓ بازنگری و بازمهندسی ساختارها، رویه‌ها و روش‌ها
- ✓ ارتقای منزلت اجتماعی و جایگاه حرفه‌ای سرمایه‌انسانی آموزش و پرورش با تأکید بر نقش الگویی و جایگاه معلم

احکام و مواد قانونی مرتبط با بخش در قانون برنامه پنج‌ساله ششم توسعه به شرح زیر است:

مواد قانونی مرتبط با بخش آموزش و پرورش در قانون برنامه ششم توسعه

موضوع	ماده	بند / جزء	ردیف
موضوعات زیر مسائل محوری برنامه است. دولت موظف است طرح‌های (پروژه‌های) مرتبط با آن‌ها و همچنین مصوبات ستاد فرماندهی اقتصاد مقاومتی صرفاً در حوزه‌های ذیل‌الذکر را در بودجه سالانه اعمال نماید: ت- موضوع خاص اجرای سند تحول بنیادین آموزش و پرورش،	۲	ت	۱
دولت مکلف است برای ایجاد تحول در نظام تعلیم و تربیت اقدامات زیر را انجام دهد:	۶۳	الف	۲
اجرای سند تحول بنیادین آموزش و پرورش به نحوی که کلیه اقدامات وزارت آموزش و پرورش بر اساس این سند انجام شود و اقدامی مغایر با قانون و سند صورت نگیرد.	۶۳	الف/۱	۳
تهیه نظام رتبه‌بندی معلمان و استقرار نظام پرداخت‌ها بر اساس تخصص با شایستگی‌ها و عملکرد رقابتی مبتنی بر نظام رتبه‌بندی معلمان و مهندسی نیروی انسانی بر اساس سند تحول و نقشه جامع علمی کشور با تصویب مجلس شورای اسلامی در قالب بودجه سنواتی	۶۳	الف/۲	۴
ارتقای جایگاه آموزش و پرورش به‌منابه مهم‌ترین نهاد تربیت نیروی انسانی و مولد سرمایه اجتماعی و انسانی عهده‌دار اجرای سیاست‌های مصوب و هدایت و نظارت بر آن به‌عنوان امر حاکمیتی با توسعه همکاری دستگاه‌های اجرائی	۶۳	الف/۳	۵

ردیف	بند / جزء	ماده	موضوع
۶	الف/۴	۶۳	توسعه و تسهیل سفرهای فرهنگی دانش آموزی به ویژه اردوهای زیارتی و راهیان نور
۷	ب	۶۳	سازمان اداری و استخدامی کشور و سازمان موظفانده به منظور ارتقای کیفیت نظام تعلیم و تربیت با جذب معلم از طریق دانشگاه‌های فرهنگیان و شهید رجایی، در طول اجرای قانون برنامه، ردیف‌های استخدامی و تأمین اعتبار مورد نیاز آموزش و پرورش را با رعایت قوانین و ضوابط مربوطه و ظرفیت جذب دانشجو در دانشگاه‌های یاد شده برای جذب دانشجو معلم‌ها در اختیار وزارت آموزش و پرورش قرار دهند.
۸	پ	۶۳	وزارت آموزش و پرورش مکلف است نسبت به اختصاص نیروی انسانی، تجهیزات و امکانات مورد نیاز، اتحادیه انجمن‌های اسلامی دانش‌آموزان- سازمان بسیج دانش‌آموزی- سازمان دانش‌آموزی بر اساس مقرراتی که با پیشنهاد وزارت به تصویب هیئت‌وزیران می‌رسد اقدام نماید.
۹	ت	۶۳	دولت مکلف به تنظیم و اجرای سیاست‌های حمایتی از خیرین مدرسه‌ساز است و باید معادل کمک‌های تحقق یافته آنان را جهت تکمیل طرح‌های (پروژه‌های) نیمه‌تمام خیرین در بودجه سنواتی منظور نماید.
۱۰	ت/ تبصره	۶۳	آیین‌نامه اجرایی این بند حداکثر ظرف دو ماه پس از لازم‌الاجرا شدن این قانون توسط وزارت آموزش و پرورش تهیه و به تصویب هیئت‌وزیران می‌رسد.
۱۱	ث	۶۳	دولت مکلف است به منظور افزایش ایمنی و مقاوم‌سازی مدارس و فضاهای پرورشی و ورزشی وزارت آموزش و پرورش معادل ریالی مبلغ سه میلیارد (۳,۰۰۰,۰۰۰,۰۰۰) دلار در طول اجرای قانون برنامه از محل حساب ذخیره ارزی پس از کسر سهم صندوق توسعه ملی با اولویت طرح‌های (پروژه‌های) نیمه‌تمام آموزشی، پرورشی و تربیت‌بدنی آموزش و پرورش اختصاص دهد.
۱۲	ج	۶۳	هزینه کلیه اشخاص حقیقی و حقوقی غیردولتی در احداث، توسعه، تکمیل و تجهیز فضاهای آموزشی و پرورشی، خوابگاه‌های شبانه‌روزی، کتابخانه‌ها، سالن‌های ورزشی وابسته به وزارت آموزش و پرورش که در چهارچوب مصوب شورای برنامه‌ریزی و توسعه استان انجام می‌شود با تأیید سازمان توسعه، نوسازی و تجهیز مدارس کشور به‌عنوان هزینه قابل قبول مالیاتی محسوب می‌شود
۱۳	ج/ تبصره	۶۳	آیین‌نامه اجرایی این بند ظرف سه ماه پس از لازم‌الاجرا شدن این قانون توسط سازمان با همکاری وزارتخانه‌های امور اقتصادی و دارایی و آموزش و پرورش تهیه می‌شود و به تصویب هیئت‌وزیران می‌رسد.
۱۴	چ	۶۳	کلیه درآمدها، کمک‌ها و هدایای مردمی نقدی به سازمان دانش‌آموزی پس از واریز به خزانه به‌عنوان درآمد اختصاصی وزارت آموزش و پرورش محسوب می‌گردد. وزارت آموزش و پرورش موظف است مبالغ واریزی در قالب بودجه سنواتی را فقط برای فعالیت‌های فرهنگی و پرورشی توسط سازمان دانش‌آموزی در مدارس هزینه نماید.
۱۵	ح	۶۳	دولت موظف است در طول سال‌های برنامه اعتبار و منابع لازم را در جهت ترویج ارزش‌های ایرانی اسلامی و توسعه فرهنگ مطالعه و پژوهش در مناطق محروم روستایی و مناطق عشایری و مرزی در اختیار کانون پرورش فکری کودکان و نوجوانان قرار دهد.
۱۶	ذ	۶۴	به‌منظور تحقق اقتصاد دانش‌بنیان، افزایش بهره‌وری، تنظیم رابطه متقابل تحصیل و اشتغال، گسترش همکاری و تعاملات فعال بین‌المللی و افزایش نقش مردم در مدیریت علمی و فناوری کشور: د- وزارت علوم، تحقیقات و فناوری مکلف است نسبت به ساماندهی مربیان حق‌التدریس آموزشکده‌های فنی و حرفه‌ای زیرمجموعه وزارت آموزش و پرورش که به وزارت مذکور انتقال یافته‌اند، تا سال دوم اجرای قانون برنامه اقدام نماید.
۱۷	-	۸۵	کارکنان وزارت آموزش و پرورش که عضویت صندوق ذخیره فرهنگیان را پذیرفته‌اند و یا خواهند پذیرفت باید ماهانه درصدی از حقوق و مزایای خود را تا پنج درصد (۵٪) به حساب صندوق واریز کنند. دولت نیز موظف است همه‌ساله معادل سهم واریزی اعضاء به صندوق ذخیره فرهنگیان را به‌طور کامل در ردیف اعتباری خاص در بودجه سنواتی منظور و پرداخت نماید.

موضوع	ماده	بند / جزء	ردیف
وزارت آموزش و پرورش مکلف است به منظور ترویج فرهنگ ایثار و شهادت نسبت به معرفی الگوها و قهرمانان ملی ایثار و شهادت در متون درسی کلیه پایه‌های تحصیلی و فعالیت‌های پژوهشی و برگزاری مسابقات علمی اقدام نموده و در جهت تعمیق ایمان و ترویج باورها در صیانت از فرهنگ دینی و انقلابی نسبت به اجرای یادواره‌های شهدای دانش‌آموز و فرهنگی و برگزاری اردوهای راهیان نور ویژه دانش‌آموزان و فرهنگیان با سازمان بسیج همکاری لازم را به عمل آورد.	۸۶	ب	۱۸

۳) جهت‌گیری‌ها، راهبردها و سیاست‌های تعیین شده در برنامه ششم، احکام دائمی،

برنامه دولت دوازدهم و بخشنامه بودجه سال ۱۳۹۸

۱-۳) اهداف کلی، راهبردها و سیاست‌های تعیین شده در برنامه ششم توسعه

اهداف کلان بخش و راهبردها و سیاست‌های دستیابی به آن‌ها که در سند تفصیلی برنامه ششم آمده است، به شرح زیر است:

اهداف کلی، راهبردها و سیاست‌های بخش آموزش و پرورش عمومی در برنامه ششم توسعه

سیاست‌ها	راهبردها	اهداف کلی
تهیه بسته‌های برنامه‌ای خاص برای مناطق و استان‌های ویژه و دارای محرومیت آموزشی	کاهش نابرابری در استان‌های کشور با اولویت استان‌های نا برخوردار (بر اساس شاخص‌های آموزشی)	تأمین و بسط عدالت در برخورداری از فرصت‌های تعلیم و تربیت
گسترش بهره‌برداری از ظرفیت آموزش‌های غیرحضوری و مجازی در برنامه‌های آموزشی و تربیتی		
اولویت‌بخشی به آموزش ابتدایی در تأمین و تخصیص منابع و تقویت نگاه تخصصی و زیربنایی به این دوره تحصیلی به‌ویژه در مناطق محروم		
توسعه متوازن و عادلانه، مقاوم‌سازی و نوسازی فضاهای آموزشی، پژوهشی، پرورشی، ورزشی و بهداشتی متناسب با ویژگی‌ها و نیازهای دانش‌آموزان و اقتضات فرهنگ اسلامی-ایرانی، برنامه‌های درسی و تربیتی و شرایط اقلیمی و فرهنگی	ارتقای کیفیت عوامل آموزشی، بهبود فرایندها، محتوی و خروجی‌ها	ارتقای کیفیت تعلیم و تربیت
متناسب‌سازی حجم و محتوای منابع درسی و ساعات و روزهای آموزشی با توانمندی‌ها و ویژگی‌های دانش‌آموزان		

سیاست‌ها	راهبردها	اهداف کلی
ایجاد نظام رتبه‌بندی مدارس و مؤسسات آموزشی و پرورشی به‌منظور شفاف‌سازی عملکرد و ارتقای کیفیت و تقویت انگیزه‌های رقابتی منطقی و علمی		
تقویت ایمان، بصیرت دینی و باور به ارزش‌های انقلاب اسلامی و توانمندسازی مربیان و دانش‌آموزان برای وفاداری و حمایت آگاهانه از این ارزش‌ها		
تنوع‌بخشی به محیط‌های یادگیری در فرایند تعلیم و تربیت دانش‌آموزان		
- کیفیت‌بخشی فرایندهای یاددهی یادگیری با تکیه بر استفاده هوشمندانه از فناوری‌های مهم - ارتقای نظام بودجه‌ریزی به‌منظور ارتقای بهره‌وری و مدیریت هزینه		
توسعه فرهنگ اقامه نماز و اهتمام به برپایی نماز جماعت در مدرسه و تقویت انس با قرآن با دانش‌آموزان		
تنظیم و اجرای برنامه جامع کارآفرینی و مهارت‌آموزی برای تمام دوره‌های تحصیلی به‌ویژه در دوره دوم متوسطه		
ایجاد شبکه‌های پژوهشی دانش‌آموزی درون ساختار نظام تعلیم و تربیت رسمی و عمومی با استفاده از فناوری‌های نوین		
طراحی و اجرای نظام ارزش‌یابی نتیجه محور بر اساس استانداردهای ملی برای گذر از دوره‌های تحصیلی		
حاکمیت برنامه محوری به‌جای کتاب محوری و تولید بسته آموزشی در برنامه درسی با رعایت اصل معلم محوری		
مشارکت فعال در تعاملات بین‌المللی و ارتقای جایگاه ایران در ارزیابی کیفیت جهانی		
تأکید بر معلم مداری و معلم پژوهی در رابطه با معلم و دانش‌آموز در عرصه تعلیم و تربیت		

سیاست‌ها	راهبردها	اهداف کلی
برنامه محوری در ساماندهی و به‌کارگیری اثربخش منابع انسانی و توزیع عادلانه آن در مدارس سراسر کشور	ساماندهی نیروی انسانی و بازنگری در ساختارهای اداری و مدیریتی	بازنگری و بازمهندسی ساختارها، رویه‌ها و روش‌ها
اصلاح ساختار اجرایی و کاهش تعداد واحدهای اداری به‌منظور مدیریت کارآمد و اثربخش		
افزایش نقش شوراهای آموزش و پرورش استان‌ها و مناطق در برنامه‌ریزی، تأمین منابع و امکانات		
متناسب‌سازی اختیارات مدارس با قوانین و مقررات موضوعه		
طراحی نظام جامع تربیت معلم از طریق دانشگاه فرهنگیان با تمرکز بر تربیت آموزگار دوره ابتدایی و متوسطه اول و تربیت دبیران سایر مقاطع آموزشی با همکاری سایر دانشگاه‌های کشور از بین فارغ‌التحصیلان آنان	- ارتقای نظام تربیت معلم	ارتقاء منزلت اجتماعی و جایگاه حرفه‌ای سرمایه انسانی آموزش و پرورش با تأکید بر نقش الگویی و جایگاه معلم
استقرار نظام شایستگی‌های حرفه‌ای و اعتقادی مدیران و معلمان و فراهم آوردن سازوکارهای اجرایی برای مشارکت فعال و مؤثر در تعلیم و تربیت	- ارتقای جایگاه معلمان در جامعه و بازنگری در سیاست‌های سرمایه انسانی	
- ایجاد سازوکارهای لازم برای تقویت جایگاه و منزلت فرهنگی و اجتماعی معلمان، بازمهندسی سیاست‌ها و اصول حاکم بر شیوه‌های جذب، تربیت و نگهداشت معلمان با تأکید بر انطباق سطح شایستگی‌های حرفه‌ای معلمان در سطح ملی و جهانی، بهره‌مندی مناسب از بازنشستگان آموزش و پرورش با تجارب مفید آنان و استفاده بهینه از دانش و تجربه نخبگان و پیشکسوتان آموزش و پرورش		

۲-۳) موضوعات خاص بخش در برنامه ششم توسعه

در بند(ت) ماده (۲) قانون برنامه ششم توسعه در تبیین موضوعات خاص، به اجرای سند تحول بنیادین آموزش و پرورش اشاره شده است. از این رو اجرای دقیق سند تحول بنیادین آموزش و پرورش از طریق تدوین و تصویب شش زیر نظام این سند و اجرای برنامه‌های مرتبط با آن‌ها در زمینه‌های برنامه درسی، تربیت معلم

و تأمین منابع انسانی، راهبری و مدیریت، تأمین و تخصیص منابع مالی، تأمین فضا و تجهیزات و فناوری و پژوهش و ارزشیابی؛ اصلی‌ترین مأموریت این بخش است.

۳-۳) سیاست‌های ابلاغی رئیس‌جمهور در دولت دوازدهم

ریاست محترم جمهور در دولت دوازدهم با توجه به برنامه‌های ارائه شده به مردم در دوران انتخابات ریاست جمهوری، پس از ابلاغ حکم وزارت به وزیر محترم وزارت آموزش و پرورش، جهت‌گیری‌ها و اولویت‌هایی را تحت عنوان اولویت‌های ابلاغی به تفکیک دو حوزه عمومی و اختصاصی برای وزارت مذکور تعیین نموده است و این سازمان را مکلف نموده است گزارش عملکرد فعالیت‌های مرتبط با اولویت‌های ابلاغی را هر شش ماه یکبار به ریاست محترم جمهور ارائه نماید.

ماهیت اولویت‌های عمومی در هشت بند عمدتاً مبتنی بر اصلاح ساختار و رویه‌ها و تأکید بر اصل شایسته‌سالاری در واگذاری مسئولیت‌ها؛ و اولویت‌های تخصصی نیز بر مهارت‌آموزی و توانمندسازی، ارتقای توانمندی‌های اجتماعی و فرهنگی، تقویت مبانی ارزش‌های دینی و اخلاقی و مراقبت از سلامت روحی و اخلاقی دانش‌آموزان و تقویت خرید خدمات آموزشی توسط دولت تأکید نموده است که تمامی این موضوعات در اسناد فرادستی به‌ویژه سند تحول بنیادین آموزش و پرورش و زیرنظام‌های مرتبط با سند مذکور پیش‌بینی شده است.

۳-۴) بخشنامه بودجه سال ۱۳۹۸

لایحه بودجه سال ۱۳۹۸ کل کشور به‌عنوان دومین بودجه از سال دوم قانون برنامه پنج‌ساله ششم توسعه، قلمداد می‌شود که در تدوین آن، حفظ ثبات اقتصادی کشور، مهار تورم و صیانت از تولید و اشتغال، مقابله فعالانه با تحریم‌ها و تأمین معیشت مردم در چهارچوب الزامات اسناد فرادستی همچون سند چشم‌انداز، سیاست‌های ابلاغی مقام معظم رهبری، احکام دائمی برنامه‌های توسعه و برنامه ششم و سیاست‌های کلی اقتصاد مقاومتی سرلوحه کار قرار گرفته است.

لایحه بودجه سال ۱۳۹۸ وزارت آموزش و پرورش و دستگاه‌های مستقل و تابعه آن (شامل ۶ دستگاه مستقل، ۳ دستگاه تابعه و ۱۰ ردیف)، با مدنظر قرار دادن محورهای ذیل تدوین شده است:

- سیاست‌های ابلاغی برنامه ششم توسعه، راهکارهای اجرایی سند تحول بنیادین آموزش و پرورش و اقدامات اساسی برنامه ششم مرتبط در تعریف فعالیت‌ها و پیش‌بینی اعتبار
- انجام اقدامات لازم برای هزینه‌یابی فعالیت‌های اجرایی

در راستای استقرار نظام بودجه‌ریزی مبتنی بر عملکرد به استناد بند (پ) ماده (۶۳) قانون برنامه ششم توسعه، در سال جاری بودجه تعداد (۸) دستگاه و ردیف هزینه‌ای بخش آموزش و پرورش عمومی شامل وزارت آموزش و پرورش و سه ردیف سرانه دانش‌آموزی، پیش از دبستان و طرح جامع حمایت و ارتقاء پوشش تحصیلی مناطق محروم در ذیل آن و تعداد سه دستگاه مستقل سازمان پژوهش و برنامه‌ریزی آموزشی، پژوهشگاه مطالعات آموزش و پرورش و دانشگاه فرهنگیان بر اساس بودجه‌ریزی مبتنی بر عملکرد مصوب شده و در بخش اول پیوست (۴) قانون بودجه درج گردیده است. در تداوم استقرار بودجه‌ریزی مبتنی بر عملکرد، در مراحل تدوین بودجه سال ۱۳۹۸، مقرر گردید کلیه دستگاه‌ها و ردیف‌های هزینه‌ای این بخش به‌صورت قیمت تمام‌شده در پیوست لایحه بودجه درج گردد. از این‌رو، در ماه‌های اولیه سال جاری و نیز در فرآیند تدوین

لایحه بودجه ضمن برگزاری جلسات توجیهی با دستگاه‌های اجرایی مرتبط با بخش و پیگیری‌های صورت گرفته، اقدامات مؤثری در راستای استقرار بودجه‌ریزی مبتنی بر عملکرد، به عمل آمد. وزارت آموزش و پرورش و دستگاه‌های تابعه بر اساس دستورالعمل‌ها و بخشنامه‌های قبلی، ضمن استقرار نظام بودجه‌ریزی مبتنی بر عملکرد، بودجه خود را بر اساس ملاحظات زیر به سازمان ارائه کرده است:

- ارائه برنامه سالانه، برنامه‌های اجرایی و فعالیت‌های پیش‌بینی شده متناظر با برنامه ششم توسعه
- تهیه بودجه در چارچوب دستورالعمل بودجه‌ریزی مبتنی بر عملکرد
- استانداردسازی و تدوین شاخص‌های اندازه‌گیری عملکرد به صورت هدفمند و نتیجه‌گرا

۴) چالش‌های اساسی، تنگناها و مشکلات بخش

با وجود دستاوردهای قابل توجه در حوزه کمی و سطح دسترسی جمعیت لازم‌التعلیم به آموزش، هنوز هم بخش آموزش و پرورش عمومی با مشکلاتی مواجه است که با تحلیل عملکرد متغیرها و شاخص‌های کلیدی این بخش، مهم‌ترین محدودیت‌ها و مشکلات نظام آموزشی کشور به شرح زیر است:

- دسترسی نابرابر به فرصت‌ها و منابع آموزشی (فیزیکی، انسانی و مالی) در اثر پراکندگی جغرافیایی
- باورها و شرایط خاص ناشی از خرده‌فرهنگ‌ها
- بالا بودن هزینه فرصت آموزش
- ناکافی بودن عوامل مدیریتی برای مدیریت منابع انسانی و عدم حاکمیت رویکرد برنامه‌ای در مدیریت منابع انسانی در اختیار
- ضعف نظام رفاهی و مشوق‌های لازم برای ایجاد انگیزه در کارکنان وزارت آموزش و پرورش
- اثربخش نبودن نظام ارتقای حرفه‌ای نیروی انسانی و به‌روزرسانی صلاحیت‌های تخصصی معلمان
- متناسب نبودن محتوای آموزشی با نیازهای جامعه
- متنوع نبودن محیط‌های یادگیری و سنتی بودن روش‌های یاددهی - یادگیری
- ناکارآمدی نظام ارزشیابی و امتحانات در سنجش پیشرفت و توانایی‌های آموزشی کسب‌شده
- کمبود فضاهای آموزشی ناشی از توسعه قابل توجه مناطق جدید شهری (شهرک‌ها و پروژه‌های مسکن مهر) و قابل توجه بودن تعداد سکونت‌گاه‌های غیررسمی و حاشیه‌ای در کشور و کمبود فضاهای آموزشی در آن‌ها
- نبود تعادل و توازن منطقه‌ای در دسترسی به سرانه استاندارد فضاهای آموزشی و پرورشی
- بالا بودن سن مدارس و میزان استهلاک فضاهای موجود و الزام به نوسازی آن‌ها
- نامتناسب بودن فضاهای آموزشی موجود با ساختار جدید آموزشی خصوصاً در دوره ابتدایی و عدم انطباق آن‌ها با رویکرد ایجاد مجتمع‌های آموزشی
- پایین بودن سهم آموزش مهارت‌های اساسی زندگی و عدم انتقال مهارت‌های مورد نیاز برای حضور مؤثر دانش‌آموزان در جامعه
- وجود مدارس فاقد دسترسی به سامانه‌های سرمایه‌ی/گرمایشی استاندارد، آب آشامیدنی سالم و سرویس بهداشتی استاندارد فقدان تنوع در تأمین منابع مالی موردنیاز

۵) راهکارهای خروج از تنگناها و مشکلات بخش

برنامه‌های وزارت آموزش و پرورش در جهت نیل به اهداف کلان شامل تأمین و بسط عدالت در برخورداری از فرصت‌های تعلیم و تربیت، ارتقای کیفیت تعلیم و تربیت، بازنگری و بازمهندسی ساختارها، رویه‌ها و روش‌ها، ارتقای منزلت اجتماعی و جایگاه حرفه‌ای سرمایه و به‌منظور بهبود و ارتقای شاخص‌های کمی و کیفی آموزش و پرورش، در قالب محورهای زیر است:

۵-۱) اقدامات در راستای افزایش دسترسی و توسعه عدالت آموزشی

- تسری فعالیت‌های ارتقای شاخص‌های آموزشی و پرورشی به کلیه استان‌های محروم
- تقویت و توسعه آموزش پیش از دبستان به‌ویژه در مناطق محروم، روستایی و دوزبانه
- توجه به ارتقای توانمندی‌های اجتماعی و فرهنگی دانش‌آموزان با توجه به آسیب‌های اجتماعی موجود
- استمرار سیاست اجرایی و خرید خدمات آموزشی از بخش غیردولتی و تقویت اعتبار بسته‌های حمایتی برای توسعه آموزش در مناطق محروم
- تقویت اعتبارات مربوط به آموزش ابتدایی در سکونت‌گاه‌های غیررسمی و حاشیه شهرها
- استمرار برنامه‌های حمایتی از قبیل تأمین کتب درسی رایگان، تأمین هزینه ایاب و ذهاب، ارتقای خدمات خوابگاهی مدارس شبانه‌روزی به‌ویژه در مناطق محروم
- تقویت اعتبار مربوط به خدمات بهداشتی - درمانی به دانش‌آموزان استثنایی
- حمایت از بهبود شاخص‌های جسمانی و تغذیه‌ای دانش‌آموزان استثنایی ۵ استان محروم کشور

۵-۲) اقدامات مرتبط با ارتقای کیفیت فعالیت‌های آموزشی و پرورشی

- تدوین راهکارهای بهره‌وری در به‌کارگیری منابع (انسانی، مالی و فیزیکی) و اولویت‌بندی پرداخت‌ها بر اساس شایستگی حرفه‌ای عوامل اداری، آموزشی و پرورشی
- ترویج الگوی نظام تضمین کیفیت فعالیت‌های آموزشی و پرورشی
- تقویت سرانه مدارس دولتی و اولویت‌بخشی به آموزش ابتدایی در تأمین و تخصیص منابع و امکانات
- توجه بیشتر به مهارت‌آموزی دانش‌آموزان و توانمندسازی آنان برای ورود به بازار کار در آینده
- توجه ویژه به توسعه فضاهای آموزشی به‌ویژه در مناطق محروم و روستایی
- بهبود و ارتقای فعالیت‌های پرورشی و امور تربیتی دانش‌آموزان
- بهبود برنامه‌های آموزشی در پاسخ‌دهی به تنوع دانش‌آموزان اعم از تنوع زبانی، جنسیتی و مکانی و افزایش پرورش و تقویت توان خلاقیت، تفکر انتقادی و مهارت‌های نرم و کارآفرینی دانش‌آموزان
- حرکت به سمت جایگزین‌سازی تدریجی ارائه مستقیم خدمات آموزشی توسط دولت با خرید خدمت
- اصلاح ساختار اجرایی از طریق کاهش واحدهای اداری و منطقی کردن تعداد پست‌ها در حوزه اداری و ستادی

۶) تبصره‌های لایحه بودجه سال ۱۳۹۸

لایحه بودجه ۱۳۹۸		قانون بودجه ۱۳۹۷		
توضیحات	متن تبصره	تبصره ابتداء/جزء	متن تبصره	تبصره ابتداء/جزء
اختصاص مبلغ ۱۰،۰۰۰ میلیارد ریال در ردیف‌های (۸۷)،(۸۶)و(۸۸)جدول	در اجرای قانون هدفمند کردن یارانه‌ها مصوب ۱۳۸۸/۱۰/۱۵ و با هدف تحقق عدالت، کاهش فقر مطلق و توسعه بهداشت و سلامت مردم و همچنین معطوف نمودن پرداخت یارانه به خانوارهای نیازمند و در اجرای ماده ۳۹ (قانون برنامه ششم توسعه تمامی دریافتی‌ها) منابع (مندرچ در جدول ذیل به حساب سازمان هدفمندسازی یارانه‌ها نزد خزانه‌داری کل کشور واریز و پس از تخصیص سازمان برنامه‌و بودجه کشور، مطابق جدول ذیل هزینه می‌گردد.	الف/۱۴	در سال ۱۳۹۷ کلیه مدارس وزارت آموزش و پرورش از پرداخت هزینه مصرفی آب، برق و گاز در سقف یک‌هزار میلیارد (۱،۰۰۰،۰۰۰،۰۰۰) ریال و با رعایت الگوی مصرف معاف می‌باشند. سقف الگوی مصرف طی دستورالعملی توسط وزارتخانه‌های نیرو، نفت و آموزش و پرورش تدوین و اجرا می‌شود.	ی/۶
	حذف		از ابتدای سال ۱۳۹۷ به قیمت خرده‌فروشی هر نخ سیگار تولید داخل با نشان ایرانی هفتاد و پنج (۷۵)ریال، تولید مشترک صد و پنجاه(۱۵۰) ریال، تولید داخل با نشان بین‌المللی دو بیست و پنجاه (۲۵۰) ریال و وارداتی شش‌صد(۶۰۰) ریال به‌عنوان عوارض اضافه می‌گردد. وزارت امور اقتصادی و دارایی مکلف است مبالغ مزبور را از تولیدکنندگان و واردکنندگان حسب مورد اخذ و به حساب درآمد عمومی موضوع ردیف مورد اخذ و به حساب درآمد عمومی موضوع ردیف ۱۶۰۱۹۰ این قانون واریز نماید. معادل درآمد حاصل از اجرای این بند پس از واریز به حساب درآمد عمومی نزد خزانه‌داری کل کشور، طی ردیف‌های شماره ۰۱۳۷۵۰۰،	م/۶

توضیحات		لایحه بودجه ۱۳۹۸		قانون بودجه ۱۳۹۷	
	متن تبصره	تبصره ابند/جزء	متن تبصره	تبصره ابند/جزء	
			۱۲۸۵۰۰ و ۱۲۹۰۰۰ در جهت کاهش مصرف دخانیات، پیشگیری و درمان بیماری‌های ناشی از آن، بازتوانی و درمان عوارض حاصل از مصرف و توسعه ورزش، در اختیار وزارتخانه‌های ورزش و جوانان به میزان سی درصد (۳۰٪)، آموزش و پرورش به میزان بیست درصد (۲۰٪) و بهداشت، درمان و آموزش پزشکی به میزان پنجاه درصد (۵۰٪) قرار می‌گیرد.		
اختصاصی شدن درآمدهای وزارت آموزش و پرورش به استناد درج جدول لایحه بودجه	حذف		از ابتدای سال ۱۳۹۷ کلیه درآمدهای وزارت آموزش و پرورش و ادارات کل آموزش و پرورش استان‌ها مندرج در ردیف ۱۲۷۵۰۰ جدول شماره (۵) و پیوست شماره (۲) این قانون پس از واریز به خزانه‌داری کل کشور، اختصاصی می‌شود.	ب/۹	
جدید	به‌منظور توسعه عدالت آموزشی و افزایش کیفیت ارائه خدمات، با تأمین شرایط لازم جهت برخورداری همگان از خدمات آموزشی و پرورشی در چارچوب قوانین و مقررات، دولت مجاز به خرید خدمات آموزشی از مؤسسان مدارس غیردولتی و ایجاد مدارس از طریق ظرفیت این تبصره است. تحصیل در این مدارس رایگان بوده و مسئولیت انتخاب مشارکت‌کنندگان این طرح‌ها و نظارت بر کیفیت و ارزیابی خدمات ارائه‌شده بر عهده وزارت آموزش و پرورش است.	۴/۱۹			

توضیحات	لایحه بودجه ۱۳۹۸		قانون بودجه ۱۳۹۷	
	متن تبصره	تیمبره ابند/جزء	متن تبصره	تیمبره ابند/جزء
جدید	وزارت آموزش و پرورش مکلف است با هماهنگی سازمان اداری و استخدامی کشور از سال ۱۳۹۸ تعداد ادارات آموزش و پرورش مناطق و نواحی مستقر در مراکز استان‌ها را حداکثر به شصت و دو (۶۲) واحد اداری کاهش دهد.	۲/ب/۲۱		
جدید	وزارت آموزش و پرورش مکلف است با برنامه‌ریزی مناسب، نیروی انسانی موردنیاز خود از جمله در پژوهش‌سراها، رهنمایان آموزشی، مربیان بهداشت، متصدیان آزمایشگاه‌ها و کارگاه‌ها را از طریق خرید خدمات تأمین کند و به‌نحوی که تا پایان سال ۱۳۹۸ حداقل سی (۳۰٪) درصد و تا پایان سال ۱۳۹۹ حداقل پانجاه (۵۰٪) درصد خدمات فوق از طریق خرید خدمات تأمین شود.	۳/ب/۲۱		
جدید	وزارت آموزش و پرورش مکلف است از ابتدای سال ۱۳۹۸ نسبت به تجمیع ادارات آموزش و پرورش شهرستان‌ها و مناطقی که تعداد دانش‌آموزان تحت پوشش آن‌ها کمتر از پنج هزار (۵۰۰۰) نفر است، اقدام نماید.	۴/ب/۲۱		

۷) تحلیل مهم‌ترین متغیرها و شاخص‌های عملکردی بخش

براساس سند تحول بنیادین آموزش و پرورش، نظام آموزش و پرورش نهادی اجتماعی و سازمان یافته و عاملی برای انتقال، بسط و اعتلای فرهنگ از طریق آماده‌سازی دانش‌آموزان است، بنابراین بررسی عملکرد فعالیت‌های آموزشی و پرورشی از طریق پیگیری روند تغییرات شاخص‌های مرتبط با آنها از اهمیت خاصی برخوردار است. عملکرد مهم‌ترین متغیرها و شاخص‌های آموزش و پرورش عمومی در سال‌های ۱۳۹۶ و ۱۳۹۷ به شرح جدول زیر می‌باشد:

روند شاخص‌های آموزشی و پرورشی طی سال‌های ۱۳۹۶ و ۱۳۹۷

ردیف	عنوان شاخص	واحد	۱۳۹۵-۱۳۹۶	۱۳۹۶-۱۳۹۷
۱	نرخ پوشش نوآموزان	درصد	۶۷,۱	۷۰,۵
۲	نرخ پوشش تحصیلی واقعی دوره ابتدایی	درصد	۹۷,۸	۹۸,۱
۳	نرخ پوشش تحصیلی واقعی دوره متوسطه اول	درصد	۹۳,۲	۹۳,۵
۴	نرخ پوشش تحصیلی واقعی دوره متوسطه دوم	درصد	۸۱,۸	۸۳,۱
۵	نرخ گذر ظاهری از دوره ابتدایی به دوره متوسطه اول	درصد	۹۶	۹۸,۶
۶	نرخ گذر ظاهری از دوره متوسطه اول به دوره متوسطه دوم	درصد	۹۲,۵	۹۲,۴
۷	تراکم دانش‌آموز در کلاس دوره ابتدایی	نفر	۲۴	۲۵
۸	تراکم دانش‌آموز در کلاس دوره متوسطه اول	نفر	۲۵	۲۶
۹	تراکم دانش‌آموز در کلاس دوره متوسطه دوم	نفر	۲۰	۲۱

- تعداد نوآموزان دوره پیش‌دبستانی در سال تحصیلی ۹۶-۱۳۹۵، حدود ۸۹۰ هزار نفر بوده است که با نرخ رشد سالانه حدود ۵ درصد به ۹۳۵ هزار نفر در سال تحصیلی ۹۷-۱۳۹۶ افزایش یافته است و موجب ارتقای نرخ پوشش نوآموزان از ۶۷,۱ درصد به ۷۰,۵ درصد شده است. با توجه به غیراجباری بودن آن دوره پیش از دبستان و از طرفی تأثیر مثبت آموزش مذکور در میزان فراگیری و تثبیت یادگیری در دانش‌آموزان به ویژه پایه اول دوره اول ابتدایی و در بلندمدت ارتقای کیفیت آموزشی و پرورشی؛ تقویت زمینه‌های اقبال بیشتر خانواده‌ها و نیز اقدامات حمایتی در زمینه پوشش بیشتر نوآموزان مناطق دوزبانه و محروم و روستایی، ضروری می‌باشد.
- نرخ پوشش تحصیلی واقعی دوره ابتدایی به میزان ۹۸/۱ درصد است که در مقایسه با سال ماقبل خود، به میزان ۰,۳ درصد افزایش یافته است و بدین معناست که هنوز هم حدود ۲ درصد از

- واجب‌التعلیمان گروه سنی مربوط، موفق به ثبت‌نام در این دوره تحصیلی نشده‌اند. این افراد در زمره افراد بازمانده از تحصیل و یا تارک تحصیل به شمار می‌آیند که افزایش میزان دسترسی کلیه افراد لازم‌التعلیم به آموزش، بایستی از جمله اولویت‌های اصلی سیاست‌گذاران آموزشی باشد.
- نرخ پوشش تحصیلی واقعی دوره اول متوسطه در سال تحصیلی ۹۷-۱۳۹۶ برابر با ۹۳,۵ درصد بوده که به میزان ۰,۴ درصد نسبت به سال تحصیلی ۹۶-۱۳۹۵ افزایش دارد اما همچنان ۶,۵ درصد از کودکان رده سنی (۱۱-۱۴) سال، خارج از نظام آموزشی قرار دارند.
 - در دوره دوم متوسطه، نرخ پوشش تحصیلی واقعی مقدار ۸۳,۱ درصد را نشان می‌دهد که با ۱,۳ درصد افزایش، دارای عملکردی نسبتاً مطلوب در مقایسه با ۸۱,۸ درصد سال تحصیلی ۹۶-۱۳۹۵ است. با این وجود ۱۶,۹ درصد از گروه سنی (۱۷-۱۵) سال در جریان آموزشی نمی‌باشند.
 - نرخ گذر ظاهری از دوره ابتدایی به متوسطه اول در ادامه روند رو به افزایش خود (پس از کاهش سال‌های ۱۳۹۱ و ۱۳۹۲ به سبب اجرای نظام آموزشی جدید)، در سال تحصیلی ۹۶-۱۳۹۵ به میزان ۹۶ درصد بوده که با ۲,۶ درصد افزایش، به ۹۸,۶ درصد در سال تحصیلی ۹۷-۱۳۹۶ ارتقاء یافته است و بدان معناست که تنها ۱/۴ درصد از دانش‌آموزان دوره ابتدایی از ورود به دوره متوسطه اول به دلیل تکرار پایه و یا ترک تحصیل، بازمانده‌اند.
 - نرخ گذر ظاهری از متوسطه اول به متوسطه دوم ۹۲,۴ درصد است که در مقایسه با پوشش ۹۲,۵ درصدی آن در سال تحصیلی ۹۶-۱۳۹۵، دارای کاهش جزئی است. البته به دلیل تأثیرات نظام آموزشی جدید و تداخلات آماری، اطمینان کاملی در خصوص کاهش نرخ مذکور وجود ندارد. با این حال، شاخص مذکور نشان می‌دهد که ۷,۶ درصد از دانش‌آموزان پس از پایان دوره متوسطه اول، موفق به ورود به دوره متوسطه دوم نشده‌اند.
 - تراکم دانش‌آموز در کلاس دوره ابتدایی در سال تحصیلی ۹۶-۱۳۹۵ به میزان ۲۴ نفر است که افزایش جمعیت دانش‌آموزی از یک طرف و نیز اجرای نظام آموزشی جدید و اضافه شدن یک پایه به پایه‌های این دوره تحصیلی، موجب استفاده بیشتر از کلاس‌های موجود و افزایش تراکم دانش‌آموز در کلاس این دوره تحصیلی به ۲۵ نفر در سال تحصیلی ۹۷-۱۳۹۶ شده است. در دوره‌های تحصیلی بالاتر نیز افزایش تراکم در کلاس طی دو سال تحصیلی مشهود بوده که وجود این شرایط، ضرورت توجه به توسعه فضاهای آموزشی به ویژه در دوره ابتدایی را بیان می‌نماید.

۸) تحلیل اعتبارات هزینه‌ای بخش

۸-۱) اعتبارات هزینه‌ای بخش برحسب دستگاه اجرایی

کل اعتبارات هزینه‌ای بخش آموزش و پرورش عمومی در لایحه بودجه سال ۱۳۹۸، به میزان ۴۶۰,۰۷۷ میلیارد ریال است که بین ۲۰ دستگاه و ردیف هزینه‌ای بخش توزیع شده است. همانگونه که در جدول ذیل مشاهده می‌شود این رقم نسبت به رقم مصوب سال ۱۳۹۷ به میزان ۲۶/۳ درصد رشد دارد. قابل ذکر است اعتبار مربوط به ردیف هزینه‌ای «برون‌سپاری و توسعه مشارکت در آموزش‌های کار و دانش» در ذیل وزارت آموزش و پرورش، با توجه به ماهیت فنی و مهارتی آن، در جمع اعتبارات بخش منظور نشده است.

بالاترین رشد اعتبار به میزان ۲۸/۲ درصد مربوط به ردیف هزینه‌ای « ادارات کل آموزش و پرورش استان‌ها» است که از رقم ۳۳۱،۵۳۴ میلیارد ریال سال جاری به ۴۲۴،۹۹۱ میلیارد ریال برای سال ۱۳۹۸، افزایش یافته است و البته با مبلغ ۲۰،۰۰۰ میلیارد ریال منظور شده در جدول (۲) لایحه بودجه برای اجرای رتبه‌بندی معلمان، رشد اعتبارات ادارات کل آموزش و پرورش استان‌ها به ۳۴/۲ درصد افزایش خواهد یافت. یادآور می‌شود بدون در نظر گرفتن اعتبار ادارات کل آموزش و پرورش استان‌ها، رشد بخش حدود ۷ درصد می‌باشد. لازم به ذکر است اعتبارات وزارت آموزش و پرورش (حوزه ستاد) و تعداد (۷) ردیف تابعه با ماهیت حمایتی و کیفیت بخشی آن، به میزان ۲۱،۰۹۸ میلیارد ریال بوده که با ۵/۵ درصد رشد، به رقم ۲۲،۲۶۶ میلیارد ریال افزایش یافته است. بیشترین رشد اعتبار مربوط به ردیف هزینه‌ای « خرید خدمات آموزشی در مناطق کمتر برخوردار» است که از ۳،۰۰۰ میلیارد ریال اعتبار مصوب سال جاری با ۲۱ درصد رشد، به رقم ۳،۶۳۰ میلیارد ریال در لایحه بودجه سال ۱۳۹۸ رسیده است.

اعتبارات هزینه‌ای دستگاه‌ها و ردیف‌های بخش آموزش و پرورش عمومی در سال ۱۳۹۷ و لایحه بودجه ۱۳۹۸ میلیون ریال

کد دستگاه اجرایی	عنوان دستگاه اجرایی	مصوب ۱۳۹۷	لایحه ۱۳۹۸ رشد
۱۲۷۵۰۰۰-۱	وزارت آموزش و پرورش	۲،۰۰۲،۴۰۰	۲،۱۶۲،۶۰۰
۱۲۷۵۰۰۰-۲	دبیرخانه شورای عالی آموزش و پرورش	۵۷،۵۰۰	۶۲،۱۰۹
۱۲۷۵۰۰۰-۳	وزارت آموزش و پرورش - کمک به تأمین سرانه دانش آموزی	۳،۱۶۸،۴۹۰	۳،۴۹۳،۱۵۵
۱۲۷۵۰۰۰-۴	وزارت آموزش و پرورش - طرح جامع حمایت و ارتقاء پوشش تحصیلی مناطق محروم	۵،۳۰۰،۰۰۰	۵،۳۰۰،۰۰۰
۱۲۷۵۰۰۰-۵	وزارت آموزش و پرورش - فعالیت‌های تربیت بدنی و ارتقا سلامت دانش آموزان	۱،۷۸۱،۱۰۰	۱،۷۸۱،۱۰۰
۱۲۷۵۰۰۰-۶	وزارت آموزش و پرورش - توسعه کمی و کیفی آموزش پیش از دبستان	۷۳۷،۷۵۰	۷۳۷،۷۵۰
۱۲۷۵۰۰۰-۸	وزارت آموزش و پرورش - فعالیت‌های پرورشی و امور تربیتی دانش آموزان	۲،۲۲۵،۵۰۰	۲،۲۲۵،۵۰۰
۱۲۷۵۰۰۰-۱۰	وزارت آموزش و پرورش - اداره مدارس خارج از کشور	۱،۸۰۰،۰۰۰	۲،۰۷۵،۵۶۷
۱۲۷۵۰۰۰-۱۱	وزارت آموزش و پرورش - خرید خدمات آموزشی در مناطق کمتر برخوردار	۳،۰۰۰،۰۰۰	۳،۶۳۰،۰۰۰
۱۲۷۵۰۰۰-۱۲	وزارت آموزش و پرورش - کیفیت بخشی به فعالیتهای آموزشی و پرورشی و توسعه عدالت آموزشی	۲،۸۸۲،۵۰۰	۲،۹۳۶،۰۰۰
۱۲۷۵۰۰۰-۱۳	ادارات کل آموزش و پرورش وزارت آموزش و پرورش - استان‌ها	۳۳۱،۵۳۴،۰۰۰	۴۲۴،۹۹۰،۸۹۸
۱۲۷۵۱۲-۱	سازمان مدارس غیر دولتی و توسعه مشارکت‌های مردمی	۱۱۰،۷۶۰	۱۱۹،۶۲۰

کد دستگاه اجرایی	عنوان دستگاه اجرایی	مصوب ۱۳۹۷	لایحه ۱۳۹۸ رشد
۱۲۷۵۱۲-۲	- سازمان مدارس غیر دولتی و توسعه مشارکت‌های مردمی کمک به صندوق حمایت از توسعه مدارس غیردولتی	۳۰۰.۰۰۰	۳۰۰.۰۰۰
۱۲۷۵۰۴-۱	سازمان پژوهش و برنامه ریزی آموزشی	۹۰۷.۸۰۰	۹۴۵.۹۸۸
۱۲۷۵۰۴-۲	پژوهشگاه مطالعات آموزش و پرورش	۹۱.۳۰۰	۱۰۰.۹۰۰
۱۲۷۶۰۰	سازمان نوسازی، توسعه و تجهیز مدارس کشور	۲۶۶.۰۰۰	۲۷۵.۴۶۸
۱۲۷۷۵۰	دانشگاه فرهنگیان	۳,۶۹۴,۹۰۰	۴,۱۹۳,۶۷۱
۱۲۷۸۰۰	سازمان آموزش و پرورش استثنایی	۹۶۴.۲۰۰	۱,۰۲۷,۰۵۲
۱۲۸۰۰۰	نهضت سواد آموزی	۳,۵۲۸,۲۰۰	۳,۷۲۰,۳۰۶
	جمع	۳۶۴,۳۵۲,۴۰۰	۴۶۰,۰۷۷,۶۸۴

اعتبارات امور آموزش و پرورش عمومی و فنی و حرفه‌ای منظور شده در جدول شماره (۲۱) لایحه بودجه سال ۱۳۹۸ میلیون ریال

عنوان	لایحه بودجه ۱۳۹۸
اجرای نظام رتبه‌بندی معلمان موضوع جزء (۲) بند الف ماده (۶۳) قانون برنامه ششم توسعه	۲۰,۰۰۰,۰۰۰
وزارت آموزش و پرورش - طرح جامع حمایت و ارتقاء پوشش تحصیلی مناطق محروم	۳۷۹,۰۰۰
جمع	۲۰,۳۷۹,۰۰۰

۸-۲) اعتبارات هزینه‌ای بخش برحسب برنامه

اعتبار مصوب بخش در سال ۱۳۹۷ از محل ردیف اصلی بودجه عمومی بالغ بر ۳۶۴,۳۵۲ میلیارد ریال است که برحسب ماهیت موضوع بین (۳۵) برنامه اجرایی توزیع شده است. در بین برنامه‌های مذکور، برنامه آموزش ابتدایی با مبلغ ۹۹,۶۰۶ میلیارد ریال (۴۲ درصد)، برنامه دوره اول متوسطه با ۹۹,۶۰۶ میلیارد ریال (۲۷/۴ درصد) و برنامه آموزش دوره دوم متوسطه نظری با ۵۷,۱۵۴ میلیارد ریال (۱۵/۷ درصد) بیشترین سهم از کل اعتبار را به خود اختصاص داده‌اند.

با افزایش اعتبارات بخش به مبلغ ۴۶۰,۰۷۸ میلیارد ریال در لایحه بودجه سال ۱۳۹۸، برنامه آموزش دوره دوم متوسطه نظری با ۲۸/۱ درصد، آموزش دوره اول متوسطه با ۲۷/۹ درصد و آموزش ابتدایی با ۲۷/۴ درصد به ترتیب بیشترین رشد را دارا می‌باشند. در لایحه بودجه سال ۱۳۹۸، مجدداً برنامه آموزش ابتدایی با ۱۹۴,۱۸۳ میلیارد ریال (۴۲/۲ درصد) بیشترین سهم از کل اعتبارات را به خود اختصاص داده است و برنامه‌های دوره اول متوسطه با ۱۲۷,۳۸۲ میلیارد ریال (۲۷/۷ درصد) و آموزش دوره دوم متوسطه نظری با ۷۳,۲۳۱ میلیارد ریال (۱۵/۹ درصد) در رده‌های بعدی قرار دارند.

اعتبارات هزینه‌های بخش آموزش و پرورش عمومی برحسب برنامه در سال ۱۳۹۷ و لایحه بودجه سال ۱۳۹۸ میلیون ریال

کد برنامه	عنوان برنامه	مصوب ۱۳۹۷	لایحه بودجه ۱۳۹۸ رشد
۱۰۰۲۰۱۰۰۰۰	اطلاع رسانی آماری	۲۹.۰۰۰	۳۱.۱۰۰
۱۸۰۱۰۰۱۰۰۰	آموزش ابتدائی	۱۵۲.۴۷۴.۲۷۸	۱۹۴.۱۸۲.۸۴۶
۱۸۰۱۰۰۴۰۰۰	آموزش دانش‌آموزان خارج از کشور	۱.۸۰۰.۰۰۰	۲.۰۷۵.۵۶۷
۱۸۰۱۰۰۵۰۰۰	آموزش دوره اول متوسطه	۹۹.۶۰۵.۷۸۰	۱۲۷.۳۸۲.۱۲۹
۱۸۰۱۰۰۶۰۰۰	آموزش دوره دوم متوسطه نظری	۵۷.۱۵۴.۲۵۶	۷۳.۲۳۰.۵۳۸
۱۸۰۱۰۱۷۰۰۰	آموزش و پرورش دانش‌آموزان سرآمد	۳۹۵.۰۰۰	۴۱۵.۰۰۰
۱۸۰۱۰۰۸۰۰۰	پرورشی، امور تربیتی و توانمند سازی دانش‌آموزان	۱.۵۳۴.۵۰۰	۱.۵۳۴.۵۰۰
۱۸۰۲۰۰۱۰۰۰	آموزش دوره دوم متوسطه فنی و حرفه‌ای	۱۱.۳۰۷.۶۶۲	۱۴.۳۱۲.۹۱۱۴
۱۸۰۲۰۰۲۰۰۰	آموزش دوره دوم متوسطه کار و دانش	۱۴.۸۲۴.۵۶۰	۱۸.۷۷۸.۶۰۶۴
۱۸۰۶۰۰۲۰۰۰	پژوهش‌های کاربردی	۵۱۷.۲۱۰	۵۳۶.۸۹۰
۱۹۰۳۰۱۷۰۰۰	حمایت از فرهنگیان	۳۰۰.۰۰۰	۳۳۰.۰۰۰
۱۸۰۱۰۰۷۰۰	تربیت‌بدنی دانش‌آموزان	۹۲۸.۱۰۰	۸۷۸.۱۰۰
۱۸۰۱۰۱۶۰۰۰	ارتقاء سلامت دانش‌آموزان	۵۴۰.۰۰۰	۵۹۰.۰۰۰
۱۸۰۱۰۱۱۰۰۰	راهبری سازمان نوسازی، توسعه و تجهیز مدارس کشور	۲۶۶.۰۰۰	۲۷۵.۴۶۸
۱۸۰۲۰۱۲۰۰۰	ارتقای حرفه‌ای معلمان	۱.۰۸۴.۵۲۰	۱.۱۶۱.۹۹۰
۱۸۰۲۰۱۶۰۰۰	تربیت معلم	۲.۷۲۵.۰۰۰	۳.۲۰۷.۰۴۰
۱۸۰۳۰۰۸۰۰۰	ارائه خدمات رفاهی به دانشجویان	۳۶۱.۰۰۰	۲۵۰.۸۱۰
۱۸۰۳۰۰۹۰۰۰	خدمات فرهنگی دانشجویی	۷۱.۶۹۰	۸۶.۶۲۰
۱۸۰۴۰۰۳۰۰۰	پژوهش‌های پایه دانشگاهی	۸۵.۲۳۰	۱۰۳.۰۹۰
۱۸۰۵۰۳۰۰۰	پژوهش‌های توسعه‌ای دانشگاهی	۸۰.۰۰۰	۹۶.۶۶۱
۱۸۰۱۰۱۳۰۰۰	سوادآموزی	۵.۴۱۷.۳۷۳	۶.۰۰۹.۵۶۱
۱۸۰۱۰۰۳۰۰۰	آموزش پیش از دبستان	۷۳۷.۷۵۰	۷۳۷.۷۵۰
۱۸۰۱۰۰۲۰۰۰	آموزش استثنایی	۸.۷۱۲.۱۶۵	۱۰.۳۶۲.۸۲۸
۱۸۰۱۰۱۹۰۰۰	ارائه خدمات رفاهی به دانش‌آموزان	۱.۰۱۰.۲۵۳	۱.۱۶۰.۰۰۰
۱۸۰۲۰۱۱۰۰۰	آموزش دوره متوسطه حرفه‌ای دانش‌آموزان با نیازهای ویژه	۳۳.۰۴۵	۳۴.۳۰۰
۱۹۰۴۰۱۰۰۰۰	توانبخشی دانش‌آموزان	۵۵.۹۰۸	۵۷.۰۰۰
۱۸۰۱۰۲۰۰۰۰	بررسی طرح‌های ارتقای نظام آموزش و پرورش	۳۰.۵۶۰	۳۴.۶۷۹
۱۸۰۱۰۱۴۰۰۰	نظارت و ارزیابی مصوبات شورا	۱۲.۴۷۰	۱۲.۹۳۰
۱۸۰۶۰۰۱۰۰۰	آموزش‌های شغلی	۴۰۰	۴۰۰

کد برنامه	عنوان برنامه	مصوب ۱۳۹۷	لایحه بودجه ۱۳۹۸ رشد
۱۸۰۱۰۱۸۰۰۰	پیشگیری از آسیب های اجتماعی دانش آموزان	۳۱۳,۰۰۰	۳۱۳,۰۰۰
۱۸۰۱۰۲۱۰۰۰	هدایت و ارتقاء فعالیت های سازمان دانش آموزی	۲۲۳,۰۰۰	۲۲۳,۰۰۰
۱۸۰۱۰۲۲۰۰۰	هدایت و پشتیبانی انجمن های اسلامی دانش آموزان	۴۶۸,۰۰۰	۴۶۸,۰۰۰
۱۸۰۱۰۰۹۰۰۰	تأمین کتب درسی، مواد آموزشی و کمک آموزشی	۷۵۶,۴۳۰	۷۸۸,۲۵۰
۱۸۰۱۰۱۰۰۰	راهبری مدارس غیردولتی و توسعه مشارکت های مردمی	۴۰۷,۲۶۰	۴۱۶,۱۲۰
جمع		۳۶۴,۳۵۲,۴۰۰	۴۶۰,۰۷۷,۶۸۴

۸-۳) اعتبارات ردیف های متفرقه بخش

در راستای شفاف سازی فعالیت ها و اعتبارات دستگاه های اجرایی در سال ۱۳۹۷ و در زمان تدوین لایحه بودجه برای سال ۱۳۹۸، با ساماندهی ردیف های متفرقه مندرج در جدول (۹)، تعداد سه ردیف متفرقه هزینه ای با حفظ ماهیت به جدول (۷) منتقل شده و در ذیل ردیف های هزینه ای اصلی قرار گرفته اند که عناوین آنها به شرح جدول ذیل می باشد:

اعتبارات ردیف های متفرقه مندرج در جدول (۷-۲) لایحه بودجه سال ۱۳۹۸ کل کشور میلیون ریال

شماره طبقه بندی	عنوان	موضوع	مصوب ۱۳۹۷	لایحه بودجه ۱۳۹۸
۱۲۷۵۰۰	وزارت آموزش و پرورش	پاداش معوقه مناطق محروم فرهنگیان	۱۴,۶۰۰	۱۴,۶۰۰
۱۲۷۵۴۱	وزارت آموزش و پرورش - فعالیت های تربیت بدنی و ارتقاء سلامت دانش آموزان	اعتبارات موضوع ماده (۷۳) قانون برنامه ششم توسعه به نسبت ۴۵٪ سهم وزارت بهداشت، درمان و آموزش پزشکی، ۲۵٪ سهم وزارت ورزش و جوانان و ۲۰٪ سهم وزارت آموزش پرورش	۱,۴۱۲,۵۰۰	۲,۰۶۰,۸۰۰
۱۲۷۵۸۹	وزارت آموزش و پرورش - کمک به صندوق ذخیره فرهنگیان	صندوق ذخیره فرهنگیان - جهت تأمین سهم دولت	۶۲۰,۰۰۰	۶۲۰,۰۰۰
جمع کل			۲,۰۷۵,۱۰۰	۲,۷۰۵,۴۰۰

به این ترتیب ردیف های متفرقه مرتبط با بخش در لایحه بودجه سال ۱۳۹۸ محدود به ردیف «اعتبارات موضوع ماده (۹۴) قانون برنامه ششم مبنی بر اختصاص ۲۷ صدم درصد از کل ۹ درصد تعرفه مالیات بر ارزش افزوده» به منظور توسعه ورزش مدارس، ورزش همگانی و ... است که به استناد قانون در اختیار وزارتخانه های آموزش و پرورش به میزان ۱۵ درصد و ورزش و جوانان به میزان ۸۵ درصد قرار می گیرد و نیز

ردیف مربوط به پاداش پایان خدمت بازنشستگان آموزش و پرورش است که اعتبار مذکور از محل درآمد موضوع بند (د) تبصره (۱۶) لایحه بودجه تأمین خواهد شد.

ردیف‌های متفرقه مندرج در جدول (۹) لایحه بودجه سال ۱۳۹۸
میلیون ریال

جدول	عنوان ردیف	مصوب ۱۳۹۷		لایحه بودجه ۱۳۹۸	
		اعتبار (میلیون ریال)	بند-ردیف	اعتبار (میلیون ریال)	بند-ردیف
۹	وزارت آموزش و پرورش - اعتبارات موضوع ۰,۲۷ درصد از ۹ درصد تعرفه مالیات بر ارزش افزوده سهم وزارت ورزش و جوانان ۸۵٪ - سهم وزارت آموزش و پرورش ۱۵٪*	۴,۰۰۶,۰۰۰	۵۳۰۰۰۰-۲۸	۵,۴۲۱,۵۶۰	
	پاداش پایان خدمت بازنشستگان با اولویت وزارت آموزش و پرورش**	۳۴,۹۵۰,۰۰۰	۵۳۰۰۰۰-۳۴	۳۴,۰۰۰,۰۰۰	

* اعتبار وزارت آموزش و پرورش به نسبت سهم تعیین شده است.

** عنوان ردیف در قانون بودجه سال جاری « پاداش پایان خدمت بازنشستگان با اولویت وزارت آموزش و پرورش و دانشگاه‌ها و مؤسسات آموزش عالی » می‌باشد.

برخی اقدامات ویژه در ذیل ردیف‌های هزینه‌ای وزارت آموزش و پرورش:

- توجه ویژه به «خرید خدمات آموزشی در مناطق کمتر برخوردار» به منظور توسعه آموزش و پوشش افراد لازم‌التعلیم بازمانده از تحصیل در مناطق محروم (با استفاده از ظرفیت خالی مدارس دولتی و امکانات و ظرفیت‌های بالقوه مدارس غیردولتی) با افزایش پوشش دانش‌آموز از ۳۵۰ هزار نفر به حدود ۳۷۰ هزار نفر و تقویت اعتبارات مربوط از ۳,۰۰۰ میلیارد ریال اعتبار مصوب سال جاری با ۲۱ درصد رشد به ۳,۶۳۰ میلیارد ریال در لایحه بودجه سال ۱۳۹۸
- تقویت اعتبارات فعالیت « کمک به ارتقای شاخص‌های آموزشی و پرورشی استانهای محروم » از حدود ۶۶۱ میلیارد ریال سال جاری به بیش از ۷۱۴ میلیارد ریال در سال ۱۳۹۸ با هدف پوشش افراد لازم‌التعلیم بازمانده از تحصیل در آموزش پایه (ابتدایی و متوسطه اول)، ضمن افزایش تعداد استانهای با عملکرد شاخص‌های آموزشی و پرورشی کمتر از میانگین کشوری از ۴ استان سیستان و بلوچستان، هرمزگان، جنوب کرمان و آذربایجان غربی به ۸ استان (اضافه شدن استان‌های لرستان، خراسان شمالی، خوزستان، ایلام) و افزایش پوشش لازم‌التعلیم بازمانده از تحصیل از ۱۱۰ هزار نفر به بیش از ۱۱۹ هزار نفر

- استمرار فعالیت مربوط به ارائه خدمات توانمندسازی و پیشگیری از آسیب‌های اجتماعی به دانش‌آموزان در معرض خطر و اجرای نظام مراقبت اجتماعی دانش‌آموزان با پوشش جامعه هدف از ۲,۶۵۰ هزار نفر دانش‌آموز به ۳,۳۵۰ هزار نفر دانش‌آموز و افزایش اعتبار مربوط از حدود ۱,۰۷۳ میلیارد ریال سال جاری به بیش از ۱,۴۲۰ میلیارد ریال در لایحه بودجه سال ۱۳۹۸
- تقویت اعتبارات مربوط به سرانه مدارس دولتی با رشدی بالغ بر ۱۰ درصد از ۳,۱۶۸ میلیارد ریال سال جاری به ۳,۴۹۳ میلیارد ریال در لایحه بودجه سال ۱۳۹۸ و با وجود افزایش از بیش از ۱۸۶ هزار نفری تعداد دانش‌آموزان تحت پوشش، افزایش میانگین سرانه دانش‌آموزی از ۲۷,۶۰۰ تومان به حدود ۳۰ هزار تومان
- استمرار توزیع کتب درسی نیم‌بها و رایگان برای سال تحصیلی ۹۹-۱۳۹۸ در استانهای محروم با اختصاص بالغ بر ۴۲۸ میلیارد ریال اعتبار برای حدود ۲,۱۵۹ هزار نفر دانش‌آموز
- توجه ویژه به تغذیه تعداد ۳۶۱ هزار نفر دانش‌آموز شبانه‌روزی، ایاب و ذهاب حدود ۱,۲۰۵ هزار نفر دانش‌آموز مناطق محروم و روستایی و عشایری و استثنایی و سایر حمایت‌های رفاهی (بسته نوشت افزار و ...) برای ۲۷۴ هزار نفر دانش‌آموز در قالب « طرح جامع حمایت و ارتقاء پوشش تحصیلی مناطق محروم » با اختصاص مبلغ ۵,۳۰۰ میلیارد ریال اعتبار در لایحه بودجه سال ۱۳۹۸

۹) تحلیل شاخص‌های مالی بخش

۹-۱) سهم اعتبارات هزینه‌ای بخش آموزش و پرورش عمومی از بودجه هزینه‌ای دولت

در سال جاری، بودجه هزینه‌ای دولت از محل درآمد عمومی و اختصاصی بالغ بر ۳,۳۷۱ هزار میلیارد ریال است که حدود ۳۸۷ هزار میلیارد ریال و به عبارتی ۱۱/۵ درصد آن، به دستگاه‌ها و ردیف‌های هزینه‌ای بخش آموزش و پرورش عمومی اختصاص دارد. در لایحه بودجه سال ۱۳۹۸، بودجه هزینه‌ای دولت با رشد ۱۲/۱ درصدی به رقم ۳,۷۸۰ هزار میلیارد ریال افزایش یافته است. حدود ۴۸۷,۳۰۴ میلیارد ریال آن مربوط به بخش آموزش و پرورش عمومی بوده که حدود ۱۳ درصد از اعتبارات هزینه‌ای دولت را شامل می‌شود. پیشی گرفتن رشد اعتبارات بخش از رشد بودجه هزینه‌ای دولت و افزایش سهم بخش از بودجه هزینه‌ای دولت از ۱۱/۵ درصد به حدود ۱۳ درصد، نشان از بهبود نسبی اعتبارات تخصیصی به بخش می‌باشد. قابل ذکر است صرف‌نظر از اعتبارات از محل ردیف‌های متفرقه و درآمد اختصاصی، افزایش اعتبارات هزینه‌ای دستگاه‌ها و ردیف‌های هزینه‌ای بخش از ۳۶۴,۳۵۲ میلیارد ریال سال جاری به ۴۶۰,۰۷۸ میلیارد ریال در سال آتی، دارای رشد حدود ۲۶/۴ درصدی توأم با افزایش سهم از بودجه هزینه‌ای از ۱۴/۳ درصد به بیش از ۱۶ درصد می‌باشد.

میلیون ریال

سهم اعتبارات هزینه‌های بخش آموزش و پرورش عمومی از بودجه هزینه‌های دولت در قانون بودجه ۱۳۹۷ و لایحه بودجه ۱۳۹۸

عنوان	۱۳۹۸ لایحه بودجه				۱۳۹۷ مصوب			
	جمع کل	اختصاصی*	متفرقه	هزینه عمومی	جمع کل	اختصاصی*	متفرقه	هزینه عمومی
بودجه هزینه‌های دولت	۳۰۷۸۰۰۲۱۱۳۴۰	۵۷۳۳۰۲۲۹۹	۳۴۹۰۱۱۰۳۶۲	۲۸۵۷۰۷۹۸۵۷۹	۳۰۳۷۱۰۴۸۷۰۴۷۵	۴۳۷۰۵۴۰۰۳۷	۳۹۳۰۴۹۰۱۳۲	۲۵۴۰۸۹۸۰۳۰۶
آموزش و پرورش عمومی	۴۸۷۳۰۳۸۰۰۴	۲۴۵۲۰۷۲۰	۲۰۷۰۵۴۰۰	۴۶۰۰۷۷۵۸۴	۲۸۶۶۶۴۵۲۰	۲۰۰۲۵۵۰۲۰	۲۰۰۵۷۱۰۰	۳۶۴۰۳۵۲۰۴۰۰
سهم آموزش و پرورش عمومی از بودجه هزینه‌های دولت	۱۲٫۹	۴٫۳	۰٫۸	۱۶٫۱	۱۱٫۵	۴٫۶	۰٫۵	۱۴٫۳

*شامل ملی و استانی

۹-۲) سهم اعتبارات هزینه‌ای بخش از فصول امور ده‌گانه

در سال ۱۳۹۷ کل مبلغ ۳۶۴،۳۵۲ میلیارد ریال اعتبار بخش با توجه به ماهیت فعالیت از محل مبلغ ۱،۱۶۹،۲۶۷ میلیارد ریال اعتبارات فصول آموزش و پرورش عمومی، آموزش فنی و حرفه‌ای و مهارت‌آموزی، آموزش عالی، پژوهش‌های پایه، پژوهش‌های توسعه‌ای، تحقیق و توسعه در امور آموزش و پژوهش، اداره عمومی، حمایتی و توانبخشی از فصول ذیل امور ده‌گانه تأمین شده است که بیشترین سهم اعتباری به ترتیب به مبلغ ۳۳۲،۸۷۷،۸۷۷ میلیارد ریال (۹۱/۴ درصد) از فصل آموزش و پرورش عمومی و رقم ۲۹،۹۷۵ میلیارد ریال (۸/۳ درصد) از فصل آموزش فنی و حرفه‌ای و مهارت‌آموزی است. در لایحه بودجه سال ۱۳۹۸، اعتبارات فصول مذکور با ۲۵/۳ درصد رشد، به رقم ۱،۴۶۵،۲۵۷ میلیارد ریال افزایش یافته است و به موازات آن، اعتبارات بخش نیز اما با نرخ رشدی بالاتر (۲۶/۳ درصد) به مبلغ ۴۶۰،۰۷۸ میلیارد ریال افزایش یافته که این امر موجب افزایش نسبی سهم بخش از فصول مذکور از ۳۱/۲ درصد به ۳۱/۴ درصد شده است. قابل ذکر است کل اعتبار فصل آموزش و پرورش عمومی با توجه به ماهیت، به بخش آموزش و پرورش عمومی اختصاص دارد.

اعتبارات بخش آموزش و پرورش عمومی از فصول امور ده‌گانه در سال ۱۳۹۷ و لایحه بودجه ۱۳۹۸ میلیون ریال

عنوان فصل	اعتبار مصوب ۱۳۹۷		سهم از فصول (درصد)	لایحه بودجه ۱۳۹۸		سهم از فصول (درصد)
	فصول	بخش		فصول	بخش	
آموزش و پرورش عمومی (۱۸۰۱)	۳۳۲،۹۹۸،۲۲۸	۳۳۲،۸۷۷،۱۷۶	۱۰۰،۰	۴۲۱،۲۳۲،۴۰۱	۴۲۱،۰۹۰،۲۶۶	۱۰۰،۰
آموزش فنی و حرفه‌ای و مهارت‌آموزی (۱۸۰۲)	۴۵،۸۶۸،۴۶۰	۲۹،۹۷۵،۱۸۶	۶۵،۴	۵۶،۰۴۲،۵۵۹	۲۷،۴۹۴،۸۴۷	۶۶،۹
اداره عمومی (۱۰۰۲)	۳۱،۳۰۸،۳۷۷	۲۹،۰۰۰	۰،۱	۳۶،۴۸۲،۵۹۵	۳۱،۱۰۰	۰،۱
حمایتی (۱۹۰۲)	۵۸۱،۰۷۸،۹۹۲	۳۰۰،۰۰۰	۰،۱	۷۴۸،۳۲۲،۲۷۳	۳۳۰،۰۰۰	۰،۰
توانبخشی (۱۹۰۴)	۱۴،۴۵۵،۷۴۸	۵۵،۹۰۸	۰،۴	۱۵،۴۶۴،۷۲۵	۵۷،۰۰۰	۰،۴
جمع کل*	۱،۱۶۹،۲۶۷،۴۵۷	۳۶۴،۳۵۲،۴۰۰	۳۱،۲	۱،۴۶۵،۲۵۶،۶۵۱	۴۶۰،۰۷۷،۶۸۴	۳۱،۴

* بدون احتساب ردیف متفرقه و درآمد اختصاصی

۱۰) تحلیل اعتبارات تملک دارایی مالی بخش

به استناد «قانون خرید و تملک اماکن آموزشی استیجاری» مصوب سال ۱۳۷۰ مجلس شورای اسلامی، وزارت آموزش و پرورش مجاز گردید با استفاده از تسهیلات اعتباری سیستم بانکی در قالب قرارداد اجاره به شرط تملیک، کلیه واحدهای آموزشی و پرورشی و اداری و استیجاری مورد نیاز خود را پس از توافق با مالکان آنها

خریداری نماید. براساس قانون مذکور، املاک مورد نظر پس از مدت حداکثر ۱۵ سال به وزارت آموزش و پرورش واگذار شده و دولت بازپرداخت دیون را تضمین می‌نماید. لازم به ذکر است تا پایان سال ۱۳۸۱، تعداد ۴۱۵ ملک به ارزش ۲۳۳ میلیارد ریال خریداری گردید. از ابتدای سال ۱۳۸۲ به بعد، خرید املاک موضوع قانون مذکور متوقف گردیده و اعتبار منظور شده در قانون بودجه صرفاً جهت باز پرداخت اقساط خریداری شده موجود و مطالبات مربوط به جریمه دیرکرد اقساط وام، اختصاص یافته است. در سال جاری اعتبار مصوب با ماهیت تملک دارایی مالی به میزان ۶۰ میلیارد ریال بوده که به همین میزان نیز برای سال ۱۳۹۸، در لایحه بودجه پیش‌بینی شده است.

اعتبارات تملک دارایی‌های مالی بخش آموزش و پرورش عمومی در سال ۱۳۹۷ و لایحه بودجه سال ۱۳۹۸ میلیون ریال

لایحه بودجه ۱۳۹۸		مصوب ۱۳۹۷		عنوان ردیف	جدول
اعتبار (میلیون ریال)	ردیف/ بند	اعتبار (میلیون ریال)	ردیف/ بند		
۶۰،۰۰۰	۱۰۴۰۰۰-۲	۶۰،۰۰۰	۱۰۴۰۰۰-۲	وزارت آموزش و پرورش- بازپرداخت و پیش پرداخت اقساط اماکن آموزشی استیجاری خریداری شده	۸

۱۱) تحلیل وضعیت درآمدی دستگاه‌های اجرایی بخش

درآمدهای بخش که مبنای وصول آنها به استناد مجوز قانونی است بطور عمده شامل درآمد حاصل از خدمات آموزشی و فرهنگی، خدمات بهداشتی- درمانی، هنرستان‌های فنی و حرفه‌ای، مراکز آموزشی- رفاهی، فروش ماشین‌آلات و تجهیزات و ... است که به استناد قانون و با توجه به ماهیت منشأ اخذ درآمد، صرف فعالیت‌های جاری و تعمیر و تجهیز فضاهای آموزشی و پرورشی می‌شود. بخش آموزش و پرورش عمومی دارای (۲۰) ردیف درآمدی مرتبط با هشت دستگاه از دستگاه‌های ذیل آن می‌باشد که تعداد (۱۸) ردیف آن ماهیت اختصاصی داشته و صرفاً ردیف درآمدی (۲۱۰۲۰۱) با عنوان «منابع حاصل از فروش ساختمانها و تأسیسات دولتی» در ذیل وزارت آموزش و پرورش و ردیف (۱۴۰۲۰۳) با عنوان «درآمد حاصل از چاپ، توزیع و فروش کتب و نشریات و واگذاری آنها» در ذیل سازمان آموزش و پرورش استثنایی دارای ماهیت عمومی است. وزارت آموزش و پرورش با (۹) ردیف، دارای بیشترین تعداد ردیف درآمدی است که به استناد بند (ب) تبصره (۹) قانون بودجه سال جاری، تعداد (۸) ردیف درآمدی آن ماهیت اختصاصی دارد.

در سال جاری میزان درآمد مصوب بخش، به میزان ۲۰،۱۱۲ میلیارد ریال بوده که وزارت آموزش و پرورش مبلغ ۱۸،۱۸،۲۶۰ میلیارد ریال (۹۱ درصد) ذیل آن، دارای بیشترین سهم می‌باشد. مبلغ ۱۲،۸۵۰ میلیارد ریال (حدود ۶۴ درصد) از کل درآمدهای بخش، استانی است که تماماً مربوط به ردیف‌های درآمدی ذیل وزارت آموزش و پرورش (ادارات کل آموزش و پرورش استان‌ها) است و به عبارتی حدود ۷۰ درصد از درآمدهای وزارت مذکور را شامل می‌شود. در لایحه بودجه سال ۱۳۹۸، درآمدهای بخش با حدود ۲۱ درصد رشد به رقم

۲۴،۵۲۱ میلیارد ریال افزایش یافته است. درآمدهای وزارت آموزش و پرورش با حدود ۱۹ درصد افزایش، به رقم ۲۱،۸۱۷ میلیارد ریال رسیده است که عمده افزایش آن از محل درآمدهای استانی با حدود ۲۴ درصد رشد از ۱۲،۸۵۰ میلیارد ریال به ۱۵،۹۰۷ میلیارد ریال می‌باشد.

میلیون ریال

درآمدهای بخش آموزش و پرورش عمومی برحسب دستگاه و به تفکیک ملی و استانی در سال ۱۳۹۷ و لایحه بودجه سال ۱۳۹۸

کد دستگاه اصلی	کد دستگاه تابعه	عنوان دستگاه	کد ردیف درآمدهای	عنوان ردیف درآمدهای	مجموع ۱۳۹۷		لایحه بودجه ۱۳۹۸	
					ملی	استانی	ملی	استانی
۱۲۷۵۰۰	۱۲۷۵۰۰	وزارت آموزش و پرورش	۱۲۳۰۱	درآمدهای حاصل از اجاره ساختمانها و اماکن و فضاهای آموزشی ، فرهنگی ، هنری و ورزشی کلیه دستگاههای اجرایی (۲۰۰۰۰۰	۱،۴۵۰،۰۰۰	۲۰۰،۰۰۰	۲،۱۵۰،۰۰۰
۱۲۷۵۰۰	۱۲۷۵۰۰	وزارت آموزش و پرورش	۱۴۰۱۰۴	درآمد حاصل از خدمات بهداشتی - درمانی	-	۱،۸۵۰،۰۰۰	-	۲،۵۰۰،۰۰۰
۱۲۷۵۰۰	۱۲۷۵۰۰	وزارت آموزش و پرورش	۱۴۰۱۱۷	درآمد حاصل از هنرستانهای فنی و حرفه‌ای ۴	-	۴۵۰،۰۰۰	-	۵۱۲،۰۰۰
۱۲۷۵۰۰	۱۲۷۵۰۰	وزارت آموزش و پرورش	۱۴۰۱۱۸	درآمد حاصل از مواد ۱۳، ۱۴ و ۱۸ قانون تشکیل شوراهای آموزش و پرورش	-	۲،۱۰۰،۰۰۰	-	۲،۲۵۰،۰۰۰
۱۲۷۵۰۰	۱۲۷۵۰۰	وزارت آموزش و پرورش	۱۴۰۱۴۵	درآمد حاصل از مراکز آموزشی - رفاهی	-	۲،۸۵۰،۰۰۰	-	۳،۸۰۰،۰۰۰

کد دستگاه اصلی	کد دستگاه تابعه	عنوان دستگاه	کد ردیف درآمدي	عنوان ردیف درآمدي	مجموع ۱۳۹۷		لایحه بودجه ۱۳۹۸		جمع
					ملی	استانی	ملی	استانی	
۱۲۷۵۰۰	۱۲۷۵۰۰	وزارت آموزش و پرورش	۱۴۰۱۵۹	درآمد حاصل از سایر خدمات آموزشی (اخت) هزینه‌های ثبت نام در سامانه‌های مختلف)	۱۰۰۰۰۰۰۰	۲۵۰۰۰۰۰۰	۱۰۰۰۰۰۰۰۰	۲۵۰۰۰۰۰۰۰	۲۶۵۰۰۰۰۰۰
۱۲۷۵۰۰	۱۲۷۵۰۰	وزارت آموزش و پرورش	۱۵۰۱۰۱	درآمدهای متفرقه	۳۳۵۰۰۰۰۰	۱۳۵۰۰۰۰۰۰	۴۷۰۰۰۰۰۰۰	۲۴۵۰۰۰۰۰۰	۵۱۱۰۰۰۰۰۰
۱۲۷۵۰۰	۱۲۷۵۰۰	وزارت آموزش و پرورش	۲۱۰۲۰۱	منابع حاصل از فروش ساخت‌سازها و تأسیسات دولتی *	۱۰۱۰۰۰۰۰۰	-	۱۰۱۰۰۰۰۰۰۰	-	۱۴۰۰۰۰۰۰۰
۱۲۷۵۰۰	۱۲۷۵۰۰	وزارت آموزش و پرورش	۲۱۰۲۰۳	منابع حاصل از فروش ماشین آلات و تجهیزات دستگاههای دولتی	۴۰۰۰۰۰۰	۳۰۰۰۰۰۰۰	۳۴۰۰۰۰۰۰۰	۳۸۵۰۰۰۰۰	۴۲۵۰۰۰۰۰
۱۲۷۵۰۴	۱۲۷۵۰۴	سازمان پژوهش و برنامه ریزی آموزشی	۱۴۰۱۰۳	درآمد حاصل از خدمات آموزشی و فرهنگی	۳۰۰۰۰۰۰	-	۳۰۰۰۰۰۰۰	-	۵۰۰۰۰۰۰۰
۱۲۷۵۰۴	۱۲۷۵۰۴	سازمان پژوهش و برنامه ریزی آموزشی	۱۴۰۲۰۳	درآمد حاصل از چاپ، توزیع و فروش کتب و نشریات و واگذاری آنها	۱۱۰۰۰۰۰۰	-	۱۱۰۰۰۰۰۰۰	-	۳۰۰۰۰۰۰۰

کد دستگاه اصلی	کد دستگاه تابعه	عنوان دستگاه	کد ریف درآمدي	عنوان ردیف درآمدي	مجموع ۱۳۹۷		لايه بودجه ۱۳۹۸		جمع
					ملی	استانی	ملی	استانی	
۱۲۷۵۱۲	۱۲۷۵۱۲	سازمان مدارس غیر دولتی و توسعه مشارکت‌ها ی مردمی	۱۴۰۱۰۱	درآمدهای متفرقه	۱۸۰۰۰۰۰	-	۲۴۵۰۰۰۰	-	۲۴۵۰۰۰۰
۱۲۷۶۰۰	۱۲۷۶۰۰	سازمان نوسازی، توسعه و تجهیز مدارس کشور	۱۳۰۳۰۱	درآمدهای حاصل از اجاره ساختمانها و اراضی (از جمله امکانات، اماکن و فضاهای آموزشی، فرهنگی، هنری و ورزشی کلیه دستگاه‌های اجرایی)	۱۸۰۰۰	۹۰۷۲۰	-	-	-
۱۲۷۷۵۰	۱۲۷۷۵۰	دانشگاه فرهنگیان	۱۴۰۱۰۳	درآمد حاصل از خدمات آموزشی و فرهنگی	۱۰۰۰۰۰۰	-	۱۰۰۰۰۰۰	-	۱۰۰۰۰۰۰
۱۲۷۷۵۰	۱۲۷۷۵۰	دانشگاه فرهنگیان	۱۴۰۱۲۰	درآمد حاصل از فروش سایر خدمات	۱۰۰۰۰۰۰۰	-	۱۵۰۰۰۰۰۰	-	۱۵۰۰۰۰۰۰
۱۲۷۸۰۰	۱۲۷۸۰۰	سازمان آموزش و پرورش استثنایی	۱۴۰۱۰۳	درآمد حاصل از خدمات آموزشی و فرهنگی	۴۰۵۰۰۰۰	-	۴۵۰۰۰۰۰	-	۴۵۰۰۰۰۰
۱۲۷۸۰۰	۱۲۷۸۰۰	سازمان آموزش و پرورش	۱۴۰۱۴۵	درآمد حاصل از مراکز آموزشی - رفاهی	۲۰۴۰۰۰	-	۲۰۴۰۰۰	-	۲۰۴۰۰۰

۱۲) تحلیل وضعیت بخش در مقایسه با کشورهای منتخب و شاخص‌های بین‌المللی

بررسی جایگاه ایران از لحاظ کم و کیف فعالیت‌های آموزشی و پرورشی در بین کشورهای منتخب منطقه آسیای غربی از طریق مقایسه متغیرها و شاخص‌های آموزشی قابل استناد امکان‌پذیر خواهد بود که در این زمینه به دلیل کامل نبودن داده‌ها و اطلاعات اکثر کشورهای منطقه، صرفاً به بررسی و تحلیل برخی از شاخص‌های مهم بسنده شده است. داده‌ها از جدیدترین گزارش مؤسسه آماری یونسکو (سال ۲۰۱۵) استخراج شده است.

نرخ ثبت‌نام ناخالص دوره ابتدایی

در بررسی و مقایسه شاخص نرخ ثبت‌نام ناخالص دوره ابتدایی بین ۱۷ کشور آسیای غربی، کشور ایران با نرخ ۹۹/۱۷ درصد، جایگاه اول را در این زمینه کسب کرده است.

• نرخ ثبت‌نام ناخالص دوره متوسطه اول

در دوره متوسطه اول، ایران بعد از کشور تاجیکستان با نرخ ثبت‌نام ناخالص ۹۰/۹۷ درصد، رتبه دوم را در بین کشورهای منتخب داراست، در این دوره نرخ ثبت‌نام دختران ۹۱/۶۱ و نرخ ثبت‌نام پسران ۹۰/۲۷ درصد است. بالا بودن نرخ ثبت‌نام دختران نسبت به پسران حاکی از برنامه‌ریزی هدفمند مسئولان آموزشی در جهت تحقق عدالت در دسترسی به آموزش و حرکت به سمت کاهش نابرابری‌های جنسیتی با توجه خاص به مناطق محروم و روستایی است

• نرخ ثبت‌نام ناخالص دوره متوسطه دوم

در دوره متوسطه دوم، ایران با نرخ ثبت‌نام ناخالص ۷۲/۷ درصد، رتبه هشتم را در میان کشورهای منتخب به خود اختصاص داده است، در این دوره تحصیلی نرخ ثبت‌نام ناخالص پسران ۷۲/۸۳ درصد و نرخ ثبت نام ناخالص دختران ۷۲/۷۵ درصد می‌باشد.

پوشش تحصیلی در این دوره تحصیلی ناشی از عوامل مختلفی همچون شرایط اقتصادی و ضرورت اشتغال به کار، عوامل فرهنگی (عدم تمایل به اشتغال به تحصیل دختران و یا ازدواج زودهنگام آنان، عدم سهولت در دسترسی به آموزش و ...)، کمتر از سایر دوره‌های تحصیلی است.

• نسبت دانش‌آموز به معلم

پایین بودن این شاخص نسبت به استاندارد آن از یک طرف نشان‌دهنده افزایش دسترسی دانش‌آموز به معلم به عنوان یک منبع مهم آموزشی است که در کنار سایر عوامل آموزشی، می‌تواند در بلندمدت بهبود کیفیت آموزشی و ارتقای کارایی نظام آموزشی را به دنبال داشته باشد و از طرف دیگر نشانه‌ای بر اتلاف منابع است که دلیل عمده آن پراکندگی جمعیت لازم‌التعلیم در اقصی نقاط کشور و الزام دولت به پوشش کامل آنهاست. در سال مورد نظر، در دوره ابتدایی نسبت دانش‌آموز به معلم معادل ۲۶/۷۷ نفر بوده که در بین ۱۰ کشور، در رتبه هشتم قرار دارد. کشور قطر با ۱۱/۶۳ نفر در رتبه نخست و کشور پاکستان با ۴۶/۳۴ نفر در جایگاه آخر قرار دارد. در دوره متوسطه اول این نسبت برابر ۱۵/۸ نفر است که در بین ۷ کشور جایگاه سوم را داراست و در دوره متوسطه دوم این نسبت به ۱۷/۸ رسیده است. در این دوره تحصیلی نیز، ایران رتبه چهارم را در بین ۶ کشور به خود اختصاص داده است.

شاخص‌های آموزشی کشورهای آسیای غربی در سال ۲۰۱۵ میلادی

نسبت دانش آموز به معلم			نرخ ثبت نام ناخالص			کشور
دوره متوسطه دوم	دوره متوسطه اول	دوره ابتدایی	دوره متوسطه دوم	دوره متوسطه اول	دوره ابتدایی	
۳۰,۲۸	۴۳,۹	۴۴,۳۳	۴۸,۸۸	۵۰,۳۲	-	افغانستان
-	-	-	-	-	۹۶,۰۷	ارمنستان
-	-	۱۳,۵	-	۸۳,۴	۹۴,۱۴	آذربایجان
۹,۰۹	۱۰,۷۳	۱۱,۷۳	۹۱,۰۷	۸۹,۴۴	۹۶,۴۳	بحرین
۱۷,۸	۱۵,۸	۲۶,۷۷	۷۲,۷	۹۰,۹۱	۹۹,۱۷	ایران
-	-	۱۶,۲	۹۸,۱	۸۸,۴۷	۸۶,۳۳	قزاقستان
-	-	-	۸۱,۳۹	۸۷,۳۶	۸۹,۳۲	قرقیزستان
-	-	-	-	-	۸۱,۷۷	لبنان
-	-	-	۹۴,۳۳	۸۵,۹۵	۹۴,۵۳	عمان
۲۸,۷۹	۱۷,۲۹	۴۶,۳۴	۴۳,۹۶	۵۳,۱۴	۷۳,۸۵	پاکستان
۱۵,۷۸	۲۱,۳	۲۴	۸۰,۹۵	۸۵,۰۹	۹۰,۱۸	فلسطین
۹,۹۸	۱۱,۳۷	۱۱,۶۳	۷۷,۹۴	۷۹,۲۲	۹۲,۱۱	قطر
-	-	۲۲,۲۹	-	۹۶,۷۳	۹۷,۳۳	تاجیکستان
-	-	-	۸۶,۳۲	۸۷,۰۶	۹۴,۱۴	ترکیه
-	۱۶,۵۵	۲۳,۶۲	-	۷۹,۷	۹۳,۳۸	امارات

مأخذ: مؤسسه آماری یونسکو

● سهم هزینه‌های آموزش از تولید ناخالص داخلی و بودجه عمومی دولت

هدف از بررسی شاخص تولید ناخالص داخلی و بودجه عمومی دولت، آگاهی از اهمیت و جایگاه آموزش در کشورها و میزان ارزشی است که مقامات دولتی از طریق سرمایه‌گذاری بخشی از ثروت ملی کشور در امر توسعه منابع انسانی، به آموزش می‌دهند.

✓ در سال ۲۰۱۷ و در بین تعداد ۷ کشور آسیای غربی، سهم آموزش در ایران از تولید ناخالص داخلی

۳/۳۷ درصد می‌باشد که نسبت به سهم ۲/۹۵ درصدی سال ۲۰۱۴، افزایش یافته است. البته در بین

تعداد ۷ کشور منتخب، ایران در رتبه سوم قرار دارد.

✓ سهم هزینه‌های آموزش از بودجه دولت در سال ۲۰۱۶ در ایران معادل ۱۹/۳۰ درصد بوده که نسبت

به سهم ۱۹/۶۶ درصدی سال ۲۰۱۴، کمی کاهش یافته است، اما همچنان در رتبه اول در بین تعداد

۷ کشورهای منتخب قرار دارد.

کشور	سهام آموزش از تولید ناخالص (داخلی) سال ۲۰۱۶	سهام آموزش از بودجه عمومی دولت (سال ۲۰۱۷)
افغانستان	۴,۲۱	۱۶,۲۱
ارمنستان	۲,۷۶	۱۰,۲۰
آذربایجان	۲,۹۰	۸,۲۰
بحرین	۲,۶۷	۷,۵۰
ایران	۳,۳۷	۱۹,۳۰
فرقیستان	۶,۵۹	۱۷,۴۵
پاکستان	۲,۴۹	۱۲,۶۰

مأخذ: مؤسسه آماری یونسکو

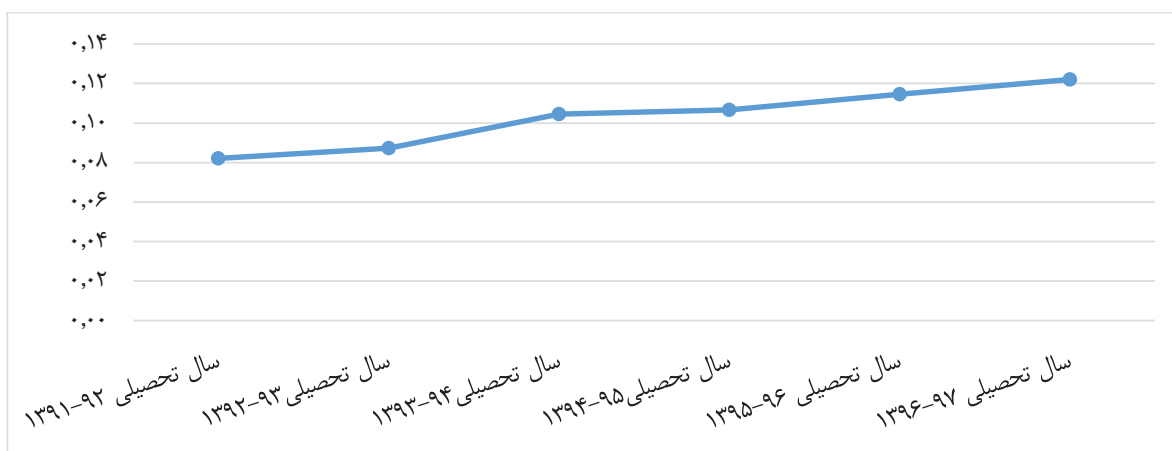
۱۳) نقش بخش خصوصی در فعالیت‌های بخش و واگذاری تولید و خدمات بخش به

بخش غیر دولتی

۱۳-۱) مدارس غیر دولتی

رشد روزافزون جمعیت و تقاضای فزاینده برای آموزش و ارتقای کیفیت آن از یک طرف و محدودیت منابع مالی دولتی از طرف دیگر منجر به عدم تعادل میان ظرفیت آموزش و پرورش در مقابل انتظارات متعدد و متنوع جامعه شده و ضرورت مشارکت مردم و ارائه خدمات توسط بخش غیردولتی را دوچندان نموده است. نمود بارز مشارکت بخش غیردولتی در فعالیت‌های آموزشی و پرورشی، فعالیت مدارس غیردولتی است که در حال حاضر در حدود ۱۶ هزار واحد آموزشی با تعداد ۹۶ هزار کلاس درس، حدود ۱,۶۱۹ هزار نفر دانش‌آموز دوره‌های تحصیلی مختلف در سراسر کشور را تحت پوشش دارد که سهمی معادل ۱۲/۲ درصد از کل دانش‌آموزان می‌باشد. از نتایج مطلوب توسعه مدارس غیردولتی و افزایش مشارکت مردم در تأمین هزینه‌های آموزشی، آزاد شدن منابع محدود جهت توسعه کمی و افزایش دسترسی به آموزش در مناطق محروم و کمتر برخوردار و در نهایت ارتقای کیفیت آموزشی و پرورشی است. در همین ارتباط و به منظور تقویت انگیزه در توسعه اینگونه مدارس و حمایت از مؤسسان مدارس غیر دولتی با اولویت مناطق محروم در قانون بودجه سال جاری و به استناد ماده (۱۳) «قانون تأسیس و اداره مدارس و مراکز آموزش و پرورشی غیردولتی»، ردیف هزینه‌ای «سازمان مدارس غیر دولتی و توسعه مشارکت‌های مردمی - کمک به صندوق حمایت از توسعه مدارس غیردولتی» با مبلغ ۳۰۰ میلیارد ریال ایجاد شده است و برای لایحه بودجه سال ۱۳۹۸ نیز رقم اعتباری مذکور، پیش‌بینی گردیده است. نمودار زیر روند افزایش دانش‌آموزان غیر دولتی و افزایش سهم این گروه از کل دانش‌آموزان از ۸/۲ درصد در سال تحصیلی ۹۲ - ۱۳۹۱ به ۱۲/۲ درصد در سال تحصیلی ۹۷-۱۳۹۶ را نشان می‌دهد.

روند افزایشی سهم دانش‌آموزان غیر دولتی از کل دانش‌آموزان طی سالهای ۹۷-۱۳۹۱



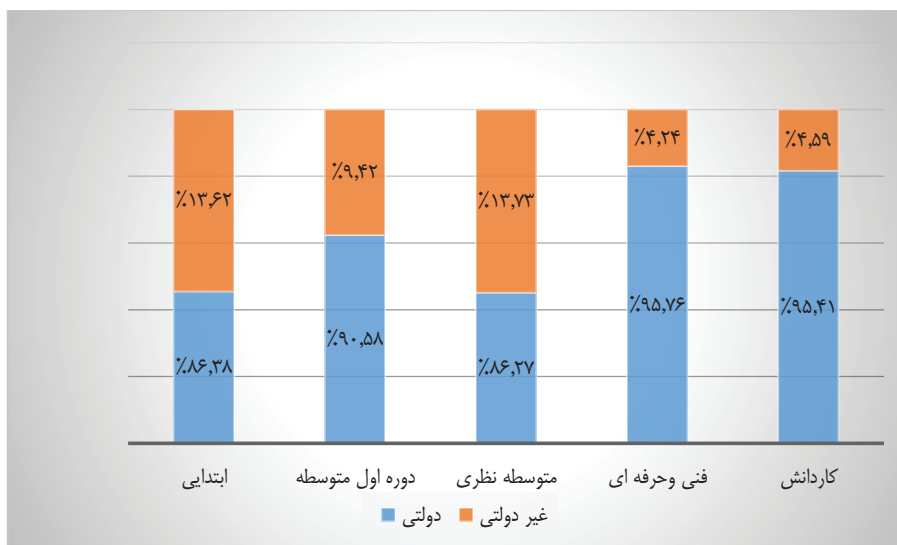
مأخذ: سالنامه آماری آموزش و پرورش

میزان اقبال بخش غیردولتی به مشارکت در امر آموزش، در دوره‌های ابتدایی و متوسطه نظری بیش از دوره متوسطه اول بوده و در دوره‌های متوسطه فنی و حرفه‌ای و کارو دانش، کمترین می‌باشد.



تعداد دانش‌آموزان دولتی و غیردولتی در هر دوره تحصیلی در سال تحصیلی ۱۳۹۶-۹۷

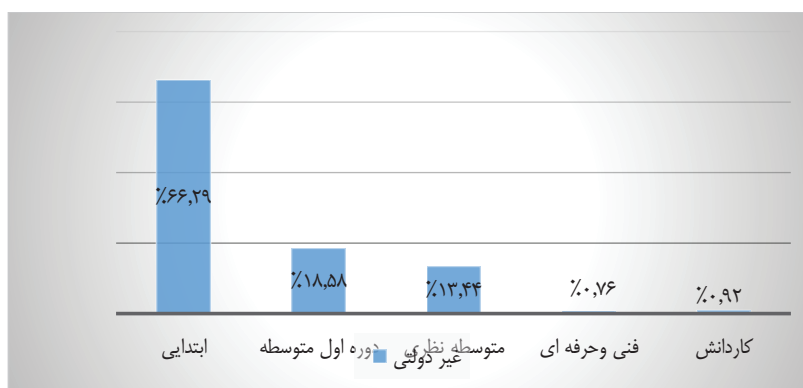
مأخذ: سالنامه آماری آموزش و پرورش



سهم مشارکت بخش غیردولتی در دوره‌های تحصیلی مختلف در سال تحصیلی ۹۷-۱۳۹۶

مأخذ: سالنامه آماری آموزش و پرورش

در سال تحصیلی ۹۷-۱۳۹۶، از تعداد ۱,۶۱۹ هزار نفر دانش‌آموز غیردولتی، تعداد ۱,۰۷۳ نفر (۶۶/۳ درصد) در دوره دوره ابتدایی، تعداد ۳۰۱ هزار نفر (۱۸/۶ درصد) در دوره متوسطه اول، تعداد ۲۱۸ هزار نفر (۱۳/۴ درصد) در دوره متوسطه دوم، تعداد ۱۲ هزار نفر (۰/۸ درصد) در دوره متوسطه فنی و حرفه‌ای و تعداد ۱۵ هزار نفر (۰/۹ درصد) در دوره متوسطه کار و دانش مشغول به تحصیل می‌باشند.



توزیع دانش‌آموزان غیردولتی در دوره‌های تحصیلی مختلف

مأخذ: سالنامه آماری آموزش و پرورش

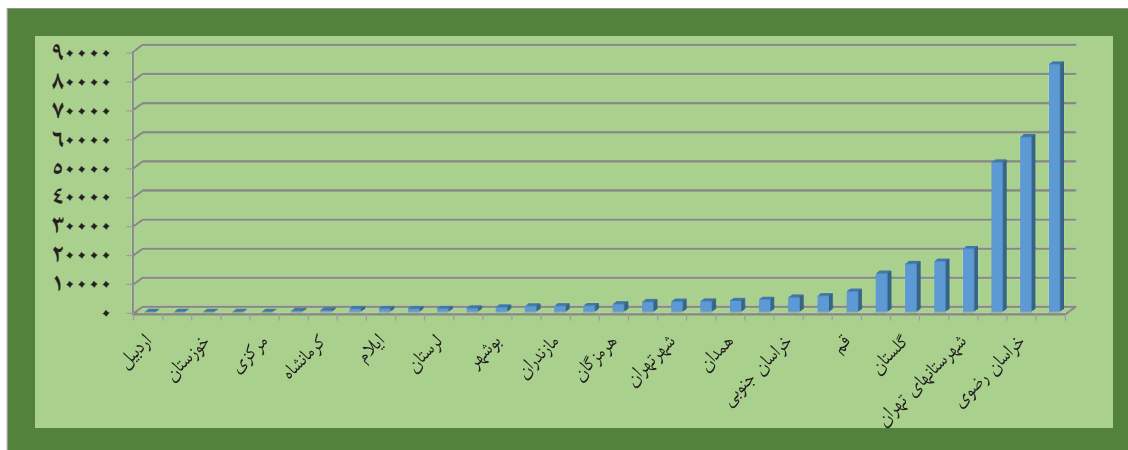
۱۳-۲) خرید خدمات آموزشی

وزارت آموزش و پرورش با توجه به اسناد بالادستی از جمله مواد (۱۳) و (۲۲) قانون مدیریت خدمات کشوری، ماده (۴۱) قانون الحاق برخی از مواد به قانون تنظیم بخشی از مقررات مالی دولت (۲) و نیز تبصره‌های قانون بودجه سال‌های ۱۳۹۳ و ۱۳۹۴؛ از سال تحصیلی ۹۴-۱۳۹۳، از دو طریق خرید خدمت از بخش تعاونی و خصوصی و نهادهای و مؤسسات عمومی غیردولتی و نیز مشارکت با بخش تعاونی و خصوصی و نهادهای و مؤسسات عمومی غیردولتی از طریق اجاره، واگذاری امکانات و تجهیزات و منابع فیزیکی، اقدام به خرید خدمات آموزشی

نموده است. از مزایای اجرای طرح می‌توان به مواردی از قبیل کاهش تصدی‌گری و بار مالی دولت، استفاده از امکانات و فضاهای بلااستفاده آموزش و پرورش در بخش دولتی، خدمات‌رسانی به روستاها، مناطق صعب‌العبور و مناطق حاشیه شهرها، ایجاد عدالت آموزشی و توسعه متوازن و خدمات‌رسانی آموزشی، کاهش مدارس دو شیفت و چند پایه در مناطق کم‌برخوردار اشاره نمود.

تعداد دانش‌آموزان مشمول طرح خرید خدمات آموزشی در سال تحصیلی ۹۷-۱۳۹۶ حدود ۲۳۹ هزار نفر بوده که این رقم در سال تحصیلی ۹۸-۱۳۹۷ با رشد ۳۳ درصدی، به بیش از ۳۱۹ هزار نفر رسیده است که استان‌های سیستان و بلوچستان، خراسان رضوی و اصفهان بیشترین سهم و استان‌های گیلان، کرمانشاه و فارس کمترین سهم را داشته‌اند. از این تعداد حدود ۹۵ درصد (۳۰۳۸۰۲ نفر) به صورت طرح مشارکت (استفاده از فضای مازاد مدارس) و ۵ درصد باقیمانده به صورت خرید خدمات جذب شده‌اند.

تعداد دانش‌آموزان مشمول طرح خرید خدمات آموزشی به تفکیک استان در سال تحصیلی ۹۸-۱۳۹۷ نمودار اشکال دارد



عملکرد استان سیستان و بلوچستان در طرح خرید خدمات آموزشی نسبت به استان‌های دیگر قابل توجه بوده است، به نحوی که دامنه این طرح ۱۷ شهر و ۴۶ منطقه از این استان را تحت پوشش قرار داده است. بعد از استان سیستان و بلوچستان استان‌های خراسان رضوی و اصفهان در اجرای این طرح موفق بوده‌اند. استان‌های اردبیل، البرز، خوزستان پایین‌ترین رتبه را در این طرح داشته و با توجه به آمار کودکان بازمانده از تحصیل استان‌هایی چون خوزستان، هرمزگان می‌بایست به‌نحو مناسب‌تری از ظرفیت‌های این طرح جهت پوشش و جذب کودکان بازمانده از تحصیل استفاده نمایند.

در سال آتی، علاوه بر ابزار قانونی ماده (۴۱) قانون الحاق (۲)، هدف عملیاتی (۹) از سند تحول بنیادین آموزش و پرورش بر جلب مشارکت ارکان سهیم و مؤثر و بخش عمومی و غیردولتی در تعلیم و تربیت رسمی عمومی اشاره نموده است ضمن اینکه در لایحه بودجه سال ۱۳۹۸، اجزای (۱) و (۳) بند (ب) تبصره (۲۱)، بر توسعه فعالیت خرید خدمات آموزشی تأکید شده است.

لازم به ذکر است به منظور توسعه آموزش و پوشش افراد لازم‌التعلیم بازمانده از تحصیل در مناطق محروم (با استفاده از ظرفیت خالی مدارس دولتی و امکانات و ظرفیت‌های بالقوه مدارس غیردولتی) و با توجه به دستاوردهای این طرح؛ ردیف هزینه‌ای «خرید خدمات آموزشی در مناطق کمتر برخوردار» در قانون بودجه

۱۳۹۷ کل کشور ذیل وزارت آموزش و پرورش با اعتبار ۳,۰۰۰ میلیارد ریال ایجاد گردید که در لایحه بودجه سال ۱۳۹۸ اعتبار ردیف مذکور با رشد نسبتاً چشمگیر ۲۱ درصد، به ۳,۶۳۰ میلیارد ریال افزایش یافته است.

۱۴) اولویت‌های اقدامات و عملیات در بخش

امروزه از دغدغه‌های اصلی برنامه‌ریزان کلان کشور؛ توسعه پایدار، کاهش فقر، کاهش مهاجرت بی‌رویه، اشتغال‌زایی و افزایش تولید ملی می‌باشد. یکی از کلیدی‌ترین راهکارهای پیش روی سیاست‌گذاران، تربیت نیروی کار ماهر و مولد است؛ نیروی کاری که بتواند نقش‌آفرینی مؤثری در تولید ملی و بازار کار داشته باشد. از این‌رو، بایستی آموزش‌های ارائه شده در نظام آموزش و پرورش رسمی اعم از آموزش‌های ابتدایی و متوسطه با چهارچوب مهارتی و فنی و حرفه‌ای موجب توانمندسازی سرمایه‌های انسانی شده و امکان ثروت آفرینی و کارآفرینی متناسب با استعدادهای افراد و نیاز بازار کار را داشته باشد و در نتیجه به ثمر رسیدن این آموزش‌ها، کاهش فقر و افزایش اشتغال جوانان، همبستگی اجتماعی، بهره‌وری و رقابت‌پذیری؛ حاصل گردد.

براساس سیاست‌های ابلاغی دولت دوازدهم به وزارت آموزش و پرورش، با توجه به محدودیت منابع از یک طرف و وجود اسناد بالادستی همچون احکام برنامه ششم توسعه، سند تحول بنیادین آموزش و پرورش، سیاست‌های کلی اقتصاد مقاومتی و ... از طرف دیگر و تکلیف وزارت آموزش و پرورش به تحت پوشش کامل قراردادن کلیه افراد لازم‌التعلیم در سراسر کشور؛ تعیین اهداف و اولویت‌ها ضروری و هموار مورد تأکید بوده است.

بنابر این ضروری است در راستای سیاست‌های ابلاغی برنامه ششم توسعه، راهکارهای اجرایی سند تحول بنیادین آموزش و پرورش و اقدامات اساسی قانون برنامه ششم توسعه کشور؛ موارد ذیل در قالب تدوین سند مدیریتی یکپارچه و با رویکرد تفکر سیستمی در قالب استقرار آمایش سرزمین در نظام آموزش و پرورش؛ مورد توجه جدی قرار گیرد:

- تأمین و بسط عدالت در برخورداری از فرصت‌های تعلیم و تربیت
- ارتقای کیفیت تعلیم و تربیت، بازنگری و بازمهندسی ساختارها، رویه‌ها و روش‌ها، ارتقای منزلت اجتماعی و جایگاه حرفه‌ای سرمایه
- بهبود و ارتقای شاخص‌های کمی و کیفی آموزش و پرورش
- انجام اقدامات لازم برای هزینه‌یابی فعالیت‌های اجرایی
- استقرار نظام بودجه‌ریزی مبتنی بر عملکرد در راستای استقرار الگوی مدیریت و کنترل هزینه و نیز ارتقای بهره‌وری بودجه‌های دولتی آموزش و پرورش
- توجه بیشتر به مهارت‌آموزی دانش‌آموزان و توانمندسازی آنان برای ورود به بازار کار در آینده
- توجه به ارتقای توانمندی‌های اجتماعی و فرهنگی دانش‌آموزان با توجه به آسیب‌های اجتماعی موجود
- بهبود برنامه‌های آموزشی برای افزایش توان خلاقیت دانش‌آموزان
- تقویت مبانی ارزش‌های دینی و اخلاقی دانش‌آموزان و مراقبت از سلامت روحی و اخلاقی مدرسه به‌ویژه در زمینه استفاده از فضای مجازی
- بهبود برنامه‌های آموزشی در جهت پاسخ‌دهی به تنوع دانش‌آموزان اعم از تنوع زبانی، جنسیتی و مکانی و افزایش توان خلاقیت، تفکر انتقادی و مهارت‌های نرم و کارآفرینی دانش‌آموزان

- مردمی و بخش غیردولتی در امر آموزش و پرورش
- تهیه و تدوین برنامه جامع نیروی انسانی به منظور توزیع مناسب منابع انسانی در سطح کشور
- توانمندسازی و ارتقاء علمی و حرفه‌ای کارکنان به ویژه معلمان از طریق اجرای دور خدمت کوتاه‌مدت و بلندمدت

بخش سلامت در لایحه بودجه ۱۳۹۸

مجید مزیدآبادی فراهانی

مقدمه

برنامه ششم توسعه به ارتقاء شاخص‌های سلامت برای تحقق اهداف سند چشم‌انداز بیست‌ساله و سیاست‌های کلی نظام به عنوان اسناد بالادستی توجه ویژه داشته است. بدین منظور مفاد برنامه با تأکید بر رویکرد انسان سالم و سلامت همه جانبه، تفکیک وظایف تولیت، تأمین مالی و تدارک خدمات در حوزه سلامت با هدف پاسخگویی، تحقق عدالت و ارائه خدمات درمانی مطلوب به مردم، تولیت نظام سلامت شامل سیاست‌گذاری‌های اجرایی، برنامه‌ریزی‌های راهبردی، ارزشیابی و نظارت توسط وزارت بهداشت، درمان و آموزش پزشکی، مدیریت منابع سلامت از طریق نظام بیمه با محوریت وزارت بهداشت، درمان و آموزش پزشکی و همکاری سایر مراکز و نهادها، تدارک خدمات توسط ارائه‌کنندگان خدمت در بخش‌های دولتی، عمومی و خصوصی، کاهش مخاطرات و آلودگی‌های تهدیدکننده سلامت، اصلاح الگوی تغذیه جامعه با بهبود ترکیب و سلامت مواد غذایی، توسعه کمی و کیفی بیمه‌های سلامت و کاهش سهم مردم از هزینه‌های سلامت به کمتر از ۳۰ درصد تا پایان برنامه ششم، تبیین شده است. اهتمام به تقویت و توسعه همکاری‌های بین بخشی و ایجاد یکپارچگی در سیاستگذاری، برنامه‌ریزی و نظارت در بخش سلامت با تشکیل شورای عالی سلامت و امنیت غذایی، اتخاذ راهبرد گسترش عدالت در دسترسی فیزیکی و اقتصادی به خدمات سلامت، افزایش مشارکت عادلانه مردم در هزینه‌های سلامت، وضع عوارض بر عوامل تهدیدکننده سلامتی و تکمیل شبکه فوریت‌های پزشکی پیش‌بیمارستانی، از جمله نکات بارزی هستند که در این خصوص می‌توان اشاره نمود.

وضعیت بخش در اسناد قانونی

قانون اساسی:

- اصل (۲۹) قانون اساسی: برخورداری از تامین اجتماعی از نظر بازنشستگی، بیکاری، پیری، ازکارافتادگی، بی‌سرپرستی، در راه ماندگی، حوادث و سوانح، نیاز به خدمات بهداشتی درمانی و مراقبت‌های پزشکی به صورت بیمه و غیره، حقی است همگانی. دولت موظف است طبق قوانین از محل درآمدهای عمومی و درآمدهای حاصل از مشارکت مردم، خدمات و حمایت‌های مالی فوق را برای یک فرد کشور تامین کند.

- اصل (۴۳) قانون اساسی: برای تامین استقلال اقتصادی جامعه و ریشه کن کردن فقر و محرومیت و برآوردن نیازهای انسان در جریان رشد، با حفظ آزادگی او، اقتصاد جمهوری اسلامی ایران بر اساس ضوابط زیر استوار می‌شود:

- تامین نیازهای اساسی: مسکن، خوراک، پوشاک، بهداشت، درمان، آموزش و پرورش و امکانات لازم برای تشکیل خانواده برای همه.

سیاست های کلی اقتصاد مقاومتی:

- موارد زیر باتوجه به ماموریت‌های عمده سازمانی وزارت بهداشت، درمان و آموزش پزشکی به عنوان متولی نظام سلامت و تربیت نیروی انسانی و تولید علم و فناوری در حوزه علوم پزشکی و سلامت و همچنین تولید و تدارک خدمات سلامت (بهداشتی، درمانی و توانبخشی) و فراهم نمودن فرآورده‌ها، تجهیزات و ملزومات تشخیصی و دارویی برای ارایه خدمات سلامت، بیشتر ارتباط دارند:

- تأمین امنیت غذا و درمان و ایجاد ذخایر راهبردی با تأکید بر افزایش کمی و کیفی تولید (مواد اولیه و کالا).

سیاست های کلی جمعیت:

- ارتقاء پویایی، بالندگی و جوانی جمعیت با افزایش نرخ باروری به بیش از سطح جانشینی.
- اختصاص تسهیلات مناسب برای مادران بویژه در دوره بارداری و شیردهی و پوشش بیمه‌ای هزینه‌های زایمان و درمان ناباروری مردان و زنان و تقویت نهادها و مؤسسات حمایتی ذی‌ربط.

- تحکیم بنیان و پایداری خانواده با اصلاح و تکمیل آموزش‌های عمومی درباره اصالت کانون خانواده و فرزند پروری و با تأکید بر آموزش مهارت‌های زندگی و ارتباطی و ارائه خدمات مشاوره‌ای بر مبنای فرهنگ و ارزش‌های اسلامی-ایرانی و توسعه و تقویت نظام تأمین اجتماعی، خدمات بهداشتی و درمانی و مراقبت‌های پزشکی در جهت سلامت باروری و فرزندآوری.

- ارتقاء امید به زندگی، تأمین سلامت و تغذیه سالم جمعیت و پیشگیری از آسیب‌های اجتماعی، بویژه اعتیاد، سوانح، آلودگی‌های زیست محیطی و بیماری‌ها.

سیاست های کلی سلامت:

۱- تحقق رویکرد سلامت همه جانبه و انسان سالم در همه قوانین، سیاست‌های اجرایی و مقررات با رعایت:

۱-۱- اولویت پیشگیری بر درمان.

۱-۲- روزآمد نمودن برنامه‌های بهداشتی و درمانی.

۱-۳- کاهش مخاطرات و آلودگی‌های تهدید کننده سلامت مبتنی بر شواهد معتبر علمی.

۱-۴- تهیه پیوست سلامت برای طرح‌های کلان توسعه‌ای.

۱-۵- ارتقاء شاخص‌های سلامت برای دستیابی به جایگاه اول در منطقه آسیای جنوب غربی.

۱-۶- اصلاح و تکمیل نظام‌های پایش، نظارت و ارزیابی برای صیانت قانونمند از حقوق مردم و بیماران و اجرای صحیح سیاست‌های کلی.

۲- ارتقاء سلامت روانی جامعه با ترویج سبک زندگی اسلامی - ایرانی، تحکیم بنیان خانواده، رفع موانع تنش آفرین در زندگی فردی و اجتماعی، ترویج آموزش‌های اخلاقی و معنوی و ارتقاء شاخص‌های سلامت روانی.

۳- ایجاد و تقویت زیرساخت‌های مورد نیاز برای تولید فرآورده‌ها و مواد اولیه دارویی، واکسن، محصولات زیستی و ملزومات و تجهیزات پزشکی دارای کیفیت و استاندارد بین‌المللی.

۴- ساماندهی تقاضا و ممانعت از تقاضای القائی و اجازه تجویز صرفاً بر اساس نظام سطح‌بندی و راهنماهای بالینی، طرح ژنریک و نظام دارویی ملی کشور و سیاست‌گذاری و نظارت کارآمد بر تولید، مصرف و واردات دارو، واکسن، محصولات زیستی و تجهیزات پزشکی با هدف حمایت از تولید داخلی و توسعه صادرات.

۵- تأمین امنیت غذایی و بهره‌مندی عادلانه آحاد مردم از سبد غذایی سالم، مطلوب و کافی، آب و هوای پاک، امکانات ورزشی همگانی و فرآورده‌های بهداشتی ایمن همراه با رعایت استانداردهای ملی و معیارهای منطقه‌ای و جهانی.

۶- تفکیک وظایف تولید، تأمین مالی و تدارک خدمات در حوزه سلامت با هدف پاسخگویی، تحقق عدالت و ارائه خدمات درمانی مطلوب به مردم به شرح ذیل:

۶-۱- تولید نظام سلامت شامل سیاست‌گذاری‌های اجرایی، برنامه‌ریزی‌های راهبردی، ارزشیابی و نظارت توسط وزارت بهداشت، درمان و آموزش پزشکی. ۲-۷- مدیریت منابع سلامت از طریق نظام بیمه با محوریت وزارت بهداشت، درمان و آموزش پزشکی و همکاری سایر مراکز و نهادها.

۶-۲- تدارک خدمات توسط ارائه‌کنندگان خدمت در بخش‌های دولتی، عمومی و خصوصی.

۶-۳- هماهنگی و ساماندهی امور فوق مطابق ساز و کاری است که قانون تعیین خواهد کرد.

۷- افزایش و بهبود کیفیت و ایمنی خدمات و مراقبت‌های جامع و یکپارچه سلامت با محوریت عدالت و تأکید بر پاسخگویی، اطلاع‌رسانی شفاف، اثربخشی، کارایی و بهره‌وری در قالب شبکه بهداشتی و درمانی منطبق بر نظام سطح‌بندی و ارجاع از طریق:

۸-۱- ترویج تصمیم‌گیری و اقدام مبتنی بر یافته‌های متقن و علمی در مراقبت‌های سلامت، آموزش و خدمات با تدوین استانداردها و راهنماها، ارزیابی فناوری‌های سلامت، استقرار نظام سطح‌بندی با اولویت خدمات ارتقاء سلامت و پیشگیری و ادغام آن‌ها در نظام آموزش علوم پزشکی.

۸-۲- افزایش کیفیت و ایمنی خدمات و مراقبت‌های سلامت با استقرار و ترویج نظام حاکمیت بالینی و تعیین استانداردها.

۸-۳- تدوین برنامه جامع مراقبتی، حمایتی برای جانبازان و جامعه معلولان کشور با هدف ارتقاء سلامت و توانمندسازی آنان.

۹- توسعه کمی و کیفی بیمه‌های بهداشتی و درمانی با هدف:

۹-۱- همگانی ساختن بیمه پایه درمان.

۹-۲- پوشش کامل نیازهای پایه درمان توسط بیمه‌ها برای آحاد جامعه و کاهش سهم مردم از هزینه‌های درمان تا آنجا که بیمار جز رنج بیماری، دغدغه و رنج دیگری نداشته باشد.

۹-۳- ارائه خدمات فراتر از بیمه پایه توسط بیمه تکمیلی در چارچوب دستورالعمل‌های قانونی و شفاف به گونه‌ای که کیفیت ارائه خدمات پایه درمانی همواره از مطلوبیت لازم برخوردار باشد.

۹-۴- تعیین بسته خدمات جامع بهداشتی و درمانی در سطح بیمه‌های پایه و تکمیلی توسط وزارت بهداشت و درمان و خرید آنها توسط نظام بیمه‌ای و نظارت مؤثر تولید بر اجرای دقیق بسته‌ها با حذف اقدامات زاید و هزینه‌های غیرضروری در چرخه معاینه، تشخیص بیماری تا درمان.

۹-۵- تقویت بازار رقابتی برای ارائه خدمات بیمه درمانی.

۹-۶- تدوین تعرفه خدمات و مراقبت‌های سلامت مبتنی بر شواهد و بر اساس ارزش افزوده با حق فنی واقعی یکسان برای بخش دولتی و غیردولتی.

۹-۷- اصلاح نظام پرداخت مبتنی بر کیفیت عملکرد، افزایش کارایی، ایجاد درآمد عادلانه و ترغیب انگیزه‌های مثبت ارائه‌کنندگان خدمات و توجه خاص به فعالیت‌های ارتقاء سلامت و پیشگیری در مناطق محروم.

۱۰-۱- تأمین منابع مالی پایدار در بخش سلامت با تأکید بر:

۱۰-۱- شفاف سازی قانونمند درآمدها، هزینه‌ها و فعالیت‌ها.

۱۰-۲- افزایش سهم سلامت، متناسب با ارتقاء کیفیت در ارائه خدمات بهداشتی و درمانی، از تولید ناخالص داخلی و بودجه عمومی دولت به نحوی که بالاتر از میانگین کشورهای منطقه باشد و اهداف سند چشم‌انداز تحقق یابد.

۱۰-۳- وضع عوارض بر محصولات و مواد و خدمات زیان‌آور سلامت.

۱۰-۴- پرداخت یارانه به بخش سلامت و هدمندسازی یارانه‌های بهداشت و درمان با هدف تأمین عدالت و ارتقاء سلامت بویژه در مناطق غیربرخوردار و کمک اختصاصی به اقشار نیازمند و دهک‌های پایین درآمدی.

۱۱- افزایش آگاهی، مسؤلیت‌پذیری، توانمندی و مشارکت ساختارمند و فعالانه فرد، خانواده و جامعه در تأمین، حفظ و ارتقاء سلامت با استفاده از ظرفیت نهادها و سازمان‌های فرهنگی، آموزشی و رسانه‌ای کشور تحت نظارت وزارت بهداشت، درمان و آموزش پزشکی.

۱۲- بازشناسی، تبیین، ترویج، توسعه و نهادینه نمودن طب سنتی ایران.

۱۲-۱- ترویج کشت گیاهان دارویی تحت نظر وزارت جهاد کشاورزی و حمایت از توسعه نوآوری‌های علمی و فنی در تولید و عرضه فرآورده‌های دارویی سنتی تحت نظر وزارت بهداشت، درمان و آموزش پزشکی.

۱۲-۲- استاندارد سازی و روزآمد کردن روش‌های تشخیصی و درمانی طب سنتی و فرآورده‌های مرتبط با آن.

۱۲-۳- تبادل تجربیات با سایر کشورها در زمینه طب سنتی.

۱۲-۴- نظارت وزارت بهداشت، درمان و آموزش پزشکی بر ارائه خدمات طب سنتی و داروهای گیاهی.

۱۲-۵- برقراری تعامل و تبادل منطقی میان طب سنتی و طب نوین برای هم‌افزایی تجربیات و روش‌های درمانی.

۱۲-۶- اصلاح سبک زندگی در عرصه تغذیه.

جهت‌گیری‌ها، راهبردها و سیاست‌های برنامه ششم، احکام دائمی، برنامه دولت

دوازدهم

- برنامه طرح تحول سلامت و همه دست‌آوردهای آن علی‌رغم ارتقاء دادن کیفیت و کاهش هزینه ارائه خدمات به بیماران، کشور را از اصلاحات ساختاری در نظام بهداشت و درمان بی‌نیاز نساخته است. ارتقای ساختاری نظام سلامت به منظور پایدارسازی کیفیت و کمیت ارائه خدمات و هم‌چنین پایدارسازی مالی نظام سلامت و هم‌چنین اجتماعی کردن سلامت از ملزومات اساسی کشور است که برای اجرا در دولت دوازدهم در نظر گرفته شده است. این بدان معناست که با رفع وضعیت اضطراری در نظام بهداشت و درمان، اکنون ثبات قابل ملاحظه‌ای برای اصلاحات ساختاری فراهم شده است. وزارت بهداشت در دولت دوازدهم موظف به اجرای برنامه‌های زیر می‌باشد:

- اجرای برنامه پزشک خانواده و نظام ارجاع که سبب تعریف جایگاه شایسته برای پزشکان عمومی در نظام سلامت کشور، تقویت پیشگیری سطح اول که عمدتاً بر عهده پزشکان عمومی است و کاهش هزینه‌های نظام سلامت می‌شود.

- سطح‌بندی کلیه خدمات تشخیصی و درمانی بر اساس نظام ارجاع مبتنی بر پزشک خانواده و اجازه تجویز این گونه خدمات بر اساس راهنماهای بالینی، طرح ژنریک و نظام دارویی ملی کشور. این کار با اولویت خدمات درمانی ای که بیشترین هزینه را بر نظام سلامت تحمیل می‌کند آغاز می‌شود.

- به‌کارگیری کامل پرونده الکترونیک سلامت و استفاده از آن برای رسیدگی به اسناد پزشکی و پرداخت هزینه آن‌ها به صورت الکترونیکی و استقرار کامل سامانه پرونده الکترونیک سلامت و مکانیزه نمودن فرایندهای درمان

- تدوین راهنماهای بالینی در زمان بندی مشخص (کمتر از یک سال) برای آن دسته تشخیص‌ها و درمان‌هایی که بیشترین هزینه را بر نظام درمان تحمیل می‌کنند و سپس برای کلیه تشخیص‌ها و درمان‌ها

- تدوین آیین‌نامه‌های خرید راهبردی خدمات سلامت در شورای عالی بیمه سلامت. به گونه‌ای که ضمن ارتقای نقش بیمه به ناظر و کنترل‌کننده هزینه سلامت، و نه فقط تأمین‌کننده مالی باشد

- استانداردسازی کتاب ارزش نسبی خدمات پزشکی و تصویب شورای عالی بیمه خدمات درمانی به گونه‌ای که سیاست‌های کلی سلامت (ابلاغی مقام معظم رهبری) اجرایی گشته و در فاز اول، اختلاف تعرفه «جزء حرفه‌ای» میان بخش‌های دولتی و غیردولتی (اعم از خصوصی، عمومی غیردولتی، خیریه و ...) از میان برداشته شود. سهم سود عادلانه (و نه سود سرمایه) و استهلاک در تعرفه‌های مذکور معین و به ازای حجم خدمات خریداری شده توسط سازمان‌های بیمه‌گر از بخش دولتی، به عنوان یارانه دولت (که در حال حاضر به وزارت بهداشت، درمان و آموزش پزشکی و سایر سازمان‌های دولتی پرداخت می‌شود) به سازمان‌های بیمه‌گر پرداخت شود تا در قالب قیمت‌های استاندارد (واقعی) میان مراکز درمانی دولتی بازتوزیع شود.

- حذف هم‌پوشانی‌های بیمه‌ای سازمان بیمه سلامت و سایر سازمان‌های بیمه‌گر.

- کاهش تقاضا برای بستری از طریق کاهش هزینه‌های سرپایی بیمه‌های پایه، کنترل هزینه‌های کاتاستروفیک (خانمان‌سوز) از طریق ثبت داروهای پرهزینه و حذف هزینه‌های OTC، انجام اصلاحات لازم برای ممانعت

از انتقال بیمه‌های اجباری به بیمه‌های اختیاری، انجام آزمون‌های وسع و حذف افراد غیرنیازمند از پوشش بیمه سلامت رایگان به منظور هدفمند کردن هزینه‌های بهداشت و درمان.

- ارتقای جذابیت‌های نظام درمانی کشور برای توسعه «توریسم سلامت» و هماهنگ‌سازی تلاش‌های دستگاه‌های مسئول برای بالا بردن سطح درآمد نظام سلامت از این محل .

رویکردهای کلان دولت دوازدهم در بخش سلامت مبتنی بر اسناد بالادستی

- استقرار نظام سیاستگذاری و برنامه ریزی در سطوح مختلف
- استقرار نظام ارجاع و پزشک خانواده شهری و روستایی
- استقرار پرونده الکترونیک سلامت ایرانیان
- تقویت نظام شبکه بهداشت و درمان کشور در شهر و روستا بویژه در مناطق عشایری و محروم و حاشیه شهرها
- بازنگری در سیاست‌های پرداخت یارانه‌ها در جهت تأمین عدالت در سلامت
- تربیت نیروی انسانی متناسب با نیاز سلامت کشور و بار بیماری‌های حال و آینده
- دسترسی عادلانه مردم به خدمات با کیفیت و قیمت مناسب براساس الگوی سطح بندی نظام ارائه خدمات
- تبدیل گفتمان علمی به گفتمان مسلط جامعه از راه توسعه فرهنگ پژوهش، سواد سلامت، ارتقای مهارت‌های زندگی و بهره‌گیری از فناوری اطلاعات
- تحول در نظام تحقیقات و نوآوری به منظور توسعه علم و فن آوری در جهت تأمین و ارتقای سلامت مردم و کمک به همکاری‌های بین بخشی مرتبط با سلامت در کشور
- ارتقای پاسخگویی نظام سلامت
- ارتقای رضایت‌مندی مردم از خدمات
- بهبود شاخص‌های عدالت در سلامت از جمله بهبود دسترسی مردم به خدمات، کاهش سهم هزینه‌های درمانی مستقیم از جیب مردم و تأمین هزینه‌های کمرشکن اقشار کم درآمد و بیماران صعب‌العلاج و خاص
- تعمیم پوشش خدمات بیمه‌ای پایه به ۱۰۰ درصد جمعیت
- تقویت حاکمیت دولت بر نظام سلامت (دولتی و خصوصی) از نظر نظارت، پاسخگویی، کمک به تأمین

منابع

- حمایت از نخبگان علمی حوزه سلامت و بهره‌گیری از دانش و تجربه آنان در جهت ایجاد تحول در نظام سلامت و تولید دانش و فن آوری مورد نیاز نظام
- اصلاح تعرفه‌های پزشکی با هدف تأمین عدالت در ارائه‌کنندگان و دریافت‌کنندگان خدمت
- بازنگری در قوانین و مقررات و به روز نمودن و کارآمد کردن آن
- تمرکز زدایی در نظام مدیریت به منظور کارآمد کردن آن و واگذاری قدرت به سطوح محیطی
- تقویت و ترویج همکاری بین بخشی
- حمایت از حضور در صحنه بین‌المللی و استفاده از تجارب سازمان‌های جهانی
- تأمین داروهای اساسی و فرآورده‌های بیولوژیک مورد نیاز نظام سلامت با مشارکت بخش دولتی و خصوصی و بهبود کیفیت آن
- ساماندهی نظام داده‌ها و اطلاعات سلامت و ایجاد نهادی علمی برای تحلیل داده‌ها

- سیاست‌گذاری نظام سلامت مبتنی بر فرایند تولید و به‌کارگیری شواهد
- همکاری وزارت بهداشت، درمان و آموزش پزشکی با بخش خصوصی، انجمن‌های علمی، دولت‌های محلی (شهرداری‌ها) و سازمان‌های مردم‌نهاد
- اصلاح شیوه زندگی مردم

چالش‌های اساسی، تنگناها و مشکلات در بخش

- هم‌زمانی بیماری‌های واگیر و غیرواگیر: به علت افزایش امید به زندگی، تغییرات جمعیت شناختی و همه‌گیرشناسی عوامل خطر سلامت و رشد فناوری‌های نوین پزشکی، ایجاد شده است. پیش‌بینی می‌شود در مسیر چشم انداز سال ۱۴۰۴ بروز بیماری‌های واگیر روندی کاهنده خواهند داشت ولی شیوع ایدز، سل مقاوم به درمان و بیماری‌های غیرواگیر (سکته‌های قلبی-عروقی، سرطان، افسردگی، پوکی استخوان و...) و حوادث ترافیکی و جراحات رشد بالایی دارند.
- سن شروع بیماری‌های غیرواگیر پایین آمده است: کاهش سن شروع بیماری‌های غیرواگیر، باربیماری (سال-های از دست‌رفته عمر به علت مرگ و ناتوانی ناشی از بیماری) بالایی ایجاد می‌کند و علاوه بر افزایش هزینه‌های سلامت، با از دست رفتن ظرفیت نیروی کار مفید، تهدید جدی برای رشد اقتصادی، تولید ناخالص داخلی و امنیت کشور خواهد بود.
- روند عوامل خطر رفتاری مشترک ایجاد کننده بیماری‌های مزمن غیرواگیر: همچون مصرف مواد دخانی، تغذیه نامناسب (مصرف کم سبزیجات، میوه، شیر و ماهی) و کم‌تحرکی و سنجه‌های تن سنجی و زیست‌شناختی ناشی از آنها همچون چاقی و ازدیاد وزن، پرفشاری خون، افزایش قند و کلسترول خون رو به رشد است. در حال حاضر ۱۶/۴ درصد افراد ۱۵ تا ۴۴ سال و ۴۶/۴ درصد افراد ۴۵ تا ۶۴ سال حداقل ۳ عامل خطر دارند.
- عوامل تاثیرگذار خارج از بخش سلامت: به ویژه صنعت، معدن و تجارت و کشاورزی در فرآیند تصمیمات خود و تولید محصولات و خدمات، موجب رشد تهدید کننده‌های محیطی سلامت همچون تورم، فقر، بیکاری، قاچاق، شهرنشینی/حاشیه‌نشینی، خشونت، رشد آسیب‌های اجتماعی، آلودگی هوا- آب- خاک، ترافیک، سروصدا، تولید، واردات و تبلیغ کالاهای غیرسالم و غیرایمن (خودرو و موتورسیکلت غیراستاندارد، غذاهای آماده، نوشیدنی‌ها و میان‌وعده‌های پرانرژی و شور...)، برنامه‌های مضر رسانه‌ای و... می‌شوند.
- تولید یا تضمین خدمت‌گزاری به عنوان مهمترین کارکرد در نظام سلامت کشور، با بیشترین چالش روبروست: تولید و بکارگیری اطلاعات و شواهد راهبردی سلامت در سیاست‌ها دچار پراکندگی ساختاری و کمبود تعداد و توانمندی منابع انسانی به ویژه افراد استراتژیست و تاثیرگذار است. ساختار کلان نظام سلامت غیریکپارچه بوده و اعمال حاکمیت درون بخشی و بین بخشی در آن به علت تضاد منافع ناشی از حضور همزمان مدیران و کارشناسان بخشی دولتی در بخش غیردولتی ارائه خدمات سلامت، دارو و تجهیزات پزشکی، ضعف انگیزه و مهارت مدیریتی، خروج مدیران و کارشناسان شایسته و توانمند از بخش دولتی، فشار گروه‌های سیاسی، فرآیندهای غیرشفاف همکاری بین بخشی، ساختارهای تصمیم‌گیری موازی، ضعف نگرش سیستمیک و فرهنگ سازمانی کارگروهی و... کارایی رضایت بخشی ندارد.

- منابع مالی گردآوری شده تکافوی هزینه‌های رو به رشد خدمات سلامت را نمی‌کند. ساختار گردآوری، انباشت و تخصیص منابع مالی و خرید خدمات سلامت به صورت بیمه‌ای و غیربیمه‌ای، از هم گسسته است، هزینه اداری بالا داشته و کارایی مناسبی ندارد. امید به اصلاح با: تشکیل سازمان بیمه سلامت ایرانیان، تعرفه‌گذاری منطقی خدمات سلامت توسط دولت، دریافت حق بیمه درصدی از حقوق و دستمزد، اخذ عوارض از کالاهای تهدیدکننده سلامت، تخصیص به موقع سهم سلامت از منابع قانون هدفمندسازی، یک درصد مالیات بر ارزش افزوده به عنوان منابع مالی پایدار، بودجه ریزی عملیاتی، بازبینی بسته پایه و ارزش نسبی خدمات سلامت، استقرار نظام ارجاع و پزشک خانواده، استقرار سامانه خدمات جامع و همگانی سلامت و به کارگیری راهنماهای بالینی، زیاد است.

- نظام ارائه خدمات سلامت در بخش دولتی، عمومی، خصوصی، تعاونی و خیریه بطور ناعادلانه گسترده، گسسته و هزینه زاست و ظرفیت اضافی نامتناسب با نیاز ایجاد شده است؛ اسناد بالادستی حامی سلامت، تجربیات گسترش شبکه‌های بهداشت و درمان و رویکردهای پزشکی خانواده و نظام ارجاع و مولفه‌های اجتماعی سلامت، تغییر جهت‌گیری از توسعه بیمارستان به مراقبت‌های اولیه سلامت، ظرفیت‌های دانشگاه‌های علوم پزشکی و خدمات بهداشتی درمانی پس از ادغام آموزش و پژوهش در خدمات سلامت، توان تولید داخلی فرآورده‌های دارویی، دانش آموختگان داخل و خارج، زیرساخت رو به رشد فناوری اطلاعات و خدمات الکترونیک سلامت، منابع بخش غیردولتی، ظرفیت انسانی هرچند اندک در توسعه و راهبری نظام سلامت، از جمله نقاط قوت و فرصتی است که می‌توان برپایه آنها تحول کمی و کیفی در نظام سلامت کشور ایجاد کرد.

- شاید بتوان سه دهه اخیر نظام سلامت ایران را به ترتیب "دهه جهش"، "دهه ثبات" و "دهه گذار" نامید. در دهه اول که شاهد جهش باور نکردنی شاخص‌های جمعیتی و سلامتی ایران بودیم، مهمترین تحول نظام به وقوع پیوست. در این دهه، ضمن استقرار موفقیت‌آمیز مراقبت‌های اولیه سلامت (بخش اول زنجیره ارجاع)، با ادغام سامانه ارائه خدمات آموزش علوم پزشکی با نظام ارائه خدمات سلامت، وزارت بهداشت، درمان و آموزش پزشکی شکل گرفت. در هر استان حداقل یک دانشگاه علوم پزشکی و خدمات بهداشتی- درمانی تأسیس شد که ریاست دانشگاه علاوه بر اداره امور آموزشی- پژوهشی علوم پزشکی، مسئولیت سلامت حوزه استحفاظی خود را نیز بر عهده گرفت. در این دوره آنچه که احتمالاً زمینه ناپایداری نظام سلامت در دهه‌های بعدی را فراهم می‌نمود، عدم توجه به موضوعات زیرساختی همچون کیفیت و بهره‌وری در بازسازی نظام و عدم توفیق در بکارگیری صحیح و به موقع فناوری اطلاعات و ارتباطات برای بازسازی و بهبود عملکرد فرآیندهای اداری و فنی نظام بود. علی‌رغم اقدامات خستگی ناپذیر مدیران و متخصصان این حوزه از جمله استقرار شبکه ارائه خدمات یکپارچه بهداشت و درمان و ادغام نظام آموزش پزشکی در نظام سلامت، با این وجود هنوز آن تحولات ساختاری و ریشه‌دار و نتایجی که مورد انتظار بوده است را مشاهده نمی‌کنیم و بالطبع با تمامی دستاوردهای بی‌نظیری که حاصل شده، هنوز با نقطه طراحی شده و نتایج از پیش تعیین شده خود فاصله بسیاری داریم. به همین جهت مدیران دانشگاه‌ها از یک سو باید با تغییر نگرش و موضع راهبردی دانشگاه، این نهاد را برای مواجهه با آینده‌ای که تضمین‌کننده دستیابی به اهداف سند چشم‌انداز ۱۴۰۴ و نقشه جامع علمی کشور باشد، آماده سازند و از سوی دیگر بتوانند با مقابله با چالش‌های امروز، پاسخگوی نیازهای کنونی جامعه باشند.

- در حال حاضر بیماری‌های مزمن عامل اصلی ناخوشی، ناتوانی، و مرگ در جامعه محسوب می‌گردند و بیش از نیمی از افراد جمعیت را تحت‌الشعاع قرار داده و مسبب عمده هزینه‌های بهداشت و درمان هستند. در حالی که نیاز و تقاضا برای دریافت خدمات جامعه-محور (Community-Based) روز به روز گسترش می‌یابد، سهم منابع تخصیص داده شده به این خدمات در مقایسه با مراقبت‌های بیمارستانی به جهت هزینه‌های سنگین دارو و تجهیزات پزشکی، چندان قابل توجه نیست. به همین دلیل با ضعف برنامه‌ها و مداخلات بالینی و نقص زیرساخت‌های لازم برای تدارک کلیه خدمات تکمیلی مورد نیاز مردم جهت شناسایی و کنترل بیماری‌های قلبی-عروقی، دیابت، اختلالات تنفسی، بیماری‌های عضلانی-استخوانی، حوادث و سوانح، مشکلات روانی، سرطان‌ها و سایر بیماری‌ها و اختلالات مزمن روبرو هستیم. واقعیت آن است که بیش از ۴۰ درصد مردمی که مبتلا به بیماری‌های مزمن هستند، از بیش از یک اختلال رنج می‌برند و به همین جهت برای مراقبت از آنان به سازوکارهای ارتباطی و هماهنگی پیچیده‌تری نیاز داریم که تداوم خدمات را عادلانه تضمین نماید. اما به جهت نقص آموزش‌های مهارتی ارائه شده به کارکنان بهداشت و درمان کشور و ضعف توان پایش، نظارت و ارزشیابی و محدودیت‌های برنامه‌ای، به کرات مشاهده می‌کنیم که پزشکان، بیمارستان‌ها و مراکز ارائه خدمات بهداشت و درمان در غالب موارد، ارتباط صحیح و اثربخش با بیمار و اطرافیان وی برقرار نمی‌کنند و اطلاعات مورد نیاز در رابطه با سابقه پزشکی، تاریخچه بیماری، خدمات و داروهای تجویز شده قبلی و یا سابقه اقدامات جراحی آنان را مورد پرسش قرار نمی‌دهند و در مقابل اطلاعات مورد نیاز بیماران در رابطه با مشکل کنونی را نیز به آنان منتقل نمی‌کنند. به این ترتیب لازم است برای تداوم موفقیت‌های دهه‌های اخیر نظام سلامت و ارتقاء روزافزون سطح سلامت جامعه، سیاست‌ها و برنامه‌های اجرایی متناسب با سند چشم‌انداز ایران ۱۴۰۴، نقشه جامع علمی کشور و سیاست‌های کلی و راهبردهای قانون برنامه ششم توسعه اتخاذ کنیم که بدون شک اجرای آنها نیازمند سازوکارهای پیچیده ارتباطی و هماهنگی در درون و برون وزارتخانه و نظام سلامت و کسب مهارت‌های عمومی و تخصصی بیشتر و جدیدتر از سوی کارکنان و مدیران بهداشت و درمان و همچنین مردم است.

- عادلانه نمودن سرانه پرداختی حق بیمه برای گروه‌های مختلف به گونه‌ای که سرانه پرداختی حق بیمه متناسب با سطح درآمدهای گروه‌های مختلف مطابق با ارزیابی وسع باشد.

- اصلاح و رشد بیمه سلامت در ایران، به گونه‌ای که منابع درآمدی بخش سلامت وابستگی کمتری به بودجه عمومی کشور داشته باشد و متشکل از مشارکت گروه‌های درآمدی مختلف بوده و ضمن افزایش کارایی منابع مالی، نقش اصلی خود یعنی تجمیع و پوشش ریسک را انجام دهد. البته با توجه به اهمیت سلامت، دولت نیز بایستی از طریق کمک به تأمین بخشی از منابع بیمه به ویژه بیمه گروه‌های هدف و تأمین هزینه‌های بهداشت و خدمات درمانی مناطق محروم و خدمات آموزشی نقش خود را ایفا نماید.

- خدمات بهداشتی و درمانی به لحاظ نوع خدمت، می‌تواند کالای عمومی تلقی شود و از جمله خدماتی است که برای آن، سالیانه قیمت تعیین می‌شود. لیکن قیمت‌گذاری و تعیین تعرفه در بخش سلامت، بایستی بر اساس تعرفه‌های واقعی مطابق با تکلیف بند الف ماده ۷ قانون احکام دائمی برنامه‌های توسعه کشور باشد.

- افزایش سهم بخش غیر دولتی در ارائه خدمات و کاهش تصدی در قالب تعیین تعرفه‌های خدمات براساس هزینه واقعی بسته‌های خدمتی تعریف شده و ارائه تسهیلات برای ایجاد واحدهای غیر دولتی در جهت ارتقای کیفیت ارائه خدمات.

- تقویت و توسعه همکاریهای بین‌بخشی از طریق فعال کردن شورایی عالی سلامت و امنیت غذایی، در جهت تعیین انتظارات بخش بهداشت و درمان از سایر بخشها به منظور تامین شرایط مورد نیاز برای حفظ محیط زیست، بهبود تغذیه جامعه و بهبود شیوه‌های زندگی.
- استقرار نظام ارجاع در کلیه سطوح درمانی و تعیین نقش پزشک خانواده به عنوان رکن اساسی اجرای نظام ارجاع و پیوند شبکه‌های بهداشتی درمانی با نظام ارجاع.
- تفکیک آموزش پزشکی از حوزه درمان، به گونه‌ای که کلیه تخت‌های بیمارستانی دولتی صرفاً به امر آموزش اختصاص نداشته باشد و با تفکیک تخت‌های آموزشی از تخت‌های درمانی ضمن دادن فرصت انتخاب به بیمار، کیفیت خدمات بیمارستانی افزایش یابد.
- برقراری عوارض بر عوامل تهدید کننده سلامتی، مانند خودرو، دخانیات، نوشابه‌های گازدار قندی، کارخانجات تولید کننده مواد گازی سمی و صنعتی آلاینده و ...، به عنوان تضمین کننده منابع پایدار در بخش پیشنهادات اصلاحی برای کاهش هزینه‌های اجرای طرح تحول سلامت:
- لزوم بازنگری در نظام پرداخت‌ها، بطور مثال، از FFS (پرداخت در ازاء خدمت) به DRG (گروه‌های تشخیصی وابسته) و ایجاد ضابطه و برقراری عدالت در جبران خدمات جامعه پزشکی.
- بازنگری در کتاب ارزش‌های نسبی خدمات به منظور ایجاد عدالت بین رشته‌ای بویژه در گروه‌هایی که با بقیه تناسب ندارند از جمله قلبی عروقی، بیهوشی، پرتونگاری و ...
- مسئولیت پذیر شدن بیمه‌ها در قبال هزینه‌کرد منابع و انجام آزمون وسیع به منظور اختصاص و حمایت از اقشار مورد نیاز حمایت و رفع همپوشانی‌ها.
- ارائه خدمات برای اقشاری که به صورت رایگان تحت پوشش بیمه پایه سلامت هستند منحصراً از طریق نظام ارجاع و پزشک خانواده به منظور رعایت عدالت در سلامت و پایداری منابع.
- بازنگری در وضعیت منابع پایدار بخش و از همه مهم‌تر، بازنگری از طریق آزمون وسیع در میزان مشارکت اقشار مختلف جامعه در حق سرانه بیمه سلامت.
- بازنگری در محتوی بسته‌های طرح تحول درمان و انجام اقدامات پیش‌بینی شده برای کنترل و کاهش هزینه‌های اجرای طرح.

راهکارهای خروج از تنگناها و مشکلات بخش

راهکار حل مشکلات بخش اعتقاد و التزام عملی به اجرای احکام و الزامات اسناد بالادستی و اجتناب از وجود تضاد در منافع دست اندرکاران و تصمیم گیرندگان بخش می‌باشد. در این خصوص به برخی از موارد اسناد و الزامات بالادستی اشاره می‌گردد:

- طراحی و استقرار نظام جامع سلامت همگانی با اولویت پیشگیری بر درمان
- در راستای بند (۲) سیاست‌های کلی سلامت مبنی بر تحقق رویکرد سلامت همه جانبه می‌باشد. استقرار نظام جامع سلامت با رویکرد مزبور از چندین بعد پاسخگوی اهداف سیاست‌های کلی اقتصاد مقاومتی می‌باشد. از یک طرف استقرار نظام مزبور بستری مناسب برای ارتقاء شاخص‌های سرمایه انسانی و افزایش بهره‌وری محسوب می‌گردد و از طرف دیگر با ارتقاء شاخص‌های سلامت منجر به کاهش هزینه روز افزون درمان خواهد شد. قابل ذکر است، تهیه راهنماها و دستورالعمل‌های بالینی براساس نیازهای جامعه (بار بیمارها و ریسک

- فاکتورها)، فناوری‌های تشخیصی و درمانی (مداخلات سلامت) و مرزهای دانش در حوزه سلامت کشور نیز به عنوان یکی از الزامات مهم استقرار نظام جامع سلامت توصیه می‌شود.
- راه‌اندازی نظام ارجاع مبتنی بر پزشک خانواده و استقرار پرونده الکترونیک سلامت
- در راستای بندهای (۲) و (۸) سیاست‌های کلی سلامت مبنی بر تحقق رویکرد سلامت همه جانبه و افزایش کیفی خدمات، شفاف سازی و پاسخگویی می‌باشد. استقرار پرونده الکترونیک سلامت، به عنوان یکی از زیرساخت‌های نظام سلامت ضمن شفاف نمودن اطلاعات این حوزه، تسریع در فرآیندها و استفاده بهینه از منابع، امکان رصد برنامه‌های نظام سلامت و ارتقا امر برنامه‌ریزی در این حوزه را فراهم می‌کند. نظام ارجاع نیز با ساماندهی سطوح ارائه خدمات و جلوگیری از ایجاد تقاضای القایی برای خدمات، ضمن ارتقاء کیفیت خدمات ارائه شده موجب کنترل و مدیریت هزینه‌های روزافزون سلامت می‌شود.
- افزایش سهم سرمایه گذاری بخش غیر دولتی در حوزه سلامت
- در راستای بند (۳-۷) سیاست‌های کلی سلامت و استفاده از امکانات بخش غیر دولتی در توسعه خدمات بخش سلامت و واگذاری تصدی‌گری‌ها پیشنهاد می‌شود. علی‌رغم وجود سیاست‌های جلب مشارکت بخش خصوصی، رشد مشارکت این بخش در ارائه خدمات در طی سال‌های اخیر چندان شایان توجه نیست. از کل سرمایه‌گذاری خدمات تشخیصی درمانی، دولت بیشترین میزان سرمایه‌گذاری را داشته است. به بیان دیگر دولت همچنان، بزرگترین نقش را در تولید و ارائه خدمات دارد.
- هدف از واگذاری خدمات به بخش غیر دولتی ابزاری برای ارتقای نظام بهداشت و درمان و افزایش کارایی آن است. دولت هر سه نقش سیاست‌گذاری، اجرا و نظارت را در اختیار دارد، لذا ضرورت دارد تا امور تصدی‌گری درمان به بخش غیر دولتی واگذار شده و از توان و مشارکت مدیریتی و مالی مردم در ارائه خدمات سلامت کمال استفاده را نمود و در نتیجه دولت نقش سیاست‌گذاری و نظارت را به درستی انجام دهد.
- تقویت توانمندی‌های ملی در صنعت داروسازی و تجهیزات پزشکی
- در راستای تحقق بند (۶) سیاست‌های کلی اقتصاد مقاومتی در جهت افزایش تولید داخلی نهادها و کالاهای اساسی با توجه به راهبردی بودن محصولات دارویی است. در بند (۴) سیاست‌های کلی سلامت نیز ایجاد و تقویت زیرساخت‌های مورد نیاز برای تولید، مصرف و واردات دارو با هدف حمایت از تولید داخلی و توسعه صادرات و ایجاد امکان رقابت پذیری و صادرات به کشورهای منطقه مطرح شده است. در سند تفصیلی برنامه ششم توسعه، خودتکایی در زمینه طراحی، تولید مواد و فرآورده‌های دارویی با اولویت محصولات دانش بنیان در اولویت اهداف کلی معرفی شده است.
- تامین منابع مالی پایدار برای بخش
- بند (۱۰) سیاست‌های کلی سلامت، تامین منابع مالی پایدار را با تاکید بر شفاف سازی قانونمند درآمد، هزینه‌ها و فعالیت‌ها، افزایش سهم منابع مالی سلامت متناسب با ارتقاء کیفیت در ارائه خدمات بهداشتی و درمانی، وضع عوارض بر محصولات، مواد و خدمات زیان آور سلامت و بالاخره پرداخت یارانه به بخش سلامت و هدفمندسازی یارانه‌های بهداشت و درمان بر شمرده است. از طرف دیگر در بند (۲-۷) سیاست‌های کلی مدیریت منابع سلامت را از طریق نظام بیمه‌ای با محوریت وزارت بهداشت درمان و آموزش پزشکی و همکاری سایر مراکز و نهادها تاکید شده است. لذا منابع مالی پایدار ارائه خدمات بهداشتی درمانی می‌تواند از منابع

مختلف از جمله عوارض بر کالاهای آسیب‌رسان به سلامت، یک درصد مالیات بر ارزش افزوده، حق سرانه بیمه سلامت و اعتبارات ناشی از هدفمندی یارانه‌ها تامین گردد.

- استقرار نظام جامع ارزیابی عملکرد در راستای افزایش بهره‌وری استفاده از منابع و امکانات و بهبود فرآیندها مطابق بند (۳) سیاست‌های کلی اقتصاد مقاومتی می‌باشد.

- بخش بهداشت و درمان با بیش از ۱۳۰۰۰۰ تخت فعال بستری در قالب ۹۸۱ بیمارستان در سطح کشور اعم از دولتی و غیردولتی و وجود شبکه بهداشتی درمانی گسترده در اقصی نقاط کشور با ظرفیت ۱۸۰۰۰ خانه بهداشت و حدود ۵۰۰۰ مرکز سلامت شهری و روستایی براساس محاسبات به عمل آمده سطح‌بندی خدمات درمانی بستری تا سال ۱۴۰۴ نیازمند ۲۰۰۰۰۰ تخت بستری می‌باشد. بدین ترتیب تا آن زمان حدود ۷۰۰۰۰ تخت جدید مورد نیاز است. در حال حاضر ۲۸۰۰۰ تخت بستری در دست احداث است. بقیه ظرفیت مورد نیاز نیز توسط بخش خصوصی و غیردولتی و در مناطق فاقد جذابیت برای بخش خصوصی توسط دولت در دست بررسی و مطالعه می‌باشد. شایان ذکر است سهم بخش دولتی در شهرستان‌های مرکز استان ۱,۵ تخت به ازای هر ۱۰۰۰ نفر جمعیت و در سایر شهرستان‌های بالای ۵۰ هزار نفر در کشور، یک تخت به ازای ۱۰۰۰ نفر است.

- برای تکمیل احداث تخت‌های در دست اجرا چنانچه پیشرفت فیزیکی مجموع را بطور متوسط ۵۰ درصد در نظر بگیریم، نیازمند حداقل ۷۰۰۰ میلیارد تومان برای تکمیل آنها و بالغ بر ۴۰۰۰ میلیارد تومان نیز برای تجهیز آنها است. در سال ۱۳۹۸ اعتبار عمرانی امور سلامت بالغ بر ۱۰۰۰ میلیارد تومان است. بنابراین با عنایت به نیاز مبرم به اعتبار تملک دارایی‌های سرمایه‌ای در سال‌های آینده و لزوم برنامه‌ریزی برای خاتمه عملیات تعدادی پروژه بیمارستانی در سال ۱۳۹۸ بایستی نسبت به استفاده از ظرفیت بخش غیردولتی و بویژه خیرین و هدایت منابع مالی آنها در جهت موارد برنامه‌ریزی شده همت مضاعف گماشت.

تبصره‌های بودجه سال ۱۳۹۸

بند الف- تبصره ۳:

«دولت مجاز است یک میلیارد دلار از تسهیلات تأمین مالی خارجی (فاینانس) فوق‌الذکر را برای استفاده از منابع بانک‌ها و مؤسسات مالی و توسعه‌ای بین‌المللی به منظور تجهیز آزمایشگاه‌ها و کارگاه‌های دانشگاه‌ها، مؤسسات آموزش عالی و پژوهشی و فناوری و مراکز آموزش فنی و حرفه‌ای دولتی با تضمین دولت و بازپرداخت آن، از محل اعتبارات بودجه عمومی تأمین نماید».

بند ج- تبصره ۴:

«ج- بانک‌های عامل مجازند در سال ۱۳۹۸ مبلغ چهل هزار میلیارد ریال تسهیلات از محل منابع در اختیار برای خرید تجهیزات صرفاً تخصصی و به روزرسانی آزمایشگاه‌ها و کارگاه‌های دانشگاه‌ها و مؤسسات آموزشی و پژوهشی و فناوری و دانشگاه آزاد اسلامی براساس فهرست مورد توافق وزارتخانه‌ها و سازمان‌های ذیربط و سازمان برنامه و بودجه کشور و با تصویب هیأت امنای آنها از محل توثیق اموال در اختیار پرداخت نمایند. تضمین این تسهیلات پس از تصویب هیأت امنای بر عهده مراکز فوق‌الذکر بوده و پس از تنفس دوساله از محل درآمد اختصاصی آنها و متناسب با میزان دریافتی و مبتنی بر زمان‌بندی مورد تفاهم با بانک‌ها بازپرداخت می‌شود. تجهیزات تخصصی آزمایشگاه‌های تحقیقاتی موضوع این بند فقط در مواردی که بنا به اعلام معاونت

علمی و فناوری رئیس جمهور و یا وزارتخانه تخصصی مربوطه مشابه داخلی ندارند، از شرکت خارجی تأمین می‌شود. آیین‌نامه اجرایی این بند به پیشنهاد سازمان برنامه و بودجه کشور و با همکاری بانک مرکزی جمهوری اسلامی ایران، وزارتخانه‌های بهداشت، درمان و آموزش پزشکی و علوم، تحقیقات و فناوری پس از ابلاغ این قانون به تصویب هیأت وزیران خواهد رسید».

بند ج- تبصره ۱۰:

«ج- در سال ۱۳۹۸ به عوارض گمرکی و سود بازرگانی واردات لوازم آرایشی مجموعاً ده درصد اضافه می‌گردد. منابع حاصله به ردیف درآمدی ۱۶۰۱۸۸ واریز و معادل ریالی آن از محل ردیف هزینه ای ۴۴- ۵۳۰۰۰۰۰ جدول شماره (۹) به هیأت امنای صرفه جویی ارزی در معالجه بیماران جهت خرید عضو مصنوعی (پروتز)، حلزون جهت کاشت حلزون شنوایی، اختصاص داده است.

بند ب- تبصره ۱۳:

«ب- معادل دو هزار و پانصد میلیارد (۲۵۰۰۰۰۰۰۰۰۰۰) ریال از محل منابع ماده (۱۰) قانون تنظیم بخشی از مقررات مالی دولت و منابع ماده (۱۲) قانون تشکیل سازمان مدیریت بحران کشور به وزارت بهداشت، درمان و آموزش پزشکی برای هزینه کرد الزامات مندرج در بند (م) ماده (۲۸) قانون الحاق برخی مواد به قانون تنظیم بخشی از مقررات مالی دولت (۲) اختصاص می‌یابد».

بند (الف) تبصره ۱۴:

«الف- در اجرای قانون هدفمندکردن یارانه‌ها مصوب ۱۳۸۸/۱۰/۱۵ و با هدف تحقق عدالت، کاهش فقر مطلق و توسعه بهداشت و سلامت مردم و همچنین معطوف نمودن پرداخت یارانه به خانوارهای نیازمند و در اجرای ماده (۳۹) قانون برنامه ششم توسعه تمامی دریافتی‌ها (منابع) مندرج در جدول به حساب سازمان هدفمندسازی یارانه‌ها نزد خزانه‌داری کل کشور واریز و پس از تخصیص سازمان برنامه و بودجه کشور، مطابق جدول مربوطه هزینه می‌گردد.

مبلغ ۴۹۰۰۰ میلیارد ریال بابت اجرای مفاد ماده (۴۶) قانون الحاق برخی مواد به قانون تنظیم بخشی از مقررات مالی دولت (۲) موضوع کاهش هزینه‌های مستقیم سلامت مردم، ایجاد دسترسی عادلانه مردم به خدمات بهداشتی و درمانی، کمک به تأمین هزینه‌های تحمل ناپذیر درمان، پوشش دارو، درمان بیماران خاص و صعب‌العلاج که از طریق بند (د) ماده (۲۸) قانون الحاق (۲) اعمال می‌گردد».

بندهای (الف) و (ج) - تبصره ۱۷:

«الف- به منظور رعایت عدالت در سلامت و پایداری منابع، در سال ۱۳۹۸ ارایه بسته خدمات بیمه پایه تعریف شده برای کلیه اقشار که براساس آزمون وسع به صورت رایگان تحت پوشش بیمه پایه سلامت قرار می‌گیرند، از طریق نظام ارجاع، پزشک خانواده و در مراکز دانشگاهی خواهد بود. بهره‌مندی از سطح خدمات بالاتر اعم از خدمات ارایه شده در مراکز غیردولتی و بیشتر از بسته خدمات بیمه پایه تعریف شده فوق‌الذکر، مستلزم مشارکت مالی بیمه‌شدگان در پرداخت حق سرانه بیمه خواهد بود. هزینه مربوط از محل ردیف ۱۲۹۲۰۳ تأمین می‌شود».

«ح- از ابتدای سال ۱۳۹۸ شرکت توسعه و تجهیز مراکز بهداشتی و درمانی و تجهیزات پزشکی کشور (مادر تخصصی) مشمول مفاد ماده (۵۵) قانون برنامه ششم توسعه می‌گردد».

تحلیل مهم‌ترین متغیرهای اقتصادی یا اجتماعی بخش

سهم اجزاء حساب ملی سلامت و هزینه‌های سلامت از تولید ناخالص داخلی از ۶,۹ درصد در سال ۱۳۹۱ به ۹,۵ درصد در سال ۱۳۹۵ افزایش یافته است. همچنین سهم بیمه‌های سلامت از ۱,۲ درصد در سال ۱۳۹۱ به ۳ درصد در سال ۱۳۹۵ رسیده است. سهم وزارت بهداشت و درمان نیز از یک درصد به ۱,۸ درصد تولید ناخالص داخلی افزایش یافته است. سهم خانوار از ۳,۷ درصد سال ۱۳۹۱ به ۳,۳ درصد در سال ۱۳۹۵ کاهش داشته است. لذا افزایش سهم سلامت از تولید ناخالص داخلی عمدتاً از منابع دولتی و بیمه ای بوده که در راستای سیاست‌های بالادستی بخش سلامت می‌باشد.

نسبت اجزای اصلی هزینه‌های سلامت:

این نسبت‌ها در جدول زیر به خوبی نشان می‌دهد که مطابق سیاست‌های بالادستی بخش سلامت، سهم بیمه‌ها از ۱۸,۶ درصد در سال ۱۳۹۱ به ۲۹,۸ درصد افزایش یافته است. همچنین سهم وزارت بهداشت نیز در همین دوره از ۱۴,۲ درصد به ۲۰,۱ درصد بالغ گشته است. سهم بخش خصوصی از ۶۴,۲ درصد و به تبع آن سهم پرداختی خانوار از ۵۲,۹ درصد در سال ۱۳۹۱ به ترتیب به ۴۵ و ۳۵ درصد در سال ۱۳۹۵ کاهش داشته است.

نسبت اجزاء اصلی هزینه‌های سلامت به کل هزینه‌های سلامت- درصد

عنوان	۱۳۹۰	۱۳۹۲	۱۳۹۳	۱۳۹۴	۱۳۹۵
کل هزینه‌های سلامت	۱۰۰	۱۰۰	۱۰۰	۱۰۰	۱۰۰
جمع صندوق‌های بیمه‌های اجتماعی	۱۸,۶	۲۰,۸	۲۵,۱	۲۹,۱	۲۸,۸
جمع وزارت بهداشت	۱۴,۲	۲۲,۲	۲۳,۰	۱۹,۲	۱۸,۴
جمع بخش خصوصی	۶۴,۲	۵۸,۸	۴۹,۴	۴۷,۳	۴۴,۴
خانوارها	۵۲,۹	۴۵,۵	۳۸,۵	۳۷,۱	۳۴,۵

سرانه هزینه‌های سلامت:

سرانه هزینه‌های سلامت طی دوره سال‌های (۱۳۸۰-۱۳۹۵) حاکی از روند رو به رشد آن به قیمت ثابت و جاری است. بطوری که این شاخص با رشد متوسط دوره ای ۱۸۱,۶ درصد از ۶۵۶۷۵۹ ریال در سال ۱۳۸۰ به ۱۵۱۳۸۵۲۷ ریال در سال ۱۳۹۵ افزایش داشته است. لیکن بالاترین رشد سرانه هزینه سلامت با ۲۰۶ درصد مربوط به سال ۱۳۸۵ و کمترین رشد با ۱۵۱ درصد مربوط به سال ۱۳۹۵ می‌باشد.

سرانه هزینه‌های سلامت طی دوره سال‌های (۱۳۸۰-۱۳۹۵) در بخش عمومی با رشد متوسط دوره ای ۱۸۰ درصد از ۲۹۲۰۳۰ ریال در سال ۱۳۸۰ به ۸۴۱۷۸۵۶ ریال در سال ۱۳۹۵ افزایش داشته است. سرانه هزینه‌های سلامت طی دوره سال‌های (۱۳۸۰-۱۳۹۵) در بخش خصوصی با رشد متوسط دوره‌ای ۲۰۳ درصد از ۳۶۴۷۶۰ ریال در سال ۱۳۸۰ به ۶۷۱۸۴۱۰ ریال در سال ۱۳۹۵ افزایش داشته است. بنابراین علی‌رغم بیشتر بودن سهم خصوصی در سال ۱۳۸۰ تا ۱۳۹۰ در سرانه هزینه‌های سلامت، در سال ۱۳۹۵ سهم بخش

عمومی در سرانه پیشی گرفته است. این به مفهوم اتخاذ سیاست‌های درست در کاهش سهم پرداخت مردم از جیب از هزینه‌های سلامت است.

سهم سرانه بخش عمومی و خصوصی در سالهای ۱۳۸۰-۱۳۹۵

موضوع	۱۳۸۰	۱۳۸۵	۱۳۹۰	۱۳۹۵
هزینه سلامت (میلیون ریال)	۴۲,۸۷۰,۳۷۹	۱۴۱,۶۶۷,۴۶۳	۴۵۲,۷۹۳,۱۶۶	۱,۲۰۹,۹۶۶,۰۱۹
جمعیت (نفر)	۶۵,۷۵,۶۳۵	۷۰,۴۹۵,۷۸۲	۷۵,۱۴۹,۶۶۹	۷۹,۹۲۶,۲۷۰
سرانه سالانه (ریال)	۶۵۶,۷۵۹	۲,۰۰۹,۵۸۸	۶,۰۲۵,۲۱۸	۱۵,۱۳۸,۵۲۷
رشد سرانه (درصد)		۲۰۶	۲۰۰	۱۵۱
جمع بخش عمومی	۷۹,۰۶۲,۴۵۹	۶۵,۹۰۳,۹۵۵	۱۶۹,۷۵۸,۹۵۷	۶۷۲,۸۰۷,۸۲۱
جمع بخش خصوصی	۲۳,۸۰۹,۹۲۰	۷۵,۶۵۴,۴۲۲	۲۸۳,۰۰۸,۰۳۲	۵۳۶,۹۷۷,۴۷۱
سرانه سالانه عمومی (ریال)	۲۹۲۰۳۰	۹۳۴۸۶۴	۲۲۵۸۹۴۵	۸۴۱۷۸۵۶
سرانه سالانه خصوصی (ریال)	۳۶۴۷۶۰	۱۰۷۳۱۷۷	۳۷۶۵۹۲۵	۶۷۱۸۴۱۰

شاخص دسترسی جمعیت به خدمات بهداشتی درمانی حدود ۱۰۰ درصد اعلام شده که دلایل آن کارایی سیستم شبکه‌های بهداشتی درمانی و گسترش آن در اقصی نقاط کشور است. شاخص امید به زندگی در بدو تولد از ۷۰/۴ سال در سال ۱۳۸۴ به ۷۲/۵ سال در سال ۱۳۹۰ و به ۷۴ سال در سال ۱۳۹۳ و به ۷۵,۵ سال در سال ۱۳۹۴ و ۷۵,۷ در سال ۱۳۹۶ رسیده است. مهم‌ترین علل افزایش امید به زندگی در سال‌های اخیر کاهش مرگ و میر کودکان زیر پنج سال، افزایش دسترسی مردم به خدمات بهداشتی، افزایش سطح سواد و ایجاد تسهیلات در مناطق روستایی می‌باشد.

روند میزان مرگ کودکان زیر پنج سال بر اساس اطلاعات مطالعه DHS در سال ۱۳۸۹ تعداد ۲۲ مورد در هزار تولد زنده بوده که در سال‌های ۱۳۹۱ و ۱۳۹۲ برپایه داده‌های سازمان جهانی بهداشت به ترتیب به ۱۸، ۱۷ و در سال ۱۳۹۳ و ۱۳۹۴ به ۱۵/۸ و ۱۵/۶ مورد در هزار تولد زنده کاهش یافته است که حاکی از روند مثبت در کاهش مرگ و میر کودکان می‌باشد. میزان مرگ کودکان زیر پنج سال در سال‌های ۱۳۹۵ و ۱۳۹۶ در حدود ۱۵,۱ و ۱۴,۸۵ مورد مرگ در هزار تولد زنده بوده است. روند میزان مرگ نوزادان در سال ۱۳۸۹ تعداد ۱۱ مورد در هزار تولد زنده بوده که در سال‌های ۱۳۹۱ تا ۱۳۹۳ برپایه داده‌های وزارت بهداشت و درمان به ۱۰ و در سال‌های ۱۳۹۴، ۱۳۹۵ و ۱۳۹۶ به ترتیب به ۹,۵، ۹,۱ و ۹ مورد در هزار تولد زنده کاهش یافته است. در سال‌های ۱۳۹۰ تا ۱۳۹۶ حدود ۹۹ درصد کودکان زیر یک سال، واکسن‌های سه گانه، سل، فلج اطفال و هیپاتیت خود را دریافت نموده‌اند. نرخ مرگ و میر مادران در کشور با کاهش چشمگیری از ۹۱ در صد هزار تولد زنده در سال ۱۳۶۷ به ۲۴/۶ در صد هزار تولد زنده در ۱۳۸۴ رسید. این شاخص در سال‌های ۱۳۸۹ و ۱۳۹۰ به ۲۲,۰۷ و ۲۱,۷ و در سال‌های ۱۳۹۱، ۱۳۹۲، ۱۳۹۳، ۱۳۹۴، ۱۳۹۵ و ۱۳۹۶ به ترتیب به ۱۹,۹، ۱۹,۷، ۱۸,۹، ۲۰، ۱۸,۱ و ۱۹ در صد هزار تولد زنده کاهش یافته است.

در جهت ساماندهی شبکه اورژانس کشور تعداد کل پایگاه‌ها با رشد ۷۸ درصدی از ۱۰۶۹ پایگاه در ابتدای سال ۸۴، به ۲۰۲۷ پایگاه در سال ۱۳۹۰ رسیده است. این تعداد در سال ۱۳۹۲ بالغ بر ۲۰۹۴ واحد بوده که رشدی معادل ۱,۵ درصد را نسبت به سال قبل نشان می‌دهد. تعداد کل پایگاه‌ها با رشد ۱,۳، ۲,۴، ۳,۸ و ۷,۲ درصدی به ۲۱۲۱، ۲۱۷۲، ۲۲۵۶ و ۲۴۱۸ باب در سال‌های ۱۳۹۳، ۱۳۹۴، ۱۳۹۵ و ۱۳۹۶ افزایش یافته است. تعداد پایگاه‌ها به تفکیک شهری و جاده‌ای در سال ۱۳۹۰ به ترتیب برابر با ۷۸۵ و ۱۲۴۲ باب بوده که با رشد ۳ و ۱ درصد به ۸۰۹ و ۱۲۵۴ واحد در سال ۹۱ و با رشد ۱,۶ و ۱,۴ درصد به ۸۲۲ و ۱۲۷۲ باب در سال ۹۲ رسیده است. این تعداد با رشد ۰,۸- و ۲,۷ درصد به ۸۱۵ و ۱۳۰۶ باب در سال ۹۳، با رشد ۱,۷ و ۲,۳ درصد به ۸۳۶ و ۱۳۳۶ باب در سال ۱۳۹۴ و با رشد ۴,۴ و ۳,۵ درصد به ۸۷۳ و ۱۳۸۳ باب در سال ۱۳۹۵ و با رشد ۶,۶ و ۷,۵ درصد در سال ۱۳۹۶ به تعداد ۹۳۱ و ۱۴۸۷ واحد رسیده است. قابل ذکر است، تعداد ۲۳۲ موتورلانس در سال ۱۳۹۵ و تعداد ۳۵۰ دستگاه موتورلانس در سال ۱۳۹۶ در خدمت ناوگان اورژانس زمینی کشور بوده است.

زمان رسیدن آمبولانس بر بالین بیماران در سال ۱۳۹۶ در شهرهای کوچک ۸ دقیقه، در شهرهای بزرگ ۱۰ دقیقه، در شهر تهران ۱۷ دقیقه و در مراکز جاده‌ای ۱۴ دقیقه است. تعداد آمبولانس‌های ۱۱۵ اورژانس با رشد ۲/۸ برابری از ۱۰۳۸ دستگاه در سال ۱۳۸۴ به ۲۹۲۶ دستگاه در سال ۱۳۸۹ رسیده است. این تعداد با رشد ۳ درصدی نسبت به سال ۱۳۸۹ به ۳۰۰۹ دستگاه در سال ۱۳۹۰ افزایش داشته است. همچنین این تعداد با رشد ۲,۸ درصدی نسبت به سال ۱۳۹۰ به ۳۰۹۴ دستگاه در سال ۱۳۹۳ و همچنین با رشد ۳,۴ درصدی نسبت به سال ۱۳۹۳ به ۳۷۰۰ دستگاه در سال ۱۳۹۴ رسیده است. در سال ۱۳۹۵ تعداد آمبولانس ۴۷۳۰ و در سال ۱۳۹۶ تعداد آمبولانس ۴۷۷۸ دستگاه بوده که نسبت به سال قبل به ترتیب ۲۷ و ۱ درصد رشد دارد.

تعداد بیمارستان‌های فعال کل کشور در سال ۱۳۹۴ بالغ بر ۹۳۴ واحد که با رشد ۴ درصدی به ۹۷۱ واحد در سال ۱۳۹۵ و با رشد یک درصدی به ۹۸۱ باب در سال ۱۳۹۶ افزایش داشته است. ضمناً تعداد بیمارستان‌های دانشگاهی در سال‌های ۱۳۹۵ و ۱۳۹۶ به ترتیب ۶۰۷ و ۶۱۴ واحد (۶۲ درصد کل واحدها) بوده است. تعداد تخت بستری فعال در کل کشور در سال ۱۳۹۵ بالغ بر ۱۲۷۱۴۶ تخت اعلام شده که با رشد حدود ۲ درصدی در سال ۱۳۹۶ به ۱۲۹۶۰۴ تخت فعال افزایش داشته است. ضمناً از این تعداد به ترتیب ۸۷۴۳۹ و ۸۸۸۱۷ تخت فعال (۶۸ درصد) دانشگاهی است. میانگین ضریب اشغال تخت بستری در کشور در حدود ۷۲,۳۷ درصد در سال ۱۳۹۶ بوده است که حاکی از وضعیت بهینه بهره‌وری و استفاده از ظرفیت تخت‌های بستری کشور می‌باشد. قابل ذکر است ضریب اشغال تخت‌های دولتی براساس اعلام وزارت بهداشت ۷۵,۸ درصد بوده است. در سال ۱۳۹۶ نسبت تخت بستری به جمعیت ۱,۶ در هزار نفر و نسبت تعداد پرسنل به تخت بستری ۳,۰۸ بوده است.

جدول عملکرد متغیرها

عنوان متغیر / شاخص	واحد متعارف	سال ۱۳۹۰	سال ۱۳۹۱	سال ۱۳۹۲	سال ۱۳۹۳	سال ۱۳۹۴	سال ۱۳۹۵	سال ۱۳۹۶
امید به زندگی در بدو تولد	سال	۷۲	۷۳	۷۳	۷۴	۷۵,۵	۷۵,۶	۷۵,۷
دسترسی جمعیت به خدمات بهداشتی درمانی	درصد	۱۰۰	۱۰۰	۱۰۰	۱۰۰	۱۰۰	۱۰۰	۱۰۰
درصد پوشش جمعیت توسط شبکه های بهداشتی و درمانی	درصد	۹۵,۴	۹۵,۵	۹۵,۵	۹۵,۵	۹۶	۹۷	۹۸
میزان مرگ و میر اطفال زیر یک سال	هزار تولد زنده	۱۷	۱۵	۱۴	۱۴	۱۳,۸	۱۳	۱۲,۴۷
میزان پوشش واکسیناسیون کودکان زیر یک سال	درصد	۹۵	۹۵	۹۵	۹۵	۹۶	۹۹	۹۹
میزان مرگ و میر مادران	در یکصد هزار تولد زنده	۲۱,۵	۱۹,۹	۱۹,۷	۱۸,۹	۲۰	۱۸,۱	۱۹

• خلاصه‌ای از مهمترین اقدامات دولت در بخش سلامت در سال ۱۳۹۳ تا ۱۳۹۶ به شرح زیر بوده است:

- کاهش سهم مردم از هزینه بستری از ۳۷ درصد به ۵ درصد برای روستاییان و ۱۰ درصد برای شهرنشینان و حمایت مالی از ۳۴ میلیون بیمار بستری
- کاهش پرداخت مستقیم از جیب مردم در مجموع بازار سلامت (دولتی- خصوصی، بستری- سرپایی) از ۵۶ درصد به حدود ۴۰ درصد
- تامین ۷۴۰۰۰ قلم تجهیزات پزشکی سرمایه‌ای برای بیمارستان‌های موجود جدیدالاحداث
- حضور ۳۳۸۴ پزشک متخصص و فوق تخصص در ۲۳۷ شهر کمتر توسعه یافته و محروم و تمام وقت شدن همگی آنان در بیمارستان‌های دولتی
- حضور ۶۶۵۰ (۸۶۰ نفر پزشک متخصص مقیم در هر شب در ۱۷ تخصص) در ۲۷۵ بیمارستان اصلی کشور در ۱۳۵ شهر برای درمان بیماران اورژانس
- انجام ۱۵۸ میلیون بار ویزیت توسط ۱۴۳۵۷ متخصص و فوق تخصص در ۶۵۸ کلینیک ویژه در ۳۸۵ شهر کشور با نرخ ارزان دولتی به منظور دسترسی اقشار محروم همراه با ساخت ۲۵۰ پلی کلینیک تخصصی جدید شامل ۶۴۴۰ مطب برای فعالیت این پزشکان
- راه‌اندازی ۳۳ پایگاه اورژانس هوایی و انتقال ۲۳ هزار مصدوم و بیمار بدحال به بیمارستان‌ها

- بازسازی فضای فیزیکی بیمارستانی و شبکه بهداشتی درمانی و نوسازی تخت‌های بیمارستانی در سال‌های اجرای طرح تحول از جمله بازسازی ۲,۶ میلیون متر مربع فضاهای بستری و نوسازی ۴۵۰۰۰ تخت بیمارستانی
- راه اندازی ۳۴ پایگاه اورژانس هوایی وانتقال ۱۹۰۰۰ مصدوم و بیمار به بیمارستان‌ها در طی اجرای طرح تحول
- راه اندازی ۱۷۱۴ تخت مراقبت ویژه نوزادان، اطفال و بزرگسالان، افزایش و توسعه ۱۳۰۰ تخت روانپزشکی در بیمارستان‌های عمومی در طی اجرای طرح تحول
- راه‌اندازی تعداد ۲۵۰۰۰ تخت جدید الاحداث در طی اجرای طرح تحول نظام سلامت
- ایجاد نظام تأیید اصالت دارو برای مبارزه با داروهای قاچاق و در ادامه پیگیری در شمول قرار دادن تجهیزات پزشکی، مکمل‌ها و مواد غذایی برای کنترل اصالت فرآورده‌های سلامت
- اجرای برنامه حمایت از تولید داخل دارو و تجهیزات پزشکی به نحوی که سهم داروهای تولید داخل از کل بازار دارو از ۶۰ درصد در سال ۱۳۹۲ به ۷۰ درصد در سال ۱۳۹۶ ارتقا یافته است.
- تدوین و ابلاغ کتاب جدید ارزش‌های نسبی خدمات سلامت و اجرای اصلاحات در حوزه آموزش پزشکی
- اجرای آزمایشی برنامه پزشک خانواده در دو استان فارس و مازندران
- راه‌اندازی مراکز جامع سلامت برای حدود ۱۰ میلیون نفر حاشیه نشین که پیش از این از هیچ خدمت بهداشتی برخوردار نبودند
- تدوین طرح بازسازی و نوسازی نظام شبکه بهداشت و درمان کشور با رویکرد تقویت مراقبت‌های بهداشتی اولیه
- تدوین شاخص‌های ارزیابی کوریکولوم آموزشی رشته‌های علوم پزشکی در راستای تطبیق برنامه‌های آموزشی رشته‌های علوم پزشکی با مفاهیم ارتقای سلامت
- احداث و راه‌اندازی تعداد ۳۰۰۰ مرکز بهداشتی و تعداد ۶۰۰۰ مرکز در دست اجرا.
- توجه ویژه به بیماران سرطانی با ایجاد شبکه جامع تشخیص زودرس و درمان سرطان در ۳ سطح در کشور
- سطح ۱: خدمات تشخیصی، غربالگری و خدمات درمانی سرپایی، ۱۳۱ مرکز غربالگری و ۵۲ مرکز شیمی درمانی سرپایی
- سطح ۲: خدمات تخصصی (تشخیصی- درمانی و بستری- سرپایی) (رادیوتراپی و ...)/جراحی و شیمی درمانی در ۳۷ مرکز تخصصی
- سطح ۳: ارائه خدمات پیشرفته فوق تخصصی تشخیصی درمانی سرطان در ۱۴ قطب کشوری
- تدوین سند سطح‌بندی خدمات، مراکز تشخیصی درمانی و تجهیزات پزشکی در قالب (سند ملی درمان ۱۴۰۴)
- مدیریت منابع و اطلاعات در نظام سلامت (تکمیل اطلاعات الکترونیک در ۵۷۰ بیمارستان دولتی)

تحلیل اعتبارات هزینه‌ای بخش (برحسب برنامه - دستگاه اجرایی و...) - ردیفهای

متفرقه

اعتبارات هزینه‌ای و تملک دارایی‌های سرمایه‌ای امور سلامت شامل سه فصل بهداشت، درمان و تحقیق و توسعه در لایحه بودجه سال ۱۳۹۸ کل کشور بالغ بر ۶۳۴,۱۵۴,۴۰۴ میلیون ریال مشتمل بر ۶۲۶,۸۴۲,۴۷۰ میلیون ریال (۹۸,۸ درصد) اعتبارات هزینه‌ای و ۷,۳۱۱,۹۳۴ میلیون ریال (۱,۱ درصد) تملک دارایی‌های سرمایه‌ای است. قابل ذکر است اعتبارات هزینه‌ای عمومی در سال ۱۳۹۸ بالغ بر ۲۱۴۴۸۷۴۳۸ میلیون ریال است که نسبت به همین اعتبار در سال ۱۳۹۷ (۱۹۱۷۱۸۶۰۷ میلیون ریال) حدود ۱۲ درصد رشد کرده است. فصل بهداشت با ۱۴۰,۱۱۴,۷۴۸ میلیون ریال (۲۲ درصد)، درمان با ۴۸۵,۸۹۵,۸۲۷ میلیون ریال (۷۷ درصد) و تحقیق و توسعه به میزان ۸,۱۴۳,۸۲۹ میلیون ریال (۱ درصد) مجموعاً اعتبارات امور سلامت در لایحه بودجه سال ۱۳۹۸ را تشکیل داده‌اند. فصول بهداشت، درمان و تحقیق و توسعه در لایحه سال ۱۳۹۸ به ترتیب ۶، ۱۰ و ۱۷,۵ درصد نسبت به مصوب سال ۱۳۹۷ رشد کرده‌اند. شایان ذکر است مجموع اعتبارات امور سلامت در لایحه بودجه سال ۱۳۹۸ کل کشور ۱۴ درصد از جمع کل اعتبارات بودجه عمومی دولت را شامل می‌شود.

برآورد اعتبارات هزینه‌ای و تملک دارایی‌های سرمایه‌ای امور سلامت در لایحه سال ۱۳۹۸

منابع به میلیون ریال

عنوان	هزینه‌ای				تملك دارایی‌های سرمایه‌ای				جمع کل
	مصوب ۱۳۹۷	مصرف ۱۳۹۶	مصرف ۱۳۹۸	مصرف ۱۳۹۷	مصرف ۱۳۹۶	مصرف ۱۳۹۷	مصرف ۱۳۹۸	مصرف ۱۳۹۷	
امور سلامت	۲۳۹,۸۱۲,۵۸۰	۲۱۴,۴۸۷,۳۳۸	۵,۱۲,۰۶۹	۶۲۶,۸۴۲,۳۷۰	۷,۲۱۹,۱۹۸	۱۳,۸۲۷,۹۲۶	۶۱۴,۷۸۰	۶,۶۹۷,۶۵۴	۶۳۴,۱۵۴,۰۰۴
فصل بهداشت	۹۰,۹۵۶,۰۳۰	۷۸,۸۹۱,۸۰۰	۲,۷۱۱,۰۸۷	۱۴۰,۰۳۱,۳۰۸	۱۴,۰۰۰	۷۲,۴۰۰	۵۳,۵۴۰	۳۰,۰۰۰	۱۴۰,۱۱۴,۳۴۸
فصل درمان	۱۳۴,۳۷۰,۴۶۸	۱۳۰,۴۲۴,۵۰۵	۲,۲۲۶,۹۸۲	۴۸۷,۷۷۲,۰۶۳	۷,۲۰۵,۱۹۸	۱۳,۶۲۵,۵۲۶	۴۵۵,۷۴۰	۶,۶۶۷,۶۵۴	۴۵۵,۸۹۵,۸۲۷
فصل تحقیق و توسعه در امور سلامت	۲,۳۵۸,۹۷۵	۵,۱۷۱,۱۳۳	۱۸۵,۰۰۰	۸۰,۳۸۸,۸۲۹	۰	۱۳۰,۰۰۰	۰	۰	۸,۱۳۳,۸۲۹
جمع کل	۱۹۵,۰۳۸,۹۶۶	۱۹۵,۰۳۸,۹۶۶	۱۹۵,۰۳۸,۹۶۶	۱۹۵,۰۳۸,۹۶۶	۱۹۵,۰۳۸,۹۶۶	۱۹۵,۰۳۸,۹۶۶	۱۹۵,۰۳۸,۹۶۶	۱۹۵,۰۳۸,۹۶۶	۱۹۵,۰۳۸,۹۶۶

بطور کلی اعتبارات بودجه عمومی وزارت بهداشت، درمان و آموزش پزشکی در لایحه سال ۱۳۹۸ به ۷۵۹۱۳۶۷۸۲ میلیون ریال رسیده که نسبت به قانون بودجه سال ۱۳۹۷ که این اعتبارات به میزان ۶۷۷۶۳۰۴۳۹ میلیون ریال بوده است، بیش از ۱۲ درصد رشد دارد. این در حالی است که منابع بودجه عمومی دولت در لایحه سال ۱۳۹۸ نسبت به قانون ۱۳۹۷ کمتر از ۸ درصد رشد کرده است. بنابراین رشد اعتبارات بخش بهداشت و درمان و آموزش پزشکی قابل توجه بوده و نشان از حمایت جدی دولت از بخش سلامت دارد. همچنین بودجه عمومی وزارت بهداشت، درمان و آموزش پزشکی در سال ۱۳۹۸ در حدود ۱۵/۹ درصد منابع بودجه عمومی دولت (۴۷۸۶۲۶۴ میلیارد ریال) را شامل می‌شود و سهم در آمد اختصاصی وزارت بهداشت و درمان با ۶۳ درصد بالاترین سهم از درآمد اختصاصی هزینه‌ای و ۵۱ درصد درآمد اختصاصی کل (هزینه و سرمایه ای) را در بودجه کشور دارد که ماحصل آرایه خدمات بیمارستان‌های دانشگاه‌های علوم پزشکی است. به علاوه سهم در آمد اختصاصی از منابع بودجه عمومی دستگاه مذکور ۴۷ درصد و سهم هزینه عمومی و تملک دارایی‌های سرمایه‌ای به ترتیب ۷ و ۴۶ درصد می‌باشد.

جدول وضعیت اعتبارات وزارت بهداشت، درمان و آموزش پزشکی سال‌های ۱۳۹۱ تا ۱۳۹۸

ردیف	لایحه سال ۱۳۹۸	قانون ۱۳۹۷	سال ۱۳۹۶		سال ۱۳۹۵		سال ۱۳۹۴		سال ۱۳۹۳		سال ۱۳۹۲		سال ۱۳۹۱		عنوان
			صفاکرد	قانون	صفاکرد	قانون	صفاکرد	قانون	صفاکرد	قانون	صفاکرد	قانون	صفاکرد	قانون	
۱۲	۷۵۹,۱۳۶,۷۸۲	۶۷۷,۳۳۰,۴۳۸	۵۱۱,۲۸۰,۱۴۴	۵۷۸,۳۵۹,۳۷۰	۵۰۷,۰۱۲,۳۷۷	۵۵۱,۰۲۱,۲۶۵	۳۷۸,۹۷۴,۸۲۷	۵۰۸,۱۲۲,۱۴۳	۳۰۹,۸۱۹,۲۷۳	۲۵۷,۸۸۰,۳۳۹	۳۳۱,۱۳۵,۱۱۴	۲۵۴,۰۹۷,۷۵۳	۱۳۸,۵۱۴,۱۷۷	۱۶۰,۰۰۰,۰۹۸	جمع کل هزینه‌ها و در انحصار
۱۵	۲۹۹,۲۲۷,۷۰۰	۲۴۷,۷۷۴,۰۰۷	۲۷۶,۲۲۸,۴۷۷	۲۱۲,۰۰۰,۷۱۸	۲۵۴,۴۳۰,۱۰	۲۸۴,۳۳۸,۱۱۴	۲۰۷,۴۰۴,۳۵۹	۲۵۶,۴۸۹,۹۱۶	۱۶۵,۵۳۰,۹۶۰	۳۳۸,۲۱۸	۱۴۵,۶۱۵,۷۳۱	۱۷۱,۳۸۰,۰۸۸	۷۲,۳۳۰,۹۲۳	۹۲,۸۱۱,۸۸۴	جمع کل هزینه‌ها
۲۲	۴۹,۰۰۰,۰۰۰	۳۷,۰۰۰,۰۰۰	۳۳,۳۸۰,۰۰۰	۴۰,۰۰۰,۰۰۰	۴۰,۰۰۰,۰۰۰	۴۰,۰۰۰,۰۰۰	۳۶,۷۸۱,۰۰۰	۴۸,۰۰۰,۰۰۰	۴۸,۰۰۰,۰۰۰	۲۵,۰۰۰,۰۰۰	۲۵,۰۰۰,۰۰۰	۲۵,۰۰۰,۰۰۰	۰	۰	طرح تحول سلامت
۱۴	۲۶۹,۸۳۹,۰۰۰	۲۳۸,۴۳۳,۹۹۶	۲۰۱,۳۵۵,۵۲۸	۲۰۶,۸۰۹,۱۷۱	۱۵۸,۹۲۳,۶۱۵	۱۷۶,۰۰۷,۱۸۴	۱۴۲,۱۵۸,۰۷۰	۱۶۰,۳۳۵,۳۸۸	۱۲۲,۳۷۵,۸۲۷	۱۴۹,۳۳۴,۹۵۲	۱۰۸,۰۹۶,۹۳۴	۱۳۰,۰۰۰,۰۳۸	۶۲,۳۵۴,۷۷۶	۸۰,۰۹۲,۲۷۸	ارزش عمومی جدول ۷
۳۷	۲۳,۴۵۰,۰۰۰	۲۳,۳۴۳,۰۰۰	۲۸,۶۱۷,۴۰۰	۳۱,۷۸۶,۰۰۰	۳۰,۸۴۳,۵۳۴	۲۵,۰۰۰,۰۰۰	۱۵,۳۳۳,۰۰۰	۱۸,۰۰۰,۰۰۰	۱۸,۰۱۱,۲۶۹	۲۱,۳۴۰,۰۰۰	۰	۰	۰	۰	ارزش افزوده جاری
۱۹	۵۰۰,۲۳۳	۶,۸۱۷,۱۴۵	۸۷,۹,۳۵۹	۲,۳۳۹,۴۰۰	۳۳۴,۷۳۲	۴,۰۵۷,۶۶۰	۱۳,۰۰۰,۰۰۰	۵,۱۱۲,۸۰۰	۲,۳۳۳,۰۰۰	۲,۷۹۵,۰۰۰	۲۷,۶۰۲	۱,۷۷۰,۰۰۰	۲۷۶,۰۲۲	۱,۷۷۰,۰۰۰	منطقه جاری
۴	۱۰,۱۱۹,۶۸۸	۱۰,۵۵۶,۵۸۶	۵,۱۴۴,۰۰۰	۹,۸۳۳,۱۴۷	۹,۰۵۴,۵۱۹	۱۱,۴۰۹,۳۳۰	۳,۷۹۲,۵۸۹	۱۱,۳۰۱,۴۱۸	۵,۲۹۲,۵۵۴	۸,۵۸۱,۱۳۶	۱۱,۵۹۱,۳۳۵	۱۳,۵۱۷,۰۰۰	۹,۲۳۰,۱۲۵	۱۱,۲۲۲,۶۵۶	منطقه داراییهای سرمایه‌ای
۱۱۱	۴۰,۵۷۱,۰۰۰	۱۹,۳۲۳,۰۰۰	۶,۴۳۰,۰۰۰	۲۰,۰۰۰,۰۰۰	۱۳,۸۴۳,۰۰۰	۱۵,۰۰۰,۰۰۰	۹,۰۰۰,۰۰۰	۹,۰۰۰,۰۰۰	۵,۸۳۳,۰۸۶	۷,۱۲۲,۶۰۰	۰	۰	۰	۰	ارزش افزوده منطبق داراییهای سرمایه‌ای
۷۷	۱,۱۴۵,۷۴۰	۴,۹۵۱,۷۸۰	۴۱۲,۱۹۰	۱,۲۴۰,۰۰۰	۱,۳۴۰,۴۰۰	۲,۸۸۹,۱۵۰	۱۸۰,۰۰۰	۴,۳۹۹,۰۰۰	۱,۳۳۸,۸۶۴	۱,۴۱۴,۷۳۲	۱۵۱,۴۱۰	۴۳۳,۷۰۰	۶۰,۰۰۰	۲۸,۶۰۰	منطقه داراییهای سرمایه‌ای
۹	۲۵۹,۵۰۹,۰۸۲	۳۳۹,۸۵۶,۴۳۳	۳۳۵,۰۵۱,۶۱۷	۳۳۹,۸۵۶,۴۳۳	۳۳۵,۰۱۲,۷۱۷	۳۶۶,۱۵۸,۵۵۳	۱۷۱,۵۷۰,۱۶۸	۲۵۳,۵۷۴,۲۲۷	۱۴۴,۲۹۸,۳۶۳	۱۱۹,۳۱۹,۹۱۹	۹۰,۵۱۹,۹۱۹	۸۲,۴۱۷,۶۳۴	۶۶,۱۹۳,۲۶۴	۶۶,۱۹۳,۲۶۴	ارزشهای اختصاصی

اعتبارات منابع عمومی هزینه‌ای وزارت بهداشت و درمان شامل فصل‌های بهداشت، درمان و آموزش و توسعه پژوهش پزشکی در لایحه بودجه سال ۱۳۹۸ بالغ بر ۲۶۹۸۳۹ میلیارد ریال بوده که نسبت به مصوب سال ۱۳۹۶ (۲۳۶۸۴۴ میلیارد ریال) حدود ۱۴ درصد رشد نشان می‌دهد. قابل ذکر است دانشگاه‌های علوم پزشکی در بخش بهداشت و درمان ۲۱ درصد نسبت به مصوب سال جاری در لایحه سال ۱۳۹۸ رشد داشته‌اند.

رشد اعتبارات مصوب وزارت بهداشت درمان و آموزش پزشکی در قوانین بودجه ۱۳۹۵-۱۳۹۸

رشد	لایحه سال ۱۳۹۸	رشد	قانون ۱۳۹۷	رشد	سال ۱۳۹۶		سال ۱۳۹۵		عنوان
					عملکرد	قانون	عملکرد	قانون	
۱۲	۷۵۹,۱۳۶,۷۸۲	۱۷	۶۷۷,۶۳۰,۴۳۸	۵	۵۱۱,۷۹۴,۲۴۴	۵۷۸,۶۵۹,۲۷۰	۵۰۵,۰۸۱,۷۳۷	۵۵۱,۰۲۱,۳۶۵	جمع کل هزینه‌ها و درآمدها
۱۵	۳۹۹,۶۲۷,۷۰۰	۱۱	۳۴۷,۷۷۴,۰۰۷	۱۰	۲۷۶,۷۴۲,۴۷۷	۳۱۲,۰۰۰,۷۱۸	۲۵۲,۵۰۷,۵۱۰	۲۸۴,۳۶۲,۸۱۴	جمع کل هزینه‌ها
۳۲	۴۹,۰۰۰,۰۰۰	-۸	۳۷,۰۰۰,۰۰۰	۰	۳۳,۸۹۴,۰۰۰	۴۰,۰۰۰,۰۰۰	۳۸,۰۶۸,۰۰۰	۴۰,۰۰۰,۰۰۰	طرح تحول سلامت
۱۴	۲۶۹,۸۳۹,۰۰۰	۱۵	۲۳۶,۸۴۳,۹۹۶	۱۸	۲۰۱,۳۴۵,۵۲۸	۲۰۶,۸۰۹,۱۷۱	۱۵۸,۹۲۳,۶۱۵	۱۷۶,۰۰۷,۱۸۴	هزینه‌های عمومی جدول ۷
-۲۷	۲۳,۴۵۰,۰۰۰	۲	۳۲,۳۴۳,۰۰۰	-۹	۲۸,۶۰۷,۴۰۰	۳۱,۷۸۶,۰۰۰	۳۰,۸۹۳,۲۵۴	۳۵,۰۰۰,۰۰۰	ارزش افزوده جاری
-۱۹	۵,۵۰۲,۲۶۲	۱۹۳	۶,۸۱۷,۱۴۵	-۴۳	۸۷۹,۳۵۹	۲,۳۲۹,۴۰۰	۳۳۴,۷۲۲	۴,۰۵۷,۱۶۰	متفرقه جاری
-۴	۱۰,۱۱۹۶۹۸	۷	۱	-۱۴	۵,۱۴۴,۰۰۰	۹,۸۳۶,۱۴۷	۹,۰۵۴,۵۱۹	۱۱,۴۰۹,۳۲۰	تملك داراییهای سرمایه ای
۱۱۱	۴۰,۵۷۱,۰۰۰	-۴	۱۹,۲۶۲,۰۰۰	۳۳	۶,۴۶۰,۰۰۰	۲۰,۰۰۰,۰۰۰	۱۳,۸۹۳,۰۰۰	۱۵,۰۰۰,۰۰۰	ارزش افزوده تملك داراییهای سرمایه ای
-۷۷	۱,۱۴۵,۷۴۰	۲۰۹۹	۴,۹۵۱,۲۸۰	-۵۷	۴۱۲,۱۹۰	۱,۲۴۰,۰۰۰	۱,۳۴۰,۴۰۰	۲,۸۸۹,۱۵۰	متفرقه تملك داراییهای سرمایه ای
۹	۳۵۹,۵۰۹,۰۸۲	۲۴	۳۲۹,۸۵۶,۴۳۲	۰	۲۳۵,۰۵۱,۷۶۷	۲۶۶,۶۵۸,۵۵۲	۲۵۲,۵۷۴,۲۲۷	۲۶۶,۶۵۸,۵۵۲	درآمدهای اختصاصی

رشد عملکرد اعتبارات وزارت بهداشت درمان و آموزش پزشکی در قوانین بودجه ۱۳۹۵-۱۳۹۸

عنوان	سال ۱۳۹۵		سال ۱۳۹۶		رشد	قانون ۱۳۹۷	رشد	لایحه سال ۱۳۹۸	رشد
	عملکرد	قانون	عملکرد	قانون					
جمع کل هزینه‌ها و درآمدها	۵۰۵,۰۸۱,۷۳۷	۵۷۸,۶۵۹,۲۷۰	۵۱۱,۷۹۴,۲۴۴	۵۷۸,۶۵۹,۲۷۰	۱	۶۷۷,۶۳۰,۴۳۸	۳۲	۷۵۹,۱۳۶,۷۸۲	۱۲
جمع کل هزینه‌ها	۲۵۲,۵۰۷,۵۱۰	۳۱۲,۰۰۰,۷۱۸	۲۷۶,۷۴۲,۴۷۷	۳۱۲,۰۰۰,۷۱۸	۱۰	۳۴۷,۷۷۴,۰۰۷	۲۶	۳۹۹,۶۲۷,۷۰۰	۱۵
طرح تحول سلامت	۴۰,۰۰۰,۰۰۰	۳۸,۰۶۸,۰۰۰	۳۳,۸۹۴,۰۰۰	۴۰,۰۰۰,۰۰۰	-۱۱	۳۷,۰۰۰,۰۰۰	۹	۴۹,۰۰۰,۰۰۰	۳۲
هزینه‌های عمومی جدول ۷	۱۵۸,۹۲۳,۶۱۵	۲۰۶,۸۰۹,۱۷۱	۲۰۱,۳۴۵,۵۲۸	۲۰۶,۸۰۹,۱۷۱	۲۷	۲۳۶,۸۴۳,۹۹۶	۱۸	۲۶۹,۸۳۹,۰۰۰	۱۴
ارزش افزوده جاری	۳۰,۸۹۳,۲۵۴	۳۱,۷۸۶,۰۰۰	۲۸,۶۰۷,۴۰۰	۳۱,۷۸۶,۰۰۰	-۷	۳۲,۳۴۳,۰۰۰	۱۳	۲۳,۴۵۰,۰۰۰	-۲۷
متفرقه جاری	۴,۰۵۷,۱۶۰	۳۳۴,۷۲۲	۸۷۹,۳۵۹	۲,۳۲۹,۴۰۰	۱۶۳	۶,۸۱۷,۱۴۵	۶۷۵	۵,۵۰۲,۲۶۲	-۱۹
تملك داراییهای سرمایه‌ای	۹,۰۵۰,۵۱۹	۹,۸۳۶,۱۴۷	۵,۱۴۴,۰۰۰	۹,۸۳۶,۱۴۷	-۴۳	۱۰,۵۵۶,۵۸۶	۱۰۵	۱۰,۱۱۹,۶۹۸	-۴
ارزش افزوده تملك داراییهای سرمایه‌ای	۱۳,۸۹۳,۰۰۰	۲۰,۰۰۰,۰۰۰	۶,۴۶۰,۰۰۰	۲۰,۰۰۰,۰۰۰	-۵۴	۱۹,۲۶۲,۰۰۰	۱۹۸	۵۰,۵۷۱	۱۱۱
متفرقه تملك داراییهای سرمایه‌ای	۱,۳۴۰,۴۰۰	۱,۲۴۰,۰۰۰	۴۱۲,۱۹۰	۱,۲۴۰,۰۰۰	-۶۹	۴,۹۵۱,۲۸۰	۱,۱۰۱	۱,۱۴۵,۷۴۰	-۷۷
درآمدهای اختصاصی	۲۶۶,۶۵۸,۵۵۲	۲۶۶,۶۵۸,۵۵۲	۲۳۵,۵۱,۷۶۷	۲۶۶,۶۵۸,۵۵۲	-۷	۳۲۹,۸۵۶,۴۳۲	۴۰	۳۵۹,۵۰۹,۰۸۲	۹

در ردیف‌های متمرکز متعلق به دستگاه اصلی یعنی وزارت بهداشت، درمان و آموزش پزشکی؛ تلاش شده تا فعالیت‌ها و برنامه‌ها مرتبط با قانون برنامه ششم توسعه از جمله نظام ارجاع و پزشک خانواده و طرح تحول سلامت مورد توجه قرار گیرند به گونه‌ای که برای ردیف پزشک خانواده شهری ۲۰ هزار میلیارد ریال و برای طرح تحول نیز از محل هدفمندی یارانه‌ها ۴۹ هزار میلیارد ریال در ردیف مجزا با فعالیت‌های مشخص در لایحه پیش‌بینی شده است. قابل ذکر است؛ در جهت تداوم پزشک خانواده و نظام ارجاع روستایی در سطوح سه گانه نیز مبلغ ۲۳۴۵۰ میلیارد ریال از محل یک درصد مالیات ارزش افزوده در اعتبارات هزینه‌ای امور سلامت تامین اعتبار شده است.

سهم بودجه هزینه ای وزارت بهداشت و درمان از منابع بودجه عمومی سال های ۱۳۹۵ تا ۱۳۹۸ - میلیارد ریال

عنوان	قانون سال ۱۳۹۵	قانون سال ۱۳۹۶	قانون سال ۱۳۹۷	لایحه سال ۱۳۹۸
هزینه های عمومی - جدول ۷	۱۷۶,۰۰۷,۱۸۴	۲۰۶,۸۰۹,۱۷۱	۲۳۶,۸۴۳,۹۹۶	۲۶۹,۸۳۹,۰۰۰
طرح تحول سلامت	۴۰,۰۰۰,۰۰۰	۴۰,۰۰۰,۰۰۰	۳۷,۰۰۰,۰۰۰	۴۹,۰۰۰,۰۰۰
ارزش افزوده جاری	۳۵,۰۰۰,۰۰۰	۳۱,۷۸۶,۰۰۰	۳۲,۳۴۲,۰۰۰	۲۳,۴۵۰,۰۰۰
متفرقه جاری	۴,۰۵۷,۱۶۰	۲,۳۲۹,۴۰۰	۱۴۵,۸۱۷,۶	۲۶۲,۵۰۲,۵
درآمدهای اختصاصی	۲۶۶,۶۵۸,۵۵۲	۲۶۶,۵۵۸,۵۵۲	۳۲۹,۸۵۶,۴۳۲	۳۵۹,۵۰۹,۰۸۲
جمع کل منابع عمومی هزینه ای و درآمد	۵۲۱,۷۷۲,۸۹۶	۵۴۷,۵۸۳,۱۲۳	۵۷۳,۸۵۹,۶۴۲	۳۴۴,۳۰۰,۷۰۷

بودجه هزینه عمومی بهداشت و درمان در جدول هفتم لایحه سال ۱۳۹۸ نسبت به قانون سال ۱۳۹۷ بالغ بر ۱۴ درصد رشد کرده است. همچنین بودجه هزینه عمومی بهداشت و درمان شامل جدول هفت، طرح تحول سلامت، ارزش افزوده و متفرقه سلامت در لایحه سال ۱۳۹۸ نسبت به قانون سال ۱۳۹۷ بیش از ۱۱ درصد رشد دارد. به علاوه جمع کل هزینه ها و درآمدهای اختصاصی وزارت بهداشت و درمان در لایحه سال ۱۳۹۸ نسبت به قانون سال ۱۳۹۷ بالغ بر ۱۲ درصد رشد نشان می دهد. درآمد اختصاصی لایحه سال ۱۳۹۸ نسبت به قانون سال ۱۳۹۷ نیز حدود ۹ درصد رشد کرده است.

سهم بودجه وزارت بهداشت و درمان از منابع بودجه عمومی سال‌های ۱۳۹۵ تا ۱۳۹۸ - میلیارد ریال

عنوان	سال	بودجه عمومی دولت	وزارت بهداشت درمان و آموزش پزشکی	نسبت وزارت بهداشت به دولت - درصد
اعتبارات هزینه‌ای	۱۳۹۵	۲,۱۳۷,۶۲۸	۲۵۵,۰۶۴	۱۲
	۱۳۹۶	۲,۵۳۸,۱۹۳	۲۸۰,۹۲۵	۱۱
	۱۳۹۷	۲,۹۳۹,۹۴۷	۳۱۳,۰۰۴	۱۱
	۱۳۹۸	۳۲۰,۶۹۰,۹	۳۴۷۷۹۱	۱۱
اعتبارات تملک دارایی‌های سرمایه‌ای	۱۳۹۵	۵۷۴,۸۰۸	۲۹,۲۹۸	۵
	۱۳۹۶	۷۱۳,۶۷۷	۳۱,۰۷۶	۴
	۱۳۹۷	۶۲۰,۰۲۰	۳۴,۷۷۰	۶
	۱۳۹۸	۶۲۰,۲۰۰	۵۱,۸۳۶	۸
درآمد اختصاصی	۱۳۹۵	۴۱۰,۹۵۷	۲۶۶,۶۵۹	۶۵
	۱۳۹۶	۵۲۱,۰۱۰	۲۶۶,۶۵۹	۵۱
	۱۳۹۷	۵۷۰,۷۳۸	۳۲۹,۸۵۶	۵۸
	۱۳۹۸	۷۰۹,۱۲۶	۳۵۹,۵۰۹	۵۱
جمع	۱۳۹۵	۳,۳۵۴,۸۹۵	۵۵۱,۰۲۱	۱۶
	۱۳۹۶	۳,۹۸۸,۵۳۱	۵۷۸,۶۵۹	۱۵
	۱۳۹۷	۴,۴۳۲,۶۰۴	۶۷۷,۶۳۰	۱۵
	۱۳۹۸	۴۷۸۶۲۶۳	۷۵۹۱۳۶	۱۶

ماخذ: قوانین بودجه سال‌های ۱۳۹۵ تا ۱۳۹۸

سهم اعتبارات هزینه‌ای عمومی وزارت بهداشت درمان و آموزش پزشکی در طی سال‌های ۱۳۹۶ تا لایحه سال ۱۳۹۸ بالغ بر ۱۱ درصد ثابت مانده است. سهم اعتبارات تملک دارایی‌های سرمایه‌ای وزارت بهداشت درمان و آموزش پزشکی در طی سال‌های ۱۳۹۵ تا لایحه سال ۱۳۹۸ به ترتیب ۵، ۴، ۶ و ۸ درصد است که همانگونه که ملاحظه می‌شود سهم مذکور در لایحه سال ۱۳۹۸ به دو برابر مصوب سال ۱۳۹۶ افزایش یافته است. درآمد اختصاصی وزارت بهداشت درمان و آموزش پزشکی در طی سال‌های ۱۳۹۶ تا لایحه بودجه سال ۱۳۹۸ همواره بیش از ۵۰ درصد درآمد اختصاصی بودجه سالانه بوده است. بطور کلی سهم منابع بودجه عمومی وزارت بهداشت درمان و آموزش پزشکی از منابع بودجه عمومی دولت در سنوات مورد بررسی نشان می‌دهد که سهم یاد شده از سال ۱۳۹۵ تا لایحه سال ۱۳۹۸ تقریباً در رقم ۱۶ درصد ثابت می‌باشد.

جدول وضعیت اعتبارات وزارت بهداشت، درمان و آموزش پزشکی سالهای ۱۳۹۷ و ۱۳۹۸

میلیون ریال

رشد	جمع			تملك			اختصاصی			عمومی			عنوان
	لایحه ۹۸	قانون ۹۷	رشد	لایحه ۹۸	قانون ۹۷	رشد	لایحه ۹۸	قانون ۹۷	رشد	لایحه ۹۸	قانون ۹۷	رشد	
۱۴	۴۷۴,۱۷۷,۳۷۱	۴۱۶,۴۴۵,۹۳۱	-	۳,۹۰۰,۳۵۴	۴۰,۶۸۸,۸۰۲	۱۱	۳۰,۸۸۳,۰۶۲۳	۲۷۸,۶۵۷,۰۶۸	۲۱	۱۶۱,۴۴۶,۳۹۵	۱۳۳,۷۲۰,۰۰۶۱	دانشگاه‌ها-بهداشت درمان	
۶	۶۰,۷۸۷,۷۱۶	۵۷,۵۸۲,۵۵۴	-	۲,۸۵۳,۷۹۶	۲,۹۷۷,۰۴۶	۶۴-	۳,۱۹۸,۴۶۰	۸,۹۹۲,۶۲۴	۲۰	۵۴,۷۳۵,۴۶۱	۴۵,۶۱۲,۸۸۴	دانشگاه‌ها-آموزش پژوهشی	
۰	۹۹,۸۸۰,۹۰۵	۱۰۰,۰۳۱,۴۳۶	-	۲,۸۲۷,۳۰۰	۲,۹۴۹,۴۰۵	۱۲	۴۷,۴۸۰,۰۰۰	۴۲,۲۰۶,۷۴۰	۱۰-	۴۹,۵۷۳,۶۰۵	۵۴,۸۷۵,۳۹۱	ردیف‌ها-بهداشت درمان	
۴۵	۴,۶۳۱,۷۸۸	۳,۱۹۷,۰۹۴	-	۵۳,۸۳۴۸	۵۶۱,۳۳۳				۵۵	۴۰,۸۳۵۴۰	۲,۶۳۵,۷۶۱	ردیف‌ها-آموزش پژوهشی	
۳۲	۴۹,۰۰۰,۰۰۰	۳۷,۰۰۰,۰۰۰				۳۲	۴۹,۰۰۰,۰۰۰	۳۷,۰۰۰,۰۰۰				طرح تحول سلامت	
۲۴	۶۴,۰۲۱,۰۰۰	۵۱,۶۰۵,۰۰۰	۱۱۱	۴۰,۵۷۱,۰۰۰	۱۹,۲۶۲,۰۰۰				۲۷-	۲۳,۴۵۰,۰۰۰	۳۲,۳۴۳,۰۰۰	یک درصد ارزش افزوده	
۴۴-	۶,۶۴۸,۰۰۲	۱۱,۷۶۸,۴۲۵	۷۷-	۱,۱۴۵,۷۴۰	۴,۹۵۱,۳۸۰				۱۹-	۵۵,۰۲۲,۶۲	۶,۸۱۷,۱۴۵	سایر ردیف‌های متفرقه	
۱۲	۷۵۹,۱۳۶,۷۸۲	۶۷۷,۶۳۰,۴۳۹	۴۹	۵۱,۸۲۶,۴۳۸	۳۴,۷۶۹,۸۶۶	۱۱	۴۰,۸۵۰,۹۰۸۲	۲۶۶,۸۵۶,۴۳۲	۸	۲۹۸,۷۹۱,۲۶۲	۲۷۶,۰۰۴,۱۴۱	جمع کل	

اعتبارات هزینه‌ای عمومی بهداشت و درمان دانشگاه‌های علوم پزشکی نسبت به قانون بودجه سال ۱۳۹۷ کل کشور، ۲۱ درصد رشد نشان می‌دهد. همچنین درآمد اختصاصی بهداشت و درمان دانشگاه‌های علوم پزشکی ۱۱ درصد و مجموع بودجه عمومی بهداشت و درمان دانشگاه‌های علوم پزشکی ۱۴ درصد رشد دارد. همچنین درآمد اختصاصی بخش سلامت با ۱۱ درصد رشد از ۳۶۶۸۵۶۳۳ میلیون ریال در قانون بودجه سال ۱۳۹۷ به ۴۰۸۵۰۹۰۸۲ میلیون ریال در لایحه بودجه سال ۱۳۹۸ رسیده است. بنابر این همان‌گونه که ملاحظه می‌شود، بیشترین رشد بهداشت و درمان نه تنها در درآمد اختصاصی نبوده بلکه در منابع عمومی دانشگاه‌های علوم پزشکی رخ داده است.

اعتبارات بودجه عمومی دانشگاه‌های علوم پزشکی در بخش بهداشت و درمان در لایحه بودجه سال ۱۳۹۸ نسبت به مصوب سال ۱۳۹۷ بالغ بر ۱۴ درصد رشد کرده است. شایان ذکر است منابع عمومی بخش بهداشت و درمان دانشگاه‌های علوم پزشکی ۲۱ درصد رشد داشته است. همچنین رشد منابع عمومی دانشگاه‌های علوم پزشکی در بخش آموزش و پژوهش ۲۰ درصد و با در نظر گرفتن درآمد اختصاصی مجموعاً ۶ درصد رشد نشان می‌دهد.

اعتبارات بخش بهداشت و درمان امور سلامت در لایحه سال ۱۳۹۸

میلیون ریال

رتبه	لایحه ۹۸			رتبه	ابلاغ ۹۷			عملکرد ۹۶			عنوان
	جمع	اختصاصی	عمومی		جمع	اختصاصی	عمومی	جمع	اختصاصی	عمومی	
۲۱	۶۱۶,۳۳۰,۶۲۲,۰۰۰	۴۰۰,۳۱۰,۶۲۲,۰۰۰	۲۱۱,۰۲۰,۰۰۰	۹	۵۰۹,۴۵۹,۶۱۰,۰۰۰	۳۲۰,۸۶۳,۸۰۸	۱۸۸,۵۹۵,۸۰۲	۴۶۹,۵۱۰,۶۷۳	۲۹۹,۲۱۵,۳۳۲	۱۷۰,۲۹۵,۳۴۰	جمع کل
۱۴	۴۷۰,۳۷۷,۰۱۷,۰۰۴	۳۰۸,۸۳۰,۶۲۲,۰۰۰	۱۶۱,۴۴۶,۳۹۵	۱۱	۴۱۲,۳۷۷,۱۲۹,۰۰۰	۲۷۸,۶۵۷,۰۶۸	۱۳۳,۶۳۰,۰۶۱	۳۷۲,۳۰۶,۳۷۱	۲۵۶,۲۴۶,۹۲۳	۱۱۵,۹۵۹,۴۴۹	دانشگاهها
۵۰	۱۴۶,۰۵۳,۶۰۰,۰۰۰	۹۶,۴۸۰,۰۰۰,۰۰۰	۴۹,۵۷۳,۶۰۰	۰	۹۷,۰۸۲,۰۳۱,۰۰۰	۴۲,۳۰۶,۷۴۰	۵۴,۷۷۵,۲۹۱	۹۷,۳۰۴,۳۰۱	۴۲,۹۳۸,۴۰۰	۵۴,۳۶۵,۹۰۱	ردیفها

در بررسی ردیف‌های مهم بخش سلامت موارد زیر قابل ذکر است:

- برای اجرای طرح تحول سلامت در لایحه سال ۱۳۹۸ کل کشور، ردیف مستقلی با اعتباری به مبلغ ۴۹۰۰۰ میلیارد ریال پادار شده است که نسبت به مصوب سال جاری بیش از ۳۲ درصد رشد کرده است.
- برای اجرای برنامه پزشک خانواده در لایحه سال ۱۳۹۸، اعتباری به مبلغ ۲۰۰۰۰ میلیارد ریال در نظر گرفته شده است که نسبت به مصوب سال ۱۳۹۷ بالغ بر ۹۶ درصد رشد دارد.
- ردیف ایجاد دسترسی عادلانه مردم به خدمات بهداشتی درمانی با ۶۴ درصد رشد در لایحه سال ۱۳۹۸ به ۳۸۳۰ میلیارد ریال افزایش یافته است.
- ردیف درمان بیماران خاص و صعب‌العلاج در لایحه بودجه سال ۱۳۹۸ کل کشور با ۶۹ درصد رشد به ۳۶۶۰ میلیارد ریال رسیده است.
- همچنین مجموع اعتبار ردیف‌های متمرکز بخش بهداشت و درمان از ۹۷۰۸۲ میلیارد ریال با ۵۱ درصد رشد به ۱۴۷۰۵۴ میلیارد ریال افزایش یافته است.

میلیون ریال

ردیف های بودجه ذیل وزارت بهداشت درمان و آموزش پزشکی در لایحه بودجه سال ۱۳۹۸ کل کشور

رشد	لایحه ۹۸			قانون ۹۷			عنوان	کد
	جمع	اختصاصی	عمومی	جمع	اختصاصی	عمومی		
۵۱	۱۴۷,۰۵۳,۶۰۵	۹۶,۳۸۰,۰۰۰	۵۰,۵۷۳,۶۰۵	۹۷,۰۸۲,۰۳۱	۴۳,۲۰۶,۷۴۰	۵۴,۸۷۵,۲۹۱	جمع کل	
۶۶	۴,۹۰۳,۹۰۹	۲,۷۳۰,۰۰۰	۲,۱۷۳,۹۰۹	۲,۹۵۱,۳۰۹	۱,۳۱۰,۰۰۰	۱,۷۴۱,۳۰۹	وزارت بهداشت، درمان و آموزش پزشکی	۱۲۹,۰۰۰
۰	۲۰۰,۰۰۰		۲۰۰,۰۰۰	۲۰۰,۰۰۰		۲۰۰,۰۰۰	هیات امضاء صرفه جویی ارزی در معاینه بیماران - کمک	۱۲۹,۰۵۰
۲۵	۱,۸۷۵,۰۰۰		۱,۷۸۵,۰۰۰	۱,۵۰۰,۰۰۰		۱,۵۰۰,۰۰۰	سازمان اورژانس کشور	۱۲۹,۰۶۰
۲۵	۲,۷۹۴,۶۳۳		۲,۷۹۴,۶۳۳	۲,۲۳۵,۷۰۶		۲,۲۳۵,۷۰۶	اورژانس استان تهران	۱۲۹,۰۸۴
۲۴	۲۰,۴۷۱,۰۰۰	۱۹,۰۰۰,۰۰۰	۱,۴۷۱,۰۰۰	۱۶,۴۶۱,۰۰۰	۱۴,۹۹۰,۰۰۰	۱,۴۷۱,۰۰۰	کمک به بیمارستانهای روانی، مسومیت های دارویی، سوختگی و مناطق محروم و اجرای قانون مجازات خودداری از کمک به مضمونین و رفع مخاطرات جانی و کمک به درمان بیماران نیازمند	۱۲۹,۰۸۶
۰	۲۴,۰۰۰,۰۰۰	۲۴,۰۰۰,۰۰۰	۰	۲۴,۰۰۰,۰۰۰	۲۴,۰۰۰,۰۰۰	۰	وزارت بهداشت درمان و آموزش پزشکی - مازاد درآمد اختصاصی دانشگاهها و موسسات آموزش عالی	۱۲۰,۰۹۹
۱۴	۸۰۰,۰۰۰		۸۰۰,۰۰۰	۷۰۰,۰۰۰		۷۰۰,۰۰۰	بنیاد امور بیماریهایی خاص " هموفیلی" تالاسمی، دیالیزی، سرطانی و ام، اس و بیماریهای نادر از جمله اوتیسم و EB" (کمک)	۱۲۹,۱۰۰
۰	۳۰,۰۰۰		۳۰,۰۰۰	۳۰,۰۰۰		۳۰,۰۰۰	مرکز مدیریت پیوند عضو	۱۲۹,۱۲۵
۰	۱۰۰,۰۰۰		۱۰۰,۰۰۰	۱۰۰,۰۰۰		۱۰۰,۰۰۰	موسسه ملی تحقیقات سلامت جمهوری اسلامی ایران	۱۲۹,۱۲۸
۹۶	۴۹,۰۰۰,۰۰۰	۴۹,۰۰۰,۰۰۰		۰		۰	طرح تحول سلامت	۱۲۹,۱۳۰
۹۶	۲۰,۰۰۰,۰۰۰	*۱۰,۰۰۰,۰۰۰	۱۰,۰۰۰,۰۰۰	۱۰,۱۹۵,۰۰۰		۱۰,۱۹۵,۰۰۰	اجرای برنامه بزرگ خانواده	۱۲۹,۲۰۳
-۷	۱,۶۶۲,۵۰۳	۱,۲۵۰,۰۰۰	۴۱۲,۵۰۳	۱,۷۸۳,۷۵۳	۱,۴۵۰,۰۰۰	۳۳۳,۷۵۳	سازمان غذا و دارو	۱۲۹,۳۰۰
-۵۴	۸۳,۰۰۰	۵۰,۰۰۰	۳۳,۰۰۰	۱۸۰,۰۰۰	۱۵۰,۰۰۰	۳۰,۰۰۰	سازمان غذا و دارو - مرکز تحقیقات حلال	۱۲۹,۳۰۱

۲۱-	۲,۱۳۲,۹۰۲		۲,۱۳۲,۹۰۲	۲,۷۰۰,۰۰۰		۲,۷۰۰,۰۰۰	کمک به راهاندازی مراکز بهداشتی، درمانی و آموزشی جدید	۱۳۹,۴۵۰
۶۴	۳,۸۳۰,۰۰۰	*۲,۳۳۰,۰۰۰	۱,۵۰۰,۰۰۰	۲,۳۳۶,۹۰۷		۲,۳۳۶,۹۰۷	ایجاد دسترسی عادلانه مردم به خدمات بهداشتی و درمانی و کمک به برنامه های سلامت صدا و سیما و خیرگزاری سلامت	۱۳۹,۴۵۱
۰	۵,۰۰۰,۰۰۰		۵,۰۰۰,۰۰۰	۵,۰۰۰,۰۰۰		۵,۰۰۰,۰۰۰	پارانه دارو و شیر خشک	۱۳۹,۴۵۳
۶۹	۳,۶۶۰,۰۰۰	۲,۱۶۰,۰۰۰	۱,۵۰۰,۰۰۰	۲,۱۶۰,۱۵۱		۲,۱۶۰,۱۵۱	درمان بیماران خاص و صعب‌العلاج و کمک به مجتمع خیرین سلامت، زنجیره امید، بیمارستان محکم و موسسه محکم و بیماری ابتداء مولانا زینب پلورا و سلیاک	۱۳۹,۴۵۴
۰	۶,۰۰۰,۰۰۰	*۴,۰۰۰,۰۰۰	۲,۰۰۰,۰۰۰	۶,۰۰۰,۰۰۰		۶,۰۰۰,۰۰۰	کمک به اجرای سیاستهای جمعیتی کشور	۱۳۹,۴۵۹
۲۰	۱,۵۵۲,۰۱۷		۱,۵۵۲,۰۱۷	۱,۲۹۳,۳۴۷		۱,۲۹۳,۳۴۷	سازمان انتقال خون ایران	۱۳۹,۵۰۰
۰	۱۶,۰۰۰,۰۰۰		۱۶,۰۰۰,۰۰۰	۱۶,۰۰۰,۰۰۰		۱۶,۰۰۰,۰۰۰	کاهش نرخ داروهای ساخته شده، مواد اولیه دارو، واکنش، شیر خشک، گیت و کپسول خون و مواد مصرفی پزشکی	۱۳۹,۵۴۹
۰	۶۵,۵۰۰		۶۵,۵۰۰	۶۵,۵۰۰		۶۵,۵۰۰	طب سنتی	۱۳۹,۵۵۰
۲۵-	۳۰,۰۰۰		۳۰,۰۰۰	۴۰,۰۰۰	۱۰,۰۰۰	۳۰,۰۰۰	مرکز ملی تحقیقات حقوق سلامت	۱۳۹,۸۵
۱۸	۱,۳۵۳,۱۴۱	۴۵۰,۰۰۰	۹۰۳,۱۴۱	۱,۱۴۹,۳۵۷	۳۹۶,۷۴۰	۷۵۲,۶۱۷	انستیتو پاستور ایران	۱۳۰,۵۰۰

موارد ستاره دار به عنوان فعالیت در پیوست ۴ لایحه بودجه جزو ردیف طرح تحول سلامت می باشند.

محورها و جهت‌گیری‌های اعتبارات هزینه‌ای بخش:

- استمرار طرح تحول سلامت با شفاف‌سازی اعتبارات مربوطه از طریق ایجاد ردیف اعتباری مشخص از محل هدفمندی یارانه‌ها ذیل وزارت بهداشت، درمان و آموزش پزشکی با اعتباری به مبلغ ۴۹۰۰۰ میلیارد ریال
- تامین ارز مورد نیاز بخش دارو و تجهیزات پزشکی و تلاش در جهت واقعی کردن قیمت دارو و تخصیص یارانه به مصرف‌کننده نهایی از طریق بیمه با تامین ۳,۵ میلیارد دلار ارز دولتی
- ایجاد فعالیت خرید راهبردی خرید خدمات سلامت در لایحه بودجه برای واحدهای واگذاری به بخش غیر دولتی با ۴۰۰ میلیارد ریال اعتبار
- ایجاد برنامه ارتقاء مشارکت‌های اجتماعی و مردمی در حوزه سلامت در لایحه بودجه
- اختصاص اعتبار مورد نیاز برای بودجه دانشگاه‌های علوم پزشکی در بخش بهداشت و درمان براساس تعداد تخت استاندارد شده و هزینه واحدهای بهداشتی
- ایجاد فعالیت جدید برای توانبخشی معلولان در لایحه بودجه با ۴۰۰ میلیارد ریال اعتبار
- هدفمند نمودن ارایه خدمات سلامت به منظور افزایش بهره‌وری خدمات شامل:
 - تداوم و گسترش نظام ارجاع از طریق برنامه پزشک خانواده در روستاها و شهرهای کمتر از بیست هزار نفر
 - استقرار پرونده الکترونیک سلامت در سطح یک و تعمیم آن به سطوح دوم و سوم ارائه خدمات سلامت
 - اجرای پروتکل‌های درمانی حداقل ۲۰۰ مورد خدمات پر هزینه تر
 - گسترش پوشش بیمه سلامت برای پوشش بیمه پایه سلامت ایرانیان فاقدبیمه پایه (۱۰۵۵۱۰۰۰ نفر)
- **محورها و جهت‌گیری‌های اعتبارات عمرانی بخش:**
 - اولویت تامین اعتبار برای پروژه‌هایی که در سال ۱۳۹۸ خاتمه می‌یابد.
 - اولویت تامین اعتبار برای پروژه‌های مصوب سفر مقام معظم رهبری و ریاست محترم جمهوری
 - ساماندهی اعتبار تملک دارایی‌های سرمایه‌ای ماده ۳۷ قانون الحاق ۲ (یک درصد ارزش افزوده)
 - در لایحه بودجه سال ۱۳۹۸ تعداد ۲۷۸۴۸ تخت بیمارستانی در دست احداث می‌باشد. پیش بینی می‌گردد در سال آینده تعداد ۲۰ طرح بیمارستانی به ظرفیت ۳۵۰۰ تخت به بهره‌برداری برسند.

تحلیل حجم سرمایه‌گذارانها در بخش (اعتبارات تملک دارایی سرمایه‌ای - سایر منابع داخلی و خارجی بر حسب نوع)

اعتبار تملک دارایی‌های سرمایه‌ای امور سلامت در لایحه بودجه سال ۱۳۹۸ کل کشور با ۴۹ درصد رشد از ۳۴۷۷۰ میلیارد ریال در سال ۱۳۹۷ به ۵۱۸۳۶ میلیارد ریال رسیده است. همچنین یک درصد مالیات برارزش افزوده در لایحه بودجه سال ۱۳۹۸ کل کشور، نسبت به مصوب سال جاری بیش از ۱۱۰ درصد رشد نشان می‌دهد. قابل ذکر است سهم یک درصد مالیات برارزش افزوده در تملک دارایی‌های سرمایه‌ای امور سلامت از ۵۱ درصد در سال ۱۳۹۵ به ۷۸ درصد در لایحه بودجه سال ۱۳۹۸ افزایش یافته است.

اعتبارات تملک دارایی سرمایه‌ای امور سلامت - سال‌های ۱۳۹۵ تا ۱۳۹۸ - میلیارد ریال

عنوان	سال ۱۳۹۵	قانون سال ۱۳۹۶	لایحه سال ۱۳۹۷	لایحه سال ۱۳۹۸
جمع عمرانی	۲۹,۲۹۸,۴۷۰	۳۱,۰۷۶,۱۴۷	۸۶۶,۷۶۹,۳۴	۴۳۸,۸۳۶,۱۵
ردیف‌های عمرانی	۱۱,۴۰۹,۳۲۰	۹,۸۳۶,۱۴۷	۱۰,۵۵۶,۵۸۶	۱۰,۱۱۹,۶۹۸
ارزش افزوده عمرانی	۱۵,۰۰۰,۰۰۰	۲۰,۰۰۰,۰۰۰	۱۹,۲۶۲,۰۰۰	۴۰,۵۷۱,۰۰۰
متفرقه عمرانی	۲,۸۸۹,۱۵۰	۱,۲۴۰,۰۰۰	۴,۹۵۱,۲۸۰	۱,۱۴۵,۷۴۰

سهم اجزای اعتبارات تملک دارایی سرمایه‌ای امور سلامت - سال‌های ۱۳۹۵ تا ۱۳۹۸

عنوان	سال ۱۳۹۵	قانون سال ۱۳۹۶	لایحه سال ۱۳۹۷	لایحه سال ۱۳۹۸
جمع عمرانی	۱۰۰	۱۰۰	۱۰۰	۱۰۰
ردیف‌های عمرانی	۳۹	۳۲	۳۰	۲۰
ارزش افزوده عمرانی	۵۱	۶۴	۵۵	۷۸
متفرقه عمرانی	۱۰	۴	۱۴	۲

رشد اجزای اعتبارات تملک دارایی سرمایه‌ای امور سلامت - سال‌های ۱۳۹۵ تا ۱۳۹۸

عنوان	رشد ۹۵ به ۹۶	رشد ۹۶ به ۹۷	رشد ۹۷ به ۹۸
جمع عمرانی	۶	۱۲	۴۹
ردیف‌های عمرانی	-۱۴	۷	-۴
ارزش افزوده عمرانی	۳۳	-۴	۱۱۱
متفرقه عمرانی	-۵۷	۲۹۹	-۷۷

کل تعداد طرح‌های تملک دارایی‌های سرمایه‌ای شامل ۴۳۲ طرح مربوط به بخش سلامت می‌باشد.
اعتبارات مربوط به بخش سلامت شامل موارد ذیل می‌باشد:

میلیون ریال

ردیف	عنوان	مصوب ۱۳۹۷	لایحه ۱۳۹۸	رشد
۱	بهداشت	۱۰,۰۰۰	۳۰,۰۰۰	۲۰۰
۲	درمان	۷,۵۹۸,۵۵۷	۶,۶۶۷,۶۵۴	-۱۲
۳	آموزش عالی	۱,۹۳۳,۹۴۹	۲,۷۷۳,۵۲۰	۴۳
۴	پژوهش	۴۱۴,۷۷۸	۵۵۹,۹۷۶	۳۵
۵	سایر	۵۵,۰۰۰	۸۸,۵۴۸	۶۰
	جمع	۱۰,۰۱۲,۲۸۴	۱۰,۱۱۹,۶۹۸	۱

همانگونه که ملاحظه می‌گردد بیش از ۶۵ درصد از اعتبار تملک دارایی‌های سرمایه‌ای بخش سلامت اختصاص به درمان دارد. طرح‌های بخش درمان شامل ساخت و تکمیل بیمارستان‌ها، تعمیرات اساسی و نیز بهبود استاندارد تجهیزات بیمارستانی می‌باشد. تعداد طرح‌های این بخش ۲۵۶ مورد می‌باشد که ۶۵ طرح بهبود استاندارد تجهیزات بیمارستان‌ها، ۶۵ طرح تعمیرات اساسی بیمارستان‌ها، ۱۰۶ طرح بیمارستانی و ۲۰ طرح سایر می‌باشد. در لایحه بودجه سال ۱۳۹۸ تعداد ۲۷۸۴۸ تخت بیمارستانی در دست احداث می‌باشد. تعداد ۱۸ طرح بیمارستانی جدید به ظرفیت حدود ۳۰۰۰ تخت در زمان رسیدگی به لایحه بودجه سال ۱۳۹۷ در مجلس شورای اسلامی به سرجمع طرح‌ها اضافه شده است. پیش بینی می‌گردد در سال آینده تعداد ۲۰ طرح بیمارستانی به ظرفیت ۳۵۰۰ تخت به بهره‌برداری برسند.

توزیع اعتبارات بخش درمان

میلیون ریال

ردیف	نام دستگاه	اعتبار مصوب ۹۷	اعتبار لایحه ۱۳۹۸	رشد (درصد)
۱	ساخت بیمارستان	۴,۴۵۷,۰۷۸	۴,۰۱۰,۰۰۳	-۱۰
۲	تعمیرات اساسی بیمارستان‌ها	۹۲۴,۲۰۰	۹۵۸,۹۰۰	۴
۳	بهبود استاندارد تجهیزات بیمارستان‌ها	۸۱۵,۵۰۰	۶۶۱,۴۵۱	-۱۹
۴	سایر	۱,۴۰۱,۷۷۹	۱,۰۳۷,۳۰۰	-۲۶
	جمع	۷,۵۹۸,۵۵۷	۶,۶۶۷,۶۵۴	-۱۲

در سال جاری با توجه به مصوبه هیات محترم دولت دستگاه اجرایی ۴۵ طرح بیمارستانی سازمان مجری ساختمان‌ها و تاسیسات دولتی و عمومی به شرکت مادر تخصصی توسعه و تجهیز مراکز بهداشتی و درمانی و تجهیزات پزشکی تغییر یافت. در لایحه بودجه سال ۱۳۹۸ این شرکت متولی ساخت ۴۹ طرح بیمارستانی به ظرفیت ۱۲۵۰۰ تخت می‌باشد.

پژوهش های توسعه‌ای:

در مجموع حدود ۵/۵ درصد از اعتبارات بخش سلامت به موضوع پژوهش اختصاص یافته است. این بخش دارای ۳۸ طرح می‌باشد که تعداد ۳۲ طرح تعمیراتی و ۶ طرح احداثی می‌باشد. مهمترین طرح‌های این بخش طرح تامین فضاهای پژوهشی انستیتوپاستور و دانشگاه علوم پزشکی تبریز و شیراز می‌باشد.

توزیع اعتبارات بخش پژوهش

میلیون ریال

ردیف	نام دستگاه	اعتبار مصوب ۹۷	اعتبار لایحه ۱۳۹۸	رشد (درصد)
۱	تامین فضاهای پژوهشی	۲۷۴٫۸۰۲	۴۸۰٫۰۰۰	۷۵
۲	تعمیرات اساسی و تامین تجهیزات و ماشین آلات	۱۳۹٫۹۷۶	۷۹٫۹۷۶	-۴۲
	جمع	۴۱۴٫۷۷۸	۵۵۹٫۹۷۶	۳۵

تحلیل وضعیت درآمدهای دستگاه‌ها و نوع درآمدهای مختلف در بخش

سهم درآمد اختصاصی وزارت بهداشت و درمان با ۶۳ درصد بالاترین سهم از درآمد اختصاصی هزینه‌ای را در بودجه کشور دارد که حاصل ارایه خدمات بیمارستان‌های دانشگاه‌های علوم پزشکی است. به علاوه سهم درآمد اختصاصی از منابع بودجه عمومی دستگاه مذکور ۴۷ درصد و سهم هزینه عمومی و تملک دارایی‌های سرمایه‌ای به ترتیب ۴۶ و ۷ درصد می‌باشد. منابع درآمد اختصاصی وزارت بهداشت درمان و آموزش پزشکی در لایحه سال ۱۳۹۸ کل کشور شامل ردیف‌های ستادی از جمله حق بیمه شخص ثالث، سرنشین و مازاد، درآمد ناشی از ده درصد وجوه حاصل از اجرای قانون هدفمند کردن یارانه‌ها موضوع ماده ۴۶ الحاق ۲ و ...، درآمد دانشگاه‌های علوم پزشکی حاصل از درمان در بیمارستان‌ها، آموزش و پژوهش و درآمد دستگاه‌های اجرایی وابسته بالغ بر ۴۱۵۰۹۵ میلیارد ریال پیش بینی شده است که نسبت به مصوب سال جاری بیش از ۲۶ درصد رشد نشان می‌دهد. درآمد اختصاصی بخش بهداشت و درمان دانشگاه‌های علوم پزشکی در لایحه بودجه سال ۱۳۹۸ بالغ بر ۳۰۸٫۸۳۰ میلیارد ریال منظور شده که نسبت به رقم مصوب سال ۱۳۹۷ (۲۷۸٫۶۵۷ میلیارد ریال) حدود ۱۱ درصد رشد دارد.

تحلیل وضع بخش در مقایسه با کشورهای منتخب و شاخصهای بین المللی

جمهوری اسلامی ایران در سال ۱۴۰۴ جامعه‌ای سالم و توانمند در تحقق چشم‌انداز است. مردم از سواد سلامت (توانایی بهره‌مندی و تحلیل اطلاعات و خدمات سلامت مورد نیاز به منظور تصمیم‌گیری و انتخاب آگاهانه در مورد فرصت‌های سلامت و مراقبت از خود) برخوردار بوده، با رعایت شیوه زندگی سالم برگرفته از آموزه‌های اسلامی - ایرانی و نیز دستاوردهای نوین دانش بشری در بستر محیط، جامعه و خانواده‌های سالم با کمترین سطح خطر ناشی از تهدید کننده‌های سلامت مواجه هستند. در این جامعه بالاترین سطح از حفاظت کننده‌های اجتماعی، اقتصادی و فرهنگی سلامت و سطح مطلوبی از سرمایه اجتماعی وجود دارد.

در این راستا نظام سلامت جمهوری اسلامی ایران در سال ۱۴۰۴، با اولویت به رویکردهای ارتقای سلامت و پیشگیری، به بهره‌مندی مردم از مراقبت‌های کارای سلامت جسمی و روانی، توجه به سلامت اجتماعی و حرکت در مسیر سلامت معنوی اهتمام دارد. در این نظام عدالت همه جانبه (در تامین، توزیع منابع، تحقق سلامت و توجه به گروه‌های آسیب پذیر) با رعایت کامل اصول و اخلاق حرفه‌ای اصل نخست بوده و تمامی افراد بر اساس نیاز خود از مراقبت‌های سلامت بهره‌مند خواهند بود و بر اساس توان پرداخت، در تامین مالی مشارکت خواهند داشت. این نظام خلاق بوده و با استفاده از شواهد معتبر مناسب‌ترین تصمیم‌ها را برای پاسخگویی به نیازهای واقعی سلامت مردم اتخاذ می‌کند و با مسئولیت پذیری و پاسخگویی، اعتماد کامل مردم را به خود جلب کرده است. تولید این نظام به نحوی است که ضمن تامین منابع پایدار برای سلامت، بهره‌مندی حداکثری از کلیه ظرفیت‌های انسانی (مشارکت مردم)، نهادها و سازمان‌ها (تحقق رویکرد سلامت در همه سیاست‌ها) را محقق کرده و به ارائه خدمات تا حدی متعالی سامان داده است.

در سند چشم‌انداز با تبیین رویکرد انسان سالم و سلامت همه جانبه با هدف‌گذاری دستیابی به بالاترین میزان شاخص توسعه انسانی به ارتقاء ابعاد مختلف شاخص‌های سلامت و رفاه اجتماعی تاکید شده است. در این راستا با توجه به تاکید سند چشم‌انداز بر شاخص توسعه انسانی و در نظر گرفتن این موضوع که شاخص مزبور با توجه به نقش شاخص امید به زندگی در آن به عنوان یکی از شاخص‌های پیامدی بخش سلامت قابل ارائه است، برای تعیین وضعیت مطلوب بخش با بررسی کشورهای هدف‌گذاری شده در سند چشم‌انداز (۲۵ کشور منتخب در منطقه) پنج کشور که از نظر شاخص توسعه انسانی حایز رتبه‌های اول تا چهارم هستند و همچنین کشور ترکیه که رتبه هشتم منطقه از نظر این شاخص می‌باشد، با توجه به مشابهت‌های جمعیتی و منطقه‌ای در نظر گرفته شدند و سایر شاخص‌های مرتبط با سلامتی کشورهای مزبور به عنوان ملاک مقایسه و بررسی وضعیت بخش، در صورت ادامه وضع موجود و تعیین شکاف شاخص‌ها با وضع مطلوب که همان دستیابی به سطح اول منطقه هدف‌گذاری شده، در نظر گرفته شده است. کشورهای مورد اشاره در این مقایسه عبارت است از: کشور قطر با شاخص توسعه انسانی ۰/۸۵۶ و رتبه جهانی ۳۳، کشور عربستان با شاخص توسعه انسانی ۰/۸۴۷ و رتبه جهانی ۳۸، کشور امارات متحده عربی با شاخص توسعه انسانی ۰/۸۴۰ و رتبه جهانی ۴۲، کشور بحرین با شاخص توسعه انسانی ۰/۸۲۴ و رتبه جهانی ۴۷ و کشور ترکیه با شاخص توسعه انسانی ۰/۷۶۷ و رتبه جهانی ۷۱ می‌باشد. قابل ذکر است، شاخص توسعه انسانی ایران در سال ۲۰۱۵ عدد ۰/۷۷۴ و رتبه جهانی ۶۹ است.

شاخص امید به زندگی در بدو تولد در گزارش سال ۲۰۱۸:

بر پایه گزارش آماری سازمان جهانی بهداشت در سال ۲۰۱۸ میانگین جهانی شاخص امید به زندگی در بدو تولد ۷۲ سال برای هر دو جنس در سال ۲۰۱۶ می‌باشد. این عدد برای مردان و زنان به ترتیب ۶۹٫۸ و ۷۴٫۲ سال گزارش شده است.

بالاترین میانگین شاخص مذکور در بررسی منطقه‌ای سازمان جهانی بهداشت، مربوط به منطقه اروپا با ۷۷٫۵ سال می‌باشد. کمترین مربوط به آفریقا با ۶۲٫۲ سال امید به زندگی در بدو تولد است.

در میان کشورهای منطقه، بحرین با ۷۹,۱ سال امید به زندگی در بدو تولد رتبه نخست را داراست. کشورهای قطر، امارات و عمان به ترتیب با ۷۸,۱، ۷۷,۲ و ۷۷ در رتبه‌های دوم تا چهارم قرار دارند. ایران با امید به زندگی ۷۵,۷ سال در سال ۲۰۱۶ دارای رتبه هفتم منطقه است.

قابل ذکر است کشور افغانستان با ۶۲,۷ سال رتبه آخر منطقه را در این شاخص به خود اختصاص داده است. کشورهای سوریه، یمن، پاکستان و ترکمنستان به ترتیب با ۶۳,۸، ۶۵,۳، ۶۶,۵ و ۶۸,۲ سال در رتبه‌های بعدی قرار دارند.

شاخص امید به زندگی توام با سلامت:

این شاخص وضعیت طول عمر همراه با سلامتی را نشان می‌دهد. در گزارش سال ۲۰۱۸ سازمان جهانی بهداشت، میانگین جهانی شاخص امید به زندگی توام با سلامت ۶۳,۳ سال ذکر شده است. در مناطق سازمان جهانی بهداشت؛ افریقا با میانگین ۵۳,۸ سال و منطقه غرب آسیا ۶۸,۹ سال به ترتیب کمترین و بیشترین عدد شاخص را به خود اختصاص داده‌اند.

در منطقه مورد بررسی، همانند شاخص امید به زندگی در بدو تولد کشورهای قطر، بحرین و امارات به ترتیب با ۶۸,۶، ۶۸,۱ و ۶۶,۷ سال حائز رتبه‌های اول تا سوم منطقه می‌باشند. رتبه آخر منطقه متعلق به افغانستان با ۵۳ سال و به دنبال آن کشورهای یمن، سوریه و پاکستان با به ترتیب با ۵۵,۱، ۵۵,۸ و ۵۷,۷ سال قرار گرفته‌اند. ایران با امید به زندگی توام با سلامت به میزان ۶۵,۴ سال در رتبه دهم منطقه قرار دارد.

شاخص پرداخت از جیب مردم (OOP):

این شاخص نشان دهنده سهمی از هزینه‌های سلامت است که مردم در هنگام دریافت خدمات سلامت برای هزینه‌های سلامت پرداخت می‌نمایند. براساس گزارش WDI در کشورهای با درآمد بالا عدد این شاخص ۱۳/۵ درصد در سال ۲۰۱۵ بوده است. بدین معنی که مردم در هنگام دریافت خدمات سلامت بطور میانگین ۱۳/۵ درصد هزینه‌های سلامت را پرداخت کرده‌اند و مابقی آن توسط بخش عمومی و بیمه‌ها پرداخت شده است. کشورهای با درآمد پایین در سال ۲۰۱۵ بطور میانگین ۴۴/۲ درصد از هزینه‌های سلامت را از جیب پرداخت کرده‌اند.

وضعیت این شاخص در کشورهای منطقه بررسی چشم‌انداز بسیار متفاوت و متنوع است. بطوریکه کشور قطر با ۶/۲ درصد پرداخت از جیب در رتبه اول منطقه قرار دارد و کشورهای عمان (۶/۴ درصد)، کویت (۱۴/۴ درصد) و عربستان با ۱۵ درصد رتبه‌های دوم تا چهارم منطقه را دارا هستند. در مقابل ارمنستان با ۸۱/۶ درصد پرداخت از جیب، بدترین وضعیت را در سال ۲۰۱۵ در منطقه داشته است. به دنبال آن کشورهای یمن (۸۱ درصد)، آذربایجان (۷۸/۶ درصد) و افغانستان با ۷۸/۴ درصد قرار می‌گیرند. ایران با ۳۹/۷ درصد هزینه‌های سلامت از جیب مردم در سال ۲۰۱۵ رتبه دهم منطقه را دارا است.

شاخص مرگ کودکان زیر پنج سال: (در ۱۰۰۰ تولد زنده):

این شاخص مرگ کودکان زیر ۵ سال در هر یک هزار تولد زنده را بیان می‌کند. گزارش WDI در سال ۲۰۱۸ حاکی از آن است که کشور بحرین و عربستان با ۷ مرگ در ۱۰۰۰ تولد زنده رتبه اول منطقه را دارند. کشورهای قطر، کویت و لبنان با ۸ مورد و امارات با ۹ مورد در رتبه‌های بعدی هستند. همچنین بیشترین مورد مرگ مربوط به کشور پاکستان با ۷۵ مورد در هر ۱۰۰۰ تولد زنده است و در پی آن کشورهای افغانستان (۶۸ مورد) و یمن با ۵۵ مورد

مرگ در ۱۰۰۰ تولد زنده قرار گرفته‌اند. ایران با ۱۵ مورد مرگ در هر ۱۰۰۰ تولد زنده در رتبه هشتم منطقه قرار گرفته است.

شاخص مرگ مادران در حین زایمان و بارداری (در یکصد هزار تولد زنده):

شاخص مرگ مادران در بسیاری از مناطق دنیا وضعیت بسیار اسفباری دارد. به گونه‌ای که در گزارش سال ۲۰۱۸ سازمان جهانی بهداشت به طور متوسط ۲۱۶ مرگ مادر در هر یکصد هزار تولد زنده در سال ۲۰۱۵ در دنیا ثبت شده است. این رقم در منطقه اروپا ۱۶ مرگ و در آفریقا ۵۴۲ مرگ به ازاء یکصد هزار تولد زنده می‌باشد. بررسی کشورهای منطقه نشان می‌دهد که رتبه اول منطقه به لحاظ کمترین میزان مرگ مادران مربوط به کشور کویت با ثبت ۴ مرگ به ازاء هر ۱۰۰ هزار تولد زنده است. امارات، عربستان، قزاقستان و قطر به ترتیب با ۶، ۱۲، ۱۲ و ۱۳ مرگ رتبه‌های دوم تا پنجم را دارا هستند. بدترین وضعیت در منطقه متعلق به کشورهای افغانستان، یمن و پاکستان به ترتیب ۳۹۶، ۳۸۵ و ۱۷۸ مرگ می‌باشد. کشور ایران با ۲۰ مرگ مادر در هر یکصد هزار تولد زنده جایگاه هشتم منطقه را از آن خود نموده است.

نقش بخش خصوصی در فعالیت های بخش

از مجموع ۹۸۱ بیمارستان موجود در پایان سال ۱۳۹۶ در کشور، تعداد ۶۱۴ بیمارستان متعلق به وزارت بهداشت، درمان و آموزش پزشکی (۶۳ درصد)، ۱۶۶ بیمارستان مربوط به بخش خصوصی (۱۷ درصد)، ۳۷ بیمارستان (۴ درصد) خیریه ۸۹ بیمارستان مربوط به تامین اجتماعی (۹ درصد) و ۷۵ بیمارستان (۷ درصد) متعلق به سایر دستگاه‌های دولتی بوده است.

در پایان سال ۱۳۹۶ تعداد تخت‌های بستری بیمارستانی فعال در کشور ۱۲۹۶۰۴ تخت بوده است که از این تعداد ۸۸۸۱۷ تخت بستری (۶۸،۵ درصد) دولتی دانشگاهی، ۱۲۲۹۵ تخت متعلق به سازمان تامین اجتماعی (۹،۵ درصد) ، سایر مراکز

دولتی ۷۷۵۴ تخت (۶ درصد) و ۲۰۷۳۸ تخت بستری معادل ۱۶ درصد متعلق به بخش خصوصی و خیریه می‌باشد. تعداد مراجعین بستری شده در بخش‌های بیمارستانی با توجه به مالکیت بیمارستان‌ها، حاکی از آن است که ۶۷،۷ درصد مراجعین در بیمارستان‌های دانشگاهی بستری شده‌اند، همچنین به ترتیب ۱۷،۱، ۱۰ و ۵،۲ درصد مراجعین در بیمارستان‌های بخشی خصوصی، تامین اجتماعی و سایر بیمارستان‌های دولتی بستری گردیده‌اند.

تعداد پرسنل بیمارستان‌های کشور در سال ۱۳۹۶ بالغ بر ۴۰۱ هزار نفر است که از این تعداد، حدود ۲۶۰ هزار نفر در بیمارستان‌های وابسته به دانشگاه علوم پزشکی (۶۵ درصد) مشغول به فعالیت بوده‌اند. همچنین ۸۴۴۰۰ نفر (۲۱،۵ درصد) در بیمارستان‌های وابسته به بخش خصوصی و خیریه اشتغال دارند. تعداد ۳۷۷۰۰ نفر (۹،۳ درصد) نیز در بیمارستان‌های سازمان تامین اجتماعی و ۱۷۶۰۰ نفر (۴،۲ درصد) نیز در بیمارستان‌های سایر دستگاه‌های دولتی فعالیت می‌نمایند. در سال جاری تعداد پرسنل بیمارستان‌های دولتی دانشگاهی با یک درصد رشد به ۲۶۲۲۲۰ نفر افزایش یافته است. همچنین تعداد پرسنل فعال در بیمارستان‌های خصوصی با ۳ درصد رشد به ۷۲۶۰۰ نفر رسیده است.

واگذاری تولید و خدمات به بخش غیر دولتی

- طرح‌ها و پروژه‌های زیر با مکانیزم مشارکتهای عمومی و خصوصی به مرحله اجرا درآمده است.

الف- واگذاری ۵ قطب از ۱۵ قطب مراکز جامع سرطان به سرمایه‌گذاران به روش BOT (ساخت، تجهیز و بهره‌برداری و انتقال)

ردیف	قطب	دانشگاه‌های هدف	تعداد		سرمایه‌گذار	حجم ریالی سرمایه‌گذاری
			تیپ ۲	تیپ ۳		
۱	ساری	مازندران، سمنان و شاهرود	۲	۱	تبسم مینا	۱/۹۲۰/۹۰۲
۲	اصفهان	اصفهان	۳	۱	ره جوان سلامت اصفهان	۲/۳۷۵/۰۵۰
۳	البرز	البرز	۱	۱	گروه توسعه اقتصادی ملل (امید توس)	۱/۴۱۳/۶۱۹
۴	تهران (دانشگاه شهید بهشتی)	شهید بهشتی	-	۱	برکت	۱/۱۱۴/۴۹۰
۵	اهواز	اهواز	-	۱	برکت	۱/۱۱۴/۴۹۰
	جمع		۶	۵		۲۹۳۸۵۵۱

ب- واگذاری ۲۹۶۰ تخت دیالیز در قالب ۶ گروه کشوری به روش BOO (ساخت، تجهیز و بهره‌برداری)

ردیف	گروه	تعداد دانشگاه‌های هدف	تعداد تخت	سرمایه‌گذار	حجم سرمایه‌گذاری (میلیون ریال)
۱	۱ و ۱۰	۱۴	۹۸۰	گروه خدمات درمانی سلام	۲۲۷۱۱۷۱
۲	۳	۴	۵۲۴	مدیریت تجهیزات پزشکی	۱۲۱۴۳۸۲
۳	۴ و ۵	۱۴	۹۲۷	آرین پایا طب	۲۱۴۸۳۴۳
۴	۹	۶	۵۲۹	بازرگانی اسپید شاهد	۱۲۲۵۹۶۹
جمع	۶	۳۸	۲۹۶۰	-	۶۸۵۹۸۶۵

ج- واگذاری بخشی از مراکز تصویربرداری بیمارستانها و مراکز درمانی تابعه دانشگاه‌ها به روش BOT

ردیف	دانشگاه‌های هدف	نوع تجهیزات			سرمایه‌گذار	حجم سرمایه‌گذاری
		ANJIO	MRI	CT		
۱	۲۷ دانشگاه	۷	۱۰	۳۱	تبسم مینا	۱۱۵
	جمع	۸۴				

د- واگذاری زنجیره آزمایشگاهی دانشگاه البرز

دانشگاه	سرمایه‌گذار	حجم ریالی سرمایه‌گذاری (میلیون ریال)
البرز	کانی کاسپین	۱۸۰۰۰۰

ه- ساخت بیمارستان‌ها به روش EPC با مکانیزم تهاتر املاک

ردیف	دانشگاه	ظرفیت تختهای بیمارستان	محل اجرا	پیمانکار (مجری)
۱	تهران	۱۷۷	بیمارستان پوست رازی	قرارگاه سازندگی خاتم الانبیاء
۲	تهران	۲۰۲	بیمارستان فارابی	
۳	لرستان (خرم‌آباد)	۵۰۰	بیمارستان شهدای عشایر	
۴	تهران	۵۷۹	بیمارستان شهدای تجریش	
۵	تبریز	۱۰۰۰	تبریز	
	جمع	۲۴۵۸		

در قالب سیاست‌های واگذاری ارائه خدمات درمانی به بخش خصوصی هدف‌گذاری‌های زیر در سال ۱۳۹۶ مورد توجه قرار گرفت:

نوع واحد قابل واگذاری	هدف تعیین شده	واحد سنجش	عملکرد تا پایان سال ۱۳۹۶	میزان تحقق درصد
زنجیره آزمایشگاهی	۲۰	زنجیره	۲۰	۱۰۰
مرکز تصویر برداری	۶۵	مرکز	۶۵	۱۰۰
مرکز دیالیز	۲۰۰۰	تخت	۲۰۰۰	۱۰۰
مرکز اقامتی و رفاهی	۵	واحد	۵	۱۰۰
ساخت تخت بیمارستان	۲۴۵۸	تعداد	۲۴۵۸	۱۰۰

همانگونه که ملاحظه می‌شود، فعالیت‌ها و واحدهای ارائه خدماتی که نیازمند خرید تضمینی و پرداخت مابه-التفاوت هزینه بخش دولتی تا خصوصی بوده است (نظیر بیمارستان‌ها) با اقبال بخش خصوصی مواجه نشده است. لیکن مراکزی که دارای درآمد مکفی با تعرفه دولتی بوده است، مورد استقبال بخش خصوصی بوده است. با این همه در نظر است تا با اتخاذ شیوه‌ها و روش‌های تشویقی و ارائه تسهیلات در قالب قوانین و مقررات موجود و استفاده از مدل‌های واگذاری اجاره به شرط تملیک، مشارکت دولتی - خصوصی، فاینانس، فروش سهام، انتشار اوراق بهادار، رد دیون دولتی، مشارکت با شهرداری‌ها، بیمه‌ها و بانک‌ها، مشارکت با تعاونی‌ها و مشارکت با سرمایه‌گذاران بین‌المللی در استفاده از ظرفیت بخش خصوصی در ارائه خدمات درمانی بیش از پیش بهره برد.

در این خصوص برخی پیش‌نیازها برای تامین مالی طرح‌های تملک دارایی سرمایه‌ای بیمارستانی دولتی به شرح زیر می‌باشد:

- ۱- تعدیل قوانین برای حمایت، تشویق و تقویت بخش خصوصی.
- ۲- تعیین و انتخاب با صلاحیت‌ترین‌ها در بخش بهداشت و درمان.
- ۳- طراحی عوامل پیشران و ایجاد رقابت و عدم مداخله دولت در قیمت‌گذاری و بررسی بازده مطلوب طرح‌ها.
- ۴- برآوردن انتظارات اقتصادی و ارزشی جامعه از واگذاری طرح و خصوصی‌سازی.
- ۵- توجه به حفظ توجیه اقتصادی و پایبندی دولت به توسعه و خدمت‌رسانی در طرح‌های واگذار شده و عدم ایجاد طرح‌های موازی توسط دولت.
- ۶- تدوین خط‌مشی دولت در خصوص استانداردهای عملکرد (کیفیت، کمیت و هزینه)، ارزشیابی کار و اخذ مالیات، عوارض، سود سهام، تامین بودجه و تسهیلات (در زمان حال و آینده) برای طرح‌های واگذار شده.

۷- کاهش تشریفات اداری.

۸- برای موفقیت در جلب مشارکت بخش خصوصی، دولت باید نقش کلیدی مبتنی بر پیمانکار را داشته باشد و مدل اقدام خود را باید طوری طراحی کند که شرکت خصوصی طرف واگذاری، هر چه سریع تر طرح را به بهره برداری برساند و به خوبی اداره نماید.

۹- موانع قانونی در انتقال مالکیت دارایی طرح‌ها و زیرساخت‌های دولتی به بخش خصوصی و عمومی مرتفع شود.

علاوه بر اینها در حال حاضر مشکلاتی از قبیل موارد زیر از سوی دستگاه‌های اجرایی ملی و استانی عنوان می‌شوند، که بایستی به دنبال راه حل برای برداشتن این موانع بود:

- فاصله زیاد بهای تمام شده با قیمت ارائه محصول طرح‌های زیرساختی و غیراقتصادی بودن طرح‌ها
- نبود قوانین و مقررات جهت ارائه تضامین طرفین مشارکت به یکدیگر
- عدم وجود سازوکار تأمین مالی و پرداخت تسهیلات ارزان قیمت در دوره احداث
- عدم استفاده کارآمد از ابزارها و نهادهای مالی جهت تأمین مالی پروژه
- عدم وجود سازوکار مشخص و نبود ردیف بودجه جهت خرید محصول پروژه
- عدم امکان توثیق قرارداد مشارکت جهت اخذ تسهیلات
- عدم کفایت مشوق‌ها و معافیت‌ها
- پیچیده بودن فرآیندهای اجرایی و نیاز به واحدهای تخصصی مشارکت
- نبود هماهنگی و انسجام در سیاست‌گذاری و تنظیم مقررات و تعدد قوانین و تعارض بین آنها

اولویت‌های اقدامات و عملیات در بخش

سیاست‌ها و برنامه‌های اجرایی در دست اقدام حوزه بهداشت

- سیاست‌ها
- اولویت دادن به بهداشت و پیشگیری در برنامه‌های ارتقاء سلامت جامعه
- ارائه خدمات جامع و همگانی سلامت مبتنی بر مراقبت‌های اولیه سلامت و سطح بندی خدمات تشخیصی و درمانی بر اساس نظام ارجاع
- تکمیل، توسعه و اصلاح برنامه پزشک خانواده و نظام ارجاع در مناطق شهری دو استان فارس و مازندران
- طراحی برنامه‌های نوین سلامت و بازنگری برنامه‌های قبلی سلامت
- بازنگری و ارتقا برنامه‌های بهداشت عمومی (آب سالم، غذای ایمن، هوای پاک)
- احداث، تکمیل و توسعه نظام شبکه بهداشتی کشور
- جلب مشارکت و همکاری بخش‌های دولتی و غیردولتی در ارائه خدمات بهداشتی
- بهره‌گیری از مشارکت جامعه در ارتقای سلامت
- ارتقای کیفیت خدمات سطح اول سلامت

- اولویت به تامین اعتبار مورد نیاز پیشگیری و توسعه بهداشت کشور
- تقدم پیشگیری بر درمان، به منظور کنترل و ریشه‌کنی بیماری‌های واگیردار
- عادلانه ساختن دریافت خدمات سلامت برای آحاد جامعه، مشارکت عادلانه مردم در تامین هزینه‌های بخش سلامت و تامین منابع مالی مورد نیاز برای مراقبت‌های اولیه بهداشتی
- تقویت دبیرخانه شورای عالی سلامت و امنیت غذایی کشور و کارگروه‌های تخصصی
- توجه به زایمان طبیعی و مراقبت‌های بهداشتی باروری در راستای اجرای سیاست‌های جمعیتی کشور

برنامه‌های اجرایی

- اجرای برنامه ارائه خدمات و مراقبت‌های اولیه بهداشتی درمانی (خدمات نوین سلامت) به روستاییان، شهرهای زیر ۲۰ هزار نفر و عشایر
- اجرای برنامه ارائه خدمات و مراقبت‌های اولیه بهداشتی درمانی (خدمات نوین سلامت) به حاشیه‌نشینان و شهرهای ۲۰ تا ۵۰ هزار نفر
- اجرای برنامه ارائه خدمات و مراقبت‌های اولیه بهداشتی درمانی (خدمات نوین) به شهرهای بالاتر از ۵۰ هزار نفر و کلانشهرها
- استقرار شبکه ملی پایش غذا (پایش محصولات غذایی، آرایشی و بهداشتی)
- برچسب‌گذاری اجباری (ترکیبات و زمان مجاز مصرف) محصولات غذایی، آرایشی و بهداشتی
- نظارت و به‌روزرسانی زنجیره ایمنی غذا به صورت یکپارچه و بر اساس ارزیابی خطر
- تدوین سبد غذایی مطلوب جامعه، متناسب با گروه‌های سنی و منطقه‌ای
- نظارت بر تولید و عرضه مواد غذایی و آشامیدنی با رویکرد و اگذاری به مردم و بخش خصوصی
- اجرای برنامه مکمل یاری برای گروه‌های در معرض خطر
- اجرای سند کاهش مصرف نمک، شکر و چربی
- تدوین سند ملی ایمنی زنجیره مواد غذایی از مزرعه تا سفره (تولید، نگهداری، فراوری، توزیع و عرضه)
- تدوین و اجرای سند ملی ارتقا رشد و تکامل دوران خردسالی
- اجرای برنامه جامع ارتقای سلامت روان کشور
- اجرای پروژه تهیه و تدوین بسته‌های خدمات بهداشتی درمانی سطح اول
- اجرای پروژه احداث، تکمیل و توسعه نظام شبکه بهداشتی کشور
- اجرای پروژه مشارکت و همکاری بخش‌های دولتی و غیردولتی در ارائه خدمات بهداشتی
- بازنگری و تصویب قانون جامع بهداشت محیط کشور
- تدوین برنامه‌های کنترل و کاهش بیماری‌های واگیر مقاربتی HIV، S.T.D، H.P.V و ...
- تدوین برنامه ارتقای فرهنگ سلامت (تغذیه، تحرک، تناسب اندام، پرهیز از مصرف دخانیات و الکل، رفتارهای پرخطر

- تدوین سند یکپارچه مدیریت عوامل خطر بیماری‌ها (دیابت، سرطان، قلب و عروق، تنفسی، اسکلتی - عضلانی و ژنتیکی)
 - تدوین و اجرای سند ملی پیشگیری از سوانح و حوادث
 - تدوین برنامه ساماندهی گروه‌ها و افراد دارای رفتارهای پر خطر
 - راه‌اندازی مراکز بهداشتی درمانی براساس طرح گسترش شبکه
 - ترویج شیر مادر در تغذیه نوزادان
 - غنی سازی مواد غذایی
 - نظارت بر بهداشت آب، هوا و محصولات و فراورده های غذایی
 - پایش امنیت غذا و تغذیه بویژه در ۷ استان کمتر برخوردار
 - تدوین سند برنامه جامع بیماری‌های غیرواگیر و ادغام خدمات آن در شبکه بهداشتی درمانی کشور
- سیاست‌ها و برنامه‌های اجرایی در دست اقدام حوزه درمان**

سیاست‌ها

- بهبود نظام مدیریتی و مالی بخش درمان از طریق جایگزینی ارایه مستقیم خدمات توسط واحدهای درمانی دولتی با نظام خرید خدمت از بخش خصوصی
- ادامه اجرای طرح تحول سلامت در حوزه درمان
- راه‌اندازی و تجهیز آزمایشگاه‌های کاربردی و تخصصی
- اجرای خرید راهبردی خدمات سلامت با تاکید بر پرداخت مبتنی بر عملکرد
- ساماندهی تقاضا و ممانعت از تقاضای القائی، سیاست‌گذاری و نظارت کارآمد بر مصرف دارو و با هدف حمایت از تولید داخلی
- ارتقای کمی و کیفی خون و فرآورده‌های آن و خدمات مراکز پذیرهنویسی سلول‌های بنیادی و اهداءکنندگان
- تشکیل مرکز ملی اعتبار بخشی و نظارت، پایش و ارزیابی عملکرد نظام سلامت به منظور انجام امور اجرایی اعتبار بخشی و نظارت بر اجرای سیاست‌های اجرایی و قوانین
- افزایش تعداد تخت‌های بیمارستانی و بهبود شاخص تخت به ازای جمعیت و دستیابی به اهداف تعیین شده در نظام سطح بندی خدمات سلامت
- استقرار کامل سامانه پرونده الکترونیکی سلامت ایرانیان و سامانه‌های اطلاعاتی مراکز سلامت
- راه اندازی سامانه یکپارچه حساب‌های ملی سلامت و تهیه گزارش‌های مرتبط را به تفکیک استان
- بیمه نمودن کلیه اتباع خارجی مقیم ایران با دستورالعمل تهیه شده توسط وزارت بهداشت
- توسعه گردشگری سلامت از طریق حمایت سیستم بانکی
- ایجاد ساختار تنظیم کننده مقررات و سیاستگذاری واحد با تقویت دبیرخانه شورای عالی بیمه سلامت در وزارت بهداشت

- برنامه اصلاح ساختار و خدمات بیمه‌ای کشور با رویکرد پوشش همگانی کلیه آحاد جامعه بنحوی که در پایان برنامه آحاد جامعه از پوشش بیمه پایه مناسب و یکسان برخوردار باشند.
- اصلاح نظام پرداخت به ارایه کنندگان خدمات
- تجمیع منابع مالی و ساختار بیمه‌های درمان پایه در ارائه خدمات با محوریت وزارت بهداشت درمان و آموزش پزشکی براساس بند ۷ سیاست‌های کلی سلامت
- توسعه مراکز جامع ارایه خدمات طب سنتی
- اعتبار بخشی، استاندارد سازی و نظارت بر مراکز ارایه فرآورده‌های طبیعی و گیاهان دارویی
- توسعه آموزش‌های پودمانی و منجر به گواهینامه و درسنامه طب سنتی برای دوره‌های بازآموزی
- بهبود نظام مدیریت، نیروی انسانی و برقراری نظام پایش و ارزشیابی کارآمد
- توسعه فضاهای فیزیکی مبتنی بر سطح بندی خدمات و استانداردهای مصوب با استفاده از ظرفیت بخش غیر دولتی
- توسعه خط تولید واکسن‌های انسانی در بخش دولتی و خصوصی
- توسعه خط تولید فرآورده‌های مشتق از پلاسما در بخش دولتی و خصوصی
- توسعه بیمارستانهای مشارکتی (دولتی-خصوصی)
- توسعه جامع خدمات اورژانس بیمارستانی و پیش‌بیمارستانی و راه‌اندازی مراکز بهداشتی درمانی و پایگاه‌های اورژانس براساس طرح گسترش شبکه
- اصلاح نظام قیمت‌گذاری دارو
- هدفمند کردن استفاده از منابع هدفمندی یارانه‌ها در حمایت‌های سلامت از طریق نظام بیمه‌ای
- توسعه شبکه‌های بهداشت و درمان در مناطق حاشیه‌نشین شهرها
- توجه و بهبود کمی و کیفی تولید دارو و مواد بیولوژیک و توجه به مزیت نسبی کشور در زمینه‌های تولید داروهای گیاهی و طبیعی با هدف‌گیری صادراتی
- تاکید بر واگذاری ارائه خدمات سلامت به بخش غیردولتی با بهره‌گیری از نظام مناسب خرید خدمت، به منظور افزایش کارایی و بهبود مستمر کیفیت خدمات
- عادلانه ساختن دریافت خدمات سلامت برای آحاد جامعه، مشارکت عادلانه مردم در تامین هزینه‌های بخش سلامت و تامین منابع مالی مورد نیاز برای مراقبت‌های اولیه بهداشتی
- تداوم اجرای طرح پزشک خانواده در قالب نظام ارجاع

برنامه‌های اجرایی

- تدوین برنامه سنجش دانش و مهارت مدیران رده‌های مختلف نظام سلامت
- تدوین برنامه ارتقای بهره‌وری نیروی انسانی نظام سلامت (جذب، ارتقای دانش و مهارت و ایجاد نظام انگیزشی جبران خدمت)
- تدوین برنامه آمایش نیروی انسانی متخصص

- تدوین برنامه بازسازی، نوسازی و مقاوم سازی فضاهای فیزیکی فرسوده
- تدوین استانداردهای فرآیندها و اجرای استانداردهای ساختار و فضای فیزیکی تمامی مراکز ارائه‌دهنده خدمات سلامت
- ایجاد نظام پایش، نظارت و ارزشیابی سلامت
- بازنگری سطح بندی خدمات در کشور با رویکرد واگذاری اختیارات به استان‌ها
- آمایش سرزمین و ایجاد زنجیره تشخیص و درمان سرطان با مشارکت بخش غیر دولتی
- ساماندهی زنجیره آزمایشگاهی و تصویربرداری با مشارکت بخش غیر دولتی
- توسعه تخت‌های بیمارستانی در قالب نظام سطح بندی
- تدوین و استفاده از راهنماهای طبابت بالینی در نظام ارائه خدمات سلامت
- استقرار نظام جامع و یکپارچه ثبت خطاها، تخلفات و شکایات پزشکی و همچنین هماهنگ‌سازی نظام‌های رسیدگی کننده به آنها با مرجعیت سازمان نظام پزشکی
- استقرار پرونده الکترونیک سلامت و نظام جامع مدیریت اطلاعات سلامت
- مدیریت تامین تجهیزات پزشکی با اولویت حمایت از تولیدات داخلی استاندارد
- تدوین برنامه کمی برای کاهش مصرف و هزینه‌های دارو و تجهیزات پزشکی
- تعیین مشوق‌هایی جهت تولید و صادرات بخش دارو و تجهیزات
- تدوین برنامه ایجاد شبکه هوشمند ردیابی زنجیره تأمین و مصرف دارو
- ایجاد سامانه نسخه الکترونیک
- بازنگری در نظام پرداخت‌ها، بطور مثال، از FFS (پرداخت در ازاء خدمت) به DRG (گروه‌های تشخیصی وابسته) و ایجاد ضابطه و برقراری عدالت در جبران خدمات جامعه پزشکی.
- بازنگری در کتاب ارزش‌های نسبی خدمات به منظور ایجاد عدالت بین رشته‌ای بویژه در گروه‌هایی که با بقیه تناسب ندارند از جمله قلبی عروقی، بیهوشی، پرتونگاری و ... و ارجح تر از آن بازگشت به ارزش‌های نسبی خدمات قبل از بازنگری .
- بازنگری در عملکرد مربوط به هزینه‌های ناشی از بار مالی تجهیزات پزشکی مصرفی که بدون رعایت عدالت و بطور یکسان برای همه گروه‌ها و اقشار تحت بیمه تقریباً بصورت رایگان انجام می شود.
- مسولیت پذیرش بیمه‌ها در قبال هزینه‌کرد منابع و انجام آزمون وسیع به منظور اختصاص و حمایت از اقشار مورد نیاز حمایت و رفع همپوشانی‌ها.
- ارائه تعریف بسته خدمات بیمه پایه برای کلیه اقشاری که به صورت رایگان تحت پوشش بیمه پایه سلامت هستند و ارائه خدمات به آنها منحصراً از طریق نظام ارجاع و پزشک خانواده به منظور رعایت عدالت در سلامت و پایداری منابع.
- بازنگری در وضعیت منابع پایدار بخش و از همه مهمتر، بازنگری از طریق آزمون وسیع در میزان مشارکت اقشار مختلف جامعه در حق سرانه بیمه سلامت.

- تکمیل حلقه‌های نظام ارجاع در سطح ۲ و ۳ برای روستائیان، عشایر و شهرهای زیر بیست‌هزار نفر
- محدود نمودن ایجاد تعهدات جدید در بسته خدماتی بیمه‌ها به تأمین بار مالی و تدوین و ابلاغ راهنمای بالینی استفاده آنان
- رفع همپوشانی بیمه‌شدگان و حذف دفترچه‌های اضافی در بین سازمان‌های بیمه‌گر
- تعریف فرانشیز متغیر برای خدمات درمانی، تشخیصی و دارو به نحوی که با افزایش هزینه خدمات فرانشیز کاهش پیدا کند
- بازنگری کارشناسانه کتاب ارزش نسبی سلامت توسط کمیته منتخب شورای عالی بیمه سلامت

اولویت‌های اقدامات و عملیات در بخش

- بهبود نظام مدیریتی و مالی بخش درمان از طریق جایگزینی ارایه مستقیم خدمات توسط واحدهای درمانی دولتی با نظام خرید خدمت از بخش خصوصی
- ادامه اجرای طرح تحول سلامت در حوزه درمان
- راه اندازی و تجهیز آزمایشگاه‌های کاربردی و تخصصی
- اجرای خرید راهبردی خدمات سلامت با تأکید بر پرداخت مبتنی بر عملکرد
- ساماندهی تقاضا و ممانعت از تقاضای القائی، سیاست‌گذاری و نظارت کارآمد بر مصرف دارو و با هدف حمایت از تولید داخلی
- ارتقای کمی و کیفی خون و فرآورده‌های آن و خدمات مراکز پذیره‌نویسی سلول‌های بنیادی و اهداءکنندگان
- تشکیل مرکز ملی اعتبار بخشی و نظارت، پایش و ارزیابی عملکرد نظام سلامت به منظور انجام امور اجرایی اعتبار بخشی و نظارت بر اجرای سیاست‌های اجرایی و قوانین
- افزایش تعداد تخت‌های بیمارستانی و بهبود شاخص تخت به ازای جمعیت و دستیابی به اهداف تعیین شده در نظام سطح بندی خدمات سلامت
- استقرار کامل سامانه پرونده الکترونیکی سلامت ایرانیان و سامانه‌های اطلاعاتی مراکز سلامت
- راه اندازی سامانه یکپارچه حساب‌های ملی سلامت و تهیه گزارش‌های مرتبط را به تفکیک استان
- بیمه نمودن کلیه اتباع خارجی مقیم ایران با دستورالعمل تهیه شده توسط وزارت بهداشت
- توسعه گردشگری سلامت از طریق حمایت سیستم بانکی
- ایجاد ساختار تنظیم کننده مقررات و سیاست‌گذاری واحد با تقویت دبیرخانه شورای عالی بیمه سلامت در وزارت بهداشت
- برنامه اصلاح ساختار و خدمات بیمه ای کشور با رویکرد پوشش همگانی کلیه آحاد جامعه بنحوی که در پایان برنامه آحاد جامعه از پوشش بیمه پایه مناسب و یکسان برخوردار باشند.
- اصلاح نظام پرداخت به ارایه کنندگان خدمات

- تجمیع منابع مالی و ساختار بیمه های درمان پایه در ارائه خدمات با محوریت وزارت بهداشت درمان و آموزش پزشکی براساس بند ۷ سیاست‌های کلی سلامت
- توسعه مراکز جامع ارائه خدمات طب سنتی
- اعتبار بخشی، استاندارد سازی و نظارت بر مراکز ارائه فراورده‌های طبیعی و گیاهان دارویی
- توسعه آموزش‌های پودمانی و منجر به گواهینامه و درسنامه طب سنتی برای دوره های بازآموزی
- بهبود نظام مدیریت، نیروی انسانی و برقراری نظام پایش و ارزشیابی کارآمد
- توسعه فضاهای فیزیکی مبتنی بر سطح بندی خدمات و استانداردهای مصوب با استفاده از ظرفیت بخش غیر دولتی
- توسعه خط تولید واکسن‌های انسانی در بخش دولتی و خصوصی
- توسعه خط تولید فراورده‌های مشتق از پلاسما در بخش دولتی و خصوصی
- توسعه بیمارستانهای مشارکتی (دولتی-خصوصی)
- توسعه جامع خدمات اورژانس بیمارستانی و پیش‌بیمارستانی و راه‌اندازی مراکز بهداشتی درمانی و پایگاه‌های اورژانس براساس طرح گسترش شبکه
- اصلاح نظام قیمت‌گذاری دارو
- هدفمند کردن استفاده از منابع هدفمندی یارانه‌ها در حمایت‌های سلامت از طریق نظام بیمه‌ای
- توسعه شبکه‌های بهداشت و درمان در مناطق حاشیه‌نشین شهرها
- توجه و بهبود کمی و کیفی تولید دارو و مواد بیولوژیک و توجه به مزیت نسبی کشور در زمینه‌های تولید داروهای گیاهی و طبیعی با هدف‌گیری صادراتی
- تاکید بر واگذاری ارائه خدمات سلامت به بخش غیردولتی با بهره‌گیری از نظام مناسب خرید خدمت، به منظور افزایش کارایی و بهبود مستمر کیفیت خدمات
- عادلانه ساختن دریافت خدمات سلامت برای آحاد جامعه، مشارکت عادلانه مردم در تامین هزینه‌های بخش سلامت و تامین منابع مالی مورد نیاز برای مراقبت‌های اولیه بهداشتی
- تداوم اجرای طرح پزشک خانواده در قالب نظام ارجاع

ب- اعتبارات هزینه عمومی ردیفها و دستگاههای امور سلامت

جدول وضعیت اعتبارات وزارت بهداشت، درمان و آموزش پزشکی سالهای ۱۳۹۷ و ۱۳۹۸

میلیون ریال

ردش	قانون ۹۷	لایحه ۹۸	ردش	قانون ۹۷	لایحه ۹۸	ردش	قانون ۹۷	لایحه ۹۸	ردش	قانون ۹۷	لایحه ۹۸	عنوان
	جمع		تملك			اختصاصی			عمومی			
۱۴	۶۷۴.۱۷۷.۳۷۱	۴۱۶.۴۴۵.۹۳۱	۴-	۳.۹۰۰.۳۵۴	۴۰۶۸.۸۰۲	۱۱	۳۰۸.۸۳۰.۶۲۳	۲۷۸.۶۵۷.۰۶۸	۲۱	۱۶۱.۴۴۶.۳۹۵	۱۳۳.۷۲۰.۰۶۱	دانشگاهها-بهداشت درمان
۶	۶۰.۷۸۷.۷۱۶	۵۷.۵۸۳.۵۵۴	۴-	۲.۸۵۳.۷۹۶	۲.۹۷۷.۰۴۶	۶۴-	۳.۱۹۸.۴۶۰	۸.۹۹۲.۶۲۴	۲۰	۵۴.۷۳۵.۴۶۱	۴۵.۶۱۲.۸۸۴	دانشگاهها-آموزش پژوهش
۰	۹۹.۸۸۰.۹۰۵	۱۰۰۰.۳۱.۴۳۶	۴-	۲.۸۲۷.۳۰۰	۲.۹۴۹.۴۰۵	۱۲	۴۷.۴۸۰.۰۰۰	۴۲.۲۰۶.۷۴۰	۱۰-	۴۹.۵۷۳.۶۰۵	۵۴.۸۷۵.۲۹۱	ردیفها-بهداشت درمان
۴۵	۴.۶۲۱.۷۸۸	۳.۱۹۷.۰۹۴	۴-	۵۳۸.۲۴۸	۵۶۱.۳۳۳				۵۵	۴۰.۸۳.۵۴۰	۲.۶۳۵.۷۶۱	ردیفها-آموزش پژوهش
۳۲	۴۹.۰۰۰.۰۰۰	۳۷.۰۰۰.۰۰۰				۳۲	۴۹.۰۰۰.۰۰۰	۳۷.۰۰۰.۰۰۰				طرح تحول سلامت
۲۴	۶۴.۰۲۱.۰۰۰	۵۱.۶۰۵.۰۰۰	۱۱۱	۴۰.۵۷۱.۰۰۰	۱۹.۲۶۲.۰۰۰				۲۷-	۲۳.۴۵۰.۰۰۰	۲۲.۳۴۳.۰۰۰	یک درصد ارزش افزوده
۴۴-	۶.۶۴۸.۰۰۲	۱۱.۷۶۸.۴۳۵	۷۷-	۱.۱۴۵.۷۴۰	۴.۹۵۱.۲۸۰				۱۹-	۵.۵۰۲.۳۶۲	۶.۸۱۷.۱۴۵	سایر ردیفهای متفرقه
۱۲	۷۵۹.۱۳۶.۷۸۲	۶۷۷.۶۳۰.۴۳۹	۴۹	۵۱.۸۳۶.۴۳۸	۳۴.۷۶۹.۸۶۶	۱۱	۴۰.۸۵۰.۹۰۲	۳۶۶.۸۵۶.۴۲۳	۸	۲۹۸.۷۹۱.۲۶۲	۲۷۶.۰۰۴.۱۴۱	جمع کل

جدول اعتبارات هزینه عمومی ردیفها و دستگاههای بخش بهداشت و درمان در قانون بودجه سال ۱۳۹۷ و لایحه بودجه سال ۱۳۹۸

کد	عنوان	قانون ۹۷	لایحه ۹۸
	جمع کل	۱۸۸,۵۹۵,۳۵۲	۲۱۱,۰۱۹,۹۹۹
	دانشگاهها	۱۳۳,۷۲۰,۰۶۱	۱۶۱,۴۴۶,۳۹۵
	ردیفها	۵۴,۸۷۵,۲۹۱	۴۹,۵۷۳,۶۰۵
۱۳۳,۷۰۰	دانشگاه علوم پزشکی و خدمات بهداشتی، درمانی تهران - بهداشت و درمان	۴,۱۸۰,۳۴۰	۴,۹۹۰,۹۹۸
۱۳۳,۷۰۱	دانشگاه علوم پزشکی و خدمات بهداشتی، درمانی کاشان - بهداشت و درمان	۱,۰۲۳,۱۶	۱,۳۲۷,۷۳۹
۱۳۳,۷۰۶	دانشکده علوم پزشکی و خدمات بهداشتی، درمانی استان قم - بهداشت و درمان	۱,۵۵۶,۴۵۶	۱,۸۲۱,۰۵۴
۱۳۳,۷۱۳	مرکز آموزشی، تحقیقاتی و درمانی قلب و عروق تهران	۸۶,۵۹۲	۱۰۶,۵۰۸
۱۳۳,۷۱۴	دانشگاه علوم پزشکی و خدمات بهداشتی، درمانی تهران - بیمارستان دکتر شریعتی	۳۵۷,۲۸۵	۴۱۸,۰۲۳
۱۳۳,۸۰۰	دانشگاه علوم پزشکی و خدمات بهداشتی، درمانی شهید بهشتی - بهداشت و درمان	۳,۸۲۳,۵۶۱	۴,۷۰۱,۷۵۰
۱۳۳,۸۰۱	دانشگاه علوم پزشکی و خدمات بهداشتی، درمانی قزوین - بهداشت و درمان	۱,۸۹۳,۴۳۵	۲,۳۱۵,۳۱۹

کد	عنوان	قانون ۹۷	لایحه ۹۸
۱۲۳,۸۰۲	دانشگاه علوم پزشکی و خدمات بهداشتی، درمانی استان مرکزی - بهداشت و درمان	۱,۹۸۷,۱۶۳	۲,۳۶۷,۹۷۶
۱۲۳,۸۲۰	مرکز آموزشی، پژوهشی و درمانی سل و بیماریهای ریوی (بیمارستان مسیح دانشوری) - درمان	۲۴۳,۱۳۴	۲۹۹,۰۵۵
۱۲۳,۸۲۲	دانشکده علوم پزشکی و خدمات بهداشتی، درمانی ساوه-بهداشت و درمان	۴۶۰,۸۷۶	۵۶۶,۸۷۷
۱۲۳,۸۲۴	دانشکده علوم پزشکی و خدمات بهداشتی، درمانی خمین - بهداشت و درمان	۲۱۳,۶۰۵	۲۵۶,۳۲۶
۱۲۳,۹۰۰	دانشگاه علوم پزشکی و خدمات بهداشتی، درمانی استان همدان - بهداشت و درمان	۳,۰۰۹,۱۰۲	۳,۵۶۷,۵۰۳
۱۲۳,۹۰۲	دانشکده علوم پزشکی و خدمات بهداشتی، درمانی اسدآباد- بهداشت و درمان	۲۴۵,۴۱۵	۲۹۴,۴۹۸
۱۲۴,۰۰۰	دانشگاه علوم پزشکی و خدمات بهداشتی، درمانی استان فارس - بهداشت و درمان	۶,۶۸۴,۵۴۱	۸,۳۲۱,۹۸۵
۱۲۴,۰۰۴	دانشگاه علوم پزشکی و خدمات بهداشتی، درمانی استان بوشهر - بهداشت و درمان	۲,۵۵۵,۰۳۵	۳,۰۶۶,۰۴۲
۱۲۴,۰۱۰	دانشگاه علوم پزشکی و خدمات بهداشتی، درمانی استان کهگیلویه و بویراحمد - بهداشت و درمان	۲,۱۶۰,۸۲۳	۲,۶۵۷,۸۱۲
۱۲۴,۰۱۱	دانشگاه علوم پزشکی و خدمات بهداشتی، درمانی فسا - بهداشت و درمان	۵۷۵,۸۱۹	۷۰۳,۷۰۸
۱۲۴,۰۱۲	دانشگاه علوم پزشکی و خدمات بهداشتی، درمانی جهرم - بهداشت و درمان	۶۴۸,۹۲۱	۷۵۹,۳۳۸
۱۲۴,۰۲۳	دانشگاه علوم پزشکی و خدمات بهداشتی، درمانی فارس-مرکز پیوند بو علی سینا	۱۰۰,۰۰۰	۱۰۰,۰۰۰
۱۲۴,۱۰۰	دانشگاه علوم پزشکی و خدمات بهداشتی، درمانی استان خراسان - بهداشت و درمان	۶,۷۶,۱۲	۸,۰۸۸,۶۳
۱۲۴,۱۰۱	دانشگاه علوم پزشکی و خدمات بهداشتی، درمانی بیرجند - بهداشت و درمان	۲,۲۶۷,۶۶۲	۲,۷۸۹,۳۳۴
۱۲۴,۱۰۲	دانشکده علوم پزشکی و خدمات بهداشتی، درمانی تربت حیدریه- بهداشت و درمان	۵۴۶,۳۴۸	۶۷۲,۰۰۸
۱۲۴,۱۰۴	دانشگاه علوم پزشکی و خدمات بهداشتی، درمانی گناباد - بهداشت و درمان	۴۳۶,۲۵۱	۵۳۶,۵۸۹
۱۲۴,۱۰۵	دانشگاه علوم پزشکی و خدمات بهداشتی، درمانی سبزوار - بهداشت و درمان	۱,۱۶۵,۸۳۷	۱,۳۹۹,۰۰۴
۱۲۴,۱۱۱	دانشگاه علوم پزشکی و خدمات بهداشتی و درمانی خراسان شمالی-بهداشت و درمان	۱,۶۰۸,۶۲۵	۱,۹۷۸,۶۰۹
۱۲۴,۱۱۵	دانشکده علوم پزشکی و خدمات بهداشتی، درمانی نیشابور- بهداشت و درمان	۷۴۷,۱۳۲	۹۱۸,۹۷۲
۱۲۴,۱۱۷	دانشگاه علوم پزشکی و خدمات بهداشتی، درمانی اسفراین- بهداشت و درمان	۲۷۰,۳۵۰	۳۲۴,۴۲۰
۱۲۴,۱۲۶	دانشکده علوم پزشکی تربت جام-بهداشت و درمان	۳۰۷,۲۴۱	۳۷۷,۹۰۶
۱۲۴,۲۰۰	دانشگاه علوم پزشکی و خدمات بهداشتی، درمانی استان آذربایجان شرقی - بهداشت و درمان	۵,۷۳۱,۲۱۹	۶,۷۶۸,۸۹۵
۱۲۴,۲۰۱	دانشکده علوم پزشکی و خدمات بهداشتی و درمانی مراغه-بهداشت و درمان	۴۲۱,۰۲۳	۵۱۷,۸۵۸

کد	عنوان	قانون ۹۷	لایحه ۹۸
۱۲۴,۲۱۲	دانشکده علوم پزشکی و خدمات بهداشتی، درمانی سراب - بهداشت و درمان	۲۲۳,۹۹۲	۲۷۵,۵۱۰
۱۲۴,۳۰۰	دانشگاه علوم پزشکی و خدمات بهداشتی، درمانی ایران - بهداشت و درمان	۴,۳۱۳,۴۹۰	۴,۵۹۶,۷۸۳
	بیمارستان فیروزگر		۳۰۰,۰۰۰
	بیمارستان هاشمی نژاد		۱۵۰,۰۰۰
۱۲۴,۳۰۲	مرکز آموزشی، تحقیقاتی و درمانی قلب و عروق شهید رجائی - بهداشت و درمان	۴۶۸,۷۶۱	۵۴۸,۴۵۰
۱۲۴,۳۰۵	دانشگاه علوم پزشکی و خدمات بهداشتی، درمانی کرج - بهداشت و درمان	۲,۱۶۳,۹۲۵	۲,۶۶۱,۶۲۸
۱۲۴,۳۱۴	دانشگاه علوم پزشکی و خدمات بهداشتی، درمانی ایران - پژوهشکده سلامت حواس پنجگانه	۱۰,۰۰۰	۱۰,۰۰۰
۱۲۴,۴۰۰	دانشگاه علوم پزشکی و خدمات بهداشتی، درمانی استان اصفهان - بهداشت و درمان	۵,۹۶۶,۴۵۳	۷,۳۳۸,۷۳۷
۱۲۴,۴۰۲	دانشگاه علوم پزشکی و خدمات بهداشتی، درمانی استان کردستان - بهداشت و درمان	۳,۰۸۸,۰۵۹	۳,۷۹۸,۳۱۳
۱۲۴,۴۱۰	دانشگاه علوم پزشکی و خدمات بهداشتی، درمانی استان لرستان - بهداشت و درمان	۳,۳۷۲,۲۱۰	۴,۱۴۷,۸۱۸
۱۲۴,۴۲۰	دانشگاه علوم پزشکی و خدمات بهداشتی، درمانی استان ایلام - بهداشت و درمان	۱,۵۶۹,۳۰۳	۱,۹۳۰,۲۴۳
۱۲۴,۵۰۰	دانشگاه علوم پزشکی و خدمات بهداشتی، درمانی جندی شاپور اهواز - بهداشت و درمان	۴,۹۴۹,۱۷۹	۶,۰۸۷,۴۹۰
۱۲۴,۵۰۲	دانشکده علوم پزشکی و خدمات بهداشتی، درمانی دزفول - بهداشت و درمان	۱,۱۱۳,۴۳۳	۱,۳۳۶,۱۲۰
۱۲۴,۵۰۴	دانشگاه علوم پزشکی و خدمات بهداشتی، درمانی آبادان - بهداشت و درمان	۱,۵۷۸,۹۳۵	۱,۸۹۴,۷۲۲
۱۲۴,۵۱۲	دانشکده علوم پزشکی و خدمات بهداشتی، درمانی شوشتر - بهداشت و درمان	۳۱۵,۶۵۶	۳۸۸,۲۵۷
۱۲۴,۶۰۰	دانشگاه علوم پزشکی و خدمات بهداشتی، درمانی استان گیلان - بهداشت و درمان	۵۰,۹۳۹,۹۹۷	۵۰,۹۵۹,۹۷۶
۱۲۴,۷۰۰	دانشگاه علوم پزشکی و خدمات بهداشتی، درمانی استان کرمان - بهداشت و درمان	۲,۹۹۹,۳۱۸	۳,۶۳۲,۸۶۹
۱۲۴,۷۰۱	دانشگاه علوم پزشکی و خدمات بهداشتی، درمانی رفسنجان - بهداشت و درمان	۹۰,۶۹۹۰	۱۰۰,۸۸,۳۸۸
۱۲۴,۷۰۶	دانشگاه علوم پزشکی و خدمات بهداشتی، درمانی جیرفت - بهداشت و درمان	۱,۴۹۸,۴۷۶	۱,۷۹۸,۱۷۱
۱۲۴,۷۰۷	دانشگاه علوم پزشکی و خدمات بهداشتی، درمانی بم - بهداشت و درمان	۶۰,۲۹۱۱	۷۳۳,۴۹۳
۱۲۴,۷۰۹	دانشکده علوم پزشکی و خدمات بهداشتی، درمانی سیرجان - بهداشت و درمان	۵۳۱,۶۳۷	۶۳۷,۹۵۲
۱۲۴,۸۰۰	دانشگاه علوم پزشکی و خدمات بهداشتی، درمانی استان کرمانشاه - بهداشت و درمان	۴,۱۵۳,۵۱۹	۴,۹۸۴,۲۲۳
۱۲۴,۹۰۰	دانشگاه علوم پزشکی و خدمات بهداشتی، درمانی استان مازندران - بهداشت و درمان	۵,۳۸۶,۷۰۵	۶,۳۰۲,۴۴۵

کد	عنوان	قانون ۹۷	لایحه ۹۸
۱۲۴.۹۰۵	دانشگاه علوم پزشکی و خدمات بهداشتی، درمانی استان مازندران - پژوهشکده هموگلوبینوپاتی	۱۰۰۰۰۰	۱۰۰۰۰۰
۱۲۴.۹۱۰	دانشگاه علوم پزشکی و خدمات بهداشتی، درمانی بابل - بهداشت و درمان	۱.۲۴۵.۳۳۱	۱.۴۵۷.۰۲۶
۱۲۴.۹۲۰	دانشگاه علوم پزشکی و خدمات بهداشتی، درمانی استان گلستان - بهداشت و درمان	۳.۵۹۹.۰۰۳	۴.۲۱۰.۸۳۴
۱۲۵.۰۰۰	دانشگاه علوم بهزیستی و توانبخشی	۸۱۵.۷۵۴	۱۰۰۰۳.۳۷۷
۱۲۵.۱۰۰	دانشگاه علوم پزشکی و خدمات بهداشتی، درمانی استان آذربایجان غربی - بهداشت و درمان	۴.۳۴۷.۱۸۰	۵.۳۴۷.۰۳۱
۱۲۵.۱۱۰	دانشکده علوم پزشکی و خدمات بهداشتی و درمانی خوی - بهداشت و درمان	۵۳۵.۵۳۲	۶۵۸.۷۰۴
۱۲۵.۲۰۰	دانشگاه علوم پزشکی و خدمات بهداشتی، درمانی استان چهارمحال و بختیاری - بهداشت و درمان	۲.۲۵۴.۱۱۲	۲.۷۱۰.۰۰۱
۱۲۵.۳۰۰	دانشگاه علوم پزشکی و خدمات بهداشتی، درمانی استان هرمزگان - بهداشت و درمان	۳.۲۰۶.۴۲۱	۳.۹۴۳.۸۹۸
۱۲۵.۴۰۰	دانشگاه علوم پزشکی و خدمات بهداشتی، درمانی زاهدان - بهداشت و درمان	۲.۳۰۷.۸۰۰	۲.۸۳۸.۵۹۴
۱۲۵.۴۰۳	دانشگاه علوم پزشکی و خدمات بهداشتی، درمانی زابل - بهداشت و درمان	۱.۰۷۹.۷۸۰	۱.۳۲۸.۱۲۹
۱۲۵.۵۰۰	دانشگاه علوم پزشکی و خدمات بهداشتی، درمانی استان یزد، شهید صدوقی - بهداشت و درمان	۲.۴۹۷.۹۹۶	۳.۰۷۲.۵۲۵
۱۲۵.۶۰۰	دانشگاه علوم پزشکی و خدمات بهداشتی، درمانی استان زنجان - بهداشت و درمان	۱.۹۹۴.۵۱۸	۲.۴۵۳.۲۵۷
۱۲۵.۷۰۰	دانشگاه علوم پزشکی و خدمات بهداشتی، درمانی استان سمنان - بهداشت و درمان	۹۱۹.۶۰۵	۱.۱۳۱.۱۱۴
۱۲۵.۸۰۰	دانشگاه علوم پزشکی و خدمات بهداشتی، درمانی استان اردبیل - بهداشت و درمان	۲.۴۵۱.۴۸۴	۲.۹۴۱.۷۸۱
۱۲۵.۸۱۰	دانشکده علوم پزشکی و خدمات بهداشتی و درمانی خلخال - بهداشت و درمان	۲۲۰.۰۳۸	۲۷۰.۶۴۷
۱۲۵.۹۰۰	دانشگاه علوم پزشکی و خدمات بهداشتی، درمانی شاهرود - بهداشت و درمان	۷۵۲.۴۶۲	۸۸۰.۳۸۱
۱۲۵.۹۰۲	دانشگاه علوم پزشکی و خدمات بهداشتی، درمانی شیراز - کمک به پیوند کبد و اعضا	۱۰۵.۹۲۵	۱۰۵.۹۲۵
۱۲۵.۹۰۳	دانشگاه علوم پزشکی و خدمات بهداشتی، درمانی فارس - مرکز پیوند و ترمیم اعضا	۴۱۰.۵۷	۴۱۰.۵۷
۱۲۵.۹۰۴	دانشکده علوم پزشکی و خدمات بهداشتی، درمانی لارستان - بهداشت و درمان	۷۶۵.۰۵۵	۹۱۸.۰۶۶
۱۲۵.۹۰۶	دانشکده علوم پزشکی و خدمات بهداشتی، درمانی بهبهان - بهداشت و درمان	۵۳۷.۰۱۰	۶۴۴.۴۱۲
۱۲۵.۹۰۸	دانشکده علوم پزشکی و خدمات بهداشتی، درمانی ابرانشهر - بهداشت و درمان	۱.۶۲۲.۳۳۴	۱.۹۹۵.۴۷۱
۱۲۵.۹۱۰	دانشکده علوم پزشکی و خدمات بهداشتی، درمانی گراش - بهداشت و درمان	۲۳۱.۷۰۲	۲۷۸.۰۴۲
۱۲۹.۰۰۰	وزارت بهداشت، درمان و آموزش پزشکی	۱.۷۴۱.۳۰۹	۲.۱۷۳.۹۰۹

کد	عنوان	قانون ۹۷	لایحه ۹۸
۱۲۹.۰۵۰	هیات امناء صرفه جویی ارزی در معالجه بیماران - کمک	۲۰۰.۰۰۰	۲۰۰.۰۰۰
۱۲۹.۰۶۰	سازمان اورژانس کشور	۱.۵۰۰.۰۰۰	۱.۸۷۵.۰۰۰
۱۲۹.۰۸۴	اورژانس استان تهران	۲.۲۳۵.۷۰۶	۲.۷۹۴.۶۳۳
۱۲۹.۰۸۶	کمک به بیمارستانهای روانی، مسمومیت های دارویی، سوختگی و مناطق محروم و اجرای قانون مجازات خودداری از کمک به مصدومین و رفع مخاطرات جانی و کمک به درمان بیماران نیازمند	۱.۴۷۱.۰۰۰	۱.۴۷۱.۰۰۰
۱۲۹.۰۹۹	وزارت بهداشت درمان و آموزش پزشکی - مازاد درآمد اختصاصی دانشگاهها و موسسات آموزش عالی	.	.
۱۲۹.۱۰۰	بنیاد امور بیماریهای خاص " هموفیلی، تالاسمی، دیالیزی، سرطانی و ام. اس و بیماریهای نادر(از جمله اوتیسم و EB)"(کمک)۱	۷۰۰.۰۰۰	۸۰۰.۰۰۰
۱۲۹.۱۲۵	مرکز مدیریت پیوند عضو	۳۰۰.۰۰۰	۳۰۰.۰۰۰
۱۲۹.۱۲۸	موسسه ملی تحقیقات سلامت جمهوری اسلامی ایران	۱۰۰.۰۰۰	۱۰۰.۰۰۰
۱۲۹.۱۳۰	طرح تحول سلامت		
۱۲۹.۲۰۳	اجرای برنامه پزشک خانواده	۱۰.۱۹۵.۰۰۰	۱۰.۰۰۰.۰۰۰
۱۲۹.۴۰۰	سازمان غذا و دارو	۳۳۲.۷۵۳	۴۱۲.۵۰۳
۱۲۹.۴۰۱	سازمان غذا و دارو- مرکز تحقیقات حلال	۳۰۰.۰۰۰	۳۳۰.۰۰۰
۱۲۹.۴۵۰	کمک به راهاندازی مراکز بهداشتی، درمانی و آموزشی جدید	۲.۷۰۰.۰۰۰	۲.۱۳۲.۹۰۲
۱۲۹.۴۵۱	ایجاد دسترسی عادلانه مردم به خدمات بهداشتی و درمانی و کمک به برنامه های سلامت صدا و سیما و خبرگزاری سلامت	۲.۳۳۶.۹۰۷	۱.۵۰۰.۰۰۰
۱۲۹.۴۵۳	یارانه دارو و شیرخشک	۵.۰۰۰.۰۰۰	۵.۰۰۰.۰۰۰
۱۲۹.۴۵۴	درمان بیماران خاص و صعبالعلاج و کمک به مجمع خیرین سلامت، زنجیره امید، بیمارستان محکم و موسسه محک و بیماری اپیدرمولایزیس بلوزا و سلیاک	۲.۱۶۰.۱۵۱	۱.۵۰۰.۰۰۰
۱۲۹.۴۵۹	کمک به اجرای سیاستهای جمعیتی کشور	۶.۰۰۰.۰۰۰	۲.۰۰۰.۰۰۰
۱۲۹.۵۰۰	سازمان انتقال خون ایران	۱.۴۹۳.۳۴۷	۱.۵۵۲.۰۱۷
۱۲۹.۵۴۹	کاهش نرخ داروهای ساخته شده، مواد اولیه دارو، واکسن، شیرخشک، کیت و کیسه خون و مواد مصرفی پزشکی	۱۶.۰۰۰.۰۰۰	۱۶.۰۰۰.۰۰۰
۱۲۹.۵۵۰	طب سنتی	۶۵.۵۰۰	۶۵.۵۰۰
۱۲۹.۵۸۵	مرکز ملی تحقیقات حقوق سلامت	۳۰۰.۰۰۰	۳۰۰.۰۰۰
۱۳۰.۵۰۰	انستیتو پاستور ایران	۷۵۲.۶۱۷	۹۰۳.۱۴۱

ج- برآورد درآمدها برحسب موضوع و دستگاه

مقایسه اعتبارات دانشگاههای علوم پزشکی در بخش بهداشت و درمان از محل درآمد اختصاصی - لایحه ۹۸ به قانون ۹۷

درآمد اختصاصی			عنوان	دستگاه فرعی
درصد رشد لایحه ۹۸ به قانون ۹۷	لایحه ۹۸	قانون ۹۷		
۱	۲۱.۵۹۶.۰۰۰	۲۱.۴۴۱.۰۰۰	تهران	۱۲۳۷۰۰-۱
۱۸	۳.۰۰۰.۰۰۰	۲.۵۵۰.۰۰۰	مرکز آموزشی، تحقیقاتی و درمانی قلب و عروق تهران	۱۲۳۷۰۰-۱۰
۰	۱.۶۸۰.۰۰۰	۱.۶۸۰.۰۰۰	بیمارستان شریعتی	۱۲۳۷۰۰-۱۱
۳۰	۲.۴۰۰.۰۰۰	۱.۸۵۰.۰۰۰	کاشان	۱۲۳۷۰۱-۱
۱۰	۳.۵۰۰.۰۰۰	۳.۱۷۵.۰۰۰	قم	۱۲۳۷۰۶-۱
۳	۱۳.۰۰۰.۰۰۰	۱۲.۶۵۰.۰۰۰	شهید بهشتی	۱۲۳۸۰۰-۱
۱۰	۱.۰۵۶.۰۰۰	۹۶۰.۰۰۰	مرکز آموزشی، پژوهشی و درمانی سل و بیماریهای ریوی (مسیح دانشوری- درمان)	۱۲۳۸۰۰-۱۲
۵	۲.۵۵۰.۰۰۰	۲.۴۳۵.۶۷۳	قزوین	۱۲۳۸۰۱-۱
۲۰	۳.۵۶۰.۵۲۸	۲.۹۶۷.۱۰۷	مرکزی	۱۲۳۸۰۲-۱
۴۹	۷۲۰.۰۰۰	۴۸۲.۰۰۰	دانشکده ساوه	۱۲۳۸۲۲-۱
۹	۲۴۰.۰۰۰	۲۲۰.۰۰۰	دانشکده خمین	۱۲۳۸۲۴۱-۱
۵	۶.۲۰۰.۰۰۰	۵.۹۰۰.۰۰۰	همدان	۱۲۳۹۰۰-۱
۴۰	۲۸۰.۰۰۰	۲۰۰.۰۰۰	دانشکده اسدآباد	۱۲۳۹۰۲-۱
۱۵	۱۸.۰۰۰.۰۰۰	۱۵.۶۷۲.۰۰۰	فارس	۱۲۴۰۰۰-۱
۱۵	۳.۶۱۳.۵۶۷	۳.۱۴۲.۲۳۳	بوشهر	۱۲۴۰۰۴-۱
۱۵	۳.۰۹۶.۰۰۰	۲.۷۰۰.۰۰۰	کهگیلویه و بویر احمد	۱۲۴۰۱۰-۱
۱۷	۱.۹۵۸.۷۶۳	۱.۶۸۰.۰۰۰	فسا	۱۲۴۰۱۱-۱
۰	۱.۲۵۰.۰۰۰	۱.۲۵۰.۰۰۰	چهرم	۱۲۴۰۱۲-۱
۲۰	۱۷.۴۱۵.۳۶۰	۱۴.۵۱۲.۸۰۰	خراسان رضوی	۱۲۴۱۰۰-۱
۱۷	۳.۵۰۰.۰۰۰	۳.۰۰۰.۰۰۰	بیرجند	۱۲۴۱۰۱-۱
-۲۰	۸۴۳.۷۲۸	۱.۰۵۷.۵۹۳	دانشکده تربت حیدریه	۱۲۴۱۰۲-۱
۲۵	۵۵۰.۰۰۰	۴۴۰.۵۰۰	گناباد	۱۲۴۱۰۴-۱
-۱۹	۱.۰۵۰.۰۰۰	۱.۳۰۰.۰۰۰	سبزوار	۱۲۴۱۰۵-۱
۱۲	۲.۳۶۴.۵۱۰	۲.۱۱۱.۱۷۰	خراسان شمالی	۱۲۴۱۱۱-۱

درآمد اختصاصی			عنوان	دستگاه فرعی
درصد رشد لایحه ۹۸ به قانون ۹۷	لایحه ۹۸	قانون ۹۷		
۱۴	۱,۶۶۵,۹۴۹	۱,۴۵۸,۴۹۴	نیشابور	۱۲۴۱۱۵-۱
۱۴	۴۳۴,۸۹۶	۳۸۲,۵۲۲	اسفراین	۱۲۴۱۱۷-۱
۲۰	۱,۰۲۹,۶۲۰	۸۵۸,۰۱۷	دانشکده تربیت جام	۱۲۴۱۲۶-۱
۱۲	۱۴,۵۰۰,۰۰۰	۱۳,۰۰۰,۰۰۰	آذربایجان شرقی	۱۲۴۲۰۰-۱
۲۵	۱,۲۵۰,۰۰۰	۱,۰۰۰,۰۰۰	دانشکده مراغه	۱۲۴۲۰۱-۱
۰	۴۴۸,۰۰۰	۴۴۸,۰۰۰	دانشکده سراب	۱۲۴۲۱۲-۱
۰	۱۳,۶۰۰,۰۰۰	۱۳,۶۰۰,۰۰۰	دانشگاه ایران	۱۲۴۳۰۰-۱
	۲,۷۰۰,۰۰۰		دانشگاه ایران- بیمارستان فیروزگر	
	۶۶۰,۰۰۰		دانشگاه ایران- بیمارستان هاشمی نژاد	
۱۰	۳,۷۵۰,۰۰۰	۳,۴۰۰,۰۰۰	قلب و عروق شهید رجائی	۱۲۴۳۰۲-۱
۱۸	۷,۲۸۸,۰۰۰	۶,۱۷۷,۰۰۰	کرج	۱۲۴۳۰۵-۱
۰	۱۶,۵۳۶,۰۰۰	۱۶,۵۳۶,۰۰۰	اصفهان	۱۲۴۴۰۰-۱
۱۴	۵,۷۹۹,۵۵۷	۵,۰۹۳,۴۳۶	کردستان	۱۲۴۴۰۲-۱
۱۰	۵,۷۰۹,۰۴۶	۵,۲۰۹,۴۸۰	لرستان	۱۲۴۴۱۰-۱
۹	۱,۸۵۰,۰۰۰	۱,۷۰۰,۰۰۰	ایلام	۱۲۴۴۲۰-۱
۲	۱۱,۹۴۹,۴۱۴	۱۱,۷۳۲,۳۶۵	جندی شاپور اهواز	۱۲۴۵۰۰-۱
۲۶	۳,۸۱۵,۹۷۶	۳,۰۲۲,۰۰۰	دانشکده دزفول	۱۲۴۵۰۲-۱
۱۱	۱,۷۹۱,۹۱۸	۱,۶۲۰,۶۳۹	آبادان	۱۲۴۵۰۴-۱
۱۵	۵۲۹,۱۸۳	۴۶۰,۱۵۹	شوشتر	۱۲۴۵۱۲-۱
۱۰	۷,۴۷۴,۰۰۰	۶,۷۹۸,۰۰۰	گیلان	۱۲۴۶۰۰-۱
-۱	۴,۹۰۴,۰۴۴	۴,۹۵۳,۵۵۱	کرمان	۱۲۴۷۰۰-۱
۱۲	۱,۳۹۰,۰۰۰	۱,۲۴۱,۸۰۰	رفسنجان	۱۲۴۷۰۱-۱
۱۸	۵۹۲,۱۲۳	۵۰۱,۶۰۰	سیرجان- جدید	۱۲۴۷۰۹-۱
۱	۲,۹۷۷,۰۵۹	۲,۹۳۵,۸۳۳	چیرفت	۱۲۴۷۰۶-۱
۰	۱,۵۰۵,۸۳۳	۱,۵۰۵,۸۳۳	بم	۱۲۴۷۰۷-۱
۳۹	۸,۶۵۸,۸۷۰	۶,۲۱۳,۷۲۴	کرمانشاه	۱۲۴۸۰۰-۱
۷	۸,۸۴۸,۴۲۰	۸,۲۹۲,۸۰۲	مازندران	۱۲۴۹۰۰-۱

درآمد اختصاصی			عنوان	دستگاه فرعی
درصد رشد لایحه ۹۸ به قانون ۹۷	لایحه ۹۸	قانون ۹۷		
۱۰	۳۰۲۵۰۰۰۰	۲۰۷۵۰۰۰۰۰	بابل	۱۲۴۹۱۰-۱
۰	۶۰۱۰۰۰۰۰۰	۶۰۱۰۰۰۰۰۰	گلستان	۱۲۴۹۲۰-۱
۲۹	۵۶۹۰۸۸۶	۴۴۱۰۸۶۰	بهزیستی و توانبخشی	۱۲۵۰۰۰-۱
۱۲	۱۲۰۱۵۰۰۰۰۰	۱۰۰۸۱۰۰۰۰	آذربایجان غربی	۱۲۵۱۰۰-۱
۶	۱۰۱۷۹۰۴۰۲	۱۰۱۱۴۰۳۰۰	جدید- دانشکده علوم پزشکی خوی	۱۲۵۱۱۰-۱
۱۶	۳۰۷۰۰۰۰۰۰	۳۰۱۸۱۰۵۳۱	چهار محال و بختیاری	۱۲۵۲۰۰-۱
۵	۴۰۸۶۶۰۲۹۹	۴۰۶۳۴۰۵۷۰	هرمزگان	۱۲۵۳۰۰-۱
۱۰	۵۰۵۰۰۰۰۰۰	۵۰۰۰۰۰۰۰۰	سیستان و بلوچستان	۱۲۵۴۰۰-۱
۵	۲۰۲۰۰۰۰۰۰	۲۰۱۰۰۰۰۰۰	زابل	۱۲۵۴۰۳-۱
۱۶	۵۰۸۰۰۰۰۰۰	۵۰۰۰۰۰۰۰۰	شهید صدوقی یزد	۱۲۵۵۰۰-۱
۹	۴۰۲۰۰۰۰۰۰	۳۰۸۶۰۰۰۰۰	زنجان	۱۲۵۶۰۰-۱
۴	۱۰۸۰۰۰۰۰۰	۱۰۷۲۶۰۹۸۵	سمنان	۱۲۵۷۰۰-۱
۴	۴۰۱۳۳۰۰۰۰	۳۰۹۷۰۰۰۰۰	اردبیل	۱۲۵۸۰۰-۱
۱۰	۳۴۴۰۱۲۸	۳۱۲۰۸۴۴	جدید- دانشکده خلخال	۱۲۵۸۱۰-۱
۴۱	۱۰۳۸۰۰۰۰۰۰	۹۸۰۰۰۰۰	شاهرود	۱۲۵۹۰۰-۱
۳۲	۱۰۳۷۵۰۷۴۷	۱۰۰۴۴۰۷۸۸	دانشکده لارستان	۱۲۵۹۰۴-۱
۱	۸۵۸۰۸۸۶	۸۵۳۰۸۵۹	دانشکده بهبهان	۱۲۵۹۰۶-۱
۰	۳۰۳۰۰۰۰۰۰	۳۰۳۰۰۰۰۰۰	دانشکده ایرانشهر	۱۲۵۹۰۸-۱
۲۰	۴۶۴۰۴۰۰	۳۸۷۰۰۰۰	دانشکده گراش	۱۲۵۹۱۰-۱
۱۰	۳۰۸۰۰۲۹۰۱۲۲	۲۷۹۰۱۵۷۰۰۶۸	جمع بهداشت و درمان دانشگاهها	

مقایسه اعتبارات ردیفهای دستگاههای وابسته وزارت بهداشت و درمان از محل درآمد اختصاصی- لایحه ۹۸ با قانون ۹۷

دستگاه فرعی	عنوان	اختصاصی		
		قانون ۹۷	لایحه ۹۸	درصد رشد لایحه ۹۸ به قانون ۹۷
۱۲۹۰۲۵-۱	وزارت بهداشت، درمان و آموزش پزشکی - صندوق رفاه دانشجویان	۸۸۴،۰۰۰	۱،۱۰۰،۰۰۰	۲۴
۱۲۹۴۰۰-۱	سازمان غذا و دارو	۱،۵۰۰،۰۰۰	۱،۲۵۰،۰۰۰	-۱۷
۱۲۹۴۰۰-۲	سازمان غذا و دارو- مرکز تحقیقات حلال	۱۵۰،۰۰۰	۵۰،۰۰۰	-۶۷
۱۲۹۵۰۰-۲	موسسه آموزش و پژوهش طب انتقال خون	۳۰،۰۰۰	۳۰،۰۰۰	۰
۱۳۰۵۰۰-۱	انستیتو پاستور ایران	۳۹۶،۷۴۰	۴۵۰،۰۰۰	۱۳
۱۴-۱۲۹۰۰۰	دانشگاه علوم پزشکی مجازی	۱۰۰،۰۰۰	۸۰،۰۰۰	-۲۰
۱۲۹۰۰۰-۱۰	موسسه ملی توسعه تحقیقات علوم پزشکی کشور *	۸۰،۰۰۰	۱۰۰،۰۰۰	۲۵
	جمع دستگاههای وابسته	۳،۱۴۰،۷۴۰	۳،۰۶۰،۰۰۰	-۳
	وابسته آموزش	۱،۴۶۰،۷۴۰	۱،۷۳۰،۰۰۰	۴۳
	وابسته بهداشت و درمان	۱،۶۸۰،۰۰۰	۱،۳۳۰،۰۰۰	-۴۵
	جمع وابسته بدون بیمه	۳،۱۴۰،۷۴۰	۳،۰۶۰،۰۰۰	-۳

د- فعالیت های قابل واگذاری به بخش خصوصی:

برنامه واگذاری بیمارستان های نیمه تمام موضوع تبصره ۱۹ قانون بودجه سال ۱۳۹۷

ردیف	نام بیمارستان	تخت	پیشرفت فیزیکی (درصد)	برآورد ارزش حال سرمایه گذاری صورت گرفته	برآورد حال سرمایه گذاری مورد نیاز جهت اتمام ساخت*	برآورد حال هزینه تجهیز	ملاحظات
۱	نجف آباد- اصفهان	۲۱۶	٪۷۰	۶۷،۳	۲۸،۸	۸۰،۸	هزینه تجهیز بر اساس اختصاص ارزش مرجع می باشد.
۲	۱۳۰ تخت خوابی خمین- خمین	۱۳۰	٪۷۰	۴۲،۴	۱۸،۲	۴۸،۷	
۳	۶۴ تخت خوابی آذرشهر- تبریز	۶۴	٪۶۹	۳۰،۶	۱۳،۸	۲۴،۰	
۴	شهدای تجریش- شهید بهشتی	۵۷۹	٪۶۵	۱۸۸،۲	۱۰۱،۳	۲۱۷،۰	
۵	امام خمینی تنکابن- مازندران	۲۲۲	٪۶۵	۵۹،۸	۳۲،۲	۸۳،۱	
۶	۳۲۰ تخت خوابی ایلام- ایلام	۳۲۰	٪۶۴	۱۱۹،۷	۶۷،۳	۱۲۰،۰	
۷	اکباتان- همدان	۲۷۲	٪۶۲	۹۳،۴	۵۷،۳	۱۰۱،۹	
۸	رازی قائم شهر- مازندران	۲۷۳	٪۶۱	۷۸،۲	۵۰،۰	۱۰۲،۲	
۹	۲۷۲ تخت خوابی تربت حیدریه- تربت حیدریه	۲۷۲	٪۵۸	۷۳،۴	۵۳،۱	۱۰۱،۹	

۱۰	فردیس- البرز	۱۶۰	٪۳۰	۲۶,۴	۶۱,۶	۶۰,۰
۱۱	۹۶ تخت خوابی عنبر آباد- جیرفت	۹۶	٪۱۹	۱۲,۱	۵۱,۷	۳۵,۸
۱۲	۱۰۰ تخت خوابی کمال شهر- البرز	۱۰۰	٪۱۱	۳,۹	۳۱,۳	۳۷,۵
۱۳	شهید دکتر موسوی خرمشهر- ابادان	۲۲۰	٪۱۰	۲۰,۱	۱۸۱,۲	۸۲,۵
۱۴	تدبیر- تبریز	۱۰۰۰	٪۸	۶۱,۶	۷۰۸,۴	۳۷۵,۰
۱۵	۷۰۰ تخت خوابی- تبریز	۷۰۰	٪۲	۸,۸	۴۳۱,۲	۲۶۲,۵
	جمع	۴۶۲۴	-	۸۸۵,۹	۱۸۸۷,۴	۱۷۲۲,۷

میلیون ریال

ه- فعالیت های بخش خصوصی در بخش

جدول شاخص های عملکردی و دسترسی در بیمارستان های کشور در سال ۱۳۹۶

بیمار بستری به تخت فعال	ضریب اشتغال تخت	متوسط اقامت بیمار	بیمارپذیری	تعداد مراجعین بستری	تعداد تخت فعال	نوع سازمان
۹۳,۷۹	۷۵,۸۴	۲,۷۹	۱۰۲,۸۶	۸۳۳۰۴۱۵	۸۸۸۱۷	وزارت بهداشت و درمان و آموزش پزشکی
۱۰۱,۵۵	۵۹,۴۲	۲,۰۲	۲۶,۰۳۱	۲۱۰۴۰۳۲	۲۰۷۳۸	بخش خصوصی - خیریه
۹۹,۶۴	۷۵,۵۶	۲,۶۸	۱۵,۱۵۷	۱۲۲۵۱۰۹	۱۲۲۹۵	نهادهای عمومی غیردولتی
۸۲,۹۵	۳۵,۶۴	۲,۴	۷,۹۵۸۴	۶۴۳۲۵۸	۷۷۵۴	دولتی غیروزارت بهداشت
۹۴,۹۲	۷۲,۳۷	۲,۶۳	۱۵۲,۲۱	۱۲۳۰۲۸۱۴	۱۲۹۶۰۴	کلیه سازمان ها

عنوان شاخص	میزان شاخص در بیمارستان‌های کلیه سازمان‌ها	میزان شاخص در بیمارستان‌های وزارت بهداشت
تخت به جمعیت (در هزار نفر)	۱,۶	۱,۱۰
سی تی اسکن به جمعیت (در ۱ میلیون نفر جمعیت)	۷,۴۴	۳,۹۱
MRI به جمعیت (در ۱ میلیون نفر جمعیت)	۳,۸۵	۱,۱۹
آنژیوگرافی به جمعیت (در ۱ میلیون نفر جمعیت)	۳,۲۴	۱,۷۱
پزشک به تخت	۰,۳۶	۰,۲۸
پرستار به تخت	۳,۰۸	۲,۹۲
شاخص پرستار به تخت	۱,۲۱	۱,۲۸

جدول اطلاعات شناسنامه‌ای بیمارستان‌های کشور به تفکیک سازمان در سال ۱۳۹۶

سازمان	تعداد بیمارستان	تعداد تخت‌های فعال	درصد تخت‌ها از کل
وزارت بهداشت و درمان و آموزش پزشکی	۶۱۴	۸۸۸۱۷	۶۸,۵
بخش خصوصی	۱۶۶	۱۶۵۵۲	۱۳
بخش خیریه	۳۷	۴۱۸۶	۳
نهادهای عمومی غیردولتی	۸۹	۱۲۲۹۵	۹,۵
دولتی غیر وزارت بهداشت	۷۵	۷۷۵۴	۶
کل	۹۸۱	۱۲۹۶۰۴	۱۰۰

وضعیت نیروی انسانی بیمارستان‌های کشور به تفکیک سازمان در سال ۱۳۹۶

سازمان	تعداد	درصد
وزارت بهداشت و درمان و آموزش پزشکی	۲۵۹۶۰۸	۶۴,۶۸
بخش خصوصی	۷۰۵۱۸	۱۷,۵۷
خیریه	۱۵۸۷۸	۳,۹۵
نهادهای عمومی غیردولتی	۳۷۷۰۴	۹,۴۰
دولتی غیر وزارت بهداشت	۱۷۶۸۷	۴,۴۰
جمع کل	۴۰۱۳۹۵	۱۰۰

وضعیت نیروی انسانی بیمارستان‌های کشور به تفکیک سازمان در سال ۱۳۹۶

تعداد پرسنل خصوصی	شاخص پرسنل به تخت	تعداد پرسنل دانشگاهی	رشته شغلی
۲۱۷۲	۰,۱۱۰	۱۰۶۰۰	آزمایشگاه
۳۱۱۵	۰,۱۱۱	۱۰۶۹۱	اطلاق عمل
۲۱۱۴	۰,۰۸۴	۸۱۲۵	بیهوشی
۱۴۴۰۴	۰,۹۲۶	۸۹۳۸۷	پرستاری (کاردان، کارشناس، کارشناس ارشد)
۱۳۷۵	۰,۰۶۷	۶۴۳۳	بهبار
۶۳۳۸	۰,۰۸۶	۸۲۸۵	کمک بهبار
۷۲	۰,۰۰۲	۱۹۷	بینایی سنجی
۲۱	۰,۰۰۱	۱۴۱	شنوایی سنجی
۱۲۹۷۲	۰,۲۶۶	۲۵۷۲۵	پزشک (عمومی، متخصص، فوق تخصص)
۱۱۷۰	۰,۰۵۰	۴۷۸۵	عمومی
۱۰۷۴۱	۰,۱۸۷	۱۸۱۰۲	متخصصین
۱۰۲۶	۰,۰۳۰	۲۸۶۵	فوق تخصص
۱۴۸	۰,۰۰۸	۷۹۴	تغذیه (کاردان، کارشناس)
۱۰۲۴	۰,۰۷۳	۷۰۳۱	رادیولوژی
۱۱۲	۰,۰۰۴	۴۲۷	رادیوترابی
۱۴۵	۰,۰۰۸	۷۳۶	فیزیوتراپی
۰	۰,۰۰۲	۱۵۹	گفتار درمانی
۱۱۹۸	۰,۰۵۱	۴۹۴۴	مدارک پزشکی
۳۳۹۱	۰,۱۲۵	۱۲۰۴۷	مامایی
۷۳	۰,۰۰۲	۱۶۶	دندانپزشک
۱۱۰۰۳	۰,۵۲۴	۵۰۵۸۱	پرسنل اداری - پشتیبانی - خدمات
۷۲۶۱۴	۲,۷۱۵	۲۶۲۲۲۱	جمع کل

و- مقایسه متغیرهای کمی بخش با کشورهای سند چشم انداز

کشور	پرداخت از جیب مردم از هزینه سلامت (سال ۲۰۱۵)		امید به زندگی در بدو تولد (سال ۲۰۱۶)		مرگ کودک زیر ۵ سال در ۱۰۰۰ تولد زنده (سال ۲۰۱۷)		امید به زندگی توام با سلامت (سال ۲۰۱۶)		شاخص مرگ مادران در یکصد هزار تولد زنده (سال ۲۰۱۵)	
	رتبه	درصد	رتبه	سال	رتبه	مرگ	رتبه	سال	رتبه	مرگ
افغانستان	۱۹،۰	۷۸،۴	۲۲	۶۲،۷	۱۷	۶۸	۲۱	۵۳	۲۰	۳۹۶
ارمنستان	۲۲،۰	۸۱،۶	۸	۷۴،۸	۷	۱۳	۵	۶۶،۳	۹	۲۵
آذربایجان	۲۰،۰	۷۸،۶	۱۰	۷۳،۱	۱۲	۲۳	۱۱	۶۴،۹	۹	۲۵
بحرین	۷،۰	۲۵،۱	۱	۷۹،۱	۱	۷	۲	۶۸،۱	۵	۱۵
مصر	۱۴	۶۲	۱۶	۷۰،۵	۱۱	۲۲	۱۶	۶۱،۱	۱۱	۳۳
گرجستان	۱۳،۰	۵۷،۲	۱۱	۷۲،۶	۵	۱۱	۱۱	۶۴،۹	۱۲	۳۶
ایران	۱۰،۰	۳۹،۷	۷	۷۵،۷	۸	۱۵	۱۰	۶۵،۴	۸	۲۰
عراق	۱۸،۰	۷۶،۵	۱۷	۶۹،۸	۱۳	۳۰	۱۷	۵۹	۱۴	۵۰
اردن	۷،۰	۲۵،۱	۹	۷۴،۳	۹	۱۷	۴	۶۶،۴	۱۵	۵۸
قزاقستان	۹،۰	۳۸،۸	۱۴	۷۱،۱	۴	۱۰	۱۴	۶۳،۴	۳	۱۲
کویت	۳،۰	۱۴،۴	۸	۷۴،۸	۲	۸	۵	۶۶،۳	۱	۴
قرقیزستان	۱۲،۰	۴۸	۱۳	۷۱،۴	۱۰	۲۰	۱۳	۶۳،۵	۱۷	۷۶
لبنان	۸،۰	۳۲،۱	۶	۷۶،۳	۲	۸	۶	۶۶،۱	۵	۱۵
سوریه	۰	۰	۲۱	۶۳،۸	۹	۱۷	۱۹	۵۵،۸	۱۶	۶۸
تاجیکستان	۱۵،۰	۶۳،۱	۱۵	۷۰،۸	۱۴	۳۴	۱۳	۶۳،۵	۱۰	۳۲
ترکیه	۵،۰	۱۶،۹	۵	۷۶،۴	۶	۱۲	۷	۶۶	۶	۱۶
ترکمنستان	۱۷،۰	۷،۱	۱۸	۶۸،۲	۱۵	۴۷	۱۵	۶۱،۴	۱۳	۴۲
امارات	۶،۰	۱۷،۸	۳	۷۷،۲	۳	۹	۳	۶۶،۷	۲	۶
ازبکستان	۱۱،۰	۴۲،۷	۱۲	۷۲،۳	۱۲	۲۳	۱۲	۶۴،۵	۱۲	۳۶
یمن	۲۱	۸۱	۲۰	۶۵،۳	۱۶	۵۵	۲۰	۵۵،۱	۱۹	۳۸۵
عمان	۲،۰	۶،۴	۴	۷۷	۵	۱۱	۹	۶۵،۶	۷	۱۷
پاکستان	۱۶،۰	۶۶،۵	۱۹	۶۶،۵	۱۸	۷۵	۱۸	۵۷،۷	۱۸	۱۷۸
قطر	۱،۰	۶،۲	۲	۷۸،۱	۲	۸	۱	۶۸،۶	۴	۱۳
عربستان	۴	۱۵	۸	۷۴،۸	۱	۷	۸	۶۵،۷	۳	۱۲

بخش آموزش فنی و حرفه‌ای در لایحه بودجه سال ۱۳۹۸

مهرداد راهداری، حاجیه پورصادق، امیر فراقی و ایقان

۱- مقدمه

امروز از دغدغه‌های اصلی برنامه‌ریزان کلان کشوری توسعه پایدار، کاهش فقر، کاهش مهاجرت بی‌رویه، اشتغال‌زایی و افزایش تولید ملی است؛ یکی از کلیدی‌ترین راهکارهای پیش روی سیاست‌گذاران تربیت نیروی کار ماهر و مولد است. نیروی کاری که بتواند نقش‌آفرینی مؤثری در تولید ملی و بازار کار داشته باشد. این نیروی کار ماهر توسط آموزش‌های مهارتی و فنی و حرفه‌ای تربیت می‌شود.

آموزش‌های مهارتی و فنی و حرفه‌ای موجب توانمندسازی سرمایه‌های انسانی، امکان ثروت آفرینی و کارآفرینی متناسب با استعدادهای افراد و نیاز بازار کار هست که به ثمر رسیدن این آموزش‌ها موجب کاهش فقر و افزایش اشتغال جوانان، همبستگی اجتماعی، بهره‌وری و رقابت‌پذیری می‌گردد.

آموزش و تربیت فنی، حرفه‌ای و مهارتی بنا به تعریف ماده (۲) قانون نظام جامع آموزش و تربیت فنی، حرفه‌ای و مهارتی؛ کسب نگرش‌ها، مهارت‌های عملی، فهم و دانش مرتبط با حرف و مشاغل بخش‌های گوناگون اقتصادی و اجتماعی به همراه آموزش و تربیت عمومی است که در دو نوع رسمی و غیررسمی ارائه می‌شوند. آموزش و تربیت فنی، حرفه‌ای و مهارتی رسمی آموزشی است که جهت کسب شایستگی‌های حرفه‌ای و شغلی از دوره متوسطه نظام آموزشی و بالاتر توسط وزارت آموزش و پرورش و مؤسسات آموزش عالی از قبیل دانشگاه فنی و حرفه‌ای، دانشگاه جامع علمی کاربردی و دانشگاه آزاد اسلامی ارائه و به اخذ مدرک تحصیلی و حرفه‌ای مربوطه منجر می‌شود. اتمام موفقیت‌آمیز هر سطح به همراه تجارب واقعی دنیای کار مجوز ورود به سطح بعدی آموزش‌ها است و آموزش و تربیت فنی و حرفه‌ای و مهارتی غیررسمی شامل آموزشی‌هایی است که در خارج از نظام آموزشی رسمی طبق برنامه‌ای مشخص ارائه و به اخذ گواهینامه شایستگی و صلاحیت شغلی می‌انجامد. این آموزش‌ها توسط سازمان آموزش فنی و حرفه‌ای، دستگاه‌های اجرائی و بنگاه‌های اقتصادی ارائه می‌شود. نوع دیگر این آموزش‌ها به صورت فردی و سازمان نیافته جهت توسعه شایستگی‌ها و صلاحیت‌های شغلی و حرفه‌ای صورت می‌پذیرد بر اساس متن قانون نظام جامع هر دو نوع این آموزش‌ها قابل ارزشیابی و همسطح‌سازی با آموزش‌های رسمی می‌باشد.

سازمان یونسکو^۲ بر این باور است که آموزش فنی و حرفه‌ای علاوه بر آموزش عمومی، مطالعه فناوری‌ها، علوم وابسته به آن‌ها و کسب مهارت‌های عملی و دانش مربوط به مشاغل در بخش‌های گوناگون اقتصادی و اجتماعی را نیز در برمی‌گیرد. این آموزش افراد را برای احراز شغل و کسب‌وکار آماده می‌کند، همچنین بهره‌وری شاغلین را در انجام کار افزایش می‌دهد یا مهارت‌هایی ایجاد می‌کند که موجب کاهش مخارج و افزایش کیفیت زندگی می‌شوند.

یکی از ویژگی‌های فصل آموزش فنی و حرفه‌ای و مهارت‌آموزی گستردگی ساختار اجرائی، تعدد دستگاه‌های مجری و تنوع در نظام‌های آموزشی است. به‌نحوی که در حال حاضر بیش از ده‌ها هزار واحد آموزشی دولتی و غیردولتی، در سطوح مختلف، اجرای این آموزش را بر عهده‌دارند. دستگاه‌های دولتی فعال در فصل آموزش فنی و حرفه‌ای دولتی و غیردولتی به تفکیک رسمی (متوسطه و عالی) و غیررسمی به شرح زیر است:

در حوزه آموزش رسمی متوسطه وزارت‌های آموزش و پرورش، فرهنگ و ارشاد اسلامی، جهاد کشاورزی و بهداشت، درمان و آموزش پزشکی در حوزه آموزش رسمی عالی دانشگاه جامع علمی کاربردی، وزارت‌های آموزش و پرورش (دانشگاه‌های فرهنگیان و شهید رجایی)، نیرو، علوم، تحقیقات و فناوری (دانشگاه فنی و حرفه‌ای)، بهداشت، درمان و آموزش پزشکی، دانشگاه آزاد اسلامی و سایر دستگاه‌های اجرایی مانند جهاد کشاورزی، صنعت و معدن و ... فعال هستند.

سازمان آموزش فنی و حرفه‌ای، وزارت صنعت، معدن و تجارت، آموزش و پرورش (مراکز آموزش ضمن خدمت)، جهاد کشاورزی، فرهنگ و ارشاد اسلامی، نیرو و نیز سایر دستگاه‌های اجرایی مجری آموزش ضمن خدمت کارکنان در حوزه آموزش فنی و حرفه‌ای غیررسمی فعالیت می‌کنند.

۱-۱- وظایف و نقش آموزش‌های مهارتی و فنی و حرفه‌ای

وظایف کلی بخش آموزش فنی و حرفه‌ای و مهارت‌آموزی به‌قرار زیر هستند:

- تربیت نیروی انسانی موردنیاز بازار کار در بخش‌های مختلف اقتصادی؛
 - اصلاح هرم شغلی نیروی کار؛
 - همگام کردن سطح مهارت نیروی کار با تغییر و تحولات فناوری و نیاز بازار کار؛
 - بازسازی و بهسازی مستمر نیروی انسانی شاغل در بخش‌های مختلف اقتصادی؛
 - ارائه آموزش تقاضامحور متناسب با نیازهای بازار کار بخشی، ملی، منطقه‌ای و برنامه‌های توسعه‌ای؛
 - فراهم آوردن شرایط کارآفرینی و خلاقیت در علاقه‌مندان، شاغلان و بیکاران جویای کار؛
 - ارائه آموزش مهارتی به بیکاران به‌منظور هدایت آنان به مشاغل جدید؛
 - توسعه آموزش‌های مادام‌العمر؛
 - تأمین نیازهای آموزش مهارتی گروه‌های خاص؛
 - معرفی و توسعه مهارت‌های جدید؛
 - افزایش مهارت‌های زندگی از طریق آموزش استفاده بهینه از منابع و سرمایه‌ها.
- نقش این آموزش‌ها را می‌توان به‌طور خلاصه به‌صورت ذیل بیان کرد:
- نقش در رشد سریع اقتصاد؛
 - تأثیر بر توسعه مبتنی بر دانایی؛
 - تأثیر بر بهره‌وری و رقابت‌پذیری؛
 - تأثیر بر سلامت و بهبود کیفیت زندگی؛
 - تأثیر بر امنیت انسانی و عدالت اجتماعی؛
 - تأثیر بر توسعه فرهنگی؛
 - تأثیر بر بیکاری جوانان؛
 - نقش در آمایش سرزمین و ایجاد توازن منطقه‌ای.

^۲ - Terminology of Technical and Vocational Education (۱۹۸۴)، United Nations Educational, Scientific and Cultural Organization (UNESCO), UN

۲-۱- دستگاه‌ها و مراکز متولی آموزش فنی و حرفه‌ای

در جدول ۱ دستگاه‌های فعال در عرضه آموزش فنی و حرفه‌ای تحت پوشش امور آموزش و پرورش عمومی و فنی حرفه‌ای معرفی شده است:

جدول ۱- دستگاه‌های فعال در عرضه آموزش‌های مهارتی و فنی و حرفه‌ای

ردیف	انواع آموزش فنی و حرفه‌ای	دستگاه‌های فعال
۱	رسمی متوسطه	دوره تحصیلی متوسطه رشته فنی حرفه‌ای و کار و دانش وزارت فرهنگ و ارشاد اسلامی وزارت جهاد کشاورزی وزارت بهداشت، درمان و علوم پزشکی
۲	رسمی عالی	وزارت علوم، تحقیقات و فناوری (دانشگاه فنی و حرفه‌ای) وزارت بهداشت، درمان و علوم پزشکی وزارت آموزش و پرورش (دانشگاه‌های شهید رجایی و فرهنگیان) دانشگاه جامع علمی و کاربردی دانشگاه آزاد اسلامی (مؤسسات آموزش عالی دولتی و غیردولتی) وزارت نیرو (موسسه عالی علمی کاربردی صنعت آب و برق) دستگاه‌های اجرایی (جهاد کشاورزی، صنعت و معدن و...)
۳	غیررسمی	سازمان فنی و حرفه‌ای (وزارت تعاون، کار و رفاه اجتماعی)
		موسسه آموزش عالی علمی کاربردی مهارت
		موسسه آموزش عالی علمی کاربردی جهاد کشاورزی (وزارت جهاد کشاورزی)
		آموزش ضمن خدمت کارکنان (دستگاه‌های اجرایی)

۲- وضعیت بخش در اسناد قانونی

• سیاست‌های کلی کشور (سیاست‌های کلی اشتغال و...)

- ✓ ترویج و تقویت فرهنگ کار، تولید، کارآفرینی و استفاده از تولیدات داخلی به‌عنوان ارزش اسلامی و ملی با بهره‌گیری از نظام آموزشی و تبلیغی کشور
- ✓ آموزش نیروی انسانی متخصص، ماهر و کارآمد متناسب با نیازهای بازار کار (فعلی و آتی) و ارتقای توان کارآفرینی با مسئولیت نظام آموزشی کشور (آموزش و پرورش، آموزش فنی و حرفه‌ای و آموزش عالی) و توأم کردن آموزش و مهارت و جلب همکاری بنگاه‌های اقتصادی جهت استفاده از ظرفیت آن‌ها
- قوانین برنامه‌های توسعه کشور
- قوانین موضوعی و شرح وظایف دستگاه‌ها (مانند قانون کار، قانون مدیریت خدمات کشوری، قوانین تشکیل وزارت آموزش و پرورش و...)
- قوانین بودجه سنواتی کشور
- مصوبات شورای عالی انقلاب فرهنگی
- آیین‌نامه‌های هیئت وزیران
- آیین‌نامه‌های درون دستگاهی
- قانون اساسی (۱۳۵۸)

• **قانون نظام جامع آموزش و تربیت فنی، حرفه‌ای و مهارتی (۱۳۹۶):**

در اجرای بندهای (۱) و (۲) سیاست‌های کلی اشتغال و بندهای (د) و (ه) ماده (۲۱) قانون برنامه پنج‌ساله پنجم توسعه جمهوری اسلامی ایران و با توجه به سیاست‌های کلان و اسناد بالادستی به‌منظور گسترش شایستگی حرفه‌ای، ارتقای جایگاه آموزش و تربیت فنی، حرفه‌ای و مهارتی، کاهش فاصله سطح شایستگی نیروی کار کشور با سطح استاندارد جهانی، هماهنگی در سیاست‌گذاری کلان، مدیریت در برنامه‌ریزی آموزش‌های فنی، حرفه‌ای و مهارتی و تربیت نیروی کار شایسته، نظام آموزش و تربیت فنی، حرفه‌ای و مهارتی به تصویب رسید.

• **آیین‌نامه اجرایی قانون نظام جامع آموزش و تربیت فنی، حرفه‌ای و مهارتی (۱۳۹۶-۱۳۹۷):**

موضوع ماده ۱۱ قانون نظام جامع آموزش و تربیت فنی، حرفه‌ای و مهارتی که با مشارکت ذی‌نفعان آموزش‌های فنی، حرفه‌ای و مهارتی تدوین و برای تصویب و ابلاغ در هیئت دولت است.

• **موضوعات خاص ماده (۲) در قانون پنج‌ساله ششم توسعه**

با توجه به ماده (۲) در قانون پنج‌ساله ششم توسعه که اشاره به موضوعات خاص مکان محور، بازآفرینی بافت‌های ناکارآمد و حاشیه‌نشینی، آموزش روستایی و محرومیت‌زدایی از مناطق محروم کشور دارد، اهم فعالیت‌های بخش فنی و حرفه‌ای که در این راستا انجام پذیرفت عبارت‌اند از:

- ✓ توسعه آموزش فنی و حرفه‌ای مهارتی در سیستان و بلوچستان
- ✓ توسعه خدمات آموزشی در سکونت‌گاه‌های غیررسمی و حاشیه شهرها
- ✓ توسعه آموزش فنی و حرفه‌ای مهارتی در منطقه مکران
- ✓ کمک به اداره هنرستان‌های مناطق محروم و کم‌برخوردار
- ✓ اجرای دوره‌های آموزشی بازار کار، اشتغال و کارآفرینی
- ✓ آموزش دانش‌آموزان مناطق روستایی و عشایری
- ✓ برنامه آموزش زنان روستایی
- ✓ آموزش خوداشتغالی کشاورزی برای فارغ‌التحصیلان کشاورزی
- ✓ توسعه آموزش کشاورزی در سیستان و بلوچستان

مرور سیاست‌های یادشده و دقت بر آن‌ها، می‌تواند برای برنامه‌ریزان و سیاست‌گذاران این‌گونه دلالت نماید که در جنبه‌های گوناگون آموزشی به‌ویژه آموزش فنی و حرفه‌ای و اهداف پیش‌بینی‌شده اقتصادی و اجتماعی برای این دوره، باید آموزش رسمی و غیررسمی (و حتی سازمان نیافته) فنی و حرفه‌ای در برنامه ششم موردنظر قرار گیرند.

• **اهداف، سیاست‌ها، برنامه‌های عملیاتی و پروژه‌های اولویت‌دار اقتصاد مقاومتی**

در سیاست‌های کلی اقتصاد مقاومتی تأمین شرایط و فعال‌سازی کلیه امکانات و منابع مالی و سرمایه‌های انسانی و علمی کشور به‌منظور توسعه کارآفرینی (بند ۱)، محور قرار دادن رشد بهره‌وری در اقتصاد با تقویت عوامل تولید، توانمندسازی نیروی کار (بند ۳)، سهم‌بری عادلانه عوامل در زنجیره تولید تا مصرف متناسب با

نقش آن‌ها در ایجاد ارزش، به‌ویژه با افزایش سهم سرمایه انسانی از طریق ارتقاء آموزش، مهارت، خلاقیت، کارآفرینی و تجربه (بند ۵) و تقویت فرهنگ جهادی در ایجاد ارزش افزوده، تولید ثروت، بهره‌وری، کارآفرینی، سرمایه‌گذاری و اشتغال مولد (بند ۲۰) مورد تأکید قرار گرفته است و یکی از سازوکارهای اجرایی شدن این سیاست‌ها، توسعه کمی و کیفی آموزش فنی و حرفه‌ای می‌باشد.

در این راستا، ستاد فرماندهی اقتصاد مقاومتی- برنامه اشتغال فراگیر ۱۳۹۶ را تصویب نمود. برنامه اشتغال فراگیر باهدف افزایش تعداد شاغل‌ها در کشور با ۱۱ ماده و ۴ بخش (کلیات، معرفی برنامه، فرایند اجرای برنامه، ارزیابی پیش و الزامات اجرای برنامه) در سال ۹۶ تصویب شد.

موضوع اشتغال و بازار کار در برنامه ششم توسعه اقتصادی، اجتماعی و فرهنگی به حدی است که به‌عنوان یکی از موضوعات خاص کلان فرا بخشی در بندت ماده ۲ قانون برنامه ششم گنجانده شده است.

با نام‌گذاری سال از سوی مقام معظم پیرامون موضوعات اقتصادی و توجه به تولید و اشتغال در سالیان اخیر فرصت مناسبی برای تقویت بنیه اقتصادی کشور و بازار کار خواهد بود.

بخش آموزش فنی و حرفه‌ای باهدف ارتقای سطح مهارت نیروی کار و کمک به بهبود شاخص‌های مقاومت اقتصادی و دستیابی به اهداف سند چشم‌انداز بیست‌ساله، سیاست‌های کلی اقتصاد مقاومتی و سایر اسناد بالادستی، فعالیت‌های زیر را در دستور کار خود قرار خواهد داد:

- سهم‌بری عادلانه عوامل در زنجیره تولید تا مصرف متناسب با نقش آن‌ها در ایجاد ارزش، به‌ویژه با افزایش سهم سرمایه انسانی از طریق ارتقاء آموزش، مهارت، خلاقیت، کارآفرینی و تجربه
- تأمین شرایط و فعال‌سازی کلیه امکانات و منابع مالی برای ایجاد و ارتقای مهارت‌های نیروی انسانی موجود کشور به‌منظور توسعه کارآفرینی و مهارت
- تعامل سازنده و پویا در محور قرار دادن رشد بهره‌وری در اقتصاد با تقویت و توانمندسازی نیروی کار بین مناطق و استان‌ها و به‌کارگیری ظرفیت‌ها و قابلیت‌های متنوع در جغرافیای مزیت‌های مناطق کشور
- سهم‌بری عادلانه عوامل در زنجیره تولید تا مصرف متناسب با نقش آن‌ها در ایجاد ارزش، به‌ویژه با افزایش سهم سرمایه انسانی از طریق ارتقاء آموزش، مهارت، خلاقیت، کارآفرینی و تجربه
- کمک به افزایش تولید داخلی با هدف کاهش وابستگی به کشورهای محدود و خاص
- کمک به مدیریت مصرف با ارائه آموزش‌ها و شایستگی‌های لازم جهت ترویج مصرف کالاهای داخلی همراه با برنامه‌ریزی برای ارتقاء کیفیت و رقابت‌پذیری در تولید
- کمک به توسعه حوزه عمل مناطق آزاد و ویژه اقتصادی کشور به‌منظور انتقال فناوری‌های پیشرفته، گسترش و تسهیل تولید، صادرات کالا و خدمات و تأمین نیازهای ضروری و منابع مالی از خارج با تربیت و توانمندسازی نیروی انسانی
- مقابله با ضربه‌پذیری درآمد حاصل از صادرات نفت و گاز از طریق افزایش و ارتقاء توانمندی‌های نیروی انسانی در بخش‌های مختلف اقتصادی

۳- جهت گیری ها، راهبردها و سیاست های تعیین شده در برنامه ششم، احکام دائمی، برنامه دولت دوازدهم و بخشنامه بودجه
 ۳-۱- احکام و مواد قانونی برنامه پنج ساله ششم توسعه

جدول ۲: احکام و مواد قانونی مرتبط با بخش فنی و حرفه ای در قانون برنامه پنج ساله ششم توسعه

ردیف	بند	ماده	موضوع
۱	ت	۴	افزایش مهارت و تخصص نیروی کار به ویژه فارغ التحصیلان دبیرستان ها، هنرستان ها تا مقطع کارشناسی دانشگاه ها و مؤسسات آموزش عالی با ارائه آموزش های مهارتی، تخصصی و فنی و حرفه ای با استفاده از ظرفیت های خدمت زیر پرچم و کارورزی دانشجویان دولت مکلف است در سه ماهه اول هرسال گزارش اجرای این بند را به کمیسیون های برنامه و بودجه و محاسبات و آموزش، تحقیقات و فناوری مجلس شورای اسلامی ارائه نماید
۲	ز	۴	دولت مکلف است به منظور نیل به رشد و توسعه اقتصادی بر پایه عدالت نسبت به اعمال سیاست های اشتغال زایی، مهارت افزایی و ارتقای دانش حرفه ای و حمایت از مشاغل کوچک خانگی و دانش بنیان مبتنی بر سند ملی کار شایسته که حداکثر تا پایان سال اول اجرای قانون برنامه با پیشنهاد وزارت تعاون، کار و رفاه اجتماعی، اتاق تعاون و سازمان به تصویب هیئت وزیران خواهد رسید، اقدام نماید. سند مزبور باید مبتنی بر کاهش نرخ بیکاری به میزان حداقل هشتادم درصد (۸۰٪) سالانه در طول سال های اجرای قانون برنامه باشد.
۳	الف	۶۴	به منظور تحقق اقتصاد دانش بنیان، افزایش بهره وری، تنظیم رابطه متقابل تحصیل و اشتغال، گسترش همکاری و تعاملات فعال بین المللی و افزایش نقش مردم در مدیریت علمی و فناوری کشور: الف- به دولت اجازه داده می شود به منظور ارتقای علمی و رقابت بین دانشگاه های کشور و تعاملات بین المللی در طی اجرای قانون برنامه نسبت به ایجاد واحدها و شعب آموزش عالی با مشارکت دانشگاه های معتبر بین المللی و دانشگاه ها و مؤسسات آموزش عالی و پژوهشی، فنی و حرفه ای و دانشگاه جامع علمی کاربردی در داخل کشور در چارچوب سیاست های شورای عالی انقلاب فرهنگی اقدام نماید. نحوه سرمایه گذاری مشترک، تسهیل تعاملات ارزی و تردد اعضای هیئت علمی و دانشجویان در آیین نامه اجرائی که با پیشنهاد سازمان، سازمان اداری و استخدامی کشور و دستگاه های اجرائی ذی ربط به تصویب هیئت وزیران می رسد، مشخص می شود.
۴	ذ	۶۴	وزارت علوم، تحقیقات و فناوری مکلف است نسبت به ساماندهی مربیان حق التدریس آموزشکده های فنی و حرفه ای زیرمجموعه وزارت آموزش و پرورش که به وزارت مذکور انتقال یافته اند تا سال دوم اجرای قانون برنامه اقدام نماید.
۵	ب	۶۵	دولت موظف است به منظور افزایش سهم آموزش های مهارتی در نظام آموزشی کشور با رویکرد تحقق اقتصاد مقاومتی و اقتصاد دانش بنیان در طول اجرای قانون برنامه از طریق بازنگری و اصلاح ساختار نظام اداری دانشگاه ها و مراکز آموزش عالی و افزایش منابع و تجهیزات نسبت به افزایش سهم دانشگاه فنی و حرفه ای و دانشگاه جامع علمی کاربردی در نظام آموزشی کشور اقدام و تجهیزات آموزشی هنرستان ها، آموزشکده ها و دانشکده های فنی و حرفه ای را به روز نماید. وزارت علوم، تحقیقات و فناوری مکلف است در قالب دانشگاه فنی و حرفه ای در مقاطع کاردانی و کارشناسی پیوسته و ناپیوسته به پذیرش دانشجو اقدام نماید.
۶	پ	۶۵	از ابتدای اجرای قانون برنامه دانشکده ها و آموزشکده های فنی حرفه ای زیرمجموعه وزارت آموزش و پرورش با کلیه امکانات، اموال منقول و غیرمنقول و نیروی انسانی و دارایی ها و تعهدات و مسؤولیت ها از وزارت مذکور منتزع و به وزارت علوم، تحقیقات و فناوری ملحق می گردد. این حکم در طول اجرای قانون برنامه بر حکم تبصره (۳) ماده واحده قانون پذیرش دانشجوی آموزشکده های فنی و حرفه ای، مراکز تربیت معلم و دانشگاه شهید رجایی مصوب ۱۳۸۹/۲/۱۹ حاکم است.
۷		۶۹	وزارت ارتباطات و فناوری اطلاعات (سازمان فناوری اطلاعات) با رعایت مصوبات شورای عالی فضای مجازی مکلف است با همکاری وزارت آموزش و پرورش تا پایان سال دوم اجرای قانون

موضوع	ماده	بند	ردیف
برنامه هوشمند سازی مدارس، امکان دسترسی الکترونیک (سخت‌افزاری، نرم‌افزاری و محتوا) به کتب درسی، کمک آموزشی، رفع اشکال، آزمون و مشاوره تحصیلی، بازی‌های رایانه‌ای آموزشی، استعداد سنجی، آموزش مهارت‌های حرفه‌ای، مهارت‌های فنی و اجتماعی را به صورت رایگان برای کلیه دانش آموزان شهرهای زیر بیست هزار نفر و روستاها و حاشیه شهرهای بزرگ فراهم نماید. دولت برای تأمین هزینه‌های این ماده می‌تواند از مشارکت بخش غیردولتی استفاده نماید. هزینه‌های مذکور به‌عنوان هزینه‌های قابل قبول مالیاتی تلقی می‌شود.			
افزایش سطح آموزش رایانیک (سایبری) مدیران و کارکنان دستگاه‌های اجرائی به‌منظور جلوگیری از نفوذ و مختل نمودن سامانه (سیستم) های نرم‌افزاری دستگاه ذی‌ربط و توسعه آمادگی‌ها.	۱۰۹	ب	۸
سازمان زندان‌ها و اقدامات تأمینی و تربیتی کشور مجاز است مشارکت و سرمایه‌گذاری بخش غیردولتی و عمومی را در حوزه بهره‌برداری و یا توسعه زیرساخت‌های لازم در زمینه‌های حرفه‌آموزی، اشتغال حین حبس و پس از آزادی، آموزش، سلامت و درمان، طرح‌های حمایتی از خانواده زندانیان و کمک به خودکفایی زندان‌ها در قالب انواع مختلف قراردادهای رسمی جلب و یا توسعه دهد.	۱۱۳	۵	۹

۳-۲- راهبردها و سیاست‌های برنامه ششم توسعه

جدول ۳: راهبردها و سیاست‌های برنامه ششم توسعه مرتبط با بخش آموزش فنی و حرفه‌ای

سیاست	راهبرد	اهداف کلی
<ul style="list-style-type: none"> - بسترسازی قانونی برای استقرار مرجع ملی سیاست‌گذاری، برنامه‌ریزی کلان، تنظیم‌گری، تضمین کیفیت و نظارت - پیشنهاد لایحه قانونی حاکم بر کل آموزش فنی و حرفه‌ای و مهارت‌آموزی مشتمل بر تعاریف و مفاهیم، ساختار معین و واضح، تعیین نقش‌ها برای ذینفعان، حدود و اختیارات و مسئولیت و تکالیف آن‌ها، چگونگی و سازوکارها و نقش دولت، بخش غیردولتی و بنگاه‌ها در تأمین مالی، تعیین مسیرهای ارتباطی زیر نظام‌های رسمی و غیررسمی و تضمین پیوستگی آن‌ها و چهارچوب نظام اعتباربخشی و ارزشیابی - اصلاح نظام آموزش فنی و حرفه‌ای در راستای بهبود کارکردها و نیاز بازار کار - تعیین چهارچوب صلاحیت‌های حرفه‌ای ملی 	فراهم آوردن شرایط و امکانات نهادی	گسترش مشارکت‌های بخش دولتی و غیردولتی آموزش فنی و حرفه‌ای و مهارت‌آموزی
<ul style="list-style-type: none"> - استفاده از ظرفیت‌های سایر دستگاه‌ها و سازمان‌های دولتی و غیردولتی برای آموزش متوسطه فنی و حرفه‌ای و کاردانش - عملیاتی شدن قانون الزام به فراگیری آموزش‌های فنی و حرفه‌ای در سال اول برنامه - گسترش و به‌کارگیری دوره‌های کردانی پیوسته فنی و حرفه‌ای - هماهنگی در تدوین استانداردهای آموزشی در زیر نظام‌های بخش آموزش فنی و حرفه‌ای و مهارت‌آموزی 	توسعه همکاری بین زیر نظام‌ها و تقویت مسیرهای پیوستگی آن‌ها	افزایش اثربخشی آموزش فنی و حرفه‌ای و مهارت‌آموزی
<ul style="list-style-type: none"> - استفاده مؤثر از ظرفیت‌های موجود - برنامه‌ریزی برای تربیت نیروی انسانی متخصص برنامه‌ریزی و مدیریت و اقتصاد آموزش فنی و حرفه‌ای و مهارت‌آموزی 	ارتقای بهره‌وری در عرضه‌کنندگان آموزش فنی و حرفه‌ای و مهارت‌آموزی	آموزش فنی و مهارت‌آموزی
<ul style="list-style-type: none"> - تقویت سیاست فروش خدمات و محصولات تولیدی مراکز آموزش فنی و حرفه‌ای و هنرستان‌ها - تأمین منابع مالی موردنیاز بنگاه‌ها، متکی به بخش تقاضا و ایجاد صندوق مهارت‌آموزی - متناسب نمودن تخصیص منابع دولتی بین زیر نظام‌ها مبتنی بر برقراری فرصت دسترسی برابر آموزشی برای متقاضیان و اثربخشی آموزش‌ها 	ارتقای پایداری منابع مالی و بازنگری در تخصیص منابع دولتی بین زیر نظام‌های آموزش فنی و حرفه‌ای و مهارت‌آموزی	آموزش فنی و مهارت‌آموزی
<ul style="list-style-type: none"> - توجه به آموزش بیکاران در جستجوی کار به‌ویژه فارغ‌التحصیلان دانشگاهی - تأکید خاص به آموزش مهارتی و توانمندسازی بهره‌برداران کشاورزی - توجه به آموزش مهارتی زنان روستایی - تأکید بر مهارت‌آموزی در سکونت‌گاه‌های غیررسمی - توجه به مهارت‌آموزی اقشار آسیب‌پذیر و یا در معرض آسیب‌های اجتماعی 	دسترسی گروه‌های خاص به آموزش مهارتی	ایجاد قدرت انطباق مراکز با نیازها

اهداف کلی	راهبرد	سیاست
		<ul style="list-style-type: none"> - رویکرد استفاده از ظرفیت بخش غیردولتی و نهادهای عمومی برای آموزش به گروه‌های خاص
	ارتقای کیفی آموزش متوسطه فنی و حرفه‌ای و کاردانش	<ul style="list-style-type: none"> - به‌روزرآوری و بهبود تجهیزات و امکانات هنرستان‌ها - تنوع‌بخشی به آموزش فنی و حرفه‌ای دختران و افزایش ظرفیت‌های مربوط - اعتباربخشی به هنرستان‌ها - تحول در برنامه‌ریزی درسی فنی و حرفه‌ای و کاردانش با تأکید بر کارآفرینی، خوداشتغالی و آموزش مادام‌العمر - ره‌گیری و رصد فارغ‌التحصیلان و دریافت بازخورد
	ارتقای کیفی آموزش عالی مهارتی	<ul style="list-style-type: none"> - ممانعت از تغییر مأموریت‌ها و بازگرداندن دانشگاه‌ها و مؤسسات آموزش عالی مهارتی به مأموریت‌های قانونی - ارتقای پیوستگی آموزش‌های عالی مهارتی با آموزش‌های متوسطه فنی و حرفه‌ای و کاردانش با توجه به نظام جدید تحول نظام بنیادی - توانمندسازی مدرسین و اعضای هیئت‌علمی حرفه‌ای - گسترش ارتباط با بنگاه‌ها و به‌کارگیری ظرفیت آن‌ها در فرایندهای اصلی - ره‌گیری و رصد فارغ‌التحصیلان و دریافت بازخورد - زمینه‌سازی برای استانداردسازی و تشکیل کانون‌های ارزیابی شایستگی‌های فنی و حرفه‌ای به‌صورت غیردولتی
	افزایش و ارتقای کیفی آموزش شغلی کارکنان دولت	<ul style="list-style-type: none"> - آموزش‌های شغلی مبتنی بر شایستگی کارکنان و مدیران دستگاه‌های اجرایی و تأمین منابع موردنیاز آن - استفاده از ظرفیت دانشگاه جامع علمی کاربردی در آموزش‌های شغلی - افزایش سهم مؤسسات آموزشی غیردولتی در آموزش کارکنان دولتی
	افزایش و ارتقای کیفی آموزش غیررسمی مهارتی	<ul style="list-style-type: none"> - ره‌گیری مستمر اشتغال مهارت آموختگان و دریافت بازخورد از مهارت آموختگان و کارفرمایان (در صورت اشتغال به کار) برای اصلاح برنامه‌های آموزشی - تعیین مسیر ارتقای شغلی مربیان دولتی و رتبه‌بندی و ارتقای شایستگی‌های مربیان - ایجاد تحول در شیوه‌ها و برنامه‌های آموزشی مبتنی بر شایستگی‌ها با نگاه کل‌نگر و رویکرد کارآفرینانه و فتراورانه - بازنگری، اصلاح و تدوین استانداردهای مهارتی و محتوای آموزشی با مشارکت بخش غیردولتی و بنگاه‌ها - جلب مشارکت صنایع، اتحادیه‌ها و صنوف تولیدی، خدماتی و کشاورزی در آزمون و ارزشیابی مهارت جویان - اعتبارسنجی و رتبه‌بندی مراکز آموزشی با تأکید بر میزان اشتغال مهارت آموختگان - توسعه و کاربرد شیوه‌های یاددهی - یادگیری حرفه‌ای نوین - توسعه آموزش فنی و حرفه‌ای در تعاونی‌ها به‌منظور افزایش سهم تعاون
	توسعه هدفمند آموزش فنی و حرفه‌ای و مهارت‌آموزی در استان‌ها	<ul style="list-style-type: none"> - برنامه‌ریزی توسعه مهارت با توجه به سندهای آمایشی و ظرفیت‌های استانی، ظرفیت بخش‌های اقتصادی، محرومیت آموزشی در استان‌های خاص - تأکید بر آموزش متوسطه فنی و حرفه‌ای و کاردانش و کاردانی پیوسته در استان‌های خاص - توجه به نیازهای منطقه‌ای و آمایش سرزمین و بازنگری در عناوین، رشته، محل‌ها و برنامه‌ها متناسب با نیازها - تدوین و کاربست نقشه راه تحول و توسعه آموزش فنی و حرفه‌ای و مهارت‌آموزی در زیر نظام‌های مرتبط - توجه به آموزش در مقوله‌های مهم و حوزه‌های بحرانی مثل آب، انرژی و محیط‌زیست و ارائه آموزش‌های تکمیلی در کنار مهارت‌آموزی

سیاست	راهبرد	اهداف کلی
<ul style="list-style-type: none"> - استفاده مستمر از نظام جامع اطلاعات بازار کار در توسعه آموزش فنی و حرفه‌ای و مهارتی - توسعه آموزش‌های مهارتی برای مشاغل غیررسمی شناسایی شده - توجه به کارآفرینی در آموزش فنی و حرفه‌ای با محوریت نقش بخش غیردولتی - الزام بنگاه‌های اقتصادی به حرفه‌آموزی و ارتقای مستمر شایستگی‌های حرفه‌ای شاغلین و ایجاد سازوکار لازم برای تشویق بنگاه‌های اقتصادی به حرفه‌آموزی کارگران - مشارکت کارفرمایان در تنظیم برنامه‌ها و فعالیت‌ها - تقویت آموزش خوداشتغالی، آموزش نظام پشتیبان سلامت و ورزش - طراحی و اجرای نظام خدمات مشاوره استعدادیابی، هدایت تحصیلی و شغلی به مهارت آموزان، تقویت آموزش خوداشتغالی، آموزش نظام پشتیبان سلامت و ورزش - عمومی‌سازی مشاوره‌های آموزش فنی و حرفه‌ای در جامعه و تعمیم فرهنگ مهارت از طریق همکاری مشترک سازمان آموزش فنی و حرفه‌ای با سایر دستگاه‌های مرتبط و رسانه‌های جمعی - برون‌سپاری آموزش‌های مهارتی کار و دانش 	<p>گسترش و ارتقای رویکردهای تقاضامحور</p>	<p>گسترش مشارکت‌های بخش دولتی و غیردولتی آموزش فنی و حرفه‌ای و مهارت‌آموزی</p>
<ul style="list-style-type: none"> - استفاده از تجارب بین‌المللی در تدوین استانداردهای آموزشی - برقراری تعاملات خارجی با کشورهای پیشرو یا سازمان‌های بین‌المللی فعال در زمینه آموزش فنی و حرفه‌ای و مهارت‌آموزی - پیگیری مستمر و نظام‌مند وضعیت اشتغال مهارت‌آموختگان - طراحی سیستم ارزیابی و کنترل مستمر کیفیت - استفاده از ظرفیت نهادهای غیردولتی در ارزشیابی و اعتبارسنجی - توسعه نظام ارزیابی و کنترل کیفیت - استفاده امکانات بنگاه‌ها در فرایند آموزش - اعتباربخشی به مدارک و گواهینامه‌های نظام آموزش حرفه‌ای و مهارت‌آموزی - استفاده از فناوری‌های پیشرفته در امر آموزش - تربیت و ارتقای حرفه‌ای مدرسان، هنرآموزان و مربیان مهارتی - افزایش و ارتقای کارورزی و کارآموزی کارآموزان، هنرجویان و دانشجویان مهارتی - فرهنگ‌سازی برای ترویج ارزش کار و مهارت‌آموزی و معرفی آموزش‌ها به خانواده‌ها و بنگاه‌ها - ترویج آموزش فنی و حرفه‌ای در بین خانواده‌ها به صورت آموزش‌های سازمان ناپافته 	<p>تضمین کیفیت آموزش‌ها و بهبود مستمر آن‌ها</p>	
<ul style="list-style-type: none"> - پیش‌بینی بسته حمایتی مناسب و کارا در پشتیبانی از فعالیت‌های بخش خصوصی از جمله در تقسیم‌کار بین دولت و بخش خصوصی، حمایت حقوقی، حمایت مالی، برون‌سپاری... - برون‌سپاری دوره‌های آموزشی 	<p>طراحی بسته همکاری و حمایتی از عرضه‌کنندگان غیردولتی آموزش</p>	

منبع: سند برنامه ششم توسعه اقتصادی، اجتماعی و فرهنگی جمهوری اسلامی ایران (۱۳۹۱-۱۳۹۵)

۳-۳- اهداف و سیاست‌های برنامه دولت دوازدهم

- ایجاد زمینه لازم برای تغییر ماهیت آموزش‌های فنی، حرفه‌ای و مهارتی از «عرضه محوری» به «تقاضامحوری» بر اساس مطالعات آمایش سرزمین
- بسترسازی لازم برای ایجاد توازن در شاخه‌ها و رشته‌های تحصیلی متناسب با استعداد و علائق دانش‌آموزان و نیاز بازار کار
- گسترش آموزش زنان روستایی و توانمندسازی آن‌ها. یکی از راه‌های توسعه کشور توجه به منابع انسانی آن کشور و اهمیت دادن به امر آموزش و مهارت‌آموزی آن‌ها است از اقشار مهم جامعه ایرانی که نقش ویژه‌ای در توسعه کشور ایفا می‌کنند بهره‌برداران بخش کشاورزی، به‌ویژه زنان روستایی را می‌توان نام برد که لزوم توجه به امر آموزش‌های غیررسمی این بخش برای توسعه کشور و پیروی از

الگوی توسعه پایین به بالا ضروری و حیاتی است. از اهداف اجرای برنامه توانمندسازی زنان روستایی و لزوم حمایت جهت اجرای آن می‌توان به موارد زیر اشاره نمود:

۱- فراهم نمودن زمینه مشارکت زنان روستایی در بخش کشاورزی و توسعه روستایی و افزایش سطح بینش و دانش آن‌ها

۲- افزایش مهارت زنان روستایی در امر تولیدات خانگی، فراوری و تبدیل محصولات، کاهش ضایعات و بهبود الگوی مصرف

۳- بهبود فعالیت‌های خوداشتغالی زنان روستایی در زمینه کشاورزی و صنایع

۴- زمینه‌سازی جهت حضور زنان در فعالیت‌های اجتماعی، فرهنگی، اقتصادی و سیاسی

۵- ارتقای منزلت اجتماعی زنان روستایی و عشایری و تبیین جایگاه آنان در خانواده و جامعه

۶- توانمندسازی زنان روستایی جهت ارتقای سطح زندگی خانوار، کاهش فقر و دسترسی به منابع و تسهیلات

۷- ارتقاء دانش زیست‌محیطی زنان روستایی به منظور دستیابی به توسعه پایدار

مهارت‌های و دوره‌های آموزشی پیش‌بینی شده برای زنان روستایی شامل:

- آموزش زراعت و باغبانی، طرح بسته‌بندی گیاهان دارویی، ادویه‌جات و خشک‌کردن سبزی‌ها، پرورش دام و طیور و شیلات، آموزش صنایع تبدیلی، طرح توسعه نوغانداری و توستان‌های کشور، آموزش صنایع دستی و خدمات روستایی، آموزش مدیریت ضایعات کشاورزی و خانگی و تولید گلخانه‌ای با رشته‌های متنوع می‌باشد.
- توسعه کاربرد پژوهش در زمینه آموزش فنی و حرفه‌ای و کاردانش
- گسترش آموزش مهارتی جوار کارخانه و پادگان‌ها
- خرید خدمات از بخش غیردولتی
- توسعه آموزش‌ها در حاشیه شهرها و سکونتگاه‌های غیررسمی

۳-۴- رویکردهای اصلی در بودجه نظام آموزش‌های فنی و حرفه‌ای در سال ۱۳۹۸

- ایجاد اشتغال پایدار با استفاده گسترده از ظرفیت‌های بخش خصوصی و تعاونی
- حمایت از سرمایه‌گذاری بخش خصوصی و تعاونی در مناطق دارای نرخ بیکاری بالا به‌ویژه مناطق محروم و مرزی
- حمایت از ارتقای سطح مهارت‌های کاربردی جوانان به‌ویژه فارغ‌التحصیلان آموزش عالی
- هدفمند نمودن اعتبارات کلیه دستگاه‌های اجرایی به‌ویژه دستگاه‌های متولی آموزش و اشتغال با توجه به میزان اشتغال‌پذیری فارغ‌التحصیلان و کیفیت آموزش
- هدایت منابع برای حمایت از اشتغال
- کمک به ایجاد اشتغال و اهتمام به کاهش عدم تعادل بازار کار
- تقویت تعادل منطقه‌ای، توسعه مناطق کمتر توسعه‌یافته و مرزی
- ایجاد شغل و سرمایه‌گذاری در نواحی صنعتی روستایی
- توجه به سیاست‌های ابلاغی برنامه ششم توسعه

- حمایت از توسعه آموزش‌های غیررسمی فنی، حرفه‌ای و مهارت‌آموزی در سکونت‌گاه‌های غیررسمی و حاشیه شهرها
- افزایش کمی و کیفی آموزش بهره‌برداران بخش کشاورزی
- افزایش تعداد زنان روستایی تحت پوشش آموزش‌های غیررسمی فنی حرفه‌ای مرتبط با اشتغال و درآمدزایی
- گسترش فعالیت «توسعه آموزش فنی، حرفه‌ای و مهارتی در استان سیستان و بلوچستان»
ذیل برنامه آموزش غیررسمی فنی و حرفه‌ای و مهارتی

۴- تولید کالا و خدمات در بخش

در بخش آموزش‌های فنی، حرفه‌ای و مهارتی ارائه خدمات صرفاً به صورت آموزش و ارتقای مهارت نیروی کار می‌باشد که منجر به افزایش بهره‌وری و تولید کالا در بنگاه‌های اقتصادی می‌شود. این خدمات در قالب آموزش‌های رسمی و غیررسمی توسط متولیان اصلی بخش وزارت آموزش و پرورش (متوسطه فنی و حرفه‌ای و کاردانش)، وزارت علوم، تحقیقات و فناوری (دانشگاه فنی و حرفه‌ای، دانشگاه جامع علمی کاربردی و...) و سازمان آموزش فنی حرفه‌ای کشور ارائه می‌شود.

در جدول ۴ ارائه خدمات آموزشی به دانش‌آموزان و دانشجویان مشاهده می‌نمایید:

جدول ۴: ارائه خدمات آموزش فنی و حرفه‌ای رسمی به دانشجویان و دانش‌آموزان

دستگاه / ردیف	واحد	۹۵-۹۴	۹۶-۹۵	۹۷-۹۶	۹۸-۹۷
دانشگاه جامع علمی کاربردی	دانشجو	۶۶۹,۴۹۸	۴۲۴,۹۰۰	۴۱۵,۰۰۰	۴۰۵,۰۰۰
موسسه آموزش عالی علمی کاربردی صنعت آب و برق	دانشجو	-	۸,۷۲۰	۳,۵۰۰	۱,۸۵۲
برون‌سپاری	دانش‌آموز	-	-	۵۳,۰۰۰	۷۰,۰۰۰
دانشگاه فنی و حرفه‌ای	دانشجو	۲۰۱,۶۸۲	۱۹۷,۳۰۵	۲۲۱,۳۹۷	۱۷۲,۸۴۸
آموزش و پرورش	دانش‌آموز	-	۶۲۳,۵۸۹	۶۲۰,۴۴۵	

منبع: سالنامه آماری دستگاه‌ها و اطلاعات ارائه شده دستگاه‌های اجرایی

همان‌طور که در جدول ۴ مشاهده می‌کنید در بخش آموزش رسمی عالی با کاهش خدمات که نشأت گرفته از کاهش دانشجو روبرو هستیم. دلایل متعددی را برای این موضوع می‌توان بیان کرد که از جمله آن؛ کاهش دانشجویان مخصوصاً در مقطع کاردانی، ممنوعیت ارائه آموزش‌های عالی توسط مراکز آموزشی وابسته دستگاه‌های اجرایی، شناخته نبودن آموزش‌های مهارتی عالی و اهمیت آن و فرصت‌های این آموزش‌ها در بازار کار، ناکارآمدی نظام هدایت تحصیلی و... از دلایل کاهش مخاطبین این آموزش‌ها.

۵- تحلیل مهم‌ترین شاخص‌ها و متغیرهای اقتصادی و اجتماعی بخش

آموزش‌های مهارتی به صورت مستقیم و غیرمستقیم بر روی شاخص‌های مهم اقتصادی و اجتماعی تأثیرگذار است. این آموزش‌ها با تربیت نیروی انسانی ماهر و کارآمد برای بازار کار موجب افزایش نرخ اشتغال و ارتقا

مهارت شاغلین باعث رشد نرخ بهره‌وری می‌گردد. همچنین با کاهش بیکاری در پایین آمدن میزان آسیب‌های اجتماعی نقش بسزایی دارد.

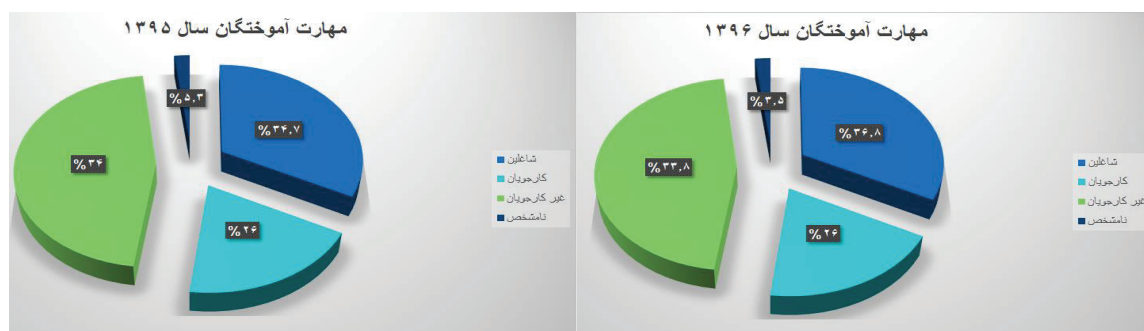
۵-۱- وضعیت اشتغال مهارت آموختگان مراکز ثابت آموزش فنی و حرفه‌ای کشور (بازه زمانی: سال‌های ۱۳۹۶ و ۱۳۹۵)

نتایج رهگیری اشتغال مهارت آموختگان در سال‌های ۹۶-۱۳۹۵ به شرح جداول و نمودارهای زیر می‌باشد:

جدول ۵: آمار مربوط به ارائه آموزش‌های مهارتی در بررسی وضعیت اشتغال مهارت آموختگان طی سال‌های ۹۵ تا ۱۳۹۶

۱۳۹۵		۱۳۹۶		عنوان
درصد از کل	تعداد (نفر)	درصد از کل	تعداد (نفر)	
۱۰۰	۱۲۸۵۵۲	۱۰۰	۱۶۵۲۲۱	تعداد مهارت آموختگان رهگیری شده
۱۵	۱۹۱۹۹	۱۵,۳	۲۵۴۰۴	کارآموزان قبلاً شاغل
۱۹,۷	۲۵۳۳۱	۲۱,۴	۳۵۳۸۷	اشتغال یافتگان
۳۴	۴۳۸۳۱	۳۳,۸	۵۵۷۹۱	غیر کارجویان
۲۶	۳۳۸۵۹	۲۶	۴۲۸۹۴	کارجویان (همچنان بیکار - بیکار پس از آموزش)
۵,۳	۶۱۵۸	۳,۵	۵۷۴۵	نامشخص (پاسخ نداده‌اند)

توزیع مهارت آموختگان در سال‌های ۹۵ و ۹۶:



نمودار ۱: مقایسه مهارت آموختگان در سال ۱۳۹۵ و ۱۳۹۶

درصد اشتغال یافتگان از حاصل تقسیم اشتغال یافتگان به مجموع افراد کارجویان و کسانی که پاسخ پرسش‌های رهگیری را نداده‌اند، محاسبه شده است. این شاخص نشان می‌دهد که مهارت آموزان سازمان آموزش فنی و حرفه‌ای در سال ۱۳۹۵ حدود ۳۸,۸ درصد جذب بازار کار شده‌اند که این شاخص در سال ۱۳۹۶ به ۴۲,۱ افزایش یافته است.

سال ۱۳۹۵		سال ۱۳۹۶		عنوان
درصد از کارجویان	تعداد	درصد از کارجویان	تعداد	
۳۸,۸	۲۵۳۳۱	۴۲,۱	۳۵۳۸۷	اشتغال یافتگان
۲۷,۹	۱۸۲۲۴	۳۰,۳	۲۵۴۳۲	اشتغال مرتبط با دوره آموزشی
۱۰,۹	۷۱۰۷	۱۱,۸	۹۹۵۵	اشتغال غیر مرتبط با دوره آموزشی

جدول ۶: وضعیت اشتغال یافتگان مرتبط، غیر مرتبط بر حسب درصد در سالهای ۹۵ و ۹۶

۵-۲- شاخص‌های برنامه ششم

به استناد گزارش اجرای سال اول برنامه ششم توسعه عملکرد اهداف کلی سال اول اجرای برنامه ششم توسعه به شرح ذیل می‌باشد:

- در راستای نیل به هدف کلی تقویت انسجام و یکپارچگی نظام آموزش فنی، حرفه‌ای و مهارت‌آموزی باهدف کمی ارائه لوایح مربوط به مرجع ملی هماهنگی و نیز قانون آموزش فنی و حرفه‌ای و مهارت‌آموزی؛ قانون نظام جامع آموزش و تربیت فنی، حرفه‌ای و مهارتی در ۱۳۹۶/۸/۲۴ در مجلس شورای اسلامی تصویب و به تأیید شورای نگهبان رسید و طی نامه شماره ۱۱۸۳۳۵ مورخ ۱۳۹۶/۹/۲۵ رئیس محترم جمهور جهت اجرا ابلاغ گردید. شایان ذکر است آیین‌نامه اجرایی این قانون به استناد ماده ۱۱ قانون مذکور در سازمان برنامه و بودجه کشور تهیه شد و تا لحظه نگارش این سطور در مراحل نهایی بررسی در کمیسیون امور اجتماعی و دولت الکترونیک هیئت دولت است.
- در راستای گسترش مشارکت‌های بخش دولتی و غیردولتی آموزش فنی و حرفه‌ای و مهارت‌آموزی؛ میزان آموزش غیررسمی فنی و حرفه‌ای (دولتی و غیردولتی) در سند برنامه ششم توسعه ۳۹۷ هزار نفر ساعت برای سال ۱۳۹۶ پیش‌بینی شده است که حدود ۷۶ درصد آن با میزان ۳۰۴۱۴۹ نفر ساعت تحقق یافته است. گفتنی است به احتمال قوی شرایط اقتصادی ویژه کشور در عملکرد سال آینده تأثیرگذار بوده و افزایش بهای مواد و اقلام مصرفی می‌تواند ارائه این آموزش‌ها را با چالش روبرو کند.
- در راستای افزایش اثربخشی آموزش‌های فنی و حرفه‌ای و مهارت‌آموزی، میزان آموزش غیررسمی فنی و حرفه‌ای به جمعیت فعال در سال اول اجرای برنامه ششم توسعه ۱۱,۹۸ ساعت بوده است که در مقایسه با هدف ۱۵ ساعت مندرج در سند برنامه عملکرد تقریباً ۸۰ درصدی داشته است. از دلایل عدم تحقق این هدف می‌توان به اشباع شدن برخی از رشته‌ها، عدم شناخت صحیح از آموزش‌های غیررسمی در جامعه و فرسودگی و به‌روز نبودن تجهیزات نسبت به فناوری‌های جدید بازار کار دانست.

- عملکرد هدف کمی میزان آموزش غیررسمی فنی و حرفه‌ای به بهره‌برداران روستایی در سال ۱۳۹۶ به میزان ۰,۹ درصد بوده است که نشان‌دهنده عملکرد ۱۰۰ درصدی این هدف کمی ذیل هدف کلی ایجاد قدرت انطباق مراکز با نیازها است. این موضوع نشان‌دهنده آن است که روستاها و سکونت‌گاه‌های خاصی چون حاشیه شهرها و مناطق عشایری از ظرفیت بسیار بالایی برای برگزاری آموزش‌های مهارتی برخوردار است.
- از دیگر هدف‌های کمی ذیل هدف کلی قدرت انطباق مراکز با نیازها، نسبت هنرجویان فنی و حرفه‌ای و کاردانش به کل دانش‌آموزان دوره متوسطه و نسبت هنرجویان فنی و حرفه‌ای و کاردانش دختر به کل هنرجویان فنی و حرفه‌ای و کاردانش است. این دو شاخص بیانگر میزان آموزش‌های رسمی مهارت محور در نظام آموزش عمومی است که ارتباط تنگاتنگی با نظام هدایت تحصیلی دارد از سویی دیگر میزان حضور دانش‌آموزان در این دوره پشتوانه مناسبی برای تأمین نیروی انسانی ماهر و کارآمد بازار کار است. نظام هدایت تحصیلی و فرهنگ حاکم بر جامعه و خانواده‌ها باعث شده است دانش‌آموزان به سمت آموزش‌های نظری (رشته‌هایی همچون ریاضی فیزیک و علوم تجربی) و درنهایت تحصیل در مقاطع کارشناسی در دانشگاه‌ها سوق پیدا کنند. همچنین همان‌طور که در تحلیل‌های عملکرد برنامه پنجم توسعه نیز اشاره شد حضور دختران در دوره‌های آموزش مهارت محور چه در آموزش رسمی و چه در آموزش غیررسمی کم است که به نظر می‌رسد نشأت گرفته از شرایط فرهنگی حاکم بر خانواده‌ها باشد.
- از سویی دیگر تخصیص کم و فرسودگی تجهیزات آموزشی موجب به وجود آمدن چالش‌هایی برای این بخش شده است. نسبت هنرجویان فنی و حرفه‌ای و کاردانش به کل دانش‌آموزان دوره متوسطه ۳۴,۷۹ درصد می‌باشد که بیانگر عملکرد ۸۹ درصدی می‌باشد و ۳۵,۹۳ درصد نیز عملکرد نسبت هنرجویان فنی و حرفه‌ای و کاردانش دختر به کل هنرجویان فنی و حرفه‌ای و کاردانش است.
- در ذیل هدف کلی ایجاد انطباق مراکز با نیازها در حوزه آموزش‌های عالی مهارتی دو هدف کمی تعداد دانشجویان کاردانی مهارتی در هر یکصد هزار جمعیت و نسبت دانشجویان دوره‌های کاردانی مهارتی به کل دانشجویان تعریف شده است. عملکرد هدف کمی تعداد دانشجویان کاردانی مهارتی در هر یکصد هزار جمعیت در سال ۱۳۹۶ برابر است با ۵۲۲ دانشجو که فاصله قابل توجهی با هدف مندرج در سند برنامه ششم وجود دارد. نسبت دانشجویان دوره‌های کاردانی مهارتی به کل دانشجویان نیز برابر با ۱۲,۳ درصد است که باهدف ۲۴,۲ درصد تعریف شده فاصله دارد. همان‌گونه که پیش‌تر به آن اشاره شد نظام هدایت تحصیلی دانش‌آموزان را به سوی آموزش‌های عالی کارشناسی سوق می‌دهد و به خاطر شرایط فرهنگی حاکم بر جامعه انگیزش کمی را در فرد برای ادامه تحصیل در مقاطع کاردانی و مهارتی ایجاد می‌کند. از سویی دیگر در سال ۱۳۹۶ شورای عالی اداری مصوبه‌ای مبنی بر منع ارائه آموزش رسمی در مؤسسات آموزش عالی وابسته به دستگاه‌های اجرایی ابلاغ نمود که این موضوع در کاهش دانشجو بی‌تأثیر نیست. از سویی دیگر پایین بودن این عملکرد به خاطر این است که جامعه آماری دانشجویان کاردانی و مهارتی مندرج در جدول اهداف کمی فقط مربوط به دانشگاه‌های شهید رجایی، جامع علمی کاربردی، فنی حرفه‌ای، موسسه علمی کاربردی و مهارتی جهاد کشاورزی، موسسه

علمی کاربردی صنعت آب و برق و موسسه علمی کاربردی مهارت است و سایر دانشگاه‌ها مخصوصاً واحدهای سما دانشگاه آزاد و دانشجویان دانشگاه‌های وابسته علوم پزشکی و سایر مؤسسات علمی کاربردی ارائه‌دهنده آموزش‌های مهارتی وابسته به دستگاه‌های اجرایی که اعتبارات آن‌ها در امور آموزش و پرورش عمومی و فنی حرفه‌ای سازمان برنامه و بودجه کشور نیست، لحاظ نشده است

جدول ۷: عملکرد اهداف کمی و شاخص‌های بخش آموزش فنی، حرفه‌ای و مهارتی در سال اول اجرای برنامه ششم توسعه

ردیف	عنوان هدف کمی	واحد اندازه‌گیری	سال ۱۳۹۵	سال ۱۳۹۶		
			(پایه)	هدف	عملکرد	درصد تحقق
۱	میزان آموزش غیررسمی فنی و حرفه‌ای (دولتی و غیردولتی)	هزار نفر ساعت	۳۵۴,۰۰۰	۳۹۷,۰۰۰	۳۰۴,۱۴۹	۷۶,۶
۲	نسبت هنرجویان فنی و حرفه‌ای و کاردانش دختر به کل هنرجویان فنی و حرفه‌ای و کاردانش	درصد	۳۷,۵	۳۸,۶	۳۵,۹۳	۹۳
۳	میزان آموزش غیررسمی فنی و حرفه‌ای به جمعیت فعال	ساعت	۱۴	۱۵	۱۱,۸	۷۸
۴	نسبت هنرجویان فنی و حرفه‌ای و کاردانش به کل دانش آموزان دوره دوم متوسطه	درصد	۳۸,۷	۳۹	۳۴,۷۹	۸۹
۵	تعداد دانشجویان کاردانی مهارتی در هر یکصد هزار نفر جمعیت	دانشجو	۱,۳۹۳	۱,۴۰۸	۵۲۲	۳۷
۶	میزان آموزش غیررسمی فنی و حرفه‌ای به بهره‌برداران روستایی	ساعت	۰,۶	۰,۹	۰,۹	۱۰۰
۷	ارائه لوایح مربوط به مرجع ملی هماهنگی و نیز قانون آموزش فنی و حرفه‌ای و مهارت‌آموزی	لایحه	۱	۱	۱	۱۰۰
۸	سهم آموزش‌های مهارتی تا پایان برنامه در نظام آموزش‌های رسمی آموزش متوسطه و آموزش عالی - آموزش و پرورش	درصد	۳۷	۳۸	۳۴,۷۹	۹۱,۵
۹	نسبت دانشجویان دوره‌های کاردانی مهارتی به کل دانشجویان	دانشجو	۲۳,۵	۲۴,۲	۱۲,۳	۵۰,۸

مأخذ: اطلاعات اخذشده از دستگاه‌ها: وزارت آموزش و پرورش، سازمان آموزش فنی و حرفه‌ای، دانشگاه جامع علمی کاربردی، دانشگاه فنی و حرفه‌ای، موسسه علمی کاربردی و مهارتی جهاد کشاورزی، موسسه علمی کاربردی صنعت آب و برق، موسسه علمی کاربردی مهارت، دانشگاه شهید رجایی و مرکز آمار کشور

۵-۳- عملکرد سازمان آموزش فنی حرفه‌ای کشور

عملکرد آموزشی سازمان آموزش فنی و حرفه‌ای کشور به‌عنوان بزرگ‌ترین دستگاه اجرایی که آموزش‌های غیررسمی ارائه می‌دهد به شرح زیر است:

۵-۳-۱- عملکرد آموزش‌های غیررسمی بر اساس نوع دوره آموزشی در سال ۱۳۹۶

جدول ۸: عملکرد آموزش‌های غیررسمی سازمان آموزش فنی و حرفه‌ای کشور در سال ۱۳۹۶

نوع دوره آموزشی	نفر-دوره		نفر-ساعت	
	مرد	زن	مرد	زن
HIV مثبت (ایدز)	۰	۱۷	۰	۳۰۶۰
ثابت تخصصی کشاورزی	۱۰۰۱۲	۱۶۲۷	۱۲۷,۶۱۳	۲۲۶,۰۸۷
سکونت‌گاه غیررسمی (حاشیه‌نشینی شهرها)	۱۳,۵۳۷	۴,۲۸۷	۲,۰۹۵,۷۷۷	۵۹۸,۷۱۲
کارگاه پادگان	۴۷۸	۵۵,۱۶۲	۹۸,۸۷۲	۶۰,۵۶,۲۹۹
کارگاه ثابت شهری	۱۳۵,۹۲۶	۲۲۷,۸۳۸	۲۱,۷۴۹,۰۵۴	۵۱,۷۷۸,۵۰۵
کارگاه روستا	۶۹,۲۶۰	۳۷,۰۹۴	۱۲,۵۷۶,۹۸۴	۵,۸۶۷,۷۴۵
کارگاه زندان	۵,۵۵۶	۵۷,۴۹۰	۱,۰۰۵,۱۳۴	۸,۷۰۰,۶۰۴
کارگاه سیار شهری	۴۹,۶۵۷	۲۷,۸۰۲	۸,۳۲۱,۶۴۵	۴,۶۳۷,۵۴۹
کارگاه صنایع - اصناف	۸,۹۳۱	۲۹,۷۷۴	۷۲۹,۳۶۰	۲,۰۱۱,۶۵۱
کارگاه صنایع - بین کارگاهی	۴۱	۳,۳۱۷	۳,۹۵۶	۱۸۵,۴۴۵
کارگاه صنایع - جوار کارگاهی	۳۸۸	۷۱,۵۷۳	۱,۲۰۹,۶۸۵	۲,۰۷۵,۳۸۴
کارگاه صنایع - ضمن کار	۹,۰۸۷	۶۶,۹۲۳	۶۰۶,۰۷۹	۴,۲۸۹,۵۹۵
کارگاه جوار دانشگاهی	۱۳,۲۶۸	۲۹,۲۸۹	۱,۴۰۲,۶۶۴	۲,۹۷۸,۰۸۲
کارگاه عشایری	۳,۴۷۶	۱,۷۸۴	۶۰۳,۹۲۹	۳۰۶,۰۱۹
کارگاه مهارت‌آموزی در محیط کار واقعی	۷,۴۳۰	۱۷,۷۵۷	۱,۳۲۹,۵۵۳	۳,۹۸۲,۴۷۸
مرکز ارتقا مهارت شهرک صنعتی	۲	۴۵۱	۴۸۰	۴۸,۱۲۷
مرکز تخصصی مهارت‌های پیشرفته	۱,۳۱۵	۱,۹۵۷	۱۳۸,۱۰۴	۲۶۴,۷۸۰
مرکز درمان اجباری معتادین بهبودیافته (ماده ۱۶)	۲۸۸	۲,۶۱۴	۵۱,۹۵۰	۳۸۵,۷۴۹
مرکز درمانی تحت پوشش بهزیستی مرکز ماده ۱۵ ترک اعتیاد	۱,۷۱۵	۴,۴۸۹	۲۴۷,۳۷۳	۶۲۱,۰۴۳
جمع کل	۳۲۱,۳۶۷	۶۴۱,۳۴۵	۵۲,۲۹۸,۲۱۱	۹۵,۰۱۶,۹۱۱

۵-۳- بررسی عملکرد

۵-۳-۱- عملکرد مرتبط با آموزش‌های فنی و حرفه‌ای در اجرای قانون حمایت از توسعه و اشتغال

پایدار در مناطق روستایی و عشایری

به لحاظ نقش و جایگاه بسیار بالای مناطق روستایی و عشایری در تولید و توسعه اقتصادی از جمله در اقتصاد کشاورزی و تأمین امنیت غذایی جامعه، توسعه و عمران روستایی در چند دهه اخیر یکی از دغدغه‌های اصلی اکثر کشورهای در حال توسعه و کشور ما بوده است. از این رو طبیعی به نظر می‌رسد که کاهش بیکاری و اشتغال‌زایی به‌ویژه در مناطق روستایی، عشایری و محروم همواره به‌عنوان یکی از اهداف کلان توسعه مورد توجه متولیان، سیاست‌گذاران و برنامه‌ریزان بوده و هست. بر این اساس سرمایه‌گذاری در زیرساخت‌های روستایی و

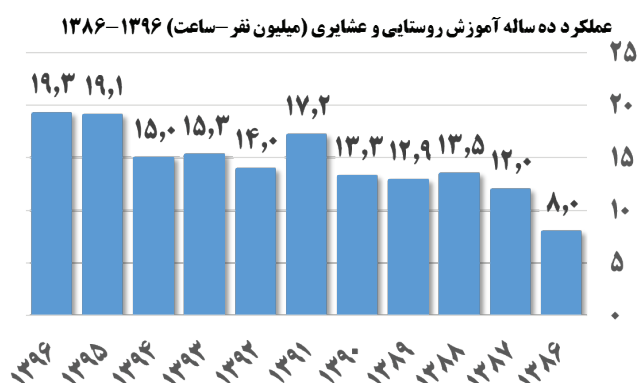
از جمله در امر تربیت و توانمندسازی نیروی انسانی ماهر بومی، لازمه توسعه مناطق روستایی و تقویت وضعیت رفاه اجتماعی محسوب می‌گردد که در این میان نقش دولت در برنامه‌ریزی و ایجاد بسترهای قانونی و سرمایه‌گذاری‌های اساسی غیرقابل انکار است. برآورد حداقل نیاز آموزشی جامعه هدف با تأکید بر آموزش مستمر در مناطق روستایی و عشایری به شرح جدول ۹ می‌باشد:

جدول ۹: حداقل نیاز آموزشی سالیانه جمعیت فعال و غیرفعال اقتصادی مناطق روستایی به نفر-ساعت (با فرض اینکه تنها به ده درصد جمعیت غیرفعال اقتصادی آموزش ارائه شود)

شرح	شاغل - غیر شاغل	تعداد نفر (میلیون)	حداقل سرانه آموزشی (ساعت)	جمع آموزش مورد نیاز (میلیون نفر-ساعت)
جمعیت در سن کار	شاغل	۶	۳۰	۱۸۰
	فاقد شغل	۰.۹	۱۲۰	۱۰۸
جمعیت غیرفعال اقتصادی	-	۱۰.۷	۶۰	۶۴۲
جمع کل		۱۷.۶	۲۱۰	۳۵۲.۲

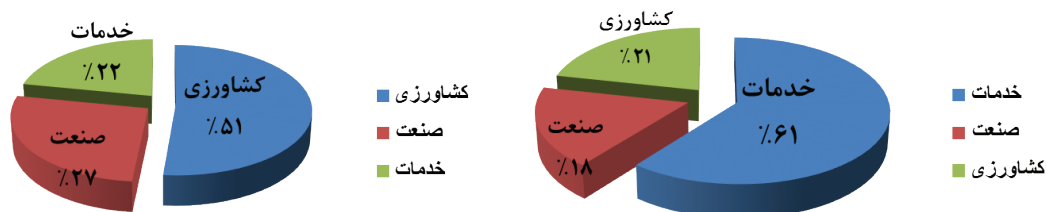
جدول ۱۰: عملکرد آموزش‌های روستایی و عشایری در سال ۱۳۹۶ و شش ماه اول سال ۱۳۹۷

بازه زمانی گزارش	عملکرد (نفر-دوره)	عملکرد (نفر ساعت)	معرفی به آزمون (نفر)	تعداد روستا/کانون عشایری مجری آموزش	تعداد دوره آموزشی	تعداد عناوین حرفه
۱۳۹۶	۱۱۱۶۰۹	۱۹۳۵۴۶۷۷	۷۷۷۹۵	۲۶۸۵	۷۳۰۲	۸۸۸
شش‌ماهه ۱۳۹۷	۵۳۱۴۵	۸۰۷۰۷۶۸	۲۷۳۸۸	۱۸۰۴	۳۴۹۲	۶۷۲



شاخص نیروی کار به تکنیک بخش های عمده اقتصادی در مناطق روستایی

سهم آموزش های روستایی و عشایری در مناطق روستایی و عشایری در سال ۱۳۹۷



منبع: مرکز آمار ایران، آمارگیری نیروی کار تابستان ۱۳۹۳

نمودار ۲: داده نمایی از عملکرد آموزش های روستایی و عشایری

- با هدف گذاری برای مهارت آموزی در ۱۶۹۹ طرح اشتغال زائی سازمان آموزش فنی و حرفه ای کشور می تواند به بیش از ۶۰ درصد افراد اشتغال یافته روستایی خدمات منتورینگ ارائه دهد.

۵-۳-۲- عملکرد آموزش‌های مشاغل خانگی

جدول ۱۱: گزارش عملکرد آموزشی در حوزه آموزش مشاغل خانگی ۹۰ تا ۹۷

سال	نفر دوره	نفر ساعت
۱۳۹۰	۱۸۱۰۹۶	۳۷۸۹۷۱۰۵
۱۳۹۱	۲۲۴۴۸۳	۵۹۷۰۴۹۴۰
۱۳۹۲	۲۲۱۱۰۳	۳۹۵۹۸۱۸۸
۱۳۹۳	۱۸۸۳۰۸	۳۴۱۱۹۸۸۵
۱۳۹۴	۱۱۴۷۴۲	۱۹۵۵۶۹۰۶
۱۳۹۵	۱۰۸۳۸۹	۲۱۹۶۰۵۸۰
۱۳۹۶	۸۹،۹۳۴	۱۷،۱۱۰،۹۱۹
۶ ماهه ۱۳۹۷	۶۱،۰۰۰	۹،۰۰۰،۰۰۰
جمع کل	۱،۱۸۹،۰۵۵	۲۳۸،۹۴۸،۵۲۳

منبع: گزارش عملکرد آموزشی در حوزه آموزش مشاغل خانگی ۹۰ تا ۹۷، سازمان آموزش فنی و حرفه‌ای کشور

۶- تحلیل اعتبارات هزینه‌ای بخش

هرساله در قوانین بودجه سنواتی منابع قابل توجهی برای بخش آموزش فنی و حرفه‌ای و مهارت‌آموزی در قالب اعتبارات هزینه‌ای و تملک دارایی‌های سرمایه‌ای برای دستگاه‌های اجرایی ضمن ردیف‌های بودجه‌ای ملی و استانی منظور می‌شود. این اعتبارات در قالب برنامه‌های عملیاتی مرتبط از فصل آموزش و یا سایر فصل‌ها برای آن دسته از دستگاه‌های اجرایی که وظیفه ارائه این آموزش‌ها را بر عهده دارند منظور می‌شود. اعتبارات بخش آموزش فنی و حرفه‌ای و مهارت‌آموزی در بودجه‌های سالانه با شماره طبقه‌بندی ۱۸۰۲۰ ذیل ۸۲ دستگاه‌های اجرایی درج می‌گردد که از نظر تعداد دستگاه اجرایی، سهم دانشگاه‌های علوم پزشکی ۶۷ درصد (۵۵ دستگاه اجرایی) و سهم سایر دستگاه‌های اجرایی ۳۳ درصد (۲۷ دستگاه) می‌باشد در ادامه گزارش فقط ۷ دستگاه اجرایی که از فصل آموزش‌های فنی و حرفه‌ای و مهارت‌آموزی اعتبار دریافت نموده و سیاستگذاری این دستگاه‌ها در امور آموزش و پرورش عمومی و فنی و حرفه‌ای سازمان برنامه و بودجه کشور انجام شده، ارائه می‌گردد که شامل سازمان آموزش فنی و حرفه‌ای کشور، وزارت آموزش و پرورش، موسسه علمی کاربردی صنعت آب و برق، موسسه علمی کاربردی مهارتی جهاد کشاورزی، دانشگاه جامع علمی کاربردی، دانشگاه فنی و حرفه‌ای، دانشگاه تربیت دبیر شهید رجایی می‌باشد. به‌طور کلی حدود ۱،۸ درصد از کل اعتبارات هزینه‌ای و تملک دارایی‌های سرمایه‌ای کشور به فصل آموزش فنی و حرفه‌ای و مهارت‌آموزی اختصاص داده شده است.

در جدول ۱۲، ۱۳ و ۱۴ عملکرد اعتبارات هزینه‌ای و تملک دارایی‌های سرمایه‌ای دستگاه‌های اجرایی بخش به تفکیک برنامه آمده است. با توجه به اینکه مجموع اعتبارات مصوب هزینه‌ای بخش فنی و حرفه‌ای و مهارت‌آموزی در سال ۱۳۹۶ برابر با ۴۰۶۳۰ میلیارد ریال می‌باشد که ۳۷۵۵۱ میلیارد ریال آن از محل بودجه عمومی دولت (۹۲،۴ درصد) و ۳۰۷۹ میلیارد ریال از محل اعتبارات اختصاصی (۷،۵ درصد) و ۶۹۶ میلیارد ریال (۲ درصد) از محل ردیف‌های متفرقه در قانون بودجه سالانه لحاظ شده است؛ که جمعاً ۴۳۰۸۳ میلیارد ریال اعتبار این بخش دریافت کرده است. سهم اعتبارات از محل عمومی ۹۳،۸ درصد (۴۰۴۵۲ میلیارد ریال)

و سهم اعتبارات اختصاصی ۷ درصد (۲۶۳۰ میلیارد ریال) و از محل ردیف‌های متفرقه ۱۴۴ میلیارد ریال (۱۶ درصد) می‌باشد. اعتبارات هزینه‌ای بخش در سال ۱۳۹۶ در قالب ۱۳ برنامه (از محل بودجه عمومی) هزینه گردیده است که از این تعداد ۵ برنامه از هر دو محل بودجه عمومی و اختصاصی اعتبار دریافت نموده‌اند.

وضعیت اعتبارات هزینه‌ای مصوب از محل بودجه عمومی بخش فنی و حرفه‌ای و مهارت‌آموزی در سال ۱۳۹۶، نشان می‌دهد ۳۷۵۵۱ میلیارد ریال بوده که اعتبارات تخصیص یافته به این بخش ۴۰۴۵۲ میلیارد ریال می‌باشد که افزایش تخصیص نسبت به مصوب ۱۰۷ درصد می‌باشد که عمده دلیل آن تأمین کسری اعتبار وزارت آموزش و پرورش بوده است. اگر رقم اعتبارات فنی و حرفه‌ای و کاردانش وزارت آموزش و پرورش از سرجمع ارقام کسر شود رقم مصوب اعتبارات هزینه‌ای این بخش ۱۰۷۷۴ میلیارد ریال خواهد بود که ۹۰٫۲ درصد از اعتبارات به بخش یادشده تخصیص داده شده است. همان‌طور که می‌دانیم آموزش‌های فنی و حرفه‌ای و مهارت‌آموزی در سه سطح برگزار می‌شود که عبارت‌اند از:

۱- آموزش‌های رسمی متوسطه: مجری این آموزش‌ها، وزارت آموزش و پرورش است و کلیه فعالیت‌های هنرستان‌های کاردانش و فنی و حرفه‌ای را شامل می‌شود. ۷۱ درصد از اعتبارات مصوب و ۷۶ درصد از اعتبارات تخصیص یافته بخش را به خود اختصاص داده است.

۲- آموزش‌های رسمی عالی: مجری این آموزش‌ها دانشگاه‌ها و مراکز و مؤسسات علمی و کاربردی می‌باشند که آموزش‌های کاردانی مهارتی و کارشناسی مهارتی را به عهده دارد. در این گزارش اطلاعات دستگاه‌های موسسه علمی کاربردی صنعت آب و برق، موسسه علمی کاربردی مهارتی جهاد کشاورزی، دانشگاه جامع علمی کاربردی، دانشگاه فنی و حرفه‌ای، دانشگاه تربیت دبیر شهید رجایی درج گردیده است که در آن‌ها ۱۲ درصد از اعتبارات مصوب و ۱۰ درصد از اعتبارات تخصیص یافته برای این نوع آموزش‌ها در نظر گرفته شده است.

۳- آموزش‌های غیررسمی: مجریان این آموزش‌ها اکثر دستگاه‌هایی اجرایی می‌باشند که برنامه‌هایی همچون آموزش‌های شغلی، آموزش‌های غیررسمی را دارند که در ابتدای گزارش توضیح داده شد را شامل می‌شود. در این گزارش اطلاعات سازمان آموزش فنی و حرفه‌ای کشور، موسسه علمی کاربردی صنعت آب و برق، موسسه علمی کاربردی مهارتی جهاد کشاورزی، لحاظ شده که ۱۶ درصد از اعتبارات مصوب و ۱۴ درصد از اعتبارات تخصیص یافته به این آموزش‌ها اختصاص داده شده است.

جدول ۱۴ مربوط به اعتبارات تملک دارایی‌های سرمایه‌ای به تفکیک برنامه بخش آموزش فنی و حرفه‌ای و مهارت‌آموزی در سال ۱۳۹۶ می‌باشد، این بخش از ۲۵۸۵ میلیارد ریال اعتبارات مصوب، رقم ۲۱۵۶ میلیارد ریال را دریافت و هزینه کرده است که میزان تحقق اعتبارات این بخش ۸۳٫۴ درصد بوده که به نسبت سایر دستگاه‌های اجرایی با توجه به شرایط اعتباری کشور رقم مناسبی را به خود اختصاص داده است. اعتبارات تملک دارایی‌های سرمایه‌ای بخش در قالب ۵ برنامه مشتمل بر برنامه آموزش کاردانی، برنامه آموزش غیررسمی فنی و حرفه‌ای و مهارتی، برنامه تأمین، توسعه، مقاوم‌سازی، تعمیر، تجهیز و نگهداری فضاها، ساختمان‌ها، اماکن و ماشین‌آلات، برنامه حمایت از توسعه علوم و فناوری‌های نوین و برنامه آموزش دوره دوم متوسطه فنی و حرفه‌ای هزینه گردیده که بیشترین سهم از اعتبارات تملک دارایی‌های سرمایه‌ای برای برنامه آموزش کاردانی مهارتی (۵۸ درصد) است. برنامه آموزش دوره دوم متوسطه فنی و حرفه‌ای ۲۱٪، برنامه آموزش غیررسمی فنی و حرفه‌ای و مهارتی ۲۰٪، برنامه توسعه مقاوم‌سازی، تعمیر، تجهیز و نگهداری فضاها، ساختمان‌ها، اماکن و ماشین‌آلات با ۰٫۱ درصد در رتبه‌های بعدی قرار دادند و کمترین اعتبار نیز به برنامه توسعه مقاوم‌سازی، تعمیر،

تجهیز و نگهداری فضاها، ساختمان‌ها، اماکن و ماشین‌آلات اختصاص داده شده است. تخصیص اعتبارات این برنامه‌ها به ترتیب اعتبارات مصوب صورت گرفته است.

در نهایت متوسط تخصیص ۸۳ درصدی تملک دارائی‌های سرمایه‌ای نسبت به مصوب بخش آموزش فنی و حرفه‌ای و مهارت‌آموزی در سال ۱۳۹۶ نشان‌دهنده توجه به تجهیز هنرستان‌ها و مراکز آموزشی ذی‌ربط می‌باشد.

جدول ۱۲- اعتبارات هزینه‌ای از محل بودجه عمومی-ارقام به میلیون ریال

شماره برنامه	عنوان برنامه اجرایی	سال ۱۳۹۶	
		مصوب	عملکرد
۱۸۰۲۰۰۳۰۰۰	برنامه آموزش زنان روستایی	۵۱۰۴۴	۴۵۰۳۱۹
۱۸۰۲۰۰۵۰۰۰	برنامه آموزش غیررسمی فنی و حرفه‌ای و مهارتی	۵۰۹۲۱۰۷۵۸	۵۰۴۸۰۰۱۶۴
۱۸۰۲۰۰۷۰۰۰	برنامه آموزش‌های شغلی	۸۰۲۹۳	۹۷۷
۱۸۰۲۰۰۸۰۰۰	برنامه آموزش کاردانی مهارتی	۳۰۸۰۵۰۳۸	۳۰۳۸۱۰۵۹۹
۱۸۰۲۰۰۹۰۰۰	برنامه آموزش کارشناسی مهارتی	۷۰۳۰۲۸۹	۶۱۳۰۰۵۶
۱۸۰۲۰۱۷۰۰۰	برنامه توسعه کارآفرینی	۸۰۸۰۰	۷۰۸۱۳
۱۸۰۲۰۱۵۰۰۰	برنامه تدوین استاندارد مهارت	۴۱۰۴۲۲	۲۷۰۹۱۰
۱۸۰۲۰۱۸۰۰۰	برنامه سنجش مهارت	۱۴۶۰۹۳۹	۷۳۰۳۶۸
۱۸۰۲۰۰۱۰۰۰	برنامه آموزش دوره دوم متوسطه فنی و حرفه‌ای	۱۰۰۹۶۴۰۲۳۰	۱۳۰۴۰۲۰۴۶۳
۱۸۰۲۰۰۲۰۰۰	برنامه آموزش دوره دوم متوسطه کاردانش	۱۵۰۸۰۰۰۶۳۰	۱۷۰۳۳۰۰۶۲۴
۱۸۰۲۰۱۱۰۰۰	برنامه آموزش دوره متوسطه حرفه‌ای دانش	۱۱۰۶۸۵	۵۰۹۶۴
۱۸۰۲۰۱۴۰۰۰۰	برنامه بهبود فعالیت‌های فرهنگی	۱۰۰۲۲۲	۹۰۷۰۲
۱۸۰۲۰۱۹۰۰۰	برنامه ارتقا فعالیت‌های آموزشی و کمک آموزشی	۷۷۰۴۷۶	۷۳۰۵۱۷
	جمع	۳۷۰۵۵۰۰۹۳۶	۴۰۰۴۵۲۰۴۷۶

جدول ۱۳- اعتبارات هزینه‌ای از محل اختصاصی به تفکیک برنامه-ارقام به میلیون ریال

سال ۱۳۹۶			عنوان برنامه اجرایی	شماره برنامه
درصد تحقق	عملکرد	مصوب		
۷۴٫۴	۱۶۸٫۶۸۱	۲۲۶٫۷۰۰	برنامه آموزش غیررسمی فنی و حرفه‌ای و مهارتی	۱۸۰۲۰۰۵۰۰۰
۹۱٫۴	۱۰۱۰۴٫۲۳۸	۱۰۲۰۷٫۹۳۷	برنامه آموزش کاردانی مهارتی	۱۸۰۲۰۰۸۰۰۰
۸۰٫۴	۲۴۵٫۹۵۱	۳۰۶٫۰۵۷	برنامه آموزش کارشناسی مهارتی	۱۸۰۲۰۰۹۰۰۰
۶۰٫۵	۶۷٫۰۸۹	۱۱۰٫۸۷۲	برنامه بهبود فعالیت‌های فرهنگی	۱۸۰۲۰۱۴۰۰۰۰
۸۵٫۱	۱۰۴۴٫۶۲۳	۱۰۲۲۷٫۴۵۹	برنامه ارتقا فعالیت‌های آموزشی و کمک آموزشی	۱۸۰۲۰۱۹۰۰۰
۸۵٫۴	۲۰۶۳۰٫۵۸۲	۳۰۷۹۰٫۰۲۵	جمع	

جدول ۱۴- اعتبارات تملک دارایی‌های سرمایه‌ای بخش فنی و حرفه‌ای و مهارت آموزی-ارقام به میلیون ریال

تخصیص ۱۳۹۶	مصوب ۱۳۹۶	عنوان برنامه	کد برنامه
۱۰۲۰۴٫۴۹۷	۱۰۵۰۷٫۵۸۳	برنامه آموزش کاردانی مهارتی	۱۸۰۲۰۰۸۰۰۰
۴۲۴٫۵۷۵	۵۱۸٫۸۶۶	برنامه آموزش غیررسمی فنی و حرفه‌ای و مهارتی	۱۸۰۲۰۰۵۰۰۰
۲۰۶۰۳	۲۰۷۵۸	برنامه تأمین، توسعه، مقاوم‌سازی، تعمیر، تجهیز و نگهداری فضاها، ساختمان‌ها، اماکن و ماشین‌آلات	۱۸۰۲۰۲۰۰۰۰
۵۲۴٫۸۰۳	۵۵۶٫۲۳۰	برنامه آموزش دوره دوم متوسطه فنی و حرفه‌ای	۱۸۰۲۰۰۱۰۰۰
۲۱۵۶۴۷۸	۲۵۸۵۴۳۷	جمع کل	

مجموع اعتبارات هزینه‌ای بخش که در قانون بودجه سال ۱۳۹۷ کل کشور و لایحه بودجه سال ۱۳۹۸ پیش‌بینی شده در جدول ۱۵ آمده است.

جدول ۱۵: اعتبارات دستگاه‌های بخش آموزش فنی و حرفه‌ای در سال‌های ۱۳۹۷ و ۱۳۹۸ (ارقام به میلیون ریال)

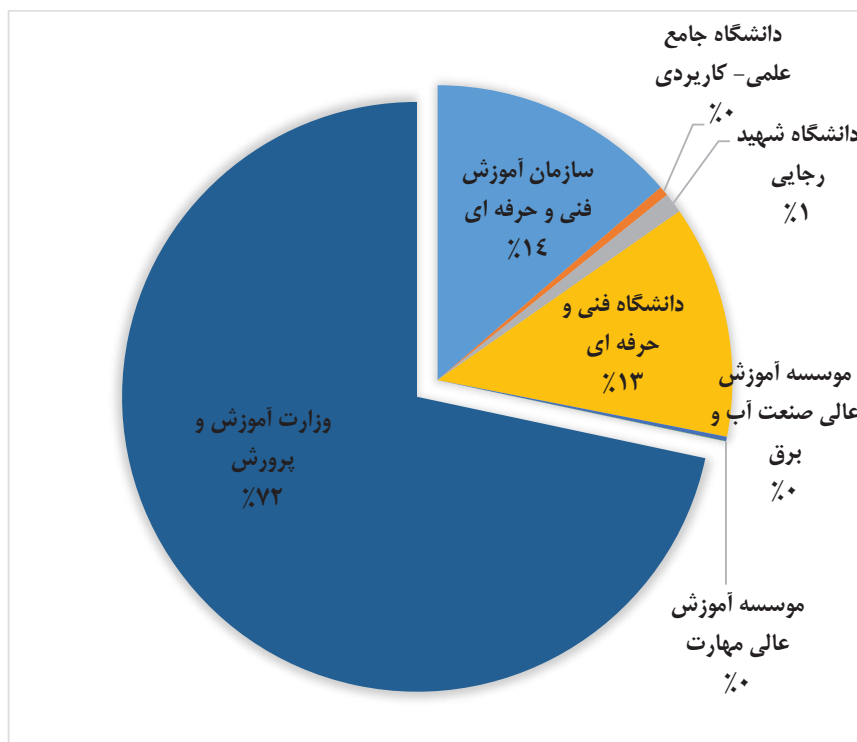
اعتبار سال ۱۳۹۸			اعتبار سال ۱۳۹۷				عنوان دستگاه
درصد رشد به ابلاغی	درصد رشد به مصوب	لایحه	درصد تخصیص	تخصیص ۹ ماهه	ابلاغی	مصوب	
۱۷,۵۱	۱۳,۹۸	۸,۱۰۵,۰۹۰	۶۵	۴۴۸۳۲۹۶	۶,۸۹۷,۳۷۹	۷,۱۱۰,۷۰۰	سازمان آموزش فنی و حرفه‌ای
۲۰,۹	۱۷,۲۷	۳۱۵,۹۳۶	۷۵	۱۹۵۹۸۶	۲۶۱,۳۱۷	۲۶۹,۴۰۰	دانشگاه جامع علمی، کاربردی
۲۶,۵۸	۲۲,۷۸	۸۱۱,۵۸۵	۶۱	۳۹۱۱۱۴	۶۴۱۱۷۰	۶۶۱,۰۰۰	وزارت آموزش و پرورش - برون‌سپاری و توسعه مشارکت در آموزش‌های کار و دانش
۱۶,۹۵	۱۳,۴۴	۶۵۲,۳۰۰	۶۷	۳۷۳,۶۹۲	۵۵۷,۷۴۹	۵۷۵,۰۰۰	دانشگاه شهید رجائی
۱۶,۴۹	۱۳	۷,۵۳۵,۰۶۶	۷۰,۲۹	۴,۵۴۶,۱۴۷	۶,۴۶۸,۱۵۴	۶,۶۶۸,۲۰۰	دانشگاه فنی و حرفه‌ای
۲۳,۷۱	۲۰	۱۴۱,۶۰۰	۷۰	۸۰,۱۲۲	۱۱۴,۴۶۰	۱۱۸,۰۰۰	موسسه آموزش عالی علمی - کاربردی صنعت آب و برق (کمک) ۱
۱۲۰	۱۱۴	۶۹۰,۸۴۳	۶۶,۰۲	۲۰۶,۸۴۴	۳۱۳,۳۱۱	۳۲۳,۰۰۰	موسسه آموزش عالی علمی، کاربردی جهاد کشاورزی
۳۰,۹	۰	۱۲۳۰۰	۷۰	۸۳۵۲	۱۱,۹۳۱	۱۲,۳۰۰	وزارت تعاون کار و رفاه اجتماعی - کمک به موسسه آموزش عالی علمی کاربردی مهارت
۱۹	۱۶	۱۸,۲۱۱,۰۷۳	۶۷,۳۸	۱۰,۲۸۵,۵۵۳	۱۵,۲۶۵,۴۷۱	۱۵,۷۳۷,۶۰۰	جمع

۶-۱- وضعیت اعتبارات بخش آموزش‌های فنی و حرفه‌ای در لایحه بودجه ۱۳۹۸

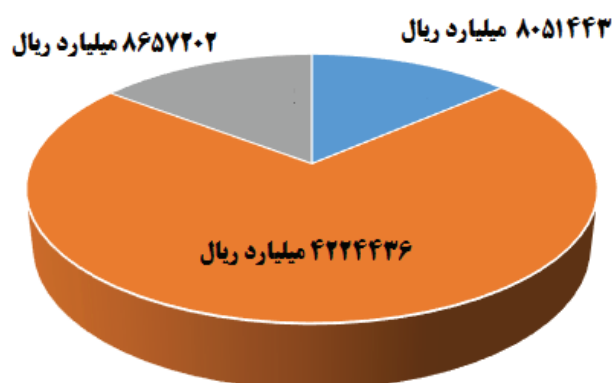
مجموع اعتبارات هزینه‌ای پیش‌بینی‌شده در بخش آموزش فنی و حرفه‌ای و مهارتی بدون احتساب سهم وزارت آموزش و پرورش، در لایحه بودجه سال ۱۳۹۸ کل کشور به میزان ۱۸,۲۱۱,۰۸۳ میلیون ریال می‌باشد که این میزان نسبت به اعتبار مصوب سال گذشته حدود ۱۶ درصد رشد داشته است. از این میزان سهم سازمان آموزش فنی و حرفه‌ای کشور با ۸,۱۰۵,۰۹۰ میلیون ریال حدود ۴۴,۳ درصد، سهم دانشگاه فنی حرفه‌ای با ۷,۵۳۵,۰۶۶ میلیون ریال (حدود ۴۱ درصد از اعتبارات)، دانشگاه جامع علمی کاربردی ۳۱۵,۹۳۶ میلیون ریال (۱,۷ درصد از اعتبارات)، دانشگاه شهید رجائی ۶۵۲,۳۰۰ میلیون ریال (۳,۶ درصد از اعتبارات)، موسسه آموزش عالی علمی کاربردی صنعت آب و برق ۱۴۱,۶۰۰ میلیون ریال (۱ درصد از اعتبارات)، موسسه آموزش عالی علمی کاربردی و مهارتی جهاد کشاورزی ۶۹۰,۸۴۳ میلیون ریال (۴ درصد از اعتبارات) و موسسه آموزش عالی علمی کاربردی مهارت ۱۲,۳۰۰ میلیون ریال (۰,۱ درصد از اعتبارات) می‌باشد. همچنین میزان اعتبار ردیف برون‌سپاری برابر با ۸۱۱,۵۸۵ میلیون ریال (۴,۴ درصد از اعتبارات) است. همچنین اعتبارات تملک دارایی‌های سرمایه‌ای در این بخش در لایحه بودجه سال ۱۳۹۸ کل کشور نسبت به اعتبار مصوب سال گذشته حدود ۲۷ درصد رشد را نشان می‌دهد.

همان‌گونه که اشاره شده اعتبارات ارائه شده در جدول شماره ۱۵ مربوط به دستگاه‌های مجری ارائه آموزش‌های فنی و حرفه‌ای تحت پوشش امور آموزش و پرورش عمومی و فنی و حرفه‌ای می‌باشد و در صورت

در نظر گرفتن سهم اعتبارات آموزش متوسطه فنی و حرفه‌ای و کار دانش ذیل وزارت آموزش و پرورش، سهم اعتبارات آموزش فنی و حرفه‌ای از رقم ۱۸,۲۱۱,۰۸۳ به رقم ۵۱,۳۰۲,۵۹۰ میلیون ریال افزایش می‌یابد؛ که در نمودار شماره ۳ درصد سهم هر کدام از دستگاه‌های بخش را نشان داده‌ایم.



نمودار ۳: اعتبارات آموزش فنی و حرفه‌ای دستگاه‌های اجرایی تحت پوشش امور آموزش و پرورش عمومی و فنی حرفه‌ای در لایحه ۹۸



- آموزش رسمی متوسطه فنی و حرفه‌ای
- آموزش رسمی عالی فنی و حرفه‌ای
- آموزش غیر رسمی فنی و حرفه‌ای

نمودار ۴: اعتبارات انواع آموزش فنی و حرفه‌ای در لایحه بودجه ۹۸

۲-۶- جهت‌گیری‌های عمده در بودجه ۱۳۹۸

از جهت‌گیری‌های قابل توجه در پیش‌بینی لایحه بودجه سال ۱۳۹۸ در حوزه آموزش‌های فنی حرفه‌ای می‌توان به موارد زیر اشاره نمود:

- ۱- توجه به سیاست‌های ابلاغی برنامه ششم توسعه،
 - ۲- توسعه آموزش فنی و حرفه‌ای مهارتی در استان سیستان و بلوچستان و منطقه مکران با پیش‌بینی فعالیت اعتبارات دستگاه‌های سازمان آموزش فنی و حرفه‌ای کشور و موسسه آموزش عالی علمی کاربردی و مهارتی جهاد کشاورزی (جدول ۱۶).
- وضعیت بودجه دستگاه‌های بخش را در جداول ۲۵ و ۲۶ مشاهده می‌کنید.

جدول ۱۶: وضعیت اعتبارات حوزه آموزش مهارتی در منطقه مکران و سیستان و بلوچستان در لایحه بودجه سال ۱۳۹۸

عنوان برنامه	عنوان فعالیت	سنجه عملکرد	مقدار	اعتبار (میلیون ریال)
سازمان آموزش فنی و حرفه‌ای				
برنامه آموزش غیررسمی فنی و حرفه‌ای و مهارتی	توسعه آموزش فنی و حرفه‌ای مهارتی استان سیستان و بلوچستان	نفر-ساعت	۱۷۵۵۰۰	۷۴۸۲
برنامه آموزش غیررسمی فنی و حرفه‌ای و مهارتی	توسعه آموزش فنی و حرفه‌ای مهارتی مکران	نفر-ساعت	۹۲۰۰۰۰	۸۶۱۴۰
موسسه آموزش عالی علمی کاربردی و مهارتی جهاد کشاورزی				
برنامه آموزش غیررسمی فنی و حرفه‌ای و مهارتی	توسعه آموزش گروه کشاورزی در استان سیستان و بلوچستان	نفر-ساعت	۴۰۰۰۰۰	۱۷۰۰۰
برنامه آموزش غیررسمی کشاورزی در مناطق کمتر توسعه‌یافته	توسعه آموزش گروه کشاورزی در منطقه مکران	نفر-ساعت	۱۶۰۰۰۰	۸۰۰۰

۳- توسعه خدمات آموزشی در سکونت‌گاه‌های غیررسمی و حاشیه شهرها با پیش‌بینی فعالیت ذیل اعتبارات سازمان آموزش فنی و حرفه‌ای کشور (جدول ۱۷) با توجه به سیاست‌های کلان کشور و ماده ۸۰ قانون برنامه ششم در کاهش معضلات حاشیه‌نشینی و آسیب‌های اجتماعی و همچنین نقش مؤثر آموزش‌های مهارتی در اشتغال‌زایی و کاهش فقر، فعالیت توسعه خدمات آموزشی در سکونتگاه‌های غیررسمی و حاشیه شهرها ذیل برنامه آموزش غیررسمی فنی حرفه‌ای و مهارتی در اعتبارات سازمان آموزش فنی و حرفه‌ای پیش‌بینی شده است.

جدول ۱۷: وضعیت اعتبارات مصوب برای سکونتگاه‌های غیررسمی و حاشیه شهرها در لایحه بودجه سال ۱۳۹۸

عنوان برنامه	عنوان فعالیت	سنجه عملکرد	مقدار	اعتبار (میلیون ریال)
سازمان آموزش فنی و حرفه‌ای				
برنامه آموزش غیررسمی فنی و حرفه‌ای و مهارتی	توسعه خدمات آموزشی در سکونتگاه‌های غیررسمی و حاشیه شهرها	هزار نفر-ساعت	۱۷۵۰	۸۴۱۳۸

۴- کمک به اداره هنرستان‌های مناطق محروم و کم برخوردار و برون‌سپاری آموزش کاردانش (جدول ۱۸)

جدول ۱۸: وضعیت اعتبارات برون‌سپاری و توسعه مشارکت در آموزش‌های کار و دانش در لایحه بودجه سال ۱۳۹۸

عنوان برنامه	عنوان فعالیت	سنجه عملکرد	مقدار	اعتبار (میلیون ریال)
وزارت آموزش و پرورش - برون‌سپاری و توسعه مشارکت در آموزش‌های کار و دانش				
برنامه آموزش دوره دوم متوسطه کار و دانش	خرید خدمات آموزش‌های علمی و کارگاهی (برون‌سپاری)	دانش‌آموز	۷۰۰۰۰	۸۱۱۵۸۵

۵- اجرای دوره‌های آموزشی بازار کار، اشتغال و کارآفرینی با پیش‌بینی فعالیت‌هایی ذیل اعتبارات دستگاه‌های سازمان آموزش فنی و حرفه‌ای کشور، دانشگاه فنی و حرفه‌ای و موسسه آموزش عالی علمی کاربردی و مهارتی جهاد کشاورزی (جدول ۱۹).

جدول ۱۹: وضعیت اعتبارات برای حمایت از کارآفرینی و اشتغال در لایحه بودجه سال ۱۳۹۸

عنوان برنامه	عنوان فعالیت	سنجه عملکرد	مقدار	اعتبار (میلیون ریال)
سازمان آموزش فنی و حرفه‌ای				
برنامه مشاوره شغلی، هدایت آموزشی و رهگیری اشتغال مهارت‌آموختگان	مشاوره شغلی و هدایت آموزشی مهارت‌آموختگان	هزار نفر کارآموز	۶۴۵	۱۸۶۲۶
برنامه مشاوره شغلی، هدایت آموزشی و رهگیری اشتغال مهارت‌آموختگان	رهگیری اشتغال مهارت‌آموختگان	هزار نفر کارآموز	۱۷۸	۶۲۰۹
موسسه آموزش عالی علمی کاربردی و مهارتی جهاد کشاورزی				
برنامه توسعه کارآفرینی	تجاری‌سازی فن‌آوری‌های پیشرفته	طرح	۴۵	۸۲۶۰
برنامه توسعه کارآفرینی	راه‌اندازی هسته‌های فن‌آوری کشاورزی	طرح	۱۵	۳۷۵۰
دانشگاه فنی و حرفه‌ای				
برنامه آموزش کردانی مهارتی	حمایت از فن‌آفرینی و ایده‌های برتر مهارتی	پروژه	۱۷۰	۳۰۰۹۷
برنامه آموزش کارشناسی مهارتی	حمایت از فن‌آفرینی و ایده‌های برتر مهارتی	پروژه	۱۱۵	۲۰۰۶۰

۶- آموزش متوسطه فنی و حرفه‌ای کشاورزی به دانش‌آموزان با پیش‌بینی فعالیت‌هایی ذیل اعتبارات موسسه آموزش عالی علمی کاربردی و مهارتی جهاد کشاورزی باهدف تربیت «کشاورز آینده» (جدول ۲۰).

جدول ۲۰: وضعیت اعتبارات آموزش‌های مهارتی کشاورزی در لایحه بودجه سال ۱۳۹۸

عنوان برنامه	عنوان فعالیت	سنجه عملکرد	مقدار	اعتبار (میلیون ریال)
موسسه آموزش عالی علمی کاربردی و مهارتی جهاد کشاورزی				
برنامه آموزش دوره دوم متوسطه فنی و حرفه‌ای	کمک به آموزش دانش‌آموزان در مراکز آموزشی و هنرستان‌های شبانه‌روزی وابسته	هنرآموز	۶۵۰	۱۱۷۰۰
برنامه آموزش دوره دوم متوسطه کاردانش	کمک به آموزش دانش‌آموزان در مراکز آموزشی و هنرستان‌های شبانه‌روزی وابسته	هنرآموز	۱۳۵۰	۲۴۲۰۰

۷- برنامه آموزش زنان روستایی با پیش‌بینی فعالیت‌هایی ذیل اعتبارات موسسه آموزش عالی علمی کاربردی و مهارتی جهاد کشاورزی (جدول ۲۱).

جدول ۲۱: وضعیت اعتبارات آموزش‌های مهارتی برای زنان روستایی در لایحه بودجه سال ۱۳۹۸

عنوان برنامه	عنوان فعالیت	سنجه عملکرد	مقدار	اعتبار (میلیون ریال)
موسسه آموزش عالی علمی کاربردی و مهارتی جهاد کشاورزی				
برنامه آموزش زنان روستایی	آموزش فرآوری و کاهش ضایعات محصولات کشاورزی	نفر-ساعت	۴۰۰۰۰	۲۰۰۰۰
برنامه آموزش زنان روستایی	آموزش و توانمندی اقتصادی زنان روستایی	نفر-ساعت	۳۵۰۰۰	۲۱۰۰۰
برنامه آموزش زنان روستایی	کارورزی و تثبیت مهارت‌های زنان روستایی	نفر-ساعت	۴۰۰۰۰	۲۰۰۰۰

۸- آموزش مهارتی مناطق عشایری با پیش‌بینی فعالیت‌هایی ذیل اعتبارات موسسه آموزش عالی علمی کاربردی و مهارتی جهاد کشاورزی (جدول ۲۲).

جدول ۲۲: وضعیت اعتبارات آموزش مهارتی مناطق عشایری در لایحه بودجه سال ۱۳۹۸

عنوان برنامه	عنوان فعالیت	سنجه عملکرد	مقدار	اعتبار (میلیون ریال)
موسسه آموزش عالی علمی کاربردی و مهارتی جهاد کشاورزی				
برنامه آموزش غیررسمی کشاورزی در مناطق کمتر توسعه‌یافته	آموزش دام‌پروری و آبیان در مناطق عشایری	نفر-ساعت	۲۴۰۰۰	۱۱۰۰۰
برنامه آموزش غیررسمی کشاورزی در مناطق کمتر توسعه‌یافته	آموزش منابع طبیعی در مناطق عشایری	نفر-ساعت	۱۲۵۰۰	۵۲۵۰
برنامه آموزش غیررسمی کشاورزی در مناطق کمتر توسعه‌یافته	آموزش زراعت و باغبانی در مناطق عشایری	پروژه	۱۰۴۰۰۰	۴۳۷۶

۹- آموزش خوداشتغالی کشاورزی برای فارغ‌التحصیلان کشاورزی با پیش‌بینی فعالیت ذیل اعتبارات موسسه آموزش عالی علمی کاربردی و مهارتی جهاد کشاورزی (جدول ۲۳).

جدول ۲۳: وضعیت اعتبارات ویژه آموزش فارغ التحصیلان رشته کشاورزی در لایحه بودجه سال ۱۳۹۸

عنوان برنامه	عنوان فعالیت	سنجه عملکرد	مقدار	اعتبار (میلیون ریال)
موسسه آموزش عالی علمی کاربردی و مهارتی جهاد کشاورزی				
برنامه آموزش غیررسمی فنی و حرفه‌ای و مهارتی	آموزش خوداشتغالی کشاورزی برای فارغ التحصیلان رشته کشاورزی	نفر-ساعت	۵۰۰۰۰۰	۲۴۰۰۰

۱۰- آموزش بهره‌برداری بهینه از منابع آب با توجه به بحران خشک‌سالی در کشور و بیشترین مصرف و هدر رفت منابع آبی در بخش کشاورزی؛ ذیل اعتبارات موسسه آموزش عالی علمی کاربردی و مهارتی جهاد کشاورزی (جدول ۲۴).

جدول ۲۴: وضعیت اعتبارات حوزه آموزش مهارتی به منظور آموزش بهره‌برداری صحیح از منابع آبی در لایحه بودجه سال ۱۳۹۸

عنوان برنامه	عنوان فعالیت	سنجه عملکرد	مقدار	اعتبار (میلیون ریال)
موسسه آموزش عالی علمی کاربردی و مهارتی جهاد کشاورزی				
برنامه آموزش بهره‌برداری بهینه آب در کشاورزی	آموزش شیوه‌های آبیاری نوین در کشاورزی	نفر-ساعت	۱۳۰۰۰۰	۶۵۰۰
برنامه آموزش بهره‌برداری بهینه آب در کشاورزی	آموزش شیوه‌های بهره‌وری آب در کشاورزی	نفر-ساعت	۱۳۰۰۰۰	۶۵۰۰
برنامه آموزش بهره‌برداری بهینه آب در کشاورزی	آموزش شیوه‌های بهره‌برداری از آب‌های مرزی در کشاورزی	نفر-ساعت	۱۳۰۰۰۰	۶۵۰۰

جدول ۲۵: مقایسه اعتبارات برنامه‌های بخش آموزش فنی و حرفه‌ای در لایحه بودجه سال ۹۸ با قوانین بودجه سال‌های قبل (ارقام به میلیون ریال)

کد برنامه	عنوان برنامه‌های ذیل دستگاه‌ها در لایحه سال ۹۸	اعتبار ۹۵	اعتبار ۹۶	اعتبار ۹۷	اعتبار در لایحه ۹۸
۱۸۰۲۰۰۱۰۰۰	برنامه آموزش دوره دوم متوسطه فنی و حرفه‌ای	.	.	۸۱۲۵	۱۱۷۰۰
۱۸۰۲۰۰۲۰۰۰	برنامه آموزش دوره دوم متوسطه کار و دانش	.	.	۱۶۸۷۵	۲۴۳۰۰
۱۸۰۲۰۰۳۰۰۰	برنامه آموزش زنان روستایی	۱۷۰۰۰	۵۱۰۴۴	۵۴۸۸۰	۵۹۰۰۰
۱۸۰۲۰۰۵۰۰۰	برنامه آموزش غیررسمی فنی و حرفه‌ای و مهارتی	۳۰۰۰۰	۵۱۴۷۷	۵۵۸۵۰	۱۱۱۳۴۴
۱۸۰۲۰۰۷۰۰۰	برنامه آموزش‌های شغلی	۶۸۶۵	۵۰۰	۶۰۰	۷۰۰
۱۸۰۲۰۰۸۰۰۰	برنامه آموزش کاردانی مهارتی	۷۹۱۵۵	۱۰۰۴۱۰	۱۱۰۷۵۰	۵۳۵۰۵
۱۸۰۲۰۰۹۰۰۰	برنامه آموزش کارشناسی مهارتی	۴۵۹۰۹	۲۷۳۸۰	۳۰۶۷۰	۵۱۹۲۰
۱۸۰۳۰۰۰۶۰۰۰	برنامه آموزش کارشناسی ارشد	۲۰۰۰	۲۰۳۹	.	.
۱۸۰۲۰۱۷۰۰۰	برنامه توسعه کارآفرینی	۸۰۰۰	۸۸۰۰	۹۴۶۰	۱۲۰۱۰
۱۸۰۲۰۲۱۰۰۰	برنامه ترویج یافته‌ها و دانش کشاورزی	.	.	.	۳۱۸۲۳۸
۱۸۰۲۰۲۳۰۰۰	برنامه آموزش بهره‌برداری بهینه آب در کشاورزی	.	.	۱۵۳۶۰	۱۹۵۰۰
۱۸۰۲۰۲۴۰۰۰	برنامه آموزش غیررسمی کشاورزی در مناطق کمتر توسعه یافته	.	.	۲۰۴۳۰	۲۸۶۲۶
۱۰۰۲۰۵۷۰۰۰	برنامه توسعه دولت الکترونیک	۱۶۳	۱۸۰	.	.
۱۸۰۲۰۰۸۰۰۰	برنامه آموزش کاردانی مهارتی	۳۰۵۵۱۹۸	۳۶۵۴۹۶۷	۴۹۳۴۳۶۵	۴۳۱۱۵۱۴
۱۸۰۲۰۰۹۰۰۰	برنامه آموزش کارشناسی مهارتی	۵۲۹۲۴۵	۶۲۱۹۰۸	۸۲۷۵۹۶	۲۳۶۹۲۴۲
۱۸۰۳۰۰۵۰۰۰	برنامه آموزش کارشناسی	۳۳۰۷۲	۳۴۷۴۱	۴۶۲۲۲	۳۶۹۱۱
۱۸۰۳۰۰۸۰۰۰	برنامه ارائه خدمات رفاهی به دانشجویان	۵۳۶۷۸۰	۶۰۱۱۹۴	۸۰۰۰۲۰	۷۵۴۴۱۷
۱۸۰۳۰۰۹۰۰۰	برنامه ارائه خدمات فرهنگی به دانشجویان	۷۶۹۳	۸۶۱۶	۱۱۴۷۰	۱۲۰۴۴
۱۸۰۴۰۰۳۰۰۰	برنامه پژوهش‌های پایه‌ای دانشگاهی	۶۲۲۸	۶۹۷۵	۹۲۸۲	۹۷۴۶
۱۸۰۵۰۰۳۰۰۰	برنامه پژوهش‌های توسعه‌ای دانشگاهی	۲۶۳۲۵	۲۹۴۸۴	۳۹۲۴۵	۴۱۱۹۲
۱۸۰۲۰۰۹۰۰۰	برنامه آموزش کارشناسی مهارتی	۲۰۰۰۰	۲۰۶۰۰	۲۸۰۳۱	۴۵۳۲۷
۱۸۰۳۰۰۵۰۰۰	برنامه آموزش کارشناسی	۱۳۰۰۰۰	۱۳۳۷۰۰	۱۹۳۷۶۳	۱۸۰۷۷۴
۱۸۰۳۰۰۶۰۰۰	برنامه آموزش کارشناسی ارشد	۹۴۰۰۰	۹۶۷۹۰	۱۳۱۵۹۱	۱۹۷۶۵۴
۱۸۰۳۰۰۷۰۰۰	برنامه آموزش دکتری	.	۳۴۴۴۱	۴۶۸۲۷	۴۵۱۳۵
۱۸۰۳۰۰۸۰۰۰	برنامه ارائه خدمات رفاهی به دانشجویان	۶۲۲۵۰	۶۴۳۲۰	۹۹۴۲۷	۱۰۹۰۲۸
۱۸۰۳۰۰۹۰۰۰	ارائه خدمات فرهنگی به دانشجویان	۱۵۷۵۰	۱۶۰۰۰	۲۱۷۵۴	۲۰۲۳۴
۱۸۰۴۰۰۳۰۰۰	پژوهش‌های پایه‌ای دانشگاهی	۲۵۰۰	۲۵۵۰	۳۴۶۲	۳۱۷۹
۱۸۰۵۰۰۳۰۰۰	پژوهش‌های توسعه‌ای دانشگاهی	۵۳۱۷۹	۵۴۵۰۰	۵۰۱۴۵	۵۰۹۶۹
۱۸۰۲۰۱۴۰۰۰	برنامه بهبود فعالیت‌های فرهنگی	۴۶۳۰	۹۶۳۵	۱۱۶۶۳	۱۴۰۰۰
۱۸۰۲۰۱۹۰۰۰	برنامه ارتقای کیفیت فعالیت‌های آموزشی و کمک آموزشی	۲۹۸۲۲	۶۲۶۹۳	۷۵۱۱۷	۲۳۸۵۶۳
۱۸۰۳۰۰۸۰۰۰	برنامه ارائه خدمات رفاهی به دانشجویان	۶۸۳۱۱	۱۵۰۶۸۲	۱۸۲۶۲۰	۶۳۳۷۳
۱۸۰۶۰۰۱۰۰۰	برنامه پژوهش‌های کاربردی

کد برنامه	عنوان برنامه‌های ذیل دستگاه‌ها در لایحه سال ۹۸	اعتبار ۹۵	اعتبار ۹۶	اعتبار ۹۷	اعتبار در لایحه ۹۸
۱۸۰۲۰۰۵۰۰۰	برنامه آموزش غیررسمی فنی، حرفه‌ای و مهارتی	۲۳۵۱۳	۲۶۶۱۵	۳۵۰۰۰	۱۱۵۵۹۲
۱۸۰۲۰۰۸۰۰۰	برنامه آموزش کاردانی مهارتی	۳۱۲۲۳	۲۸۸۱۸	۴۱۰۰۰	۱۰۰۰۸
۱۸۰۲۰۰۹۰۰۰	برنامه آموزش کارشناسی مهارتی	۲۷۰۴۷	۳۰۶۵۱	۳۷۰۰۰	۱۰۰۰۰
۱۸۰۶۰۰۱۰۰۰	برنامه پژوهش‌های کاربردی	۰	۰	۵۰۰۰	۶۰۰۰
۱۸۰۲۰۰۲۰۰۰	آموزش دوره دوم متوسطه کار و دانش (برون‌سپاری)	۰	۲۸۸۰۰۰	۶۶۱۰۰۰	۸۱۱۵۸۵
۱۸۰۲۰۰۵۰۰۰	برنامه آموزش غیررسمی فنی حرفه‌ای و مهارتی	۵۳۸۶۲۹۴	۵۹۵۱۶۹۹	۶۸۸۹۲۰۰	۷۵۴۴۸۱۲
۱۸۰۲۰۰۷۰۰۰	برنامه آموزش‌های شغلی	۷۲۰۰	۷۹۰۰	۸۵۰۰	۸۹۷۵
۱۸۰۲۰۱۵۰۰۰	برنامه تدوین استاندارد مهارت	۸۰۰۰۰	۶۰۰۰۰	۶۴۰۰۰	۳۸۹۷۷
۱۸۰۲۰۱۸۰۰۰	برنامه سنجش مهارت	۱۰۱۰۰۰	۱۱۴۵۷۸	۱۱۸۰۰۰	۱۰۱۸۴۴
۱۸۰۲۰۲۲۰۰۰	برنامه مشاوره شغلی، هدایت آموزشی و رهگیری اشتغال مهارت‌آموختگان	—	—	۲۰۰۰۰	۲۴۸۲۵
۱۸۰۲۰۲۶۰۰۰	توسعه کیفی آموزش‌های غیررسمی	—	—	—	۳۲۰۰۰۰
۱۸۰۶۰۰۱۰۰۰	برنامه پژوهش‌های کاربردی	۹۰۰۰	۹۹۰۰	۱۱۰۰۰	۱۲۰۰۰
۱۸۰۲۰۰۸۰۰۰	برنامه آموزش کاردانی مهارتی	—	—	—	۰
۱۸۰۲۰۰۹۰۰۰	برنامه آموزش کارشناسی مهارتی	—	—	—	۰
۱۸۰۳۰۱۰۰۰۰	برنامه ارتقای کیفیت فعالیت‌های آموزشی و کمک‌آموزشی	۱۰۰۰۰	۱۱۰۰۰	۱۲۳۰۰	۱۲۳۰۰
۱۸۰۶۰۰۱۰۰۰	برنامه پژوهش‌های کاربردی	—	—	—	—

جدول ۲۶: اعتبار دستگاه‌های بخش آموزش‌های فنی و حرفه‌ای در امور آموزش و پرورش عمومی و فنی حرفه‌ای به تفکیک حقوق و سایر از منابع

عمومی و اختصاصی در سال‌های ۹۷-۹۸ (ارقام به میلیون ریال)

عنوان دستگاه	اعتبار سال ۱۳۹۷			اعتبار سال ۱۳۹۸ (لایحه)		
	حقوق و مزایا	سایر	جمع	حقوق و مزایا	سایر	جمع
سازمان آموزش فنی و حرفه‌ای	۲,۹۶۶,۷۰۰	۴,۱۴۴,۰۰۰	۷,۱۱۰,۷۰۰	۵,۵۱۷,۴۴۸	۲,۵۸۷,۶۴۲	۸,۱۰۵,۰۹۰
دانشگاه جامع علمی، کاربردی	۱۳۹,۰۰۰	۱۳۰,۴۰۰	۲۶۹,۴۰۰	۲۵۲,۵۶۳	۶۳۳,۷۳	۳۱۵,۹۳۶
وزارت آموزش و پرورش - برون‌سپاری و توسعه مشارکت در آموزش‌های کار و دانش	۰	۶۶۱,۰۰۰	۶۶۱,۰۰۰	۰	۸۱۱,۵۸۵	۸۱۱,۵۸۵
دانشگاه شهید رجایی	۲۹۴,۸۷۲	۲۸۰,۱۲۸	۵۷۵,۰۰۰	۳۸۱,۵۸۹	۲۷۰,۷۱۱	۶۵۲,۳۰۰
دانشگاه فنی و حرفه‌ای	۲,۰۰۷,۰۰۰	۴,۶۶۱,۲۰۰	۶,۶۶۸,۲۰۰	۳,۴۱۴,۹۴۸	۴۱۲,۰۱۱۸	۷,۵۳۵,۰۶۶
موسسه آموزش عالی علمی - کاربردی صنعت آب و برق (کمک) ۱	۹۵,۳۰۰	۲۲,۷۰۰	۱۱۸,۰۰۰	۱۲۵,۱۷۳	۱۶۴,۴۷	۱۴۱,۶۰۰
وزارت تعاون کار و رفاه اجتماعی - کمک به موسسه آموزش عالی علمی کاربردی مهارت	۰	۱۲,۳۰۰	۱۲,۳۰۰	۰	۱۲,۳۰۰	۱۲,۳۰۰
جمع	۵,۵۰۲,۸۷۲	۹,۹۱۱,۷۲۸	۱۵,۴۱۴,۶۰۰	۹,۶۹۱,۷۲۱	۷,۸۸۲,۱۵۶	۱۷,۵۷۳,۸۷۷

۷- تحلیل وضعیت درآمدهای دستگاه‌ها و نوع درآمدهای مختلف در بخش

ردیف‌های درآمدی بخش فنی و حرفه‌ای در دو بخش عمومی (متفرقه) و اختصاصی و به تفکیک ملی و استانی در (۱۱) ردیف درآمدی در قانون بودجه منظور شده است. از این تعداد ردیف‌های درآمدی، ۵ ردیف درآمدی مشمول منابع عمومی ملی و ردیف (۲۱۰۲۰۳) منابع حاصل از فروش ماشین‌آلات و تجهیزات دستگاه‌های دولتی مشمول منابع عمومی (ملی - استانی)، است. درآمدهای سازمان آموزش فنی و حرفه‌ای کشور از محل درآمدهای عمومی بوده که ۷۵ درصد درآمد از محل درآمد حاصل از خدمات آموزشی و فرهنگی می‌باشد. منابع اختصاصی بخش نیز شامل (۶) ردیف بوده که شامل دانشگاه‌ها و مؤسسات علمی کاربردی موجود در این امور می‌باشد. از نظر اعتباری پیش‌بینی درآمدهای عمومی بخش در قوانین بودجه سنواتی کشور از مبلغ ۷۱۲ میلیارد ریال در قانون بودجه سال ۱۳۹۷ به مبلغ ۶۸۵ میلیارد ریال و پیش‌بینی درآمدهای اختصاصی بخش از ۴۳۰۳ میلیارد ریال به ۳۷۸۰ میلیارد ریال (کاهش ۱۳٪) در لایحه بودجه سال ۱۳۹۸ کاهش یافته است. از مجموع منابع ۱۵ درصد منابع عمومی و ۸۵ درصد از درآمدها نیز اختصاصی می‌باشد که بیشترین سهم درآمدی به ترتیب دانشگاه جامع علمی کاربردی (۵۰٪)، دانشگاه فنی و حرفه‌ای (۲۵٪)، موسسه آموزش عالی علمی، کاربردی صنعت آب و برق (۱۳٪)، وزارت تعاون کار و رفاه اجتماعی-کمک به موسسه آموزش عالی علمی کاربردی مهارت (۳٪)، موسسه آموزش عالی علمی، کاربردی جهاد کشاورزی (۴٪) می‌باشد.

شاخص دیگری که در تحلیل عملکرد درآمدها از اهمیت برخوردار است، درصد تحقق درآمدها می‌باشد. این شاخص در درآمدهای عمومی و اختصاصی در ۶ ماهه اول سال، جاری بیش از ۳۵ درصد بوده است.

جدول ۲۷: ردیف‌های درآمدهای عمومی (ملی) سازمان طی سال‌های ۱۳۹۶ الی ۱۳۹۸ (ارقام به میلیون ریال)

شماره طبقه‌بندی برنامه	عنوان برنامه	۱۳۹۶			۱۳۹۷		
		مصوب	عملکرد	دریافتی از خزانه	مصوب	عملکرد ۶ ماهه	دریافتی از خزانه
۱۳۰۳۰۱	درآمدهای حاصل از اجاره ساختمان‌ها و اراضی (ملی)	۳۰۰۰۰	۳۷۳۴۲	۱۸۹۵۳	۵۰۰۰۰	۲۸۱۲۷	۵۰۰۰۰
۱۴۰۱۰۳	درآمدهای حاصل از خدمات آموزشی و فرهنگی	۵۴۰۰۰۰	۳۵۶۴۵۷	۱۱۸۱۰	۵۴۰۰۰۰	۲۱۵۰۹۴	۵۴۰۰۰۰
۱۴۰۱۶۱	درآمد حاصل از ارائه خدمات مشاوره‌ای به متقاضیان دوره‌های آموزشی فنی و حرفه‌ای	۶۰۰۰۰	۳۲۹۷۳	۵۱۴۰	۶۰۰۰۰	۱۲۴۴۰	۳۰۰۰۰
۱۴۰۲۱۱	درآمد حاصل از صدور، تعویض و تمدید گواهینامه مهارت و پروانه تأسیس آموزشگاه‌های آزاد	۶۰۰۰۰	۵۲۵۷۲	۹۶۰۰	۶۰۰۰۰	۲۹۷۰۱	۶۰۰۰۰
۲۱۰۲۰۳	منابع حاصل از فروش ماشین‌آلات و تجهیزات دستگاه‌های دولتی (ملی)	۶۰۰۰۰	۱۴۰۴	۰	۵۰۰۰	۲۵۰	۵۰۰۰
	جمع کل	۵۷۰۰۰۰	۴۸۰۷۴۸	۴۵۵۰۳	۷۱۵۰۰۰	۲۸۵۶۱۲	۶۸۵۰۰۰

- ردیف درآمدی ۱۴۰۱۰۳ با عنوان درآمدهای حاصل از خدمات آموزشی و فرهنگی در اجرای بند (الف) و (ب) تبصره ۷۵ قانون بودجه ۱۳۶۲ و ماده ۱۷ الحاق موادی به قانون تنظیم بخشی از مقررات مالی دولت اخذ و هزینه می‌گردد.

- ردیف درآمدی ۲۱۰۲۰۳ با عنوان منابع حاصل از فروش ماشین‌آلات و تجهیزات دستگاه‌های دولتی بر اساس آیین‌نامه اجرایی بند (الف) ماده ۴ قانون وصول برخی از درآمدهای دولت و مصرف آن در موارد معین مصوب ۱۳۷۴ هیئت‌وزیران انجام می‌پذیرد.
- ردیف درآمدی ۱۳۰۳۰۱ با عنوان درآمد حاصل از اجاره ساختمان‌ها و اراضی بر اساس آیین‌نامه اجرایی بند (ب) الحاقی ماده ۸۶ قانون وصول برخی از درآمدهای دولت و مصرف آن در موارد معین مصوب ۱۳۸۱ هیئت‌وزیران انجام می‌پذیرد.
- ردیف درآمدی ۱۴۰۲۱۱ با عنوان (درآمدهای حاصل از صدور، تعویض و تمدید گواهینامه مهارت و پروانه تأسیس آموزشگاه‌های آزاد) در اجرای تبصره الحاقی ماده ۱۲ قانون تنظیم بخشی از مقررات مالی دولت اخذ و هزینه می‌گردد.

جدول ۲۸: وضعیت درآمدهای دستگاه‌ها و نوع درآمدهای مختلف در بخش - ارقام برحسب میلیون ریال

عنوان دستگاه	کد ردیف درآمدی	عنوان ردیف درآمدی	لایحه - عمومی (متفرقه) ۱۳۹۸			لایحه - اختصاصی ۹۸		
			ملی	استانی	جمع	ملی	استانی	جمع
سازمان آموزش فنی و حرفه‌ای	۱۳۰۳۰۱	درآمدهای حاصل از اجاره ساختمان‌ها و اراضی (از جمله امکانات، اماکن و فضاهای آموزشی، فرهنگی، هنری و ورزشی کلیه دستگاه‌های اجرائی)	۵۰,۰۰۰	۰	۵۰,۰۰۰	۵۰,۰۰۰	۰	۵۰,۰۰۰
سازمان آموزش فنی و حرفه‌ای	۱۴۰۱۰۳	درآمد حاصل از خدمات آموزشی و فرهنگی	۵۴۰,۰۰۰	۰	۵۴۰,۰۰۰	۰	۰	۵۴۰,۰۰۰
سازمان آموزش فنی و حرفه‌ای	۱۴۰۱۶۱	درآمد حاصل از خدمات مشاوره‌ای به متقاضیان دوره‌های آموزش فنی و حرفه‌ای به‌استثنای دانش‌آموزان فنی و حرفه‌ای کارودانش	۶۰,۰۰۰	۰	۶۰,۰۰۰	۳۰,۰۰۰	۰	۳۰,۰۰۰
سازمان آموزش فنی و حرفه‌ای	۱۴۰۲۱۱	درآمد حاصل از صدور تعویض و تمدید گواهینامه مهارت و پروانه تأسیس آموزشگاه آزاد	۶۰,۰۰۰	۰	۶۰,۰۰۰	۶۰,۰۰۰	۰	۶۰,۰۰۰
سازمان آموزش فنی و حرفه‌ای	۲۱۰۲۰۳	منابع حاصل از فروش ماشین‌آلات و تجهیزات دستگاه‌های دولتی	۲,۰۰۰	۳,۰۰۰	۵,۰۰۰	۲,۰۰۰	۳,۰۰۰	۵,۰۰۰
دانشگاه جامع علمی، کاربردی	۱۴۰۱۰۳	درآمد حاصل از خدمات آموزشی و فرهنگی	۰	۰	۰	۱,۹۰۰,۰۰۰	۰	۱,۹۰۰,۰۰۰
دانشگاه شهید رجایی	۱۴۰۱۰۳	درآمد حاصل از خدمات آموزشی و فرهنگی	۰	۰	۰	۱۵۰,۰۰۰	۰	۱۵۰,۰۰۰
دانشگاه فنی و حرفه‌ای	۱۴۰۱۰۳	درآمد حاصل از خدمات آموزشی و فرهنگی	۰	۰	۰	۹۵۰,۰۰۰	۰	۹۵۰,۰۰۰
موسسه آموزش عالی علمی - کاربردی صنعت آ ب و برق (کمک) ۱	۱۴۰۱۰۳	درآمد حاصل از خدمات آموزشی و فرهنگی	۰	۰	۰	۵۰۰,۰۰۰	۰	۵۰۰,۰۰۰
موسسه آموزش عالی علمی، کاربردی جهاد کشاورزی	۱۴۰۱۰۳	درآمد حاصل از خدمات آموزشی و فرهنگی	۰	۰	۰	۱۵۰,۰۰۰	۰	۱۵۰,۰۰۰
وزارت تعاون کار و رفاه اجتماعی - کمک به موسسه آموزش عالی علمی کاربردی مهارت	۱۴۰۱۰۳	درآمد حاصل از خدمات آموزشی و فرهنگی	۰	۰	۰	۱۳۰,۰۰۰	۰	۱۳۰,۰۰۰

۸- تحلیل وضع بخش در مقایسه با کشورهای منتخب و شاخص‌های بین‌المللی

آموزش مناسب و مهارت‌آموزی دستیابی به شغل پرمفعت را به همراه دارد، مطالعات نشان می‌دهند نظام آموزش دوگان^۳ بسیار مؤثر در کاهش بیکاری جوانان است. جوانان برای ورود به بازار کار نیازمند شایستگی و صلاحیت‌های لازم هستند، افراد باصلاحیت کم با خطرات جدی و عدم دسترسی به اشتغال روبرو می‌شوند. بر اساس آمارهای بین‌المللی میانگین اشتغال افراد بامهارت بالا، بالاتر است.

نظام آموزش فنی و حرفه‌ای بین کشورهای توسعه‌یافته (آلمان، استرالیا، سوئیس، دانمارک، اتریش) و کشورهای درحال توسعه متفاوت است. در کشورهای توسعه‌یافته زمانی از مدت آموزش را دانش‌آموز یا دانشجو در محیط کار واقعی می‌گذراند و مبنای تئوریک صرفاً در محیط آموزشی ارائه می‌شود. هرچقدر میزان توسعه‌یافتگی کم می‌شود، زمان طی شده آموزش به محیط آموزشی سوق داده می‌شود. آموزش کارآمد در محل کار، انتقال از مدرسه به کار را فراهم می‌کند، تجربه کاری کارآموز در محیط واقعی کار منجر به بازدهی شغلی جوانان می‌شود. این نظام نیازمند تنظیم یک قرارداد بین کارآموزان و کارفرمایان است بنابراین همکاری کارفرمایان، صاحبان حرف و مشاغل و اتحادیه‌ها ضروری است.

۸-۱- سهم آموزش

سهم آموزش کل ایران با توجه به نمودار ۴ روندی نزولی را طی سالیان گذشته طی کرده است، اما نمودار ۵ نشان‌دهنده روند صعودی در اعتبارات آموزش‌های فنی و حرفه‌ای است که نشان از برنامه‌ریزی روی آموزش مهارتی و غیررسمی جهت بالا بردن میزان خوداشتغالی و کاهش نرخ بیکاری انجام گرفته است.

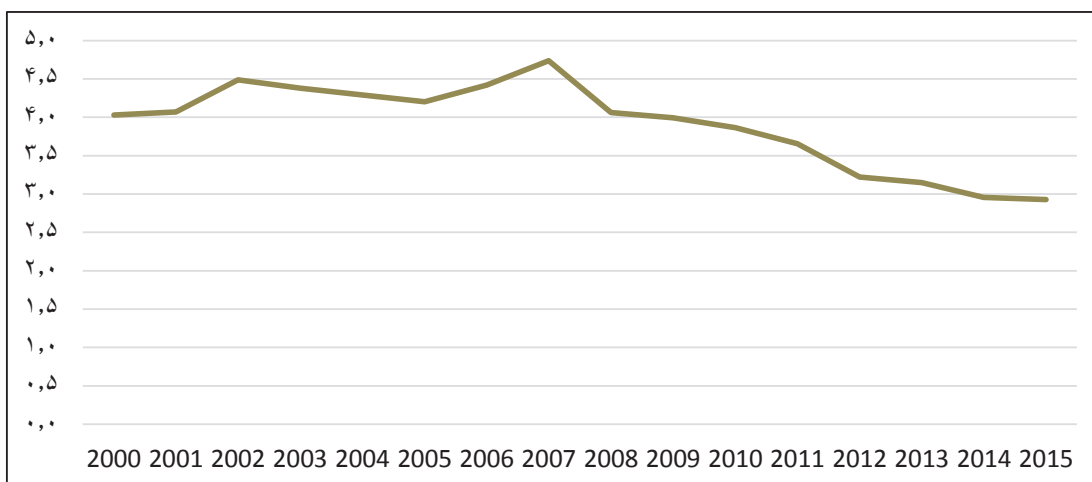
جدول ۲۹: سهم آموزش از تولید ناخالص ملی

۲۰۰۷	۲۰۰۶	۲۰۰۵	۲۰۰۴	۲۰۰۳	۲۰۰۲	۲۰۰۱	۲۰۰۰	سهم آموزش از تولید ناخالص ملی به تفکیک سال‌های میلادی
۴,۷۳۷	۴,۴۲	۴,۲۰۳	۴,۲۹	۴,۳۷۹	۴,۴۸۷	۴,۰۷۲	۴,۰۳	
۲۰۱۵	۲۰۱۴	۲۰۱۳	۲۰۱۲	۲۰۱۱	۲۰۱۰	۲۰۰۹	۲۰۰۸	
۲,۹۲۹	۲,۹۵۴	۳,۱۵	۳,۲۲۲	۳,۶۵۶	۳,۸۶۷	۳,۹۹۴	۴,۰۶	

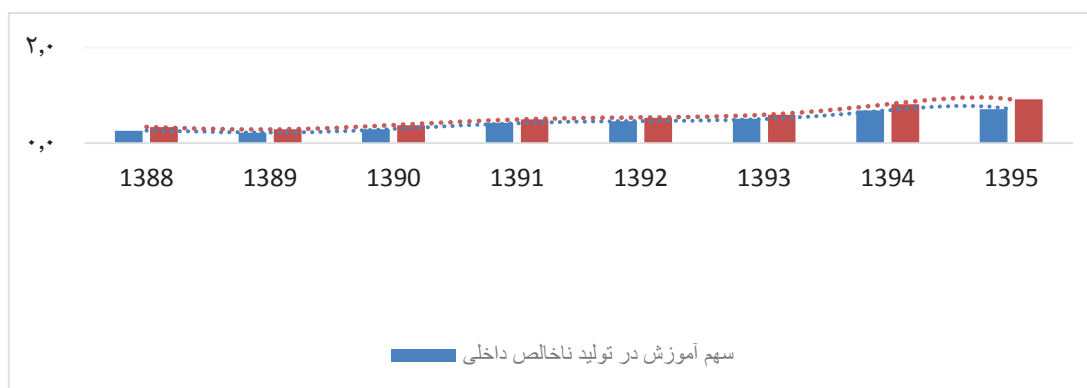
منبع: داده‌های آماری یونسکو

^۳ - مدلی از آموزش‌های فنی، حرفه‌ای و مهارتی است که مهارت آموز تجربه آموزش‌های نظری و عملی را هم‌زمان باهم دارد این مدل به‌صورت شاخص در کشور آلمان اجرا می‌شود.

نمودار ۴: سهم آموزش کل در تولید ناخالص داخلی ۱۹۹۹-۲۰۱۵



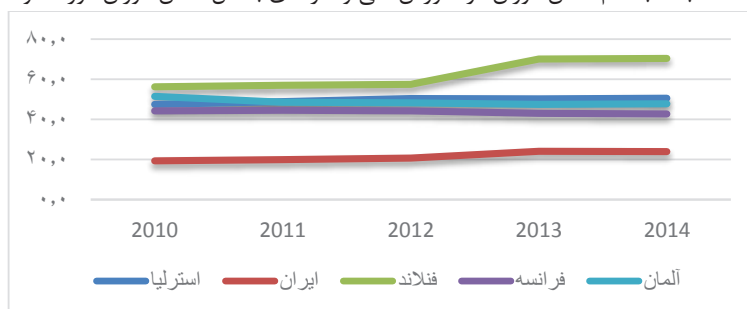
نمودار ۵: سهم آموزش فنی و حرفه‌ای در تولید ناخالص داخلی ۱۳۸۸-۱۳۹۵



۸-۲- دانش‌آموزان متوسطه فنی و حرفه‌ای

نمودار نسبت ثبت‌نام دانش‌آموزان در آموزش فنی و حرفه‌ای به کل دانش‌آموزان دوره متوسطه نظری نشان می‌دهد که در ۵ سال گذشته ثبت‌نام دانش‌آموزان دوره متوسطه در آموزش فنی و حرفه‌ای چه روندی را طی کرده است. ملاحظه می‌شود که دو کشور توسعه‌یافته آلمان و فرانسه روندی نزولی را پیش گرفته‌اند اما کشورهایی که به‌تازگی به برنامه‌ریزی مستمر بخش آموزش فنی و حرفه‌ای وارد شده‌اند (مانند ایران و فنلاند) روندی صعودی را طی کرده‌اند، حتی در بین سال‌های ۲۰۱۲ تا ۲۰۱۳ با جهش نیز همراه بوده است.

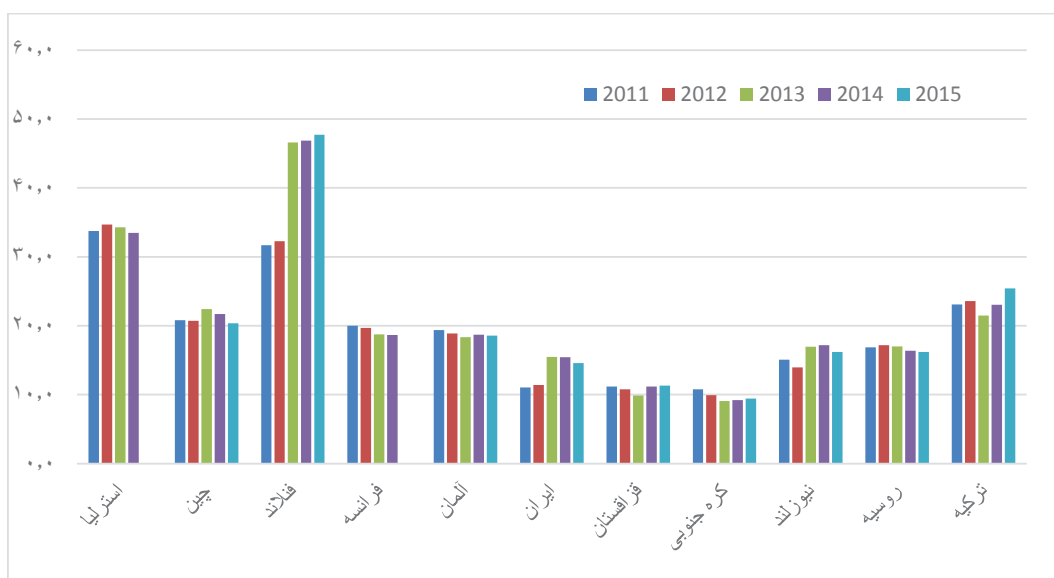
نمودار ۶: نسبت ثبت‌نام دانش‌آموزان در آموزش فنی و حرفه‌ای به کل دانش‌آموزان دوره متوسطه نظری



نمودار ۷ روند درصد ثبت‌نام دانش‌آموزان دوره متوسطه که در برنامه‌های فنی و حرفه‌ای ثبت‌نام کرده‌اند را در ۵ سال متوالی نشان می‌دهد. همان‌طور که ملاحظه می‌کنید فنلاند بیشترین سهم و قزاقستان کمترین سهم ثبت‌نام را دارند.

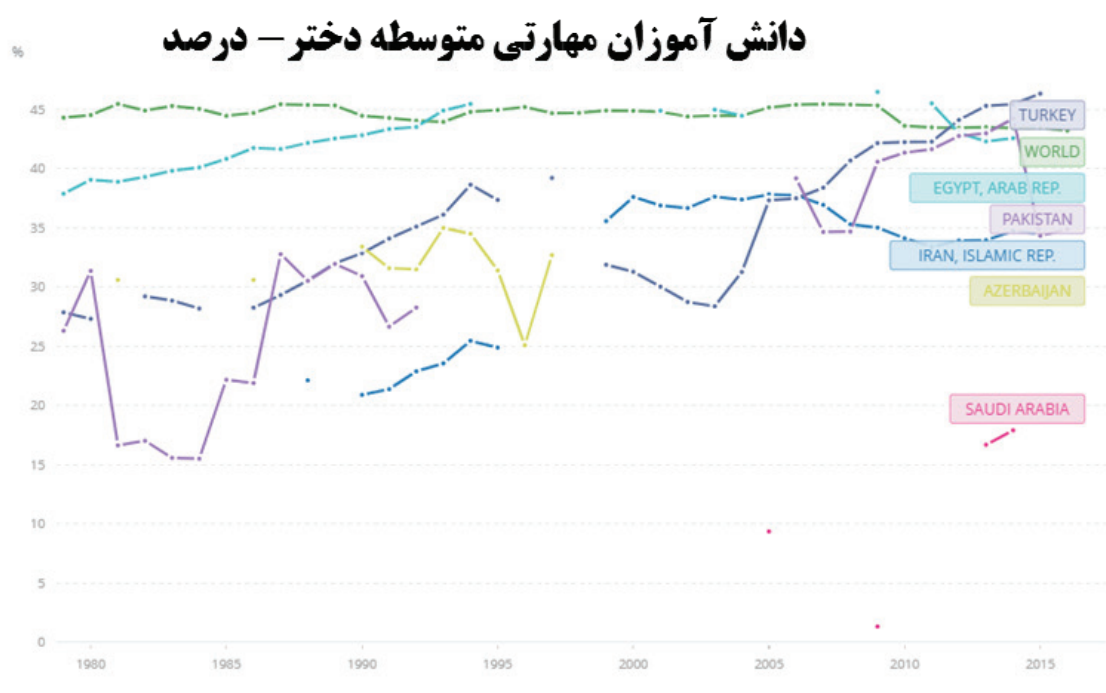
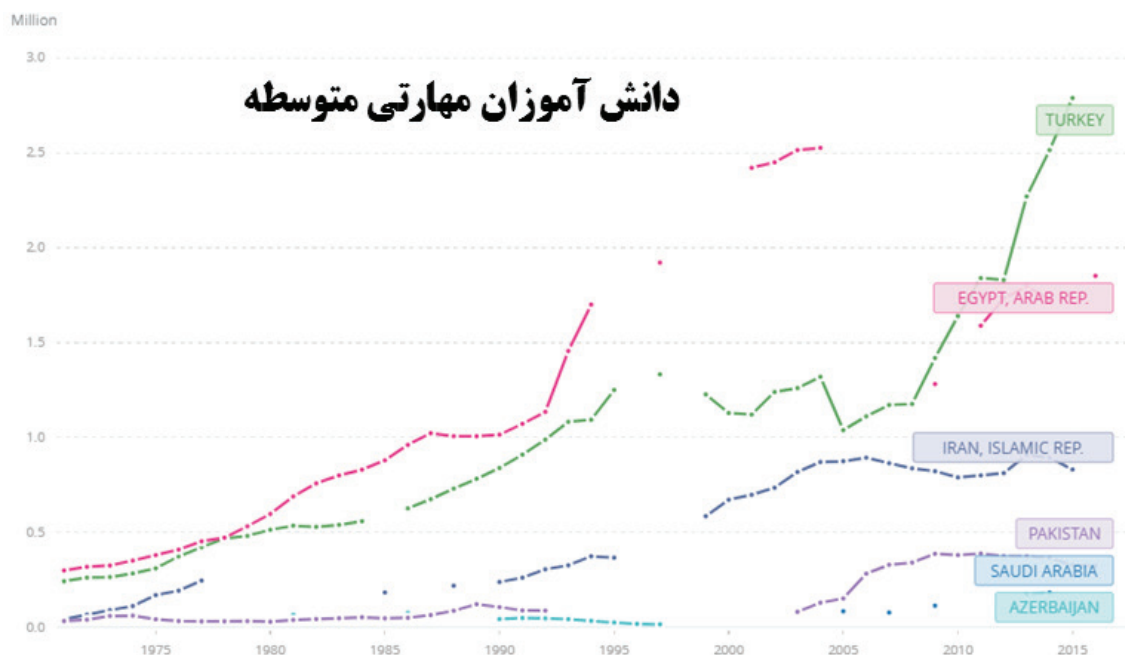
کشور ایران با توجه به فرایند در حال توسعه خود، روندی صعودی را در اختیار دارد که می‌توان گفت کشور به سمت آموزش‌های در حین کار، خوداشتغالی و توسعه مهارت‌آموزی پیش می‌رود. با افزایش دوره‌های مهارت‌آموزی کیفیت، توان و همچنین دستمزد نیروی کار نیز افزایش پیدا می‌کند. کشورهای توسعه‌یافته معمولاً روندی ثابت در اختیار دارند، در کل گرایش به آموزش‌های فنی و حرفه‌ای غیررسمی در کشورهایی که جمعیت جوان زیاد با نرخ بیکاری بالا دارند، بیشتر است.

نمودار ۷: نسبت دانش‌آموزان دوره متوسطه که در آموزش‌های فنی و حرفه‌ای غیررسمی ثبت‌نام کرده‌اند



یکی از شاخص‌های مناسب برای مقایسه آموزش‌های مهارتی بین کشورهای مختلف شاخص‌های تعداد دانش‌آموزان متوسطه فنی و حرفه‌ای و تعداد دانش‌آموزان دختر متوسطه فنی و حرفه‌ای است. همان‌طور که در نمودار ۸ مشاهده می‌کنید بر اساس اطلاعات بانک جهانی در سال‌های اخیر روند جذب دانش‌آموز فنی حرفه‌ای در کشورهای ترکیه و مصر شتابان‌تر از ایران بوده است که این مهم در سال‌های آتی با توجه به ورود ایران به بازارهای جهانی در ابعاد مختلف اقتصادی و فناوری باید مورد توجه قرار گیرد.

نمودار ۸ (منبع: گزارش تارنمای بانک جهانی)



۹- نقش بخش خصوصی در فعالیتهای بخش

یکی از چالش‌های بخش فنی و حرفه‌ای در طول برنامه پنجم کاهش چشمگیر سهم و نقش بخش خصوصی در آموزش‌های مهارتی بوده که برای پاسخ به این چالش فعالیت «اعتبار سنجی مراکز ثابت و آموزشگاه‌های آزاد» ذیل برنامه آموزش غیررسمی فنی حرفه‌ای و مهارتی در اعتبارات سازمان آموزش فنی و حرفه‌ای کشور از سال ۱۳۹۷ پیشنهاد شده است. اعتبار این برنامه در لایحه بودجه سال ۱۳۹۸ مبلغ ۲۲۲۶۵ میلیون ریال از محل اعتبارات هزینه‌ای برای اجرای سیاست‌های تشویقی جهت افزایش مشارکت بخش خصوصی اختصاص داده شده است.

۱۰- اولویتهای اقدامات و عملیات در بخش در سال ۱۳۹۸

۱۰-۱- اولویتهای بخش

اهم اولویتهای اقدام بخش فنی و حرفه‌ای در لایحه بودجه سال ۱۳۹۸ شامل موارد زیر است:

- توسعه آموزش فنی و حرفه‌ای مهارتی در استان سیستان و بلوچستان با پیش‌بینی فعالیتهایی ذیل اعتبارات دستگاه‌های سازمان آموزش فنی و حرفه‌ای کشور و موسسه آموزش عالی علمی کاربردی و مهارتی جهاد کشاورزی.
- توسعه خدمات آموزشی در سکونت‌گاه‌های غیررسمی و حاشیه شهرها با پیش‌بینی فعالیت ذیل اعتبارات سازمان آموزش فنی و حرفه‌ای کشور.
- کمک به اداره هنرستان‌های مناطق محروم و کم برخوردار و برون‌سپاری آموزش کار دانش.
- اجرای دوره‌های آموزشی بازار کار، اشتغال و کارآفرینی با پیش‌بینی فعالیتهایی ذیل اعتبارات دستگاه‌های سازمان آموزش فنی و حرفه‌ای کشور، دانشگاه فنی و حرفه‌ای و موسسه آموزش عالی علمی کاربردی و مهارتی جهاد کشاورزی.
- آموزش دانش‌آموزان مناطق روستایی و عشایری با پیش‌بینی فعالیتهایی ذیل اعتبارات دستگاه‌های سازمان آموزش فنی و حرفه‌ای کشور، وزارت آموزش و پرورش و موسسه آموزش عالی علمی کاربردی و مهارتی جهاد کشاورزی.
- برنامه آموزش زنان روستایی
- آموزش خوداشتغالی کشاورزی برای فارغ‌التحصیلان کشاورزی با پیش‌بینی فعالیت ذیل اعتبارات دستگاه‌های سازمان آموزش فنی و حرفه‌ای کشور و موسسه آموزش عالی علمی کاربردی و مهارتی جهاد کشاورزی.
- توسعه آموزش کشاورزی در سیستان و بلوچستان با پیش‌بینی فعالیت ذیل اعتبارات و موسسه آموزش عالی علمی کاربردی و مهارتی جهاد کشاورزی.
- توسعه آموزش کاردانی مهارتی و دبیر فنی با پیش‌بینی فعالیتهایی ذیل اعتبارات دستگاه‌های دانشگاه شهید رجایی، دانشگاه جامع علمی کاربردی، دانشگاه فنی و حرفه‌ای و موسسه آموزش عالی علمی کاربردی و مهارتی جهاد کشاورزی.

۱۰-۲- موضوعات فرا بخشی و خاص در لایحه بودجه سال ۱۳۹۸:

۱۰-۲-۱- محیط زیست و منابع آب

تقویت برنامه آموزش بهره برداری بهینه آب در کشاورزی با فعالیتهای آموزشی شیوههای آبیاری نوین در کشاورزی، آموزش شیوههای بهره برداری از آبهای مرزی در کشاورزی و آموزش شیوههای افزایش بهره وری آب در کشاورزی برای ۲۴۰۰۰ نفر با ۳۸۴۰۰۰ نفر ساعت و با اعتبار ۱۵۳۶۰ میلیون ریال برای بهره برداران بخش کشاورزی در لایحه بودجه ۱۳۹۸ کل کشور پیش بینی شده است.

۱۰-۲-۲- بررسی وضعیت حاشیه نشینی و کاهش آسیبهای اجتماعی و اقدامات اجرایی آن

با توجه به سیاستهای کلان کشور و ماده ۸۰ قانون برنامه ششم در کاهش معضلات حاشیه نشینی و آسیبهای اجتماعی و همچنین نقش مؤثر آموزشهای مهارتی در اشتغالزایی و کاهش فقر، فعالیت توسعه خدمات آموزشی در سکونتگاههای غیررسمی و حاشیه شهرها ذیل برنامه آموزش غیررسمی فنی حرفه‌ای و مهارتی در اعتبارات سازمان آموزش فنی و حرفه‌ای برای ارائه به ۱۷۵۰ هزار نفر- ساعت با اعتبار ۸۲۷۲۰ میلیون ریال در لایحه بودجه ۱۳۹۸ کل کشور پیش بینی شده است.

۱۰-۲-۳- توسعه مناطق جغرافیایی خاص

- در این راستا از سال ۱۳۹۵، فعالیت توسعه آموزش فنی و حرفه‌ای مهارتی استان سیستان و بلوچستان ذیل برنامه آموزش غیررسمی فنی، حرفه‌ای و مهارتی سازمان آموزش فنی و حرفه‌ای کشور با هدف ۱۷۵ هزار نفر ساعت و اعتبار ۶۰ میلیارد ریال ایجاد شد. این رقم در لایحه سال ۱۳۹۸ مبلغ ۷,۲ میلیارد ریال افزایش یافته است.
- همچنین در لایحه بودجه سال ۱۳۹۸ فعالیت توسعه آموزش فنی و حرفه‌ای در منطقه مکران ذیل برنامه آموزش غیررسمی فنی، حرفه‌ای و مهارتی سازمان آموزش فنی و حرفه‌ای کشور با هدف ۹۲۰ هزار نفر ساعت و اعتبار ۸۲,۷ میلیارد ریال در نظر گرفته شده است که بیش از ۷۰ درصد آن به استان سیستان و بلوچستان تعلق دارد.
- در قانون بودجه سال ۱۳۹۶، فعالیت توسعه آموزش گروه کشاورزی در استان سیستان و بلوچستان ذیل برنامه آموزش غیررسمی فنی، حرفه‌ای و مهارتی برای موسسه عالی علمی کاربردی و مهارتی جهاد کشاورزی با مقدار ۱۶۲۰۰۰ نفر ساعت با اعتباری معادل ۵۷۷۵ میلیون ریال ایجاد گردید. با تقویت فعالیت مذکور در لایحه بودجه سال ۱۳۹۸ به مقدار ۴۰۰ هزار نفر ساعت و اعتباری معادل ۱۷۰۰۰ میلیون ریال افزایش یافته است.
- همچنین در لایحه بودجه سال ۱۳۹۸ فعالیت توسعه آموزش گروه کشاورزی در منطقه مکران ذیل برنامه آموزش غیررسمی کشاورزی در مناطق کمتر توسعه یافته موسسه عالی علمی کاربردی و مهارتی جهاد کشاورزی با مقدار ۱۶۰ هزار نفر ساعت و اعتبار ۸۰۰۰ میلیون ریال در نظر گرفته شده است که بیش از ۷۰ درصد آن به استان سیستان و بلوچستان تعلق دارد.
- آموزشهای غیررسمی روستائیان و عشایر با توجه به ماده ۲۷ قانون برنامه ششم، دولت موظف است به منظور تحقق سیاستهای کلی برنامه و اقتصاد مقاومتی، شناسایی و بهره برداری از ظرفیتهای موجود در نواحی روستایی و ارتقای منزلت اجتماعی روستائیان و جایگاه روستاها در اقتصاد ملی و ایجاد بستر

لازم برای شکوفایی و پیشرفت عدالت محور روستاها اقداماتی را مطابق قوانین و در قالب بودجه‌های سنواتی انجام دهد که در بند ۷ این ماده آموزش صد هزار نفر روستاییان و عشایر به‌عنوان عناصر پیشرو و تسهیل‌گر در برنامه‌ریزی محلی، توسعه فعالیت‌های اقتصادی و برنامه‌های فرهنگی، بهبود خدمات‌رسانی، جلب مشارکت‌های مردمی و نظارت بر اثربخشی طرح‌های دستگاه‌های اجرائی؛ مورد توجه قرار گرفته است. برای نیل به این هدف در اعتبارات موسسه عالی علمی کاربردی و مهارتی جهاد کشاورزی، فعالیت‌های آموزش دام‌پروری و آبیان در مناطق عشایری، آموزش منابع طبیعی در مناطق عشایری و آموزش زراعت و باغبانی در مناطق عشایری برای ارائه به ۴۶۹۰۰۰ نفر-ساعت ذیل برنامه آموزش غیررسمی کشاورزی در مناطق کمتر توسعه‌یافته با اعتباری برابر با ۲۰۶۲۶ میلیون ریال و برنامه آموزش زنان روستایی با فعالیت‌های آموزش فراوری و کاهش ضایعات محصولات کشاورزی، آموزش و توانمندی اقتصادی زنان روستایی و کارورزی و تثبیت مهارت‌های زنان روستایی برای ارائه به ۱۱۵۰ هزار نفر ساعت نفر با اعتبار ۶۱۰۰۰ میلیون ریال؛ در لایحه بودجه ۱۳۹۸ کل کشور پیش‌بینی شده است.

۱۱- چالش‌های اساسی، تنگناها و مشکلات در بخش

یکی از مشکلاتی که در بخش آموزش‌های رسمی فنی و حرفه‌ای با آن روبرو هستیم عدم کارایی نظام فعلی هدایت تحصیلی است. در کنار این عامل مسائل فرهنگی نیز در اقبال کمتر رشته‌های فنی و حرفه‌ای و کاردانش از سوی دانش‌آموزان و خانواده‌ها مؤثر بوده است و سبب شده سهم جمعیتی این بخش از نظام آموزشی کشور همواره کمتر از دوره‌های نظری باشد. درحالی‌که این موضوع در کشورهای توسعه‌یافته کاملاً متفاوت است. لیکن فعالیت در زمینه فرهنگ‌سازی با مشارکت و تعامل رسانه‌ها و هدایت تحصیلی با توجه به نیاز بازار کار و مسائل همچون بیکاری گسترده فارغ‌التحصیلان دانشگاهی ضروری به نظر می‌رسد.

مدرک‌گرایی باعث شده است که طیف قابل‌توجهی از افراد فارغ‌التحصیل نظام آموزش عالی کشور تهی از مهارت‌های اساسی مورد نیاز اجتماع و بازار کار باشند. از راه‌های پیش‌روی این مشکل علاوه بر پیش‌بینی سرفصل‌های مهارت‌آموزی در سبد آموزش، نظام‌های آموزش‌وپرورشی عمومی و آموزش عالی و تغییر نگرش به مهارت‌آموزی؛ حمایت و توسعه آموزش‌های غیررسمی است.

شرایط ویژه اقتصادی کشور موجب شده است ارائه‌دهندگان این آموزش‌ها در تهیه مواد مصرفی که از الزامات آموزش‌های مهارتی است با مشکل جدی روبرو باشند که این مهم باید در سال‌های ابتدایی اجرای برنامه مورد توجه قرار گیرد تا در سال‌های آتی بتوان با پیش‌بینی‌های صحیح اقدامات مؤثری در تأمین این نیاز انجام داد. از جمله راهبردهای مؤثر برای تأمین این تجهیزات برای سازمان آموزش فنی و حرفه‌ای، افزایش تخصیص درآمدهای آن است که علاوه بر ایجاد انگیزه در افزایش این درآمدها توسط سازمان مذکور موجب می‌شود بخشی از مشکلات ناشی کمبود اعتبارات این سازمان حل شود.

از دیگر چالش‌های بخش، مصوبه شورای عالی اداری مبنی بر ممنوعیت ارائه آموزش‌های رسمی در مؤسسات آموزشی وابسته به دستگاه‌های اجرایی که موجب کاهش دانشجویان کاردانی شده است.

از دیگر مشکلات و چالش‌هایی که در این بخش با آن مواجه هستیم می‌توان به موارد زیر اشاره نمود:

- عدم مطالعات تخصصی و گسترده آمایشی با رویکرد شناسایی توانمندی‌های بالقوه و بالفعل در سطح منطقه‌ای و استانی، نیازمندی‌های اجتماعی و بازار کار و با دید آینده‌نگری

- رویکرد ناکارآمد عرضه محوری آموزش‌ها به جای تقاضامحوری آن بر اساس نیازهای شغلی و منطقه‌ای
- عدم انعطاف‌پذیری آموزش‌های بخش با تغییرات سریع بازار کار و فناوری
- مشکلات گسترده در تأمین نیروی انسانی برای آموزش بخصوص در ارائه این آموزش‌ها در سکونت‌گاه‌های خاص
- نبود رابطه نظام‌مند و تعریف‌شده میان نظام‌های اشتغال و آموزش
- فقدان نظام جامع آمار و اطلاعات بخش
- بازدهی کم مدیریتی مراکز آموزش فنی و حرفه‌ای در شهرستان‌ها
- عدم مشارکت بخش خصوصی در آموزش‌های مهارتی بخصوص در آموزش‌های فنی و حرفه‌ای دوره متوسطه
- عدم ارتباط مناسب و مؤثر بخش با مراکز آموزشی معتبر بین‌المللی
- کم‌توجهی بنگاه‌های اقتصادی به حرفه‌آموزی و ارتقای مستمر شایستگی‌های حرفه‌ای شاغلین
- عدم در نظر گرفتن مزیت‌های نسبی محیطی و اقتصادی و توزیع نامناسب رشته‌های فنی و حرفه‌ای در پهنه سرزمین
- عدم سازوکار مناسب به‌منظور الزام شاغلین اصناف برای گذراندن دوره‌های آموزشی فنی و حرفه‌ای لازم
- نبود سازوکار لازم برای تشویق بنگاه‌های اقتصادی به حرفه‌آموزی کارگران
- تأخیر در تدوین و استقرار چهارچوب صلاحیت حرفه‌ای ملی

۱۲- راهکارهای خروج از تنگناها و مشکلات بخش

- پیشنهادها و راهکارهای زیر می‌تواند در جهت بهبود عملکرد و افزایش کارایی فصل آموزش فنی و حرفه‌ای، با توجه به نتایج حاصل از عملکرد مواد برنامه و متغیرهای کلیدی مؤثر باشد:
- تشکیل شورای عالی آموزش و تربیت فنی، حرفه‌ای و مهارتی به‌عنوان مرجع ملی برای برنامه‌ریزی و سیاست‌گذاری کلان، تنظیم‌گری، تضمین کیفیت و ارزیابی از برنامه‌ها (شامل ارزشیابی و اعتباربخشی آموزش‌ها و مؤسسات) بخش آموزش فنی و حرفه‌ای و استقرار چهارچوب صلاحیت حرفه‌ای ملی و نظام صلاحیت حرفه‌ای
 - حمایت از نظام مطالعاتی و پژوهشی کارآمد در حوزه آموزش فنی و حرفه‌ای و مهارت‌آموزی.
 - انجام نیازسنجی آموزش‌های فنی و حرفه‌ای در راستای پاسخگویی به نیازهای بخش‌های اقتصادی و بازار کار
 - تغییر رویکرد عرضه محوری به تقاضامحوری، ارائه راهکارهای عملیاتی، سازوکارهای نهادی، مالی و حقوقی در این حوزه
 - حمایت از بخش غیردولتی در ارائه آموزش‌های فنی و حرفه‌ای و واگذاری برخی از امور به این بخش
 - تقویت بخش غیردولتی در برون‌سپاری فعالیت آموزش متوسطه فنی و حرفه‌ای و کاردانش

- طراحی سازوکار و سامانه هدایت تحصیلی بر اساس استعداد و علاقه دانش‌آموز با نگاهی به شرایط بازار کار و نیازهای بومی و منطقه‌ای.
- طراحی رشته‌های تحصیلی با توجه به جنسیت (مخصوص بانوان و دختران) و شرایط بومی و منطقه‌ای
- تعامل با رسانه‌ها، مخصوصاً رسانه ملی در ترویج فرهنگ آموزش مهارت و مهارت‌آموزی
- مطالعه پیرامون تلاش‌ها و اقدامات سایر کشورهای پیشرو و یا موفق در حوزه آموزش‌های مهارتی و فنی و حرفه‌ای.
- تقویت تعاملات خارجی با کشورهای پیشرو یا سازمان‌های بین‌المللی فعال در زمینه آموزش‌های فنی و حرفه‌ای و مهارت‌آموزی
- ایجاد رشته‌های تربیت نیروی انسانی متخصص در برنامه‌ریزی، مدیریت و اقتصاد آموزش فنی و حرفه‌ای و مهارت‌آموزی در سطوح کارشناسی ارشد و دکترا
- تهیه بسته سیاست‌های تشویقی برای حضور بخش خصوصی در مقوله آموزش مهارت
- ارائه راهکارهای عملیاتی برای اثربخش نمودن آموزش‌های فنی و حرفه‌ای
- حمایت از توسعه کارآفرینی و مشاغل نو
- برنامه‌ریزی مناسب و تأمین منابع لازم برای آموزش مهارتی زنان روستایی
- توجه ویژه به آموزش‌های فنی و حرفه‌ای در مقوله‌های مهم و حوزه‌های بحرانی مثل آب، مدیریت انرژی، محیط‌زیست و...
- اتخاذ تدابیر لازم به‌منظور بهبود معیشت مریبان و کارشناسان شاغل در بخش آموزش فنی و حرفه‌ای و ایجاد ارتباط بین دریافتی و بهره‌وری آن‌ها
- تقویت توسعه آموزش‌های فنی و حرفه‌ای فارغ‌التحصیلان دانشگاهی و صنوف
- ساماندهی نیروی انسانی متخصص شاخه‌های فنی و حرفه‌ای و کاردانش وزارت آموزش و پرورش
- حمایت مالی و فنی در جهت توسعه آموزشگاه‌های آزاد و خصوصی در مناطق روستایی و عشایری و تأمین مریبان و نیروی انسانی موردنیاز در این مناطق
- حضور فعال در توسعه منطقه مکران با آموزش‌های مهارتی و دریا محور
- آمایش رشته‌های آموزش فنی و حرفه‌ای در سطح سرزمین با توجه به توانمندی‌های محیطی مزیت‌های اقتصادی و بازار کار
- تدوین سیاست‌های تشویقی برای افزایش مشارکت بخش خصوصی در آموزش‌های بخش

تحلیل بودجه امور فرهنگ، گردشگری و ورزش در لایحه بودجه سال ۱۳۹۸ کل کشور

پریسا نوروزی، ستاره اسماعیل زاده، زهرا سادات حسینیان، زهرا نیک سیرت، محمد مهدی حجتی، مهدی خشکه باری، امیر رمضانیان، شهرام نوری تمیز، عمادالدین ثقفی، مسعود میرطالبی، عباس ظهوری، مصطفی بخشی

پیشگفتار

فرهنگ مفهوم بسیار پیچیده‌ای است که تعاریف زیادی از آن ارائه شده و شامل همه قابلیت‌ها و دستاوردهای زندگی اجتماعی بشر طی اعصار و قرون اعم از جنبه‌های ملموس و مادی و جنبه‌های غیرملموس و معنوی است که از نسلی به نسل دیگر منتقل شده و می‌شود.

ادوارد تایلور انسان‌شناس بریتانیایی (۱۸۳۲-۱۹۱۷) یکی از جامع‌ترین تعاریف از فرهنگ را ارائه کرده است. در نگاه تایلور فرهنگ کلیت پیچیده‌ای شامل معرفت، دانش، عقیده، هنر، اخلاقیات، قانون، آداب و رسوم و به طور کلی هرگونه قابلیت و عادت است که توسط انسان به عنوان عضوی از جامعه به دست می‌آید. برخی از صاحب‌نظران، بُعد مادی فرهنگ را جداگانه تمدن دانسته‌اند و بر بُعد معنوی فرهنگ در تعریف آن پای فشرده‌اند. به عنوان نمونه در تعریف گی‌روشه، فرهنگ، مجموعه‌ای از اندیشه‌ها، احساسات و اعمال کم و بیش صریح تعریف شده است که به وسیله اکثریت افراد یک گروه پذیرفته شده و به نحوی عینی و ذهنی توسط آنها به مثابه یک گروه واحد مراعات می‌گردد.

به‌رغم وجود رویکردهای ماتریالیستی و ایده‌آلیستی به فرهنگ باید به وجود رابطه‌ی در هم تنیده بین این دو بُعد ادعان کرد و بُعد مادی فرهنگ را، تجسم و تجسد بُعد معنوی آن و نیز بُعد معنوی را، تصور و انتزاع بُعد مادی آن قلمداد کرد و بدین ترتیب بر وابستگی متقابل آنها تأکید نمود. به‌علاوه باید بر اشتراکات در تعاریف مختلف فرهنگ صحنه گذاشت که از جمله این مشترکات می‌توان به خصائصی چون اکتسابی بودن، انباشتی بودن، اجتماعی بودن، زمان‌مند و مکان‌مند بودن، قابل تغییر بودن و دارای ابعاد مادی و معنوی بودن در تعاریف مختلف از فرهنگ اشاره کرد. به‌منظور تشریح و توصیف آنچه در ذیل سپهر فرهنگ می‌گنجد لازم است برخی از مهم‌ترین ویژگی‌ها و خصائص آن تبیین شود تا به تبع آن، دقایق و ظرائف کار در حوزه‌ی فرهنگ روشن گردد.

۱- فرهنگ، به گروهی از انسان‌ها که جامعه یا اجتماعی را تشکیل داده‌اند تعلق می‌گیرد و لذا فرهنگ بدون مردم یا بدون تصور یک جامعه یا اجتماع بی‌معنی است. به عبارت دیگر وقتی از فرهنگ سخن می‌گوییم بلافاصله باید از اجتماعی از انسان‌ها نیز یاد کنیم که به آن فرهنگ تعلق دارند. به همین لحاظ فرهنگ خصلت اجتماعی یا جامعه‌ای دارد. همچنین چون هر اجتماع یا جامعه‌ای تعلق به سرزمین و جغرافیایی خاص دارد لذا هر فرهنگی تعلق مکانی داشته و یا به تعبیری دیگر می‌توان فرهنگ را مکان‌مند دانست. این تعلق مکانی را نباید به معنای تأثیر عامل جغرافیا در شکل‌گیری فرهنگ دانست. هرچند جغرافیا در شکل‌گیری آن نقش دارد اما به عنوان عاملی تعیین‌بخش مطرح نیست. به همین دلیل در جامعه‌ای بزرگ که اجتماعات محلی متعددی دارد غالباً ذیل فرهنگ کلان آن جامعه از پاره‌فرهنگ‌ها یا خرده‌فرهنگ‌ها سخن به میان می‌آید. به عنوان مثال خرده فرهنگ گروه‌های قومی ایرانی ذیل کل فرهنگ ایرانی تعریف و شناخته می‌شود.

۲- فرهنگ اکتسابی است. آنچه فرهنگ را می‌سازد از ویژگی‌های وراثتی جداست. رنگ پوست و رنگ چشم جزء فرهنگ نیستند. ولی شیوه غذا خوردن، شیوه سخن گفتن، شیوه لباس پوشیدن، اعتقاد به جهان پس از مرگ و... به دلیل اینکه بشر به عنوان موجودی اجتماعی کسب نموده است و به این‌ای خود می‌آموزد فرهنگ قلمداد می‌شود. هر جامعه‌ای تلاش می‌کند از طریق تعلیم و تربیت، اجتماعی کردن و تنبیه و مجازات، کل فرهنگ خود را حفظ نماید و به طور کامل به نسل بعد منتقل کند. اما هر نسلی نیز بر اثر تلاش و تجربه جدید و ارائه دستاوردهای نو چیزی نیز بر فرهنگ می‌افزاید و در پاره‌ای موارد در برابر شیوه‌های فرهنگ نسل پیش از خود مقاومت می‌کند و آن را فاقد اثر و کارکرد و معنی در بین نسل خود می‌داند. لذا تغییر فرهنگی امری محتوم است. جوامع بسته، راه را بر هرگونه تغییر و تحول در فرهنگ می‌بندند، در حالی که جوامع پویا، تغییر و تحولات جدید را با آغوش باز می‌پذیرند و مستمراً خود را نظم و سامان می‌بخشند. لازم به ذکر است که گفته شود هر جامعه‌ای با دو نیروی متضاد و متعارض نظم فرهنگی و نوآوری فرهنگی مواجه است. حافظان نظم فرهنگی تلاش می‌کنند تا تمامی دستاوردهای فرهنگی پیشین به مثابه‌ای ارزش‌ها، هنجارها و میراث پر افتخار و قابل ستایش نیاکان و پیشینیان پاس داشته شود و بی‌کم و کاست به نسل بعد منتقل شود و در سبک و شیوه‌ی زندگی آنها تحقق و تبلور یابد. در مقابل حاملان نوآوری فرهنگی با یافتن راه‌های جدید، فناوری‌ها، باورها، مفاهیم، دانش‌ها و هنرهای جدید بر دستاوردهای اجتماعی نسل‌های گذشته اضافه نموده و راه‌ها و معنی جدیدی را پیش پای جامعه می‌گذارند. با توجه به ضروری بودن تغییر و تحولات فرهنگی، بسیار محتمل است که عنصری فرهنگی در زمانی رایج و شایع باشد، اما در زمانی دیگر از سگه بیافتد و با شیوه‌ای جدید جایگزین شود. از این‌رو فرهنگ و عناصر فرهنگی از خصلتی زمان‌مند نیز برخوردارند. البته برخی از عناصر فرهنگ بسیار دیرپا هستند و ممکن است طی اعصار و قرون مختلف لایتغیر باقی بمانند در حالی که برخی عناصر نیز ممکن است طی کمتر از یک دهه منسوخ شوند.

۳- ویژگی دیگری که برای فرهنگ می‌توان برشمرد نظام‌مند بودن آن است. می‌توان کلیت فرهنگ را به مثابه‌ی یک نظام در نظر گرفت که اجزاء و عناصر مختلف آن به هم وابستگی دارند. شاید بهترین انگاره‌ای که از نظام فرهنگی ارائه شده انگاره دوایر متحدالمرکز بودن آن باشد. به گونه‌ای که همانند یک بوته‌ی پیاز از لایه‌های مختلفی که به یک مرکز می‌رسند تشکیل شده و لایه‌های بیرونی همگی متأثر از لایه‌های درونی‌تر خود تا مرکز آن هستند. به همین عبارت مقاوم‌ترین و دیرینه‌ترین بخش فرهنگ، لایه‌ی درونی و مرکزی آن است که طی اعصار و قرون متمادی ممکن است بدون تغییر بماند. این لایه، انتزاعی‌ترین و معنوی‌ترین بخش

نظام فرهنگی است که غالباً آرمان‌های انسانی و معانی اصلی مشترک بین افراد یک جامعه را دربرمی‌گیرد که اُسّ و اساس شکل‌گیری آن جامعه بر مبنای آنها تعریف می‌شود.

۴- متأثر از ویژگی سوم، می‌توان لایه‌های فرهنگ را به دو بخش معنایی و مادی تقسیم کرد که غالباً لایه‌های درونی نظام فرهنگی خصلتی معنایی و لایه‌های بیرونی آن که از تعین و تجسد برخوردارند، بُعد مادی آن را تشکیل می‌دهند.

با توجه به تعاریف و ویژگی‌های برشمرده شده درباره فرهنگ اگر کلیه‌ی عناصر فرهنگی جوامع بشری را مورد بررسی قرار داده و آنها را دسته‌بندی کنیم، می‌توان این عناصر را در چند مقوله به شرح زیر طبقه‌بندی نمود:

- ۱- عناصر و نمادهای دینی و مذهبی؛
- ۲- دانش‌ها، علوم، مهارت‌ها و فنون؛
- ۳- ادبیات، هنر و دستاوردهای زیباشناختی؛
- ۴- اخلاقیات، قوانین، عرف و آداب و رسوم؛
- ۵- صنایع دستی و ابزارهای زندگی؛
- ۶- مفاخر و میراث گذشتگان و ابنیه تاریخی.

در هر یک از مقولات فوق هم جنبه‌های مادی وجود دارد و هم جنبه‌های معنوی. به عنوان مثال در مقوله دین و مذهب هم آموزه‌ها و معانی و باورهای دینی و مذهبی مورد توجه است و هم نمادها و بناها و عناصر مادی مربوط به امور مقدس و مذهبی مثلاً بقاع متبرکه، مساجد، معابد، گنبد، گلدسته، ضریح و مانند آن. مقصود از بیان این تعاریف و ویژگی‌ها این است که اولاً دانسته شود فرهنگ چیست؟ و دوم اینکه مشخص شود جامعه چه نسبتی با فرهنگ دارد؟ و حفظ و تداوم و تغییر در یک فرهنگ چگونه صورت می‌گیرد؟

با توجه به این نکات می‌توان نقش و نسبت نظام سیاسی و دولت به معنای عام را با فرهنگ مشخص نمود. ذکر این نکته لازم است که قبل از شکل‌گیری هر گونه نظام سیاسی و یا دولت به معنای امروزی آن جوامع بشری برخوردار از فرهنگ بودند. لذا فرهنگ امری پیشین و مقدم بر سیاست است و سیاست خود جزئی از فرهنگ است، چرا که امر سیاسی و عمل سیاسی خود نوعی ارزش‌گذاری و هنجارگذاری است و از این نگاه خود کاری فرهنگی است. البته فرهنگی شدن، عمل سیاسی و سیاست‌ها و سیاست‌گذاری‌ها مستلزم پذیرش جامعه و هضم شدن و عجین شدن در درون نظام فرهنگی آن جامعه است. در غیر این صورت اگر مورد قبول قرار نگیرد و طرد شود و در نظام فرهنگی جذب و نافذ نشود، به عنوان عنصری فرهنگی در آن جامعه قلمداد نمی‌شود. از این‌روست که غالباً برای نهادینه شدن سیاست‌های مختلف از فرهنگ‌سازی برای آن یاد می‌کنند. اما باید توجه داشت که فرهنگ‌سازی امری دستوری و سیاسی نیست، بلکه کاملاً فرهنگی و مستلزم برخوردار شدن از شرایط مرتبط با فرهنگ‌پذیری است. از این‌رو لازم است در نسبت بین دولت و فرهنگ به موارد زیر به عنوان اصول راهنما اشاره کرد. این اصول راهنما کمک می‌کند که دولت حدود امکانات و اختیارات خود را در حوزه فرهنگ بداند و نحوه مواجهه با امر فرهنگی را به درستی بازشناسد:

۱- دولت باید زمینه حفاظت و سیانت جامعه را از فرهنگ خود فراهم نماید و تسهیل‌کننده فرایند انتقال فرهنگ به نسل‌های جدید باشد.

۲- دولت باید زمینه خلاقیتها و آفرینش‌های فرهنگی و هنری را فراهم نماید و تسهیل‌گر پویایی و بالندگی فرهنگی در جامعه باشد.

۳- دولت باید بزرگان، نخبگان و مفاخر فرهنگی جامعه را بر صدر نشانند و آثار و دستاوردهای آنها را محترم شمارد و زمینه تولید و بازتولید، نشر و بازنشر این آثار و دستاوردها را در جامعه فراهم کند.

۴- دولت باید به تنوع علائق، سلیق و خرده‌فرهنگ‌ها در درون جامعه احترام بگذارد و موجب تفوق و هژمونی یک خرده فرهنگ بر سایر خرده فرهنگ‌ها در درون یک جامعه نشود.

۵- دولت باید کمک کند در تعاملات و تبادلات فرهنگی، نظم، هویت و وفاق فرهنگی جامعه حفظ شود، ضمن آنکه راه را برای ورود عناصر جدید و نوآورانه فرهنگی نبندد و تسهیل‌گر پویایی، سرزندگی و بالندگی در عرصه فرهنگ باشد.

دولت‌ها این اصول را چگونه رعایت می‌کنند؟ برخی از دولت‌ها نقش پررنگی را در زمینه مدیریت و برنامه‌ریزی فرهنگی برای خود قائلند و سعی می‌کنند مداخلات گسترده‌ای در حوزه فرهنگ داشته باشند. در حالی که برخی دیگر صرفاً نقش حمایتی برای خود قائلند و حیطة عمل و اختیارات اصحاب فرهنگ را فراخ در نظر می‌گیرند.

یکی از اهداف هر نوع سیاست فرهنگی دستیابی به اقتدار فرهنگی است، چنان‌که هدف سیاست‌گذاری اقتصادی تولید قدرت اقتصادی و یا در عرصه سیاست، تولید قدرت و ایجاد امنیت است. به نظر می‌رسد که یک گزاره به عنوان واقعیتی گریزناپذیر مورد پذیرش عمومی اصحاب فرهنگ در جمهوری اسلامی ایران و سایر کشورهای جهان قرار گرفته است و آن این که «دولتی شدن فرهنگ به تولید قدرت فرهنگی منتهی نمی‌شود». فرآیند تخصصی شدن فرهنگ، چنان‌که به فرهنگ وسعت بخشیده است که نمی‌توان با اتکا به دستگاه‌های اداری و سازماندهی دولتی، فرهنگ را رشد و توسعه داد. بدون مشارکت نهادهای صنفی و انجمن‌های فرهنگی رشد فرهنگی میسر و ممکن نیست.

هم‌چنین تلاش برای دولتی کردن فرهنگ سبب شده است تا سیاست‌گذاری فرهنگی خود را منحصر در فعالیت‌های نظارتی کرده و از پرداختن به زمینه‌های افزایش خلاقیت و تولید فرهنگی و حضور مؤثر فرهنگ ایرانی - اسلامی در فضای ملی و جهانی بازمانده است. امروز بخش مهمی از منابع فرهنگی از دایره کنترل و نظارت‌های حاکمیتی بیرون است. با گسترش فناوری‌های ارتباطی پیچیده، نقش مرزهای جغرافیایی در حوزه فرهنگ به تدریج کمرنگ‌تر می‌شود و فرهنگ‌هایی که در تعامل با دیگران قرار نگیرند، توان چندانی برای بقا نخواهند داشت. از این منظر، گفتمان اعتدال فرهنگی بر متوازن ساختن نقش‌های نظارتی و حمایتی در عرصه فرهنگ تأکید دارد.

با این نگرش، وظایف بخش فرهنگ را از دو جنبه می‌توان مورد بررسی قرار داد. جنبه اول وظیفه و رسالتی است که این بخش در توسعه عمومی کشور یا به عبارت دیگر در فرهنگ توسعه برعهده دارد. در این رویکرد مهم‌ترین رسالت بخش فرهنگ به ایجاد زیرساخت‌ها و فراهم کردن بسترهای مناسب با استفاده از ظرفیت نهادی بخش فرهنگ برای تحقق رشد اقتصادی، اجتماعی و سیاسی و... معطوف است. به معنای دیگر مفهوم فرهنگ توسعه ناظر بر این واقعیت است که دستیابی به توسعه همه‌جانبه مستلزم تقویت زمینه‌های فرهنگی است، زیرا توسعه نامتوازن و بدون توجه به ویژگی‌های فرهنگی نه تنها امیدوارکننده نیست، بلکه مخاطرات و چالش‌هایی را ایجاد می‌کند که در بلندمدت می‌توانند تضعیف هویت اجتماعی و فرهنگی جامعه

را در پی داشته باشند. جنبه دوم وظایف بخش فرهنگ به توسعه فرهنگی معطوف است. این جنبه به تأمین حقوق فرهنگی مردم به معنای حق دسترسی عادلانه افراد به کالاها و خدمات فرهنگی اشاره دارد. تأمین نیازهای فرهنگی امری اجتناب‌ناپذیر برای دستگاه‌های فرهنگی تلقی می‌شود. روند رو به گسترش شهرنشینی، بهبود هرم باسوادی و افزایش پوشش تحصیلی در سطح تعلیمات عمومی، دانشگاه‌ها و مراکز آموزش عالی اعم از دولتی و غیردولتی، درصد چشمگیر جمعیت جوان کشور تنوع فزاینده در فعالیت‌ها و مصرف فرهنگی، ظهور فناوری‌های نوین سرمایه‌بر که موجب آزادسازی بخش زیادی از وقت شاغلان و در نتیجه افزایش میزان اوقات فراغت در جامعه می‌شود، بهره‌مندی از کالاها و خدمات فرهنگی نظیر رادیو، تلویزیون، مطبوعات، کتاب، سینما، تئاتر، موسیقی، فیلم، موزه‌ها، بناهای تاریخی و مذهبی، سفرهای زیارتی و تفریحی، بازدید از نمایشگاه‌ها، جشنواره‌ها، شرکت در مراسم و فعالیت‌های دینی و مذهبی و مواردی از این قبیل؛ امروزه به عنوان حقوق فرهنگی آحاد یک جامعه شناخته می‌شود.

آنچه مهم است برنامه‌های توسعه فرهنگی بایستی توأمان معطوف به محتوی و کالبد باشد زیرا این دو مقوله مکمل یکدیگر هستند به طوری که فقدان هر یک موجب ناکارآمدی دیگری می‌شود. البته باید توجه داشت که ابزارهای نوین فناوری‌های اطلاعات، تغییراتی اساسی را در فضاهای کالبدی سنتی برای فعالیت‌ها و مصرف فرهنگی در قالب فضاهای مجازی فراهم کرده است.

این گزارش در بخش‌های «فرهنگ و هنر»، «میراث فرهنگی، صنایع دستی و گردشگری»، «رسانه» و «ورزش و تفریحات» تنظیم شده و در پایان «جمع بندی و خلاصه گزارش» ارائه شده است.

بخش اول

فرهنگ و هنر

۱- مقدمه

فرهنگ کلی‌ترین بینش و نگرشی است که انسان نسبت به جهان دارد. این بینش و نگرش همان معنایی است که جامعه برای هستی و انسان قائل بوده و به اندازه‌ای کلی و جهان شمول است که همه ارزش‌ها و روش‌های فرد و اجتماع را در بر می‌گیرد و گاه حتی می‌توان آنرا مترادف با جهان‌بینی به کار برد. به عبارت دیگر فرهنگ به منزله روحی است که در کالبد تمدن بشری جریان داشته و در وجوه مختلف حیات اجتماعی از قبیل خانواده و نظام تربیتی و آموزشی، نظام اقتصادی، الگوهای کسب و کار و تولید حوائج مادی، نظامات دینی و اخلاقی، الگوهای حیات جمعی شهری، روستایی، عشایری، سبک‌های معماری و اسکان، تعاملات و ارتباطات جمعی زبان و ادبیات، نظامات حقوقی، سیاسی، اداری و ... جریان دارد و به دلیل پیچیدگی و گستره نفوذ آن، به عنوان بستر و زیرساخت توسعه محسوب می‌شود و البته به همین دلیل، صیانت از آن به مثابه میراث هویت بخش جامعه در مقابل تحولات برنامه‌ریزی نشده ناشی از سایر عرصه‌های سیاسی-اقتصادی و اجتماعی، مستلزم ظرافت و هوشیاری نهادمند و کارآمدی است.

طی سالیان گذشته عدم وحدت رویه در نظام برنامه‌ریزی و سیاست‌گذاری حوزه فرهنگ، نبود استراتژی منسجم ملی در تعامل فرهنگی با جهان و نداشتن دیپلماسی فعال، ناکافی بودن زیرساخت‌ها و ابزارهای فرهنگی در مواجهه با فرهنگ بیگانه، عدم تعادل و نابرابری توسعه فرهنگی در پهنه سرزمینی با توجه به استقرار جمعیت و ضعف تعامل سازنده بین بخش فرهنگ با سایر بخش‌ها از جمله مشکلات قابل تامل در این حوزه بوده است. از دستگاه‌های اجرایی و نهادهای تاثیر گذار در حوزه فرهنگ که حیطة وظایف آنها از سیاست‌گذاری فرهنگی تا انجام فعالیت‌های اجرایی در عرصه‌های فرهنگی، هنری مانند چاپ و نشر، کتاب و مطبوعات، موسیقی، رسانه‌های الکترونیکی، تئاتر و هنرهای نمایشی، هنرهای تجسمی، سینما، بازی‌های رایانه‌ای و فناوری‌های نوین دیجیتال و امور دینی همچون فعالیت‌های تبلیغی - ترویجی و ... را شامل می‌شود، عبارتند از وزارت فرهنگ و ارشاد اسلامی به همراه سازمان‌های تابعه از جمله سازمان فرهنگ و ارتباطات اسلامی و سازمان امور سینمایی و سمعی-بصری، دبیرخانه شورای عالی انقلاب فرهنگی، سازمان تبلیغات اسلامی، حوزه هنری سازمان تبلیغات اسلامی، کانون پرورش فکری کودکان و نوجوانان، سازمان اسناد و کتابخانه ملی جمهوری اسلامی و نهاد کتابخانه‌های عمومی کشور و

علاوه بر تکالیف عمومی تعیین شده برای دستگاه‌های اجرایی بخش فرهنگ در قوانین برنامه ششم و احکام دائمی توسعه، تکالیف اختصاصی نیز برای آنها پیش بینی شده که اهم آنها در ماده (۳۷) قانون احکام دائمی و ماده (۹۲) قانون برنامه ششم توسعه درج شده که در قسمت مربوطه خواهد آمد.

۲- وضعیت بخش در اسناد بالادستی

اسناد بالادستی برای تدوین چشم انداز، ماموریت، راهبرد و برنامه‌های حوزه فرهنگ مبتنی بر قوانین و فرامین و تدابیر زیر می‌باشد:

- اصل (۳) قانون اساسی جمهوری اسلامی ایران
- چشم‌انداز بیست‌ساله‌ی نظام
- سیاست‌های فرهنگی کشور (مصوب شورای عالی انقلاب فرهنگی)
- قوانین برنامه توسعه و سیاست‌های کلی آن
- مجموعه سیاست‌ها و برنامه‌های اقتصاد مقاومتی

۲-۱- سند چشم انداز

مطابق سند چشم انداز جمهوری اسلامی ایران در افق ۱۴۰۴ هجری شمسی «ایران کشوری است توسعه یافته با جایگاه اول اقتصادی، علمی و فناوری در سطح منطقه، با هویت اسلامی و انقلابی، الهام بخش در جهان اسلام و با تعامل سازنده و موثر در روابط بین الملل». روح حاکم بر اهداف چشم انداز ۲۰ ساله جمهوری اسلامی ایران مبتنی بر فرهنگ و مؤلفه‌های هویت بخش آن بوده و در اولین بند از هشت بند ویژگی جامعه ایرانی در افق چشم انداز، بر فرهنگ و عناصر آن و به ویژه فرهنگ عمومی جامعه تأکید شده است. مطابق بند مورد اشاره، جامعه ایرانی «توسعه یافته، متناسب با مقتضیات فرهنگی، جغرافیایی و تاریخی خود، و متکی بر اصول اخلاقی و ارزش‌های اسلامی، ملی و انقلابی، تأکید بر مردم سالاری دینی، عدالت اجتماعی، آزادی‌های مشروع، حفظ کرامت و حقوق انسان‌ها، و بهره‌مند از امنیت اجتماعی و قضایی» می‌باشد. سایر ویژگی‌هایی که مطابق سند چشم انداز، جامعه‌ی ایرانی در افق این چشم‌انداز حائز آن است نیز به عناصر فرهنگی اشاره داشته و یا نقش فرهنگ در آن بسیار چشمگیر است منجمله:

- برخوردار از سلامت، رفاه، امنیت غذایی، تأمین اجتماعی، فرصت‌های برابر، توزیع مناسب درآمد، نهاد مستحکم خانواده، به دور از فقر، تبعیض و بهره‌مند از محیط زیست مطلوب
- فعال، مسئولیت‌پذیر، ایثارگر، مؤمن، رضایت‌مند، برخوردار از وجدان کاری، انضباط، روحیه‌ی تعاون و سازگاری اجتماعی، متعهد به انقلاب و نظام اسلامی و شکوفایی ایران و مفتخر به ایرانی بودن
- الهام‌بخش، فعال و مؤثر در جهان اسلام با تحکیم الگوی مردم‌سالاری دینی، توسعه‌ی کارآمد، جامعه‌ی اخلاقی، نواندیشی و پویایی فکری و اجتماعی، تأثیرگذار بر همگرایی اسلامی و منطقه‌ای بر اساس تعالیم اسلامی و اندیشه‌های امام خمینی(ره)
- دارای تعامل سازنده و مؤثر با جهان بر اساس اصول عزت، حکمت و مصلحت

۲-۲- اهداف و سیاست‌های اقتصاد مقاومتی

مطابق «ابلاغیه سیاست‌های کلی اقتصاد مقاومتی رهبر معظم انقلاب مورخ ۱۳۹۲/۱۱/۲۹» ایران با پیروی از الگوی اقتصادی بومی و علمی برآمده از فرهنگ انقلابی و اسلامی (که همان اقتصاد مقاومتی است)، با حفظ دستاوردهای کشور در زمینه‌های مختلف و تداوم پیشرفت و تحقق آرمان‌ها و اصول قانون اساسی و سند چشم‌انداز بیست ساله، اقتصاد متکی به دانش و فناوری، عدالت بنیان، درون‌زا و برون‌گرا، پویا و پیشرو را محقق سازد و الگویی الهام‌بخش از نظام اقتصادی اسلام را عینیت بخشد.

علاوه بر لزوم رعایت و پیروی از سیاست‌های ابلاغی در برنامه‌ریزی‌ها و اجرای برنامه‌ها توسط همه‌ی دستگاه‌های اجرایی متولی این فصل، در راستای اجرای بندهای ۱۹، ۲۰ و ۲۱ از بندهای ۲۴ گانه سیاست‌های کلی اقتصاد مقاومتی ابلاغی از سوی مقام معظم رهبری و دستور رییس‌جمهور محترم، اهداف، سیاست‌ها و برنامه‌های عملیاتی وزارت فرهنگ و ارشاد اسلامی به منظور اجرای اقتصاد مقاومتی به تصویب شورای اقتصاد رسید و بر اساس این مصوبه، وظایف مهمی به‌منظور گفتمان‌سازی اقتصاد مقاومتی برعهده دستگاه‌های اجرایی متولی فصل فرهنگ و هنر نهاده شد.

بند ۱۹: شفاف‌سازی اقتصاد و سالم‌سازی آن و جلوگیری از اقدامات، فعالیت‌ها و زمینه‌های فسادزا در حوزه‌های پولی، تجاری، ارزی و ...

بند ۲۰: تقویت فرهنگ جهادی در ایجاد ارزش افزوده، تولید ثروت، بهره‌وری، کارآفرینی، سرمایه‌گذاری و اشتغال مولد و اعطای نشان اقتصاد مقاومتی به اشخاص دارای خدمات برجسته در این زمینه

بند ۲۱: تبیین ابعاد اقتصاد مقاومتی و گفتمان‌سازی آن بویژه در محیط‌های علمی، آموزشی و رسانه‌ای و تبدیل آن به گفتمان فراگیر و رایج ملی

اهداف

- شفاف‌سازی و سالم‌سازی اقتصادی در حوزه فرهنگ و هنر (مرتبط با بند ۱۹ سیاست‌های کلی)
- تقویت فرهنگ و اخلاق کار، بهره‌وری، تولید ثروت و روحیه سرمایه‌گذاری و کارآفرینی (مرتبط با بند ۲۰ سیاست‌های کلی)
- فرهنگ‌سازی و گفتمان‌سازی در زمینه اقتصاد مقاومتی (مرتبط با بند ۲۱ سیاست‌های کلی)

سیاست‌های مرتبط با بند ۱۹:

- چابک‌سازی ساختار و تشکیلات دستگاه‌های بخش فرهنگ
- شفاف‌سازی ساز و کار توزیع منابع دولتی در بخش فرهنگ
- تدوین، اصلاح و بازنگری قوانین و مقررات در راستای سالم‌سازی و رفع موانع اقتصادی در بخش فرهنگ و هنر

سیاست‌های مرتبط با بند ۲۰:

- تقویت و ترویج فرهنگ جهادی در تولید ثروت، بهره‌وری، کارآفرینی و سرمایه‌گذاری با استفاده از ظرفیت‌های فرهنگی، هنری و رسانه‌ای
- فراهم کردن زمینه‌ها و فرهنگ‌سازی برای اعطای نشان اقتصاد مقاومتی به اشخاص دارای خدمات برجسته در این زمینه

سیاست‌های مرتبط با بند ۲۱:

- تبیین مفهوم اقتصاد مقاومتی و ابعاد فرهنگی آن
- گفتمان‌سازی و ترویج فرهنگ اقتصاد مقاومتی با استفاده از ظرفیت‌ها و ابزارهای فرهنگی و هنری و رسانه‌ای
- همکاری با نهادها و مراکز فرهنگی کشور برای بهره‌گیری حداکثری از ظرفیت‌های فرهنگی موجود

۲-۳- سیاست‌های کلی برنامه ششم توسعه :

در آستانه‌ی دهه‌ی دوّم چشم‌انداز ۲۰ ساله‌ی کشور، سیاست‌های کلی برنامه‌ی پنج‌ساله‌ی ششم توسعه توسط مقام معظم رهبری ابلاغ شد و در بندهای «۶۸» الی «۷۳» وظایف مهمی درخصوص امور فرهنگی برعهده سازمان‌های متولی این فصل قرار گرفت. علاوه براین، بندهای «۲۰» و «۲۱» سیاست‌های بخش رسانه، بندهای «۳۳» و «۳۶» سیاست‌های فناوری اطلاعات و ارتباطات، بندهای «۴۵»، «۴۶» و «۴۸» سیاست‌های اجتماعی و بندهای «۶۱» و «۶۳» سیاست‌های سیاست خارجی نیز مرتبط با وظایف و رسالت‌های سازمان‌های مذکور می‌باشد:

- بند ۲۰- تقویت فرهنگ جهادی در ایجاد ارزش افزوده، تولید ثروت، بهره‌وری، کارآفرینی، سرمایه‌گذاری و اشتغال مولد و اعطای نشان اقتصاد مقاومتی به اشخاص دارای خدمات برجسته در این زمینه
- بند ۲۱- تبیین ابعاد اقتصاد مقاومتی و گفتمان سازی آن بویژه در محیط‌های علمی، آموزشی و رسانه‌ای و تبدیل آن به گفتمان فراگیر و رایج ملی
- بند ۳۳- توسعه‌ی محتوا در فضای مجازی بر اساس نقشه‌ی مهندسی فرهنگی کشور تا حداقل پنج برابر وضعیت کنونی و بومی‌سازی شبکه‌های اجتماعی.
- بند ۳۶- حضور مؤثر و هدفمند در تعاملات بین‌المللی فضای مجازی.
- بند ۴۵- فرهنگ‌سازی و ایجاد زمینه‌ها و ترتیبات لازم برای تحقق سیاست‌های کلی جمعیت.
- بند ۴۶- تقویت نهاد خانواده و جایگاه زن در آن و استیفای حقوق شرعی و قانونی بانوان در همه‌ی عرصه‌ها و توجه ویژه به نقش سازنده‌ی آنان.
- بند ۴۸- هویت‌بخشی به سیمای شهر و روستا و بازآفرینی و روزآمدسازی معماری اسلامی - ایرانی.
- بند ۶۱- توسعه‌ی کمی و کیفی رسانه‌های فرامرزی با زبان‌های رایج بین‌المللی.
- بند ۶۳- بهره‌گیری حداکثری از روش‌ها و ابزارهای دیپلماسی نوین و عمومی.
- بند ۶۸- تلاش شایسته برای تبیین ارزش‌های انقلاب اسلامی و دفاع مقدس و دستاوردهای جمهوری اسلامی.
- بند ۶۹- ارائه و ترویج سبک زندگی اسلامی - ایرانی و فرهنگ‌سازی درباره‌ی اصلاح الگوی مصرف و سیاست‌های اقتصاد مقاومتی.
- بند ۷۰- اجرای نقشه‌ی مهندسی فرهنگی کشور و تهیه‌ی پیوست فرهنگی برای طرح‌های مهم
- بند ۷۱- حمایت مادی و معنوی از هنرمندان، نوآوران، محققان و تولیدکنندگان آثار و محصولات فرهنگی و هنری مقوم اخلاق، فرهنگ و هویت اسلامی - ایرانی
- بند ۷۲- حضور مؤثر نهادهای فرهنگی دولتی و مردمی در فضای مجازی به‌منظور توسعه و ترویج فرهنگ، مفاهیم و هویت اسلامی - ایرانی و مقابله با تهدیدات
- بند ۷۳- توجه ویژه به توسعه و تجلی مفاهیم، نمادها و شاخص‌های هویت اسلامی - ایرانی در ساختارهای سیاسی، اقتصادی، اجتماعی و فرهنگی کشور.
- ۲-۴- مواد مرتبط با بخش فرهنگ و هنر در برنامه ششم توسعه و احکام دائمی برنامه‌های توسعه

الف- قانون احکام دائمی برنامه های توسعه کشور

متن	ماده / بند / تبصره
<p>به منظور زنده و نمایان نگهداشتن مبانی اسلام ناب محمدی(ص) و اندیشه دینی، سیاسی و فرهنگی و سیره عملی حضرت امام خمینی(ره) بنیانگذار جمهوری اسلامی ایران و مقام معظم رهبری(مدظله العالی) و برجسته کردن نقش ایشان به عنوان یک معیار اساسی در سیاستگذاری ها و برنامه ها و تسری آن به مجموعه ارکان نظام و نیز انتقال آن به نسلهای آینده، دولت مکلف است با بهره گیری از ظرفیت همه دستگاههای مربوط به ویژه آموزش و پرورش، دانشگاهها و مراکز علمی و جهاد دانشگاهی، مراکز فرهنگی و هنری، حوزه های علمیه، صدا و سیما، شهرداری ها و مؤسسات مردم نهاد و بسیج اقدامات زیر را انجام دهد:</p> <p>الف - ایجاد سازوکار و تأمین اعتبار لازم به منظور اجرائی شدن خط مشی حضرت امام خمینی(ره) و سیاست های ابلاغی مقام معظم رهبری(مدظله العالی)</p> <p>ب - پشتیبانی از مراکز تحقیقاتی و آموزشی حوزوی از طریق شورای عالی حوزه های علمیه و دانشگاهی، تشکلهای اجتماعی - فرهنگی مردم نهاد در زمینه اسلام شناسی، شیعه شناسی، ایران شناسی و اندیشه های انقلاب اسلامی و شخصیت ها و نهادها و مجامع تقریبی و همچنین گسترش شبکه های مجازی بین المللی و فعالیت های رسانه ای و هنری با ساماندهی مادی و معنوی و توسعه سرمایه انسانی و مقابله با جبهه معاند نظام اسلامی</p> <p>آیین نامه اجرائی این ماده ظرف مدت شش ماه از تاریخ ابلاغ این قانون توسط سازمان برنامه و بودجه کشور، وزارتخانه های آموزش و پرورش، علوم، تحقیقات و فناوری و فرهنگ و ارشاد اسلامی، شورای عالی حوزه های علمیه، سازمان صدا و سیما جمهوری اسلامی ایران و مؤسسه تنظیم و نشر آثار حضرت امام خمینی (ره) و مؤسسه تنظیم و نشر آثار مقام معظم رهبری تهیه می شود و به تصویب هیأت وزیران می رسد.</p> <p>پ - دولت موظف است سند جامع سبک زندگی اسلامی - ایرانی را با لحاظ شاخصهای کمی و کیفی نظیر الگوی مصرف، ترویج روحیه مشارکت و فرهنگ تعاون و رقابت سالم بین مردم، قناعت و صرفه جویی و احترام به کسب و کار حلال، احترام به قانون، تفریحات و اوقات فراغت سالم، ترویج سخت کوشی و ساده زیستی متناسب با آموزه های اسلامی تدوین و با رعایت موارد زیر اجراء نماید:</p> <ol style="list-style-type: none"> ۱- حمایت، پشتیبانی و تأمین اعتبار و ایجاد سازوکار لازم در اجرای سند ۲- گفتمان سازی و ترویج فرهنگ سبک زندگی اسلامی - ایرانی و اجرای آن در تعامل با رسانه های دیداری، شنیداری و مکتوب ۳- پایش مستمر وضعیت سبک زندگی اسلامی - ایرانی براساس شاخصهای مصوب و ارائه گزارش سالانه به هیأت وزیران ۴- واسپاری و حمایت از سازمان های مردم نهاد و تشکلهای مردمی در اجرای سند ۵- رفع موانع ازدواج، کاهش سن ازدواج، پوشش بیمه ای زایمان و درمان ناباروری، آموزش و توانمندسازی خانواده ها <p>ت - دولت مکلف است از طریق شورای عالی حوزه های علمیه در اجرای وظایف تکلیفی نظام اسلامی و به منظور حضور مؤثر و هدفمند حوزه و روحانیت، از حوزه های علمیه در حکم نهاد عمومی غیردولتی پشتیبانی و حمایت های زیر را به عمل آورد:</p> <ol style="list-style-type: none"> ۱- معافیت فضاهای آموزشی، پژوهشی و اداری حوزه های علمیه از پرداخت عوارض ساخت و ساز ۲- واگذاری فضاهای بلااستفاده دولتی در مناطق مختلف کشور به حوزه ها براساس نیاز حوزه های علمیه مطابق ضوابط ماده (۶۹) قانون تنظیم بخشی از مقررات مالی دولت مصوب ۱۳۸۰/۱۱/۲۷ ۳- پشتیبانی و ارائه خدمات لازم به منظور آموزش، تربیت دانش آموختگان حوزوی به عنوان مبلغان و مربیان قرآن و عترت(ع) و مروجان فرهنگ دینی و رفع نیازهای فرهنگی و دینی جامعه اسلامی با اولویت طرح هجرت طلاب به مناطق کمترتوسعه یافته از طریق شورای عالی حوزه های علمیه ۴- پیش بینی زمین با کاربری آموزشی حوزوی در طرح جامع تفصیلی شهرها و واگذاری زمین با رعایت و ترتیبات صدر ماده (۱۰۰) قانون تنظیم بخشی از مقررات مالی دولت 	ماده ۳۷

متن	ماده / بند / تبصره
<p>ث - به منظور توسعه فضاهای مذهبی فرهنگی و بهره گیری بهینه از اماکن مذهبی و تثبیت جایگاه مسجد به عنوان اصلی ترین پایگاه عبادی، تربیتی، سیاسی، اجتماعی و فرهنگی، اقدامات زیر انجام می شود:</p> <p>۱- وزارت راه و شهرسازی، بنیاد مسکن انقلاب اسلامی و شهرداری ها موظفند در طراحی و اجرای طرحهای جامع تفصیلی شهری و هادی روستایی و شهرکها و شهرهای جدیدالاحداث، اراضی مناسب برای احداث مسجد و خانه عالم در جوار مساجد جهت استفاده امام جماعت همان مسجد پیش بینی کنند و پس از آماده سازی بدون دریافت هزینه و با حفظ مالکیت عمومی در اختیار متقاضیان احداث مساجد قرار دهند.</p> <p>تبصره - مساجد از پرداخت هزینه های عوارض ساخت و ساز صرفاً برای فضاهای اصلی معاف می باشند.</p> <p>۲- مالکان مجتمع های تجاری، اداری و خدماتی جدیدالاحداث موظفند نمازخانه مناسبی را در اماکن مذکور احداث نمایند. دستورالعمل این بند شامل تعداد واحدهای این مجتمع ها و مکان احداث در چهارچوب نقشه های مصوب به تصویب شورای عالی شهرسازی و معماری می رسد.</p> <p>۳- سازمان جنگلها، مراتع و آبخیزداری کشور و شهرداری ها موظفند نسبت به احداث یا اختصاص فضای کافی و مناسب برای مسجد یا نمازخانه در بوستان های ملی و بوستان های شهری اقدام کنند.</p> <p>۴- کلیه دستگاههای اجرائی، مراکز آموزشی، بیمارستان ها و مراکز درمانی، مجموعه های ورزشی، مجتمع های رفاهی، تفریحی و مجتمع های تجاری اعم از دولتی یا غیردولتی، موظفند نسبت به احداث یا اختصاص و نگهداری فضای کافی و مناسب برای مسجد یا نمازخانه اقدام نمایند.</p> <p>۵ - وزارتخانه های راه و شهرسازی و نفت موظفند تمهیدات و اقدامات لازم را جهت احداث مسجد و نمازخانه در پایانه های مسافری و جایگاههای عرضه سوخت بین شهری و همچنین نگهداری و مدیریت مساجد و نمازخانه های مذکور از طریق بخش غیردولتی به عمل آورند.</p> <p>۶ - به منظور ارتقای کارکرد فرهنگی و هنری مساجد، برقراری عدالت فرهنگی و ترویج فرهنگ اسلامی و جذب جوانان و نوجوانان به مساجد، وزارت فرهنگ و ارشاد اسلامی مکلف است با رعایت موازین اسلامی تربیتی اتخاذ نماید تا کلیه مساجد شهری و روستاهای بالای هزار نفر جمعیت از کانون های فرهنگی و هنری برخوردار شوند.</p> <p>ج - به منظور دستیابی به جامعه ای متمسک به قرآن و عترت(ع) و برخوردار از ایمان و عمل صالح و گسترش فرهنگ حیات بخش قرآن کریم و عترت(ع) در راستای اجرای منشور توسعه فرهنگ قرآنی دولت موظف است نسبت به موارد زیر اقدام کند:</p> <p>۱- تأمین اعتبارات و پشتیبانی لازم به منظور اجرای برنامه ها و سیاست ها و فعالیت های تعیین شده</p> <p>۲- حمایت از ارتقای سطح سواد قرآنی جامعه با رویکرد روخوانی و روانخوانی، آموزش عمومی قرآن، تدبیر، تفسیر، تبلیغ، ترویج و پژوهش های قرآنی و عترت</p> <p>۳ - حمایت لازم به منظور تربیت حداکثری حافظان قرآن کریم (جزء و کل) با اولویت آموزش و پرورش، دانشگاهها و مراکز آموزش عالی حوزوی و تشکلهای مردم نهاد</p> <p>چ - کلیه دستگاههای اجرائی مشمول ماده (۵) قانون مدیریت خدمات کشوری مکلفند یک درصد(۱٪) اعتبارات هزینه ای خود به استثنای فصول (۱)، (۴) و (۶) را طی قرارداد مشخص با سازمان صدا و سیما صرف تولید برنامه جهت فرهنگ سازی و آگاهی بخشی و اطلاع رسانی نمایند.</p>	<p>ادامه ماده ۳۷</p>

ب- قانون برنامه ششم توسعه

ماده / بند / تبصره	متن
بند ح ماده ۶۳	دولت موظف است در طول سالهای برنامه اعتبار و منابع لازم را در جهت ترویج ارزشهای ایرانی اسلامی و توسعه فرهنگ مطالعه و پژوهش در مناطق محروم روستایی و مناطق عشایری و مرزی در اختیار کانون پرورش فکری کودکان و نوجوانان قرار دهد.
بند ج و تبصره ۱ و ۲ ماده ۸۶	دولت مکلف است به منظور حفظ و ترویج فرهنگ ایثار، جهاد و شهادت و تکریم از الگوهای این فرهنگ ماندگار به والدین شهیدی که دارای حداقل سه شهید یا دو شهید و یک جانباز پنجاه درصد (۵۰٪) و بالاتر یا یک شهید و دو جانباز پنجاه درصد (۵۰٪) و بالاتر هستند نشان ملی ایثار اعطا نموده و آنان را به عنوان چهره ماندگار کشور به جامعه معرفی نماید. تبصره ۱- صدا و سیما جمهوری اسلامی ایران، وزارتخانه‌های فرهنگ و ارشاد اسلامی، آموزش و پرورش، علوم، تحقیقات و فناوری و بهداشت، درمان و آموزش پزشکی کشور، بنیاد حفظ آثار و نشر ارزشهای دفاع مقدس و سایر نهادهای فرهنگی مکلفند جهت ارج نهادن به این چهره‌های ماندگار اقدام فرهنگی لازم را جهت معرفی آنها انجام دهند. تبصره ۲- آیین‌نامه اجرائی این بند در شش‌ماه اول اجرای قانون برنامه به پیشنهاد بنیاد شهید و امور ایثارگران و بنیاد حفظ آثار و نشر ارزشهای دفاع مقدس به تصویب هیأت وزیران می‌رسد.
بند ح ماده ۸۶	بنیاد حفظ آثار و نشر ارزشهای دفاع مقدس موظف است با همکاری بنیاد شهید و امور ایثارگران، وزارت فرهنگ و ارشاد اسلامی، سازمان میراث فرهنگی و گردشگری و شهرداری‌ها و سایر دستگاههای فرهنگی کشور تا پایان اجرای قانون برنامه نسبت به توسعه و تکمیل مراکز اسناد و مدارک دفاع مقدس و تدوین دایره‌المعارف دفاع مقدس و تدوین تاریخ دفاع مقدس مطابق بودجه سنواتی اقدام نماید.
ماده ۹۲	ب - وزارت فرهنگ و ارشاد اسلامی، سازمان صدا و سیما و سایر دستگاههای ذی‌ربط مکلفند با رعایت سیاستهای کلی و قانون اجرای سیاستهای کلی اصل چهل و چهارم (۴۴) (قانون اساسی فهرست مجوزها و تصدی‌گری فرهنگی و هنری با رعایت موازین شرعی قابل واگذاری به بخش خصوصی و تعاونی و سازمان‌های مردم‌نهاد را که تا پایان سال اول اجرای قانون برنامه تعیین می‌شود در طول سالهای اجرای قانون برنامه واگذار نمایند. تبصره - آیین‌نامه این بند شامل شیوه تعیین فهرست مذکور و نحوه واگذاری و فروش با پیشنهاد سازمان، سازمان اداری و استخدامی کشور و همکاری وزارت فرهنگ و ارشاد اسلامی و سازمان صدا و سیما به تصویب هیأت وزیران می‌رسد. پ - دولت مکلف است تا پایان سال اول اجرای برنامه با مشارکت سازمان صدا و سیما و وزارت ورزش و جوانان، تمهیدات قانونی لازم در خصوص نحوه تقسیم درآمدهای تبلیغاتی ناشی از پخش مسابقات ورزشی را پیش‌بینی نماید. ت - سازمان اوقاف و امور خیریه مکلف است با همکاری سازمان، وزارت راه و شهرسازی، شهرداری‌ها و سازمان ثبت اسناد و املاک کشور نسبت به صدور و اخذ اسناد موقوفات و تبدیل بقاع متبرکه با رعایت ضوابط وقفی به قطبهای فرهنگی اقدام نماید. ث - دولت مکلف است تمهیدات لازم را نسبت به توسعه فرهنگ کتابخوانی با اولویت کتابخانه‌های روستایی در مناطق کمتر توسعه‌یافته، بر اساس طرح آمایش سرزمین و نیازهای منطقه‌ای با رویکرد تشویق و جذب سرمایه‌گذاری بخش خصوصی و تعاونی در تولید کتاب و محصولات فرهنگی و سایر کالاهای فرهنگی و هنری فراهم کند و تا پایان سال اول اجرای قانون برنامه با نرخ رشد سالانه پنج درصد (۵٪) مطابق قانون بودجه سنواتی نسبت به وضعیت موجود در طول اجرای قانون برنامه اقدام نماید. ج - دولت و شهرداری‌ها و سازمان آب و فاضلاب مکلفند با ارائه تعرفه فرهنگی و یا پروانه ساختمان در زمینه آب و برق و گاز، حمل و نقل و پست، با استفاده از کاربری فرهنگی در فضاهای مسکونی از کتابفروشان، ناشران و مطبوعات که دارای مجوزهای قانونی لازم هستند حمایت کنند. تبصره - آیین‌نامه اجرائی موضوع این بند توسط وزارت فرهنگ و ارشاد اسلامی با همکاری وزارتخانه‌های راه و شهرسازی، نیرو، کشور و نفت، تدوین و به تصویب هیأت‌وزیران می‌رسد.

ماده / بند / تبصره	متن
	<p>چ - دولت مکلف است به منظور حمایت از حقوق پدیدآورندگان آثار فرهنگی، هنری و امنیت شغلی اصحاب فرهنگ و هنر و مطبوعات و قلم، صدا و سیما و رسانه، بسترسازی برای حضور بین‌المللی در عرصه‌های فرهنگی، هنری و تنظیم مناسبات و روابط میان اشخاص حقیقی و حقوقی مرتبط با امور فرهنگی و هنری اقدامهای ذیل را به‌عمل آورد:</p> <p>۱- تمهیدات قانونی لازم جهت امنیت شغلی اصحاب فرهنگ و هنر و مطبوعات و قلم، صدا و سیما و رسانه و استقرار نظام صنفی بخش فرهنگ</p> <p>۲- بازنگری و اصلاح قوانین مطبوعات و تبلیغات نظام جامع حقوقی مطبوعات و رسانه‌ها و تبلیغات جهت طی مراحل قانونی</p>
	<p>ح - اصحاب فرهنگ و هنر و رسانه و صدا و سیما که شغل خود را از دست می‌دهند تحت پوشش بیمه بیکاری قرار می‌گیرند. دولت در چهارچوب لوایح بودجه سنواتی کمک‌های اعتباری را به این منظور در اختیار صندوق بیمه بیکاری قرار می‌دهد.</p> <p>تبصره - آیین‌نامه اجرائی این بند ظرف مدت شش‌ماه پس از لازم‌الاجراء شدن این قانون به پیشنهاد مشترک وزارت فرهنگ و ارشاد اسلامی، سازمان تبلیغات اسلامی، سازمان صدا و سیما جمهوری اسلامی ایران و سازمان تهیه و به تصویب هیأت وزیران می‌رسد.</p>
تبصره بند الف ماده ۹۵	<p>مساجد، مصلی‌ها، اماکن صرفاً مذهبی اقلیت‌های دینی مصرح در قانون اساسی و حوزه‌های علمیه شامل مراکز آموزشی، پژوهشی و اداری از پرداخت هزینه‌های حق انشعاب آب، برق، گاز و فاضلاب و عوارض ساخت و ساز فقط برای فضای اصلی معاف می‌باشند.</p>
بند ج ماده ۹۵	<p>وزارت فرهنگ و ارشاد اسلامی مکلف است به منظور ارتقای کارکرد فرهنگی و هنری مساجد، برقراری عدالت فرهنگی و ترویج فرهنگ اسلامی و جذب جوانان و نوجوانان به مساجد، با رعایت موازین اسلامی ترتیبی اتخاذ نماید تا کلیه مساجد شهری و روستاهای بالای هزار نفر جمعیت از کانون‌های فرهنگی و هنری بر اساس بودجه سنواتی برخوردار گردند.</p>

۳- چالش‌های اساسی، تنگناها و مشکلات بخش

باوجود اقدامات صورت گرفته در این حوزه به دلیل اهمیت و حساسیت این بخش در فرایند برنامه‌ریزی و سیاست‌گذاری، تحلیل نتایج مطالعات پژوهشی و بررسی نقاط ضعف و تهدیدها، مهمترین چالش‌های این بخش به شرح زیر است:

- رشد نامتناسب بودجه با فعالیت‌های ضروری بخش فرهنگ
- توازی، تداخل و عدم شفافیت در سیاست‌گذاری و مدیریت فرهنگی و دینی
- فقدان وفاق و اجماع فرهنگی بین نخبگان و متولیان بخش
- عدم ایفای نقش موثر بخش فرهنگ در بسترسازی توسعه همه جانبه و پایدار کشور
- رضایت‌بخش نبودن کیفیت و غنای آثار، محصولات و خدمات فرهنگی، هنری و رسانه ای و در نتیجه افت علائق، سلیق و ذائقه‌های فرهنگی و هنری اقشار مختلف جامعه به ویژه نوجوانان و جوانان
- در معرض آسیب بودن فرهنگ و هویت ایرانی- اسلامی و سبک زندگی و سنت‌ها
- فقدان بستر پویایی، خلاقیت، نشاط و رونق اقتصاد فرهنگ
- نبود حمایت موثر از نخبگان، برگزیدگان و اصحاب فرهنگ و هنر
- ناکافی بودن زیرساخت‌های فرهنگی و رسانه‌ای متناسب با تحولات شتابان فناوری‌های نوین و فضای مجازی

- تعدد دستگاه‌های فعال در دیپلماسی فرهنگی
- سطح بالای تصدی و دخالت دستگاه‌های اجرایی و نهادهای عمومی در فعالیت‌های فرهنگی و هنری و رسانه‌ای
- فقدان نظام پایش و پیمایش و رصد کارآمد شاخص‌ها و بنیان‌های علمی- پژوهشی در بخش
- فقدان سازوکار موثر برای تعیین اهداف مشترک، اولویت‌گذاری مسائل اصلی و تعامل کارآ و اثربخش بین دستگاه‌های دینی برای هم‌افزایی توان یکدیگر در جهت حل مشکلات و مسائل دینی و فرهنگی جامعه
- ضعف در مستندسازی و ساماندهی نظام آمار و اطلاعات توسط دستگاه‌های بخش و در نتیجه محدودیت کارشناسی در ارائه گزارش‌های تحلیلی مربوطه
- ضعف اطلاع‌رسانی دستگاه‌های بخش در انعکاس صحیح و مناسب دستاوردها و تاثیرات ملموس فعالیت‌های مربوطه در جامعه و آسیب‌پذیری جدی از ناحیه حمله‌های تبلیغاتی در این خصوص
- گسترش وابستگی دستگاه‌ها، نهادها و موسسات غیردولتی فرهنگی، دینی و مذهبی به منابع عمومی دولت و افزایش ردیف‌های اعتباری پادار و نیز عدم اهتمام کافی نسبت به پیروی از سیاست‌ها و اهداف و وظایف تعیین شده توسط دستگاه‌های اجرایی اصلی فعال در حوزه فعالیت‌های مربوطه

۴- راهکارهای خروج از تنگناها و مشکلات بخش در لایحه بودجه سال ۱۳۹۸

- ترمیم بودجه بخش فرهنگ متناسب با سایر بخش‌ها
- وحدت رویه و تمرکز سیاست‌گذاری در بخش و ایجاد هماهنگی و وحدت رویه بین دستگاه‌های دولتی و نهادهای حکومتی غیردولتی
- تدوین برنامه شفاف‌سازی سیاست‌ها و برنامه‌های حمایتی و نظارتی بخش بالاخص در مورد موسسات استفاده‌کننده از حمایت‌های بخش
- توسعه و تقویت نقش نظارتی دولت در بخش
- بهبود فضای کسب و کار:
 - شناسایی قوانین، مقررات و آیین‌نامه‌هایی که مانع بهبود فضای کسب و کار می‌شوند و اقدام به اصلاح آن‌ها
 - شناسایی عوامل بازدارنده (ساختاری و آیین‌نامه‌ای) در بهبود کسب و کار و اقدام به اصلاح آن‌ها
 - تدوین برنامه بهبود فضای کسب و کار به تفکیک حوزه‌های هنر(تئاتر، موسیقی و هنرهای تجسمی)، سینما، کتاب، بازی‌های رایانه‌ای، رسانه‌های دیجیتال، رسانه‌ها و نشریات
- فراهم آوردن تمهیدات تقویت دیپلماسی فرهنگی:
 - شناسایی نهادها و مجامع بین‌المللی فرهنگی به منظور حضور فعال تر نهادها و اصحاب فرهنگ و هنر ایران در آن
 - تدوین برنامه‌های مناسب برای بهره‌گیری از ظرفیت اصحاب فرهنگ و هنر در تعاملات فرهنگی ایران با جهان

- طراحی آموزش‌های لازم برای توانمندسازی فعالان فرهنگی و هنری کشور برای حضور در بازارهای جهانی

- طراحی نظام هوشمند مدیریت فرهنگی در دستگاه‌های مربوطه
- ضرورت تعامل بیش از پیش دستگاه‌ها و نهادهای فرهنگی و دینی در جهت بازبینی، شناخت و اولویت‌بندی مشکلات و مسائل فرهنگی و دینی جامعه، تعیین و تبیین اهداف مشترک و اتخاذ سازوکاری موثر در جهت حذف فعالیت‌های موازی و ناکارآمد و هم‌افزایی جدی در راستای ارتقاء توانمندی‌ها و ظرفیت‌های این بخش
- لزوم توجه ویژه به موضوع تولید آمار و نیز شاخص‌ها و استانداردهای مورد نیاز بخش
- لزوم ارتقاء توان پاسخگویی و تقویت روابط عمومی بخش در جهت انعکاس مناسب دستاوردها و تبیین تاثیرات ملموس فعالیت‌های این حوزه در جامعه

۵- تبصره‌های لایحه بودجه سال ۱۳۹۸

مطابق ماده واحده لایحه بودجه سال ۱۳۹۸ کل کشور، به دولت اجازه داده شده است از محل وصول مازاد منابع عمومی نسبت به ارقام مصوب، اصلاحات ساختاری و همچنین برداشت مجاز از صندوق توسعه ملی، مصارف عمومی را افزایش دهد که بخشی از این اعتبار، به شرح اعتبارات ردیف‌های مندرج در جدول شماره ۲۱ منضم به ماده واحده اختصاص دارد که اعتبارات دستگاه‌های اجرایی بخش فرهنگ و هنر مندرج در این جدول جمعاً برابر ۴۱۰۶ میلیارد ریال می‌باشد.

جزء ۳ تبصره ۱۹- دولت می‌تواند در احداث، توسعه و بهره‌برداری از حوزه‌های سلامت، آموزش و تحقیقات و فرهنگ موضوع تبصره (۲) بند (ج) ماده (۳) قانون اجرای سیاست‌های کلی اصل (۴۴) قانون اساسی و همچنین در اجرای طرح‌های بنگاه‌ها و فعالیت‌های گروه سه ماده (۲) قانون اجرای سیاست‌های اصل (۴۴) با استفاده از روش مشارکت عمومی - خصوصی از ظرفیت این تبصره با رعایت قانون اجرای سیاست‌های کلی اصل (۴۴) استفاده نماید.

۶- کالاها و خدمات بخش و تحلیل وضعیت تولید و مصرف آنها

عملکرد مهمترین متغیرهای کلیدی بخش فرهنگ و هنر طی سال‌های ۹۲ تا ۹۶ به شرح جدول زیر است:

ردیف	عنوان متغیر کلیدی	واحد	عملکرد				
			۱۳۹۲	۱۳۹۳	۱۳۹۴	۱۳۹۵	۱۳۹۶
۱	تعداد عناوین کتاب های منتشر شده	عنوان	۶۶،۱۰۷	۷۲،۸۷۷	۸۰،۵۸۲	۸۸،۶۱۹	۹۹،۱۵۵
۲	شمارگان کتاب های منتشر شده	هزار نسخه	۱۵۷،۶۵۵	۱۵۲،۳۲۳	۱۵۳،۹۶۷	۱۴۴،۰۶۶	۱۴۴،۱۸۸
۳	تعداد کتابخانه های عمومی	باب	۳،۱۴۷	۳،۲۰۱	۳،۲۷۸	۳،۲۴۶	۳،۴۲۶
۴	تعداد مراجعان به کتابخانه های عمومی	هزار نفر	۷۲،۳۵۴	۷۱،۶۳۲	۶۶،۳۴۲	۵۸،۷۱۵	۵۶،۱۵۹
۵	تعداد عناوین رسانه های چاپی (نشریات)	عنوان	۶،۳۲۷	۶،۷۴۵	۸،۲۸۷	۶،۰۴۹	۶،۲۸۲
۶	ظرفیت سالن های سینما	هزار صندلی	۱۲۴	۱۰۷	۱۲۷	۱۲۸	۱۵۳
۷	تعداد عناوین فیلم های سینمایی تولید شده	عنوان	۶۷	۷۸	۷۸	۸۱	۹۸
۸	تعداد دفعات اجرای صحنه های موسیقی	دفعه	۱،۶۳۱	۳،۶۵۱	۳،۸۷۷	۵،۳۰۴	۶،۹۶۹
۹	میزان فروش سینماهای کشور (اکران)	میلیارد ریال	۳۰۰	۵۱۸	۷۳۳	۱،۶۷۶	۱،۸۰۶
۱۰	تعداد کانون های فرهنگی هنری مساجد	کانون	۱۷،۹۵۰	۲۰،۰۹۶	۲۱،۹۷۵	۲۲،۴۸۲	۲۴،۲۴۹
۱۱	سالن های سینمایی فعال	سالن	۳۱۸	۳۰۶	۳۸۰	۴۱۵	۵۳۹

کالاها و خدمات فرهنگی که در حوزه دین و مذهب ارائه می شود علاوه بر محصولاتی مانند «کتاب، نشریات، مجلات، فصلنامه ها، دانشنامه ها، موسوعه ها و دائرةالمعارف ها، محصولات نرم افزاری، صوتی، تصویری و ...» شامل خدماتی در راستای تبلیغ و ترویج معارف اسلامی از جمله «آموزش های عمومی و تخصصی»، «حمایت و تولید برنامه های تلویزیونی، رادیویی و رسانه ای»، «گفتمان سازی دینی»، «ترویج و تشویق قرآن آموزی»، «پاسخگویی به شبهات و سوالات اعتقادی و دینی» و «انجام پژوهش های راهبردی در حوزه فرهنگ دینی» و ... می باشد.

۷- تحلیل حجم سرمایه گذاری ها در بخش (اعتبارات تملک دارایی های سرمایه ای - سایر منابع بر حسب نوع)

خلاصه اعتبارات تملک دارایی ها سرمایه ای بخش

اعتبارات به میلیارد ریال

عنوان بخش	مصوب ۱۳۹۶	مصوب ۱۳۹۷	لا یحه ۱۳۹۸	درصد رشد ۹۸ به ۹۷
اعتبار پیوست یک بخش فرهنگ ایرانی اسلامی	۵،۲۸۴	۳،۸۶۴	۳،۸۷۳	۰،۲
متفرقه بخش فرهنگ ایرانی اسلامی	۵،۷۵۷	۲،۸۶۳	۲،۶۰۱	-۹،۲
جمع بخش فرهنگ ایرانی اسلامی	۱۱،۰۴۱	۶،۷۲۷	۶،۴۷۴	-۳،۸

اعتبارات تملک دارایی‌های سرمایه‌ای بخش بر حسب برنامه در لایحه بودجه سال ۱۳۹۸ کل کشور

اعتبارات به میلیون ریال

کد برنامه	عنوان برنامه	قانون ۱۳۹۷	ابلاغ ۱۳۹۷	لایحه ۱۳۹۸
۱۰۰۲۰۵۷۰۰۰	برنامه توسعه دولت الکترونیک	۳۰.۰۰۰	۲۲.۵۰۰	۶۴.۰۰۰
۱۷۰۱۰۰۱۰۰۰	برنامه آموزش علوم دینی و حوزوی	۷۶.۰۳۲	۵۷.۰۲۴	۴۳.۵۴۹
۱۷۰۱۰۱۴۰۰۰	برنامه حمایت از حوزه های علمیه و مدارس علوم دینی	۲۱۵.۵۰۵	۱۶۱.۶۲۹	۲۲۵.۶۵۵
۱۷۰۱۰۳۱۰۰۰	برنامه اطلاع رسانی و تبلیغات دینی رسانه ای	۱۳.۳۲۹	۹.۹۹۷	۱۱.۰۰۰
۱۷۰۳۰۱۳۰۰۰	برنامه حفظ و نشر آثار فرهنگی و هنری دفاع مقدس	۱۱۹.۰۰۰	۸۹.۲۵۰	۱۴۲.۵۵۰
۱۷۰۳۰۱۴۰۰۰	برنامه حمایت و گسترش سینمای ملی	۷۸.۰۰۰	۵۸.۵۰۰	۷۰.۰۰۰
۱۷۰۴۰۰۲۰۰۰	برنامه تأمین، حفاظت، مرمت و معرفی میراث غیرمنقول فرهنگی	۳.۹۸۷	۲.۹۹۰	۴.۳۰۰
۱۷۰۴۰۰۵۰۰۰	برنامه گسترش خدمات موزه ای	۱۶۴.۶۷۷	۱۲۳.۵۰۸	۲۲۳.۳۰۰
۱۸۰۳۰۲۵۰۰۰	برنامه فضاهای آموزشی و کمک آموزشی	۳.۱۸۵	۲.۳۸۹	۳.۳۰۰
۱۸۰۴۰۰۸۰۰۰	برنامه توسعه علوم انسانی و اجتماعی	۱.۰۰۰	۷۵۰	۱.۱۰۰
۱۸۰۵۰۲۲۰۰۰	برنامه پژوهش های توسعه ای فرهنگی-دینی	۳۰.۰۰۰	۲۲.۵۰۰	۳۰.۰۰۰
۱۷۰۱۰۳۳۰۰۰	برنامه تأمین، توسعه، مقاوم سازی، تعمیر، تجهیز و نگهداری فضاها،	۳.۱۲۸.۱۳۴	۲.۳۴۵.۱۰۰	۳.۰۵۲.۹۹۶
۱۷۰۳۰۴۱۰۰۰	ساختمانها، اماکن و ماشین آلات			
۱۷۰۸۰۰۱۰۰۰	برنامه پژوهش های کاربردی	۱.۱۵۱	۸۶۳	۱.۲۵۰
۱۸۰۶۰۰۱۰۰۰				

۸- تحلیل اعتبارات هزینه ای بخش (بر حسب برنامه - دستگاه اجرایی و ...)

ردیف‌های متفرقه

خلاصه اعتبارات هزینه‌ای بخش

اعتبارات به میلیارد ریال

عنوان بخش	مصوب ۱۳۹۶	مصوب ۱۳۹۷	لایحه ۱۳۹۸	درصد رشد ۹۸ به ۹۷
هزینه عمومی بخش فرهنگ ایرانی اسلامی	۳۴.۹۸۶	۴۵.۸۲۴	۳۷.۴۳۱	-۱۸,۳۲
متفرقه بخش فرهنگ ایرانی اسلامی	۳.۶۳۴	۵۰۵	۴۲۵	-۱۵,۸۴
جمع بخش فرهنگ ایرانی اسلامی	۳۸.۶۲۰	۴۶.۳۲۹	۳۷.۸۵۶	-۱۸,۲۹

اعتبارات هزینه‌ای (عمومی) دستگاه‌های فرهنگی در لایحه بودجه سال ۱۳۹۸ کل کشور بر حسب برنامه

(به ترتیب میزان اعتبار هر برنامه)

اعتبارات به میلیون ریال

درصد سهم	اعتبار هزینه‌ای				هدف کمی		عنوان برنامه	کد برنامه	عنوان دستگاه اجرایی
	جمع	اختصاصی	متفرقه	عمومی	مقدار	سنجه			
۱۲,۰۴	۴,۵۶۷,۸۲۶	۰	۰	۴,۵۶۷,۸۲۶	۲۵۳,۸۲۱	طلبه	برنامه حمایت از آموزش های حوزه های علمیه	۱۸۰۳۰۴۲۰۰۰	شورای عالی حوزه های علمیه / شورای سیاست‌گذاری حوزه های علمیه خواران / شورای برنامه ریزی مدیریت حوزه های علمیه خراسان
۴,۷۳	۱,۷۹۳,۷۸۴	۰	۹۵,۲۸۴	۱,۶۹۸,۵۰۰	۲,۸۳۱	فعالیت	برنامه حمایت از فعالیت های فرهنگی، هنری و دینی استان ها	۱۷۰۳۰۲۲۰۰۰	وزارت فرهنگ و ارشاد اسلامی / اعتبار متمرکز کمک به اشخاص حقوقی غیردولتی / حوزه هنری سازمان تبلیغات اسلامی
۴,۴۴	۱,۶۸۵,۰۰۰	۰	۰	۱,۶۸۵,۰۰۰	۳,۵۵۰	کتابخانه	برنامه گسترش و بهسازی کتابخانه های عمومی کشور	۱۷۰۳۰۳۴۰۰۰	نهاد کتابخانه های عمومی کشور
۴,۱۴	۱,۵۷۰,۰۰۰	۰	۰	۱,۵۷۰,۰۰۰			برنامه حمایت و ارتقای مطبوعات	۱۷۰۵۰۱۵۰۰۰	وزارت فرهنگ و ارشاد اسلامی
۳,۵۴	۱,۳۴۳,۸۰۰	۰	۱۹,۸۰۰	۱,۳۲۴,۰۰۰	۶۷۱,۷۰۵	کودک-نوجوان	برنامه رشد و پرورش فکری کودکان و نوجوانان	۱۷۰۳۰۳۰۰۰۰	شرکت سهامی کانون پرورش فکری کودکان و نوجوانان
۳,۴۰	۱,۲۸۹,۹۷۳	۰	۰	۱,۲۸۹,۹۷۳	۱۰۰	سرانه مخاطب	برنامه حمایت و گسترش سینمای ملی	۱۷۰۳۰۱۴۰۰۰	سازمان امور سینمایی و سمعی-بصری
۳,۳۲	۱,۲۶۰,۰۰۰	۰	۰	۱,۲۶۰,۰۰۰	۴۸,۰۰۰	طلبه	برنامه حمایت از امور اهل سنت (مذاهب اسلامی)	۱۷۰۱۰۱۳۰۰۰	سازمان اوقاف و امور خیریه - حمایت از مدارس علوم دینی اهل سنت
۳,۱۲	۱,۱۸۵,۰۰۰	۰	۰	۱,۱۸۵,۰۰۰	۵,۰۰۰	سرانه مطالعه	برنامه حمایت از نشر و ترویج کتابخوانی	۱۷۰۳۰۱۵۰۰۰	وزارت فرهنگ و ارشاد اسلامی - حمایت از نشر، کتاب و مطبوعات

درصد سهم	اعتبار هزینه‌ای				هدف کمی		عنوان برنامه	کد برنامه	عنوان دستگاه اجرایی
	جمع	اختصاصی	متفرقه	عمومی	مقدار	سنجه			
۲,۹۷	۱,۱۲۷,۵۵۱	۴۰,۱۰۰	۰	۱,۰۸۷,۴۵۱	۳,۵۱۹	پروژه عملیاتی شده	برنامه پژوهش های کاربردی	۱۷۰۸۰۰۱۰۰۰	دفتر تبلیغات اسلامی حوزه علمیه قم / موسسه پژوهشی فرهنگ، هنر و ارتباطات / ارتباطات سازمان اسناد و کتابخانه ملی جمهوری اسلامی ایران / وزارت فرهنگ و ارشاد اسلامی / حوزه هنری سازمان تبلیغات اسلامی / سازمان تبلیغات اسلامی / امور سینمایی و سمعی-بصری / جمع جهانی اهل بیت / نهاد نمایندگی مقام معظم رهبری در دانشگاهها / بنیاد سعدی / مجمع جهانی تقریب مذاهب اسلامی / معاونت امور زنان و خانواده / جامعه المصطفی العالمیه / دبیرخانه شورای عالی انقلاب فرهنگی
۲,۶۵	۱,۰۰۴,۴۰۰	۰	۸۵,۴۰۰	۹۱۹,۰۰۰	۳۵,۰۰۰	مشمول	برنامه حمایتی از امور رفاهی و اجتماعی نویسندگان، هنرمندان و روزنامه نگاران	۱۹۰۲۰۱۸۰۰۰	وزارت فرهنگ و ارشاد اسلامی
۲,۵۱	۹۵۴,۱۸۲	۰	۰	۹۵۴,۱۸۲	۷۴	موافقتنامه اجرایی شده	برنامه توسعه مناسبات فرهنگی بین المللی	۱۷۰۳۰۰۵۰۰۰	سازمان فرهنگ و ارتباطات اسلامی
۲,۲۵	۸۵۵,۸۰۵	۰	۰	۸۵۵,۸۰۵	۳۸,۲۱۵	دانشجو در سنوات مجاز تحصیلی	برنامه آموزش کارشناسی	۱۸۰۳۰۰۵۰۰۰	جامعه المصطفی العالمیه / دانشگاه علوم و معارف قرآنی / دانشگاه مذاهب اسلامی / امام صادق / دانشگاه شهید مطهری
۲,۱۶	۸۲۰,۰۰۰	۰	۰	۸۲۰,۰۰۰	۲۸,۶۰۰	کانون	برنامه گسترش فعالیت های فرهنگی در مساجد	۱۷۰۱۰۲۹۰۰۰	وزارت فرهنگ و ارشاد اسلامی
۲,۰۷	۷۸۵,۲۲۶	۰	۳,۲۲۶	۷۸۲,۰۰۰	۶,۶۰۰	تعداد تولید	برنامه حمایت و گسترش هنرهای نمایشی	۱۷۰۳۰۲۸۰۰۰	وزارت فرهنگ و ارشاد اسلامی
۲,۰۴	۷۷۳,۲۷۵	۰	۰	۷۷۳,۲۷۵	۶۵,۰۰۰	مورد	برنامه سازماندهی و پشتیبانی از اعزام روحانیون و مبلغان دینی	۱۷۰۱۰۲۳۰۰۰	سازمان تبلیغات اسلامی

درصد سهم	اعتبار هزینه‌ای			هدف کمی		عنوان برنامه	کد برنامه	عنوان دستگاه اجرایی
	جمع	اختصاصی	متفرقه	عمومی	مقدار			
۱,۹۲	۷۳۰,۰۰۰	۰	۰	۷۳۰,۰۰۰	۴,۴۰۰	نفر	۱۷۰۱۰۱۹۰۰۰	نهاد نمایندگی مقام معظم رهبری در دانشگاهها
۱,۴۶	۵۵۵,۹۷۸	۲۱,۵۰۰	۰	۵۳۴,۴۷۸	۲۰۲,۷۵۰	اثر	۱۷۰۳۰۱۲۰۰۰	سازمان اسناد و کتابخانه ملی جمهوری اسلامی ایران / مجلس شورای اسلامی - کتابخانه موزه و مرکز اسناد
۱,۴۴	۵۴۸,۲۵۰	۰	۱۴۱,۲۵۰	۴۰۷,۰۰۰	۵,۵۰۰	عنوان	۱۷۰۵۰۱۶۰۰۰	وزارت فرهنگ و ارشاد اسلامی
۱,۴۳	۵۴۲,۷۲۱	۰	۰	۵۴۲,۷۲۱	۳۰,۰۰۰	دانشجو در سنوات مجازت تحصیلی	۱۸۰۳۰۱۰۰۰۰	جامعه المصطفی العالمیه
۱,۴۰	۵۳۰,۵۰۰	۰	۰	۵۳۰,۵۰۰	۸۰	رتبه کشور	۱۷۰۳۰۰۳۰۰۰	سازمان امور سینمایی و سمعی-بصری
۱,۳۱	۴۹۶,۵۰۰	۰	۰	۴۹۶,۵۰۰	۱,۱۰۰	تعداد تولید	۱۷۰۳۰۲۵۰۰۰	وزارت فرهنگ و ارشاد اسلامی
۱,۲۴	۴۷۰,۰۰۰	۰	۰	۴۷۰,۰۰۰		میزان مشارکت	۱۷۰۱۰۱۸۰۰۰	شورای سیاستگذاری ائمه جمعه / ستاد احیاء امر به معروف و نهی از منکر / ستاد اقامه نماز
۱,۲۱	۴۶۰,۵۸۰	۰	۰	۴۶۰,۵۸۰	۱۹	دستاورد	۱۷۰۳۰۳۵۰۰۰	سازمان فرهنگ و ارتباطات اسلامی
۱,۲۱	۴۵۸,۷۸۹	۰	۰	۴۵۸,۷۸۹	۱,۲۴۰	مدرسه علمیه	۱۷۰۱۰۳۵۰۰۰	شورای عالی حوزه های علمیه / شورای برنامه ریزی مدیریت حوزه های علمیه خراسان / شورای سیاستگذاری حوزه های علمیه خواهران
۱,۱۴	۴۳۰,۸۰۰	۰	۱۹,۸۰۰	۴۱۱,۰۰۰	۲,۲۰۰	سرانه مطالعه	۱۷۰۳۰۰۷۰۰۰	وزارت فرهنگ و ارشاد اسلامی
۱,۱۳	۴۲۹,۶۴۶	۰	۰	۴۲۹,۶۴۶	۴۴,۱۰۶	مبلغ	۱۷۰۱۰۲۵۰۰۰	دفتر تبلیغات اسلامی حوزه علمیه قم
۱,۱۰	۴۱۷,۲۸۲	۴۵,۵۰۰	۰	۳۷۱,۷۸۲			۱۷۰۳۰۱۱۰۰۰	سازمان اسناد و کتابخانه ملی جمهوری اسلامی ایران / مجلس شورای اسلامی - کتابخانه موزه و مرکز اسناد

درصد سهم	اعتبار هزینه‌ای			هدف کمی		عنوان برنامه	کد برنامه	عنوان دستگاه اجرایی
	جمع	متمفرقه	اختصاصی	عمومی	مقدار			
۱,۱۰	۴۱۵,۷۲۲	۰	۰	۴۱۵,۷۲۲	۳۵,۷۲۷	طلبه	۱۷۰۱۰۰۱۰۰۰	دفتر تبلیغات اسلامی حوزه علمیه قم
۱,۰۶	۴۰۱,۸۴۷	۱,۵۰۰	۰	۴۰۰,۳۴۷	۱۱,۶۱۹	دانشجودرسنوات مجازتحصیلی	۱۸۰۳۰۰۶۰۰۰	جامعه المصطفی العالمیه / دانشگاه علوم و معارف قرآنی / دانشگاه مذاهب اسلامی / دانشگاه معارف اسلامی / دانشگاه اهل بیت / دانشگاه شهید مطهری / دانشگاه امام صادق
۱,۰۵	۴۰۰,۰۰۰	۰	۰	۴۰۰,۰۰۰	۴۴۰	تشکل	۱۷۰۱۰۱۵۰۰۰	وزارت فرهنگ و ارشاد اسلامی
۱,۰۱	۳۸۳,۳۸۵	۰	۰	۳۸۳,۳۸۵	۶,۵۵۸	پروژه	۱۷۰۸۰۰۴۰۰۰	شورای عالی حوزه های علمیه / شورای سیاستگذاری حوزه های علمیه خواهرانشورای برنامه ریزی مدیریت حوزه های علمیه خراسان
۰,۹۹	۳۷۶,۰۰۰	۰	۰	۳۷۶,۰۰۰	۱۲۰,۰۰۰	موقوفه	۱۷۰۱۰۲۲۰۰۰	سازمان اوقاف و امور خیریه
۰,۹۹	۳۷۶,۰۰۰	۰	۰	۳۷۶,۰۰۰	۱,۶۴۰,۸۰۰	اثر	۱۷۰۳۰۰۹۰۰۰	شرکت سهامی کانون پرورش فکری کودکان و نوجوانان
۰,۹۳	۳۵۲,۰۰۰	۰	۶,۰۰۰	۳۴۶,۰۰۰	۱,۶۵۰	نمایشگاه	۱۷۰۳۰۲۷۰۰۰	وزارت فرهنگ و ارشاد اسلامی
۰,۸۷	۳۳۱,۲۰۰	۰	۰	۳۳۱,۲۰۰	۳,۵۰۰	اثر	۱۷۰۳۰۱۳۰۰۰	بنیاد حفظ آثار و ارزشهای دفاع مقدس
۰,۸۳	۳۱۶,۰۰۰	۰	۰	۳۱۶,۰۰۰	۱۳۵,۰۰۰	مورد	۱۷۰۱۰۰۲۰۰۰	سازمان تبلیغات اسلامی
۰,۷۸	۲۹۷,۵۱۹	۰	۰	۲۹۷,۵۱۹	۲,۲۲۴,۲۸۳	مخاطب	۱۷۰۱۰۰۸۰۰۰	دفتر تبلیغات اسلامی حوزه علمیه قم
۰,۷۴	۲۸۰,۰۰۰	۰	۰	۲۸۰,۰۰۰	۳,۰۰۰	درصدشدفعالیتهای فرهنگی	۱۷۰۱۰۱۰۰۰۰	مرکز رسیدگی به امور مساجد
۰,۷۲	۲۷۴,۶۲۵	۰	۰	۲۷۴,۶۲۵	۲۹	تعدادتولید	۱۷۰۳۰۲۰۰۰۰	حوزه هنری سازمان تبلیغات اسلامی

درصد سه‌م	اعتبار هزینه‌ای			هدف کمی		عنوان برنامه	کد برنامه	عنوان دستگاه اجرایی
	جمع	اختصاصی	متفرقه	عمومی	مقدار			
۰.۷۲	۲۷۱,۶۴۳	۰	۰	۲۷۱,۶۴۳	۴۴,۵۵۰	دانشجودرسنوات مجازتحصیلی	۱۸۰۳۰۰۸۰۰۰	جامعه المصطفی العالمیه / سازمان اوقاف و امور خیریه / دانشگاه علوم و معارف قرآنی / دانشگاه مذاهب اسلامی / دانشگاه اهل بیت / دانشگاه معارف اسلامی
۰.۷۱	۲۷۰,۰۰۰	۰	۰	۲۷۰,۰۰۰	۱۰۰	درصد پیشرفت	۱۷۰۱۰۱۱۰۰۰	صندوق مشارکت توسعه فرهنگ قرآنی
۰.۷۱	۲۶۸,۵۵۰	۰	۰	۲۶۸,۵۵۰	۲۵	تبادل هیئت دینی	۱۷۰۱۰۰۹۰۰۰	سازمان فرهنگ و ارتباطات اسلامی
۰.۷۰	۲۶۷,۰۰۰	۰	۰	۲۶۷,۰۰۰	۱۲۰	جماعت تقریبی	۱۷۰۱۰۲۸۰۰۰	مجمع جهانی تقریب مذاهب اسلامی
۰.۶۵	۲۴۵,۰۰۰	۰	۰	۲۴۵,۰۰۰	۱۰,۰۰۰	شخصیت های فرهنگی دینی	۱۷۰۱۰۱۷۰۰۰	مجمع جهانی اهل بیت
۰.۶۴	۲۴۱,۳۰۰	۰	۰	۲۴۱,۳۰۰	۱۹	موسسه	۱۷۰۳۰۴۵۰۰۰	سازمان برنامه و بودجه کشور - کمک به موسسات علمی، دینی، فرهنگی، هنری و ورزشی
۰.۶۳	۲۳۸,۰۰۰	۰	۰	۲۳۸,۰۰۰	۸۰	مراسم	۱۷۰۱۰۱۶۰۰۰	شورای هماهنگی تبلیغات اسلامی
۰.۶۲	۲۳۶,۰۰۰	۴,۰۰۰	۰	۲۳۲,۰۰۰		رتبه رشد تولیدات علمی	۱۸۰۴۰۰۸۰۰۰	موسسه آموزشی و پژوهشی امام خمینی(ره) / پژوهشکده امام خمینی(ره) / انقلاب اسلامی / دبیرخانه شورایعالی انقلاب فرهنگی
۰.۵۸	۲۲۰,۰۰۰	۰	۰	۲۲۰,۰۰۰	۱,۲۰۰	معرفی وگسترش	۱۸۰۵۰۲۲۰۰۰	موسسه پژوهشی و فرهنگی انقلاب اسلامی
۰.۵۷	۲۱۶,۲۱۹	۳,۰۰۰	۰	۲۱۳,۲۱۹	۲,۷۷۹	دانشجودرسنوات مجازتحصیلی	۱۸۰۳۰۰۱۰۰۰	جامعه المصطفی العالمیه / دانشگاه معارف اسلامی / دانشگاه شهید مطهری / دانشگاه مذاهب اسلامی / دانشگاه امام صادق / دانشگاه علوم و معارف قرآنی
۰.۵۳	۲۰۱,۰۰۰	۰	۰	۲۰۱,۰۰۰	۴۴	طرح	۱۷۰۳۰۳۷۰۰۰	وزارت فرهنگ و ارشاد اسلامی

درصد سهم	اعتبار هزینه‌ای			هدف کمی		عنوان برنامه	کد برنامه	عنوان دستگاه اجرایی
	جمع	متمفرقه	اختصاصی	عمومی	مقدار			
۰,۵۳	۲۰۰,۰۰۰	۰	۰	۲۰۰,۰۰۰	۱۲۵,۳۶۰	اثر	۱۷۰۳۰۳۸۰۰۰	موسسه نشر آثار حضرت امام قدس سره
۰,۵۰	۱۹۰,۰۰۰	۰	۰	۱۹۰,۰۰۰	۱۳,۲۰۴	دانشجو دروسات مجاز تحصیلی	۱۸۰۳۰۰۴۰۰۰	جامعه المصطفی العالمیه
۰,۴۷	۱۷۶,۵۳۹	۱,۰۰۰	۰	۱۷۵,۵۳۹	۱۰,۲۰۰	اثر-محتوا	۱۷۰۳۰۴۸۰۰۰	سازمان اسناد و کتابخانه ملی جمهوری اسلامی ایران
۰,۴۵	۱۷۱,۴۸۸	۰	۰	۱۷۱,۴۸۸	۱۲	نهاد-موسسات	۱۷۰۳۰۰۶۰۰۰	سازمان فرهنگ و ارتباطات اسلامی
۰,۴۱	۱۵۷,۰۰۰	۰	۰	۱۵۷,۰۰۰	۶۴۰,۰۰۰	مورد	۱۷۰۱۰۰۶۰۰۰	سازمان تبلیغات اسلامی
۰,۳۹	۱۴۸,۰۴۹	۰	۰	۱۴۸,۰۴۹	۵۰	اثر	۱۷۰۳۰۳۶۰۰۰	حوزه هنری سازمان تبلیغات اسلامی
۰,۳۷	۱۴۰,۰۰۰	۰	۰	۱۴۰,۰۰۰	۱۲	مراسم	۱۷۰۳۰۱۰۰۰۰	آستان مقدس حضرت امام خمینی(ره)
۰,۳۷	۱۴۰,۰۰۰	۰	۰	۱۴۰,۰۰۰	۱۰۰	عنوان فیلم تولید شده	۱۷۰۳۰۲۱۰۰۰	سازمان امور سینمایی و سمعی-بصری
۰,۳۲	۱۲۰,۰۰۰	۰	۰	۱۲۰,۰۰۰	۴۸	نرخ رشد تولیدات علمی و فناوری	۱۸۰۵۰۱۰۰۰۰	مرکز تحقیقات کامپیوتری علوم اسلامی
۰,۳۱	۱۱۸,۵۰۰	۰	۰	۱۱۸,۵۰۰	۵,۰۸۴	خدمت الکترونیکی	۱۰۰۲۰۵۷۰۰۰	وزارت فرهنگ و ارشاد اسلامی / سازمان امور سینمایی و سمعی-بصری / سازمان اوقاف و امور خیریه
۰,۳۰	۱۱۲,۰۰۰	۰	۰	۱۱۲,۰۰۰	۴۵۰	هزار نفر مخاطب	۱۷۰۱۰۳۱۰۰۰	سازمان تبلیغات اسلامی
۰,۲۹	۱۱۰,۶۶۰	۰	۰	۱۱۰,۶۶۰	۳۰	اثر	۱۷۰۳۰۰۱۰۰۰	حوزه هنری سازمان تبلیغات اسلامی
۰,۲۸	۱۰۷,۳۳۲	۰	۰	۱۰۷,۳۳۲	۸۵	رتبه رشد تولیدات علمی و فناوری	۱۸۰۴۰۱۱۰۰۰	دبیرخانه شورای عالی انقلاب فرهنگی
۰,۲۸	۱۰۵,۷۵۰	۱۰,۰۰۰	۰	۹۵,۷۵۰	۲,۰۰۰	زبان آموز	۱۷۰۳۰۴۴۰۰۰	بنیاد سعدی
۰,۲۷	۱۰۲,۰۰۰	۰	۰	۱۰۲,۰۰۰	۷۵	میزان مشارکت	۱۷۰۱۰۳۰۰۰۰	شورای هماهنگی تبلیغات اسلامی
۰,۲۵	۹۵,۰۰۰	۰	۰	۹۵,۰۰۰	۲۲	شخصیت	۱۷۰۳۰۲۳۰۰۰	وزارت فرهنگ و ارشاد اسلامی

درصد سهام	اعتبار هزینه‌ای			هدف کمی		عنوان برنامه	کد برنامه	عنوان دستگاه اجرایی
	جمع	اختصاصی	متفرقه	عمومی	مقدار			
۰.۲۵	۹۳.۰۰۰	۰	۰	۹۳.۰۰۰	۸۰.۸۱	بقعه	۱۷۰۱۰۲۱۰۰۰	سازمان اوقاف و امور خیریه
۰.۲۴	۹۰.۱۴۱	۰	۰	۹۰.۱۴۱	۴۷۰	سند	۱۷۰۸۰۰۲۰۰۰	دبیرخانه شورای عالی انقلاب فرهنگی
۰.۲۳	۸۸.۰۰۰	۰	۰	۸۸.۰۰۰	۸.۸۰۰	دین پژوه	۱۷۰۱۰۲۰۰۰۰	نهاد نمایندگی مقام معظم رهبری در دانشگاهها
۰.۲۳	۸۶.۰۰۰	۰	۴.۰۰۰	۸۲.۰۰۰	۳.۳۰۰	ظرفیت چاپ	۱۷۰۳۰۰۴۰۰۰	وزارت فرهنگ و ارشاد اسلامی
۰.۲۱	۷۸.۰۰۰	۰	۰	۷۸.۰۰۰	۱.۷۶۰	کانون فعال	۱۷۰۵۰۱۸۰۰۰	وزارت فرهنگ و ارشاد اسلامی
۰.۲۰	۷۵.۸۲۷	۳۰۰	۰	۷۵.۵۲۷	۱.۰۰۰	تولیدعلم	۱۸۰۴۰۰۲۰۰۰	دبیرخانه شورای عالی انقلاب فرهنگی
۰.۲۰	۷۵.۰۰۰	۰	۰	۷۵.۰۰۰	۸۳	طرح لباس	۱۷۰۳۰۱۸۰۰۰	وزارت فرهنگ و ارشاد اسلامی
۰.۱۹	۷۲.۰۰۰	۰	۰	۷۲.۰۰۰	۱.۱۰۰	هزار نسخه	۱۷۰۱۰۳۲۰۰۰	سازمان تبلیغات اسلامی
۰.۱۸	۶۷.۹۲۰	۰	۰	۶۷.۹۲۰	۳۱.۰۰۰	مبلغ	۱۷۰۱۰۰۵۰۰۰	دفتر تبلیغات اسلامی حوزه علمیه قم
۰.۱۶	۶۲.۳۰۰	۰	۰	۶۲.۳۰۰	۵۸۵.۰۰۰	زایر	۱۷۰۱۰۲۴۰۰۰	سازمان حج و زیارت
۰.۱۶	۶۲.۰۷۴	۰	۰	۶۲.۰۷۴	۷۰۰	پروژه	۱۸۰۵۰۰۳۰۰۰	جامعه المصطفی العالمیه
۰.۱۶	۶۱.۶۰۰	۰	۰	۶۱.۶۰۰	۲۵	عنوان	۱۷۰۱۰۳۴۰۰۰	مجمع جهانی اهل بیت
۰.۱۶	۶۰.۰۰۰	۰	۰	۶۰.۰۰۰	۳۲۰	سند-کتاب	۱۷۰۱۰۲۷۰۰۰	کتابخانه آیت الله مرعشی نجفی
۰.۱۶	۶۰.۰۰۰	۰	۰	۶۰.۰۰۰	۲.۲۰۰	هنرآموز	۱۸۰۲۰۰۱۰۰۰	وزارت فرهنگ و ارشاد اسلامی
۰.۱۵	۵۶.۴۰۰	۰	۲۰.۴۰۰	۳۶.۰۰۰	۷۶	سرانه مطالعه	۱۷۰۳۰۰۸۰۰۰	نهاد کتابخانه های عمومی کشور
۰.۱۵	۵۶.۰۰۰	۰	۰	۵۶.۰۰۰	۱۲۰	مسابقه	۱۷۰۱۰۰۴۰۰۰	سازمان اوقاف و امور خیریه
۰.۱۴	۵۵.۰۰۰	۰	۰	۵۵.۰۰۰	۹	دانشنامه	۱۸۰۴۰۰۴۰۰۰	موسسه دایره المعارف فقه اسلامی / بنیاد دائرة المعارف اسلامی

درصد سهم	اعتبار هزینه‌ای			هدف کمی		عنوان برنامه	کد برنامه	عنوان دستگاه اجرایی	
	جمع	اختصاصی	متفرقه	عمومی	مقدار				سنجه
۰,۱۴	۵۲,۰۰۰	۰	۰	۵۲,۰۰۰	۱۲۸	گزارش	برنامه تنظیم و اجرای طرح های آماری	۱۰۰۲۰۲۵۰۰۰	وزارت فرهنگ و ارشاد اسلامی / معاونت امور زنان و خانواده
۰,۱۳	۵۰,۰۰۰	۰	۰	۵۰,۰۰۰	۴۰	درصد پیشرفت	برنامه تدوین، گفتمان سازی و تعمیق الگوی اسلامی ایرانی پیشرفت	۱۷۰۸۰۰۳۰۰۰	مرکز الگوی اسلامی - ایرانی پیشرفت
۰,۱۲	۴۵,۰۰۰	۰	۰	۴۵,۰۰۰	۵۰	طرح	برنامه راهبردی و حمایت از تحکیم خانواده	۱۷۰۳۰۰۲۰۰۰	معاونت امور زنان و خانواده
۰,۱۱	۴۲,۰۰۰	۰	۰	۴۲,۰۰۰	۲۲۰	مهارت آموز	برنامه آموزش غیر رسمی فنی حرفه ای و مهارتی	۱۸۰۲۰۰۵۰۰۰	وزارت فرهنگ و ارشاد اسلامی
۰,۱۱	۴۰,۰۰۰	۰	۰	۴۰,۰۰۰	۱۳۰۰۰	زایر	برنامه اعزام دانشجویان به حج عمره و عتبات عالیات	۱۷۰۱۰۰۳۰۰۰	نهاد نمایندگی مقام معظم رهبری در دانشگاهها
۰,۱۰	۳۹,۰۰۰	۰	۰	۳۹,۰۰۰	۵۰	طرح	برنامه ارزیابی تحقق سیاستها، برنامه ها و طرحهای مرتبط با وضعیت زنان و خانواده	۱۷۰۳۰۱۶۰۰۰	معاونت امور زنان و خانواده
۰,۰۹	۳۵,۰۰۰	۰	۰	۳۵,۰۰۰	۱,۸۰۴	بیمه شده	برنامه پوشش بیمه پایه اجتماعی اقشار خاص	۱۹۰۲۰۰۳۰۰۰	سازمان تبلیغات اسلامی
۰,۰۹	۳۴,۰۰۰	۰	۰	۳۴,۰۰۰	۲۲۰	اثر	برنامه حمایت از مالکیت فکری آثار هنری	۱۷۰۳۰۰۴۰۰۰	وزارت فرهنگ و ارشاد اسلامی
۰,۰۸	۲۸,۸۰۰	۰	۰	۲۸,۸۰۰	۳,۰۰۰,۰۰۰	نفر-خدمت	برنامه ارایه خدمات فرهنگی به کاروان های راهیان نور	۱۷۰۳۰۰۴۳۰۰۰	بنیاد حفظ آثار و ارزشهای دفاع مقدس
۰,۰۷	۲۷,۹۳۵	۰	۰	۲۷,۹۳۵	۲۵,۹۶۷	دانشجو در سنوات مجاز تحصیلی	برنامه ارایه خدمات فرهنگی به دانشجویان	۱۸۰۳۰۰۹۰۰۰	جامعه المصطفی العالمیه / دانشگاه علوم و معارف قرآنی / دانشگاه معارف اسلامی / دانشگاه اهل بیت / دانشگاه مذاهب اسلامی
۰,۰۷	۲۷,۵۰۰	۰	۰	۲۷,۵۰۰	۱۰۰	درصد پیشرفت	برنامه حمایت از بهبود فضای کسب و کار فرهنگی و هنری	۱۷۰۳۰۰۴۶۰۰۰	وزارت فرهنگ و ارشاد اسلامی
۰,۰۷	۲۶,۰۰۰	۰	۰	۲۶,۰۰۰	۴,۰۰۰	میزان مشارکت	برنامه ارتقای توانمندی ها و مشارکت های اجتماعی زنان	۱۷۰۳۰۱۷۰۰۰	معاونت امور زنان و خانواده
۰,۰۶	۲۳,۰۰۰	۰	۰	۲۳,۰۰۰	۵۵	طرح	برنامه ساماندهی امور جوانان	۱۷۰۳۰۳۱۰۰۰	وزارت فرهنگ و ارشاد اسلامی
۰,۰۶	۲۱,۵۲۲	۰	۰	۲۱,۵۲۲		سرانه مقاله علمی پژوهشی	برنامه پژوهش های پایه ای دانشگاهی	۱۸۰۴۰۰۳۰۰۰	دانشگاه علوم و معارف قرآنی / دانشگاه امام صادق / دانشگاه معارف اسلامی / دانشگاه مذاهب اسلامی / دانشگاه اهل بیت / دانشگاه شهید مطهری

درصد سهم	اعتبار هزینه‌ای			هدف کمی		عنوان برنامه	کد برنامه	عنوان دستگاه اجرایی
	جمع	اختصاصی	متفرقه	عمومی	مقدار			
۰.۰۵	۱۸,۹۱۸	۰	۰	۱۸,۹۱۸	۳۳,۴۷۰	کتاب-نشریه	۱۸۰۳۰۳۵۰۰۰	دانشگاه مذاهب اسلامی / دانشگاه علوم و معارف قرآنی / دانشگاه معارف اسلامی / دانشگاه اهل بیت / دانشگاه شهید مطهری
۰.۰۵	۱۷,۵۰۰	۰	۰	۱۷,۵۰۰	۲۵۰	هنرمند	۱۷۰۳۰۱۹۰۰۰	حوزه هنری سازمان تبلیغات اسلامی
۰.۰۴	۱۶,۶۸۰	۰	۰	۱۶,۶۸۰	۹۰	معرفی و انتشار	۱۸۰۵۰۱۳۰۰۰	دانشگاه معارف اسلامی
۰.۰۴	۱۵,۱۲۵	۰	۰	۱۵,۱۲۵	۱۲	اثر	۱۷۰۵۰۰۳۰۰۰	حوزه هنری سازمان تبلیغات اسلامی
۰.۰۴	۱۳,۹۱۱	۰	۰	۱۳,۹۱۱	۱۱,۴۶۷	دانشجو در سنوات مجاز تحصیلی	۱۸۰۳۰۲۹۰۰۰	دانشگاه علوم و معارف قرآنی / دانشگاه معارف اسلامی / دانشگاه مذاهب اسلامی / دانشگاه اهل بیت
۰.۰۳	۱۲,۰۰۰	۰	۰	۱۲,۰۰۰	۳۷	پیشنهاد	۱۷۰۳۰۲۳۰۰۰	دبیرخانه شورای عالی انقلاب فرهنگی
۰.۰۲	۷,۳۱۱	۰	۰	۷,۳۱۱	۴,۸۹۰	ورزشکار	۱۷۰۲۰۰۲۰۰۰	دانشگاه علوم و معارف قرآنی / دانشگاه اهل بیت / دانشگاه معارف اسلامی / دانشگاه مذاهب اسلامی
	۳۷,۹۵۲,۶۶۰	۱۲۶,۹۰۰	۳۹,۵۱۶۰	۳۷,۴۳۰,۶۰۰				جمع بخش فرهنگ

۹- تحلیل وضعیت درآمدهای دستگاه‌ها و نوع درآمدهای مختلف در بخش درآمدهای عمومی و اختصاصی بخش فرهنگ در لایحه بودجه سال ۱۳۹۸ کل کشور

اعتبارات به میلیون ریال

درآمد اختصاصی ۹۸			درآمد عمومی ۹۸			عنوان دستگاه	کد دستگاه تابعه	کد دستگاه اصلی
جمع	استانی	ملی	جمع	استانی	ملی			
۷۲,۱۰۰		۷۲,۱۰۰				سازمان اسناد و کتابخانه ملی جمهوری اسلامی ایران	۱۰۱۱۰۰	۱۰۱۱۰۰
۳۰۰		۳۰۰				دبیرخانه شورای عالی انقلاب فرهنگی	۱۱۳۶۰۰	۱۱۳۶۰۰
۴,۵۰۰		۴,۵۰۰				دانشگاه معارف اسلامی	۱۱۳۶۳۳	۱۱۳۶۳۰
			۲۷۳,۱۰۰	۳۰,۰۰۰	۲۴۳,۱۰۰	وزارت فرهنگ و ارشاد اسلامی	۱۱۴۰۰۰	۱۱۴۰۰۰
۳۶,۰۰۰		۳۶,۰۰۰				موسسه پژوهشی فرهنگ، هنر و ارتباطات	۱۱۴۰۱۰	۱۱۴۰۰۰
۱۰,۰۰۰		۱۰,۰۰۰				بنیاد سعدی	۱۱۴۳۲۰	۱۱۴۰۲۸
۴,۰۰۰		۴,۰۰۰				پژوهشکده امام خمینی (ره) انقلاب اسلامی	۱۱۴۰۴۴	۱۱۴۰۴۴

۱۰- نقش بخش خصوصی در فعالیت‌های بخش

در این بخش تعداد قابل توجهی از موسسات غیر دولتی تک منظوره و چند منظوره فرهنگی، هنری، سینمایی و قرآنی فعال هستند که اینگونه موسسات با اخذ مجوز از دستگاه‌های فرهنگی این حوزه علاوه بر برخورداری از حمایت‌های مالی و غیرمالی دستگاه‌های بخش فرهنگی بخشی از فعالیت‌ها و مأموریت‌های غیر حاکمیتی دستگاه‌های مربوطه را در زمینه‌هایی مانند موسیقی، هنرهای نمایشی، هنرهای تجسمی، مطبوعات و نشریات مکتوب و الکترونیکی، خبرگزاری‌ها و پایگاه‌های خبری، رسانه‌های دیجیتال، امور قرآن و عترت، ساماندهی مد و لباس، امور چاپ، حوزه کتاب و امور سینمایی و... را انجام می‌دهند. به این منظور اعتبارات حمایتی در قالب کمک‌های بلاعوض با رعایت مفاد ماده ۳۱ قانون الحاق برخی مواد به قانون تنظیم بخشی از مقررات مالی دولت (۲) انجام می‌شود. لازم به توضیح است در اجرای این ماده، سازمان برنامه و بودجه کشور نسبت به ایجاد بانک اطلاعاتی (سامانه مدیریتی کمک به اشخاص غیردولتی) اقدام نموده که به این ترتیب عملکرد کمک‌های پرداختی به موسسات و نهادهای واجد شرایط، قابل احصاء و نظارت می‌باشد.

علاوه بر این، باتوجه به ماهیت خاص فعالیت‌های فرهنگی و دینی (که نسبت به سایر بخش‌ها از درآمدزایی کمتری برخوردار هستند) و عدم جذابیت کافی برای بخش خصوصی به منظور سرمایه‌گذاری در این فعالیت‌ها، استمرار و تقویت حمایت‌های دولت از فعالیت‌های بخش غیردولتی در فعالیت‌های فرهنگی و مذهبی ضرورت دارد.

۱۱- واگذاری تولید و خدمات بخش به بخش غیر دولتی

در اجرای مفاد تبصره (۱۹) ماده واحده قانون بودجه سال ۱۳۹۷ کل کشور و نیز تبصره (۱۹) لایحه بودجه سال ۱۳۹۸ کل کشور، تعداد هفت پروژه مربوط به مجتمع های فرهنگی و هنری بشرح ذیل در فهرست پروژه های مشارکت عمومی - خصوصی موضوع تبصره فوق قرار گرفته است :

کد طرح	عنوان طرح	عنوان پروژه	شهر	دستگاه اجرایی	درصد پیشرفت فیزیکی پروژه تا پایان سال ۱۳۹۶	کاربری پروژه
۱-۰۰۰۰۰۰۰۰۰	مطالعه و احداث مجتمع ۱۵ فرهنگی هنری در مراکز استان ها	احداث مجتمع فرهنگی و هنری ارومیه	ارومیه	وزارت فرهنگ و ارشاد اسلامی	۷۳	مجتمع فرهنگی و هنری
		احداث مجتمع فرهنگی و هنری کرمان	کرمان		۹۱	
		احداث مجتمع فرهنگی و هنری یاسوج	یاسوج		فاز یک ۵,۶۶ درصد فاز ۲ ۲۵ درصد	
		احداث مجتمع فرهنگی و هنری ساری	ساری		۷۰	
		احداث مجتمع فرهنگی و هنری یزد	یزد		۷۳	
		احداث مجتمع فرهنگی و هنری تبریز	تبریز		۵	
		احداث مجتمع فرهنگی و هنری شیراز	شیراز		۲۵	

۱۲- اولویت‌های اقدامات و عملیات در بخش (بر اساس اسناد پشتیبان برنامه ششم توسعه)

اولویت‌های بخش فرهنگ اسلامی ایرانی براساس اولویت‌های ابلاغی رییس جمهور محترم به وزیر محترم فرهنگ و ارشاد اسلامی به شرح موارد زیر می‌باشد:

(۱) تقویت فرهنگ دینی و ارزش‌های انقلاب اسلامی و ارتقاء هوشیاری و آگاهی در مقابل نفوذ جریان‌های ضد فرهنگی

(۲) افزایش مشارکت بخش خصوصی و نهادهای مردمی در سیاست‌گذاری و برنامه‌ریزی فرهنگی .

(۳) تقویت زیرساخت‌های فناوری نوین ارتباطی و اطلاعاتی در صنایع فرهنگی.

(۴) رفع موانع و تسهیل در تولید آثار و محصولات فرهنگی.

(۵) صیانت و پاسداری تنوع و تکثیر فرهنگی و قومی.

(۶) افزایش حضور ایران در رویدادهای فرهنگی و دینی منطقه‌ای و جهانی.

(۷) افزایش سهم ایران از بازار محصولات و آثار فرهنگی و هنری منطقه و جهان.

(۸) توسعه نقش آفرینی فضای مجازی در عرصه فرهنگ، توأم با صیانت اجتماعی و فرهنگی و مقابله با انحصارهای رسانه‌ای.

(۹) توسعه و ارتقای دیپلماسی فرهنگی.

(۱۰) حمایت از حقوق مولفان، مصنفان و سایر تولید کنندگان کالاها و خدمات فرهنگی.

(۱۱) تقویت اقتصاد سینما، موسیقی، تئاتر، کتاب و سایر عرصه‌های فرهنگی و هنری

(۱۲) ارتقای امنیت سرمایه‌گذاری در تولید خدمات و کالاهای فرهنگی و هنری

(۱۳) استقرار نظام ارزشیابی فعالیت‌ها و اقدامات فرهنگی دولت و بخش عمومی غیر دولتی.

در بخش دین و مذهب، اولویت‌های سال ۱۳۹۸ به شرح زیر است:

- ۱) «حمایت از تشکل‌های مردم‌نهاد فرهنگی به منظور ترویج و ارتقاء اخلاق اسلامی و فرهنگ قرآنی»
با هدف توسعه فرهنگ دینی و تقویت انس و تمسک آحاد جامعه به قرآن و عترت
- ۲) «برگزاری مراسم بزرگداشت مناسبت‌های انقلاب اسلامی، بزرگداشت یاد و اندیشه‌های امام (ره) و چاپ و انتشار آثار امام و مقام معظم رهبری» با هدف تبیین و ترویج گفتمان انقلاب اسلامی و ارتقاء کمی و کیفی شیوه‌های تبلیغی و ترویجی انقلاب اسلامی، اندیشه‌های امام و رهبری

بخش دوم

میراث فرهنگی، صنایع دستی و گردشگری

۱- مقدمه

میراث فرهنگی و صنایع‌دستی میراث‌دار بخش عظیمی از داشته‌های فرهنگی کشور در طول هزاران سال تمدن با شکوه ایرانی-اسلامی بوده و بخش گردشگری، بویژه در بخش گردشگران ورودی بیشتر بر جاذبه‌های فرهنگی متکی است. اتصال مدیریت این سه بخش در قالب سازمان میراث فرهنگی، صنایع‌دستی و گردشگری تلاشی در چارچوب یک نگاه جامع به مقوله فرهنگ بوده است تا امکان ایجاد و تقویت زنجیره مشارکت‌های مردمی و بخش خصوصی در مدیریت حوزه‌های میراث فرهنگی، صنایع‌دستی و گردشگری را میسر سازد.

دولت با عنایت به جایگاه حاکمیتی خود، سازماندهی و هدایت جریان‌های مردمی در مدیریت حوزه‌های فوق را بر عهده دارد. پژوهش، حفاظت، مرمت و احیاء بناهای فرهنگی و تاریخی، موزه‌داری، تولید، عرضه و بازاریابی صنایع‌دستی، ایجاد تأسیسات گردشگری و بهره‌برداری از آن‌ها، طراحی و اجرای تورهای گردشگری، بازاریابی و تبلیغات و همچنین آموزش ذینفعان این عرصه‌ها، فعالیت‌های بسیار گسترده‌ای هستند که می‌تواند با همکاری، مشارکت و نقش آفرینی مردم و بخش خصوصی صدها هزار فرصت شغلی پایدار را در اقتصاد ایران ایجاد نماید. تعیین چارچوب‌ها، ضوابط و استانداردها، نظارت و حمایت از فعالیت‌های مردمی و همچنین حفظ وظایف تصدی‌های اجتماعی از جمله وظایف اصلی دولت در حوزه‌های یاد شده است.

میراث فرهنگی هر کشور یکی از اساسی‌ترین ارکان تحکیم هویت، ایجاد خلاقیت و خودباوری ملی است. پژوهش در زمینه‌های مختلف آن موجب روشن شدن ابهامات تاریخی، شناخت ارزش‌های حاصل از حیات طولانی جامعه و تسریع ارزش‌های نهفته در میراث فرهنگی به حیات امروزیین جامعه می‌شود و بالقوه قادر به تعیین مرزهای فرهنگی جوامع بشری بوده و حداقل یکی از عوامل اصلی بازشناسی ملت‌ها و کشورها از یکدیگر است. شرایط طبیعی، وسعت زمین، موقعیت ژئوپلیتیک و مهارت‌هایی که طی قرون متمادی صورت گرفته است سبب پیدایش تمدن‌های متعددی در نواحی مختلف ایران شده است.

هنر و فرهنگ ایران در هنر و فرهنگ جهان معاصر خود تأثیری شایسته داشته است که امروز می‌تواند از جمله زمینه‌های مساعد همکاری‌های بین‌المللی باشد. تشکیل وزارت فرهنگ و معارف، اوقاف و صنایع مستظرفه در سال ۱۲۸۶ شمسی برای اولین بار وظایف دولت را در مورد حفاظت از میراث فرهنگی مورد توجه قرار داده است. تشکیل موزه ملی ایران و تشکیل اداره عتیقات به اقدامات دولت در زمینه میراث فرهنگی نتیجه بخشید. تشکیل وزارت فرهنگ و هنر در سال ۱۳۴۳ مسائل مربوط به میراث فرهنگی را به شکل تخصصی‌تری در قالب یک شاخه معاونت مورد توجه قرار داد.

با انحلال وزارت فرهنگ و هنر در سال ۱۳۵۸ و تشکیل وزارت فرهنگ و آموزش عالی وظایف مربوط به میراث فرهنگی در وزارتخانه اخیرالذکر متمرکز شد. مصوبه ۱۳۶۰/۸/۲۷ هیأت وزیران موجب شد تا واحدهای استانی و برخی از واحدهای فرهنگی که عمدتاً وظیفه معرفی میراث فرهنگی را بر عهده داشتند از وزارت فرهنگ و آموزش عالی منتزع و در وزارت فرهنگ و ارشاد اسلامی ادغام شوند، از این تاریخ تا تصویب قانون تشکیل میراث فرهنگی کشور عملاً دو وزارتخانه فرهنگ و ارشاد اسلامی و آموزش عالی متولی امور مربوط به میراث فرهنگی بودند.

ضرورت جلوگیری از انجام وظایف موازی ادغام دستگاه‌هایی با وظایف مشابه و ایجاد مدیریت متمرکز برای سیاستگذاری بهینه موجب شد که در سال ۱۳۶۴ دستگاه‌های اجرایی و پژوهشی متولی امور میراث

فرهنگی از وزارتخانه‌های ذیربط منفک و در سازمان میراث فرهنگی کشور وابسته به وزارت فرهنگ و آموزش عالی ادغام شوند.

با تصویب قانون اساسنامه سازمان در سال ۱۳۶۷ اهداف و وظائف سازمان قانوناً تعیین و فعالیت‌های مربوط به میراث فرهنگی از انسجام لازم بر خوردار شد. شورای عالی اداری در جلسه ۱۳۷۳/۱/۱۹ به پیشنهاد سازمان امور اداری کشور و به منظور افزایش کارایی سازمان و تمرکز در مدیریت دستگاه‌های فرهنگی، سازمان میراث فرهنگی کشور را از وزارت فرهنگ و آموزش عالی منفک و به وزارت فرهنگ و ارشاد اسلامی ملحق شد.

در جلسه علنی ۲۳ دی ماه سال ۱۳۸۲ مجلس شورای اسلامی سازمان‌های میراث فرهنگی ایرانگردی و جهانگردی از وزارت فرهنگ و ارشاد اسلامی منتزع و بعد از ادغام آن‌ها سازمان میراث فرهنگی و گردشگری با کلیه اختیارات زیر نظر ریاست جمهوری تشکیل می‌شود و ادغام این دو سازمان صورت می‌گیرد که بعد از تصویب این قانون وظائف حاکمیتی سازمان ایرانگردی و جهانگردی به سازمان میراث فرهنگی و گردشگری منتقل شد و وظائف اجرایی و تصدی آن با همه امکانات، اعتبارات، نیروی انسانی، اموال و دارایی‌ها و تعهدات در قالب یک شرکت دولتی با عنوان شرکت توسعه ایرانگردی و جهانگردی به سازمان میراث فرهنگی و گردشگری وابسته شد.

به منظور حسن اجرای قانون اساسنامه سازمان میراث فرهنگی مصوب مجلس شورای اسلامی و مطالعه و تحقیق در آثار باقی‌مانده از گذشتگان جهت معرفی ارزش‌های نهفته در آنها و همچنین توسعه پژوهش‌های میراث فرهنگی کشور و حمایت از دستاوردهای علمی و تحقیقاتی در این زمینه، با برخورداری از توان علمی از طریق استفاده هر چه مطلوبتر از امکانات بالقوه و بالفعل نیروی انسانی کار آزمایشگاه‌ها و لوازم کتابخانه و سایر وسایل پژوهشی موجود سازمان، پژوهشگاه میراث فرهنگی، تشکیل شد. همچنین با تصویب شورای عالی اداری در یکصد و سی‌امین جلسه مورخ ۱۳۸۵/۱/۱۶ به منظور تقویت و توسعه صنایع دستی کشور و ایجاد هماهنگی با سیاست‌های توسعه صنعت گردشگری سازمان صنایع دستی ایران با تمام وظائف، اختیارات، مسئولیت‌های قانونی، دارایی‌ها، تعهدات، امکانات و نیروی انسانی از وزارت صنایع و معادن منتزع و در سازمان میراث فرهنگی و گردشگری ادغام شد.

۲- وضعیت بخش در اسناد بالادستی

۲-۱- سند چشم انداز

مطابق سند چشم انداز جمهوری اسلامی ایران در افق ۱۴۰۴ هجری شمسی که در آن «ایران کشوری است توسعه یافته با جایگاه اول اقتصادی، علمی و فناوری در سطح منطقه، با هویت اسلامی و انقلابی، الهام بخش در جهان اسلام و با تعامل سازنده و موثر در روابط بین الملل» سازمان‌های متولی این بخش در دستیابی جامعه ایرانی به ویژگی‌هایی از قبیل موارد ذیل، دارای نقش می‌باشد:

- توسعه یافته، متناسب با مقتضیات فرهنگی، جغرافیایی و تاریخی خود و متکی بر اصول اخلاقی و ارزش‌های اسلامی، ملی و انقلابی با تأکید بر: مردم‌سالاری دینی، عدالت اجتماعی، آزادیهای مشروع، حفظ کرامت و حقوق انسانها و بهره‌مند از امنیت اجتماعی و قضایی

- فعال، مسئولیت‌پذیر، ایثارگر، مؤمن، رضایت‌مند، برخوردار از وجدان‌کاری، انضباط روحیه‌ی تعاون و سازگاری اجتماعی، متعهد به انقلاب و نظام اسلامی و شکوفایی ایران و مفتخر به ایرانی بودن

- الهام‌بخش، فعال و مؤثر در جهان اسلام با تحکیم الگوی مردم‌سالاری دینی، توسعه‌ی کارآمد، جامعه اخلاقی، نواندیشی و پویایی فکری و اجتماعی، تأثیرگذار بر همگرایی اسلامی و منطقه‌ای براساس تعلیم اسلامی و اندیشه‌های امام خمینی (ره)

۲-۲- اهداف و سیاست‌های اقتصاد مقاومتی

مطابق «ابلاغیه سیاست‌های کلی اقتصاد مقاومتی رهبر معظم انقلاب مورخ ۱۳۹۲/۱۱/۲۹» ایران با پیروی از الگوی اقتصادی بومی و علمی برآمده از فرهنگ انقلابی و اسلامی (که همان اقتصاد مقاومتی است)، با حفظ دستاوردهای کشور در زمینه‌های مختلف و تداوم پیشرفت و تحقق آرمان‌ها و اصول قانون اساسی و سند چشم‌انداز بیست ساله، اقتصاد متکی به دانش و فناوری، عدالت بنیان، درون‌زا و برون‌گرا، پویا و پیشرو را محقق سازد و الگویی الهام‌بخش از نظام اقتصادی اسلام را عینیت بخشد. مفاد سیاست‌های اقتصاد مقاومتی بطور روشن به این فصل اشاره ندارد لیکن با توجه به نقش سازمان‌های متولی این فصل در توانمندسازی نیروی انسانی، ارتقاء فرهنگ ملی و بهبود چهره بین‌المللی کشور، می‌توان به بندهای «۱»، «۳»، «۱۲»، «۱۶»، «۲۰» و «۲۱» سیاست‌های کلی اقتصاد مقاومتی اشاره کرد. ذیل سازمان میراث فرهنگی، صنایع دستی و گردشگری دو پروژه و برنامه اجرایی وجود دارد:

عنوان	نوع
تدوین بسته حمایت از کارگاه‌های تولیدی صنایع دستی و فرش و اجرای آن	پروژه
ایجاد ظرفیت‌های جدید در هتلینگ	پروژه
حمایت از گردشگری با هدف افزایش تعداد گردشگران داخلی و خارجی با تاکید بر مشارکت بخش خصوصی	برنامه اجرایی

در پروژه مربوط به حوزه صنایع دستی زیر پروژه‌های ذیل قرار دارند:

۱. تسهیل فرآیند و حمایت از توسعه کارگاه‌های بزرگ صنایع دستی با تاکید بر بازاریابی
 ۲. تسهیل فرآیند و حمایت از توسعه مجتمع‌ها و کارگاه‌های بزرگ فرش با تاکید بر بازاریابی
 ۳. تسهیل فرآیند و حمایت از توسعه موسسات تجاری بزرگ صادراتی صنایع دستی
 ۴. تسهیل فرآیند و حمایت از توسعه موسسات تجاری بزرگ صادراتی فرش
 ۵. توسعه کارگاه صنایع دستی روستایی
 ۶. حمایت از تعاونی‌ها و واحدهای تولیدی متمرکز و غیر متمرکز و کارگاه‌های فرش در مناطق روستایی
- ذیل برنامه اجرایی حمایت از گردشگری با هدف افزایش تعداد گردشگران داخلی و خارجی با تاکید بر مشارکت بخش خصوصی نیز زیر برنامه‌های ذیل قرار دارند.
۱. ارتقاء بازاریابی، تبلیغات و اطلاع‌رسانی گردشگری

۲. توانمندسازی نیروهای فعال در بخش گردشگری و دستگاه‌های مرتبط
۳. توسعه گردشگری در پایگاه‌های میراث جهانی
۴. توسعه گردشگری طبیعی و روستایی
۵. حمایت از ایجاد و راه اندازی موزه‌های خصوصی

۲-۳- سیاست‌های کلی برنامه ششم توسعه

در آستانه‌ی دهه‌ی دوم چشم‌انداز ۲۰ ساله‌ی کشور، سیاست‌های کلی برنامه‌ی پنج‌ساله‌ی ششم توسعه توسط مقام معظم رهبری ابلاغ شد و در بند «۵۱» (از سیاست‌های مربوط به امور اجتماعی)، وظیفه مهمی برعهده سازمان‌های متولی این فصل قرار گرفت. علاوه بر این بند «۴۸» سیاست‌های امور اقتصادی و بندهای «۶۸»، «۷۲» و «۷۳» سیاست‌های امور فرهنگی نیز مرتبط با وظایف و رسالت‌های سازمان‌های مذکور می‌باشد:

- بند ۴۸: هویت‌بخشی به سیمای شهر و روستا و بازآفرینی و روزآمدسازی معماری اسلامی - ایرانی
- بند ۵۱: حمایت از صنایع دستی و صیانت از میراث فرهنگی کشور
- بند ۷۳: توجه ویژه به توسعه و تجلی مفاهیم، نمادها و شاخص‌های هویت اسلامی - ایرانی در ساختارهای سیاسی، اقتصادی، اجتماعی و فرهنگی کشور

۳- جهت‌گیری‌ها، راهبردها و سیاست

۳-۱ وظایف قانونی، مأموریت و رسالت سازمان میراث فرهنگی، صنایع دستی و گردشگری از مهم‌ترین وظایف، مأموریت‌ها و رسالت سازمان میراث فرهنگی، صنایع دستی و گردشگری که در اساسنامه سه بخش میراث فرهنگی، صنایع دستی و گردشگری آمده است می‌توان به موارد زیر اشاره کرد:

حوزه میراث فرهنگی

- ۱- تهیه و تنظیم و اجرای برنامه‌های پژوهشی پیرامون آثار باقیمانده از گذشتگان
- ۲- بررسی و شناسایی محوطه‌ها، تپه‌ها، بناها و مجموعه‌های تاریخی و تهیه فهرست جامع از آنها و نقشه باستان‌شناسی کشور
- ۳- انجام پژوهش‌های باستان‌شناسی و کاوش‌های علمی
- ۴- بررسی‌های مردم‌نگاری، پژوهش‌های مردم‌شناسی، انسان‌شناسی، زیستی و شناخت فرهنگ بومی مناطق مختلف کشور
- ۵- پژوهش در زمینه هنرهای سنتی و فراهم آوردن امکانات لازم جهت حفظ، احیاء و رشد آنها
- ۶- ثبت آثار ارزشمند منقول و غیر منقول فرهنگی - تاریخی کشور در فهرست آثار ملی و فهرست‌های ذیربط
- ۷- انجام انحصاری کلیه امور حقوقی مربوط به میراث فرهنگی و طرح دعاوی کیفری علیه متخلفین از قوانین ناظر به میراث فرهنگی کشور بعنوان مدعی یا حسب مورد شاکی خصوصی
- ۸- اقدامات لازم جهت شناسایی و استرداد اموال فرهنگی ایران در سطح ملی و بین‌المللی از طریق مراجع ذیربط

۹- شناسایی و در اختیار گرفتن کلیه اموالی که دارای ارزش‌های فرهنگی - تاریخی بوده و جزء میراث فرهنگی محسوب می‌گردد و توسط دستگاه‌های مسئول ضبط شده است

حوزه گردشگری

۱- شناساندن کشور جمهوری اسلامی ایران و آشنا ساختن مردم کشور و سایر ملل با خصوصیات فرهنگی، سنتی و آثار تاریخی و تمدن ایران و جهان به منظور ایجاد تفاهم بین ملت‌ها

۲- بررسی مستمر اقلیمی و فرهنگی و مطالعه و تحقیق درباره جاذبه‌های سیاحتی و زیارتی کشور و ارائه برنامه‌های لازم برای معرفی جاذبه‌ها به منظور بهره برداری از آنها

۳- ایجاد ارتباط با سازمان‌ها و مراکز داخلی و بین‌المللی جهانگردی در جهت انجام همکاری‌های متقابل و گردآوری و مبادله اطلاعات ایرانگردی و جهانگردی و شرکت در نمایشگاه‌های بین‌المللی جهانگردی حسب ضرورت

۴- بررسی، تهیه طرح و کوشش در اجرای طرح‌های مناسب برای جذب و دیدار جهانگردان از ایران و ایجاد تسهیلات لازم برای برگزاری گشت‌های ارزان جهت گروه‌های فرهنگی، اجتماعی، اقتصادی و سیاسی جمهوری اسلامی ایران

۵- بالا بردن سطح ارائه خدمات جهانگردی از راه‌های مقتضی از جمله اجرای برنامه‌های آموزشی لازم در زمینه‌های مختلف و شناخت منابع انسانی فعال و بالقوه در این صنعت برای ایجاد زمینه‌های اشتغال سالم

۶- افزایش سطح ارائه تسهیلات و کیفیت و کمیت تاسیسات صنعت جهانگردی از طریق ایجاد تسهیلات لازم در زمینه و ساختن واحدهای اقامتی و پذیرایی و تاسیسات مردمی جهانگردی و ایرانگردی و دیگر موارد لازم

۷- ترغیب مردم ایران به استفاده بیشتر از ایام و ساعات فراغت و مشاهده جاذبه‌های سیاحتی و زیارتی کشور

۸- ایجاد تسهیلات لازم در امر سیاحت در کشور و نیز ایجاد هماهنگی در این زمینه و فراهم آوردن امکانات لازم در مرزهای ورودی کشور

۹- افزایش سطح خدمات و صنایع وابسته به امر سیر و سیاحت از طریق تشویق به سرمایه گذاری در احداث تاسیسات ضروری اقامتی و پذیرایی، خصوصاً بین راهی به منظور رفاه هرچه بیشتر جهانگردان داخلی و خارجی

۱۰- کمک به افزایش سطح درآمد عمومی و ارزی کشور از طریق بازاریابی و گسترش مبادلات مسافرتی و سیاحتی سالم در داخل و خارج از کشور

حوزه صنایع دستی

۱- تنظیم راهبردها، سیاست‌ها، خط مشی‌ها، ضوابط و برنامه‌های کلان در جهت توسعه کمی و بهبود

کیفی صنایع دستی کشور و پیگیری جهت برقراری حمایت‌های لازم در چارچوب سیاست‌های

صنعتی کشور با هماهنگی مراجع ذیصلاح

- ۲- اعمال نظارت و حمایت‌های لازم در جهت بهبود کیفی محصولات صنایع دستی به ویژه در حوزه صادرات
- ۳- برنامه‌ریزی، سیاست‌گذاری و نظارت در امر تدوین استانداردها و صدور گواهینامه‌های درجه کیفیت صنایع دستی تولیدی با همکاری مؤسسه استاندارد و تحقیقات صنعتی ایران
- ۴- ارائه راهنمایی‌های لازم برای سرمایه‌گذاری، تولید و بازاریابی صنایع دستی از طرق مختلف
- ۵- برنامه‌ریزی، سیاست‌گذاری و نظارت بر وضعیت کارگاه‌های تولیدی و آموزشی صنایع دستی
- ۶- پشتیبانی از هنرمندان و صنعتگران و همکاری با مراجع ذی‌ربط برای اعطای درجه هنری به هنرمندان صنایع دستی کشور در چارچوب قوانین و مقررات مربوط
- ۷- هماهنگی و برنامه‌ریزی در مورد مالکیت‌های معنوی و فکری صنایع دستی ایران (آثار و هنرمندان) در داخل و خارج از کشور با همکاری مراجع ذی‌صلاح
- ۸- هماهنگی و برنامه‌ریزی در جهت استفاده از فناوری‌های جدید برای ارتقای کیفیت و توسعه کمی صنایع دستی کشور
- ۹- طراحی نظام جامع آموزش و تربیت نیروی انسانی موردنیاز صنایع دستی با بهره‌مندی از فناوری‌های نوین و هماهنگی و برنامه‌ریزی جهت ارتقای دانش و مهارت صنعتگران و هنرمندان و ایجاد هماهنگی لازم بین آن‌ها به منظور افزایش اثربخشی این خدمات
- ۱۰- برپایی المپیادهای تخصصی صنایع دستی
- ۱۱- فراهم آوردن بستر لازم به منظور ایجاد ارتباط مؤثر میان دانشگاه‌ها و مراکز علمی - تحقیقاتی کشور با تولیدکنندگان صنایع دستی
- ۱۲- سازماندهی نظام اطلاع‌رسانی در زمینه صنایع دستی
- ۱۳- همکاری با دستگاه‌های ذی‌ربط به منظور تدوین سرفصل دروس هنرستان‌ها، آموزشکده‌ها و دانشکده‌های صنایع دستی
- ۱۴- هماهنگی و برنامه‌ریزی جهت تأسیس نهادهای غیردولتی برای کاهش تصدی دولت و ساماندهی فعالیت صنایع دستی در چارچوب قوانین و مقررات مربوط
- ۱۵- برنامه‌ریزی، سیاست‌گذاری و نظارت در ترویج صنایع دستی در جامعه ایرانی و ایجاد تحول در طرح‌ها و تولید و عرضه محصولات با حفظ اصالت ملی و توسعه موارد مصرف آن‌ها به ویژه در معماری و شهرسازی با هماهنگی مراجع ذی‌ربط
- ۱۶- برنامه‌ریزی، سیاست‌گذاری و نظارت در جهت برگزاری نمایشگاه‌های ملی و منطقه‌ای و بین‌المللی صنایع دستی در داخل و خارج از کشور توسط بخش خصوصی
- ۱۷- برنامه‌ریزی، سیاست‌گذاری و نظارت در امر شناساندن تاریخ، ارزش‌ها، نمونه مصنوعات دستی، صنعت‌گران، هنرمندان صنایع دستی و صادرکنندگان صنایع دستی کشور در سطح ملی و بین‌المللی به روش‌های سمعی و بصری، چاپ، نشر، ارتباطات جمعی و مطبوعات

۲-۲ وظایف قانونی، ماموریت و رسالت پژوهشگاه میراث فرهنگی و گردشگری

اهداف

- ۱- توسعه و گسترش پژوهش در زمینه میراث فرهنگی و گردشگری و در راستای احیا و مستندسازی آثار به منظور حفظ کیفیت آنها و آشکار نمودن حلقه‌های گمشده فرهنگی تاریخی و طبیعی.
- ۲- زمینه سازی مناسب برای ارتقای فعالیت‌های پژوهشی مرتبط.

وظایف و اختیارات

- ۱- بررسی و شناسایی نیازهای پژوهشی در زمینه شناخت آثار ارزشمند فرهنگی تاریخی ایران در جهان شامل آثار مادی (منقول و غیر منقول) و غیر مادی که به نحوی دلالت بر هویت فرهنگی تاریخی جوامع، اقوام و دوره‌های تاریخی نماید.
- ۲- اجرای طرح‌های پژوهشی، کاربردی و توسعه‌ای به منظور تحقق اهداف پژوهشگاه.
- ۳- فراهم آوردن امکانات لازم و متناسب با فعالیت‌های پژوهشی مرتبط.
- ۴- همکاری پژوهشی با دانشگاه‌ها و موسسات پژوهشی داخل و خارج کشور به منظور ارتقای کیفیت فعالیت‌های پژوهشی در زمینه میراث فرهنگی و گردشگری با رعایت قوانین و مقررات مربوط.
- ۵- ارائه خدمات مشاوره‌ای به اشخاص حقیقی و حقوقی بر اساس نتایج فعالیت‌های علمی و پژوهشی انجام شده در پژوهشگاه.
- ۶- انتشار مجله، کتاب علمی، جزوه آموزشی تولید نرم افزار و برنامه‌های رایانه‌ای متناسب با اهداف پژوهشگاه طبق ضوابط و مقررات مربوط.
- ۷- برگزاری همایش‌های علمی و ارائه دستاوردهای پژوهشی در قالب کارگاه‌های آموزشی با رعایت ضوابط و مقررات مربوط.

۳-۳ وظایف قانونی، ماموریت و رسالت مرکز مطالعاتی منطقه‌ای حفظ میراث فرهنگی ناملموس در

آسیای میانه و غربی

اهداف

- ۱- ترغیب کنوانسیون ۲۰۰۳ (۱۳۸۲) و اجرای آن در آسیای میانه و غربی
- ۲- تقویت ظرفیت‌ها و همکاری در منطقه برای شناسایی، فهرست کردن، مستندسازی و مطالعه میراث فرهنگی ناملموس به منظور کمک به حفظ آن؛
- ۳- پیشبرد و هماهنگی مطالعات علمی و فنی با هدف توسعه، مدیریت و ارزیابی اقدامات حفاظتی برای میراث فرهنگی ناملموس موجود در منطقه؛
- ۴- تقویت ظرفیت‌ها در کشورهای منطقه که عضو کنوانسیون ۲۰۰۳ (۱۳۸۲) هستند به منظور مشارکت فعال در اجرای آن در سطوح منطقه‌ای و بین‌المللی، به ویژه در ارتباط با عوامل میراث فرهنگی ناملموس مشترک در سرزمین‌های بین دو یا چند کشور مربوط؛

وظایف

- ۱- ایجاد کردن و به روز نگه داشتن سامانه اطلاعات خودکار ثبت و ارتباط با مؤسسات دولتی و غیردولتی، تحقیقاتی، آموزشی و اطلاعاتی، سازمان‌های اجتماعی و متخصصان دخیل در حفظ میراث فرهنگی ناملموس در کشورهای منطقه که تمایل خود را برای همکاری با مرکز ابراز داشته‌اند؛
- ۲- جمع‌آوری و اشاعه اطلاعات در مورد اقدامات حقوقی، اداری، مالی و غیره توسط کشورهای که با مرکز در زمینه حفظ میراث فرهنگی ناملموس موجود در قلمروی خود مشارکت می‌کنند؛
- ۳- جمع‌آوری و اشاعه اطلاعات در مورد فعالیت‌های حفاظتی در حال انجام در کشورهای که با مرکز همکاری می‌کنند؛
- ۴- سازماندهی کارگاه‌ها و هم‌اندیشی‌هایی به منظور توسعه روش‌های تحقیقاتی و پیشبرد مطالعات در ارتباط با حفظ میراث فرهنگی ناملموس همانطور که در ماده (۱۳) کنوانسیون ۲۰۰۳ (۱۳۸۲) آمده است، از جمله مطالعات مرتبط با توسعه گردشگری با رعایت احترام به مراسم آیینی حاکم بر دسترسی به میراث مزبور و عدم لطمه به تداوم میراث ناملموس؛
- ۵- سازماندهی کارگاه‌ها و هم‌اندیشی‌هایی به منظور شناسایی و ارتقاء حسن انجام اقدامات حفاظتی و کمک به آن دسته از کشورهای عضو کنوانسیون ۲۰۰۳ (۱۳۸۲) که برای ظرفیت‌سازی خود برای آماده‌سازی پرونده‌ها جهت ارائه چنین اقداماتی به کارگروه بین‌دولتی حفظ میراث فرهنگی ناملموس - که به موجب کنوانسیون ۲۰۰۳ (۱۳۸۲) تأسیس شده است.
- ۶- ضمن حفظ شبکه‌ای از نمایندگان اجتماعات فرهنگی، هماهنگی فعالیت‌هایی با هدف افزایش آگاهی و ظرفیت‌سازی در میان صاحبان و متخصصان میراث فرهنگی ناملموس به موجب دستورالعمل‌های اجرایی مربوط به اجرای کنوانسیون به گونه‌ای که به آنها اجازه دهد تا در چارچوب مواد (۲)، (۱۱) و (۱۵) کنوانسیون برای شناسایی، فهرست کردن و مدیریت میراث فرهنگی ناملموس خود مشارکت فعالانه داشته باشند؛
- ۷- سازماندهی کارگاه‌ها و هم‌اندیشی‌هایی با تمرکز بر ظرفیت‌سازی در کشورهای عضو کنوانسیون ۲۰۰۳ (۱۳۸۲) عضو مرکز، به منظور تهیه پیش‌نویس پرونده‌های نامزدی برای ثبت در هر دو فهرست کنوانسیون ۲۰۰۳ (۱۳۸۲) و تهیه پیش‌نویس درخواست‌ها و گزارش‌ها برای ارائه به کارگروه بین‌دولتی به ویژه در خصوص عوامل میراث فرهنگی ناملموس مشترک بین سرزمین‌های دو یا چند کشور که با مرکز همکاری می‌کنند.
- ۸- همکاری و تبادل اطلاعات با دیگر مراکز گروه (۲) که در زمینه حفظ میراث فرهنگی ناملموس در آسیا و خارج از آن فعال هستند؛
- ۹- اطلاع‌رسانی به کارگروه بین‌دولتی و دبیرخانه کنوانسیون ۲۰۰۳ (۱۳۸۲) در مورد فعالیت‌های مرتبط در منطقه و کمک به اجرای کنوانسیون ۲۰۰۳ (۱۳۸۲) در صورت اقتضاء

۴- چالش‌های اساسی، تنگناها و مشکلات بخش

تحلیل نتایج مطالعات پژوهشی و بررسی نقاط ضعف و تهدیدها این بخش حاکی از چالش‌های زیر است:

✓ اعمال محدودیت‌های سلیقه‌ای فرهنگی در مواجهه با گردشگران

- ✓ عدم شناخت و درک ارزش‌های نهفته در صنعت گردشگری، صنایع دستی و میراث فرهنگی و ابنیه تاریخی و مداخلات مخرب در این زمینه
- ✓ تکمیل نشدن فرایند بررسی، شناسایی، مستندسازی، تعیین حریم و ثبت آثار تاریخی و میراث فرهنگی و طبیعی با اتکاء به امکانات موجود.
- ✓ عدم امکان نظارت و پایش مستمر و در نتیجه ضعف صیانت و حفاظت از محوطه‌ها و بافت‌های تاریخی.
- ✓ تخریب و نابودی عمدی بناهای تاریخی فرهنگی دارای متصرفین قانونی
- ✓ ضعف تمایل و مشارکت بخش خصوصی به منظور سرمایه‌گذاری در حفاظت از میراث فرهنگی و ضعف حمایت قانونی و مالی مؤثر از مالکان ابنیه تاریخی ارزشمند
- ✓ غفلت از میراث فرهنگی و طبیعی ناملموس و قابلیت‌های خرده فرهنگ‌ها
- ✓ تفوق رویکرد سازه‌ای و کالبدی به میراث فرهنگی
- ✓ عدم توجه به مظاهر و نمادهای فرهنگ و هویت ایرانی در حوزه فرهنگی ایران
- ✓ ناکارآمدی نظام آماری و اطلاع‌رسانی
- ✓ سهم ناچیز هزینه‌های اقامتگاهی، تورگردانی، بازدید از موزه‌ها و میراث فرهنگی و خرید سوغات و صنایع دستی در سبد هزینه‌های خانوار ایرانی
- ✓ کمبود تشکل‌های مردم‌نهاد و نیز ضعف در حمایت و جلب مشارکت مردمی و تشکل‌های غیردولتی در توسعه صنعت گردشگری و حفاظت و صیانت از میراث فرهنگی و طبیعی
- ✓ کمبود سرمایه انسانی و نیروهای متخصص و کارآمد در بخش و ناکافی بودن تجهیزات و برنامه‌های آموزشی
- ✓ ارائه تصویر ناواقعی از جاذبه‌های گردشگری و صنایع دستی کشور در سطح بین‌المللی
- ✓ متنوع نبودن منابع مالی موجود در بخش
- ✓ عدم رعایت حق مالکیت معنوی و فکری برای صنایع دستی و هنرهای سنتی ایرانی و فقدان برنامه برندسازی و تجاری‌سازی برای این محصولات
- ✓ عدم حمایت از صادرات صنایع دستی و عدم طراحی و بسته‌بندی مناسب محصولات صنایع دستی
- ✓ مناسب نبودن شرایط جذب سرمایه‌گذاری خارجی در بخش (حمل و نقل، هتل، صنایع دستی و جاذبه‌های گردشگری و ...)
- ✓ پائین بودن کیفیت ارائه خدمات و محصولات و کالاهای تولیدی در انطباق با استانداردهای بین‌المللی
- ✓ حمایت ناکافی از تولیدات داخلی صنایع دستی و فقدان سازوکار اثربخش جلوگیری از قاچاق و واردات صنایع دستی
- ✓ فقدان برنامه جامع توسعه گردشگری کشور در سطوح ملی و استانی
- ✓ مالکیت دولتی و شبه دولتی تأسیسات گردشگری
- ✓ تغییر کاربری و فرسودگی زیرساخت‌ها و تأسیسات گردشگری

- ✓ عدم امکان استفاده و کاربرد کارتهای اعتباری بین‌المللی و انتقال پول از طریق سیستم الکترونیک به ایران
- ✓ عدم بهره‌گیری مناسب از ظرفیت‌های گردشگری فرهنگی، علمی، سلامت و ورزشی

۵- راهکارهای خروج از تنگناها و مشکلات بخش

- برای رفع چالش‌های این بخش، مجموعه‌ای از اقدامات اساسی مورد نظر است که اهم آنها به شرح زیر است.
- ✓ توسعه مشارکت‌های سازمان یافته مردمی برای افزایش صیانت، حفاظت، پژوهش، مرمت، معرفی و بهره‌برداری از بناهای تاریخی و فرهنگی.
- ✓ ارتقای جایگاه بخش در سطح ملی و محلی مبتنی بر ذخایر فرهنگی و تاریخی و هویت ایرانی و تعامل با دستگاه‌های اجرایی ذیربط
- ✓ حفظ و معرفی تنوع فرهنگی به عنوان عاملی برای توسعه گردشگری و تقویت هویت ملی
- ✓ مشارکت بین‌المللی در راستای حفاظت و معرفی ویژگی‌های فرهنگی و تمدن ایرانی در سطح ملی و بین‌المللی
- ✓ ارتقاء سهم صنایع دستی در تولید ناخالص ملی کشور و دستیابی به شناخت جامع از گستره جغرافیایی، فرهنگی و تاریخی ایران در حوزه صنایع دستی و هنرهای سنتی
- ✓ شناسایی، تقویت و پرورش خلاقیت و ابداعات هنرمندان و صنعتگران صنایع دستی و هنرهای سنتی و پیشکسوتان هنری
- ✓ ایجاد بسترهای مناسب برای افزایش مشارکت سازمان یافته مردمی و توسعه فعالیت‌های میراث فرهنگی و طبیعی شامل صیانت، حفاظت، پژوهش، مرمت، معرفی و بهره‌برداری از بناهای تاریخی و فرهنگی.
- ✓ ایفای نقش سازنده در تدوین الگوهای توسعه‌ای در سطح ملی و محلی مبتنی بر ذخایر فرهنگی و تاریخی و هویت ایرانی و تعامل با دستگاه‌های اجرایی ذیربط
- ✓ جلب مشارکت بین‌المللی در راستای حفاظت و معرفی ویژگی‌های فرهنگی و تمدن ایرانی در سطح ملی و بین‌المللی
- ✓ ارتقاء سهم گردشگری در تولید ناخالص ملی کشور
- ✓ دستیابی به شناخت جامع از گستره جغرافیایی، فرهنگی و تاریخی ایران به منظور توسعه گردشگری، صنایع دستی و هنرهای سنتی
- ✓ ارائه الگوهای بهینه توسعه فضای گردشگری بر اساس آمایش سرزمین
- ✓ تنوع بخشی به گروه‌های هدف گردشگری با توجه به روند گذار بازارهای جهانگردی کشور
- ✓ توسعه گردشگری فرهنگی، تاریخی، علمی، زیارت، دفاع مقدس، سلامت، طبیعت گردی و ورزشی
- ✓ توجه به مزیت‌های فرهنگی و تاریخی کشور برای جذب حداکثری گردشگران خارجی در این حوزه
- ✓ ساماندهی گردشگران حوزه سلامت و جذب نظامند آنها با توجه به مزیت‌های کشور در این حوزه
- ✓ تبلیغ و ترویج مزیت‌های طبیعی و فرهنگی کشور برای جذب گردشگران فرهنگی و طبیعت گردان

۶- تبصره‌های بودجه

مطابق ماده واحده لایحه بودجه سال ۱۳۹۸ کل کشور، به دولت اجازه داده شده است از محل وصول مازاد منابع عمومی نسبت به ارقام مصوب، اصلاحات ساختاری و همچنین برداشت مجاز از صندوق توسعه ملی، مصارف عمومی را افزایش دهد که بخشی از این اعتبار، به شرح اعتبارات ردیف‌های مندرج در جدول شماره ۲۱ منضم به ماده واحده اختصاص دارد که اعتبارات دستگاه‌های اجرایی این بخش مندرج در این جدول جمعاً برابر ۷۸۹ میلیارد ریال می‌باشد.

۷- کالاهای و خدمات بخش و تحلیل وضعیت تولید و مصرف آنها

عنوان	واحد	هدف کمی برنامه ۱۳۹۶	عملکرد ۱۳۹۶	هدف کمی برنامه ۱۳۹۷	هدف کمی برنامه ۱۳۹۸
تعداد پایگاه های جهانی	پایگاه	۳۰	۳۰	۳۲	۳۴
تعداد پایگاه های میراث فرهنگی ملی	پایگاه	۷۷	۷۷	۸۵	۹۲
تعداد آثارمنقول ثبت شده در فهرست آثار ملی	عدد	۴۰۰	۱۰۲۶	۴۵۰	۵۰۰
تعداد آثار غیر منقول فرهنگی - تاریخی مرمت شده، باززنده سازی شده و قابل بهره برداری (در اختیار سازمان- سایر دستگاه ها- خصوصی) (۶)	عدد	۷۰۰	۷۲۹	۷۱۰	۷۱۵
تعداد آثارطبیعی ثبت شده در فهرست آثار ملی	عدد	۴۴۰	۴۶۰	۵۶۰	۷۰۰
تعداد موزه های فعال تحت پوشش سازمان	عدد	۲۷۶	۲۵۳	۲۸۸	۳۰۰
صادرات صنایع دستی	میلیون دلار	۴۴۷	۲۸۱	۵۸۵	۷۶۶
تعداد پروانه های تولید کارگاهی صادر شده در حوزه صنایع دستی	عدد	۵۵۰	۱۰۷۱	۶۰۰	۶۵۰
تعداد گردشگران ورودی به کشور	۱۰۰۰ نفر	۷۷۰۰	۵۱۱۳	۹۰۰۰	۱۰۵۰۰
تعداد هتل های کشور	باب	۱۳۰۰	۱۳۰۰	۱۴۲۰	۱۵۰۰
تعداد هتل های ۴ و ۵ ستاره	باب	۱۷۰	۱۶۵	۱۹۰	۲۲۰

۸- تحلیل حجم سرمایه‌گذاری‌ها در بخش (اعتبارات تملک دارایی سرمایه‌ای - سایر منابع داخلی و خارجی بر حسب نوع)

خلاصه اعتبارات تملک دارایی‌ها سرمایه‌ای بخش

اعتبارات به میلیارد ریال

عنوان بخش	مصوب ۱۳۹۶	مصوب ۱۳۹۷	لایحه ۱۳۹۸	درصد رشد ۹۸ به ۹۷
اعتبار پیوست یک بخش میراث فرهنگی، صنایع دستی و گردشگری	۵.۲۶۵	۳.۲۵۶	۳.۹۵۶	۲۱.۵
متفرقه بخش میراث فرهنگی، صنایع دستی و گردشگری	۶۷۳	۲.۳۵۸	۲.۴۱۱	۲.۲
جمع	۵.۹۳۸	۵.۶۱۴	۶.۳۶۷	۱۳.۴

* اعتبارات بخش شامل اعتبارات سایر دستگاه‌های اجرایی مرتبط نیز می‌باشد

اعتبارات تملک دارایی‌های سرمایه‌ای سازمان میراث فرهنگی، صنایع دستی و گردشگری و دستگاه‌های وابسته در سال ۱۳۹۶، ۱۳۹۷ و لایحه سال ۱۳۹۸

اعتبارات به میلیون ریال

درصد رشد لایحه ۱۳۹۸ به قانون ۱۳۹۷	لایحه ۱۳۹۸	ابلاغ ۹۷	قانون ۹۷	لایحه ۱۳۹۷	قانون ۱۳۹۶	قانون ۱۳۹۵	
۲۱,۷	۳,۹۱۰,۰۰۰	۲,۴۰۹,۹۶۴	۳,۲۱۳,۲۸۵	۲,۹۶۱,۲۸۵	۵,۱۱۲,۴۲۵	۴,۶۵۳,۷۰۴	سازمان میراث فرهنگی، صنایع دستی و گردشگری (پیوست ۱)
۴۱	۲,۱۱۰,۵۹۰	۱,۰۴۷,۷۴۶	۱,۴۹۶,۷۸۰	۱,۴۹۶,۷۸۰	۶۷۳,۰۰۰	۶۲۴,۸۰۰	سازمان میراث فرهنگی، صنایع دستی و گردشگری (متفرقه)
۴,۲	۲۵۰,۰۰۰	۱۶۷,۹۸۶	۲۳۹,۹۸۰	۲۳۹,۹۸۰	۴۶۳,۰۰۰	۳۹۸,۰۰۰	سازمان میراث فرهنگی، صنایع دستی و گردشگری-تامین، آماده سازی و اداره موزه ها و ابنیه تاریخی
۴۸	۱,۸۶۰,۵۹۰	۸۷۹,۷۶۰	۱,۲۵۶,۸۰۰	۱,۲۵۶,۸۰۰	۲۱۰,۰۰۰	۲۲۶,۸۰۰	سازمان میراث فرهنگی، صنایع دستی و گردشگری- توسعه زیر ساخت ها و تاسیسات گردشگری و حمایت از بخش میراث فرهنگی و صنایع دستی
۴۴,۴	۳۹۰,۰۰۰	۲۶۱,۹۰۰	۲۷۰,۰۰۰	۲۷۰,۰۰۰	.	.	سازمان میراث فرهنگی، صنایع دستی و گردشگری (اختصاصی)
۲۹	۶,۴۱۰,۵۹۰	۳,۷۱۹,۶۱۰	۴,۹۸۰,۰۶۵	۴,۷۲۸,۰۶۵	۵,۷۸۵,۴۲۵	۵,۲۷۸,۵۰۴	مجموع عمومی و متفرقه و اختصاصی
۶,۹۶	۲۴,۶۰۰	۱۷,۰۲۵	۲۳,۰۰۰	۲۳,۰۰۰	۴۷,۷۳۰	۵۰,۰۰۰	پژوهشگاه میراث فرهنگی و گردشگری
۵	۲۱,۰۰۰	۱۵,۰۰۰	۲۰,۰۰۰	۲۰,۰۰۰	۱۰۵,۰۰۶	۱۱۰,۰۰۰	شرکت توسعه ایرانگردی و جهانگردی

اعتبارات تملک دارایی‌های سرمایه‌ای بخش بر حسب برنامه در لایحه بودجه سال ۱۳۹۸ کل کشور اعتبارات به میلیون ریال

کد برنامه	عنوان برنامه	لایحه ۱۳۹۸
۱۰۰۲۰۵۷۰۰۰	برنامه توسعه دولت الکترونیک	۱۵,۰۰۰
۱۷۰۴۰۰۲۰۰۰	برنامه تأمین، حفاظت و مرمت میراث غیرمنقول با ارزش فرهنگی و تاریخی	۱,۹۵۲,۴۹۹
۱۷۰۴۰۰۵۰۰۰	برنامه گسترش خدمات موزه‌ای	۹۵۳,۵۰۱
۱۷۰۶۰۰۲۰۰۰	برنامه راهبری توسعه گردشگری داخلی	۸۷۵,۰۰۰
۱۷۰۶۰۰۳۰۰۰	برنامه تأمین، توسعه، مقاوم سازی، تعمیر، تجهیز و نگهداری فضاها، ساختمانها، اماکن و ماشین آلات	۵۶,۶۰۰
۱۷۰۷۰۰۱۰۰۰	برنامه احیاء و رشد تولیدات صنایع دستی	۹۰,۰۰۰
۱۷۰۸۰۰۱۰۰۰	برنامه پژوهشهای کاربردی	۱۳,۰۰۰
	جمع	۳,۹۵۵,۶۰۰

* اعتبارات بخش شامل اعتبارات سایر دستگاه‌های اجرایی که از برنامه‌های فوق استفاده می‌کنند نیز می‌باشد

۹- تحلیل اعتبارات هزینه‌ای بخش (برحسب برنامه- دستگاه اجرایی و ...) - ردیف‌های متفرقه خلاصه اعتبارات هزینه‌ای بخش

اعتبارات به میلیارد ریال

عنوان بخش	مصوب ۱۳۹۶	مصوب ۱۳۹۷	لایحه ۱۳۹۸	درصد رشد ۹۸ به ۹۷
هزینه عمومی بخش میراث فرهنگی، صنایع دستی و گردشگری	۲,۵۵۰	۳,۲۰۶	۳,۳۲۵	۳,۷۱
متفرقه بخش میراث فرهنگی، صنایع دستی و گردشگری	۶۳۷	۱,۰۴۵	۹۸۳	-۵,۹۳
جمع بخش میراث فرهنگی، صنایع دستی و گردشگری	۳,۱۸۷	۴,۲۵۱	۴,۳۰۸	۱,۳۴
* اعتبارات بخش شامل اعتبارات سایر دستگاه‌های اجرایی مرتبط نیز می‌باشد				

اعتبارات هزینه‌ای سازمان میراث فرهنگی، صنایع دستی و گردشگری و دستگاه‌های وابسته و بخش در سال ۱۳۹۶، سال ۱۳۹۷ و لایحه سال ۱۳۹۸

اعتبارات به میلیون ریال

ردیف اصلی (هزینه عمومی)	قانون ۱۳۹۵	قانون ۱۳۹۶	لایحه ۱۳۹۷	قانون ۹۷	ابلاغ ۹۷	لایحه ۱۳۹۸	درصد رشد لایحه ۱۳۹۸ به قانون ۱۳۹۷
(متفرقه)	۶۹۰,۳۰۰	۶۱۲,۵۰۰	۷۲۷,۰۷۰	۷۲۷,۰۷۰	۶۵۴,۳۶۴	۹۶۱,۵۳۰	۳۲,۲
سازمان میراث فرهنگی، صنایع دستی و گردشگری-تامین، آماده سازی و اداره موزه ها و ابنیه تاریخی	۲۵۰,۰۰۰	۳۲۰,۰۰۰	۱۹۰,۱۹۰	۱۹۰,۱۹۰	۱۷۱,۱۷۱	۲۰۰,۰۰۰	۵,۲
سازمان میراث فرهنگی، صنایع دستی و گردشگری- توسعه زیر ساخت ها و تاسیسات گردشگری و حمایت از بخش میراث فرهنگی و صنایع دستی	۹۷,۲۰۰	۹۰,۰۰۰	۳۸۵,۲۳۰	۳۸۵,۲۳۰	۳۴۶,۷۰۷	۶۰۳,۸۵۰	۵۶,۸
موضوع درآمد حاصل از اخذ عوارض از واردات کالاها و محصولات فرهنگی و صنایع دستی -۸۵٪ وزارت فرهنگ و ارشاد اسلامی و ۱۵٪ سازمان میراث فرهنگی، صنایع دستی و گردشگری	۱۴۳,۱۰۰	۲۲,۵۰۰	۲۰,۲۵۰	۲۰,۲۵۰	۱۸,۲۲۵	۰	
اشتغال و ترویج صنایع دستی	۲۰۰,۰۰۰	۱۸۰,۰۰۰	۱۳۱,۴۰۰	۱۳۱,۴۰۰	۱۱۸,۲۶۰	۱۵۷,۶۸۰	۲۰
(اختصاصی)	۰	۰	۱۸۰,۰۰۰	۱۸۰,۰۰۰	۱۷۴,۶۰۰	۲۶۰,۰۰۰	۴۴,۴

قانون ۱۳۹۵	قانون ۱۳۹۶	لایحه ۱۳۹۷	قانون ۹۷	ابلاغ ۹۷	لایحه ۱۳۹۸	درصد رشد لایحه ۱۳۹۸ به قانون ۱۳۹۷
۲,۴۹۰,۳۰۰	۲,۷۹۲,۵۰۰	۳,۵۹۴,۰۷۰	۳,۶۸۴,۰۷۰	۳,۵۲۲,۶۵۴	۴,۱۲۱,۵۳۰	۳۲
مجموع عمومی و متفرقه و اختصاصی						
۲۵۷,۰۰۰	۳۴۰,۰۰۰	۳۹۶,۰۰۰	۳۹۶,۰۰۰	۳۸۴,۱۲۰	۳۹۹,۰۰۰	۱
پژوهشگاه میراث فرهنگی و گردشگری						
۱۰۰,۰۰۰	۱۱۰,۰۰۰	۱۱۰,۰۰۰	۱۱۰,۰۰۰	۱۰۶,۷۰۰	۱۱۰,۰۰۰	۰
پژوهشگاه میراث فرهنگی و گردشگری (اختصاصی)						
۱۷,۰۰۰	۱۷,۵۰۰	۲۰,۰۰۰	۲۰,۰۰۰	۱۹,۴۰۰	۱۷,۰۰۰	-۱۵
مرکز مطالعاتی منطقه‌ای حفظ میراث فرهنگی ناملموس در آسیای میانه و غربی						
۱۰,۰۰۰	۱۲,۰۰۰	۱۳,۳۰۰	۱۳,۳۰۰	۱۲,۹۰۱	۹,۴۰۰	-۲۹
سازمان پژوهش و برنامه ریزی آموزشی - موزه تاریخ تعلیم و تربیت						

اعتبارات ردیف متفرقه وابسته سازمان میراث فرهنگی، صنایع دستی و گردشگری سال ۱۳۹۷ و لایحه سال ۱۳۹۸

قانون ۱۳۹۵	قانون ۱۳۹۶	لایحه ۱۳۹۷	قانون ۹۷	ابلاغ ۹۷	لایحه ۱۳۹۸	درصد رشد لایحه ۱۳۹۸ به قانون ۱۳۹۷
۳۰,۰۰۰	۲۴,۰۰۰	۱۸,۰۰۰	۱۸,۰۰۰	۱۶,۲۰۰	۲۱,۶۰۰	۲۰
سازمان میراث فرهنگی، صنایع دستی و گردشگری - کمک و ارایه حمایت مالی جهت تأمین سرمایه اولیه صندوق توسعه صنایع دستی و فرش دستباف و احیا و بهره‌برداری از بناها و اماکن تاریخی و فرهنگی						

اعتبارات هزینه‌ای، متفرقه و اختصاصی سازمان میراث فرهنگی، صنایع دستی و گردشگری و دستگاه‌های وابسته و بخش بر حسب برنامه در لایحه بودجه سال ۱۳۹۸ کل کشور

اعتبارات به میلیون ریال

شماره برنامه فعالیت	عنوان برنامه	سنجه عملکرد	مقدار	هزینه واحد	هزینه ای	متفرقه	اختصاصی	جمع کل
۱۰۰۲۰۲۵۰۰۰	برنامه تنظیم و اجرای طرح های آماری	گزارش	۲۰	۱,۶۵۰	۳۳,۰۰۰	۰	۰	۳۳,۰۰۰
۱۰۰۲۰۵۷۰۰۰	برنامه توسعه دولت الکترونیک	خدمت الکترونیکی	۲۸	۸۵۷	۲۴,۰۰۰	۰	۰	۲۴,۰۰۰
۱۷۰۴۰۰۱۰۰۰	برنامه اکتشاف باستان شناختی و تاریخی	اکتشاف	۳۰	۷,۴۶۶	۱۶۴,۰۰۰	۰	۶۰,۰۰۰	۲۲۴,۰۰۰

شماره برنامه فعالیت	عنوان برنامه	سنجه عملکرد	مقدار	هزینه واحد	هزینه ای	متفرقه	اختصاصی	جمع کل
۱۷۰۴۰۰۲۰۰۰	برنامه تأمین، حفاظت، مرمت و معرفی میراث غیرمنقول فرهنگی	تعدادمیراث	۱۲،۵۰۰	۸۱	۵۹۱،۰۰۰	۱۶۴،۰۰۰	۲۶۰،۰۰۰	۱۰،۱۵۰،۰۰۰
۱۷۰۴۰۰۳۰۰۰	برنامه تأمین، حفاظت، مرمت و معرفی اشیاء فرهنگی و تاریخی	اشیاء	۳۸۰،۰۰۰	۰،۴۷۴	۱۸۰،۰۰۰	۰	۰	۱۸۰،۰۰۰
۱۷۰۴۰۰۴۰۰۰	برنامه شناسایی و حفظ میراث فرهنگی ناملموس	تعدادمیراث	۴۰	۴۲۵	۱۷،۰۰۰	۰	۰	۱۷،۰۰۰
۱۷۰۴۰۰۵۰۰۰	برنامه گسترش خدمات موزه ای	هزار بازدیدکننده	۵،۰۳۸	۱۱۱	۳۹۷،۴۰۰	۱۶۰،۰۰۰	۰	۵۵۷،۴۰۰
۱۷۰۴۰۰۶۰۰۰	برنامه بررسی و شناسایی آثار و محوطه های باستان شناختی	اثر-محوطه	۳۵	۴۵۷	۱۶،۰۰۰	۰	۰	۱۶،۰۰۰
۱۷۰۴۰۰۷۰۰۰	برنامه تجهیز، مرمت و آماده سازی آثار و بناهای تاریخی	اثر-محوطه	۸۰	۱،۱۲۵	۹۰،۰۰۰	۰	۰	۹۰،۰۰۰
۱۷۰۶۰۰۱۰۰۰	برنامه جذب گردشگران ورودی به کشور	هزار گردشگر	۶،۰۰۰	۱۵۰	۵۵۰،۰۰۰	۳۵۰،۰۰۰	۰	۹۰۰،۰۰۰
۱۷۰۶۰۰۲۰۰۰	برنامه توسعه گردشگری داخلی	هزار گردشگر	۶۰،۰۰۰	۶،۳	۳۰۱،۰۰۰	۷۷،۰۰۰	۰	۳۷۸،۰۰۰
۱۷۰۷۰۰۱۰۰۰	برنامه احیاء و رشد تولیدات صنایع دستی	تعداداتولید	۱،۰۰۰،۰۰۰	۰،۲۲	۲۲۰،۰۰۰	۳۹،۷۵۰	۰	۲۵۹،۷۵۰
۱۷۰۷۰۰۲۰۰۰	برنامه طراحی و ترویج صنایع دستی	تعدادتولید	۱،۰۰۰،۰۰۰	۰،۲۳۷	۱۸۵،۰۰۰	۵۲،۰۰۰	۰	۲۳۷،۰۰۰

شماره برنامه فعالیت	عنوان برنامه	سنجه عملکرد	مقدار	هزینه واحد	هزینه ای	متفرقه	اختصاصی	جمع کل
۱۷۰۷۰۰۳۰۰۰	برنامه حمایت از توسعه صادرات صنایع دستی	میلیون دلار	۲۵۰	۱،۳۵۸	۲۳۱،۰۰۰	۱۰۸،۵۳۰	۰	۳۳۹،۵۳۰
۱۷۰۸۰۰۱۰۰۰	برنامه پژوهش های کاربردی	پروژه عملیاتی شده	۱۹۰	۱،۴۳۸	۲۳۴،۳۰۰	۰	۳۹،۰۰۰	۲۷۳،۳۰۰
۱۸۰۲۰۰۵۰۰۰	برنامه آموزش غیر رسمی فنی حرفه ای و مهارتی	مهارت آموز	۲۲۰،۰۰۰	۰،۳۲۷	۷۲،۰۰۰	۰	۰	۷۲،۰۰۰
۱۸۰۵۰۱۲۰۰۰	برنامه توسعه فن آفرینی	محصول تجاری شده	۱۰	۳،۰۷۰	۱۹،۷۰۰	۰	۱۱،۰۰۰	۳۰،۷۰۰

۱۰- تحلیل وضعیت درآمدهای دستگاه‌ها و نوع درآمدهای مختلف در بخش

اعتبارات به

میلیون ریال

درآمدهای عمومی و اختصاصی بخش در لایحه بودجه سال ۱۳۹۸ کل کشور

کد دستگاه اصلی	کد دستگاه تابعه	عنوان دستگاه	لایحه عمومی ۱۳۹۸			لایحه اختصاصی ۱۳۹۸		
			ملی	استانی	جمع	ملی	استانی	جمع
۱۱۳۷۰۰	۱۱۳۷۰۰	سازمان میراث فرهنگی، صنایع دستی و گردشگری	۱۴۰،۵۰۰	۵۱۶،۵۰۰	۶۹۰،۷۳۶	۶۵۰،۰۰۰	۰	۶۵۰،۰۰۰
۱۱۳۷۰۰	۱۱۳۷۰۶	پژوهشگاه میراث فرهنگی و گردشگری	۰	۰	۰	۱۱۰،۰۰۰	۰	۱۱۰،۰۰۰

۱۱- تحلیل وضعیت بخش در مقایسه با کشورهای منتخب و شاخص‌های بین‌المللی

مقایسه تعداد گردشگران ورودی به کشور و درآمد حاصل از گردشگری ورودی ایران با کشورهای منتخب بر اساس گزارش Tourism Highlight سال ۲۰۱۸ سازمان جهانی جهانگردی در سال‌های ۲۰۱۰، ۲۰۱۶ و ۲۰۱۷

کشور	تعداد گردشگر (هزارنفر)			درآمد از گردشگری ورودی (میلیون دلار)		
	۲۰۱۰	۲۰۱۶	۲۰۱۷	۲۰۱۰	۲۰۱۶	۲۰۱۷
ایران	۲،۹۳۸	۴،۹۴۲	۴،۸۶۷	۲،۴۳۸	۳،۷۱۳	-
ترکیه	۳۱،۳۶۴	۳۰،۲۸۹	۳۷،۶۰۱	۲۲،۵۸۵	۱۸،۷۴۳	۲۲،۴۷۸
فرانسه	۷۷،۶۴۸	۸۲،۷۰۰	۸۶،۹۱۸	۵۷،۰۵۹	۵۴،۵۳۱	۶۰،۶۸۱
امارات متحده عربی	۷،۴۳۲	۱۴،۸۷۰	۱۵،۷۹۰	۸،۵۷۷	۱۹،۴۹۶	۲۱،۰۴۸
هند	۵،۷۷۶	۱۴،۵۷۰	۱۵،۵۴۳	۱۴،۴۹۰	۲۲،۴۲۷	۲۷،۳۶۵
مالزی	۲۴،۵۷۷	۲۶،۷۵۷	۲۵،۹۴۸	۱۸،۱۱۵	۱۸،۰۷۵	۱۸،۳۲۳
ژاپن	۸،۶۱۱	۲۴،۰۳۹	۲۸،۶۹۱	۱۳،۱۹۹	۳۰،۶۷۹	۳۴،۰۵۴
چین	۵۵،۶۶۵	۵۹،۲۷۰	۶۰،۷۴۰	۴۵،۸۱۴	۴۴،۴۳۲	۳۲،۶۱۷
روسیه	۲۲،۲۸۱	۲۴،۵۷۱	۲۴،۳۹۰	۸،۸۳۰	۷،۷۸۵	۸،۹۴۵
ایتالیا	۴۳،۶۲۶	۵۲،۳۷۲	۵۸،۲۵۳	۳۸،۷۸۶	۴۰،۲۴۶	۴۴،۲۳۳

مقایسه تعداد سایت‌های میراث فرهنگی، طبیعی و ترکیبی ثبت شده ایران با کشورهای منتخب در فهرست میراث جهانی یونسکو

نام کشور	فرهنگی	طبیعی	ترکیبی	جمع
ایران	۲۲	۱	-	۲۳
ترکیه	۱۶	-	۲	۱۸
فرانسه	۳۹	۴	۱	۴۴
امارات متحده عربی	۱	-	-	۱
هند	۲۹	۷	۱	۳۷
مالزی	۲	۲	-	۴
ژاپن	۱۸	۴	-	۲۲
چین	۳۶	۱۳	۴	۵۳
روسیه	۱۷	۱۱	-	۲۸
ایتالیا	۴۹	۵	-	۵۴

۱۲- نقش بخش خصوصی در فعالیت‌های بخش

در حوزه گردشگری تمامی فعالیت‌های سرمایه‌گذاری در حوزه ایجاد تاسیسات گردشگری (انواع مراکز اقامتی و پذیرایی، محصولات گردشگری و ...) بر عهده بخش خصوصی بوده و همانگونه که در مقدمه اشاره شده است دولت نقش تسهیل‌گری را دارا بوده و ارائه زیرساخت‌های تاسیسات گردشگری برعهده دولت می‌باشد. در اجرای ماده ۲۵ آیین‌نامه "ایجاد، اصلاح، تکمیل، درجه‌بندی و نرخ‌گذاری تاسیسات گردشگری" مبنی بر "سازمان

میراث فرهنگی، صنایع دستی و گردشگری دستورالعمل نحوه تشکیل و فعالیت تشکل‌های تاسیسات گردشگری و نیز صدور مجوز برای اشخاص حقوقی برای فعالیت در تاسیسات گردشگری و سایر دستورالعمل‌های مورد نیاز در اجرای این آیین‌نامه را تهیه و با تایید رییس سازمان ابلاغ می‌نماید"، موضوع ایجاد و فعالیت تشکل‌های حرفه‌ای صنعت گردشگری ایران و دستورالعمل نحوه ایجاد و فعالیت تشکل‌های در دستور کار قرار گرفته شده است (شایان ذکر است دستورالعمل یادشده برای تصویب به شورای عالی میراث فرهنگی و گردشگری ارسال شده است). با توجه به ماده ۹۸ قانون برنامه ششم توسعه "تاسیسات گردشگری از هر نظر تابع قوانین و مقررات بخش صنعت گردشگری به استثنای معافیت‌های مالیاتی است و از شمول قانون نظام صنفی مستثنی می‌باشد" و همچنین برای رسیدن به یک مدل مطلوب تعاملی، تشکیل مجمع ملی تشکل‌های حرفه‌ای صنعت گردشگری که نماینده تشکل‌های حرفه‌ای فعال در حوزه گردشگری باشد، پیشنهاد شده است. در دستورالعمل یاد شده پیش‌بینی شده تا مجمع ملی تشکل‌های حرفه‌ای صنعت گردشگری کشور از ۵ جامعه حرفه‌ای با عناوین «جامعه حرفه‌ای مراکز اقامتی»، «جامعه حرفه‌ای مراکز رفاهی، تفریحی و پذیرایی»، «جامعه حرفه‌ای دفاتر تورگردانی و دفاتر خدمات مسافرتی»، «جامعه حرفه‌ای راهنمایان گردشگری» و جامعه حرفه‌ای مراکز آموزشی، مطالعاتی و پژوهشی» تشکیل شود. در نهایت مجمع ملی تشکل‌های حرفه‌ای صنعت گردشگری که با انتخاب انجمن‌ها و جوامع یاد شده (به صورت شهرستانی و استانی) تشکیل می‌شود، نمایندگی بخش خصوصی و حرفه‌ای گردشگری در جلسات تصمیم‌گیری کمیته‌های تخصصی انواع محصولات گردشگری را برعهده خواهند داشت و در سند راهبردی پیشنهاد شده که در صورت تصویب، رییس مجمع ملی در شورای عالی میراث فرهنگی و گردشگری مشارکت داشته باشد.

در حوزه صنایع دستی نیز تولیدات صنایع دستی برعهده بخش خصوصی می‌باشد و سازمان میراث فرهنگی، صنایع دستی و گردشگری با حمایت از برگزاری نمایشگاه‌های داخلی و خارجی و همچنین ارائه کمک‌های فنی و اعتباری از جمله در بخش‌های

- راه‌اندازی پایانه‌های صادراتی صنایع دستی
- ایجاد مراکز طراحی و خانه‌های ترویج صنایع دستی
- آماده سازی تجهیزات ابنیه تاریخی برای تبدیل به بازارچه‌های صنایع دستی
- توسعه مجتمع‌های کارگاهی صنایع دستی
- حمایت از برندسازی محصولات صنایع دستی

نقش خود در حمایت از بخش خصوصی برای افزایش تولیدات بخش صنایع دستی و برقراری ارتباط بین تولیدکننده و مصرف‌کننده داخلی و خارجی را برعهده دارد.

۱۳ - واگذاری تولید و خدمات بخش به بخش غیردولتی

در حوزه میراث فرهنگی، صنایع دستی و گردشگری با استفاده از ظرفیت تبصره ۱۹ لایحه بودجه سال ۱۳۹۸ کل کشور و همچنین صندوق توسعه صنایع دستی و فرش دستباف و احیا و بهره‌برداری از بناها و اماکن تاریخی و فرهنگی، واگذاری بناهای تاریخی به منظور بهره‌برداری توسط بخش خصوصی برای توسعه صنعت گردشگری و افزایش ظرفیت اقامتی در دست اقدام می‌باشد. همچنین صندوق یاد شده حمایت از بخش خصوصی برای فعالیت‌های توسعه صنایع دستی و فرش دستباف را برعهده داشته و بخش از تصدی‌های معاونت صنایع دستی

که طبق قوانین و مقررات قابل واگذاری می‌باشد از طریق این صندوق واگذار خواهد گردید. شایان ذکر است در حوزه گردشگری سازمان میراث فرهنگی، صنایع‌دستی و گردشگری به جز صدور مجوزها تصدی‌های قابل واگذاری به صورت مهم و کلان در اختیار ندارد.

۱۴ - اولویت‌های اقدامات و عملیات در بخش

با عنایت به بند ۵ سیاست‌های کلی برنامه ششم توسعه مبنی بر "توسعه پایدار صنعت ایرانگردی به گونه‌ای که ایرانگردهای خارجی تا پایان برنامه ششم به حداقل پنج برابر افزایش یابد" تقویت اعتبارات حوزه گردشگری به منظور ایجاد و بهبود زیرساخت‌ها و تأسیسات گردشگری و خدمات مورد نیاز و نیز حفظ و صیانت از میراث فرهنگی و ارتقاء و ترویج تولیدات صنایع دستی به عنوان منشاء و تداوم بخش جذب گردشگر لازم است. اولویت‌های بخش برای پیگیری در سال ۱۳۹۸ به شرح ذیل است:

- حمایت از تبلیغات گردشگری به منظور جذب گردشگران ورودی و معرفی مقاصد کمتر شناخته شده به گردشگران داخلی
- حمایت از توسعه اماکن اقامتی از قبیل هتل، هتل آپارتمان، اقامتگاه‌های سنتی و غیره در راستای توسعه صنعت گردشگری
- حمایت از توسعه تولید، بازاریابی و تجارت صنایع‌دستی
- حمایت از گسترش ارائه خدمات موزه‌ای از طریق تجهیز موزه‌ها و ارائه خدمات رفاهی به بازدیدکنندگان

بخش سوم رسانه

۱- مقدمه

«رسانه» ابزار انتقال پیام به طور کلی و وسیله برقراری ارتباط، بطور خاص، است و با توجه به محتوا، هدف و یا مخاطب پیام، انواع مختلفی دارد. «رسانه‌های جمعی» به وسایل ارتباطی گفته می‌شود که تعداد گیرندگان پیام یا مخاطبان آن به حدی زیاد باشد که بتوان عنوان «جمع» را برای آن استفاده کرد. البته شاخصی برای مشخص شدن اینکه با چه تعداد مخاطب و گیرنده بالقوه‌ی پیام، عنوان «جمع» را می‌توان بر آن‌ها اطلاق کرد، وجود ندارد. با این حال، یکی از مشخصه‌های رسانه‌های جمعی عدم وجود محدودیت برای دسترسی به محتوای رسانه است، یعنی هرکس بطور بالقوه امکان دسترسی به رسانه‌ی جمعی را دارد. به این ترتیب رادیو و تلویزیون و محتوای با دسترسی آزاد روی بستر اینترنت (مانند پایگاه‌های اطلاع رسانی و خبرگزاری‌ها)، از شناخته شده‌ترین انواع رسانه‌های جمعی می‌باشند، اما محدود به آن نیستند. نشریات همگانی مثل روزنامه‌ها و مجلات را نیز می‌توان رسانه جمعی قلمداد نمود.

آموزش، سرگرمی، اخبار و انتقال دانش، مهمترین پیام‌هایی است که از طریق رسانه‌ها منتقل می‌شود و برای اینکه این پیام‌ها به صورت کنترل شده و به بهترین روش و با بالاترین کارایی و اثر بخشی انتقال یابد، سازمان‌های رسانه‌ای توسط موسسان آن (هر کدام با اهداف خاص خود) شکل گرفته‌اند. سازمان‌ها برای دستیابی به اهدافی مشخص بوجود می‌آیند و مدیریت سازمان وسیله‌ای است که فعالیت‌های سازمان را برای رسیدن به آن اهداف هدایت می‌کند. مدیریت را «فرایند به کارگیری مؤثر و کارآمد منابع مادی و انسانی در برنامه‌ریزی، سازماندهی، بسیج منابع و امکانات، هدایت و کنترل برای دستیابی به اهداف سازمانی و بر اساس نظام ارزشی مورد قبول» دانسته‌اند. مدیریت سازمان‌های رسانه‌ای نیز بر برنامه‌ریزی، سازماندهی، به کارگیری مؤثر منابع و دیگر کارویژه‌های مدیریت وابستگی زیادی دارد. آنچه که مدیریت در سازمان‌های رسانه‌ای را پیچیده‌تر می‌کند و روبرو شدن با چالش‌های پیش‌روی سازمان‌های رسانه‌ای را بغرنج‌تر می‌سازد، نقش بی‌بدیل و رو به گسترش رسانه‌ها در جنبه‌های مختلف زندگی است.

علاوه بر نقشی که رسانه‌ها می‌توانند در تسهیل توسعه بخش‌های مختلف ایفا کنند، توسعه رسانه‌ها نیز عاملی مستقل برای توسعه کشورها است. رسانه‌ها ضمن آنکه به شکل‌گیری حاکمیت خوب و افزایش شفافیت کمک می‌کنند، می‌توانند تأثیرات مفیدی در رفتار افراد، گروه‌ها و سازمان‌ها و جوامع داشته و به عنوان محرک اصلی برای سرمایه‌گذاری در زیرساخت و فناوری اطلاعات و ارتباطات ایفای نقش نموده و در عین حال مشاغل بسیاری را، به ویژه در ارتباط با بنگاه‌های کوچک، ایجاد نموده و وسیله‌ای برای کسب درآمد توسط افراد جویای کار باشند.

بدین ترتیب در اسناد بالادستی جمهوری اسلامی ایران به موضوع ارتباطات و رسانه‌های جمعی به عنوان ابزاری مفید و ضروری برای توسعه نگاه شده است. در سند چشم‌انداز ۱۴۰۴ (که مبنای برنامه‌ریزی، سیاست‌گذاری و تصمیم‌سازی‌های ملی در برنامه‌های توسعه چهارم الی هفتم است) جامعه ایران در افق چشم انداز با ویژگی‌هایی (مانند توسعه یافته متناسب با مقتضیات فرهنگی، فعال، مسئولیت‌پذیر، فعال و مؤثر در جهان اسلام، دارای تعامل سازنده و مؤثر با جهان و ...) تصویر شده است. بی‌تردید رسانه‌ها از جمله عوامل و حلقه‌های اصلی این تعامل به شمار می‌روند. در احکام دائمی برنامه‌های توسعه کشور و در برنامه پنج‌ساله ششم توسعه کشور نیز به ارتباطات و رسانه‌ها توجه شایانی شده است که در سایر بخش‌های این گزارش شرح داده

خواهد شد. دستگاه‌های اجرایی مهم بخش رسانه شامل «سازمان خبرگزاری جمهوری اسلامی»، «سازمان صدا و سیما» جمهوری اسلامی ایران» «شورای نظارت بر سازمان صدا و سیما» است؛ لازم به ذکر است گزارش معاونت امور مطبوعاتی و اطلاع‌رسانی وزارت فرهنگ و ارشاد اسلامی که عهده‌دار امور مربوط به مطبوعات و خبرگزاری‌ها است، به علت همپوشانی و عدم امکان تفکیک وظایف و اعتبارات، ذیل گزارشات وزارتخانه مربوطه ارائه شده است.

در این گزارش، ابتدا «وضعیت بخش رسانه در اسناد قانونی» بر اساس اساسنامه‌ها و قوانین تاسیس دستگاه‌های اجرای متولی بخش ذکر شده و پس از آن «جهت‌گیری‌ها، راهبردها و سیاست‌ها» مربوط به بخش فرهنگ با توجه به قانون اساسی جمهوری اسلامی ایران، سند چشم‌انداز جمهوری اسلامی ایران، سیاست‌های کلی اقتصاد مقاومتی، قوانین برنامه توسعه و سیاست‌های کلی آن ارائه می‌شود. سپس «چالش‌های اساسی، تنگناها و مشکلات بخش»، «راهکارهای خروج از تنگناها و مشکلات بخش» و «تبصره‌های بودجه سال ۱۳۹۸» مرتبط با بخش رسانه ذکر شده و در ادامه گزارش «تولید و مصرف کالا و خدمات در بخش»، «تحلیل حجم سرمایه‌گذاری‌ها در بخش»، «تحلیل اعتبارات هزینه‌ای بخش»، «تحلیل وضعیت درآمدهای دستگاه‌های بخش» و «اولویت‌های اقدامات و عملیات در بخش» ارائه خواهد شد.

۲- وضعیت بخش در اسناد قانونی

۲-۱- قانون اساسی جمهوری اسلامی ایران

در مقدمه قانون اساسی کشور، به اهمیت وسایل ارتباط جمعی (راديو - تلویزیون) در جهت روند تکاملی انقلاب اسلامی، اشاعه فرهنگ اسلامی، برخورد سالم اندیشه‌های متفاوت و برپرهیز از اشاعه و ترویج خصلت‌های تخریبی و ضد اسلامی تاکید شده و فصل دوازدهم قانون اساسی (اصل ۱۷۵) نیز اختصاص به صدا و سیما دارد:

در صدا و سیماي جمهوری اسلامی ایران، آزادی بیان و نشر افکار با رعایت موازین اسلامی و مصالح کشور باید تأمین گردد. نصب و عزل رئیس سازمان صدا و سیماي جمهوری اسلامی ایران با مقام رهبری است و شورایی مرکب از نمایندگان رئیس جمهور و رئیس قوه قضائیه و مجلس شورای اسلامی (هر کدام دو نفر) نظارت بر این سازمان خواهند داشت. خط مشی و ترتیب اداره سازمان و نظارت بر آن را قانون معین می‌کند.

۲-۲- سند چشم‌انداز جمهوری اسلامی ایران

مطابق سند چشم‌انداز جمهوری اسلامی ایران در افق ۱۴۰۴ هجری شمسی که در آن «ایران کشوری است توسعه یافته با جایگاه اول اقتصادی، علمی و فناوری در سطح منطقه، با هویت اسلامی و انقلابی، الهام بخش در جهان اسلام و با تعامل سازنده و موثر در روابط بین‌الملل»، بخش رسانه (سازمان صدا و سیما، خبرگزاری جمهوری اسلامی و معاونت مطبوعاتی وزارت ارشاد) در دستیابی جامعه ایرانی به ویژگی‌هایی از قبیل «توسعه یافته، متناسب با مقتضیات فرهنگی، جغرافیایی و تاریخی خود و متکی بر اصول اخلاقی و ارزش‌های اسلامی، ملی و انقلابی با تأکید بر: مردم‌سالاری دینی، عدالت اجتماعی، آزادیهای مشروع، حفظ کرامت و حقوق انسان‌ها و بهره‌مند از امنیت اجتماعی و قضایی»، «فعال، مسئولیت‌پذیر، ایثارگر، مؤمن، رضایت‌مند، برخوردار از وجدان کاری، انضباط روحیه‌ی تعاون و سازگاری اجتماعی، متعهد به انقلاب و نظام اسلامی و شکوفایی ایران و مفتخر به ایرانی بودن»، «الهام‌بخش، فعال و مؤثر در جهان اسلام با تحکیم الگوی مردم‌سالاری دینی،

توسعه‌ی کارآمد، جامعه اخلاقی، نواندیشی و پویایی فکری و اجتماعی، تأثیرگذار بر همگرایی اسلامی و منطقه‌ای براساس تعالیم اسلامی و اندیشه‌های امام خمینی (ره) و «دارای تعامل سازنده و مؤثر با جهان براساس اصول عزت، حکمت و مصلحت» دارای نقش مهمی می‌باشد.

۲-۳- قوانین تاسیس و اساسنامه‌های دستگاه‌های اجرایی بخش رسانه

۲-۳-۱- سازمان صدا و سیما جمهوری اسلامی ایران:

سازمان صدا و سیما جمهوری اسلامی ایران به موجب اصل ۱۷۵ قانون اساسی و قانون اساسنامه مصوب سال ۱۳۶۲ و سایر قوانین و مقررات خاص خود زیر نظر مقام معظم رهبری و همچنین نظارت مشترک قوای سه گانه در چهارچوب شورای نظارت مصوب مجمع تشخیص مصلحت نظام اداره می‌گردد.

ماموریت‌ها و وظایف سازمان صدا و سیما جمهوری اسلامی ایران در اصل ۱۷۵ قانون اساسی، اساسنامه سازمان صدا و سیما (مصوب ۱۳۶۲/۷/۲۷)، قانون اداره صدا و سیما جمهوری اسلامی ایران (مصوب ۱۳۵۹/۱۰/۸)، قانون خط‌مشی کلی و اصولی برنامه‌های صدا و سیما جمهوری اسلامی ایران (مصوب ۱۳۶۱/۴/۱۷) و قانون نحوه اجرای اصل ۱۷۵ قانون اساسی (مصوب مجمع تشخیص مصلحت) و اصلاحات بعدی آن تبیین شده است. بر اساس مفاد فصل دوم قانون اساسنامه سازمان صدا و سیما جمهوری اسلامی ایران مصوب ۱۳۶۲ مجلس شورای اسلامی، هدف‌ها، وظایف و اختیارات سازمان به شرح زیر است:

- هدف اصلی سازمان به عنوان یک دانشگاه عمومی نشر فرهنگ اسلامی، ایجاد محیط مساعد برای تزکیه و تعلیم انسان و رشد فضایل اخلاقی و شتاب بخشیدن به حرکت تعاملی انقلاب اسلامی در سراسر جهان می‌باشد. این هدف‌ها در چارچوب برنامه‌های ارشادی، آموزشی، خبری و تفریحی تأمین می‌گردد.
- به منظور بهره‌برداری بیشتر از امکانات موجود سازمان و شناسایی و جذب استعداد‌های هنری موجود جامعه سازمان می‌تواند با هماهنگی وزارت ارشاد اسلامی به تشکیل واحدها و گروه‌های فرهنگی، هنری، تحقیقاتی و نیز تأسیس سالن‌های نمایش و ایجاد نمایشگاه‌ها اقدام کند.
- سازمان باید از طریق تولید برنامه‌های مفید رادیو تلویزیونی و عرضه آن در سطح جهانی به گسترش مبادلات و ارتباطات بین‌المللی با رعایت موازین اسلامی اقدام نماید.
- به منظور تأمین نیروی انسانی مورد نیاز در رشته‌های هنری و تخصص‌های فنی، سازمان موظف است به تکمیل و گسترش دانشکده صدا و سیما جمهوری اسلامی در حد نیاز پردازد.
- سازمان می‌تواند آن رشته از فعالیت‌های خود را که مقتضی بداند به صورت شرکت اداره کند یا در شرکت‌های دیگر دولتی یا غیر دولتی که موضوع آن در زمینه فعالیت‌های سازمان است سرمایه‌گذاری و مشارکت کند.

۲-۳-۲- سازمان خبرگزاری جمهوری اسلامی:

سازمان خبرگزاری جمهوری اسلامی ایران در سال ۱۳۱۳ با نام آژانس پارس در وزارت امور خارجه تشکیل تاسیس شد تا اخبار کشور را گردآوری و در دسترس مردم و مطبوعات قرار دهد. در اسفند سال ۱۳۴۲ آژانس پارس با تغییر نام به «خبرگزاری پارس» به تابعیت وزارت اطلاعات و جهانگردی وقت در آمده و از سال ۱۳۵۴ خبرگزاری پارس به صورت یک شرکت دولتی مستقل با اساسنامه مصوب وابسته به وزارت اطلاعات و

جهانگردی وقت به فعالیت خود ادامه داد و پس از پیروزی انقلاب اسلامی در سال ۱۳۶۰ خبرگزاری پارس با تصویب مجلس شورای اسلامی به خبرگزاری جمهوری اسلامی تغییر نام یافت. مطابق ماده ۳ «قانون اهداف و وظایف وزارت فرهنگ و ارشاد اسلامی» مصوب سال ۱۳۶۶ خبرگزاری ایرنا از سازمان‌های وابسته به وزارت فرهنگ و ارشاد اسلامی می‌باشد.

مطابق اساسنامه مصوب این سازمان، هدف از تشکیل خبرگزاری ایرنا «گردآوری و انتشار خبرها، گزارش‌ها و مقالات و عکس‌های مربوط به ایران و سایر کشورهای جهان» بوده و ایرنا در جهت نیل به این اهداف، مجاز است در زمینه خرید و فروش عکس، خبر، مقاله، گزارش، تفسیر و امثال آن در ایران و در سطح بین‌الملل مبادرت کند یا به عقد هرگونه قراردادی با اشخاص حقیقی و حقوقی داخلی و خارجی برای پیشبرد هدف‌های خود بپردازد و از خدمات تخصصی یا مشورتی افراد و موسسات داخلی و خارجی استفاده کند.

۲-۳-۳- شورای نظارت بر سازمان صدا و سیما:

شورای نظارت بر سازمان صدا و سیمای جمهوری اسلامی ایران بر اساس اصل ۱۷۵ قانون اساسی تشکیل گردیده و در سال ۱۳۷۰ قانون نحوه اجرای اصل ۱۷۵ قانون اساسی در بخش نظارت توسط مجمع تشخیص مصلحت نظام تصویب شد. شورای نظارت بر سازمان صدا و سیما از سال ۱۳۷۱ با معرفی نمایندگانی از سه قوه جلسات خود را آغاز نمود.

قانون «نحوه اجرای اصل ۱۷۵ قانون اساسی در بخش نظارت» مسئولیت نظارت بر سازمان صدا و سیمای جمهوری اسلامی ایران را بر عهده «شورای نظارت» نهاده و هفت وظیفه را برای این شورا برمی‌شمارد و برای ادای این وظایف، رئیس سازمان صدا و سیما و معاونین وی و مدیران مراکز استان‌ها و شهرستان‌ها و دفاتر نمایندگی خارج از کشور را موظف می‌سازد تا اطلاعات و اسناد و مدارک مورد درخواست شورای نظارت را در اختیارشان قرار دهند. این وظایف عبارتند از:

۱. نظارت بر حسن انجام کلیه امور سازمان صدا و سیمای جمهوری اسلامی ایران و تذکرات لازم در مورد تخلفات و انحرافات جهت اصلاح امور مذکور
۲. نظارت بر سیاستهای اجرایی که در نظر است در سازمان صدا و سیمای جمهوری اسلامی ایران به مرحله اجراء در بیاید و اعلام نظر اصلاحی شورا به رئیس سازمان
۳. نظارت بر حسن اجراء قوانین مربوطه در سازمان صدا و سیما
۴. نظارت بر ایجاد و یا انحلال هر بخش، واحد، شعبه و دفاتر و نمایندگی در سازمان
۵. نظارت بر انعقاد قراردادهای خریدهای داخلی و خارجی سازمان
۶. نظارت بر سایر اموری که سازمان طبق قانون برعهده دارد و انجام می‌دهد
۷. گزارش منظم و مستمر از جریان امور در سازمان به مقام معظم رهبری و قوای سه گانه جمهوری اسلامی ایران

همچنین مطابق «قانون الحاق یک ماده و دو تبصره به قانون اساسنامه سازمان صدا و سیمای جمهوری اسلامی ایران» (که در سال ۱۳۸۱ توسط مجلس شورای اسلامی تصویب و در سال ۱۳۸۸ از سوی مجمع تشخیص مصلحت نظام موافق با مصلحت نظام تشخیص داده شد) در صورتی که در برنامه‌های پخش شده سازمان صدا و سیما و یا در اطلاعیه‌های صادره از سوی آن سازمان مطالبی مشتمل بر توهین، افتراء یا خلاف

واقع نسبت به هر شخص باشد، در صورت عدم توافق میان معترض و سازمان صدا و سیما، وی می‌تواند موضوع را برای رسیدگی به شورای نظارت بر سازمان صدا و سیما منعکس نماید و شورای نظارت نیز موظف است در اسرع وقت به مسأله رسیدگی نماید.

۳- جهت‌گیری‌ها، راهبردها و سیاست‌ها

اسناد بالا دستی جهت تدوین چشم‌انداز، ماموریت، راهبرد و برنامه‌های حوزه فرهنگ دین‌مبتنی بر قوانین و فرامین و تدابیر زیر می‌باشد:

۱-۳- اهداف و سیاست‌های اقتصاد مقاومتی

مطابق «ابلاغیه سیاست‌های کلی اقتصاد مقاومتی رهبر معظم انقلاب مورخ ۱۳۹۲/۱۱/۲۹» ایران با پیروی از الگوی اقتصادی بومی و علمی برآمده از فرهنگ انقلابی و اسلامی (که همان اقتصاد مقاومتی است)، با حفظ دستاوردهای کشور در زمینه‌های مختلف و تداوم پیشرفت و تحقق آرمان‌ها و اصول قانون اساسی و سند چشم‌انداز بیست‌ساله، اقتصاد متکی به دانش و فناوری، عدالت بنیان، درون‌زا و برون‌گرا، پویا و پیشرو را محقق سازد و الگویی الهام‌بخش از نظام اقتصادی اسلام را عینیت بخشد. بندهای ۲۰ و ۲۱ سیاست‌های کلی اقتصاد مقاومتی ابلاغی توسط مقام معظم رهبری مرتبط با دستگاه‌های اجرایی متولی فصل رسانه در خصوص اجرای این سیاست‌ها می‌باشد:

- بند ۲۰: تقویت فرهنگ جهادی در ایجاد ارزش افزوده، تولید ثروت، بهره‌وری، کارآفرینی، سرمایه‌گذاری و اشتغال مولد و اعطای نشان اقتصاد مقاومتی به اشخاص دارای خدمات برجسته در این زمینه
 - بند ۲۱: تبیین ابعاد اقتصاد مقاومتی و گفتمان سازی آن بویژه در محیط‌های علمی، آموزشی و رسانه‌ای و تبدیل آن به گفتمان فراگیر و رایج ملی
- مطابق مصوبه شماره ۵۴۹۹۴ مورخ ۱۳۹۳/۵/۱۸ شورای اقتصاد در خصوص برنامه اجرایی اقتصاد مقاومتی به‌منظور گفتمان سازی اقتصاد مقاومتی، بند ۴، ۶ و ۷ ماده (۳) مصوبه مذکور به سیاست‌های اقتصاد مقاومتی مرتبط با فعالیت‌های دستگاه‌های اجرایی متولی فصل رسانه می‌باشد:
- بند ۴: تقویت و ترویج فرهنگ جهادی در تولید ثروت، بهره‌وری، کارآفرینی و سرمایه‌گذاری با استفاده از ظرفیت‌های فرهنگی، هنری و رسانه‌ای
 - بند ۶: تبیین مفهوم اقتصاد مقاومتی و ابعاد فرهنگی آن
 - بند ۷: گفتمان سازی و ترویج فرهنگ اقتصاد مقاومتی با استفاده از ظرفیت‌ها و ابزارهای فرهنگی و هنری و رسانه‌ای

الف- برنامه‌های عملیاتی مربوط به بند «۴» مطابق مصوبه فوق عبارتند از:

- حمایت از مطالعات و پژوهش‌های کاربردی در راستای تبیین و شناسایی وضع موجود فرهنگ و اخلاق کار، کارآفرینی و روحیه جهادی در فعالیت‌ها و ارائه راهکارها و پیشنهادهایی برای بهبود و ارتقای شاخص‌های فرهنگ و اخلاق کار و بهره‌وری
- به‌کارگیری ظرفیت‌های فرهنگی و هنری کشور برای ترویج فرهنگ جهادی
- حمایت از آثار سینمایی، فرهنگی، رسانه‌ای و تبلیغی در راستای بستر سازی برای گفتمان سازی و ترویج فرهنگ و روحیه کارآفرینی و سرمایه‌گذاری و اشتغال مولد

ب- برنامه‌های عملیاتی مربوط به بند «۶» مطابق مصوبه فوق‌الذکر عبارتند از:

- حمایت مطالعات و پژوهش‌های کاربردی در راستای تبیین مفهوم اقتصاد مقاومتی و ابعاد فرهنگی آن و تدوین اصول و مبانی فرهنگی اقتصاد مقاومتی
 - حمایت از هنرمندان، اندیشمندان و نویسندگان برای تبیین و ترویج سیاست‌ها و ابعاد اقتصاد مقاومتی
- ج- برنامه‌های عملیاتی مربوط به بند «۷» مطابق مصوبه فوق‌الذکر عبارتند از:
- ترویج الگو و سبک زندگی ایرانی-اسلامی، اصلاح الگوی مصرف و ارتقاء فرهنگ عمومی متناسب با الزامات و اهداف اقتصاد مقاومتی با استفاده از ابزارهای فرهنگی و هنری
 - حمایت از آثار سینمایی، فرهنگی، هنری، رسانه‌ای و تبلیغی برای گفتمان سازی و ترویج فرهنگ اقتصاد مقاومتی
 - زمینه سازی برای بهره‌گیری از ظرفیت شبکه‌های اجتماعی و مجازی و دیجیتال در راستای ترویج اهداف اقتصاد مقاومتی
 - بهره‌گیری از فضاها و رخدادهای فرهنگی برای ترویج فرهنگ اقتصاد مقاومتی
 - بهره‌گیری از ظرفیت دیپلماسی فرهنگی کشور با هدف کاهش تهدیدات خارجی و تحقق اهداف سیاست‌های اقتصاد مقاومتی
 - فعال‌سازی و بهره‌گیری از ظرفیت‌های کانون‌های فرهنگی و هنری مساجد و کانون‌های مذهبی برای ترویج و تعمیق مبانی اعتقادی مرتبط با اقتصاد مقاومتی
- د- سازمان صدا و سیما جمهوری اسلامی ایران از سال ۱۳۹۵ مجری پروژه‌های مربوط به فرهنگ‌سازی و گفتمان‌سازی اقتصاد مقاومتی بوده که پروژه سال ۱۳۹۷ این سازمان به شرح زیر است. لازم به ذکر است سازمان صدا و سیما در سال ۱۳۹۸ براساس تصمیمات ستاد فرماندهی اقتصاد مقاومتی نسبت به اجرای برنامه‌ها و پروژه‌های ابلاغی اقدام خواهد نمود.

ردیف	عنوان پروژه	زیر پروژه
۱	تولید و پخش برنامه‌های ویژه از صدا و سیما با هدف رفع موانع تولید، امیدبخشی به سرمایه‌گذاران، ترویج مصرف کالاهای داخلی و تقویت گفتمان اقتصاد مقاومتی	پژوهش‌های رسانه‌ای تولید محصولات رسانه‌ای (رادیویی و تلویزیونی)

۳-۲- قوانین برنامه توسعه و سیاست‌های کلی آن:

الف- سیاست‌های کلی برنامه پنج‌ساله ی ششم توسعه

در آستانه‌ی دهه‌ی دوّم چشم‌انداز ۲۰ ساله‌ی کشور، سیاست‌های کلی برنامه‌ی پنج‌ساله‌ی ششم توسعه توسط مقام معظم رهبری ابلاغ شد. بندهای «۱» و «۳» سیاست‌های امور اقتصادی، بندهای «۳۳»، «۳۶» و «۳۸» سیاست‌های امور فناوری اطلاعات و ارتباطات، بندهای «۴۵» و «۴۶» سیاست‌های امور اجتماعی، بندهای «۶۱» و «۶۳» سیاست‌های امور سیاست خارجی و بندهای «۶۸»، «۶۹»، «۷۱»، «۷۲» و «۷۳» سیاست‌های امور فرهنگی، مرتبط با وظایف و رسالت‌های دستگاه‌های اجرایی متولی بخش رسانه می‌باشد:

- بند ۱- رشد اقتصادی شتابان و پایدار و اشتغال‌زا به‌گونه‌ای که با بسیج همه‌ی امکانات و ظرفیت‌های کشور، متوسط رشد ۸ درصد در طول برنامه محقق شود

- بند ۳- مشارکت و بهره‌گیری مناسب از ظرفیت نهادهای عمومی غیردولتی با ایفای نقش ملی و فراملی آنها در تحقق اقتصاد مقاومتی
 - بند ۳۳- توسعه‌ی محتوا در فضای مجازی بر اساس نقشه‌ی مهندسی فرهنگی کشور تا حداقل پنج برابر وضعیت کنونی و بومی‌سازی شبکه‌های اجتماعی
 - بند ۳۶- حضور مؤثر و هدفمند در تعاملات بین‌المللی فضای مجازی
 - بند ۳۸- توسعه‌ی فناوری فضایی با طراحی، ساخت، آزمون، پرتاب و بهره‌برداری از سامانه‌های فضایی و حفظ و بهره‌برداری حداکثری از نقاط مداری کشور
 - بند ۴۵- فرهنگ‌سازی و ایجاد زمینه‌ها و ترتیبات لازم برای تحقق سیاست‌های کلی جمعیت
 - بند ۴۶- تقویت نهاد خانواده و جایگاه زن در آن و استیفای حقوق شرعی و قانونی بانوان در همه‌ی عرصه‌ها و توجه ویژه به نقش سازنده‌ی آنان
 - بند ۶۱- توسعه‌ی کمی و کیفی رسانه‌های فرامرزی با زبان‌های رایج بین‌المللی
 - بند ۶۳- بهره‌گیری حداکثری از روش‌ها و ابزارهای دیپلماسی نوین و عمومی
 - بند ۶۸- تلاش شایسته برای تبیین ارزش‌های انقلاب اسلامی و دفاع مقدس و دستاوردهای جمهوری اسلامی
 - بند ۶۹- ارائه و ترویج سبک زندگی اسلامی - ایرانی و فرهنگ‌سازی درباره‌ی اصلاح الگوی مصرف و سیاست‌های اقتصاد مقاومتی
 - بند ۷۱- حمایت مادی و معنوی از هنرمندان، نوآوران، محققان و تولیدکنندگان آثار و محصولات فرهنگی و هنری مقوم اخلاق، فرهنگ و هویت اسلامی - ایرانی
 - بند ۷۲- حضور مؤثر نهادهای فرهنگی دولتی و مردمی در فضای مجازی به‌منظور توسعه و ترویج فرهنگ، مفاهیم و هویت اسلامی - ایرانی و مقابله با تهدیدات
 - بند ۷۳- توجه ویژه به توسعه و تجلی مفاهیم، نمادها و شاخص‌های هویت اسلامی - ایرانی در ساختارهای سیاسی، اقتصادی، اجتماعی و فرهنگی کشور
- ب- قانون احکام دائمی برنامه‌های توسعه کشور**
- در ماده ۷ رئیس سازمان صدا و سیمای جمهوری اسلامی ایران به‌عنوان عضو «شورای عالی سلامت و امنیت غذایی» تعیین شده و در ماده ۳۱ مدیران کل صدا و سیمای استان‌ها به‌عنوان عضو «شورای برنامه ریزی و توسعه استان» تعیین شده است. سایر وظایف دستگاه‌های اجرای متولی بخش (سازمان صدا و سیما) به شرح زیر است:
- ماده ۳۷: به منظور زنده و نمایان نگهداشتن مبانی اسلام ناب محمدی(ص) و اندیشه دینی، سیاسی و فرهنگی و سیره عملی حضرت امام خمینی(ره) بنیانگذار جمهوری اسلامی ایران و مقام معظم رهبری(مدظله العالی) و برجسته کردن نقش ایشان به عنوان یک معیار اساسی در سیاستگذاری‌ها و برنامه‌ها و تسری آن به مجموعه ارکان نظام و نیز انتقال آن به نسل‌های آینده، دولت مکلف است با بهره‌گیری از ظرفیت همه دستگاه‌های مربوط به ویژه آموزش و پرورش، دانشگاه‌ها و مراکز علمی و جهاد دانشگاهی، مراکز فرهنگی و هنری، حوزه‌های علمیه، صدا و سیما، شهرداری‌ها و مؤسسات مردم نهاد و بسیج اقدامات زیر را انجام دهد:
 - الف - ایجاد سازوکار و تأمین اعتبار لازم به منظور اجرائی شدن خط مشی حضرت امام خمینی(ره) و سیاست‌های ابلاغی مقام معظم رهبری(مدظله العالی)
 - ب - پشتیبانی از مراکز تحقیقاتی و آموزشی حوزوی از طریق شورای عالی حوزه‌های علمیه و دانشگاهی، تشکل‌های اجتماعی - فرهنگی مردم نهاد در زمینه اسلام شناسی، شیعه شناسی، ایران شناسی و اندیشه‌های

انقلاب اسلامی و شخصیت‌ها و نهادهای و مجامع تقریبی و همچنین گسترش شبکه‌های مجازی بین‌المللی و فعالیت‌های رسانه‌ای و هنری با ساماندهی مادی و معنوی و توسعه سرمایه انسانی و مقابله با جبهه معاند نظام اسلامی

آیین‌نامه اجرائی این ماده ظرف مدت شش ماه از تاریخ ابلاغ این قانون توسط سازمان برنامه و بودجه کشور، وزارتخانه‌های آموزش و پرورش، علوم، تحقیقات و فناوری و فرهنگ و ارشاد اسلامی، شورای عالی حوزه‌های علمیه، سازمان صدا و سیما، جمهوری اسلامی ایران و مؤسسه تنظیم و نشر آثار حضرت امام خمینی (ره) و مؤسسه تنظیم و نشر آثار مقام معظم رهبری تهیه می‌شود و به تصویب هیأت وزیران می‌رسد.

- بند «چ» ماده ۳۷: کلیه دستگاه‌های اجرائی مشمول ماده ۵ قانون مدیریت خدمات کشوری مکلفند یک درصد اعتبارات هزینه‌ای خود به استثنای فصول ۱، ۴ و ۶ را طی قرارداد مشخص با سازمان صدا و سیما صرف تولید برنامه جهت فرهنگ‌سازی و آگاهی بخشی و اطلاع رسانی نمایند.

ج- وظایف و تکالیف مربوط به سازمان صدا و سیما در قانون برنامه پنجم توسعه اقتصادی، اجتماعی و فرهنگی جمهوری اسلامی ایران (۱۴۰۰-۱۳۹۶)

- بند د ماده ۳۳: تولید و پخش برنامه‌های آموزشی، ترویجی، مدیریت مصرف آب، بهبود کمی و کیفی محصولات کشاورزی و فرآوری تولیدات، حفاظت از محیط زیست و منابع طبیعی کشور، بهره‌وری و انتقال یافته‌های علمی به بهره‌برداران، به سفارش و تأمین مالی وزارت جهاد کشاورزی توسط سازمان صدا و سیما
- بند پ ماده ۸۶: صدا و سیما، جمهوری اسلامی ایران موظف است ضمن اختصاص بخشی از برنامه‌های شبکه‌های مختلف به موضوع ترویج فرهنگ ایثار و شهادت، حداقل ده درصد از تولیدات برنامه‌های هنری نمایشی خود را به این موضوع اختصاص دهد.
- تبصره ۱ بند ج ماده ۸۶: صدا و سیما، جمهوری اسلامی ایران، وزارتخانه‌های فرهنگ و ارشاد اسلامی، آموزش و پرورش، علوم، تحقیقات و فناوری و بهداشت، درمان و آموزش پزشکی کشور، بنیاد حفظ آثار و نشر ارزش‌های دفاع مقدس و سایر نهادهای فرهنگی مکلفند جهت ارج نهادن به این چهره‌های ماندگار اقدام فرهنگی لازم را جهت معرفی آنها انجام دهند.
- بند ب ماده ۹۲: وزارت فرهنگ و ارشاد اسلامی، سازمان صدا و سیما و سایر دستگاه‌های ذی‌ربط مکلفند با رعایت سیاست‌های کلی و قانون اجرای سیاست‌های کلی اصل چهارم (۴۴) قانون اساسی فهرست مجوزها و تصدی‌گری فرهنگی و هنری با رعایت موازین شرعی قابل واگذاری به بخش خصوصی و تعاونی و سازمان‌های مردم‌نهاد را که تا پایان سال اول اجرای قانون برنامه تعیین می‌شود در طول سال‌های اجرای قانون برنامه واگذار نمایند.
- تبصره - آیین‌نامه این بند شامل شیوه تعیین فهرست مذکور و نحوه واگذاری و فروش با پیشنهاد سازمان، سازمان اداری و استخدامی کشور و همکاری وزارت فرهنگ و ارشاد اسلامی و سازمان صدا و سیما به تصویب هیأت وزیران می‌رسد.
- بند پ ماده ۹۲: دولت مکلف است تا پایان سال اول اجرای برنامه با مشارکت سازمان صدا و سیما و وزارت ورزش و جوانان، تمهیدات قانونی لازم در خصوص نحوه تقسیم درآمدهای تبلیغاتی ناشی از پخش مسابقات ورزشی را پیش‌بینی نماید.
- بند چ ماده ۹۲: دولت مکلف است به منظور حمایت از حقوق پدیدآورندگان آثار فرهنگی، هنری و امنیت شغلی اصحاب فرهنگ و هنر و مطبوعات و قلم، صدا و سیما و رسانه، بسترسازی برای حضور بین‌المللی در

عرصه‌های فرهنگی، هنری و تنظیم مناسبات و روابط میان اشخاص حقیقی و حقوقی مرتبط با امور فرهنگی و هنری اقدامهای ذیل را به عمل آورد:

۱- تمهیدات قانونی لازم جهت امنیت شغلی اصحاب فرهنگ و هنر و مطبوعات و قلم، صدا و سیما و رسانه و استقرار نظام صنفی بخش فرهنگ

۲- بازنگری و اصلاح قوانین مطبوعات و تبلیغات نظام جامع حقوقی مطبوعات و رسانه‌ها و تبلیغات جهت طی مراحل قانونی

• بند ح ماده ۹۲: اصحاب فرهنگ و هنر و رسانه و صدا و سیما که شغل خود را از دست می‌دهند تحت پوشش بیمه بیکاری قرار می‌گیرند. دولت در چهارچوب لوایح بودجه سنواتی کمک‌های اعتباری را به این منظور در اختیار صندوق بیمه بیکاری قرار می‌دهد.

تبصره - آیین‌نامه اجرائی این بند ظرف مدت شش ماه پس از لازم‌الاجراء شدن این قانون به پیشنهاد مشترک وزارت فرهنگ و ارشاد اسلامی، سازمان تبلیغات اسلامی، سازمان صدا و سیما جمهوری اسلامی ایران و سازمان تهیه و به تصویب هیأت وزیران می‌رسد.

• ماده ۹۳: دولت مکلف است از ابتدای اجرای قانون برنامه در قالب بودجه سنواتی، سهم خود در تأمین بودجه سازمان صدا و سیما را حداقل به میزان هفت دهم درصد (۷/۱۰٪) بودجه عمومی دولت لحاظ و تخصیص دهد. افزایش اعتبار سازمان نسبت به سال پایه از محل این ماده جهت پوشش صددرصدی (۱۰۰٪) استان‌ها، توسعه کمی و کیفی برنامه‌های تولیدی (ملی، استانی و برون مرزی) پویانمایی (انیمیشن)، مستند و فیلم‌ها و سریال‌های فاخر و توسعه فنی هزینه می‌شود و هرگونه افزایش حقوق و مزایا جز به تناسب سایر بخش‌های کشور که در بودجه سنواتی مشخص می‌شود، ممنوع است. سازمان صدا و سیما جمهوری اسلامی ایران گزارش سالانه این ماده را به مجلس شورای اسلامی ارائه می‌کند.

• بند ب ماده ۱۰۴: سازمان صدا و سیما مکلف است در برنامه‌های خود ترویج ازدواج، ضدارزش بودن طلاق و آسیب‌های اجتماعی آن برای زوجها و فرزندان، فرهنگ افزایش پایداری زوجها به خانواده و حفظ حرمت خانواده را به عنوان محورهای اصلی سبک زندگی اسلامی - ایرانی مدنظر قرار دهد.

۴- چالش‌های اساسی، تنگناها و مشکلات بخش

۱- عدم تناسب ساختار سازمانی، توزیع وظایف و رویه‌های هماهنگی موجود در دستگاه‌های اجرایی متولی بخش رسانه با الزامات یک سازمان خبری و رسانه‌ای چابک

۲- عدم انجام برنامه‌ریزی‌های لازم و تعیین سازوکارهای مورد نیاز برای تقویت اقتصاد رسانه و افزایش فروش محصولات رسانه‌ای و خبری به داخل و خارج از کشور

۳- فقدان یک نظام جامع جمع آوری آمار و اطلاعات در خصوص جنبه‌های مختلف فضای رسانه‌ای کشور

۴- ضعف اجرای رویه‌های مدیریت دانش در دستگاه‌های اجرایی متولی بخش رسانه

۵- محدودیت منابع مختلف از جمله منابع مالی کافی، سرمایه انسانی متخصص، فضای کاری، ابزار و فناوری‌های مورد نیاز

۶- عدم تناسب قوانین و مقررات مربوط به رسانه‌های جمعی، مطبوعات، خبرگزاری‌ها و پایگاه‌های خبری با شرایط اجتماعی و فناوری جاری

۷- اهتمام ناکافی نسبت به پژوهش‌های کاربردی حوزه‌های داده‌کاوی و مخاطب شناسی

۸- عدم نوسازی و بهسازی سیستم‌های تولید و پخش برنامه‌های رادیویی و تلویزیونی

۹- رضایت کم مخاطب برنامه‌های رادیویی و تلویزیونی و ضریب نفوذ پایین ایرنا در میان مخاطبان داخلی و مخاطبان

۱۰- وابستگی منابع مالی دستگاه‌های اجرایی متولی بخش رسانه به درآمد حاصل از تبلیغات بازرگانی و بودجه عمومی دولت که می‌تواند به وابستگی اقتصادی و سیاسی رسانه منجر شود.

۵- راهکارهای خروج از تنگناها و مشکلات بخش

با توجه به چالش‌ها و رفع مشکلاتی که در قسمت قبلی گزارش ارائه شده است، راهکارهای ذیل می‌تواند به خروج بخش رسانه از تنگناها و مشکلات مذکور کمک کند که این موارد، در قالب برنامه‌ها و بودجه پیشنهادی دستگاه‌های اجرایی متولی بخش رسانه در لایحه بودجه سال بعد و سال‌های آتی، قابل انجام و پیگیری می‌باشد.

۱- فقدان نظام جامع جمع‌آوری آمار و اطلاعات در خصوص جنبه‌های مختلف فضای رسانه‌ای کشور، شناخت وضعیت فعلی رسانه‌ها و انجام برنامه‌ریزی‌های لازم در این خصوص را با دشواری جدی روبرو کرده است. ایجاد این نظام و انتشار منظم، دقیق و شفاف نتایج تحقیقاتی مراکز پژوهشی و سنجش افکار در کشور، می‌تواند به بهبود خلاء اطلاعاتی در خصوص مخاطبان ایرانی و نیز تدوین شاخص‌های عملکردی بهتر، کمک کند. علاوه بر این «انجام پژوهش‌های کاربردی در خصوص وجوه مختلف رسانه از جمله مخاطب شناسی، رصد و پایش شبکه‌های اجتماعی مجازی» دارای اهمیت بسزایی در فائق آمدن به چالش‌ها و موانع بخش است.

۲- محدودیت منابع، یکی از رایج‌ترین و در عین حال مهم‌ترین دلایل عدم دستیابی به اهداف مورد انتظار است. منابع مالی سازمان‌هایی که از بودجه عمومی دولت استفاده می‌کنند، تحت تاثیر میزان درآمدهای عمومی، توان دسترسی دولت به منابع در اختیار، میزان هزینه‌های دولت، میزان تورم و سهولت مبادلات تجاری داخلی و خارجی است. با این حال رشد اعتبارات دستگاه‌های اجرایی متولی بخش رسانه طی سنوات گذشته در مقایسه با رشد اعتبارات بودجه کل کشور، رشد مناسبی بوده است، اما همچنان این بخش از کمبود منابع مالی رنج می‌برد. از این رو افزایش امکان سرمایه‌گذاری به منظور بهبود کمی و کیفی محصولات رسانه‌ای ضروری است. بر این اساس «تقویت اقتصاد رسانه و افزایش منابع برای انجام سرمایه‌گذاری‌های جدید برای توسعه کمی و کیفی محصولات رسانه‌ای از طریق جستجوی روش‌های قانونی، حرفه‌ای و منصفانه جدید برای افزایش درآمد‌ها» می‌تواند به بخش رسانه در خروج از تنگناها و مشکلات کمک کند.

۳- ساختار سازمانی سازمان صدا و سیما ساختاری ترکیبی (هم بر مبنای کارویژه و هم بر مبنای محصول) و با ادارات و دفاتر متعدد و متنوع است که ساختار تشکیلاتی این سازمان را پیچیده و گسترده ساخته است. در چنین تشکیلاتی احتمال وجود دوباره کاری، موازی کاری، نادیده گرفته شدن برخی وظایف، تداخل وظایف، رقابت واحدهای سازمانی و گروه‌های ذی‌نفوذ برای کسب منابع بیشتر، تعارض و اختلاف بین واحدها، عدم قبول مسئولیت در هنگام شکست در دستیابی به اهداف و دشواری هدف-گذاری بسیار زیاد است. بر این اساس آسیب‌شناسی ساختار و فرایندهای سازمان صدا و سیما و بازطراحی آن متناسب با الزامات و نیازهای یک سازمان رسانه‌ای عمومی چابک ضروری می‌باشد. بنابراین «بازبینی و طراحی مجدد ساختار سازمانی، فرایندها، رویه‌های هماهنگی و روش‌های ارزیابی

و کنترل کیفیت برای اولویت‌بندی فعالیت‌ها، مدیریت هزینه‌ها، بهبود کارایی و بهره‌وری متناسب با رسالت‌های سازمان‌های رسانه‌ای» و نیز «توجه به ضرورت و اهمیت یادگیری در سازمان از جمله پیش‌بینی سازوکارهای مدیریت دانش و توسعه سازمان یادگیرنده» دارای اهمیت بسزایی در خروج از مشکلات و تنگناهای بخش رسانه در کشور می‌باشد.

۴- بخش کمی از فعالیت‌های تولیدی رادیویی و تلویزیونی با استفاده از ظرفیت‌های خارج از سازمان صدا و سیما تامین می‌گردد و عدم رقابت جدی در تولد برنامه و انحصار در انتشار برنامه‌های صوتی و تصویری از طریق سیستم‌های فنی قابل انتشار فراگیر، علاوه بر این که امکان بهره‌مندی از مزایای فضای رقابتی و حضور و فعالیت حداکثری بازیگران و فعالان تولید محتوا را از بین می‌برد، ارزیابی صحیح فعالیت‌های سازمان صدا و سیما را نیز با دشواری روبرو می‌سازد. لذا ایجاد فرصت برای رقابت تولید و توزیع محتوا، می‌تواند به توسعه همه جانبه و پایدار رسانه‌ها کمک کند.

۵- پس از بازنگری قانون اساسی در سال ۱۳۶۸ بخش زیادی از قوانین مربوط به اداره سازمان صدا و سیما عملاً منسوخ شده است و وضعیت طرح‌ها و لوایح مربوط به اداره سازمان صدا و سیما همچنان نامشخص است. پیشنهاد ابلاغ خط مشی‌های لازم توسط نهادهای ذیربط، اصلاح قوانین مرتبط و تنظیم قواعد حقوقی و سیاسی جامع برای رسانه‌ها، ضمن این که می‌تواند با رفع معایب و موانع منبث از قوانین و مقررات فعلی، فضا مناسبی را برای فعالیت‌های رسانه‌ها فراهم کند، می‌تواند فرصتی برای در دستور کارگزاری مجدد قوانین و مقررات اداره سازمان صدا و سیما و امکان فعالیت رادیو و تلویزیون‌های غیر دولتی باشد. بدین ترتیب انجام مطالعات و ارائه پیشنهادها لازم از طریق سازوکارهای موجود برای اصلاح قوانین و تنظیم قواعد حقوقی جامع برای رسانه‌های کشور امری ضروری است.

۶- تبصره‌های بودجه سال ۱۳۹۸

مطابق ماده واحد لایحه بودجه سال ۱۳۹۸ کل کشور، به دولت اجازه داده شده است از محل وصول مازاد منابع عمومی نسبت به ارقام مصوب، اصلاحات ساختاری و همچنین برداشت مجاز از صندوق توسعه ملی، مصارف عمومی را افزایش دهد که بخشی از این اعتبار، به شرح اعتبارات ردیف‌های مندرج در جدول شماره ۲۱ منضم به ماده واحد اختصاص دارد که اعتبارات دستگاه‌های اجرایی بخش رسانه مندرج در این جدول جمعاً برابر ۱۷۱۴ میلیارد ریال می‌باشد.

۷- تولید و مصرف کالا و خدمات در بخش

الف- مهمترین متغیرها و شاخص‌های بخش در سال‌های ۱۳۹۲ تا سال ۱۳۹۶ به شرح جدول زیر می‌باشد:

ردیف	عنوان	واحد	عملکرد				
			۱۳۹۲	۱۳۹۳	۱۳۹۴	۱۳۹۵	۱۳۹۶
۱	تعداد عناوین اخبار و گزارش های خبری متنی تولید و منتشر شده توسط خبرگزاری ایرنا	عنوان	۵۲۵	۸۸۳	۱۰۲۳	۱۱۱۰	۱۱۱۲
۲	تعداد عناوین اخبار و گزارش های خبری چندرسانه‌ای تولید و منتشر شده توسط خبرگزاری ایرنا	عنوان	۲۵	۴۲	۴۵	۴۹	۵۲
۳	میزان ساعات تولید برنامه از شبکه‌های مختلف سیما	ساعت	۱۰۴	۱۰۷	۹۲	۸۵	۱۲۰
۴	میزان ساعات پخش برنامه از شبکه‌های مختلف سیما	ساعت	۴۵۲	۴۵۷	۴۶۲	۴۴۵	۵۰۷
۵	میزان ساعات تولید برنامه از شبکه‌های مختلف صدا	ساعت	۲۷۰	۲۷۵	۲۵۹	۲۵۷	۲۶۱
۶	میزان ساعات پخش برنامه از شبکه‌های مختلف صدا	ساعت	۴۶۹	۴۸۴	۴۴۹	۴۸۰	۵۲۰

همچنین خدمات بخش رسانه که در حقیقت فعالیت‌های دستگاه‌های اجرایی بخش رسانه می‌باشد، در سال‌های ۱۳۹۷ و ۱۳۹۸ (مطابق پیوست‌های قانون بودجه سال ۹۷ و لایحه بودجه سال ۹۸) به شرح زیر می‌باشد:

سال ۱۳۹۸	سال ۱۳۹۷	واحد	فعالیت (خدمات)	دستگاه اجرایی
۱۰۰۰۰	۱۰۲۰۰	بولتن	تهیه نظرسنجی ها و تولید بولتن	سازمان
۶۱	۵۷	هزار عنوان خبر	تولید و انتشار اخبار و گزارش های غیر مکتوب خبری	خبرگزاری
۱۲۳۰	۱۲۰۰	هزار عنوان خبر	تولید و انتشار اخبار و گزارش های مکتوب خبری	جمهوری
۳۰	۴۰	میلیون نسخه	انتشار نشریات سازمان خبرگزاری جمهوری اسلامی	اسلامی
۳۳	۳۳	هزار ساعت	تامین برنامه های تلویزیونی خارجی	سازمان صدا و سیما جمهوری اسلامی ایران
۵۰	۵۰	هزار ساعت	تامین برنامه های تلویزیونی داخلی	
۸۷	۸۷	هزار ساعت	تولید و پخش خبر تلویزیونی	
۶۴	۶۴	هزار ساعت	تولید و پخش تلویزیونی در فضای مجازی	
۲۷۰	۲۷۰	هزار ساعت	تولید و پخش سیمای استانی	
۱۰۸	۱۰۸	هزار ساعت	تولید و پخش سیمای برون مرزی	
۱۵۴	۱۵۴	هزار ساعت	تولید و پخش سیمای سراسری	
۷۶	۷۶	هزار ساعت	تولید و پخش خبر رادیویی	
۱۶	۱۶	هزار ساعت	تولید و پخش در فضای مجازی	
۲۲۳	۲۲۳	هزار ساعت	تولید و پخش صدای استانی	
۵۳	۵۳	هزار ساعت	تولید و پخش صدای برون مرزی	
۳۲۵	۳۲۵	هزار ساعت	تولید و پخش صدای سراسری	
۱۹	۱۹	دفتر فعال	اداره دفاتر خارج از کشور	
۱۰	۱۰	پژوهش	انجام پروژه های پژوهشی	
۱۰	۱۰	تعداد	انجام نظرسنجی	
۵	۵	پژوهش	پایش و تحقق فرهنگ سازی اقتصاد مقاومتی	
۱۲	۳۰	شکایت	رسیدگی به شکایات	شورای نظارت
۱۵	۴۰	گزارش	نظارت بر امور اجرایی سازمان	بر سازمان صدا
۴	۱۲	گزارش	نظارت، ارزیابی و تحلیل برنامه های سیاسی و اخبار	و سیما

سال ۱۳۹۸	سال ۱۳۹۷	واحد	فعالیت (خدمات)	دستگاه اجرایی
۷	۱۶	گزارش	نظارت، ارزیابی و تحلیل برنامه های سیما	
۷	۱۶	گزارش	نظارت، ارزیابی و تحلیل برنامه های صدا	
۳	۶	گزارش	نظارت، ارزیابی و تحلیل در حوزه فناوری و رسانه های مجازی	
۰	۵	پروژه	انجام مطالعات مرتبط و سنجش اثربخشی برنامه های صدا و سیما	

ب- مصرف کالا و خدمات در بخش

براساس ماده ۱۳۸ قانون محاسبات عمومی کشور و ماده ۱ اساسنامه سازمان خبرگزاری جمهوری اسلامی، سازمان صدا و سیما و خبرگزاری ایرنا شرکت دولتی محسوب شده و به علت زیانده بودن، هر ساله کمک زیان از طریق منابع بودجه عمومی کشور در قالب اعتبارات هزینه‌ای، تامین می‌شود. بدین ترتیب اعتبارات هزینه‌ای این دو دستگاه اجرای بخش رسانه، در طبقه‌بندی هزینه‌های دولت در فصل چهارم و ذیل سرفصل «کمک زیان شرکت‌های دولتی» طبقه‌بندی می‌شود. اعتبارات هزینه‌های شورای نظارت بر سازمان صدا و سیما عمدتاً صرف هزینه‌کرد در فصل دوم (استفاده از کالا و خدمات و سرفصل‌های «حق‌الزحمه انجام خدمات قراردادی»، «حمل و نقل و ارتباطات»، «نگهداری و تعمیر»، «تشریفات»، «مواد و لوازم مصرف شدنی» و «هزینه‌های مطالعاتی و تحقیقاتی») می‌شود.

۸- تحلیل حجم سرمایه‌گذاری‌ها در بخش

سرمایه‌گذاری‌ها بخش رسانه از محل اعتبارات تملک دارایی‌های سرمایه‌ای در سال‌های ۱۳۹۵ تاکنون به شرح جدول زیر می‌باشد:

خلاصه اعتبارات تملک دارایی‌ها سرمایه‌ای بخش

اعتبارات به میلیارد ریال

عنوان بخش	مصوب ۱۳۹۶	مصوب ۱۳۹۷	لایحه ۱۳۹۸	درصد رشد ۹۸ به ۹۷
اعتبار پیوست یک بخش رسانه	۲،۴۱۱	۱،۲۶۲	۱،۵۱۱	۱۹،۷
متفرقه بخش رسانه	۰	۰	۱۸۰	
جمع بخش رسانه	۲،۴۱۱	۱،۲۶۲	۱،۶۹۱	۳۴،۰

خلاصه اعتبارات تملک دارایی‌ها سرمایه‌ای بر حسب دستگاه‌های اجرایی بخش

اعتبارات به میلیون ریال

دستگاه اجرایی	عملکرد سال ۱۳۹۵	عملکرد سال ۱۳۹۶	ابلاغی سال ۱۳۹۷	لایحه سال ۱۳۹۸	درصد رشد ۹۸ نسبت به ابلاغ ۹۷
شورای نظارت بر صدا و سیما	۲۰،۱۰۰	۱،۹۸۱	۸۲۵	۱،۲۰۰	۴۵
سازمان خبرگزاری جمهوری اسلامی	۲۱،۹۲۱	۲۰،۶۸۳	۸،۷۷۵	۲۵،۰۰۰	۱۸۵
سازمان صدا و سیما جمهوری اسلامی ایران	۲۲۸،۹۷۶	۸۷۷،۵۲۶	۹۳۶،۹۰۰	۱،۴۸۵،۱۰۰	۵۹
جمع	۲۵۲،۹۹۷	۹۰۰،۱۹۰	۹۴۶،۵۰۰	۱،۵۱۱،۳۰۰	۶۰

سرمایه‌گذاری در بخش رسانه که منبع آن از محل اعتبار تملک دارایی‌های سرمایه‌ای دستگاه‌های اجرایی بخش تامین می‌شود که عملکرد این اعتبارات در سال ۱۳۹۶ بیش از ۳/۵ برابر عملکرد سال ۱۳۹۵ بوده است؛ در لایحه ۱۳۹۸ کل کشور نیز این اعتبارات نسبت به اعتبار مصوب سال ۱۳۹۷ حدود ۲۰ درصد و نسبت به اعتبار ابلاغی سال ۱۳۹۷ حدود ۶۰ درصد رشد داشته است. بطور متوسط بیش از ۹۵ درصد اعتبارات بخش رسانه مربوط به اعتبارات سازمان صدا و سیما جمهوری اسلامی ایران است. اما در لایحه سال ۱۳۹۸ بیشترین رشد مربوط به اعتبارات سازمان خبرگزاری جمهوری اسلامی می‌باشد که نسبت به اعتبارات سال ۱۳۹۷ بیش از ۲ برابر رشد داشته است.

اعتبارات تملک دارایی‌های سرمایه‌ای بخش بر حسب برنامه در لایحه بودجه سال ۱۳۹۸ کل کشور به شرح جدول زیر است که حدود ۹۹ درصد اعتبارات، مربوط به «برنامه توسعه رسانه‌های دیداری و شنیداری» است:

اعتبارات به میلیون ریال

کد برنامه	عنوان برنامه	عملکرد تا سال ۹۵	عملکرد سال ۹۶	ابلاغ ۹۷	لایحه ۱۳۹۸	پیش‌بینی سالهای بعد	جمع کل
۱۷۰۵۰۰۷۰۰۰	برنامه توسعه رسانه‌های دیداری و شنیداری	۱۱،۴۶۲،۳۷۹	۸۷۷،۵۲۶	۹۳۷،۰۵۰	۱،۴۸۵،۲۰۰	۲۴،۶۳۱،۷۵۲	۳۹،۳۹۳،۹۰۷
۱۷۰۵۰۱۹۰۰۰	برنامه تامین، توسعه، مقاوم سازی، تعمیر، تجهیز و نگهداری فضاها، ساختمان‌ها، اماکن و ماشین‌آلات	۱۹۷،۶۸۰	۲۲،۶۶۴	۹،۴۵۰	۲۶،۱۰۰	۰	۲۵۵،۸۹۴
جمع		۱۱،۶۶۰،۰۵۹	۹۰۰،۱۹۰	۹۴۶،۵۰۰	۱،۵۱۱،۳۰۰	۲۴،۶۳۱،۷۵۲	۳۹،۶۴۹،۸۰۱

۹- تحلیل اعتبارات هزینه‌ای بخش

اعتبارات هزینه‌ای بخش رسانه در سال‌های ۱۳۹۵ تاکنون که از محل جدول شماره ۷ قوانین بودجه سنواتی تامین شده است، به شرح جدول زیر می‌باشد:

خلاصه اعتبارات هزینه‌ای بخش

اعتبارات به میلیارد ریال

عنوان بخش	مصوب ۱۳۹۶	مصوب ۱۳۹۷	لایحه ۱۳۹۸	درصد رشد ۹۸ به ۹۷
هزینه عمومی بخش رسانه	۱۶.۷۲۲	۱۸.۴۸۹	۱۹.۴۲۸	۵,۰۸
متفرقه بخش رسانه	۳,۳۰۰	۸,۷۵۰	۰	-۱۰۰,۰۰
جمع بخش رسانه	۲۰,۰۲۲	۲۷,۲۳۹	۱۹,۴۲۸	-۲۸,۶۸

اعتبارات هزینه‌ای (عمومی) بخش رسانه به تفکیک دستگاه اجرایی

اعتبارات به میلیون ریال

دستگاه اجرایی	عملکرد سال ۱۳۹۵	عملکرد سال ۱۳۹۶	ابلاغی سال ۱۳۹۷	لایحه سال ۱۳۹۸	درصد رشد نسبت به ۹۷
شورای نظارت بر صدا و سیما	۴۱,۳۵۳	۳۸,۰۷۶	۵۸,۲۰۰	۲۸,۰۰۰	-۵۲
سازمان خبرگزاری جمهوری اسلامی	۵۷۳,۸۷۸	۶۵۹,۳۲۸	۸۸۶,۵۸۰	۱,۰۰۰,۰۰۰	۱۳
سازمان صدا و سیما جمهوری اسلامی ایران	۱۲,۱۸۹,۱۷۰	۱۱,۸۸۸,۰۰۹	۱۶,۹۸۹,۵۵۰	۱۸,۴۰۰,۰۰۰	۸
جمع	۱۲,۸۰۴,۴۰۱	۱۲,۵۸۵,۴۱۳	۱۷,۹۳۴,۳۳۰	۱۹,۴۲۸,۰۰۰	۸

مطابق اطلاعات جدول فوق، عملکرد اعتبارات هزینه‌ای دستگاه‌های اجرایی بخش رسانه در سال ۱۳۹۶ تقریباً برابر عملکرد سال ۱۳۹۵ بوده است. قابل ذکر است اطلاعات جدول فوق فقط مربوط به اعتبارات مندرج در جدول شماره ۷ قانون بودجه بوده و اعتبارات مربوط به ردیف‌های متفرقه قوانین بودجه، در آن منظور نشده است. در لایحه ۱۳۹۸ کل کشور، این اعتبارات نسبت به اعتبار مصوب سال ۱۳۹۷ حدود ۵ درصد و نسبت به اعتبار ابلاغی سال ۱۳۹۷ حدود ۸ درصد رشد داشته است. بطور متوسط بیش از ۹۵ درصد اعتبارات هزینه‌ای بخش رسانه مربوط به اعتبارات سازمان صدا و سیما جمهوری اسلامی ایران است. اما در لایحه سال ۱۳۹۸ بیشترین رشد مربوط به اعتبارات سازمان خبرگزاری جمهوری اسلامی می‌باشد که نسبت به اعتبارات مصوب سال ۱۳۹۷ بیش از ۹ درصد و نسبت به اعتبارات مصوب سال ۱۳۹۷ حدود ۱۳ درصد رشد داشته است. اعتبارات هزینه‌ای شورایی نظارت بر صدا و سیما در لایحه سال ۱۳۹۸ تقریباً برابر نیمی از اعتبارات آن دستگاه اجرایی در سال ۱۳۹۷ بوده است. اعتبارات هزینه‌ای بخش در لایحه بودجه سال ۱۳۹۸ کل کشور بر حسب برنامه به شرح جدول زیر می‌باشد:

اعتبارات هزینه‌ای (عمومی) بخش رسانه به تفکیک دستگاه و برنامه

اعتبارات به میلیون ریال

دستگاه اجرایی	شماره برنامه	عنوان برنامه	سنجه عملکرد	مقدار	هزینه واحد/قیمت تمام شده	اعتبار هزینه‌ای
شورای نظارت بر صدا و سیما	۱۷۰۵۰۱۷۰۰۰	برنامه نظارت بر سازمان صداوسیما	گزارش	۴۸	۵۸۳	۲۸۰۰۰۰
سازمان خبرگزاری جمهوری اسلامی	۱۷۰۵۰۱۰۰۰۰	تولید و انتشار خبر برنامه	هزار بازدید	۱۲۵۰۰۰۰	۰,۰۰۷	۸۵۰۰,۰۰۰
سازمان خبرگزاری جمهوری اسلامی	۱۷۰۵۰۱۱۰۰۰	انتشار نشریات سازمان خبرگزاری جمهوری اسلامی	مخاطب روزانه	۱۰۶,۰۰۰	۱,۴۲	۱۵۰,۰۰۰
سازمان صدا و سیما	۱۷۰۵۰۰۵۰۰۰	برنامه تامین، تولید و پخش سیما	میلیون مخاطب	۶۰	۲۴۳,۳۳۳	۱۴,۶۰۰,۰۰۰
سازمان صدا و سیما	۱۷۰۵۰۰۶۰۰۰	برنامه تامین، تولید و پخش صدا	میلیون مخاطب	۲۵	۱۴۲,۲۰۰	۳,۵۵۵,۰۰۰
سازمان خبرگزاری جمهوری اسلامی ایران	۱۷۰۵۰۰۸۰۰۰	برنامه توسعه همکاریها و مبادلات رسانه ای بین المللی	کشور	۱۹	۱۲,۷۳۷	۲۴۲,۰۰۰
سازمان خبرگزاری جمهوری اسلامی ایران	۱۷۰۸۰۰۱۰۰۰	برنامه پژوهش های کاربردی	پروژه عملیاتی شده	۲۵	۱۲۰	۳,۰۰۰
جمع						۱۹,۴۲۸,۰۰۰

۱۰- تحلیل وضعیت درآمدهای دستگاه‌های بخش

بر اساس ماده ۱۳۸ قانون محاسبات عمومی کشور و ماده ۱ اساسنامه سازمان خبرگزاری جمهوری اسلامی، سازمان صدا و سیما و سازمان خبرگزاری جمهوری اسلامی (ایرنا) شرکت دولتی محسوب شده و به علت اینکه شرکت‌های مذکور زیان ده می‌باشند، درآمدی از محل فعالیت این دستگاه‌های اجرایی، به حساب درآمد عمومی کشور منظور نشده و این وجوه تنها در سرفصل درآمد بودجه شرکت‌های دولتی منظور می‌شود.

اعتبارات به میلیون ریال

دستگاه اجرایی	عملکرد سال ۱۳۹۵	عملکرد سال ۱۳۹۶	مصوب سال ۱۳۹۷	لایحه سال ۱۳۹۸
سازمان خبرگزاری جمهوری اسلامی	۱۹,۰۶۹	۱۹,۹۰۹	۱۰,۰۰۰	۳۶۰,۰۰۰
سازمان صدا و سیما جمهوری اسلامی ایران	۱۴,۸۴۱,۶۴۵	۱۷,۲۵۹,۹۱۰	۱۸,۰۰۰,۰۰۰	۲۰,۰۰۰,۰۰۰
جمع	۱۴,۸۶۰,۷۱۴	۱۷,۲۷۹,۸۱۹	۱۸,۰۱۰,۰۰۰	۲۰,۳۶۰,۰۰۰

مطابق اطلاعات جدول فوق، درآمدهای وصولی شرکت‌های بخش رسانه در سال ۱۳۹۶ تقریباً نسبت به سال ۱۳۹۵ حدود ۱۶ درصد رشد داشته و در لایحه ۱۳۹۸ کل کشور، درآمد شرکت‌ها نسبت به درآمدهای مصوب سال ۱۳۹۷ با بیش از ۱۳ درصد رشد محاسبه و منظور شده است. بطور متوسط ۹۹ درصد درآمدهای شرکت‌های بخش رسانه مربوط به اعتبارات سازمان صدا و سیما جمهوری اسلامی ایران است. لازم به ذکر است رشد قابل ملاحظه درآمد شرکتی سال ۱۳۹۸ سازمان خبرگزاری جمهوری اسلامی نسبت به سال ۱۳۹۷ به علت الزام قانونی پیش‌بینی درآمدها و هزینه‌های انتشار نشریات متعلق به سازمان خبرگزاری (نشریات گروه ایران) در بودجه شرکتی آن سازمان می‌باشد.

۱۱- نقش بخش خصوصی در فعالیتهای بخش

بخش کمی از فعالیتهای تولیدی رادیویی و تلویزیونی با استفاده از ظرفیتهای خارج از سازمان صدا و سیما تامین می‌گردد که این امر منجر به عدم امکان بهره‌مندی از مزایای فضای رقابتی و حضور و فعالیت فعالان تولید و توزیع محتوا شده است. اما در سازمان خبرگزاری جمهوری اسلامی، انتشار نشریات گروه ایران توسط بخش غیر دولتی انجام می‌شود که در سنوات گذشته و سالجاری، این وظیفه بر عهده «موسسه فرهنگی مطبوعاتی ایران» نهاده شده است. شایان ذکر است درآمدهای حاصل از انتشار نشریات و هزینه‌های آن، در بودجه شرکتی سازمان خبرگزاری جمهوری اسلامی پیش‌بینی شده است و سازمان مذکور موظف است مطابق قوانین و مقررات، نسبت به واگذاری انتشار نشریات به بخش غیر دولتی در سال آتی و عقد قراردادهای مربوطه، اقدام نماید.

۱۲- اولویتهای اقدامات و عملیات در بخش

- (۱) تامین، تولید و پخش برنامه‌های رادیویی و تلویزیونی و اطلاع‌رسانی درخصوص وقایع و رویدادها و انتشار اخبار با هدف بهبود دسترسی مخاطب داخلی به محتوا
- (۲) بهبود پوشش جغرافیایی و جمعیتی رادیویی و تلویزیونی و توسعه انتقال امن سیگنال از طریق شبکه فیبر نوری و ماهواره ملی
- (۳) اطلاع‌رسانی رویدادها، انتشار اخبار در سطح بین‌المللی و گسترش فعالیتهای برونمرزی با هدف شتاب بخشیدن به تعاملات رسانه‌ای بین‌المللی
- (۴) تولید و انتشار اخبار و گزارش‌های چند رسانه‌ای توسط خبرگزاری ایرنا از طریق تقویت زیر ساخت‌های اطلاع‌رسانی، استفاده از روش‌های نوین و بهینه‌سازی روش‌های ثبت، و تولید و نشر محصولات خبری
- (۵) بهبود کیفیت «تهیه نظرسنجی‌ها»، «تولید و انتشار اخبار و گزارش‌های متنی»، «چند رسانه‌ای» و «انتشار نشریات متعلق به سازمان خبرگزاری [نشریات گروه ایران]» با هدف افزایش توان رقابت تولیدات ایرنا با رسانه‌های داخلی و منطقه و نیز آگاهی بخشی نسبت به حقوق و تکالیف مردم در حوزه‌های مختلف و اطلاع‌رسانی درخصوص مطالبات عمومی

بخش چهارم

ورزش و جوانان

۱- مقدمه

براساس نتایج آمارگیری جمعیت در سال ۱۳۹۵، سهم جمعیت ۱۵ تا ۲۹ ساله به عنوان نیروی جوان کشور، بالغ بر ۲۶/۳ درصد است. هم‌چنین مطالعات جمعیت‌شناختی که بر گشوده بودن پنجره جمعیتی تا سال ۱۴۲۵ تأکید دارد، سهم جمعیت فعال کشور را بیش از ۵۰ درصد پیش‌بینی می‌نماید. جامعه‌ی جوان از مختصاتی چون نشاط، شادابی، خلاقیت و نوآوری برخوردار است. دارا بودن روحیه و انگیزه مشارکت، هیجان خواهی و انرژی چشمگیر برای کار و فعالیت از دیگر ویژگی‌های مهم این قشر است. جمعیت جوان کشور نیروی انسانی قابل توجهی را برای توسعه فراهم نموده و در صورت برنامه‌ریزی و بهره‌گیری هدفمند از آن قادر خواهد بود، بسیاری از مسائل و معضلات اقتصادی - اجتماعی و فرهنگی را مرتفع نماید.

بی‌شک یکی از زمینه‌های موثر بر فعالیت و نشاط جمعیت جوان، توسعه فعالیت‌های ورزشی است که ضمن تأمین سلامت جسمانی و روانی این نسل، زمینه‌های آمادگی آنها را برای پذیرش مسئولیت‌های اجتماعی در آتیه فراهم می‌سازد.

ورزش در نظام جمهوری اسلامی ایران به عنوان یک پدیده فرهنگی و اجتماعی مطرح است. تحقق چشم‌انداز جمهوری اسلامی ایران در افق ۱۴۰۴ نیازمند وجود نظام‌ها و ساختارهایی است که در آن ملت بزرگ ایران بتواند ضمن بهره‌گیری از مزایای ورزش، در جهت ایجاد و حفظ سلامتی، شادابی و نشاط اجتماعی، ساخت جامعه‌ای پویا در مسیر آرمان‌های نظام و کشور و در مسیر رشد و تعالی معنوی فردی و اجتماعی نیز گام نهد. بر این اساس در سایه مدیریتی مدبرانه، نقش وزارت ورزش و جوانان در ارتقای کمی و کیفی امر ورزش و پرداختن به مسائل اساسی جوانان، بسیار حایز اهمیت بوده و می‌تواند به عنوان یکی از مهمترین ابزارها در تحقق چشم‌انداز و افق ترسیم شده برای آینده کشور محسوب شود.

وزارت ورزش و جوانان در حوزه ورزش متولی دو مقوله ورزش همگانی و ورزش قهرمانی است. تفاوت ورزش همگانی و قهرمانی در این است که در انجام ورزش همگانی هدف اصلی «سلامتی برای همه» است در صورتی که در ورزش‌های قهرمانی هدف «کسب مهارت و رقابت» می‌باشد. امروزه و به رغم تمامی تلاشهایی که با هدف ترویج فرهنگ ورزش همگانی و توجه بخشیدن جامعه به اهمیت ورزش در زندگی روزانه صورت می‌گیرد، این بخش با رکودی قابل تأمل همراه است.

یکی از دلایل توجه دولت‌ها به ورزش قهرمانی درآمد اقتصادی آن است. هم‌چنین جاذبه‌های ورزش قهرمانی، بازاریابی و جذب تماشاچیان باعث می‌شود که این شکل از ورزش مورد توجه بیشتر سازمان‌ها و نهادهای مختلف قرار گیرد. فرایند رقابت‌های ورزشی همواره موجب افتخار ملت‌ها بوده است. ورزش همگانی ذاتاً درآمدزا نیست، در نتیجه دولت‌ها باید با سیاست‌های حمایتی برای گسترش آن اقدام کنند. ایجاد تعادل بین ورزش همگانی و قهرمانی و نیز نقش دولت در قانون‌گذاری و توسعه ورزش از چالش‌های فراروی وزارت ورزش و جوانان به شمار می‌رود. اما آنچه مهم است حمایت دولت به عنوان نماینده افکار عمومی از ورزش همگانی است. گسترش فرهنگ ورزش همگانی در بین اقشار مختلف جامعه نیاز به آموزش دارد. در این راستا نقش دولت، رسانه‌های گروهی و متولی اصلی ورزش کشور یعنی وزارت ورزش و جوانان نمود بیشتری پیدا می‌کند. دستیابی به این شرایط نیازمند سیاست‌گذاری و برنامه‌ریزی جامعی است و لزوم توسعه ورزش همگانی در این جهت بیشتر احساس می‌شود. برای اینکه مردم هرچه گسترده‌تر و به شکل همگانی ورزش کنند نیاز به

اقدامات اساسی دارد و بدیهی است که با فراهم شدن زمینه‌های لازم ورزش همگانی، برای همه اقشار می‌توانیم به رشد ورزش قهرمانی امیدوارتر باشیم.

از طرف دیگر وزارت ورزش و جوانان در حوزه ساماندهی امور جوانان نیز مسئولیت‌هایی را بر عهده دارد. ساماندهی امور جوانان کشور نیازمند شرکت مشارکت همگانی است و بر همین اساس وزارت ورزش و جوانان می‌تواند با روزآمد کردن مطالعات و اطلاعات لازم درباره نیازهای جوان کشور و اولویت‌گذاری آن مطابق با شرایط زمانی و مکانی، اصلاح نگرش‌ها و باورها و همچنین توجه مضاعف به نیازهای جوانان، نسبت به اصلاح ساختارها و ساماندهی اثربخش امور مربوط به ایشان اقدام نماید.

در این فصل مبانی اقتصادی، اجتماعی و فرهنگی و نیز اعتبارات سالانه دولت در فصل ورزش و تفریحات (مربوط به امور فرهنگ، گردشگری و ورزش) مورد بررسی قرار خواهد گرفت. دستگاه‌های اجرایی اصلی این فصل وزارت ورزش و جوانان، شرکت توسعه و نگهداری اماکن ورزشی کشور، کمیته ملی المپیک ایران و کمیته ملی پارالمپیک ایران می‌باشد.

۲- وضعیت بخش در اسناد قانونی

۱-۲- قانون اساسی

در اصل سوم قانون اساسی مقرر گردیده دولت جمهوری اسلامی ایران موظف است برای نیل به اهداف مذکور در اصل دوم، همه امکانات خود را برای امور ذیل به کار برد، که بند سوم آن عبارتست از:

۳- آموزش و پرورش و تربیت بدنی رایگان برای همه در تمام سطوح و تسهیل و تعمیم آموزش عالی

۲-۲- سند چشم انداز

مطابق سند چشم انداز جمهوری اسلامی ایران در افق ۱۴۰۴ هجری شمسی که در آن «ایران کشوری است توسعه یافته با جایگاه اول اقتصادی، علمی و فناوری در سطح منطقه، با هویت اسلامی و انقلابی، الهام بخش در جهان اسلام و با تعامل سازنده و موثر در روابط بین الملل» دستگاه‌های اجرایی متولی این فصل برای دستیابی جامعه ایرانی به ویژگی‌هایی از قبیل «برخوردار از سلامت، رفاه، امنیت غذایی، تأمین اجتماعی، فرصت‌های برابر، توزیع مناسب درآمد، نهاد مستحکم خانواده به دور از فقر، فساد، تبعیض و بهره‌مند از محیط زیست مطلوب»، «فعال، مسئولیت‌پذیر، ایثارگر، مؤمن، رضایت‌مند، برخوردار از وجدان کاری، انضباط روحیه‌ی تعاون و سازگاری اجتماعی، متعهد به انقلاب و نظام اسلامی و شکوفایی ایران و مفتخر به ایرانی بودن» و «دارای تعامل سازنده و موثر با جهان بر اساس اصول عزت، حکمت و مصلحت» دارای نقش می‌باشد.

۳-۲- قوانین تاسیس

۱-۳-۲- وزارت ورزش و جوانان:

به منظور تحقق اهداف نظام جمهوری اسلامی ایران و به استناد مصوبه ۸۹/۱/۱۲ مجلس شورای اسلامی، سازمان تربیت بدنی و سازمان ملی جوانان ادغام و وزارت ورزش و جوانان تشکیل گردید. اهداف اصلی وزارت ورزش و جوانان در زمینه‌های ورزشی به شرح زیر است:

الف) ورزش

- توسعه و تعمیم ورزش همگانی
- توسعه و ارتقاء ورزش قهرمانی

- حمایت و هدایت ورزش حرفه‌ای
- راهبری و هماهنگی ورزش پرورشی
- اعتلای فرهنگ اسلامی - ایرانی و رشد فضائل اخلاقی و دانش حرفه ای در ورزش

ب) جوانان

- ارتقاء و توسعه مسئولیت پذیری، تقویت هویت و مشارکت همه جانبه جوانان در همه ابعاد فردی و اجتماعی
- بهبود و اصلاح وضعیت و سبک زندگی جوانان در همه عرصه های فردی و اجتماعی
- ارتقاء سرمایه اجتماعی و توسعه و تحکیم ارتباطات با جوانان
- تقویت مفاهمه ملی با نسل جوان

۲-۳-۲- کمیته ملی المپیک:

بلافاصله بعد از پایان جنگ دوم جهانی و فراغت از مسائل جنگ و پیرامون آن و انتخاب محل برگزاری بازی‌های المپیک ۱۹۴۸، فکر تشکیل فدراسیونهای ورزشی بر اساس موازین بین المللی قوت بخشیده شد و چون اداره امور مربوط به این فدراسیون‌ها و تماس با کمیته بین المللی المپیک را الزامی می‌ساخت، لذا در سال ۱۳۲۴ اقدام به تشکیل پانزده فدراسیون ملی و هسته مرکزی کمیته ملی المپیک ایران گردید. متعاقباً برای پذیرش این فدراسیون‌ها در فدراسیون‌های بین‌المللی و نیز عضویت ایران در کمیته بین‌المللی المپیک، در ماه مه ۱۹۴۷ برابر با اردیبهشت ماه ۱۳۲۵ کمیته ملی المپیک ایران تشکیل گردید و در سال ۱۳۲۶ به عضویت رسمی از سوی کمیته بین‌المللی المپیک پذیرفته شد.

مکاتبات مسئولین ایران با مقامات کمیته بین‌المللی المپیک در لوزان و رئیس سوئدی آن زیگفرد اودستروم به نتیجه رسید و اعضای دائمی این ارگان در تاریخ ۲۰ ژوئن ۱۹۴۷ (۳۰ خرداد ۱۳۲۵) به عضویت رسمی ایران در این جرگه جهانی رأی موافق دادند و متعاقباً ایران توانست اولین هیئت ورزش را به بازی‌های المپیک ۱۹۴۸ اعزام نماید. این کمیته که سازمانی است مستقل، غیرانتفاعی و دارای استقلال مالی بر اساس ماده واحده مصوب نوزدهم تیر ماه یکهزار و سیصد و هفتاد و سه مجلس شورای اسلامی که در تاریخ ۱۳۷۳/۴/۲۹ به تأیید شورای نگهبان رسیده است در شمار موسسات عمومی غیر دولتی محسوب می‌شود.

مأموریت:

کمیته، به منظور پیگیری اصول و اهداف مندرج در منشور المپیک به ویژه گسترش، ترویج و صیانت از جنبش المپیک، تعالی همه جانبه انسان، تربیت نیروهای جوان و ارتقاء ورزش بانوان، ترغیب به اخلاق ورزشی و مبارزه علیه دوپینگ، ارتقاء سطح کمی و کیفی رشته‌های ورزشی بویژه از طریق فدراسیون‌های ملی عضو، پیگیری و رونق بخشی به برنامه بازی‌های المپیک و سایر بازی‌های مورد تأیید کمیته بین‌المللی المپیک و نیز ترویج صلح، ضمن توجه مسئولانه به مسائل زیست محیطی تشکیل شده است.

۲-۳-۳- کمیته ملی پارالمپیک:

مطابق اساسنامه کمیته ملی پارالمپیک که به تصویب هیئت محترم وزیران رسیده است، این کمیته نماینده انحصاری کشور در بازی‌هایی که توسط کمیته بین‌المللی پارالمپیک تأیید می‌شود، است. محل استقرار دفتر مرکزی کمیته، تهران و زبان رسمی کمیته، فارسی است و نماد آن مشتمل بر پرچم جمهوری اسلامی ایران و نشان کمیته بین‌المللی پارالمپیک در قسمت بالا و نام رسمی کمیته است که به دو زبان فارسی و انگلیسی، در

قسمت انتهایی آن درج شده است. کمیته براساس اصول انسانی و اصول مندرج در منشور پارالمپیک با رعایت قوانین داخلی به منظور توسعه ورزش در بین جامعه هدف، تربیت نیروهای جوان، حمایت از جنبش پارالمپیک، رونق بخشیدن به رشته‌های ورزشی و برنامه بازی‌های پارالمپیک (تابستانی و زمستانی) و همچنین شرکت در اقداماتی که موجب ارتقای صلح و حمایت و ترغیب به رعایت اصول اخلاقی ورزشی و توجه مسئولانه به مسایل زیست‌محیطی باشد، تشکیل شده و دارای اهداف زیر در جامعه هدف است:

- الف - حفظ و ارتقای سکویهای قهرمانی در سطح پارالمپیک و پارآسیایی.
 - ب- ایجاد زمینه‌های لازم برای توسعه و گسترش فعالیت‌های ورزشی به منظور همگانی کردن ورزش.
 - پ- اشاعه و تعمیق خصلت‌های جوانمردی، منش پهلوانی، اصول اخلاقی، فرهنگی و ارزش‌های ملی در بین ورزشکاران.
 - ت - بسترسازی مناسب به منظور توسعه ورزش پرورشی، همگانی، قهرمانی و حرفه‌ای.
 - ث - ارتقای ورزش بانوان.
 - ج - ارتقای سطح کمی و کیفی رشته‌های ورزشی پارالمپیکی.
- وظایف و اختیارات کمیته:**

- الف - حفاظت، توسعه و ترویج اصول اساسی جنبش پارالمپیک و اتخاذ تدابیر لازم برای مقابله با هرگونه تبعیض، خشونت و فساد در ورزش و ایجاد محیطی سالم و متعالی با رعایت قوانین داخلی.
- ب - فراهم ساختن شرایط برای حضور و اعزام ورزشکاران و دست‌اندرکاران در بازی‌های پارالمپیک (تابستانی و زمستانی) و کرسی‌های بین‌المللی و همچنین اعزام ورزشکاران به مسابقاتی که در چهارچوب این بازی‌ها برگزار می‌شود.
- پ - گسترش و ارتقای اخلاق، فرهنگ و ارزش‌های ملی در بین ورزشکاران و دست‌اندرکاران از طرق مختلف از جمله از طریق ایجاد موزه پارالمپیک.
- ت - توسعه و ارتقای ورزش همگانی، قهرمانی و حرفه‌ای موضوع این اساسنامه با انجام تحقیقات علمی و فنی از طریق آکادمی پارالمپیک.
- ث - تشویق و ترغیب جامعه هدف به حفظ سلامتی و تندرستی از طریق مشارکت در فعالیت‌های ورزشی.
- ج - برقراری ارتباط مستمر با کمیته بین‌المللی پارالمپیک و کشورها و نهادهای عضو آن و مراجع داخلی ذی‌ربط.
- چ - آشنا ساختن عموم مردم با منشور و مرام بازی‌های پارالمپیک و تشویق آنان برای پشتیبانی از بازی‌های پارالمپیک.
- ح - هدایت، نظارت و پشتیبانی از فدراسیون‌ها در امور مربوط به رشته‌های ورزشی پارالمپیکی با رعایت قوانین و مقررات مربوط.
- خ - تهیه طراحی پرچم، نماد و سرود کمیته ملی پارالمپیک با تصویب هیئت ریسه، برای ارایه به مراجع ملی، بین‌المللی و جهانی.
- د - بررسی تشکیل و عضویت یا تعلیق عضویت رشته ورزشی پارالمپیکی در فدراسیون‌ها در انطباق با منشور پارالمپیک از طریق مراجع مربوط.
- ذ - حمایت از فعالیت‌ها و توسعه نقش بانوان جامعه هدف در عرصه‌های ورزشی، فنی و مدیریتی ورزش.

ر - برنامه‌ریزی و حمایت از تدوین، تألیف، ترجمه و انتشار کتب، نشریات و مقالات ورزشی، فرهنگی و علمی مرتبط با اهداف و وظایف کمیته.

ز - اتخاذ تدابیر لازم برای مقابله با مصرف داروهای نیروزای غیرمجاز که توسط کمیته بین‌المللی پارالمپیک و آژانس مبارزه با زورافزایی (دوپینگ) ممنوع اعلام شده است.

ژ - انجام فعالیت‌های اقتصادی و مالی برای کمک به تأمین هزینه‌های کمیته ملی پارالمپیک در راستای اهداف کمیته.

س - فراهم ساختن زمینه‌های لازم برای رفاه و تأمین اجتماعی جامعه هدف از طریق سازمان‌ها، نهادها و مراکز مرتبط.

۲-۴- قانون برنامه ششم توسعه در بخش ورزش و تفریحات

ردیف	ماده / بند / تبصره	متن
۲	بند چ ماده ۷	وجوه هزینه‌هایی که توسط اشخاص حقیقی یا حقوقی به منظور احداث، تکمیل و تجهیز فضاها، اماکن و توسعه ورزش همگانی و یا به‌عنوان کمک به وزارت ورزش و جوانان پرداخت می‌شود با تأیید وزارت مذکور به عنوان هزینه‌های قابل قبول مالیاتی تلقی می‌گردد.
۱۱	تبصره بند الف ماده ۷۳	الف - از ابتدای اجرای قانون برنامه تولید و واردات انواع سیگار و محصولات دخانی علاوه بر مالیات و عوارض موضوع قانون مالیات‌های مستقیم مصوب ۳/۱۲/۱۳۶۶ و قانون مالیات بر ارزش افزوده مصوب ۱۷/۲/۱۳۸۷، مشمول مالیات به شرح زیر است: ۱- مالیات هر پاکت انواع سیگار تولید داخلی به میزان ده درصد (۱۰٪) قیمت درب کارخانه و تولید مشترک بیست درصد (۲۰٪)، تولید داخل با نشان بین‌المللی (برند) بیست و پنج درصد (۲۵٪) قیمت درب کارخانه و وارداتی به میزان چهل درصد (۴۰٪) قیمت کالا، بیمه و کرایه تا بندر مقصد (سیف Cif) تعیین می‌گردد. ۲- مالیات انواع توتون پیپ و تنباکوی آماده مصرف تولید داخلی به میزان ده درصد (۱۰٪) قیمت درب کارخانه و وارداتی به میزان چهل درصد (۴۰٪) قیمت کالا، بیمه و کرایه تا بندر مقصد (سیف Cif) تعیین می‌گردد.
		تبصره - صددرصد (۱۰۰٪) درآمدهای حاصل از اجرای بند الف) این ماده طی ردیفهایی که در بودجه‌های سنواتی مشخص می‌شود در جهت کاهش مصرف دخانیات، پیشگیری و درمان بیماری‌های ناشی از آن، بازتوانی و درمان عوارض حاصله از مصرف آن و توسعه ورزش موضوع بند ب) ماده (۶۹) قانون الحاق برخی مواد به قانون تنظیم بخشی از مقررات مالی دولت (۲) مصوب ۱۳۹۳/۱۲/۴ در اختیار وزارتخانه‌های ورزش و جوانان، آموزش و پرورش و بهداشت، درمان و آموزش پزشکی قرار می‌گیرد.
۲۱	بند پ ماده ۹۲	پ - دولت مکلف است تا پایان سال اول اجرای برنامه با مشارکت سازمان صدا و سیما و وزارت ورزش و جوانان، تمهیدات قانونی لازم در خصوص نحوه تقسیم درآمدهای تبلیغاتی ناشی از پخش مسابقات ورزشی را پیش‌بینی نماید.

ردیف	ماده / بند / تبصره	متن
۲۳	ماده ۹۴	<p>دولت مکلف است بیست و هفت صدم درصد (۲۷/۱۰) از کل نه درصد (۹٪) مالیات بر ارزش افزوده را برای توسعه ورزش مدارس، ورزش همگانی، فدراسیون بین‌المللی ورزشهای زورخانه‌ای و کشتی پهلوانی، ورزش روستایی و عشایری، ورزش بانوان و زیرساختهای ورزش به‌ویژه در حوزه معلولان و جانبازان اختصاص دهد. این مبلغ در ردیفهای مربوط به وزارت ورزش و جوانان و وزارت آموزش و پرورش در بودجه سنواری پیش‌بینی می‌شود و پس از مبادله موافقتنامه در اختیار این وزارتخانه‌ها قرار می‌گیرد.</p> <p>تبصره ۱- این اعتبار فقط در استان‌ها هزینه می‌شود.</p> <p>تبصره ۲- پرداخت هرگونه وجهی از محل بودجه کل کشور به هر شکل و به هر نحو به ورزش حرفه‌ای ممنوع است و در حکم تصرف غیرقانونی در وجوه و اموال دولتی است.</p> <p>تبصره ۳- از مجموع عوارض و مالیات نه‌درصدی (۹٪) موضوع قانون مالیات بر ارزش افزوده، قبل از توزیع آن منابع بین ذی‌نفعان، مبلغ مندرج در این ماده کسر خواهد شد.</p> <p>تبصره ۴- دولت مکلف است یک پنجم از منابع درآمدی ماده (۹۴) و یک‌پنجم از منابع درآمدی ماده (۷۳) این قانون را برای ازدواج و اشتغال جوانان به عنوان سهم وزارت ورزش و جوانان مطابق بودجه سنواری پیش‌بینی و هزینه نماید.</p>
۳۲	ماده ۱۰۲	<p>دولت موظف است براساس سیاست‌های کلی جمعیت و خانواده و سند جمعیت مصوب شورای عالی انقلاب فرهنگی با همکاری نهادهای ذی‌ربط به منظور تقویت و تحکیم جامعه‌ای خانواده‌محور و تقویت و تحکیم و تعالی خانواده و کارکردهای اصلی آن با رعایت شاخصهای الگو و سبک زندگی اسلامی - ایرانی با ایجاد سازوکارها و تأمین اعتبارات لازم در قالب بودجه سنواری اقدامات ذیل را به عمل آورد:</p> <p>الف - زمینه‌سازی مناسب جهت کنترل و کاهش میانگین سن ازدواج به میزان ده‌درصد (۱۰٪) نسبت به سال پایه در طول اجرای قانون برنامه</p> <p>ب - حمایت، پشتیبانی و ارتقای معیشت و اقتصاد خانواده از طریق توسعه مشاغل خانگی، بنگاههای زود بازده اقتصادی و تعاونی‌های تولیدی روستایی و خانواده محور و افزایش نرخ رشد مستمر فعالیت‌ها نسبت به سال پایه اجرای قانون برنامه</p> <p>پ - مقابله فعال و هوشمند با جنگ نرم در عرصه خانواده و منع نشر برنامه‌های مخمل ارزشها و برنامه‌سازی، آموزش، پژوهش و تبلیغ توسط کلیه دستگاههای ذی‌ربط در جهت تحکیم خانواده</p> <p>ت - زمینه‌سازی جهت افزایش نرخ باروری (TFR) به حداقل ۵/۲ فرزند به‌ازای هر زن در سن باروری در طول اجرای قانون برنامه</p> <p>ث - پشتیبانی و حمایت از ترویج ازدواج موفق، پایدار و آسان، فرزندآوری و تربیت فرزند صالح، ارزش‌دانستن ازدواج و فرزندآوری از طریق تمهید و سازوکارهای قانونی و اعطای تسهیلات و امکانات</p> <p>ج - آموزش و مشاوره مستمر و مسؤولانه نوجوانان و جوانان با اولویت خانواده‌ها قبل، حین و دست‌کم پنج‌سال پس از ازدواج توسط همه دستگاههای ذی‌ربط، به ویژه وزارتخانه‌های آموزش و پرورش، بهداشت، درمان و آموزش پزشکی و ورزش و جوانان، سازمان بهزیستی، مؤسسات آموزشی عمومی و آموزش عالی دولتی و غیردولتی، سازمان نظام روانشناسی و مشاوره و سایر نهادهای ذی‌ربط با برخورداری خدمات مشاوره و روانشناسی از تسهیلات و مزایای بیمه‌های پایه و تکمیلی</p> <p>چ - ارائه تسهیلات و امکانات ساخت و اجاره مسکن با اولویت زوجهای دارای فرزند در قالب بودجه سنواری</p> <p>ح - تمهیدات لازم از قبیل ارائه تسهیلات جهت افزایش سلامت ازدواج و درمان ناباروری در قالب بودجه سنواری</p> <p>خ - تمهیدات لازم جهت بهره‌مندی از قضاوت و وکلای مجرب با اولویت وکلای متأهل، با ارائه آموزش‌های لازم در جهت تشویق صلح و سازش زوجها در پرونده‌های دعوی خانواده و ایجاد مشوقهای لازم نسبت به پرونده‌های مختومه</p> <p>د - حمایت و توسعه بیمه سلامت در بیمه پایه و تکمیلی برای مادران در کلیه مراحل دوران بارداری تا پایان دوران شیرخوارگی</p> <p>ذ - ستاد ملی زن و خانواده مصوب شورای عالی انقلاب فرهنگی در چهارچوب قانون، با تشکیل جلسات مستمر، عهده‌دار هدایت، ایجاد هماهنگی بین بخشی، نظارت کلان بر برنامه‌ها، اقدامات و ارزیابی عملکرد مربوط به وزارتخانه‌ها و دستگاههای اجرایی ذی‌ربط و نهادهای عمومی و تشکلهای مردمی و نیز بسیج ملی برای جلب مشارکت فراگیر در تحقق سیاست‌های کلی ابلاغی و رصد و پایش تحولات خانواده و جمعیت خواهد بود و گزارش آن باید هر شش‌ماه یک‌بار به مجلس شورای اسلامی ارائه شود.</p>

۳- جهت‌گیری‌ها، راهبردها و سیاست‌ها

۳-۱- سیاست‌های کلی سلامت

دستگاه‌های اجرایی متولی فصل ورزش در اجرای بخشی از سیاست‌های کلی "سلامت" ابلاغی توسط مقام معظم رهبری بخصوص بند ۶ آن نقش مهمی دارند:

بند ۶ سیاست‌های کلی سلامت: تأمین امنیت غذایی و بهره‌مندی عادلانه آحاد مردم از سبد غذایی سالم، مطلوب و کافی، آب و هوای پاک، امکانات ورزشی همگانی و فرآورده‌های بهداشتی ایمن همراه با رعایت استانداردهای ملی و معیارهای منطقه‌ای و جهانی.

۳-۲- اهداف و سیاست‌های اقتصاد مقاومتی

مطابق «ابلاغیه سیاست‌های کلی اقتصاد مقاومتی رهبر معظم انقلاب مورخ ۱۳۹۲/۱۱/۲۹» ایران با پیروی از الگوی اقتصادی بومی و علمی برآمده از فرهنگ انقلابی و اسلامی (که همان اقتصاد مقاومتی است)، با حفظ دستاوردهای کشور در زمینه‌های مختلف و تداوم پیشرفت و تحقق آرمان‌ها و اصول قانون اساسی و سند چشم‌انداز بیست ساله، اقتصاد متکی به دانش و فناوری، عدالت بنیان، درون‌زا و برون‌گرا، پویا و پیشرو را محقق سازد و الگوی الهام‌بخش از نظام اقتصادی اسلام را عینیت بخشد. مفاد سیاست‌های اقتصاد مقاومتی بطور روشن به این فصل اشاره ندارد لیکن با توجه به نقش سازمان‌های متولی این فصل در اشتغال، می‌توان به بند «۱۶» سیاست‌های کلی اقتصاد مقاومتی اشاره کرد:

- صرفه جویی در هزینه‌های عمومی کشور با تأکید بر تحول اساسی در ساختارها، منطقی سازی اندازه دولت و حذف دستگاه‌های موازی و غیرضرور و هزینه‌های زاید.

۳-۳- سیاست‌های کلی برنامه ششم توسعه

مطابق سیاست‌های کلی برنامه ششم توسعه ابلاغی توسط مقام معظم رهبری، وظیفه پراهمیتی بر عهده دستگاه‌های اجرایی متولی بخش ورزش در اجرای بند ۴۴ این سیاست‌ها نهاده شده است. همچنین دستگاه‌های اجرایی فوق در اجرای بندهای ۱، ۳ و ۷۳ نیز دارای نقش می‌باشند.

بند ۱- رشد اقتصادی شتابان و پایدار و اشتغال‌زا به گونه‌ای که با بسیج همه‌ی امکانات و ظرفیت‌های کشور، متوسط رشد ۸ درصد در طول برنامه محقق شود.

بند ۳- مشارکت و بهره‌گیری مناسب از ظرفیت نهادهای عمومی غیردولتی با ایفای نقش ملی و فراملی آنها در تحقق اقتصاد مقاومتی.

بند ۴۴- توسعه‌ی تربیت بدنی و ورزش همگانی.

بند ۷۳- توجه ویژه به توسعه و تجلی مفاهیم، نمادها و شاخص‌های هویت اسلامی - ایرانی در ساختارهای سیاسی، اقتصادی، اجتماعی و فرهنگی کشور.

۴- چالش‌های اساسی، تنگناها و مشکلات در بخش درسالهای ۹۶ و ۹۷

۴-۱- تنگناها و چالش‌های بخش ورزش:

با توجه به تنوع و تعدد زیر مجموعه‌های بخش ورزش و اینکه هریک از این زیرمجموعه‌ها دارای تنگناها و چالش‌های مربوط به خود است، اطلاعات این بخش به تفکیک «ورزش همگانی»، «ورزش بانوان»، «ورزش

قهرمانی و حرفه‌ای»، «ورزش دانش‌آموزی»، «ورزش دانشجویی»، «ورزش جانبازان و معلولین»، «ورزش کارگری» و «فضاهای ورزشی» ارائه شده است:
الف) ورزش همگانی:

- در حاشیه بودن ورزش همگانی در وزارت ورزش و جوانان
- نبود اطلاعات و آمار وضعیت آمادگی جسمانی آحاد جامعه
- ضعف فرهنگ ورزش همگانی در جامعه
- استفاده ناکارآمد از امکانات و تجهیزات و اماکن موجود
- ناهماهنگی بین نهادهای ورزشی کشور
- تغییر الگوهای اجتماعی و رفتاری زندگی شهروندی و آثار آن در کاهش تحرک بدنی و فعالیت‌های ورزشی

ب) ورزش بانوان:

- محدودیت‌های ساختاری و مدیریتی
- عدم توجه به فعالیت‌های ورزشی بانوان
- کمبود فضا، امکانات و تجهیزات ورزش بانوان
- محدودیت‌های فرهنگی و اجتماعی ورزش بانوان

ج) ورزش قهرمانی و حرفه‌ای:

- تعدد مراکز سیاست‌گذاری و تصمیم‌گیری ورزش و فقدان هماهنگی و تعامل میان آنها
- وابستگی فدراسیون‌های ورزشی به دولت
- ضعف در زیرساخت‌ها و تولید تجهیزات ورزشی استاندارد بین‌المللی

د) ورزش دانش‌آموزی

- تغییرات مداوم در ساختار معاونت تربیت بدنی وزارت آموزش و پرورش
- حاشیه‌ایی تلقی شدن فعالیت و برنامه‌های تربیت بدنی در مدارس
- کمبود امکانات و تجهیزات ورزشی در مدارس و فرسودگی و غیر استاندارد بودن تجهیزات ورزشی
- پایین بودن سرانه فضای ورزشی در مدارس بویژه برای دختران
- کم تحرکی، فقر حرکتی و نابهنجاری‌های قامتی در دانش‌آموزان

ه) ورزش دانشجویی:

- ارتباط ضعیف نهادهای ورزش دانشگاهی با ارکان دیگر ورزش کشور
- کمبود امکانات و تجهیزات ورزشی در دانشگاه‌ها و فرسودگی و غیر استاندارد بودن تجهیزات ورزشی
- پایین بودن سرانه فضای ورزشی در دانشگاه‌ها بویژه برای دختران

و) ورزش جانبازان و معلولین:

- کمبود شدید اماکن و تجهیزات ورزشی اختصاصی جانبازان و معلولین
- بالا بودن هزینه ورزش جانبازان و معلولین نسبت به سایرین،
- کمبود شدید نیروی انسانی متخصص (مربی، داور و ...)

ز) ورزش کارگری:

- کمبود امکانات و تجهیزات ورزشی برای کارگران و فرسودگی و غیر استاندارد بودن تجهیزات ورزشی
 - پایین بودن سرانه فضای ورزشی کارگران
- ح) فضاهای ورزشی:

- پایین بودن سرانه فضاهای ورزشی نسبت به استانداردها
- وجود ۴۴۱۱ پروژه نیمه تمام ورزشی در کشور و متنوع نبودن منابع تامین مالی تکمیل این پروژه

۴-۲- تنگناها و چالش‌های بخش جوانان:

- ناهماهنگی بین سازمان‌ها و دستگاه‌های هم‌عرض و موازی در ارائه خدمات به جوانان به دلیل ضعف در تقسیم کار ملی در برخی از حوزه‌های مرتبط با امور جوانان
- ناهمخوانی سیاست‌ها، برنامه‌ها و فعالیت‌های جاری دستگاه‌ها با انتظارات و مطالبات جوانان کشور
- ناهماهنگی بین برخی از قوانین و مقررات موجود متناسب با نیازها و انتظارات جوانان
- نامتعادل بودن سهم نهادهای حاکمیتی و غیرحاکمیتی در فرایند ساماندهی امور جوانان
- ضعف در ساختار و کمبود منابع اعم از انسانی و بودجه‌ای حوزه جوانان در ستاد مرکز وزارتخانه و ادارات کل ورزش و جوانان استان‌ها

۵- راهکارهای خروج از تنگناها و مشکلات بخش

- ساماندهی املاک و مستغلات بخش ورزش و مستندسازی اماکن ورزشی دارای معارض
- اولویت‌دهی به اتمام پروژه‌های ورزشی نیمه تمام و عدم اجرای پروژه‌های جدید
- اولویت‌دهی به توسعه ورزش همگانی
- بسترسازی در جهت ایجاد روند قهرمانی پایدار در ورزش قهرمانی کشور
- توجه به آمایش سرزمین و توسعه متعادل بسترها و زیرساخت‌های ورزشی کل کشور به ویژه مناطق روستایی و عشایری
- بسترسازی در جهت توسعه ورزش حرفه‌ای
- بسترسازی و تسهیل مشارکت بخش خصوصی در توسعه ورزش کشور به ویژه
- اولویت‌دهی به ورزش در سطوح پایه و ارتقاء فرآیندهای استعدادیابی ورزشی
- ایجاد سازوکار به منظور تقسیم کار مشخص و هماهنگ نمودن فعالیت دستگاه‌های مختلف در حوزه جوانان
- آسیب‌شناسی سیاست‌ها، قوانین و مقررات مرتبط با بخش جوانان به منظور ایجاد هم‌افزایی در سیاست‌ها و قوانین بالادستی
- بازننگری و طراحی مجدد ساختار و فرایندهای سازمانی در نهادهای متولی حوزه جوانان

۶- تبصره بودجه سال ۱۳۹۸

مطابق ماده واحده لایحه بودجه سال ۱۳۹۸ کل کشور، به دولت اجازه داده شده است از محل وصول مازاد منابع عمومی، اصلاحات ساختاری و همچنین برداشت مجاز از صندوق توسعه ملی، مصارف عمومی را افزایش

دهد. لازم به ذکر است بخشی از اعتبارات ردیف‌های مندرج در جدول شماره ۲۱ معادل ۷۵۶ میلیارد ریال مربوط به دستگاه‌های اجرایی بخش ورزش و تفریحات است.

بند ب تبصره ۱۶- به منظور حمایت از ازدواج جوانان، بانک مرکزی جمهوری اسلامی ایران موظف است کلیه بانک‌ها و مؤسسات اعتباری کشور را ملزم کند به اندازه سهم خود از مجموع کلیه منابع در اختیار پس انداز، جاری و سپرده قرض‌الحسنه بانک‌ها در پرداخت تسهیلات قرض الحسنه مشارکت کرده و تسهیلات قرض الحسنه ازدواج را در اولویت نخست پرداخت قرار دهند. تسهیلات قرض الحسنه ازدواج برای هریک از زوج‌ها در سال ۱۳۹۷ یکصد میلیون (۱۵۰،۰۰۰،۰۰۰) ریال با دوره بازپرداخت پنجساله می‌باشد. بانک مرکزی جمهوری اسلامی ایران مکلف است گزارش عملکرد این بند را هر شش ماه یکبار به کمیسیون فرهنگی مجلس شورای اسلامی ارائه نماید.

بند ۲ تبصره ۱۸- پنجاه درصد (۵۰٪) اعتبارات موضوع تبصره (۴) ماده (۹۴) قانون برنامه ششم توسعه بر اساس برنامه‌های پیشنهادی وزارت ورزش و جوانان به منظور اشتغال جوانان می‌تواند با تأیید سازمان برنامه و بودجه کشور هزینه گردد.

۷- تحلیل مهمترین متغیرها و شاخص‌های بخش

هدف کمی برنامه				واحد	عنوان
۱۳۹۸	۱۳۹۷	۱۳۹۶	۱۳۹۵		
۱۴۷۶۰	۱۴۷۶۰	۳۹۵۳	۱۶۶۰	تعداد کارگاه	حمایت از برگزاری کارگاههای آموزشی جوانان در زمینه ازدواج
۹۳	۹۳	۳۱	-	تعداد	حمایت از تولیدات فرهنگی و هنری موضوع ازدواج
۱۵۰۰	۱۴۵۰	۱۳۵۰	۲۵۰۰	نفر ساعت	برگزاری دوره های تربیت مربی و باز آموزی مدیران و کارگزاران مراکز تخصصی مشاوره ازدواج و خانواده
۹۳	۹۳	۹۳	-	برنامه	حمایت از برنامه های سمن ها در حوزه ازدواج و خانواده
۳۸۰	۲۸۰	۱۸۰	۶۰	مرکز	ارزیابی و نظارت بر مراکز تخصصی مشاوره ازدواج و خانواده
۳۸۰	۲۸۰	۱۸۰	۷۵	مرکز	حمایت از مراکز مشاوره ازدواج و تحکیم خانواده
۵۰	۴۰	۳۱	۲۳	تعداد خانه جوانان	راه اندازی و بهره برداری از خانه های جوانان
۳۷	۳۳	۲۹	-	تعداد طرح، برنامه و پروژه	افزایش حمایت از طرح‌ها، برنامه‌ها و پروژه‌های مرتبط با حوزه اشتغال و کارآفرینی جوانان
۱۱	۱۰	۹	۰	تعداد طرح	حمایت از طرح‌های استارت‌آپ با رویکرد اشتغالزایی جوانان
۲۴۸۰۰	۱۴۰۰۰	۶۰۰۰	۲۵۰۰	تعداد	برگزاری جشنواره ورزش عشایر
۱۶۰۰۰	۱۴۰۰۰	۵۰۰۰	-	تعداد	برگزاری المپیاد ورزش روستایی و عشایری
۶۰۰۰۰	۵۰۰۰۰	۴۰۰۰۰	-	تعداد	تجهیز خانه ورزش روستایی
۱۲۴	۱۲۴	۹۳	۶۲	تعداد رشته های ورزشی	برگزاری المپیاد ورزشی بانوان استانی/کشوری (بر مبنای آمایش)
۲۰۰۰۰	۲۰۰۰۰	۲۰۰۰۰	۱۸۰۰۰	هزار نفر	جمعیت تحت پوشش ورزش همگانی

۸- تحلیل حجم سرمایه‌گذاری ها در بخش (اعتبارات تملک دارایی‌های سرمایه‌ای - سایر منابع داخلی و خارجی بر حسب نوع)

خلاصه اعتبارات تملک دارایی‌ها سرمایه‌ای بخش

اعتبارات به میلیارد ریال

عنوان بخش	مصوب ۱۳۹۶	مصوب ۱۳۹۷	لایحه ۱۳۹۸	درصد رشد ۹۸ به ۹۷
اعتبار پیوست یک بخش ورزش و تفریحات	۶۶۶۰	۴۸۰۵	۴۹۷۹	۳,۶
متفرقه بخش ورزش و تفریحات	۳,۱۳۵	۴,۲۳۱	۶,۱۸۴	۴۶,۲
جمع بخش ورزش و تفریحات	۹,۷۹۵	۹,۰۳۶	۱۱,۱۶۳	۲۳,۵

اعتبارات تملک دارایی‌های سرمایه‌ای بخش بر حسب برنامه در لایحه بودجه سال ۱۳۹۷ کل کشور اعتبار به میلیون ریال

کد برنامه	عنوان برنامه	قانون ۹۵	قانون ۹۶	قانون ۹۷	لایحه ۹۸
۱۷۰۲۰۰۲۰۰۰	برنامه گسترش ورزش دانشجویان	۱۰۹,۲۱۰	۷۷,۴۹۸	۱۰۶,۵۱۶	۲۰۸,۰۰۰
۱۷۰۲۰۰۴۰۰۰	برنامه گسترش ورزش همگانی	۵,۹۱۴,۰۸۷	۶,۵۵۱,۱۱۱	۴,۶۷۳,۲۸۸	۴,۷۲۴,۵۰۰
۱۷۰۳۰۴۱۰۰۰	برنامه تامین، توسعه، مقاوم سازی، تعمیر، تجهیز و نگهداری فضاهای، ساختمانها، اماکن و ماشین آلات	۴۷,۵۵۸	۳۱,۷۶۱	۲۴,۹۱۶	۴۶,۰۰۰
	جمع	۶,۰۷۰,۸۵۵	۶,۶۶۰,۳۷۰	۴,۸۰۴,۷۲۰	۴,۹۷۸,۵۰۰

۱۰- تحلیل اعتبارات هزینه‌ای بخش (بر حسب برنامه - دستگاه اجرایی و ...) - ردیف‌های متفرقه

خلاصه اعتبارات هزینه‌ای بخش

اعتبارات به میلیارد ریال

عنوان بخش	مصوب ۱۳۹۶	مصوب ۱۳۹۷	لایحه ۱۳۹۸	درصد رشد ۹۸ به ۹۷
هزینه عمومی بخش ورزش و تفریحات	۳,۸۰۰	۴,۹۹۱	۵,۱۰۹	۲,۳۶
متفرقه بخش ورزش و تفریحات	۳,۶۱۳	۶,۰۱۱	۶,۶۷۵	۱۱,۰۵
جمع بخش ورزش و تفریحات	۷,۴۱۳	۱۱,۰۰۲	۱۱,۷۸۴	۷,۱۱

اعتبارات هزینه‌ای، متفرقه و اختصاصی بخش بر حسب برنامه در لایحه بودجه سال ۹۸ کل کشور

اعتبارات به میلیون ریال

شماره برنامه فعالیت	عنوان برنامه	سنجه عملکرد	مقدار	هزینه واحد	هزینه ای	متفرقه	اختصاصی	جمع کل
۱۰۰۲۰۵۷۰۰۰	برنامه توسعه دولت الکترونیک	خدمت الکترونیکی	۹۳	۱۰۰	۹۳۰۰	۰	۰	۸۰,۳۸۷
۱۷۰۲۰۰۱۰۰۰	برنامه گسترش ورزش بانوان	ورزشکار	۳۰,۰۰۰ ۰۰	۰,۱۲۳	۳۶۹۸۲۹	۰	۰	۳۶۹,۸۲۹
۱۷۰۲۰۰۲۰۰۰	برنامه ورزش همگانی دانشجویان	نسبت دانشجویان ورزشکار به کل دانشجویان	۰,۱۱	۳۹۰,۰۰۰	۴۲۹۰۰	۰	۰	۴۲۹,۰۰۰
۱۷۰۲۰۰۷۰۰۰	برنامه گسترش ورزش قهرمانی دانشجویان	مدال	۱۲۰۰	۱۹۲,۵۰۰	۲۳۱۰۰	۰	۰	۲۳۱,۰۰۰
۱۷۰۲۰۰۳۰۰۰	برنامه گسترش ورزش قهرمانی (وزارت ورزش)	مدال	۱۴۰۰	۱۵۲,۳۱۰ ۷	۲۱۰,۷۱۵ ۰	۲۵۲۰۰	۰	۲۱۳,۲۳۵
۱۷۰۲۰۰۳۰۰۰	برنامه گسترش ورزش قهرمانی (کمیته المپیک)	مدال	۱۰۰	۷۱۴۰	۵۷۰,۰۰۰	۱۴۴,۰۰۰	۰	۷۱۴,۰۰۰
۱۷۰۲۰۰۳۰۰۰	برنامه گسترش ورزش قهرمانی (کمیته پارالمپیک)	مدال	۱۵۰	۲۱۰۰	۲۲۹,۰۰۰	۸۶,۰۰۰	۰	۳۱۵,۰۰۰
۱۷۰۲۰۰۴۰۰۰	برنامه گسترش ورزش همگانی	افراد تحت پوشش (هزار نفر)	۲۰,۰۰۰	۱۶۵,۳۳۳	۹۶۵,۸۴ ۹	۱,۳۴۰,۸۱۲	۱,۰۰۰,۰۰۰	۳,۲۰۶,۶۶۱
۱۷۰۲۰۰۸۰۰۰	برنامه گسترش ورزش کارگران	ورزشکار	۱۰,۰۰۰ ۰	۰,۱۶	۱۶۰۰۰	۰	۰	۱۶,۰۰۰
۱۹۰۳۰۰۹۰۰۰	برنامه توسعه خدمات فرهنگی و اجتماعی نیروی کار	کارگر	۸۰,۰۰۰	۰,۲	۸۰,۰۰۰	۰	۰	۸۰,۰۰۰
۱۷۰۳۰۲۹۰۰۰	برنامه حمایت و هدایت امور فرهنگی و تربیتی جوانان	جوان	۱۸,۱۵۰	۱۵,۴۵	۱۷۷,۷۱۵	۱۰۲,۶۹۸	۰	۲۸۰,۴۱۳
۱۷۰۳۰۳۱۰۰۰	برنامه ساماندهی امور جوانان	طرح	۵۵	۱۲,۵۶۱	۴۸۵,۴۵۷	۲۰۵,۳۹۸	۰	۶۹۰,۸۵۵
۱۷۰۸۰۰۱۰۰۰	برنامه پژوهش های کاربردی	پروژه عملیاتی شده	۵۰۰	۸۶,۸۰۰	۴۳,۴۰۰	۰	۰	۴۳,۴۰۰
۱۸۰۲۰۰۵۰۰۰	برنامه آموزش غیر رسمی فنی حرفه ای و مهارتی (وزارت ورزش و جوانان)	مهارت آموز	۱۵۰۰	۶,۶۶۷	۱۰,۰۰۰	۰	۰	۱۰,۰۰۰
۱۸۰۲۰۰۵۰۰۰	برنامه آموزش غیر رسمی فنی حرفه ای و مهارتی (کمیته ملی المپیک)	مهارت آموز	۱,۰۰۰	۱۰	۱۰,۰۰۰	۰	۰	۱۰,۰۰۰

۱۰- تحلیل شاخص های مالی بخش (رشد سالیانه - سهم برنامه ها - سهم فصل از امور بودجه عمومی و دولتی و ..)

رشد اعتبارات بخش نسبت به سال ۱۳۹۷

رشد سالانه	لایحه ۹۸	قانون ۱۳۹۷	
۹٪	۶۰۳۱۸۴۸	۵۵۴۶۴۶۵	بودجه هزینه ای
۳,۳٪	۵۰۱۸۵۰۰	۴۸۵۴۷۲۰	بودجه عمرانی

سهم برنامه ها از اعتبارات بخش:

- ۹۴ درصد اعتبارات عمرانی بخش به "برنامه گسترش ورزش همگانی"، ۵ درصد به "برنامه گسترش ورزش دانشجویان" و ۱ درصد به "برنامه تامین، توسعه، مقاوم سازی، تعمیر، تجهیز و نگهداری فضاها، ساختمانها، اماکن و ماشین آلات" اختصاص یافته است.
- ۲۲,۱ درصد اعتبارات هزینه ای به "برنامه گسترش ورزش همگانی" درصد همگانی، و ۴۷,۷ درصد به "برنامه های گسترش ورزش قهرمانی" اختصاصی یافته است. برنامه گسترش ورزش قهرمانی در سه دستگاه اجرایی وزارت ورزش و جوانان، کمیته ملی المپیک و کمیته ملی پارالمپیک وجود دارد.
- ۱۶ درصد اعتبارات بخش، به امور جوانان (برنامه ساماندهی امور جوانان و برنامه حمایت و هدایت امور فرهنگی و تربیتی جوانان) مربوط به جوانان و ۸۴ درصد مربوط به امور ورزش می باشد.

۱۱- تحلیل وضعیت درآمدهای دستگاهها و نوع درآمدهای مختلف در بخش

درآمدهای عمومی و اختصاصی بخش در لایحه بودجه سال ۱۳۹۸ کل کشور اعتبارات به میلیون ریال

جمع	اختصاصی ۹۸			عمومی ۹۸			عنوان دستگاه	کد دستگاه تابعه	کد دستگاه اصلی
	جمع	استانی	ملی	جمع	استانی	ملی			
۱۰۶۵۰۰۰۰	۱۰۰۰۰۰۰۰	۰	۱۰۰۰۰۰۰۰	۶۵۰۰۰۰۰	۰	۶۵۰۰۰۰۰	وزارت ورزش و جوانان	۱۲۸۵۰۰	۱۲۸۵۰۰

۱۲- تحلیل وضعیت بخش در مقایسه با کشورهای منتخب و شاخص های بین المللی

بدون شک اثرگذاری و میزان موفقیت برنامه ها و ساختار بخش ورزش کشور و مقایسه آن با سایر کشورها از طریق بررسی جایگاه کشور در بازی های المپیک و آسیایی قابل تجزیه و تحلیل می باشد. در جدول شماره ۱ و ۲ جایگاه ایران در بازی های آسیایی و المپیک نشان داده شده است.

جدول (۱): تعداد مدال‌ها و مقام‌های کسب شده در بازی‌های آسیایی توسط کشور ایران

رتبه کشوری	تعداد مدال				بازی‌های آسیایی
	جمع	برنز	نقره	طلا	
۹	۲۴	۱۷	۵	۲	بانکوک ۱۹۷۰
۲	۸۱	۱۷	۲۸	۳۶	تهران ۱۹۷۴
۳	۶۹	۳۱	۲۰	۱۸	بانکوک ۱۹۷۸
۷	۱۲	۴	۴	۴	دهلی ۱۹۸۲
۶	۲۲	۱۰	۶	۶	سنول ۱۹۸۶
۵	۱۸	۸	۶	۴	پکن ۱۹۹۰
۶	۲۶	۸	۹	۹	هیروشیما ۱۹۹۴
۷	۳۴	۱۳	۱۱	۱۰	بانکوک ۱۹۹۸
۱۰	۳۶	۱۴	۱۴	۸	بوسان ۲۰۰۲
۶	۴۸	۲۲	۱۵	۱۱	دوحه ۲۰۰۶
۴	۵۹	۲۴	۱۵	۲۰	گوانگجو ۲۰۱۰
۵	۵۷	۱۸	۱۸	۲۱	اینچئون ۲۰۱۴
۶	۶۲	۲۲	۲۰	۲۰	جاکارتا ۲۰۱۸

جدول (۲): تعداد مدال‌ها و مقام‌های کسب شده در بازی‌های المپیک توسط کشور ایران

مقام کشوری	تعداد مدال				المپیک
	جمع	برنز	نقره	طلا	
۳۳	۲	۱	۱	.	مونترال ۱۹۷۶
					مسکو ۱۹۸۰ شرکت نکرد (تحریم کرد)
					لس‌آنجلس ۱۹۸۴ شرکت نکرد (تحریم کرد)
۳۶	۱	.	۱	.	سنول ۱۹۸۸
۴۳	۳	۲	۱	.	بارسلون ۱۹۹۲
۴۳	۳	۱	۱	۱	آتانتا ۱۹۹۶
۲۷	۴	۱	.	۳	سیدنی ۲۰۰۰
۲۹	۶	۲	۲	۲	آتن ۲۰۰۴
۵۱	۲	۱	۰	۱	پکن ۲۰۰۸
۱۷	۱۲	۳	۵	۴	لندن ۲۰۱۲
۲۵	۸	۴	۱	۳	ریو ۲۰۱۶

دقت در وضعیت کسب مدال و رتبه کشور در بازی‌های آسیایی و المپیک نشان دهنده یک روند متغیر و بدون ثبات در ورزش کشور است. به طوری که دامنه تغییرات مقام کشور در این بازی‌ها بسیار زیاد (بین ۱۷ الی ۵۱) می‌باشد. بر اساس بررسی‌های تطبیقی صورت گرفته می‌توان علل این امر را در محورهای ذیل دسته‌بندی کرد:

یکی از مهمترین دلایل این امر فقدان برنامه‌ای بلند مدت و با دید راهبردی برای برنامه‌ریزی در عرصه ورزش کشور است. تصمیمات مقطعی و کوتاه مدت و با رویکرد حل مشکل در دوره‌های محدودی موجب ارتقاء

مقام کشور در بازی‌های آسیایی و المپیک گردیده است اما در طولانی مدت نتوانسته اثرات پایداری داشته باشد.

یکی دیگر علل عدم ثبات جایگاه ورزش ایران در سطح بین‌المللی عدم توجه به ورزش در سطوح پایه و استعدادیابی است. همانطور که تجربه کشورهای انگلستان و استرالیا نشان داد توجه به استعدادیابی در این سنین موجب ایجاد قهرمانی پایدار در این کشورها گردیده است و علاوه بر دارا بودن سیر صعودی در بازی‌های المپیک و تعداد مدال‌های کسب شده، دامنه تغییرات مدال‌آوری آنها نیز بسیار اندک بوده است. از دیگر عواملی که موجب تغییرات بسیار زیاد وضعیت ورزش کشور گردیده است، ساختار تشکیلاتی غیرمنجسم این بخش است که در بسیاری موارد شاهد موازی کاری، عدم هماهنگی و یکپارچگی در برنامه‌ریزی و سیاست‌گذاری هستیم. این امر نیاز به اصلاح ساختار سازمانی و نظام برنامه‌ریزی این بخش دارد. همچنین توزیع مدال‌های کسب شده المپیک در بین رشته‌های ورزشی (جدول ۳) نشان می‌دهد که این مدال‌ها محدود به چند رشته ورزشی محدود شامل دو و میدانی، کشتی، وزنه‌برداری و تکواندو می‌باشد. این در حالی است که با وجود انبوه جمعیت جوان و پتانسیل‌های موجود، می‌توان در سایر رشته‌های ورزشی نیز برنامه‌ریزی و سرمایه‌گذاری داشت و از پتانسیل‌های آن استفاده کرد.

جدول (۳): مدال‌های کسب شده در بازی‌های المپیک کشور به تفکیک رشته‌های ورزشی

مسابقات	طلا	نقره	برنز	جمع
دو و میدانی	۰	۱	۰	۱
تکواندو	۲	۱	۲	۵
وزنه برداری	۵	۵	۶	۱۶
کشتی	۸	۱۳	۱۷	۳۸
مجموع	۱۵	۲۰	۲۵	۶۰

۱۳- نقش بخش خصوصی در فعالیتهای بخش

بر اساس تبصره ۱۹ لایحه بودجه ۱۳۹۸، به منظور اجرایی نمودن ماده (۲۷) قانون الحاق برخی مواد به قانون تنظیم بخشی از مقررات مالی دولت (۲)، دستگاه‌های اجرایی مکلفند از محل منابع بودجه کل کشور تمهیدات لازم برای اجرای طرح جدید، نیمه تمام و آماده بهره‌برداری و در حال بهره‌برداری از طریق انعقاد قرارداد واگذاری و یا مشارکت با بخش‌های خصوصی، تعاونی و شهرداری‌ها و دهیاری‌ها فراهم نمایند.

پروژه های عمرانی وزارت ورزش و جوانان در ماده (۲۷) مشمول تأمین منابع ویژه، برای اتمام پروژه ها از محل تبصره (۱۹) قانون بودجه سال ۹۸

ردیف	کد طرح	عنوان طرح	عنوان پروژه	استان/شهر	وضعیت پروژه	درصد پیشرفت فیزیکی	برآورد اعتبار موردنیاز برای اتمام پروژه - میلیون ریال	میزان کمک دولت در قالب تبصره ۱۹ - میلیون ریال
۱	۳۰۵۰۸۰۶۵	توسعه زیرساخت های ورزشی	احداث زمین فوتبال چمن مصنوعی کیانپور	البرز	نیمه تمام	۵	۶,۰۰۰	۵,۷۰۶
۲	۳۰۵۰۸۰۶۵	توسعه زیرساخت های ورزشی	استخر سرپوشیده رزکان	البرز	نیمه تمام	۵	۳۵,۰۰۰	۳۰,۰۰۰
۳	۱۷۰۲۰۰۴۰۱۶	احداث فضاهای ورزشی در سطح کشور	زمین تنیس خاکی شهید جوینی	البرز	نیمه تمام	۵	۲,۰۰۰	۱,۰۹۱
۴	۱۷۰۲۰۰۴۰۳۸	تکمیل فضاهای ورزشی	زمین تنیس کیانمهر	البرز	احداث	۰	۲۵,۰۰۰	۸۲۹
۵	۱۷۰۲۰۰۴۰۱۶	احداث فضاهای ورزشی در سطح کشور	احداث سالن طبقاتی	اردبیل	احداث	۰	۳۵,۰۰۰	۲۰,۰۰۰
۶	۱۷۰۲۰۰۴۰۴۳	توسعه و تکمیل زیرساخت های ورزشی	سالن حیدرآباد میشخاص	ایلام	نیمه تمام	۹۰	۲۰,۰۰۰	۴,۰۰۰
۷	۱۷۰۲۰۰۴۰۴۳	توسعه و تکمیل زیرساخت های ورزشی	تکمیل استخر سرپوشیده تختی	تهران	نیمه تمام	۵۵	۴۰,۰۰۰	۱۰,۰۰۰
۸	۱۷۰۲۰۰۴۰۱۶	احداث فضاهای ورزشی در سطح کشور	استخر شنای سورشجان	چهارمحال و بختیاری	نیمه تمام	۱۰	۱۵,۰۰۰	۵,۸۰۰
۹	۳۰۵۰۸۰۷۵	احداث، تکمیل، تعمیر و تجهیز فضاهای ورزشی	سالن ورزشی کران	چهارمحال و بختیاری	نیمه تمام	۴۸	۱۵,۰۰۰	۷,۲۶۰
۱۰	۳۰۵۰۸۰۷۶	توسعه و تکمیل اماکن ورزشی در سطح کشور	سالن ورزشی وانان	چهارمحال و بختیاری	نیمه تمام	۳۵	۱۵,۰۰۰	۶,۰۰۰
۱۱	۱۷۰۲۰۰۴۰۴۳	توسعه و تکمیل زیرساخت های ورزشی	استخر چلگرد	چهارمحال و بختیاری	احداث	۰	۶۸,۰۰۰	۲۰,۰۰۰
۱۲	۱۷۰۲۰۰۴۰۱۶	احداث فضاهای ورزشی در سطح کشور	سالن ورزشی شهرکرد	چهارمحال و بختیاری	نیمه تمام	۴۰	۴۴,۲۶۲	۱۰,۰۰۰

ردیف	کد طرح	عنوان طرح	عنوان پروژه	استان/شهر	وضعیت پروژه	درصد پیشرفت فیزیکی	برآورد اعتبار موردنیاز برای اتمام پروژه - میلیون ریال	میزان کمک دولت در قالب تبصره ۱۹ - میلیون ریال
۱۳	۱۷۰۲۰۰۴۰۱۶	احداث فضاهای ورزشی در سطح کشور	استخر شلمزار	چهارمحال و بختیاری	نیمه تمام	۳۵	۴۱,۷۶۸	۱۷,۵۰۰
۱۴	۱۷۰۲۰۰۴۰۱۶	احداث فضاهای ورزشی در سطح کشور	احداث استخر سرپوشیده بیرجند	خراسان جنوبی	نیمه تمام	۱۰	۴۰,۰۰۰	۱۷,۰۰۰
۱۵	۳۰۵۰۸۰۷۶	توسعه و تکمیل اماکن ورزشی در سطح کشور	استخر بشرویه	خراسان جنوبی	نیمه تمام	۵۵	۴۰,۰۰۰	۱۶,۵۲۰
۱۶	۱۷۰۲۰۰۴۰۳۸	تکمیل فضاهای ورزشی	زمین تنیس چهارکورت سمنان	سمنان	احداث	۰	۲,۵۰۰	۲,۰۰۰
۱۷	۱۷۰۲۰۰۴۰۳۸	تکمیل فضاهای ورزشی	زمین تنیس چهارکورت شاهرود	سمنان	احداث	۰	۲,۵۰۰	۲,۰۰۰
۱۸	۱۷۰۲۰۰۴۰۳۸	تکمیل فضاهای ورزشی	زمین تنیس چهارکورت گرمسار	سمنان	احداث	۰	۲,۵۰۰	۲,۰۰۰
۱۹	۱۷۰۲۰۰۴۰۳۸	تکمیل فضاهای ورزشی	زمین تنیس چهارکورت دامغان	سمنان	احداث	۰	۲,۵۰۰	۲,۰۰۰
۲۰	۱۷۰۲۰۰۴۰۴۳	توسعه و تکمیل زیرساخت های ورزشی	چمن مصنوعی راسک	سیستان و بلوچستان	نیمه تمام	۳۰	۲۰,۰۰۰	۵,۰۰۰
۲۱	۱۷۰۲۰۰۴۰۴۳	توسعه و تکمیل زیرساخت های ورزشی	سالن ورزشی شهر دراز	سیستان و بلوچستان	نیمه تمام	۳۰	۳۲,۰۰۰	۲۰,۰۰۰
۲۲	۱۷۰۲۰۰۴۰۴۳	توسعه و تکمیل زیرساخت های ورزشی	سالن ورزشی گرنجین	سیستان و بلوچستان	نیمه تمام	۳۰	۳۲,۰۰۰	۲۰,۰۰۰
۲۳	۱۷۰۲۰۰۴۰۱۶	احداث فضاهای ورزشی در سطح کشور	آلاچیق های ۱ و ۲ دهکده	سیستان و بلوچستان	نیمه تمام	۷۰	۲۰,۰۰۰	۲۰,۰۰۰
۲۴	۱۷۰۲۰۰۴۰۱۶	احداث فضاهای ورزشی در سطح کشور	هتل ورزشی چابهار	سیستان و بلوچستان	تعمیر	۹۰	۳۰,۰۰۰	۳۰,۰۰۰
۲۵	۱۷۰۲۰۰۴۰۴۳	توسعه و تکمیل زیرساخت های ورزشی	زمین چمن مصنوعی	فارس	نیمه تمام	۳۵	۱۵,۰۰۰	۱۲,۰۰۰

ردیف	کد طرح	عنوان طرح	عنوان پروژه	استان/شهر	وضعیت پروژه	درصد پیشرفت فیزیکی	برآورد اعتبار موردنیاز برای اتمام پروژه - میلیون ریال	میزان کمک دولت در قالب تبصره ۱۹ - میلیون ریال
۲۶	۱۷۰۲۰۰۴۰۱۶	احداث فضاهای ورزشی در سطح کشور	تکمیل استخر سرپوشیده آبیگ	قزوین	نیمه تمام	۳۵	۴۰,۰۰۰	۲۵,۰۰۰
۲۷	۱۷۰۲۰۰۴۰۱۶	احداث فضاهای ورزشی در سطح کشور	احداث مجموعه ورزشی قدس	قم	احداث	۰	۱۰۰,۰۰۰	۳۰,۰۰۰
۲۸	۱۷۰۲۰۰۴۰۱۸	احداث فضاهای ورزشی در سطح کشور	مجتمع محتشم کاشانی	قم	احداث	۰	۱۰۰,۰۰۰	۵۰,۰۰۰
۲۹	۱۷۰۲۰۰۴۰۱۶	احداث فضاهای ورزشی در سطح کشور	سالن ورزشی پسران بندرگز	گلستان	نیمه تمام	۵۵	۲۰,۰۰۰	۱۰,۰۰۰
۳۰	۱۷۰۲۰۰۴۰۱۶	احداث فضاهای ورزشی در سطح کشور	احداث سالن ورزشی شمشیربازی خرم آباد	لرستان	نیمه تمام	۱۵	۲۰,۰۰۰	۲۰,۰۰۰
۳۱	۱۷۰۲۰۰۴۰۱۶	احداث فضاهای ورزشی در سطح کشور	احداث سالن ورزشی شمشیربازی خرم بروجرد	لرستان	نیمه تمام	۲۰	۱۰,۰۰۰	۱۰,۰۰۰
۳۲	۱۷۰۲۰۰۴۰۴۳	توسعه و تکمیل زیرساخت های ورزشی	خوابگاه تنکابن	مازندران	نیمه تمام	۳۰	۵۵,۰۰۰	۵۰,۰۰۰
۳۳	۱۷۰۲۰۰۴۰۱۶	احداث فضاهای ورزشی در سطح کشور	سالن طبقاتی نکا	مازندران	نیمه تمام	۱۵	۲۰,۰۰۰	۱۶,۰۰۰
۳۴	۱۷۰۲۰۰۴۰۱۶	احداث فضاهای ورزشی در سطح کشور	استخر شهید مطهری	مرکزی	تعمیر	۹۰	۱۰,۰۰۰	۶,۰۰۰
۳۵	۱۷۰۲۰۰۴۰۴۳	توسعه و تکمیل زیرساخت های ورزشی	استخر سرپوشیده ملایر	همدان	نیمه تمام	۶۰	۲۰,۰۰۰	۱۵,۰۰۰
۳۶	۱۷۰۲۰۰۴۰۱۶	احداث فضاهای ورزشی در سطح کشور	خوابگاه ورزشکاران پیست اسکی تاریکدره	همدان	نیمه تمام	۷۰	۴۵,۰۰۰	۳۰,۰۰۰
۳۷	۱۷۰۲۰۰۴۰۱۶	احداث فضاهای ورزشی در سطح کشور	احداث مجموعه ورزشی گرد فرامرز	یزد	نیمه تمام	۵۰	۳۰,۰۰۰	۱۲,۳۰۰

ردیف	کد طرح	عنوان طرح	عنوان پروژه	استان/شهر	وضعیت پروژه	درصد پیشرفت فیزیکی	برآورد اعتبار موردنیاز برای اتمام پروژه - میلیون ریال	میزان کمک دولت در قالب تبصره ۱۹ - میلیون ریال
۳۸	۱۷۰۲۰۰۴۰۴۳	توسعه و تکمیل زیرساخت های ورزشی	احداث سالن ورزشی حسین آباد	یزد	نیمه تمام	۴۰	۴,۰۰۰	۲,۹۰۰
۳۹	۱۷۰۲۰۰۴۰۴۳	توسعه و تکمیل زیرساخت های ورزشی	احداث فضای ورزشی در ورزشگاه تختی	یزد	نیمه تمام	۶۰	۲۰,۰۰۰	۱۵,۰۰۰
۴۰	۱۷۰۲۰۰۴۰۴۳	توسعه و تکمیل زیرساخت های ورزشی	تکمیل سالن وزنه برداری ورزشگاه بزرگ یزد	یزد	نیمه تمام	۵۵	۲۰,۰۰۰	۲۰,۰۰۰
۴۱	۱۷۰۲۰۰۴۰۴۳	توسعه و تکمیل زیرساخت های ورزشی	تکمیل سالن تنیس روی میز شاهدهیه	یزد	نیمه تمام	۳۵	۲۵,۰۰۰	۱۵,۰۰۰
۴۲	۱۷۰۲۰۰۴۰۴۳	توسعه و تکمیل زیرساخت های ورزشی	استخر بانوان مجموعه بزرگ یزد	یزد	نیمه تمام	۸۰	۳۰,۰۰۰	۱۵,۰۰۰
جمع							۱,۱۷۰,۰۳۰	۶۲۹,۹۰۶

استفاده از مدل غربالگری مشارکت‌های عمومی - خصوصی در وزارت ورزش و جوانان :

مشارکت‌های عمومی - خصوصی به دلایل مختلفی چون تامین خدمات با ناطمینانی کمتر، استفاده از فناوری‌های بهتر و دانش‌بنیان در پروژه‌ها، رسیدن به اهداف مورد نظر طرفین قرارداد، بهره‌مندی از قراردادهای بلندمدت، و تخصیص مناسب ریسک، بر روش‌های سنتی تامین عمومی خدمات برتری دارند. استفاده از این مشارکت‌ها به دولت این امکان را می‌دهد که با کاستن بار مالی تامین عمومی خدمات به برنامه‌ریزی و سیاست‌گذاری در حوزه‌های مهمتر بپردازد و از توان مدیریت ریسک و نوآوری بخش خصوصی بهره‌مند شود. مشارکت مذکور با سازوکار تخصیص بهینه ریسک و فراهم نمودن سازوکاری مناسب برای تامین کالای عمومی، می‌تواند جایگزین راهکارهای سنتی تولید و ارائه خدمات عمومی در ایران شود اما وجود مشکلات و موانعی بر سرراه این نوع تامین، می‌تواند بر سطح مشارکت بخش عمومی اثرگذار باشد.

وزارت ورزش و جوانان به عنوان متولی اصلی راهبری، سیاست‌گذاری و توسعه زیرساخت‌ها و فضاهای ورزشی در کشور به عنوان یکی از خدمات عمومی و اجتماعی حائز اهمیت، ضمن توجه و استفاده از ظرفیت‌های این شیوه تامین مالی پروژه‌های عمرانی و مبتنی بر تجربیات ایجاد شده تا کنون، مدلی چند سطحی از نحوه غربالگری و اولویت‌بندی پروژه‌های عمرانی جهت واگذاری به بخش خصوصی را تهیه و ملاک عمل خود قرار خواهد داد. شرح این مدل و جزئیات آن در ادامه به تفصیل بیان می‌گردد.

تشریح مدل

عوامل اثرگذار بر فرآیند مشارکت عمومی - خصوصی:

- عوامل بازدارنده مرتبط با سطح کلان
- عوامل پیش‌برنده و بازدارنده محیط کسب و کار
- عوامل درون دستگاہی

شاخص‌ها و سطوح:

شاخص‌های اولویت‌بندی و غربالگری پروژه‌ها در ۷ گروه اصلی شامل گروه‌بندی کلی (سازمان برنامه و بودجه)، مکان پروژه، وضعیت مالکیت، توجیه‌پذیری، حجم سرمایه‌گذاری، وضعیت کاربری، روش تامین مالی و ۲۵ شاخص فرعی (مندرج در جدول شماره ۱ و نمودار شماره ۱) می‌باشد. کلیه شاخص‌های در نظر گرفته شده مبتنی بر تجربیات سالیان گذشته در نحوه واگذاری پروژه‌ها به بخش خصوصی می‌باشد. نحوه امتیازدهی:

در جدول شماره ۱ نحوه امتیازدهی شاخص‌ها بر اساس میزان اهمیت و مقیاس اثرگذاری نشان داده شده است. بدین ترتیب که برای هر یک از گروه‌ها به صورت مجزا امتیاز ۱۰۰ در نظر گرفته شده و هر یک از شاخص‌های فرعی سهمی از این امتیاز کلی را دارند. هر یک پروژه‌ها بر اساس این شاخص‌ها باید امتیازدهی شوند. در مرحله بعد برای ۷ گروه اصلی نیز وزنی در نظر گرفته شده که مجموع آنها نیز ۱۰۰ خواهد بود. امتیاز کسب شده در هر یک از گروه‌ها در این مرحله ضرب در وزن سطوح می‌گردد. در نهایت مجموع امتیاز کسب شده، وضعیت هر پروژه را نشان می‌دهد. پروژه‌هایی که بیشترین امتیاز را کسب کنند به ترتیب اولویت‌های واگذاری به بخش خصوصی از طریق مشارکت عمومی - خصوصی می‌باشند.

جدول ۱: شاخص‌ها و وزن‌های امتیازدهی مدل غربالگری پروژه‌ها

ردیف	شاخص‌ها	امتیاز	وزن سطوح
۱	طرح‌هایی که در سال ۹۸ خاتمه می‌یابند.	۲۰	۲۰
	طرح‌های اولویت‌دار مصوب سفرهای مقام معظم رهبری و سفرهای ریاست جمهوری	۱۰	
	طرح‌های قابل مشارکت و واگذاری	۲۵	
	طرح‌های تعمیر و تجهیز	۲۵	
	طرح‌های دارای پیمانکار و غیرقابل مشارکت و واگذاری که هزینه نگهداشت دارند	۱۰	
	طرح‌هایی که در سال ۹۸ اعتباری به آنها اختصاص نمی‌یابد	۱۰	
۷	مرکز استان	۷۰	۱۵
	مرکز شهرستان	۳۰	
۹	دارای سند	۹۵	۱۰
	دارای معارض	۵	
	بدون سند	۰	
۱۲	توجیه‌پذیری	۳۰	۲۰

ردیف	شاخص‌ها	امتیاز	وزن سطوح
۱۳	اقتصادی	۵۰	
۱۴	اجتماعی	۱۰	
۱۵	زیست محیطی	۱۰	
۱۶	بزرگ / بیش از ۲۰۰ میلیون ریال	۱۰	۲۰
۱۷	متوسط بین ۱۰۰ تا ۲۰۰ میلیون ریال	۳۰	
۱۸	کمتر از ۱۰۰ میلیون ریال	۶۰	
۱۹	حفظ کاربری ورزشی	۸۰	۵
۲۰	متنوع‌سازی کاربری	۲۰	
۲۱	سرمایه‌گذار	۶۰	۱۰
۲۲	بانک	۲۰	
۲۳	صندوق	۵	
۲۴	فروش	۵	
۲۵	انعقاد قرارداد با نهادهای عمومی غیر دولتی	۱۰	

۱۴- اولویت‌های اقدامات و عملیات

بخش ورزش

- ۱) مناسب سازی اماکن و فضاهای ورزشی موجود جهت بهره‌برداری جانبازان و معلولین و تکمیل اماکن ورزشی در حال ساخت با رعایت شرایط لازم برای حضور ورزشکاران جانباز و معلول
- ۲) فرهنگ‌سازی در زمینه توسعه ورزش همگانی جانبازان و معلولین از طریق «برگزاری دوره‌ها و کلاسهای آموزشی»، «راه اندازی ایستگاه‌های سلامت در شهرها و مراکز استان‌ها»، «اجرای طرح ورزش در منزل»، «برگزاری همایشها، جشنواره‌ها و مسابقات فرهنگی- ورزشی»، «برگزاری روز ملی پارالمپیک در سطح کشور»، «توسعه طراحی، تولید و توزیع تجهیزات ورزشی مورد نیاز ورزش جانبازان و معلولین» و «توسعه ورزش همگانی در مراکز آسایشگاهی»
- ۳) آماده‌سازی بسترهای حقوقی، فرهنگی و اجتماعی ورزش بانوان از طریق «ایمن‌سازی و سالم‌سازی فضاهای ورزشی خاص بانوان»، «استفاده بهینه از اماکن ورزشی موجود»، «علمی نمودن فرآیند استعدادیابی دختران و بانوان ورزشکار»، «ایجاد نظام سطح‌مند آموزش و تربیت مدرس»، «توسعه ارتباط و تعامل با مراکز آموزشی و پژوهشی ورزش بانوان»، «توسعه آموزش و پژوهش‌های کاربردی در ارتقاء بهره‌وری ورزش بانوان»، «توسعه مسابقات ورزشی بانوان با رعایت موازین اسلامی»، «بسترسازی جهت بهره‌گیری از پوشش مطلوب در ورزش بانوان» و «توسعه رشته‌ها و مواد مسابقات ورزشی ویژه بانوان»
- ۴) «تبلیغات فراگیر رسانه‌ای برای ترویج ورزش همگانی»، «برگزاری همایش‌های عمومی ورزش همگانی»، «برگزاری جشنواره‌های ورزش همگانی»، «برگزاری جشنواره‌ها و المپیادهای ورزش روستایی و عشایری»، «احیاء ورزش‌های سنتی، بومی و محلی»، «اصلاح نظام مدیریت ورزش همگانی»، «پیگیری اجرای ورزش صبحگاهی در مدارس، کارخانجات»، «پیگیری اجرای ورزش کارکنان دولت، کارگران»، «اجرای نمودن

تفاهم‌نامه همکاری با سازمان بسیج برای فعال نمودن پایگاه‌های بسیج در اجرای برنامه‌های متنوع ورزش همگانی در طول سال»، «بهره‌مندی از ظرفیت‌های سازمان بسیج در تبلیغات ورزش همگانی در مساجد، حسینیه‌ها و پایگاه‌ها»، «ساماندهی ورزش محلات با همکاری شهرداری‌ها» و «توسعه ورزش صبحگاهی، عصرگاهی و شامگاهی در موقعیت‌های مختلف شهری» با هدف ارتقاء سهم ورزش همگانی در سلامتی و کیفیت زندگی مردم

۵) توسعه ورزشهای باستانی و زورخانه‌ای از طریق «احیا و گسترش ورزشهای باستانی و زورخانه‌ای» و «حمایت از فدراسیون بین‌المللی ورزشهای زورخانه‌ای»

بخش جوانان

- ۱) «ارتقاء سطح دانش و مهارت‌های جوانان در حوزه ازدواج و خانواده جوانان در قالب آموزش‌های قبل، حین و پس از ازدواج» و «حمایت از ایجاد و توسعه مراکز مشاوره ازدواج و خانواده جوان» با هدف توانمندسازی جوانان در حوزه ازدواج با تأکید بر ازدواج بهنگام، آگاهانه، آسان و پایدار و تحکیم و تعالی نهاد خانواده جوان
- ۲) بهره‌مندی حداکثری و مطلوب جوانان از خدمات روانشناسان و مشاورین فعال در حوزه ازدواج و خانواده جوان از طریق توانمندسازی روانشناسان و مشاورین فعال در حوزه ازدواج و خانواده جوان
- ۳) فرهنگ سازی در حوزه ازدواج و خانواده جوان با تأکید بر آموزه‌های اسلامی و حفظ آداب و سنن ملی و تعمیق و تقویت باورهای دینی، ملی و قومی در حوزه ازدواج و نهاد خانواده در بین جوانان

بخش پنجم

جمع بندی و خلاصه

جمع بندی و خلاصه گزارش امور فرهنگ، گردشگری و ورزش

اعتبارات امور فرهنگ، گردشگری و ورزش در لایحه بودجه سال ۱۳۹۸ کل کشور از نظر نوع اعتبار و منبع تامین آن به شرح جدول زیر می باشد:

اعتبارات به میلیارد ریال

جمع کل	درآمد اختصاصی	منابع عمومی	
۷۴,۸۷۳	۱,۴۹۷	۷۳,۳۷۶	اعتبار هزینه‌ای
۲۶,۰۸۵	۳۹۰	۲۵,۶۹۵	اعتبار تملک دارایی‌های سرمایه‌ای
۱۰۰,۹۵۸	۱,۸۸۷	۹۹,۰۷۱	جمع

مطابق جدول فوق، ۷۴ درصد مجموع اعتبارات مربوط به اعتبارات هزینه‌ای و ۲۶ درصد مربوط به اعتبار تملک دارایی‌های سرمایه‌ای می باشد که ۹۸ درصد آن از محل منابع عمومی و ۲ درصد از محل درآمدهای اختصاصی دستگاه‌های اجرایی است. وضعیت اعتبارات هزینه‌ای امور فرهنگ، گردشگری و ورزش از محل منابع عمومی، در قوانین بودجه سال‌های ۱۳۹۵ تا ۱۳۹۷ و لایحه بودجه سال ۱۳۹۸ به شرح جدول زیر می باشد:

خلاصه اعتبارات هزینه‌ای امور فرهنگ، گردشگری و ورزش

اعتبارات به میلیارد ریال

عنوان	مصوب ۱۳۹۵	مصوب ۱۳۹۶	مصوب ۱۳۹۷	لایحه ۱۳۹۸	درصد رشد ۹۸ به ۹۷
دستگاه‌های امور فرهنگ، گردشگری و ورزش (اعتبارات جدول ۷)	۴۸,۱۲۰	۵۸,۰۵۸	۷۲,۵۱۰	۶۵,۲۹۳	-۹,۹۵
اعتبارات متفرقه	۷,۸۴۸	۱۱,۰۱۸۴	۱۶,۳۱۱	۸,۰۸۳	-۵۰,۴۴
جمع دستگاه‌های امور فرهنگ، گردشگری و ورزش و اعتبارات متفرقه	۵۶,۹۶۸	۶۹,۰۷۶	۸۸,۸۲۱	۷۳,۳۷۶	-۱۷,۳۹
جمع امور ده گانه از محل منابع عمومی ملی + ردیفهای متفرقه	۲۰,۶۲,۵۲۰	۲,۴۴۹,۹۶۹	۲,۸۳۳,۷۵۲	۳,۰۷۷,۱۴۹	۸,۵۹
نسبت جمع اعتبارات امور فرهنگی به جمع امور چهارگانه (دهگانه) از محل منابع عمومی ملی (امور چهارگانه (ده گانه + ردیفهای متفرقه)	۲,۷۱	۲,۸۳	۳,۱۳	۲,۳۸	

اطلاعات این جدول حاکی از رشد متوسط سالانه ۹ درصدی مجموع اعتبارات این امور در مقابل رشد متوسط سالانه ۱۶ درصدی امور دهگانه می باشد که عدم رشد متناسب با متوسط امور دهگانه برای این امور را نشان می دهد. این امر در سهم اعتبارات این امور از امور دهگانه با کاهش از ۲,۷۱ به ۲,۳۸ درصد نیز قابل مشاهده می باشد.

وضعیت اعتبارات تملک دارایی‌های سرمایه‌ای امور فرهنگ، گردشگری و ورزش از محل منابع عمومی، در قوانین بودجه سال‌های ۱۳۹۵ تا ۱۳۹۷ و لایحه بودجه سال ۱۳۹۸ به شرح جدول زیر است:

خلاصه اعتبارات تملک دارایی‌های سرمایه‌ای امور فرهنگ، گردشگری و ورزش

اعتبارات به میلیارد ریال

عنوان	مصوب ۱۳۹۵	مصوب ۱۳۹۶	مصوب ۱۳۹۷	لایحه ۱۳۹۸	درصد رشد ۹۸ به ۹۷
دستگاه‌های امور فرهنگ، گردشگری و ورزش (اعتبارات جدول ۷)	۱۹,۲۶۲	۱۹,۶۲۰	۱۳,۱۸۷	۱۴,۳۱۹	۸,۵۸
اعتبارات متفرقه	۶,۹۲۵	۹,۵۶۵	۹,۴۵۲	۱۱,۳۷۶	۲۰,۳۶
جمع دستگاه‌های امور فرهنگ، گردشگری و ورزش و اعتبارات متفرقه	۲۶,۱۸۷	۲۹,۱۸۵	۲۲,۶۳۹	۲۵,۶۹۵	۱۳,۵۰
جمع امور ده گانه از محل منابع عمومی ملی + ردیفهای متفرقه	۵۰,۴۸۰,۸	۵۶۶,۱۵۸	۵۰۳,۷۳۱	۵۰۱,۱۷۴	-۰,۵۱
نسبت جمع اعتبارات امور فرهنگی به جمع امور چهارگانه (دهگانه) از محل منابع عمومی ملی (امور چهارگانه (ده گانه + ردیفهای متفرقه)	۵,۱۸	۵,۱۵	۴,۴۹	۵,۱۳	

گرچه روند رشد اعتبارات تملک سرمایه‌ای این امور از ۱۳۹۵ به ۱۳۹۸ کاهش یافته است لیکن در سال ۱۳۹۸ نسبت به سال ماقبل آن از رشد برخوردار می‌باشد. سهم اعتبارات تملک سرمایه‌ای به امور دهگانه از ۴,۴۹ سال ۱۳۹۷ به سهم سال ۱۳۹۵ مجدداً نزدیک شده است و به ۵,۱۳ رسیده است. رشد اعتبارات متفرقه به این امر کمک کرده است.

بر اساس جداول فوق، وضعیت کل اعتبارات امور فرهنگ، گردشگری و ورزش از محل منابع عمومی، در قوانین بودجه سال‌های ۱۳۹۵ تا ۱۳۹۷ و لایحه بودجه سال ۱۳۹۸ در جدول زیر ارائه شده است:

خلاصه مجموع اعتبارات هزینه‌ای و تملک دارایی‌های سرمایه‌ای امور فرهنگ، گردشگری و ورزش

اعتبارات به میلیارد ریال

عنوان	مصوب ۱۳۹۵	مصوب ۱۳۹۶	مصوب ۱۳۹۷	لایحه ۱۳۹۸	درصد رشد ۹۸ به ۹۷
دستگاه‌های امور فرهنگ، گردشگری و ورزش (اعتبارات جدول ۷)	۶۷,۳۸۲	۷۷,۶۷۸	۸۵,۶۹۷	۷۹,۶۱۲	-۷,۱۰
اعتبارات متفرقه	۱۴,۷۷۳	۲۱,۷۳۸	۲۵,۷۶۳	۱۹,۴۵۹	-۲۴,۴۷
جمع دستگاه‌های امور فرهنگ، گردشگری و ورزش و اعتبارات متفرقه	۸۲,۱۵۵	۹۹,۴۱۶	۱۱۱,۴۶۰	۹۹,۰۷۱	-۱۱,۱۲
جمع امور ده گانه از محل منابع عمومی ملی + ردیفهای متفرقه	۲,۵۶۷,۳۲۸	۳,۰۱۶,۱۲۷	۳,۰۳۷,۴۸۳	۳,۵۷۸,۳۳۳	۷,۲۲
نسبت جمع اعتبارات امور فرهنگی به جمع امور چهارگانه (دهگانه) از محل منابع عمومی ملی (امور چهارگانه (ده گانه + ردیفهای متفرقه)	۳,۲۰	۳,۳۰	۳,۳۴	۲,۷۷	

بخش فرهنگ، گردشگری و ورزش را می‌توان در ۴ زیربخش «فرهنگ ایرانی اسلامی»، «میراث فرهنگی، صنایع دستی و گردشگری»، «رسانه» و «ورزش و تفریحات» طبقه‌بندی نمود که وضعیت مجموع اعتبارات زیربخش‌های ذکر شده (از محل منابع عمومی) در قوانین بودجه سال‌های ۱۳۹۶ تا ۱۳۹۷ و لایحه بودجه سال ۱۳۹۸ به شرح جدول زیر است:

اعتبارات هزینه‌ای و تملک دارایی‌های سرمایه‌ای امور فرهنگ، گردشگری و ورزش به تفکیک بخش

اعتبارات به میلیارد ریال

عنوان بخش	مصوب ۱۳۹۶	مصوب ۱۳۹۷	لایحه ۱۳۹۸	درصد رشد ۹۸ به ۹۷
اعتبارات هزینه‌ای				
بخش فرهنگ ایرانی اسلامی	۳۸.۶۲۰	۴۶.۳۲۹	۳۷.۸۵۶	-۱۸,۲۹
بخش میراث فرهنگی، صنایع‌دستی و گردشگری	۳.۱۸۷	۴.۲۵۱	۴.۳۰۸	۱,۳۴
بخش رسانه	۲۰.۰۲۲	۲۷.۲۳۹	۱۹.۴۲۸	-۲۸,۶۸
بخش ورزش و تفریحات	۷.۴۱۳	۱۱.۰۰۲	۱۱.۷۸۴	۷,۱۱
جمع اعتبارات هزینه‌ای	۶۹.۲۴۲	۸۸.۸۲۱	۷۳.۳۷۶	-۱۷,۳۹
اعتبارات تملک دارایی‌های سرمایه‌ای				
بخش فرهنگ ایرانی اسلامی	۱۱.۰۴۱	۶.۷۲۷	۶.۴۷۴	-۳,۷۶
بخش میراث فرهنگی، صنایع‌دستی و گردشگری	۵.۹۳۸	۵.۶۱۴	۶.۳۶۷	۱۳,۴۱
بخش رسانه	۲.۴۱۱	۱.۲۶۲	۱.۶۹۱	۳۳,۹۹
بخش ورزش و تفریحات	۹.۷۹۵	۹.۰۳۶	۱۱.۱۶۳	۲۳,۵۴
جمع اعتبارات تملک دارایی‌های سرمایه‌ای	۲۹.۱۸۵	۲۲.۶۳۹	۲۵.۶۹۵	۱۳,۵۰
مجموع	۹۸.۴۲۷	۱۱۱.۴۶۰	۹۹.۰۷۱	-۱۱,۱۲

اعتبارات امور فرهنگ، گردشگری و ورزش در لایحه ۱۳۹۸ کل کشور در قالب ۴ امور و ۱۶ فصل طبقه‌بندی شده است که خلاصه آن (به همراه اطلاعات قانون بودجه سال ۱۳۹۷ کل کشور) در جدول زیر ارائه شده که ۸۸ درصد آن در فصول مربوط به «امور فرهنگ، تربیت بدنی و گردشگری»، ۱۰/۴ درصد در فصول مربوط به «امور آموزش و پژوهش»، ۱/۲ درصد در فصول مربوط به «امور رفاه اجتماعی» و ۰/۴ درصد در فصول مربوط به «امور خدمات عمومی» منظور شده است. لازم به ذکر است اعتبارات جدول زیر، مربوط به اعتبارات دستگاه‌های اجرایی امور بدون احتساب اعتبارات متفرقه است.

طبقه‌بندی برنامه‌های اعتبارات امور فرهنگ، گردشگری و ورزش در قانون بودجه سال ۱۳۹۷ و لایحه بودجه سال ۱۳۹۸ کل کشور اعتبارات به میلیارد ریال

درصد رشد	لایحه ۱۳۹۸			مصوب ۱۳۹۷			فصل	امور
	جمع	تملك	هزینه‌ای	جمع	تملك	هزینه‌ای		
-۲	۳۱۶	۷۹	۲۳۷	۳۲۲	۴۶	۲۷۶	فصل اداره امور عمومی	امور خدمات عمومی
-۲	۳۱۶	۷۹	۲۳۷	۳۲۲	۴۶	۲۷۶	جمع	
-۴۹	۱۰،۴۹۲	۱،۲۰۵	۹،۲۸۷	۲۰،۵۰۸	۱،۱۹۳	۱۹،۳۱۵	فصل دین و مذهب	امور فرهنگ، تربیت بدنی و گردشگری
۲	۹،۳۱۰	۴،۹۷۹	۴،۳۳۱	۹،۰۹۴	۴،۸۰۵	۴،۲۹۰	فصل ورزش و تفریحات	
-۵	۱۸،۲۵۴	۲،۳۴۱	۱۵،۹۱۲	۱۹،۱۲۹	۲،۴۳۷	۱۶،۶۹۲	فصل فرهنگ و هنر	
۱۶	۴،۵۸۹	۳،۱۳۴	۱،۴۵۵	۳،۹۶۹	۲،۶۳۹	۱،۳۲۹	فصل میراث فرهنگی	
۵	۲۳،۰۰۶	۱،۵۱۱	۲۱،۴۹۵	۲۱،۸۲۴	۱،۲۶۲	۲۰،۵۶۲	فصل رسانه	
۱۸	۱،۷۸۳	۹۳۲	۸۵۱	۱،۵۰۸	۶۵۷	۸۵۱	فصل گردشگری	
۰	۷۲۶	۹۰	۶۳۶	۷۲۹	۱۰۰	۶۲۹	فصل صنایع دستی	
-۱۳	۱،۹۰۶	۱۴	۱،۸۹۲	۲،۲۰۳	۱۴	۲،۱۸۹	فصل تحقیق و توسعه در امور فرهنگ، تربیت بدنی و گردشگری	
-۱۱	۷۰،۰۶۵	۱۴،۲۰۵	۵۵،۸۶۰	۷۸،۹۶۵	۱۳،۱۰۷	۶۵،۸۵۷	جمع	
-۷	۱۹۴	۰	۱۹۴	۲۰۸	۰	۲۰۸	فصل آموزش فنی و حرفه‌ای و مهارت آموزی	
۸۷	۷،۱۰۶	۳	۷،۱۰۲	۳،۷۹۳	۳	۳،۷۹۰	فصل آموزش عالی	
-۴۶	۴۹۲	۱	۴۹۱	۹۱۸	۱	۹۱۷	فصل پژوهش‌های پایه	
-۱۴	۴۶۸	۳۰	۴۳۸	۵۴۴	۳۰	۵۱۴	فصل پژوهش‌های توسعه‌ای	
۲۷	۰،۲۰	۰،۲۰	۰	۰،۱۶	۰،۱۶	۰	فصل تحقیق و توسعه در امور آموزش و پژوهش	
۵۱	۸،۲۶۱	۳۵	۸،۲۲۶	۵،۴۶۳	۳۴	۵،۴۲۹	جمع	
۳	۹۵۴	۰	۹۵۴	۹۳۰	۰	۹۳۰	فصل بیمه‌های اجتماعی	امور رفاه اجتماعی
-۶	۱۶	۰	۱۶	۱۷	۰	۱۷	فصل حمایتی	
۲	۹۷۰	۰	۹۷۰	۹۴۷	۰	۹۴۷	جمع	
-۷	۷۹،۶۱۲	۱۴،۳۱۹	۶۵،۲۹۳	۸۵،۶۹۶	۱۳،۱۸۷	۷۲،۵۱۰	مجموع	

لازم به ذکر است بخشی از افزایش اعتبار فصل آموزش عالی (امور آموزش و پژوهش) و کاهش فصل دین و مذهب (امور فرهنگ، تربیت بدنی و گردشگری) مربوط به تغییر طبقه‌بندی اعتبار برنامه‌های آموزشی حوزه‌های علمیه (شورای عالی حوزه های علمیه، شورای برنامه ریزی مدیریت حوزه های علمیه خراسان و شورای سیاستگذاری حوزه های علمیه خاوران) و انتقال آن از فصل دین و مذهب به فصل آموزش عالی می‌باشد.

بررسی بودجه پژوهش، فناوری و اقتصاد دانش بنیان بر مبنای ارزیابی لایحه

بودجه سال ۱۳۹۸

فریبا فهیم‌یحیائی، رخساره کاظم، زینب اولادی، پروین گودرزی، آرزو شرکاء، زینب مهرجو و آقای رضا بختیاری، مریم دارستانی فراهانی

۱- مقدمه

امروزه، نقش تعیین کننده پژوهش و فناوری در رشد و توسعه کشورها و رابطه بسیار نزدیک توسعه اقتصادی با ظرفیت یک کشور در بدست آوردن، خلق، جذب، اشاعه و استفاده از فناوری به یک باور عمومی تبدیل شده است. از این روست که اکثر کشورها و به ویژه کشورهای در حال توسعه مبالغ متنابهی به زیرساخت‌های مرتبط با پژوهش و فناوری اختصاص می‌دهند تا بتوانند نوآوری‌های علمی و فنی را به تولید اقتصادی تبدیل نمایند. از این رهگذر اقتصاد آنان نیز به اقتصاد دانش بنیان تبدیل می‌شود، اقتصادی که براساس تولید، توزیع و مصرف دانش و اطلاعات قرار دارد.

نظر به اهمیت مباحث مربوط به پژوهش، فناوری و اقتصاد دانش بنیان، در این گزارش تلاش گردیده موارد مربوط به این مقولات (مرتبط با امور آموزش عالی، تحقیقات) در لایحه بودجه سال ۱۳۹۸ مورد کنکاش قرار گیرد.

در این گزارش وضعیت بخش در مهمترین اسناد بالادستی به لحاظ جهت‌گیری‌ها، راهبردها و سیاست‌ها، مورد بررسی قرار گرفته، چالش‌های اساسی به تفکیک‌های اصلی بررسی شده و راهکارهایی نیز متناسب با تفکیک‌های صورت گرفته ارائه شده است.

بررسی مهمترین شاخص‌های عملکردی بخش طی دوره ۱۳۹۲ تا ۱۳۹۷ از دیگر موضوعات گزارش است. و نیز مجموع اعتبارات پژوهش و فناوری در لایحه بودجه سال ۱۳۹۸ که احصاء و ارائه شده است. همچنین تبصره‌های مربوطه در لایحه بودجه سال ۱۳۹۸ و انطباق آن‌ها با احکام قانونی برنامه ششم توسعه مورد تحلیل قرار گرفته است.

قسمت انتهایی گزارش به بررسی تفصیلی اعتبارات پژوهش و فناوری ذیل امور آموزش عالی، تحقیقات و فناوری اختصاص یافته است.

۲- وضعیت بخشی در اسناد بالادستی به لحاظ جهت‌گیری‌ها، راهبردها و سیاست‌ها

۲-۱- سیاست‌های کلی علم و فناوری، ابلاغی مقام معظم رهبری^[۱]

در سیاست‌های کلی ابلاغی علم و فناوری جهاد مستمر علمی، بهینه‌سازی عملکرد و ساختار نظام آموزشی و تحقیقاتی کشور، حاکمیت مبانی، ارزش‌ها، اخلاق و موازین اسلامی، تقویت عزم ملی و افزایش درک اجتماعی نسبت به اهمیت توسعه علم و فناوری، ایجاد تحول در ارتباط میان نظام آموزش عالی، تحقیقات و فناوری با سایر بخش‌ها و گسترش همکاری و تعامل با سایر کشورها و مراکز علمی و فنی معتبر جهانی مورد تاکید قرار گرفته است.

در سیاست‌های مزبور برای سال ۱۴۰۴ دو هدف کمی نیز منظور شده است: (۱) افزایش بودجه تحقق و پژوهش به حداقل ۴ درصد تولید ناخالص داخلی و (۲) افزایش سهم تولید محصولات و خدمات مبتنی بر دانش پیشرفته و فناوری داخلی در GDP به ۵۰ درصد. در واقع در کنار افزایش منابع، به بروندادهای فعالیت‌ها نیز تاکید شده است.

۲-۲- احکام دائمی برنامه‌های توسعه کشور^[۲]

مهم‌ترین جهت‌گیری احکام دائمی برنامه‌های توسعه کشور در زمینه پژوهش و فناوری، تسهیل هزینه‌کرد اعتبارات و مدیریت بخش از طریق معافیت از رعایت قوانین و مقررات عمومی حاکم بر دستگاه‌های دولتی (ماده ۱) بوده است. تشکیل شرکت‌های خصوصی دانش‌بنیان توسط اعضای هیات علمی (تبصره ۷ ماده ۱) و افزوده شدن معاون علمی و فناوری رئیس‌جمهور به اعضای شورای اقتصاد در راستای شتاب‌دهی به اقتصاد دانش‌بنیان (تبصره ماده ۵۱) از دیگر جهت‌گیری‌های حمایتی این احکام است.

۲-۳- برنامه ششم توسعه جمهوری اسلامی ایران^[۳]

جهت‌گیری‌های اصلی برنامه ششم توسعه در زمینه پژوهش و فناوری عمدتاً در راستای انسجام بخشی و ساماندهی نظام حاکم بر فعالیت‌های پژوهش و فناوری کشور، توجه و تقویت بخش تقاضای پژوهش و فناوری و تقویت زیرساخت‌های اصلی و ضروری بخش بوده است.

اهداف و راهبردهای تعیین شده برای بخش براساس سند برنامه^[۴] به شرح جدول ۱۱ است:

جدول ۱: اهداف کلی و راهبردها در برنامه ششم بخش علم و فناوری

ردیف	اهداف کلی	راهبردهای دستیابی به هدف کلی
۱	انجام در نظام سیاست‌گذاری، راهبری و ارزیابی عملکرد حوزه علم، فناوری و نوآوری و افزایش هماهنگی بین نهادهای متولی بخش	<ul style="list-style-type: none"> - بهینه‌سازی عملکرد و ساختار نظام سیاست‌گذاری، راهبری و ارزیابی عملکرد علم، فناوری و نوآوری و افزایش هماهنگی بین نهادهای متولی بخش
۲	حمایت و تقویت پژوهش و فناوری و توسعه بخش‌های دولتی و غیردولتی و حمایت از انتشار دستاوردهای پژوهشی و فناورانه جهت رفع نیازهای جامعه با رویکرد تعمیق کیفیت.	<ul style="list-style-type: none"> - جلوگیری از افت شتاب تولید علم و ارتقاء فعالیت‌های تحقیق و توسعه - دستیابی به فناوری برای تحقق اهداف اقتصاد مقاومتی و سند چشم‌انداز - جهاد مستمر علمی با هدف کسب مرجعیت علمی و فناوری در منطقه - ایجاد تحول در ارتباط میان نظام آموزش عالی، تحقیقات و فناوری با سایر بخش‌ها - توسعه علوم پایه و تحقیقات بنیادی، نظریه‌پردازی و نوآوری در چارچوب سیاست‌های کلی علم و فناوری و نقشه جامع علمی کشور - توسعه تعاملات علمی بین‌المللی با کشورهای هدف
۳	افزایش حجم منابع مالی تحقیق، توسعه، فناوری و نوآوری در کشور و ارتقاء اثربخشی آن	<ul style="list-style-type: none"> - توسعه نظام جامع تأمین مالی علم و فناوری - تأمین شرایط و فعال‌سازی کلیه امکانات و منابع مالی و سرمایه‌های انسانی و علمی کشور
۴	ساماندهی نظام ملی نوآوری به منظور پیشسازی اقتصاد دانش بنیان	<ul style="list-style-type: none"> - پیشسازی اقتصاد دانش بنیان و افزایش سهم تولید و صادرات محصولات و خدمات دانش بنیان - تحریک تقاضای تولید و شکل‌دهی به بازار محصولات دانش بنیان و فناورانه اعم از خریدهای دولتی و عمومی و خصوصی و تقاضای ناشی از طرح‌های عمرانی و توسعه‌ای و ملی با رویکرد صادرات محور - جهت دهی به سرمایه‌گذاری خارجی به منظور ارتقای توانمندی فناورانه داخلی - اولویت‌دادن به دیپلماسی اقتصادی با هدف توسعه سرمایه‌گذاری خارجی، ورود به بازارهای جهانی و دستیابی به فناوری برای تحقق اهداف اقتصاد مقاومتی و سند چشم‌انداز - تجاری‌سازی پژوهش و نوآوری - گسترش همکاری و تعامل فعال، سازنده و الهام‌بخش در حوزه علم و فناوری با سایر کشورها و مراکز علمی و فنی معتبر منطقه‌ای و جهانی به‌ویژه جهان اسلام و توسعه تجارت و صادرات محصولات دانش بنیان

اهداف کلی	راهبردهای دستیابی به هدف کلی	ردیف
تقویت زیرساخت‌ها و نظامات پشتیبان پژوهش و فناوری	<ul style="list-style-type: none"> - ساماندهی نظام ملی آمار و اطلاعات علمی، پژوهشی و فناوری جامع و کارآمد - توسعه و تجهیز آزمایشگاه‌های مرجع - گسترش نظامات پشتیبان مراکز پژوهشی، پارک‌ها و مراکز رشد علم و فناوری 	۵
افزایش درک اجتماعی نسبت به اهمیت توسعه علم و فناوری	<ul style="list-style-type: none"> - ارتقاء فرهنگ عمومی در راستای تقویت پژوهش و فناوری و مردمی‌سازی آن - توسعه کمی و کیفی منابع انسانی پژوهش و فناوری و توجه بیشتر به جایگاه مادی و معنوی نخبگان و پژوهشگران - فرهنگ‌سازی و ارتقاء توانمندی‌های کارآفرینانه در فارغ‌التحصیلان دانشگاهی و نخبگان کشور 	۶

اصلی‌ترین سیاست‌های تعیین شده برای پژوهش و فناوری مندرج در سیاست‌های کلی برنامه ششم توسعه شامل موارد ذیل است:

۲-۴- سیاست‌های تعیین شده امور علم، فناوری و نوآوری توسط رهبر معظم انقلاب در برنامه ششم [۱۵]

- دستیابی به رتبه‌ی اول منطقه در علم و فناوری و تثبیت آن با اهتمام به تحقق سیاست‌های کلی علم و فناوری.
- توسعه‌ی علوم پایه و تحقیقات بنیادی، نظریه‌پردازی و نوآوری در چارچوب سیاست‌های کلی علم و فناوری و نقشه‌ی جامع علمی کشور.
- ساماندهی نظام ملی آمار و اطلاعات علمی، پژوهشی و فناوری جامع و کارآمد.
- گسترش همکاری و تعامل فعال، سازنده و الهام‌بخش در حوزه‌ی علم و فناوری با سایر کشورها و مراکز علمی و فنی معتبر منطقه‌ای و جهانی به‌ویژه جهان اسلام و توسعه‌ی تجارت و صادرات محصولات دانش‌بنیان.
- توسعه و ساماندهی نظام ملی نوآوری و حمایت از پژوهش‌های مسأله‌محور و تجاری‌سازی پژوهش و نوآوری، و توسعه‌ی نظام جامع تأمین مالی در جهت پاسخ به نیاز اقتصاد دانش‌بنیان.

۲-۵- برنامه دولت دوازدهم [۱۶]

در برنامه کاری دولت چهارم به تفکیک برای حوزه‌های پژوهش، فناوری و نوآوری برنامه‌های اجرایی مشخص تدوین شده است که اهم آنها به شرح زیر است:

• حوزه پژوهش: ابرپژوهش‌ها برای پاسخ به ابرچالش‌ها

کشور دارای برخی ابرچالش‌هاست که پاسخگویی به آنها نیازمند پژوهش‌های بزرگ یا ابرپژوهش‌هاست. این ابرپژوهش‌ها با سیاست‌های زیر دنبال می‌شوند:

- ۱- ایجاد چارچوبی (پلتفرمی) به منظور تعریف پروژه‌های بزرگ پژوهشی در کشور

۲- ارتقاء زیرساخت پژوهشی کشور و ادغام، شبکه‌سازی و خوشه‌سازی آزمایشگاه‌ها و کارگاه‌ها و ایجاد شبکه‌های ملی آزمایشگاهی،

۳- تولید دانش نوین و پیشروی قابل عرضه در سطح جهان؛ برآمده از چالش‌های بومی، راه‌حل‌های بومی و تجربیات بومی،

• حوزه فناوری: بنگاه‌های بزرگ پیشران توسعه فناوری و نوآوری

مشکلات اقتصادی کشور عمدتاً با ارجاع به مشکل تامین مالی یا محیط کسب و کار تبیین می‌شوند و کمتر به جنبه عقب‌ماندگی فناورانه توجه می‌شود. عقب‌ماندگی فناورانه نیز باید جبران شود.

نفوذ فناوری در اقتصاد از طریق:

- اتخاذ بسته‌های تشویقی «تحقیق و توسعه بنگاهی» به منظور توسعه نوآوری و تجاری‌سازی،
- توسعه جذب و خرید شرکت‌های نوپای نوآور توسط بنگاه‌های بزرگ،
- توسعه همکاری بنگاه‌های بزرگ ملی (قهرمانان ملی) با شرکت‌های پیشروی جهانی در حوزه تحقیق و توسعه با حمایت‌ها و الزامات دولتی،

توسعه زیرساخت‌های تامین مالی فناوری و نوآوری از طریق ابزارهای زیر:

- عرضه سهام شرکت‌های نوپای دانش‌بنیان و فناوربنیان
- سرمایه‌گذاری جسورانه (VC: Venture Capital) با تأکید بر سرمایه‌گذاری جسورانه شرکتی (CVC) صندوق‌های تخصصی،
- توسعه سازوکارهای جمع‌سپاری (Crowdfunding)
- ارتقاء وضعیت تنظیم‌گیری صندوق‌های سرمایه‌گذاری جسورانه، جمع‌سپاری و حمایت از پژوهش و فناوری
- توازن میان توسعه فناوری با توسعه بهره‌برداری در میان شرکت‌های بزرگ دولتی و بنگاه‌های بزرگ وابسته به نهادهای عمومی غیردولتی و افزایش نقش سازمان‌های توسعه‌ای در حوزه تولید و توسعه فناوری و نوآوری

• حوزه نوآوری: تسهیل و نهادسازی نوآوری

نوآوری برای آن‌که به ظرفیت اقتصادی تبدیل شود نیازمند تسهیل و حمایت است. دولت دوازدهم مسیر تسهیل را با رویه‌های زیر دنبال می‌کند.

- ۱- تسهیل مسیر رشد و بلوغ شرکت‌های کارآفرینی و نوآور و حمایت مرحله‌ای از آنها به منظور تبدیل از یک شرکت نوپا به یک بنگاه اقتصادی بالغ،
- ۲- افزایش ظرفیت پذیرش اجتماعی نوآوری در کشور به عنوان اصلی‌ترین مولفه «اکوسیستم نوآوری» و زمینه‌سازی برای شکل‌گیری جامعه دانش‌بنیان.

• همکاری‌های بین‌المللی

دولت یازدهم بر سیاست تعامل سازنده تأکید داشته و یکی از ستون‌های تعامل سازنده، همکاری‌های بین‌المللی فنی و علمی است. این سیاست در عرصه علم و فناوری نیز همچون سایر عرصه‌ها در دولت دوازدهم تداوم خواهد داشت.

• بازآرایی و بهبود ساختار حکمرانی نظام علم، فناوری و نوآوری کشور

تجربه تاریخی توسعه در ایران نشان می‌دهد بهترین نیروهای انسانی و بیشترین منابع وقتی در ساختار سازمانی و نهادی ناکارآمد قرار گرفته‌اند نتایج مطلوب به بار نیامده است. ساختار حکمرانی نظام علم، فناوری و نوآوری کشور نیز با همین نقیصه روبه‌روست و ضرورت دارد بازآرایی شود.

• برنامه‌های حوزه علم و فناوری

سیاست‌های تشریح شده در حوزه علم و فناوری براساس برنامه‌هایی که در ادامه تشریح شده عملیاتی خواهد شد.

• تغییر ساختار نظام علم، فناوری و نوآوری کشور

تغییر ساختار نظام علم، فناوری و نوآوری کشور و کارآمدسازی آن مستلزم انجام اقدامات زیر است:

- ۱- اصلاح ساختار رسمی و تفکیک وظایف میان معاونت علمی و فناوری ریاست جمهوری، وزارت علوم، تحقیقات و فناوری، شورای عالی علوم، تحقیقات و فناوری، شورای عالی انقلاب فرهنگی، بنیاد نخبگان، وزارت بهداشت درمان و آموزش پزشکی، وزارت صنعت، معدن و تجارت و تدوین لایحه مرتبط مورد نیاز.
- ۲- تمرکز نوآوری و تجاری‌سازی در یک نهاد.
- ۳- یکپارچگی در نظام آموزشی و تدوین لایحه مرتبط مورد نیاز.
- ۴- تمرکز در سیاستگذاری علم، فناوری و نوآوری در یک نهاد مستقل.
- ۵- تدوین لایحه سازمان‌های تنظیم‌گر در حوزه‌های فناوری و نوآوری.
- ۶- تدوین لایحه شفافیت و افشاء اطلاعات و نتایج پروژه‌های تحقیقاتی و پایان‌نامه‌ها و رساله‌های دانشگاه‌های دولتی که با هزینه دولتی تامین مالی شده‌اند به صورت آزاد و با رعایت ملاحظات امنیتی.

• توسعه سازوکارهای تأمین مالی پژوهش و فناوری

تأمین مالی کارآمد، شفاف و اثربخش فعالیت‌های پژوهش و فناوری مستلزم انجام اقدامات زیر است تا بنیان نهادی مناسبی برای توسعه این بخش ایجاد شود:

- ۱- تدوین لایحه‌های جمع‌سپاری، سرمایه‌گذاری جسورانه و عرضه سهام شرکت‌های نوآور و دانش‌بنیان.
- ۲- بازتعریف ماموریت‌های «صندوق نوآوری و شکوفایی» به عنوان راهبر نظام تأمین مالی زیست‌بوم نوآوری و نهاد تنظیم‌گر تأمین مالی توسعه فناوری و صندوق‌های دولتی و خصوصی در حوزه پژوهش و فناوری.
- ۳- تغییر رویکرد دولت از حمایت مستقیم و مالی به حمایت‌های غیرمستقیم و غیرمالی.

• حمایت از شرکت‌های کارآفرینی

- معافیت مالیاتی برای مدت دو سال به شرط درآمد کمتر از یک میلیارد ریال در سال،
- الزام به تخصیص ۲۵ درصد از سود به سرمایه شرکت،

- تعهد دولت به پرداخت بیمه کارکنان در سطح مشخص سه نفر برای یکسال به شرط تداوم آن در سال دوم توسط شرکت،
 - تبدیل شرکت به یک شرکت سهامی خاص یا مسوولیت محدود بعد از دو سال یا پس از درآمد بالاتر از یک میلیارد ریال،
- ۶-۲- **بخشنامه بودجه ۱۳۹۸** [۱۷]

براساس بخشنامه بودجه ۱۳۹۸، تثبیت اشتغال و کنترل نرخ بیکاری از اهداف محوری بودجه ۱۳۹۸ است. در راستای افزایش اشتغال برای گروه‌های خاص جامعه (جوانان، زنان، دانش‌آموختگان دانشگاهی، افراد تحت پوشش نهادهای حمایتی و ساکنین مناطق عدم برخوردار از اشتغال) سیاست‌های فعال بازار کار و تمرکز بر فعالیت‌های تولیدی اشتغال‌زا به ویژه توسعه گردشگری و خدمات، بازسازی بافت‌های ناکارآمد شهری و فعالیت‌های دانش‌بنیان مورد تأکید قرار گرفته است و مقرر شده است دولت برای استفاده از فرصت افزایش قدرت رقابت‌پذیری محصولات داخلی به حمایت از تولید و صادرات به ویژه در حوزه‌های دارای مزیت و ظرفیت و محصولات دانش‌بنیان و متکی بر فناوری‌های داخلی بپردازد.

۳- چالش‌های اساسی، تنگناها و مشکلات

چالش‌های اصلی بخش پژوهش و فناوری را می‌توان در چهار گروه کلی طبقه‌بندی نمود که چالش‌های مدیریت و ساماندهی، چالش‌های مالی و زیربنایی، چالش‌های بخش عرضه پژوهش و فناوری و چالش‌های بخش تقاضای پژوهش و فناوری را به شرح زیر دربر می‌گیرد:

۳-۱- چالش‌های ساختاری و مدیریتی

- نبود انسجام در سیاستگذاری و راهبری کلان علم و فناوری و وجود موازی‌کاری و ابهام در وظایف دستگاه‌های ذیربط
- نبود ثبات در مدیریت پژوهشی کشور
- نبود الگوی مدیریت علمی و پژوهشی مناسب در مراکز پژوهشی و فناوری
- نبود نظام ارزیابی اثربخشی سیاست‌های پژوهشی و توسعه فناوری
- ضعف فرهنگ کارآفرینی در دانشگاه‌ها و جامعه
- بروکراسی زاید حاکم بر تبادلات و ارتباطات خارجی پژوهشگران
- ضعف ارتباطات و تعاملات علمی و پژوهشی بین‌المللی و نگاه امنیتی به این ارتباطات
- نبود فرهنگ مراجعه به مراکز پژوهشی برای رفع معضلات

۳-۲- چالش‌های مالی و زیربنایی

- متنوع نبودن منابع مالی پژوهشی و فناوری
- تحقق نیافتن سهم سه درصدی پژوهش از تولید ناخالص داخلی طی دو برنامه اخیر توسعه
- کم بودن بودجه پژوهشی کشور متناسب با اهداف اقتصادی و اجتماعی
- کمبود سرمایه‌گذاری خطرپذیر برای تامین منابع مالی فعالیت‌های نوآورانه
- نقش پررنگ دولت در تامین منابع مالی توسعه فناوری و کمرنگ بودن نقش بخش خصوصی

- ضعف زیرساخت‌ها و نظامات پشتیبان پژوهش و فناوری
- ضعف نظام ضمانت و بیمه برای کاهش مخاطره نهادهای حامی فعالیت‌های تحقیق و توسعه فناوری و تجاری سازی و کارآفرینان
- ضعف نظام آماری و اطلاعاتی منسجم از وضعیت علم و فناوری و نوآوری کشور در بخش‌های دانشگاهی، پژوهشی و بنگاه‌های اقتصادی
- کمبود آزمایشگاه‌های مرجع و ضعف آزمایشگاه‌های مرجع موجود.
- فرسودگی تجهیزات و امکانات کلیدی موجود، عدم دسترسی ناشی از کمبود تامین مالی و تحریم به تجهیزات پیشرفته پژوهشی در کنار وجود ظرفیت‌های خالی و استفاده نشده آزمایشگاهی در برخی دانشگاه‌ها و مراکز پژوهشی

۳-۳- چالش‌های بخش عرضه پژوهش و فناوری

- پایین بودن نرخ رسوخ و انتقال (انتشار) فناوری و تجاری‌سازی پژوهش‌های به براساس نیازهای بازار و جامعه
- پایین بودن نقش‌آفرینی نهادهای عمومی غیردولتی و بخش خصوصی در حوزه پژوهش و توسعه فناوری
- ضعف نهادهای ارائه دهنده مشاوره تخصصی به بنگاه‌های نوپا
- نبود سازوکارهای لازم در بخش‌ها، سازمان‌ها و بنگاه‌های اقتصادی برای تشخیص توانایی‌های پژوهشی و بهره‌برداری از آنها و نیز شناسایی نیازمندی‌های پژوهشی و مدیریت آن
- تکمیل نبودن زنجیره نهادهای تخصصی و یا عدم ایفای نقش مناسب و مکفی آنها
- اثربخشی و بهره‌وری ناکافی فعالیت‌های نهادهای پژوهشی دولتی، مأموریت‌گرا نبودن دانشگاه‌ها و موسسات پژوهشی و ضعف مشتری‌گرایی و تقاضامحوری پژوهش
- ضعف در استفاده از پایان‌نامه‌های تحصیلات تکمیلی برای حل مسائل علمی و فناورانه کشور
- نبود اطلاع‌رسانی دقیق و کافی از فعالیت‌های تحقیقاتی و نوآوری‌های انجام شده در سطح ملی
- گسترش تقلبات علمی

۳-۴- چالش‌های بخش تقاضای پژوهش و فناوری

- نبود توجه کافی به طرف تقاضای علم و فناوری
- نبود تقاضای موثر بخش‌های تولیدی و اقتصادی و طرح‌های زیربنایی و بزرگ توسعه‌ای کشور برای محصولات دانش‌بنیان با کیفیت داخلی
- حمایت‌های غیرهوشمندانه از صنایع با فناوری پایین و متوسط و عدم رسوخ فناوری‌های پیشرفته در این‌گونه صنایع و عدم جهت‌دهی آنها به افزایش بهره‌وری با بهره‌گیری از ظرفیت‌های فناورانه و نوآورانه مراکز دانشگاهی و پژوهشی و شرکت‌های دانش‌بنیان
- استفاده بسیار پایین از ظرفیت سرمایه‌گذاری مستقیم خارجی و سرمایه‌های ایرانیان خارج از کشور در حوزه فناوری
- واردات بی‌رویه و عدم محافظت هوشمندانه از بازار محصولات دانش‌بنیان در مراحل اولیه تجاری‌سازی آنها

- نبود ارتباط و شبکه‌سازی بین بخش‌های قدرتمند اقتصادی و شرکت‌های دانش‌بنیان
- نبود مکانیزم‌های و مشوق‌های کافی برای انجام همکاری‌های فناورانه دانشگاه و صنعت

۴- راهکارهای پیشنهادی

با توجه به تنگناها و چالش‌های بخش و نیز وضع موجود آن که در ادامه بیان می‌شود، راهکارهای پیشنهادی در چهار گروه مدیریت و ساماندهی، مالی و زیربنایی، بخش عرضه پژوهش و فناوری و بخش تقاضای پژوهش و فناوری به شرح زیر پیشنهاد می‌شود:

۴-۱- راهکارهای مدیریت ساماندهی

- راهبری و متناسب‌سازی مراکز پژوهشی و فناوری از طریق ایجاد یک نظام ارزیابی و رتبه‌بندی و فراهم کردن سازوکار تشویقی و تنبیهی
- تربیت مدیران پژوهشی آگاه به تولید و همچنین مدیران تولیدی با نگاه نوآوری
- تدوین مأموریت مراکز پژوهش و فناوری و سرمایه‌گذاری‌ها در بخش‌های اقتصادی، صنعتی بر مبنای آمایش سرزمین
- بازنگری و اصلاح قوانین و مقررات حوزه‌های بانکی، مالیاتی، تامین اجتماعی و ... به منظور ایجاد ابزارهای اعمال سیاست‌های تشویقی و راهبری پژوهش، فناوری و نوآوری
- پشتیبانی و حمایت پایدار از تعاملات بین‌المللی مراکز پژوهش و فناوری
- سرمایه‌گذاری هدفمند حاکمیتی برای آینده علم
- توجه به ارتقای توانمندی‌های مدیران پژوهشی در خصوص مباحث تجاری‌سازی و کسب‌وکارهای دانش‌بنیان
- تغییر آیین‌نامه‌های ارتقاء اعضای هیات علمی به منظور استفاده موثر از منابع پژوهشی دانشگاه‌ها و جهت‌دهی بودجه‌های پژوهشی دانشگاه‌ها به سمت تجاری شدن
- اولویت‌بندی و انتخاب جهت‌دهی حمایت‌های پژوهشی به سمت نیازها و چالش‌های اساسی اجتماعی و اقتصادی ملی
- ایجاد سازوکارهای انتقال‌های نیازهای واقعی بخش‌های بازار (دولت، شرکت‌های بزرگ) به واحدهای پژوهش و فناوری کشور
- ایجاد مکانیزم گزینش فناوری در حوزه‌های اولویت‌دار (ملی/بنگاهی) با مداخله بخش تجاری در اولویت‌گذاری
- مأموریت‌دادن به نهادهای پژوهش و فناوری بخشی در جهت پیش‌بینی و تجمیع تقاضای بخش و تدوین برنامه‌های تعاملی با نهادهای پژوهشی و شرکت‌های دانش‌بنیان جهت تامین نیازها
- ایجاد نظام نظارت بر فعالیت‌ها در راستای فراهم کردن زمینه‌های ایجاد نظارت علمی و توسعه فرهنگ ارزیابی نتایج فعالیت‌های پژوهشی به کمک نهادهای علمی و مستقل غیردولتی.

۲-۴- راهکارهای مالی و زیربنایی

- رقابتی و مبتنی بر عملکرد شدن منابع تخصیص یافته به پژوهش در سطح مراکز علمی و اعضای هیات علمی
- تقویت صندوق‌های خطرپذیر و جهت‌دهی منابع بانک‌ها به سمت این صندوق‌ها
- مشخص شدن فناوری‌های توانمندساز کشور و اولویت آنها در تامین منابع
- کمک به ایجاد و توسعه شرکت‌های مشترک دانشگاهی و بخش خصوصی برای جذب منابع غیردولتی
- اتخاذ تمهیدات لازم برای اختصاص مبالغ مناسبی از محل صندوق توسعه ملی بابت نوسازی و تجهیز آزمایشگاه‌های پژوهشی و تخصصی دانشگاه‌ها و موسسات آموزش عالی و پژوهشی و فناوری دارای مجوز قانونی. مبلغ ارزی مذکور برای صندوق توسعه ملی بازگشت از منابع محسوب می‌شود.
- اخذ نیم درصد ارزش ریالی کالاهای وارداتی به منظور پژوهش و توسعه فناوری در همان حوزه از وارد کنندگان و نمایندگی‌های آنها و قرار گرفتن آن در اختیار دستگاه اجرایی ذیربط جهت تقویت تحقیق و توسعه و آموزش حرفه‌ای. مبالغ فوق از طریق سفارش به دانشگاه‌ها و مؤسسات آموزش عالی، پژوهشی و فناوری دارای مجوز و شرکت‌های دانش بنیان یا شرکت‌های فناور داخلی به مصرف می‌رسد. همچنین مصرف ۱۰٪ از حقوق ورودی محصولات دارای تولید داخل در جهت ارتقاء سطح فناوری و تحقیق و توسعه در بنگاه‌ها.
- اهرم کردن منابع تجاری‌سازی و تسهیلات سرمایه‌گذاری به صورت co-invest (مشارکت در سرمایه‌گذاری) و یا match fund (مشارکت منابع) با بخش خصوصی

۳-۴- راهکارهای بخش عرضه پژوهش و فناوری

- تسهیل استانداردهای حاکم بر محصولات فناورانه جهت نوآوری، تجاری‌سازی فناوری‌ها داخلی کشور
- تسهیل محیط کسب‌وکار برای شرکت‌های نوپا و استارت‌آپی و دانش‌بنیان (به‌ویژه تسهیل و کاهش فرایندهای ارزیابی مکرر، مشابه و موازی در وزارتخانه‌های علوم، بهداشت، معاونت علمی، صندوق‌ها و...)
- منوط نمودن تداوم شرایط انحصاری یا حمایت‌های تعرفه‌ای شرکت‌های داخلی که به تشخیص شورای رقابت از انحصار در بازار داخل برخوردارند، به ارتقاء توانمندی‌های نوآورانه، فناورانه و افزایش صادرات. ضروری است نحوه تداوم و یا کاهش شرایط انحصاری، متناسب با عملکردهای کیفی فناورانه و صادراتی شرکت‌ها و شرایط خاص بخش‌های مختلف صنعتی و خدماتی طی دستورالعملی تصویب و ابلاغ شود.
- فراهم نمودن شرایط لازم برای بخشودگی مالیاتی بخشی از سرمایه‌گذاری بخش غیردولتی که در ایجاد و توسعه پارک‌ها و مراکز رشد علم و فناوری و همچنین صناعی که در استقرار واحدهای تحقیق و توسعه و مهندسی در پارک‌های علم و فناوری سرمایه‌گذاری می‌کنند.

۴-۴- راهکارهای بخش تقاضای پژوهش و فناوری

- ایجاد سازوکارهای انتقال‌های نیازهای واقعی بخش‌های بازار (دولت، شرکت‌های بزرگ) به واحدهای پژوهش و فناوری کشور
- استفاده از ظرفیت بنگاه‌های بزرگ برای کاربست محصولات دانش‌بنیان و ورود آنها به بازار

- ارتقای استانداردهای بخشی و منوط کردن حمایت‌های دولت از صنایع به ارتقای فناوری و همکاری با نهادهای پژوهش و فناوری (به‌کارگیری راه‌حل‌های دانش‌بنیان جهت نوسازی و بازسازی صنایع)
- الزام «طرح‌ها و پروژه‌های بزرگ سرمایه‌گذاری و تملک دارایی سرمایه‌ای» که از محل بودجه عمومی یا از منابع داخلی شرکت‌های دولتی و یا از منابع خارجی تامین اعتبار می‌شوند به تهیه «پیوست فناوری و دانش فنی» با در نظر گرفتن مواردی نظیر «الگوی تأمین تجهیزات، کالا و خدمات دانش‌بنیان مورد نیاز» از طریق پیمانکاری عمومی و شرکت‌های دانش بنیان و فناور داخلی و «الگوی اکتساب توانمندی‌های فناورانه مورد نیاز» در اجرای طرح‌ها و پروژه‌های مذکور.
- اجرای موثر و مستمر نظام‌نامه پیوست فناوری با هدف ارتقای یادگیری فناورانه از طریق به‌کارگیری ظرفیت‌های پژوهشی داخلی در کنار انتقال فناوری از خارج از کشور
- تشویق و تقویت یادگیری و همکاری فناورانه در بنگاه‌های بزرگ از طریق؛ به‌رسمیت شناختن هزینه یادگیری در قراردادها و مشارکت‌های خارجی جهت مشارکت در فرایند انتقال تکنولوژی
- تقویت شیوه‌های تحریک تقاضا توسط دولت نظیر قراردادهای تضمین خرید در مقابل تضمین کیفیت و یا به‌کارگیری پروژه‌های پیشران برای ورود به زنجیره تامین بین‌المللی

۵- شاخص‌های عملکردی بخش طی دوره ۹۷-۱۳۹۲

عملکرد مهمترین متغیرهای کلیدی بخش علم و فناوری در سال ۱۳۹۲ و سال‌های بعد به شرح جدول ۲ است.

جدول ۲: متغیرهای کلیدی بخش، ۹۷-۱۳۹۲

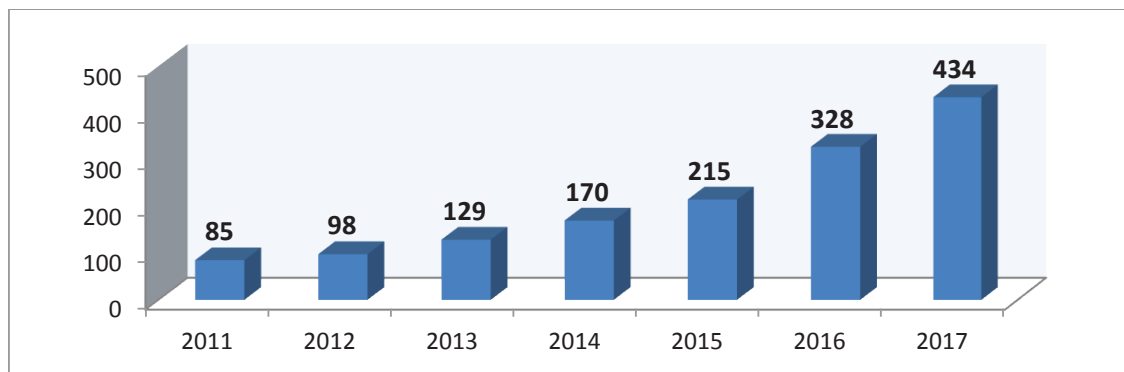
ردیف	عنوان متغیر / شاخص	واحد متعارف	سال ۱۳۹۲ (۲۰۱۳)	سال ۱۳۹۳ (۲۰۱۴)	سال ۱۳۹۴ (۲۰۱۵)	سال ۱۳۹۵ (۲۰۱۶)	سال ۱۳۹۶ (۲۰۱۷)	سال ۱۳۹۷ (۲۰۱۸)
۱	شاخص نوآوری	امتیاز	۲۷,۳	۲۶,۱	۲۸,۴	۳۰,۵	۳۲,۱	۳۳,۴
۲	رتبه جهانی شاخص نوآوری	رتبه	۱۱۳	۱۲۰	۱۰۶	۷۸	۷۵	۶۵
۳	رتبه شاخص کارایی نوآوری	رتبه	۱۰۷	۱۲۲	۱۰۳	۵۱	۱۶	۱۱
۴	رتبه جهانی تولید دانش	رتبه	۳۴	۴۰	۲۴	۲۶	۳۶	-
۵	شاخص دستیابی به فناوری اطلاعات و ارتباطات	امتیاز	۴۴,۷	۴۶,۸	۵۵,۳	۵۹,۷	۶۸	-
۶	رتبه جهانی دستیابی به فناوری اطلاعات و ارتباطات	رتبه	۷۲	۷۱	۷۱	۶۷	۶۲,۶	-
۷	تعداد شرکتهای تایید شده دانش بنیان	تعداد	۵۲	۱,۵۰۰	۲,۲۷۹	۳,۰۶۸	۳,۳۸۲	۳,۸۰۰
۸	ثبت اختراعات و اکتشافات در مراجع بین المللی	پتنت	۴۰	۲۹	۲۳۸	۱۰۰	۱۱۴	-
۹	تعداد کل مقالات ایرانیان نمایه شده در اسکوپوس	مقاله	۴۰,۳۰۲	۴۰,۸۱۳	۴۱,۳۶۲	۴۹,۵۷۲	۵۴,۰۰۰	-
۱۰	سهم بخش پژوهش از تولید ناخالص داخلی (مصوب)**	درصد	۰,۴۳	۰,۴	۰,۵۳	۰,۵۴	۰,۷۴	۰,۶۵

**محاسبه شده در امور آموزش عالی، تحقیقات و فناوری در ضمن رقم سال ۱۳۹۸ نیز معادل ۰,۵۳ است که در جدول ۵ درج شده است. منابع: به شرح ردیفهای ۸، ۹ و ۱۰ فهرست منابع

به غیر از مواردی که در جدول (۲) منعکس شده است، موارد زیر نیز در خصوص ارتقا و پیشبرد پژوهش و فناوری در کشور قابل تأمل است.

- ارتقای رتبه کشور از نظر تولید مقالات علمی (با نمایه ISI) از ۲۱ در سال ۲۰۱۴ به ۱۶ در سال ۲۰۱۷
- ارتقای رتبه شتاب علمی ایران در رشد تولید مقالات علمی در میان ۲۵ کشور برتر علمی دنیا از ۲۵ در ۲۰۱۳ به ۲ در سال ۲۰۱۶
- تعداد صندوقهای پژوهش و فناوری غیردولتی دارای مجوز در سال ۱۳۹۶ به ۳۴ صندوق افزایش یافته است. فعالیت این صندوقها نقش مؤثری در تأمین سرمایه خطرپذیر حوزه نوآوری و فناوری در حمایت از جوانان مستعد و صاحب ایده دارد.
- از لحاظ افزایش تعداد پارکها و مراکز رشد علم و فناوری نیز رشد قابل توجهی حاصل شده است به گونه‌ای که ۴۳ پارک و ۱۹۲ مرکز رشد علم و فناوری و ۲۵ مرکز نوآوری در کشور فعالیت می‌کنند.

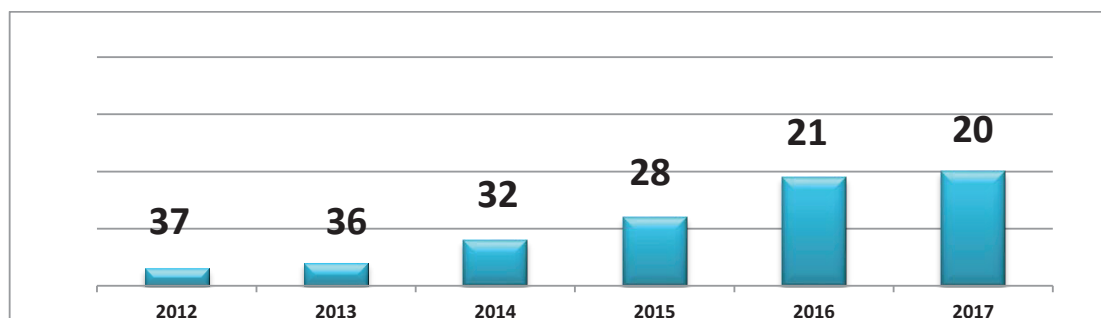
اطلاعات مستخرج از پایگاه شاخص‌های اساسی علم ISI نشان می‌دهد که تعداد مقالات برتر کشور در سال ۱۳۹۲ برابر با ۱۲۹ مورد بوده که با یک روند افزایشی مستمر در سال ۱۳۹۶ به ۴۳۴ مقاله رسیده است.



نمودار ۱: تعداد مقالات برتر کشور ج.ا. ایران

منبع: مرکز منطقه‌ای اطلاع‌رسانی علوم و فناوری، ماهنامه خبری-تحلیلی شماره ۳۴، مهر ۱۳۹۷

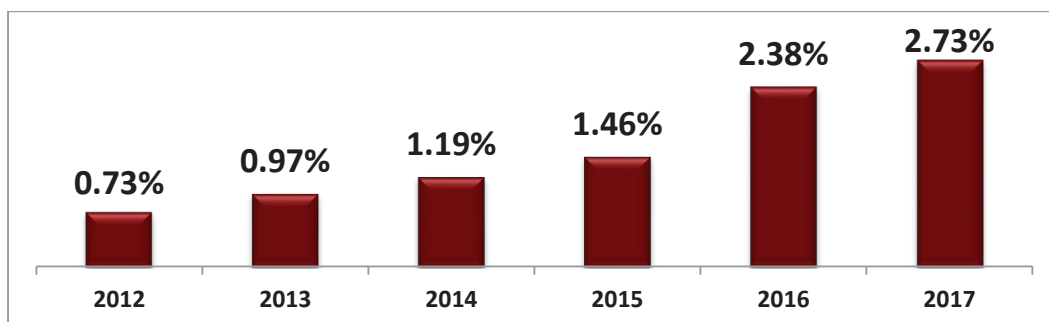
میزان افزایش رشد این مقالات در سال‌های اخیر نیز قابل توجه است. رتبه تولید علم برتر کشور در سال ۲۰۱۷ به ۲۰ رسیده است. این در حالیست که این رتبه ایران در این شاخص در سال ۲۰۱۲ برابر با ۳۷ بوده که نشان‌دهنده ارتقای ۱۷ پله‌ای کشور در سطح بین‌المللی است.



نمودار ۲: رتبه تولید علم برتر کشور-آی.اس.آی

منبع: مرکز منطقه‌ای اطلاع‌رسانی علوم و فناوری، ماهنامه خبری-تحلیلی شماره ۳۴، مهر ۱۳۹۷

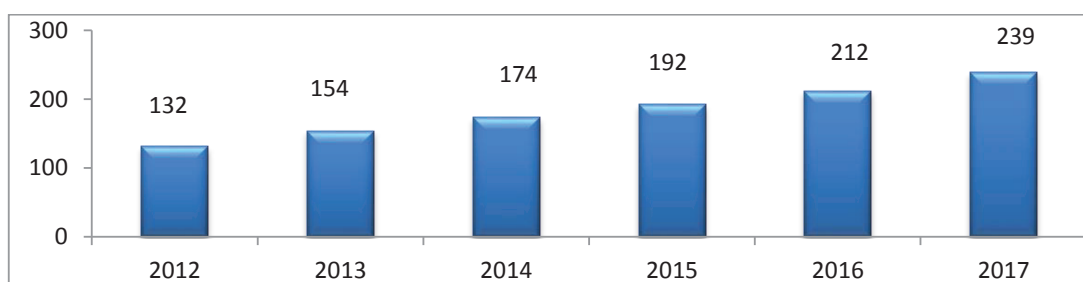
همچنین سهم تولید علم برتر کشور در سال ۲۰۱۷ نیز به ۲/۷۳ درصد رسیده، این سهم در سال ۲۰۱۲ معادل ۰/۷۳ درصد بوده است. باید در نظر داشت که سهم تولید علم کشور از کل تولید علم دنیا در سال ۲۰۱۷ نزدیک به ۱/۸۳ درصد است که در مقایسه با تولید علمی برتر کشور نوید خوبی برای ارتقای سهم کیفی علم کشور می‌باشد. تولید علم برتر دنیا شامل یک درصد از علمی می‌شود که بر مبنای شاخص تعداد استنادها مشخص می‌شود. یک درصد از علم دنیا ۱۸ درصد از استندهای دنیا را دریافت می‌کند.



نمودار ۳: سهم کشور از تولید علم برتر دنیا (به استناد پایگاه ISI)

منبع: مرکز منطقه‌ای اطلاع رسانی علوم و فناوری، ماهنامه خبری-تحلیلی شماره ۳۴، مهر ۱۳۹۷

از نظر تولید علم (تولید تعداد مقالات) در خاور میانه رتبه اول و در دنیا رتبه ۱۶ را کسب کرده‌ایم. به گزارش پایگاه استنادی کمیت تولید علم ایران در سال ۱۳۹۶ از مرز ۵۱ هزار مقاله فراتر رفته است. رتبه رشد تولید علم در ایران بر اساس پایگاه ISI از ۵/۲ درصد در سال ۱۳۹۲ به ۱۸ درصد افزایش یافته است. شاخص هیرش یا H-Index یکی از متغیرهای مهم در تعیین کیفیت تولید علم است و جهت ارزیابی عملکرد پژوهشگران، دانشگاه‌ها و کشورها استفاده می‌شود. شاخص هیرش به صورت همزمان کمیت با تعداد مقالات و نیز کیفیت آنها با توجه به میزان اثرگذاری آنها را بر اساس شاخص استنادهای دریافتی محاسبه می‌کند. اطلاعات مستخرج از پایگاه شاخص‌های اساسی علم (ESI-ISI) نشان می‌دهد که شاخص هیرش کشور در فاصله زمانی ۲۰۱۲ الی ۲۰۱۷ از ۱۳۲ به ۲۳۹ افزایش یافته که نشان‌دهنده توجه پژوهشگران کشور به کیفیت تولید علم به طور همزمان با کمیت آن است.



نمودار ۴: شاخص هیرش ایران

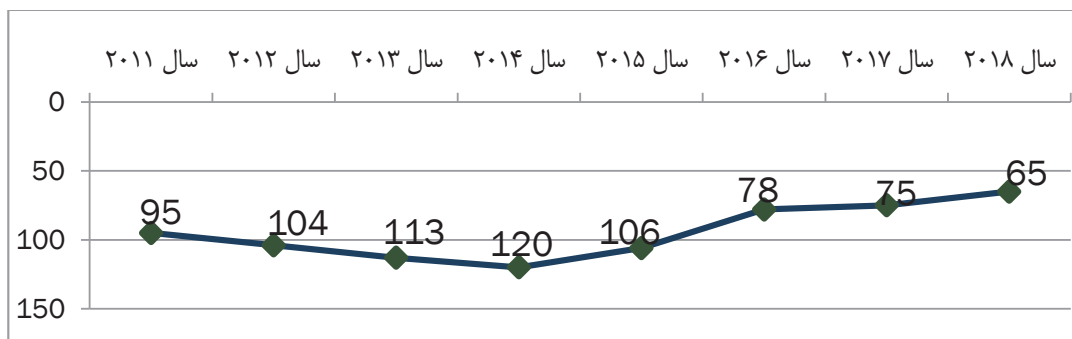
منبع: مرکز منطقه‌ای اطلاع رسانی علوم و فناوری، ماهنامه خبری-تحلیلی شماره ۲۸، فروردین ۱۳۹۷

- رتبه شاخص جهانی نوآوری (GII) ایران بر اساس آخرین گزارش منتشر شده سال ۲۰۱۸ معادل ۶۵ و امتیاز این شاخص ۳۳/۴۴ بوده است. بر اساس گزارش یادشده رتبه ایران در این سال با ۴۱ رتبه بهبود نسبت به سال ۲۰۱۵ و ۱۰ رتبه بهبود نسبت به سال ۲۰۱۷، به رتبه ۶۵ رسیده است.

جدول ۳، رتبه ج.ا.ایران در زیرشاخص‌های اصلی نوآوری جهانی طی سالهای ۲۰۱۱ تا ۲۰۱۸

سال	سال	سال	سال	سال	سال	سال	سال	شاخص‌های اصلی نوآوری جهانی
۲۰۱۸	۲۰۱۷	۲۰۱۶	۲۰۱۵	۲۰۱۴	۲۰۱۳	۲۰۱۲	۲۰۱۱	
۱۱۰	۱۰۶	۱۱۲	۱۲۶	۱۳۱	۱۳۲	۱۲۸	۱۱۴	نهادهای و موسسات
۴۵	۴۵	۴۸	۴۶	۴۶	۵۶	۵۴	۵۸	سرمایه انسانی و پژوهش
۸۷	۹۹	۹۱	۶۸	۸۱	۷۹	۸۸	۹۲	زیرساخت
۱۰۶	۱۱۲	۱۰۲	۱۳۹	۱۳۹	۱۳۳	۱۳۳	۱۱۷	پیچیدگی بازار
۱۰۸	۱۱۵	۱۱۱	۱۳۰	۱۳۶	۱۲۰	۴۹	۱۱۴	پیچیدگی کسب و کار
۴۱	۴۷	۶۵	۹۰	۱۱۳	۹۶	۷۳	۴۵	بروندادهای دانشی و فناورانه
۵۹	۶۵	۷۵	۱۱۶	۱۲۸	۱۲۷	۱۳۱	۱۰۰	بروندادهای خلاقانه
۶۵	۷۵	۷۸	۱۰۶	۱۲۰	۱۱۳	۱۰۴	۹۵	رتبه شاخص نوآوری

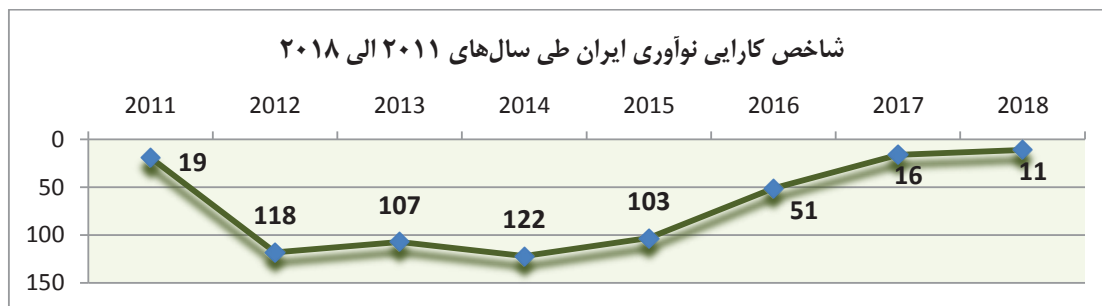
منبع: The Global Innovation Index Report ۲۰۱۱-۲۰۱۸



نمودار ۵: رتبه ایران در گزارش شاخص جهانی نوآوری GII

منبع: The Global Innovation Index Report ۲۰۱۱-۲۰۱۸

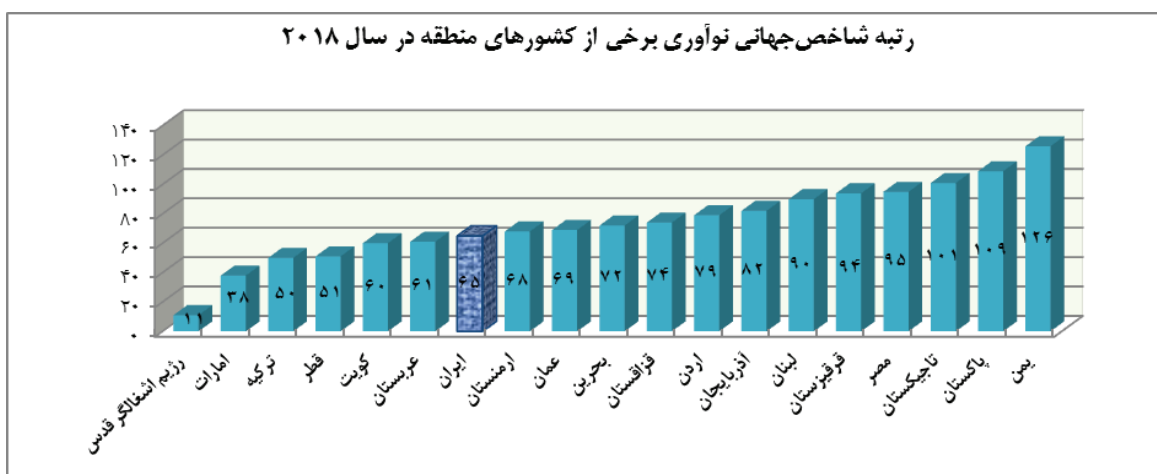
- رتبه ایران در شاخص کارایی نوآوری نسبت به سال گذشته ۵ پله بهبود یافته است. به این معنی که نظام ملی نوآوری ایران توانسته است با وجود ضعف‌های عدیده در ورودی‌ها، که خود شامل متغیرهای ورودی و نهادهای مورد نیاز برای تولید نوآوری از یک سو و شرایط محیطی از سوی دیگر می‌شود، خروجی به طور نسبی قابل قبولی از خود به جای گذارد.



نمودار ۶: شاخص کارایی نوآوری ایران طی سال‌های ۲۰۱۱ الی ۲۰۱۸

منبع: The Global Innovation Index Report ۲۰۱۱-۲۰۱۸

در رابطه با شاخص جهانی نوآوری در سال ۱۳۹۷ کشورهای عربستان، کویت، قطر، ترکیه، امارات و رژیم اشغالگر قدس جایگاه بهتری در مقایسه با ایران در منطقه داشته‌اند که نشان از پتانسیل مناسب این کشورها برای بهبود وضعیت خود در این شاخص در سال‌های آتی دارد. پس از ایران کشورهای ارمنستان، عمان، بحرین و قزاقستان در این رتبه‌بندی قرار گرفته‌اند.



نمودار ۷: رتبه شاخص جهانی نوآوری برخی از کشورهای منطقه در سال ۲۰۱۸

منبع: The Global Innovation Index Report ۲۰۱۱-۲۰۱۸

۶- اعتبارات پژوهش و فناوری در لایحه بودجه سال ۱۳۹۸^[۱]

۶-۱- کل اعتبارات

براساس لایحه بودجه سال ۱۳۹۸ اعتبارات تحقیقاتی از محل بودجه عمومی دولت در سال ۱۳۹۸ معادل ۱۱۷,۸۲۵ میلیارد ریال است. ۹۴/۳ درصد این اعتبارات (۱۱۱,۰۵۳ میلیارد ریال) مربوط به اعتبارات هزینه‌ای و ۵/۷ درصد (۶۷۷۲ میلیارد ریال) آن شامل اعتبارات تملک دارایی‌های سرمایه‌ای است.

نسبت اعتبارات تحقیقاتی از محل بودجه عمومی دولت به تولید ناخالص داخلی (GDP) معادل ۰,۴۶ درصد است و نسبت به بودجه عمومی دولت معادل ۲/۵ درصد است.

با احتساب اعتبارات تحقیقاتی شرکت‌ها، بانک‌ها و موسسات انتفاعی وابسته به دولت که معادل ۱۶,۸۴۱ میلیارد ریال در لایحه بودجه سال ۱۳۹۸ است، مجموع اعتبارات تحقیقاتی از محل بودجه کل کشور به ۱۳۴,۶۶۶ میلیارد ریال بالغ می‌شود. نسبت این اعتبارات به تولید ناخالص داخلی در حد ۰/۵۳ درصد و نسبت به بودجه کل کشور در حد ۰/۸ درصد است.

قابل ذکر است براساس اهداف کمی قانون برنامه ششم توسعه (ماده ۶۶) سهم اعتبارات پژوهشی و فناوری بخش دولتی از GDP می‌بایست به ۱/۲۳ درصد در سال ۱۳۹۸ برسد. این در حالی است که شاخص فوق، حتی در صورت تخصیص صددرصد اعتبارات مصوب نیز، معادل ۰/۷ درصد کمتر از هدف‌گذاری برنامه است.

توزیع اعتبارات تحقیقاتی از محل بودجه کل کشور به اعتبارات هزینه‌ای و تملک در سال ۱۳۹۸ به ترتیب ۹۵ درصد و ۵ درصد است. سهم اندک اعتبارات تحقیقاتی تملک دارایی‌های سرمایه‌ای نشان‌دهنده توجه اندک به زیرساخت‌های تحقیقاتی و تامین فضاها و تجهیزات تحقیقاتی است.

جدول ۴: اعتبارات پژوهش و فناوری در لایحه بودجه سال ۱۳۹۸

(میلیون ریال)

جمع کل	تملك دارایی‌های سرمایه‌ای			هزینه‌ای				عنوان
	جمع	متفرقه	سرمایه‌ای	جمع	اختصاصی	متفرقه	هزینه عمومی	
۱۱۷,۸۲۵,۳۲۷	۶,۷۷۲,۳۸۹	۳۲۰,۲۹۰	۶,۴۵۲,۰۹۹	۱۱۱,۰۵۲,۹۳۸	۱۲,۰۴۶,۰۹۳	۹۴۲,۴۹۷	۹۸,۰۶۴,۳۴۸	اعتبارات تحقیقاتی از محل بودجه عمومی
۱۶,۸۴۱,۰۹۴				۱۶,۸۴۱,۰۹۴			۱۶,۸۴۱,۰۹۴	اعتبارات تحقیقاتی شرکت‌ها، بانک‌ها و موسسات انتفاعی
۱۳۴,۶۶۶,۴۲۱	۶,۷۷۲,۳۸۹	۳۲۰,۲۹۰	۶,۴۵۲,۰۹۹	۱۲۷,۸۹۴,۰۳۲	۱۲,۰۴۶,۰۹۳	۹۴۲,۴۹۷	۱۱۴,۹۰۵,۴۴۲	اعتبارات تحقیقاتی بودجه کل کشور

منبع: محاسبه شده در امور آموزش عالی، تحقیقات و فناوری

جدول ۵: شاخص‌های اعتباری پژوهش و فناوری در لایحه بودجه سال ۱۳۹۸

مقدار (درصد)	عنوان شاخص
۹۴,۳	نسبت اعتبارات هزینه‌ای پژوهشی از کل اعتبارات تحقیقاتی بودجه عمومی
۵,۷	نسبت اعتبارات تملک‌دارایی‌های سرمایه‌ای از کل اعتبارات تحقیقاتی بودجه عمومی
۱۰,۸	نسبت درآمدهای اختصاصی از کل اعتبارات هزینه‌ای
۸۷,۵	نسبت اعتبارات تحقیقاتی بودجه عمومی از کل اعتبارات تحقیقاتی
۱۲,۵	نسبت اعتبارات شرکت‌ها، بانکها و موسسات انتفاعی از کل اعتبارات تحقیقاتی
۰,۴۶	نسبت اعتبارات تحقیقاتی بودجه عمومی به GDP
۰,۵۳	نسبت اعتبارات تحقیقاتی بودجه کل کشور به GDP

برآورد تولید ناخالص داخلی سال ۹۸ (۲۵۵۶۲۹۴۸) میلیارد ریال

منبع: محاسبه شده در امور آموزش عالی، تحقیقات و فناوری

۲-۶- اعتبارات پژوهشی به تفکیک برنامه‌های اجرایی

در قوانین بودجه سنواتی، اعتبارات پژوهشی و فناوری بودجه عمومی ذیل برنامه‌های تحقیقاتی درج می‌شوند. بخش دیگری از این اعتبارات مربوط به برنامه‌های آموزشی دوره‌های دکتری تخصصی، فوق تخصصی، حرفه‌ای و کارشناسی ارشد است که براساس راهنمای فراسکاتی معادل ۴۰ درصد کل هزینه‌های این دوره‌ها، پژوهشی تلقی می‌شود. معادل یک درصد از اعتبارات تخصیص یافته هزینه‌ای دستگاه‌های اجرایی (به استثنای فصول یک و شش) نیز براساس ماده ۵۶ قانون «الحاق برخی مواد به قانون تنظیم بخشی از مقررات مالی دولت (۲)»، به عنوان هزینه‌های تحقیقاتی محسوب می‌شوند.

قابل ذکر است که در احصاء اعتبارات تحقیقاتی تنها ۵۰ درصد از مجموع درآمدهای اختصاصی حاصل از فعالیت‌های تحقیقاتی در محاسبات آورده می‌شود. با این استدلال که طرف تقاضای فعالیت‌های تحقیقاتی که با پرداخت آنها، درآمدهای اختصاصی ایجاد می‌شود، پرداخت‌های مزبور را به عنوان هزینه‌های تحقیقاتی منظور نموده‌اند.

اعتبارات برنامه‌های تحقیقاتی لایحه بودجه سال ۱۳۹۷ مجموعاً ۵۷ برنامه با اعتباری معادل ۷۴,۳۶۵ میلیارد ریال را در بر می‌گیرد (جدول ۶).

قابل ذکر است از مجموع اعتبار برنامه‌های تحقیقاتی معادل ۴۸۹۸۷۴۱۴ میلیون ریال ذیل فصول تحقیق و توسعه و ۲۵۳۷۷۶۹۵ میلیون ریال ذیل سایر فصول درج شده است که معادل ۹۷/۷ درصد آن (۲۴۷۸۶۱۳۵ میلیون ریال) مربوط به برنامه آموزش دکترای تخصصی و فوق تخصصی و حرفه‌ای و کارشناسی

ارشد فصل آموزش عالی است) همانطور که در پاراگراف اول آمده است ۴۰ درصد کل آن براساس راهنمای فراسکاتی پژوهشی تلقی می‌شود).

نکته دیگر آن که اعتبارات تحقیقاتی شرکت‌ها، بانکها و موسسات انتفاعی ذیل برنامه‌های تحقیقاتی طبقه‌بندی نمی‌شوند و در پیوست شماره ۳ قوانین بودجه سنواتی در ستون مشخصی در مقابل نام شرکت مربوطه آورده می‌شوند.

۷۰/۳ درصد کل اعتبار برنامه‌های تحقیقاتی مربوط به هفت برنامه است که به ترتیب شامل برنامه پژوهش‌های کاربردی (۲۶/۹ درصد)، برنامه‌های پژوهش‌های پایه‌ای دانشگاهی (۱۴/۴ درصد)، برنامه پژوهش‌های توسعه‌ای دانشگاهی (۸/۱ درصد)، برنامه توسعه تحقیقات علوم پزشکی (۶/۷ درصد)، برنامه تجاری‌سازی یافته‌های پژوهشی (۵/۰ درصد)، برنامه توسعه علوم مهندسی و فناوری (۴/۹ درصد) و برنامه توسعه فن‌آفرینی (۴/۳ درصد) است.

پنجاه برنامه دیگر تحقیقاتی مجموعاً ۲۹/۷ درصد از کل اعتبارات را دربر گرفته و سهم هر یک کمتر از ۴/۰ درصد از کل اعتبارات است (جدول ۷).

جمع کل	تمسک دارایی‌های سرمایه‌ای ۹۸			هرینه‌های ۹۸			عنوان	شماره طبقه‌بندی
	جمع	مشفوقه	سرمایه‌ای	جمع	اختصاصی	مشفوقه		
۱۱۵۰۰	۰	۰	۰	۱۱۵۰۰	۰	۰	برنامه پژوهش‌های توسعه ای میراث‌های اسلامی و ملی	۱۸۰۵۰۰۳
۶۰۰۸۸۷۵۵	۰	۰	۰	۶۰۰۸۸۷۵۵	۲,۳۲۹,۵۳۴	۰	برنامه پژوهش‌های توسعه ای دانشگاهی	۱۸۰۵۰۰۳
۷۰۴۵۴۰	۲۲۰۰۰۰	۰	۲۲۰۰۰۰	۶۸۲۵۴۰	۰	۰	برنامه پشتیبانی علمی و پژوهشی از مجلس	۱۸۰۵۰۰۴
۲۳۶۸۶۳۶	۰	۰	۰	۲۳۶۸۶۳۶	۲۱۰,۴۶۹	۱,۳۵۰	برنامه تجاری سازی یافته‌های پژوهشی	۱۸۰۵۰۰۵
۱۳۵,۳۴۹	۵,۱۰۰	۰	۵,۱۰۰	۱۳۰,۶۴۹	۱,۹۵۰	۰	برنامه توسعه پژوهش‌های هنری	۱۸۰۵۰۰۶
۲,۱۶۵,۱۵۳	۶۴۴,۴۷۶	۰	۶۴۴,۴۷۶	۱,۵۲۰,۶۷۷	۸۸۲۰۰	۲۵۰	برنامه توسعه علوم پزشکی	۱۸۰۵۰۰۷
۸۱,۱۶۴	۸,۲۵۰	۰	۸,۲۵۰	۷۲,۰۱۲	۱,۷۵۰	۰	برنامه توسعه علوم گیاهان دارویی	۱۸۰۵۰۰۹
۲۳۴۷,۱۲۷	۳۵۵,۸۲۹	۶,۰۰۰	۴۳۹,۸۲۹	۳,۱۹۱,۲۹۸	۱۴۶,۵۹۹	۰	برنامه توسعه علوم مهندسی و فناوری	۱۸۰۵۰۱۰
۲۳۳,۵۳۵	۲۵,۲۰۰	۰	۲۵,۲۰۰	۲۴۸,۳۳۵	۲,۶۵۰	۰	برنامه توسعه علوم کتابداری	۱۸۰۵۰۱۱
۲,۳۱۷,۷۵۱	۷۴۴,۰۰۰	۰	۷۴۴,۰۰۰	۲,۲۳۳,۷۵۱	۳۳۲,۹۹۶	۱۷۹,۶۳۷	برنامه توسعه فن آفرینی	۱۸۰۵۰۱۲
۱,۶۸۲,۵۴۶	۲۰,۷۰۰	۰	۲۰,۷۰۰	۱,۶۶۱,۸۴۶	۵۵,۲۵۰	۰	برنامه حفاظت معرفی و انتشار علم و فناوری	۱۸۰۵۰۱۳
۱۹۸,۰۰۰	۲,۰۰۰	۰	۲,۰۰۰	۱۹۵,۰۰۰	۱۰,۰۰۰	۰	برنامه حمایت از پژوهشگران و فناوریان	۱۸۰۵۰۱۴
۲۰۴,۵۰۰	۱۰,۵۰۰	۰	۱۰,۵۰۰	۱۹۴,۰۰۰	۰	۰	برنامه حمایت از توسعه زیست فناوری	۱۸۰۵۰۱۵
۱,۲۷۷,۸۶۳	۱۳۶,۱۶۳	۰	۱۳۶,۱۶۳	۱,۱۵۱,۷۰۰	۰	۰	برنامه حمایت از توسعه علوم و فناوری‌های نوین	۱۸۰۵۰۱۶
۳۹۱,۴۰۰	۵۹,۰۰۰	۰	۵۹,۰۰۰	۴۱۲,۴۰۰	۵۰۰	۰	برنامه حمایت از توسعه فناوری نانو	۱۸۰۵۰۱۷
۷۵۵۰۰	۰	۰	۰	۷۵۵۰۰	۱۷۵۰۰	۰	برنامه پژوهش و راهبری علم و فناوری	۱۸۰۵۰۱۸
۳۶۶,۹۹۳	۲,۰۰۰	۰	۲,۰۰۰	۳۶۳,۹۹۳	۳,۰۰۰	۰	برنامه حمایت از توسعه و ارتقای سرمایه‌های انسانی	۱۸۰۵۰۱۹

شماره طبقه‌بندی	عنوان	هزینه‌های ۹۸					تتمتک دارایی‌های سرمایه‌های ۹۸			جمع کل
		هزینه عمومی	متفرقه	اختصاصی	جمع	سرمایه‌ای	متفرقه	جمع		
۱۸۰۵۰۲۱	برنامه حمایت از همکاری‌های علمی و فناوری	۱۷۹۰۰۱۰	۰	۶۰۵۰۰	۱۸۵۵۱۰	۴۰۰۰۰	۰	۴۰۰۰۰	۱۸۹۵۱۰	
۱۸۰۵۰۲۲	برنامه پژوهش‌های توسعه‌ای فرهنگی-دینی	۵۶۳۳۳۵	۰	۰	۵۶۳۳۳۵	۳۰۰۰۰۰	۰	۳۰۰۰۰۰	۵۹۳۳۳۵	
۱۸۰۵۰۲۵	برنامه توسعه علوم هوشمندی و اقلیم شناسی	۲۸۶۹۱	۰	۱۴۰۷	۴۰۰۹۸	۰	۰	۰	۴۰۰۹۸	
۱۰۰۴۰۰۱	برنامه مطالعه و بررسی‌های راهبردی	۶۴۴۰۰	۰	۰	۶۴۴۰۰	۰	۰	۰	۶۴۴۰۰	
۱۰۰۴۰۰۴	برنامه بررسی و تعیین راهکارها در جهت کمک به حل مسائل کشور	۱۲۰۰۰۰	۰	۰	۱۲۰۰۰۰	۰	۰	۰	۱۲۰۰۰۰	
۱۰۰۴۰۰۶	برنامه سرعت بخشی و جهت دهی به روند تحولات پیشرفت کشور	۶۱۵۰۰۰	۰	۰	۶۱۵۰۰۰	۰	۰	۰	۶۱۵۰۰۰	
۱۱۰۳۰۰۰۲	برنامه پژوهش‌های توسعه‌ای	۱۳۱۰۲۵۰	۰	۰	۱۳۱۰۲۵۰	۰	۰	۰	۱۳۱۰۲۵۰	
۱۱۰۳۰۰۳	برنامه پژوهش‌های بنیادی	۱۵۷۵۰۰	۰	۰	۱۵۷۵۰۰	۰	۰	۰	۱۵۷۵۰۰	
۱۳۰۱۰۲۰	برنامه پژوهش‌های بنیادی توسعه‌ای و کاربردی در زمینه علوم و فنون هسته‌ای	۱۰۰۸۴۹۱۷	۰	۹۲۲۶۱	۱۰۱۷۷۱۷۸	۰	۰	۰	۱۰۱۷۷۱۷۸	
۱۳۰۱۰۲۱	برنامه پژوهش‌های توسعه‌ای دانشگاهی	۱۸۸۶۴	۰	۸۴۱۰	۲۷۲۳۴	۰	۰	۰	۲۷۲۳۴	
۱۳۱۰۰۰۲	برنامه پژوهش و تدوین راهبردهای صنعت برق و انرژی	۱۲۳۲۳۵	۸۷۳۰۵	۱۱۳۰۲۲	۲۳۴۰۵۲	۰	۰	۰	۲۳۴۰۵۲	
۱۵۰۴۰۰۲	برنامه توسعه بانک‌های اطلاعاتی و فناوری	۳۳۵۰۰	۰	۷۷۵۰	۳۱۰۲۵۰	۰	۰	۰	۳۱۰۲۵۰	
۱۵۰۴۰۰۳	برنامه توسعه شبکه شتاب‌دهی کشور	۱۱۵۰۰	۰	۳۵۰۰	۱۵۰۰۰	۰	۰	۰	۱۵۰۰۰	
۱۵۰۴۰۰۴	برنامه پژوهش‌های مقاوم سازی ابنیه و خطر پذیری لرزه ای	۳۹۰۴۰۰	۰	۲۲۰۰۰	۶۰۱۴۰۰	۰	۰	۰	۶۰۱۴۰۰	
۱۶۰۳۰۰۳	برنامه توسعه تحقیقات علوم پزشکی	۴۳۵۲۰۱۲۳	۱۸۵۰۰۰	۳۳۳۳۳۹	۴۸۷۹۴۵۱	۰	۰	۰	۴۹۱۴۴۵۱	
۱۶۰۳۰۰۴	برنامه تولید فرآورده‌های بیولوژیک	۸۱۹۰۰۱۱	۰	۹۹۹۰۴۰	۱۸۱۷۸۰۳۱	۰	۰	۰	۱۸۱۷۸۰۳۱	
۱۷۰۴۰۰۱	برنامه اکتشاف باستان‌شناسی و تاریخی	۳۳۸۰۰	۰	۶۰۰۰۰	۳۷۸۰۰	۰	۰	۰	۳۷۸۰۰	

جمع کل	تسلک دارایی های سرمایه ای ۹۸			هزینه ای ۹۸			عنوان	شماره طبقه بندی
	جمع	متفرقه	سرمایه ای	جمع	اختصاصی	متفرقه		
۹۰۱۴۱	۰			۹۰۱۴۱	۰		برنامه تدوین ضوابط و مقررات فرهنگی	۱۷۰۸۰۰۲
۵۰۰۰۰	۰			۵۰۰۰۰	۰		برنامه تدوین، گنگمان سازی و تعمیق الگوی اسلامی ابرایی پیشرفت	۱۷۰۸۰۰۳
۲۸۳۲۸۵	۰			۲۸۳۲۸۵	۰		برنامه حمایت از پژوهشهای حوزه های علمیه	۱۷۰۸۰۰۴
۱۰۰۰۰۰	۰			۱۰۰۰۰۰	۰		برنامه توسعه امور پژوهشی و فناوری در آموزش عالی	۱۸۰۳۰۱۷
۴۰۷۳	۰			۴۰۷۳	۰		برنامه توسعه زیرساختهای آموزشی و پژوهشی	۱۸۰۳۰۳۵
۵۰۰۰۰	۰			۵۰۰۰۰	۰		برنامه حمایت از توسعه قطبهای علمی	۱۸۰۶۰۰۵
۱۹,۸۷۶,۳۵۹	۲,۱۲۶,۵۹۶	۲۵,۱۳۰	۲۱۰,۱۴۶۶	۱۶,۸۳۹,۷۶۳	۲,۹۷۹,۲۱۸	۱۰۱,۱۶۳	برنامه پژوهش های کاربردی	
۱۳۲,۸۲۰	۲,۵۰۰	۰	۲,۵۰۰	۱۳۱,۳۲۰	۷۵۰,۰۰۰	۰	برنامه راهبری و توسعه فناوری های خاص و ارائه راهکارهای بین رشته ای	

منبع: سازمان برنامه و بودجه، لایحه بودجه سال ۱۳۹۸، آذر ۱۳۹۷

جدول ۷: سهم هریک از برنامه‌های تحقیقاتی از مجموع اعتبارات پژوهش و فناوری در لایحه سال ۱۳۹۸

شماره طبقه‌بندی	عنوان	هزینه‌ای ۹۸					نمک‌داری‌های سرمایه‌ای ۹۸		
		هزینه عمومی	متفرقه	اختصاصی	جمع	سرمایه‌ای	متفرقه	جمع	
	جمع کل	۱۰۰۰	۱۰۰۰	۱۰۰۰	۱۰۰۰	۱۰۰۰	۱۰۰۰	۱۰۰۰	
۱۸۰۴۰۰۱	برنامه حمایت از مرجم طی اینی زبستی	۰۰	۰۰	۰۰	۰۰	۰۰	۰۰	۰۰	
۱۸۰۴۰۰۲	برنامه پژوهش های راهبردی	۰۳	۰۰	۰۳	۰۳	۰۰	۰۰	۰۰	
۱۸۰۴۰۰۳	برنامه پژوهش های پایه ای دانشگاهی	۱۷٫۶	۰۰	۶٫۲	۱۵٫۸	۰۰	۰۰	۰۰	
۱۸۰۴۰۰۴	برنامه تدوین دانشنامه علوم اسلامی	۰۱	۰۰	۰۰	۰۱	۰۰	۰۰	۰۰	
۱۸۰۴۰۰۶	برنامه تقویت وب‌سازاری از زبان و ادب فارسی	۰۲	۰۰	۰۱	۰۲	۰۱	۰۰	۰۱	
۱۸۰۴۰۰۷	برنامه پژوهش و راهبری فرهنگ جامع زبان فارسی	۰۱	۰۰	۰۰	۰۱	۰۰	۰۰	۰۰	
۱۸۰۴۰۰۸	برنامه توسعه علوم انسانی و اجتماعی	۳٫۶	۰۰	۱٫۹	۳٫۳	۰٫۷	۰۰	۰٫۷	
۱۸۰۴۰۰۹	برنامه توسعه علوم پایه	۰۳	۰۰	۰۰	۰۲	۰٫۱	۰۰	۰٫۱	
۱۸۰۴۰۱۰	برنامه توسعه علوم طبیعی	۲٫۳	۰۰	۱٫۸	۲٫۲	۲٫۶	۰۰	۲٫۵	
۱۸۰۴۰۱۱	برنامه مدیریت و راهبری علم و فناوری	۰۲	۰۰	۰۰	۰۲	۰۰	۰۰	۰۰	
۱۸۰۴۰۱۲	برنامه مستندسازی روند پیشرفت علم و فناوری	۰۳	۰۰	۰۳	۰۳	۰٫۱	۰۰	۰٫۱	
۱۸۰۴۰۱۳	برنامه انجام پژوهش های پایه ای فرابخشی (امی-منطقه ای) در زمینه علوم هواشناسی و اقلیم شناسی	۰۰	۰۰	۰٫۱	۰٫۱	۰۰	۰۰	۰۰	

جمع کل ۱۰۰	تملک‌دارانی‌های سرمایه‌ای ۹۸			هزینه‌ای ۹۸			عنوان	شماره طبقه‌بندی
	جمع ٪۱۰۰	مشرفه ٪۱۰۰	سرمایه‌ای ٪۱۰۰	جمع ٪۱۰۰	اختصاصی ٪۱۰۰	مشرفه ٪۱۰۰		
۳۳	۳۹	۱۸٫۷	۳٫۱	۳۳	۰٫۷	۳۹٫۳	برنامه پژوهش و راهبری علم و فناوری	۱۸۰۴۰۱۴
۰٫۰	۰٫۰	۰٫۰	۰٫۰	۰٫۰	۰٫۰	۰٫۰	برنامه گسترش همکاری‌های علمی و بین‌المللی	۱۸۰۴۰۱۵
۰٫۰	۰٫۰	۰٫۰	۰٫۰	۰٫۰	۰٫۰	۰٫۰	برنامه توسعه علوم مهندسی و فناوری	۱۸۰۴۰۱۶
۰٫۰	۰٫۰	۰٫۰	۰٫۰	۰٫۰	۰٫۰	۰٫۰	برنامه پژوهش‌های توسعه‌ای میراث هنر اسلامی و ملی	۱۸۰۵۰۰۲
۸٫۱	۰٫۰	۰٫۰	۰٫۰	۸٫۹	۲۵٫۳	۶٫۵	برنامه پژوهش‌های توسعه‌ای دانشگاهی	۱۸۰۵۰۰۳
۰٫۹	۰٫۳	۰٫۰	۰٫۳	۱٫۰	۰٫۰	۱٫۲	برنامه پشتیبانی علمی و پژوهشی از مجلس	۱۸۰۵۰۰۴
۵٫۰	۰٫۰	۰٫۰	۰٫۰	۵٫۵	۳٫۵	۵٫۹	برنامه تجاری‌سازی یافته‌های پژوهشی	۱۸۰۵۰۰۵
۰٫۲	۰٫۱	۰٫۱	۰٫۱	۰٫۲	۰٫۰	۰٫۲	برنامه توسعه پژوهش‌های هنری	۱۸۰۵۰۰۶
۲٫۹	۹٫۵	۰٫۰	۱۰٫۰	۲٫۲	۱٫۰	۲٫۵	برنامه توسعه علوم پزشکی	۱۸۰۵۰۰۷
۰٫۱	۰٫۱	۰٫۰	۰٫۱	۰٫۱	۰٫۰	۰٫۱	برنامه توسعه علوم گیاهان دارویی	۱۸۰۵۰۰۹
۴٫۹	۶٫۷	۱٫۹	۷٫۰	۴٫۷	۱٫۶	۵٫۳	برنامه توسعه علوم مهندسی و فناوری	۱۸۰۵۰۱۰
۰٫۴	۰٫۴	۰٫۰	۰٫۴	۰٫۴	۰٫۰	۰٫۴	برنامه توسعه علوم کشاورزی	۱۸۰۵۰۱۱
۴٫۳	۱۱٫۰	۰٫۰	۱۱٫۵	۳٫۷	۳٫۷	۳٫۴	برنامه توسعه فن آفرینی	۱۸۰۵۰۱۲
۲٫۳	۰٫۳	۰٫۰	۰٫۳	۲٫۵	۰٫۶	۲٫۸	برنامه حفظ معرفی و انتشار علم و فناوری	۱۸۰۵۰۱۳

جمع کل ۱۰۰	نمک‌داری‌های سرمایه‌ای ۹۸			هزینه‌ای ۹۸			عنوان	شماره طبقه‌بندی
	جمع ٪۱۰۰	متفرقه ٪۱۰۰	سرمایه‌ای ٪۱۰۰	جمع ٪۱۰۰	اختصاصی ٪۱۰۰	متفرقه ٪۱۰۰		
۰.۳	۰.۰	۰.۰	۰.۰	۰.۳	۰.۱	۰.۰	برنامه حمایت از پژوهشگران و قنّاوران	۱۸۰۵۰۱۴
۰.۳	۰.۲	۰.۰	۰.۲	۰.۳	۰.۰	۰.۰	برنامه حمایت از توسعه زیست فناوری	۱۸۰۵۰۱۵
۱.۷	۲.۰	۰.۰	۲.۱	۱.۷	۰.۰	۰.۰	برنامه حمایت از توسعه علوم و فناوری های نوین	۱۸۰۵۰۱۶
۰.۴	۰.۹	۰.۰	۰.۹	۰.۴	۰.۰	۰.۰	برنامه حمایت از توسعه فناوری نانو	۱۸۰۵۰۱۷
۰.۱	۰.۰	۰.۰	۰.۰	۰.۱	۰.۲	۰.۰	برنامه پژوهش راهبری علم و فناوری	۱۸۰۵۰۱۸
۰.۷	۰.۰	۰.۰	۰.۰	۰.۷	۰.۰	۰.۰	برنامه حمایت از توسعه و ارتقای سرمایه های انسانی	۱۸۰۵۰۱۹
۰.۳	۰.۱	۰.۰	۰.۱	۰.۳	۰.۱	۰.۰	برنامه حمایت از همکاری ها و پیمناسی علم و فناوری	۱۸۰۵۰۲۱
۰.۸	۰.۴	۰.۰	۰.۵	۰.۸	۰.۰	۰.۰	برنامه پژوهش های توسعه ای فرهنگی-دینی	۱۸۰۵۰۲۲
۰.۱	۰.۰	۰.۰	۰.۰	۰.۱	۰.۰	۰.۰	برنامه توسعه علوم هوشناسی و اقلیم شناسی	۱۸۰۵۰۲۵
۰.۱	۰.۰	۰.۰	۰.۰	۰.۱	۰.۰	۰.۰	برنامه مطالعه و بررسیهای راهبردی	۱۰۰۴۰۰۱
۰.۲	۰.۰	۰.۰	۰.۰	۰.۲	۰.۰	۰.۰	برنامه بررسی و تعیین راهکارها در جهت کمک به حل مسائل کشور	۱۰۰۴۰۰۴
۰.۸	۰.۰	۰.۰	۰.۰	۰.۹	۰.۰	۰.۰	برنامه سرعت بخشی و جهت دهی به روند تحولات پیشرفت کشور	۱۰۰۴۰۰۶
۰.۲	۰.۰	۰.۰	۰.۰	۰.۲	۰.۰	۰.۰	برنامه پژوهش های توسعه ای	۱۱۰۳۰۰۲
۰.۲	۰.۰	۰.۰	۰.۰	۰.۲	۰.۰	۰.۰	برنامه پژوهش های بنیادی	۱۱۰۳۰۰۳

جمع کل ۱۰۰	تمکد ارایه‌های سرمایه‌ای ۹۸			هزینه‌ای ۹۸			عنوان	شماره طبقه‌بندی
	جمع ٪۱۰۰	متفرقه ٪۱۰۰	سرمایه‌ای ٪۱۰۰	جمع ٪۱۰۰	اختصاصی ٪۱۰۰	متفرقه ٪۱۰۰		
۰٫۱	۰٫۰	۰٫۰	۰٫۰	۰٫۱	۰٫۰	۰٫۰	برنامه حمایت از توسعه قطبهای علمی	۱۸۰۶۰۰۵
۲۶٫۹	۴۶٫۲	۷٫۸	۴۸٫۱	۲۴٫۹	۳۳٫۵	۱۱٫۱	برنامه پژوهش‌های کاربردی	
۰٫۲	۰٫۰	۰٫۰	۰٫۰	۰٫۲	۰٫۸	۰٫۰	برنامه راهبری و توسعه فناوری‌های خاص و ارایه راهکارهای بین‌رشته‌ای	

منبع: محاسبه شده براساس جدول (۶)

۳-۶- مقایسه تبصره‌های مرتبط با پژوهش و فناوری در لایحه بودجه سال ۱۳۹۷ با احکام برنامه

ششم توسعه

در تبصره‌های لایحه بودجه سال ۱۳۹۷ کل کشور موارد مرتبط با پژوهش و فناوری در هفت بند و دو جزء بند منعکس شده‌اند.

جهت‌گیری بندهای مزبور عمدتاً بر افزایش تقاضای بخش پژوهش و فناوری (جزء ۲ بند ه- تبصره ۹، بند ح تبصره ۹)، اعطای تسهیلات برای تجهیز کارگاه‌ها و آزمایشگاه‌ها و تکمیل طرح‌های تملک (بند الف تبصره ۳، بند ج تبصره ۴ و بند الف تبصره ۹، بند و تبصره ۹، بند ز تبصره ۹) و ساماندهی مراکز پژوهشی (بند ج تبصره ۲۱) بوده است.

تناظر تبصره‌های مرتبط با پژوهش و فناوری لایحه بودجه سال ۱۳۹۸ با احکام قانونی برنامه ششم در جدول ۸ بیان شده است.

جدول ۸: انطباق تبصره‌های مرتبط با پژوهش و فناوری لایحه ۱۳۹۸ با برنامه ششم توسعه

ردیف	لایحه بودجه ۹۸	ماده ۴۶-																																																	
۱	تبصره ۳: بند الف - دولت مجاز است یک میلیارد (۱,۰۰۰,۰۰۰,۰۰۰) دلار از تسهیلات تأمین مالی خارجی (فاینانس) فوق‌الذکر را برای استفاده از منابع بانک‌ها و مؤسسات مالی و توسعه‌ای بین‌المللی به منظور تجهیز آزمایشگاه‌ها و کارگاه‌های دانشگاه‌ها، مؤسسات آموزش عالی و پژوهشی و فناوری با تضمین دولت و بازپرداخت آن، از محل اعتبارات بودجه عمومی تأمین نماید.	<p>دولت موظف است به منظور حضور موثر نظام آموزش عالی کشور در تولید، توسعه و نشر علم و فناوری و تربیت دانشجو در سطح بین‌المللی و برقراری توازن و ارتقای کیفیت آموزش عالی و پژوهش و فناوری، در طول برنامه جداول شماره (۱۱) و (۱۲) و (۱۳) را اجرائی نمایند.</p> <p>جدول ۱۳- حمایت و تقویت پژوهش و فناوری، ایجاد نظام ملی نوآوری و تقویت زیرساخت‌ها و نظامات پشتیبان پژوهش و فناوری</p> <table border="1"> <thead> <tr> <th>سال</th> <th>۱۳۹۹</th> <th>۱۳۹۸</th> <th>۱۳۹۷</th> <th>۱۳۹۶</th> <th>واحد</th> <th>عنوان</th> </tr> </thead> <tbody> <tr> <td>۱۲</td> <td>۱۲</td> <td>۱۳</td> <td>۱۴</td> <td>۱۵</td> <td>رتبه</td> <td>رتبه تولید کمی مقالات در دنیا</td> </tr> <tr> <td>۴۰</td> <td>۴۱</td> <td>۴۱</td> <td>۴۲</td> <td>۴۲</td> <td>رتبه</td> <td>شناخت هوش در جهان</td> </tr> <tr> <td>۱/۵</td> <td>۱/۳۵</td> <td>۱/۲۳</td> <td>۱/۱۵</td> <td>۱/۱</td> <td>درصد</td> <td>سهم اعتبارات پژوهش و فناوری بخش دولتی از تولید ناخالص</td> </tr> <tr> <td>۵۰</td> <td>۴۷</td> <td>۴۳</td> <td>۳۹</td> <td>۳۴</td> <td>تعداد</td> <td>تعداد اختراعات و ابداعات ثبت‌شده در سال در مراجع بین‌المللی</td> </tr> <tr> <td>۵۰</td> <td>۴۸</td> <td>۴۵</td> <td>۴۲</td> <td>۳۹</td> <td>درصد</td> <td>درصد محصولات با فناوری متوسط به بالا از کل محصولات صنعتی</td> </tr> <tr> <td>۵</td> <td>۴/۲</td> <td>۳/۴</td> <td>۲/۵</td> <td>۱/۵</td> <td>درصد</td> <td>سهم محصولات با فناوری متوسط به بالا از تولید ناخالص داخلی</td> </tr> </tbody> </table>	سال	۱۳۹۹	۱۳۹۸	۱۳۹۷	۱۳۹۶	واحد	عنوان	۱۲	۱۲	۱۳	۱۴	۱۵	رتبه	رتبه تولید کمی مقالات در دنیا	۴۰	۴۱	۴۱	۴۲	۴۲	رتبه	شناخت هوش در جهان	۱/۵	۱/۳۵	۱/۲۳	۱/۱۵	۱/۱	درصد	سهم اعتبارات پژوهش و فناوری بخش دولتی از تولید ناخالص	۵۰	۴۷	۴۳	۳۹	۳۴	تعداد	تعداد اختراعات و ابداعات ثبت‌شده در سال در مراجع بین‌المللی	۵۰	۴۸	۴۵	۴۲	۳۹	درصد	درصد محصولات با فناوری متوسط به بالا از کل محصولات صنعتی	۵	۴/۲	۳/۴	۲/۵	۱/۵	درصد	سهم محصولات با فناوری متوسط به بالا از تولید ناخالص داخلی
سال	۱۳۹۹	۱۳۹۸	۱۳۹۷	۱۳۹۶	واحد	عنوان																																													
۱۲	۱۲	۱۳	۱۴	۱۵	رتبه	رتبه تولید کمی مقالات در دنیا																																													
۴۰	۴۱	۴۱	۴۲	۴۲	رتبه	شناخت هوش در جهان																																													
۱/۵	۱/۳۵	۱/۲۳	۱/۱۵	۱/۱	درصد	سهم اعتبارات پژوهش و فناوری بخش دولتی از تولید ناخالص																																													
۵۰	۴۷	۴۳	۳۹	۳۴	تعداد	تعداد اختراعات و ابداعات ثبت‌شده در سال در مراجع بین‌المللی																																													
۵۰	۴۸	۴۵	۴۲	۳۹	درصد	درصد محصولات با فناوری متوسط به بالا از کل محصولات صنعتی																																													
۵	۴/۲	۳/۴	۲/۵	۱/۵	درصد	سهم محصولات با فناوری متوسط به بالا از تولید ناخالص داخلی																																													

رتبه	۶	۵	۴	۳	۳	۳
رتبه	۶	۵	۴	۳	۳	۳
رتبه صادرات محصولات با فناوری بالا از کل صادرات در منطقه	۰/۶۴	۰/۷۲	۰/۷۹	۰/۸۵	۰/۹۵	۰/۹۵
سرازمه سالانه مقالات SCOPUS به تعداد اعضای هیات علمی تماموقت	۲۵	۲۷	۳۰	۳۳	۳۵	۳۵
درصد تعداد مقالات مشترک با محققان خارجی از کل	نفر	۲۰۹۲	۲۲۹۰	۲۵۱۰	۲۶۰۰	۲۶۰۰
تعداد پروژهنسگران به یک میلیون نفر جمعیت	به میزان دوروبر وضع فقی در پایان برنامه					
تعداد مقالات نمایه شده در پایگاه استنادی جهان اسلام (ISC)						
تعداد نشریات ایرانی نمایه شده در پایگاه بین‌المللی علم و دارای ضریب تاثیر	۴۵	۵۰	۶۰	۶۵	۷۰	۷۰

بند مرتبط در برنامه ششم توسعه	لایحه بودجه ۹۸	ردیف
<p>ماده ۴- جهت تأمین حداقل دو و هشت دهم (۲/۸) واحد درصد از رشد هشت درصد (۲/۸) اقتصاد از محل ارتقای بهره‌وری کل عوامل تولید و همچنین رشد سرمایه‌گذاری به میزان متوسط سالانه بیست و یک و چهاردهم درصد (۲/۱۳) در طول سالهای اجرایی برنامه، کلیه دستگاههای اجرایی با هماهنگی با دولت اقدامات زیر را به عمل آورند.</p> <p>ح- حمایت حقوقی، مالی و نهادی لازم برای توسعه دانش و پیشرفت فناوریانه و نوآورانه در جهت تجاری‌سازی ایده و دانش در تولید محصول و خدمات با ارزش افزوده مثبت در چهارچوب بند (۸۰) سیاست‌های کلی برنامه ششم</p> <p>ماده ۶۶- دولت موظف است به منظور حضور موثر نظام آموزش عالی کشور در تولید توسعه و نشر علم و فناوری و تربیت دانشجو در سطح بین‌المللی و برقراری توازن و ارتقای کیفیت آموزش عالی و پژوهش و فناوری، در طول برنامه جداول شماره (۱۱) و (۱۲) را اجرایی نمایند. (جدول ۱۳ در بالای صفحه)</p>	<p>بند ج - بانک‌های عامل مجازند در سال ۱۳۹۸ مبلغ چهار هزار میلیارد (۴۰۰,۰۰۰,۰۰۰,۰۰۰ ریال تسهیلات از محل منابع در اختیار برای خرید تجهیزات صرفاً تخصصی و به‌روزرسانی آزمایشگاه‌ها و کارگاه‌های دانشگاه‌ها و مؤسسات آموزشی و پژوهشی و فناوری و دانشگاه آزاد اسلامی براساس فهرست مورد توافقی وزارتخانه‌ها و سازمان‌های ذی‌ربط و سازمان برنامه و بودجه کشور و با تصویب هیات امنای آنها از محل توثیق اموال در اختیار پرداخت نمایند. تضمین این تسهیلات پس از تصویب هیات امنای بر عهده مراکز فوق‌الذکر بوده و پس از تنفس دو ساله از محل درآمد اختصاصی آنها و متناسب با میزان دریافتی و مبتنی بر زمانبندی مورد تفاهم با بانک‌ها بازپرداخت می‌شود.</p> <p>تجهیزات تخصصی آزمایشگاه‌های تحقیقاتی موضوع این بند فقط در مواردی که بنا به اعلام معاونت علمی و فناوری رئیس‌جمهور و یا وزارتخانه تخصصی مربوطه مشابه داخلی ندارند از شرکت خارجی تأمین می‌شود.</p> <p>این‌نامه اجرایی این بند به پیشنهاد سازمان برنامه و بودجه کشور و با همکاری بانک مرکزی جمهوری اسلامی ایران، وزارتخانه‌های «علوم، تحقیقات و فناوری» و «بهداشت، درمان و آموزش پزشکی»، حداکثر دو ماه پس از ابلاغ این قانون به تصویب هیات وزیران خواهد رسید.</p>	۲

بند مرتبط در برنامه ششم توسعه	لایحه بودجه ۹۸	ردیف
<p>ماده ۱۰۳- پ-</p>	<p>تیمبره ۹ بند الف- به دانشگاهها و مؤسسات آموزشی و پژوهشی و پارک‌های علم و فناوری اجازه داده می‌شود با تصویب هیأت‌های انضامی خود تا سقف عملکرد درآمد اختصاصی سال ۱۳۹۷ نسبت به أخذ تسهیلات از بانکها اقدام کنند و در جهت تکمیل طرح‌های تمکین دارایی‌های سرمایه‌ای خود و با اولویت احداث خوابگاه‌های متاهلین موضوع بند (پ) ماده (۱۰۳) قانون برنامه ششم توسعه استفاده نمایند و نسبت به بازپرداخت اقساط از محل درآمد اختصاصی خود اقدام کنند. صندوق‌های رفاه دانشجویان مکلفند نسبت به پیش‌بینی اعتبار لازم در فعالیت‌های خود به‌منظور پرداخت یارانه سود و کارمزد احداث خوابگاه‌های متاهلین اقدام نمایند.</p>	۳
<p>ماده ۶۶- دولت موظف است به منظور حضور موثر نظام آموزش عالی کشور در تولید، توسعه و نشر علم و فناوری و تربیت دانشجویان در سطح بین‌المللی و برقراری توازن و ارتقای کیفیت آموزش عالی و پژوهش و فناوری، در طول برنامه جدول شماره (۱۱) و (۱۲) و (۱۳) را اجرائی نمایند. (سطر سوم جدول ۱۳ - بالای صفحه)</p>	<p>تیمبره ۹ بند هـ - ۱- در راستای تحقق اهداف نقشه جامع علمی کشور کاهش اعتبارات برنامه‌های پژوهشی توسط دستگاه‌های اجرائی، ممنوع است.</p>	۴
<p>ماده ۶۴- به‌منظور تحقق اقتصاد دانش‌بنیان، افزایش بهره‌وری، تنظیم رابطه متقابل تحصیل و اشتغال، گسترش همکاری و تعاملات فعال بین‌المللی و افزایش نقش مردم در مدیریت علمی و فناوری کشور: ج- دولت مجاز است به‌منظور پیشسازی در اقتصاد دانش‌بنیان و افزایش تولید و صادرات محصولات و خدمات دانش‌بنیان سیاست‌های کلی اقتصاد مقاومتی، برای توسعه و انتشار فناوری و حمایت از شرکت‌های دانش‌بنیان مطابق قانون بودجه سنواتی نسبت به حمایت مالی از پژوهش‌های تقاضامحور مشترک با دانشگاهها و مؤسسات آموزش عالی، پژوهشی و فناوری و حوزه‌های علمیه در موارد ناظر به حل مشکلات کشور، مشروط به اینکه حداقل پنجاه و یک درصد (۵۱٪) از هزینه‌های آنرا کارفرما و یا بهره‌بردار تأمین و تعهد کرده باشد، اقدام نماید.</p>	<p>بند هـ - ۲- در راستای اجرائی بند «ج» ماده (۶۴) قانون برنامه ششم توسعه مبنی بر حمایت از پژوهش‌های تقاضا محور، کلیه دستگاه‌های اجرائی موضوع ماده (۵) قانون مدیریت خدمات کشوری، با رعایت ماده (۱۱۷) اصلاحی آن قانون مصوب ۱۳۸۴ و ماده (۵) قانون محاسبات عمومی کشور که از اعتبارات مصوب برنامه «پژوهش‌های کاربردی» استفاده می‌نمایند، مکلفند حداقل معادل ده درصد (۱۰٪) این اعتبارات را با اعلام فراخوان در موضوعات مورد نیاز خود، از طریق پایان‌نامه‌های تحصیلات تکمیلی دانشگاهها و مراکز پژوهشی هزینه نمایند.</p>	۵

بند مرتبط در برنامه ششم توسعه	لایحه بودجه ۹۸	ردیف
<p>ماده ۶۶- دولت موظف است به منظور حضور موثر نظام آموزش عالی کشور در تولید، توسعه و نشر علم و فناوری و تربیت دانشجویان در سطح بین‌المللی و برقراری توازن و ارتقای کیفیت آموزش عالی و پژوهش و فناوری، در طول برنامه جدول شماره (۱۱) و (۱۲) و (۱۳) را اجرایی نمایند.</p> <p>ماده ۴- جهت تأمین حداقل دو و هشت دهم (۲/۸) واحد درصد از رشد هشت درصد (۲/۸) اقتصاد از محل ارتقای بهره‌وری کل عوامل تولید و همچنین رشد سرمایه‌گذاری به میزان متوسط سالانه بیست و یک و چهاردهم درصد (۲/۱۴) در طول سالهای اجرایی برنامه، کلیه دستگاههای اجرایی با هماهنگی با دولت اقدامات زیر را به‌عمل آورند.</p> <p>ج- حمایت حقوقی، مالی و نهادی لازم برای توسعه دانش و پیشرفت فناوریانه و نوآورانه در جهت تجاری‌سازی ایده و دانش در تولید محصول و خدمات با ارزش افزوده مثبت در چهارچوب بند (۸۰) سیاست‌های کلی برنامه ششم</p> <p>ماده ۶۴- به‌منظور تحقق اقتصاد دانش‌بنیان، افزایش بهره‌وری، تنظیم رابطه متقابل تحصیل و اشتغال، گسترش همکاری و تعاملات فعال بین‌المللی و افزایش نقش مردم در مدیریت علمی و فناوری کشور:</p> <p>ب- کلیه دستگاههای اجرایی موضوع ماده (۵) قانون مدیریت خدمات کشوری و دستگاههای موضوع ماده (۵۰) قانون الحاق موادی به قانون تنظیم بخشی از مقررات مالی دولت (۱) مصوب ۱۳۸۴/۸/۱۵ مکلفند علاوه بر اعتبارات پژوهشی که ذیل دستگاه در قوانین بودجه سالانه منظور شده است، یک‌درصد (۱٪) از اعتبارات تخصیص یافته هزینه‌های به‌استثنای فصول (۱) و (۶) و در مورد شرکتهای دولتی از هزینه‌های غیرعملیاتی را برای امور پژوهشی و توسعه فناوری هزینه کنند.</p> <p>ماده ۶۶- دولت موظف است به منظور حضور موثر نظام آموزش عالی کشور در تولید، توسعه و نشر علم و فناوری و تربیت دانشجویان در سطح بین‌المللی و برقراری توازن و ارتقای کیفیت آموزش عالی و پژوهش و فناوری، در طول برنامه جدول شماره (۱۱) و (۱۲) و (۱۳) را اجرایی نمایند.</p>	<p>بند ۷- به منظور ارتقای شاخص‌های علمی، پژوهشی و فناوری، اعتبارات قانون استفاده متوازن از امکانات کشور برای ارتقای مناطق کمترتوسعه یافته مصوب ۳۰/۷/۱۳۹۳ قابل اختصاص به دانشگاهها و مؤسسات آموزش عالی، پارک‌های علم و فناوری و جهاد دانشگاهی مستقر در استان است.</p> <p>بند ۷- در راستای اجرای بند (ب) ماده (۶۴) قانون برنامه ششم توسعه مبنی بر اختصاص حداقل یک درصد (۱٪) از اعتبارات هزینه‌های تخصیص یافته به دستگاههای اجرایی (به استثنای فصول یک و شش) به امور پژوهشی و توسعه فناوری، شورای برنامه‌ریزی و توسعه استان مجاز است اعتبارات موضوع این ماده را از سرجمع اعتبارات هزینه‌های استان کسر و با هماهنگی دستگاههای اجرایی استان و براساس اولویت‌ها و سیاست‌های پژوهشی مصوب و نیازهای استان و در چهارچوب دستورالعمل ابلاغی سازمان برنامه و بودجه کشور که با هماهنگی وزارتخانه‌های علوم، تحقیقات و فناوری و بهداشت، درمان و آموزش پزشکی تدوین می‌گردد) برای امور پژوهشی و توسعه فناوری به دستگاههای اجرایی استانی تعیین شده توسط آن شورا اختصاص دهد.</p>	۶
		۷

بند مرتبط در برنامه ششم توسعه	لايه بودجه ۹۸	ردیف
<p>ماده ۶۶- دولت موظف است به منظور حضور موثر نظام آموزش عالی کشور در تولید، توسعه و نشر علم و فناوری و تربیت دانشجوی در سطح بین‌المللی و برقراری توازن و ارتقای کیفیت آموزش عالی و پژوهش و فناوری، در طول برنامه جدول شماره (۱۱) و (۱۲) و (۱۳) را اجرایی نمایند.</p> <p>ماده ۶۶- به‌منظور تحقق اقتصاد دانش‌بنیان، افزایش بهره‌وری، تنظیم رابطه متقابل تحصیل و اشتغال، گسترش همکاری و تعاملات فعال بین‌المللی و افزایش نقش مردم در مدیریت علمی و فناوری کشور:</p> <p>ج- دولت مجاز است به‌منظور پیشسازی در اقتصاد دانش‌بنیان و افزایش تولید و صادرات محصولات و خدمات دانش‌بنیان سیاست‌های کلی اقتصاد مقاومتی، برای توسعه و انتشار فناوری و حمایت از شرکتهای دانش‌بنیان مطابق قانون بودجه سنواتی نسبت به حمایت مالی از پژوهش‌های تقاضامحور مشترک با دانشگاهها و مؤسسات آموزش عالی، پژوهشی و فناوری و حوزههای علمیه در موارد ناظر به حل مشکلات کشور، مشروط به اینکه حداقل پنجاه و یک درصد (۵۱٪) از هزینه‌های آنرا کارفرما و یا بهره‌بردار تأمین و تعهد کرده باشد، اقدام نماید.</p> <p>ماده ۵۴- وزارت صنعت، معدن و تجارت موظف است با همکاری معاونت علمی و فناوری رییس‌جمهور، وزارتخانه‌های کشور و راه و شهرسازی ضمن حمایت از سازندگان داخلی تجهیزات مورد نیاز صنعت حمل و نقل ریلی شهری و بین‌شهری، خرید خارجی تجهیزات مورد نیاز را به گونه‌ای سازماندهی نماید که ضمن رعایت قانون حداکثر استفاده از توان تولیدی و خدماتی در تأمین نیازهای کشور و تقویت آنها در امر صادرات و اصلاح ماده (۱۰۴) قانون مالیات‌های مستقیم مأموم ۱۳۹۱/۷/۵۱ با اصلاحات و الحاقات بعدی به ازای خریدهای خارجی، انتقال فناوری به داخل کشور صورت گیرد به نحوی که تا پایان اجرای قانون پانچ هشتاد و پنج درصد (۸۵٪) دانش طراحی و ساخت تجهیزات مورد نیاز صنعت حمل و نقل ریلی شهری و بین‌شهری و استفاده از نهادهای علمی و فناوری ملی نظیر جهاد دانشگاهی، دانشگاهها و مراکز پژوهشی و شرکتهای دانش‌بنیان داخلی صورت گیرد.</p> <p>ماده ۳۱- دولت موظف است برای حصول اهداف بندهای ششم و هفتم سیاست‌های کلی اقتصاد مقاومتی در جهت تأمین امنیت غذایی و نيل به خودکفایی در محصولات اساسی زراعی، دامی و آبرزی به میزان بود و پنج درصد (۹۵٪) درپایان اجرای قانون برنامه و افزایش تولیدات کشاورزی به‌ویژه محصولات دارای مزیت صادراتی، رسیدن به تراز تجاری مثبت، تقویت و تکمیل زنجیره‌های تولید و توسعه صادرات و ارتقای بهره‌وری آب و خاک کشاورزی اقدامات زیر را جهت حصول به شاخص‌های کمی به شرح مندرج در جدول ذیل انجام دهد:</p> <p>ث- سرمایه‌گذاری مورد نیاز جهت انحام امور تحقیقاتی و نظام نوین ترویج و انتقال فناوری، تقویت شرکتهای دانش‌بنیان، استقرار مدیریت دانش و تجهیز مراکز جهاد کشاورزی</p>	<p>بند ۳- شرکت‌ها، بانک‌ها و مؤسسات انتفاعی وابسته به دولت مندرج در پیوست شماره (۳) این قانون، مکلفند در اجرای تکالیف قانونی مربوط حداقل چهل درصد (۴۰٪) از هزینه امور پژوهشی خود مندرج در آن پیوست را در مقاطع سه ماهه به میزان بیست و پنج درصد (۲۵٪) به حساب خاصی نزد خزانه‌داری کل کشور واریز کنند تا در راستای حل مسائل و مشکلات خود از طریق توافقنامه با دانشگاهها و مؤسسات آموزش عالی و پژوهشی و جهاد دانشگاهی و در قالب طرح(پروژه)های کاربردی، عناوین پایان‌نامه‌های تحصیلات تکمیلی، طرح(پروژه)های پسادکتری و طرح(پروژه)های تحقیقاتی دانش‌آموختگان تحصیلات تکمیلی غیرشامل به مصرف برسانند. این مبلغ برای دانشگاهها و مؤسسات آموزش عالی و پژوهشی و جهاد دانشگاهی مورد درآمد اختصاصی پیش‌بینی‌شده آنها در این قانون محسوب و عیناً پس از تکمیل توافقنامه توسط خزانه‌داری کل کشور به مؤسسات آموزش عالی و پژوهشی و یا پژوهشی و یا جهاد دانشگاهی طرف قرارداد برگشت داده می‌شود. به‌طوری‌که تا پایان سال مالی کل مبلغ توافقنامه‌ها تسویه شوند.</p> <p>اعتبارات موضوع این بند در دانشگاهها و مؤسسات آموزشی و پژوهشی و فناوری و جهاد دانشگاهی به‌صورت امنی هزینه می‌شود.</p> <p>حداقل سهم قابل پرداخت به دانشجویان، پژوهشگران پسادکتری، دانش‌آموختگان پژوهشگر و نیروهای کارور از مبلغ هر طرح (پروژه) شصت‌درصد (۶۰٪) خواهد بود.</p> <p>شرکت‌ها، بانک‌ها و مؤسسات موضوع این بند می‌توانند حداکثر تا ده درصد (۱۰٪) از مبلغ چهل درصد (۴۰٪) هزینه امور پژوهشی مذکور را از طریق دانشگاهها و مؤسسات پژوهشی وابسته به خود و جهاد دانشگاهی در چهارچوب آیین‌نامه مذکور هزینه نمایند.</p>	۸

بند مرتبط در برنامه ششم توسعه	لایحه بودجه ۹۸	ردیف
<p>ماده ۲۸- در راستای اصلاح نظام اداری، موضوع «صرفه‌جویی در هزینه‌های عمومی کشور» با تأکید بر تحول اساسی در ساختارها، منطقی‌سازی اندازه دولت و حذف دستگاه‌های موازی و غیرضروری و هزینه‌های زاید، اقدامات زیر انجام می‌شود: الف- کاهش حجم، اندازه و ساختار مجموع دستگاه‌های اجرایی به استثنای مدارس دولتی در طول اجرای قانون برنامه، حداقل به میزان پانزده درصد (۱۵٪) نسبت به وضع موجود (حداقل پنج درصد) (۵٪) در پایان سال دوم) از طریق واگذاری واحدهای عملیاتی، خرید خدمات و مشارکت با بخش غیردولتی با اولویت تعاونی‌ها، حذف واحدهای غیرضروری، کاهش پست‌های سازمانی، انحلال و ادغام سازمان‌ها و مؤسسات و واگذاری برخی از وظایف دستگاه‌های اجرایی به شهرداری‌ها و بنیاد مسکن انقلاب اسلامی با تصویب شورای عالی اداری</p>	<p>تصنیر ۲۱ بند ج- به منظور افزایش اثربخشی منابع پژوهشی و کارایی واحدهای پژوهشی و نیز صرفه‌جویی در هزینه‌های عمومی، در اجرای بند (۱۶) سیاست‌های کلی اقتصاد مقاومتی، دولت مکلف است به گونه‌ای برنامه‌ریزی نماید که تعداد مراکز پژوهشی دستگاه‌های اجرایی اصلی و مادر در سال ۱۳۹۸ با واگذاری آنها به دستگاه‌های بخش غیردولتی، انحلال و یا ادغام، به یک واحد پژوهشی محدود شود.</p>	۹

منبع: قانون برنامه ششم توسعه و لایحه بودجه سال ۱۳۹۸

۷- اعتبارات پژوهش و فناوری دستگاه‌های ذیل امور آموزش عالی، تحقیقات و فناوری در لایحه بودجه سال ۱۳۹۸ و جهت‌گیری‌های عمده آنها

۷-۱- اعتبارات هزینه‌ای

اعتبارات هزینه‌ای دستگاه‌های پژوهشی و فناوری ذیل امور آموزش عالی، پژوهش و فناوری در لایحه بودجه سال ۱۳۹۸ در مقایسه با اعتبار مصوب سال ۱۳۹۷ به شرح جدول ۹ است.

جدول ۹: اعتبارات پژوهش و فناوری بخشی از نهادهای تحقیقاتی کشور در لایحه بودجه سال ۱۳۹۸

(ارقام میلیون ریال)

عنوان	قانون ۹۷	لایحه ۹۸	رشد
جمع	۲۲۰۰۵۹۰۶۵۳	۲۳۰۳۲۹۰۸۳۲	۵٫۸
فرهنگستان‌های جمهوری اسلامی ایران	۷۱۰٫۸۶۰	۴۴۹٫۰۰۸	-۳۶٫۸
معاونت علمی و فناوری رییس جمهور و ردیف‌های زیر مجموعه	۵٫۴۰۸٫۰۰۰	۳٫۳۰۴٫۰۹۲	-۳۸٫۹
مراکز پژوهشی وزارت علوم، تحقیقات و فناوری	۶٫۸۹۰٫۱۷۹	۸٫۲۷۵٫۳۸۷	۲۰٫۱
پارک‌های علم و فناوری وزارت علوم، تحقیقات و فناوری	۱٫۵۳۳٫۴۲۲	۲٫۶۵۰٫۲۴۵	۷۲٫۸
جهاد دانشگاهی و ردیف‌های زیرمجموعه	۲٫۶۰۷٫۲۵۰	۳٫۱۱۱٫۶۰۰	۱۹٫۳
سایر مراکز پژوهشی	۹۹۲٫۰۰۵	۱٫۱۲۳٫۸۰۰	۱۳٫۳
مراکز پژوهشی وزارت بهداشت، درمان و آموزش پزشکی	۲۰۰۶۳٫۴۸۳	۲۰۴۷۵٫۷۰۰	۲۰٫۰
ردیف‌های ستادی پژوهشی وزارت بهداشت، درمان و آموزش پزشکی	۱٫۸۵۴٫۴۵۴	۱٫۹۴۰٫۰۰۰	۴٫۶

منبع: قانون بودجه سال ۱۳۹۷ و لایحه بودجه سال

همان‌گونه که ملاحظه می‌شود اعتبار این دستگاه‌ها در مجموع ۵/۸ درصد رشد داشته است. رشد اعتبار مؤسسات و مراکز پژوهشی وابسته به وزارت علوم، تحقیقات و فناوری ۲۹/۷ درصد، مراکز پژوهشی ذیل وزارت بهداشت، درمان و آموزش پزشکی ۲۰/۰ درصد و جهاد دانشگاهی ۱۹/۳ درصد بوده است. اعتبار برخی دستگاه‌های اجرایی شامل فرهنگستان‌ها و معاونت علمی و فناوری به دلیل محدودیت‌های بودجه‌ای، به ترتیب با ۳۶/۸ درصد و ۳۸/۹ درصد رشد منفی مواجه بوده‌اند.

اصلی‌ترین جهت‌گیری‌های اعتبارات هزینه‌ای دستگاه‌های ذیل امور آموزش عالی، تحقیقات و فناوری به قرار ذیل است:

– حمایت از پارک‌های علم و فناوری: اعتبارات هزینه‌ای پارک‌های علم و فناوری وزارت علوم، تحقیقات و فناوری با متوسط رشد ۷۲/۸ درصد و کل پارک‌های علم و فناوری کشور با متوسط رشد ۶۲/۶ درصدی همراه بوده‌اند.

- حمایت از پژوهش‌های تقاضامحور و طرح‌های پژوهشی که منجر به ایجاد اشتغال و افزایش تولید می‌شود: در این رابطه در لایحه بودجه سال ۱۳۹۸ فعالیت‌های اجرای پروژه‌های تقاضامحور برای مراکز پژوهشی تعریف شده است و تلاش گردیده با اجرای این سیاست مراکز پژوهشی به سمت پروژه‌های تقاضا محور حرکت نمایند.
- حمایت از اجرای پروژه‌های بنیادی اساسی نظیر پروژه همکاری با آزمایشگاه سرن (CERN) و پروژه رصدخانه ملی جمهوری اسلامی ایران.
- همکاری با آزمایشگاه سرن (CERN) که یک شتابنده درونی و بزرگترین شتابگر حاضر دنیاست و تابه‌حال دستاوردهای مهمی برای کشور داشته است که شامل مشارکت در یکی از مهم‌ترین کشفیات علمی تاریخ (ذره هیگز) می‌باشد.
- پروژه رصدخانه ملی ایران نیز یکی از زیرساخت‌های مهم علمی کشور است که فراهم کننده ارتباط علمی دوسویه بین‌المللی خواهد بود.
- هدایت و مدیریت پایان‌نامه‌های تحصیلات تکمیلی به سمت پاسخگویی به نیازهای جامعه: در این رابطه جزء ۲ بند ۹ تبصره ۹ در لایحه بودجه تعریف گردیده که بر اساس آن کلیه دستگاه‌های اجرایی مکلف شده‌اند حداقل ۱۰ درصد از اعتبار برنامه «تحقیقات کاربردی» خود را به اجرای پایان‌نامه‌های تحصیلات تکمیلی که در راستای نیازهای آنها تعریف می‌شود اختصاص دهند.

۲-۷- اعتبارات طرح‌های تملک دارایی‌های سرمایه‌ای

مجموع اعتبارات تملک دارایی‌های سرمایه‌ای حوزه پژوهش و فناوری در لایحه بودجه سال ۱۳۹۸ با ۹ درصد افزایش نسبت به مصوب سال ۱۳۹۷ معادل ۱,۹۲۰ میلیارد ریال در قالب ۱۶۵ طرح تملک منظور شده است.

اعتبار طرح‌های تامین فضای پژوهشی و فناوری در سال ۱۳۹۸ معادل حدود ۱۰۰۰ میلیارد ریال می‌باشد که نسبت به سال ۱۳۹۷ حدود ۸ درصد رشد را نشان می‌دهد بر همین اساس طرح‌های تامین فضای حوزه پارک‌های علم و فناوری معادل ۶۰۶ میلیارد ریال (۴ درصد رشد) و طرح‌های تامین فضای مراکز پژوهشی برابر با ۳۹۴ میلیارد ریال (۱۶ درصد رشد) می‌باشد. از جمله طرح‌های اولویت‌دار در سال ۱۳۹۸ طرح احداث رصدخانه ملی ایران است که رشدی معادل ۱۰۰ درصد برای آن در نظر گرفته شده است. در مجموع طرح‌های تامین فضای پژوهش و فناوری حوزه پژوهش و فناوری ۵۲ درصد کل طرح‌های تملک دارایی‌های سرمایه‌ای حوزه مذکور می‌باشد.

یکی از اولویت‌های طرح‌های تملک دارایی‌های سرمایه‌ای بخش پژوهش و فناوری تقویت طرح‌های خرید تجهیزات و ماشین‌آلات مورد نیاز پارک‌های علم و فناوری به منظور حمایت از استقرار شرکت‌ها و واحدهای فناور جدید، تجهیز کارگاه‌ها و پایلوت‌های فناوری و کمک به ایجاد زیرساخت‌های زیربنایی مورد نیاز جهت حضور بخش خصوصی برای سرمایه‌گذاری در پارک‌های علم و فناوری است. با توجه به محدودیت‌های مالی دولت برای سال آتی در سال ۱۳۹۸ نسبت به سال ۱۳۹۷ طرح‌های خرید تجهیزات و ماشین‌آلات و محوطه سازی برابر با ۷۰۸ میلیارد ریال (۱۰ درصد رشد) لحاظ شده است که در این میان به دلیل اهمیت حمایت از پارک‌های علم و فناوری میزان رشد در نظر گرفته شده در این بخش برای آنها معادل ۱۹ درصد (۲۱۵ میلیارد

ریال) می‌باشد. لازم به ذکر است مجموع طرح‌های تعمیرات اساسی و تامین تجهیزات حوزه تحقیقات و فناوری ۳۷ درصد کل طرح‌های تملک دارایی‌های سرمایه‌ای این حوزه می‌باشد (جدول ۱۰)

لایحه ۹۸		سال ۹۷		ماهیت دستگاه	
رشد نسبت به مصوب ۹۷	توزیع اعتبار	تعداد طرح	مصوب		
۱۹٪	۲۱۴,۸۰۰	۳۶	۱۸۰,۱۳۵	۳۵	پارک علم و فناوری
۸٪	۳۴۶,۵۶۸	۴۵	۳۲۱,۶۶۰	۳۹	پژوهشی - دارای آزمایشگاه
۱٪	۱۴۶,۴۰۰	۳۹	۱۴۴,۴۰۰	۳۶	پژوهشی - فاقد آزمایشگاه
۱۰٪	۷۰۷,۷۶۸	۱۲۰	۶۴۶,۱۹۵	۱۱۰	جمع
۴٪	۶۰۶,۰۰۰	۲۷	۵۸۳,۴۰۰	۲۷	پارک علم و فناوری
۱۶٪	۳۹۳,۸۲۹	۱۵	۳۳۸,۷۰۰	۱۵	پژوهشی
۸٪	۹۹۹,۸۲۹	۴۲	۹۲۲,۱۰۰	۴۲	جمع
۲۶٪	۱۵۳,۳۲۱	۲	۱۲۲,۰۰۰	۲	ستاد وزارت علوم، تحقیقات و فناوری
-۱۸٪	۵۹,۰۰۰	۱	۷۲,۰۴۰	۱	ستاد توسعه فناوری نانو
۹٪	۱,۹۱۹,۹۱۸	۱۶۵	۱,۷۶۲,۳۳۵	۱۵۵	جمع کل

منبع: قانون بودجه سال ۱۳۹۷ و لایحه بودجه سال ۱۳۹۸

- دو طرح مهم و متمرکز ستاد وزارت علوم تحقیقات و فناوری که کمک شایانی به طرح‌های نیمه‌تمام خیرین و تامین تجهیزات آزمایشگاهی و کارگاهی مراکز پژوهشی و پارک‌های علم و فناوری می‌کند در لایحه بودجه سال ۱۳۹۸ نسبت به مصوب سال ۱۳۹۷ معادل ۲۶ درصد رشد را نشان می‌دهد. لازم به ذکر است طرح "کمک به تکمیل فضاهای پژوهشی (تا ۲۰۰۰ متر مربع) که حداقل ۵۰ درصد اعتبار آنها از سایر منابع یا خیرین تامین شده باشد" بعنوان یک الگوی مناسب مشارکت عمومی- خصوصی در تکمیل پروژه‌های نیمه تمام در بخش پژوهش و فناوری است که با توجه به تقاضای گسترده مراکز پژوهشی و پارک‌های علم و فناوری در سال‌های اخیر موجب تقویت و اهرمی کردن بودجه عمومی شده است.
- می‌شود عمده اعتبار توزیع شده طرح‌های تملک دارایی‌های سرمایه‌ای حوزه پژوهش و فناوری به ترتیب در فصل پژوهش‌های توسعه‌ای (۱۲۶ طرح معادل ۱۴۳۰ میلیارد ریال) و فصل پژوهش‌های پایه (۳۶ طرح معادل ۴۳۰ میلیارد ریال) می‌باشد. بر همین اساس رشد فصل پژوهش‌های پایه در سال ۱۳۹۸ نسبت به سال ۱۳۹۷ برابر با ۳۸ درصد و رشد فصل پژوهش‌های توسعه‌ای برابر با ۳ درصد می‌باشد (جدول ۱۱).

جدول ۱۱: وضعیت رشد اعتبارات طرح‌های تملک دارایی‌های سرمایه‌ای حوزه تحقیقات و فناوری به تفکیک فصول

در لایحه بودجه سال ۱۳۹۸

لایحه ۹۸			مصوب ۹۷		عنوان
رشد لایحه ۹۸ به مصوب ۹۷	اعتبار	تعداد	اعتبار	تعداد	
۳۸٪	۴۳۴،۹۲۱	۳۶	۳۱۵،۰۵۰	۳۴	فصل پژوهش‌های پایه
۳٪	۱،۴۳۱،۲۷۹	۱۲۶	۱،۳۸۵،۲۸۵	۱۱۸	فصل پژوهش‌های توسعه‌ای
۵۰٪	۱۵،۰۰۰	۱	۱۰،۰۰۰	۱	فصل تحقیق و توسعه در امور آموزش و پژوهش
-۵۹٪	۹،۰۰۰	۱	۲۲،۰۰۰	۱	فصل اداره امور عمومی
-۱٪	۲۹،۷۱۸	۱	۳۰،۰۰۰	۱	فصل حمل و نقل
۹٪	۱،۹۱۹،۹۱۸	۱۶۵	۱،۷۶۲،۳۳۵	۱۵۵	جمع کل

منبع: قانون بودجه سال ۱۳۹۷ و لایحه بودجه سال ۱۳۹۸

فهرست طرح‌های خاتمه‌پذیر در سال ۹۸

- براساس اعتبارات پیش‌بینی شده در لایحه بودجه سال ۱۳۹۸، تعداد ۳ طرح با حجم عملیات ۱۳۲۰۱ مترمربع زیر بنا در سال ۱۳۹۸ خاتمه و به بهره‌برداری می‌رسد (جدول ۱۲).
- جدول ۱۲: فهرست طرح‌هایی که در سال ۱۳۹۸ خاتمه می‌یابند

(میلیون ریال)

شماره دستگاه تابعه	عنوان دستگاه تابعه	شماره طبقه‌بندی طرح	عنوان طرح	سال شروع	سال خاتمه	واحد	حجم عملیات (مترمربع)	اعتبار لایحه ۹۸
۱۱۳۵۵۰	پژوهشگاه پلیمر و پتروشیمی ایران	۱۸۰۵۰۱۰۰۰۴	احداث و تجهیز ساختمان کارگاه تجاری سازی	۱۳۹۱	۱۳۹۸	مترمربع	۳،۲۰۱	۲۰۰۰۰
۱۱۳۵۴۴	سازمان پژوهش‌های علمی و صنعتی ایران	۱۸۰۵۰۱۰۰۰۷	احداث واحدهای فناور مرکز	۱۳۹۱	۱۳۹۸	مترمربع	۵،۰۰۰	۵۰۰۰
۱۱۷۲۰۲	پارک علم و فناوری استان لرستان	۱۸۰۵۰۱۲۰۳۸	احداث پارک علم و فناوری لرستان	۱۳۹۱	۱۳۹۸	مترمربع	۵،۰۰۰	۲۰۰۰۰

منبع: قانون بودجه سال ۱۳۹۷ و لایحه بودجه سال ۱۳۹۸

ردیف‌های متفرقه:

جدول ۱۳ وضعیت ردیف‌های متفرقه حوزه تحقیقات و فناوری را در لایحه بودجه سال ۱۳۹۸ کل کشور نشان می‌دهد. همانگونه که ملاحظه می‌شود بیشترین رشد مربوط به طرح‌های کلان ملی پژوهشی و فناوری می‌باشد که باتوجه به ضرورت تأمین اعتبار مورد نیاز آن اعتبار ردیف مذکور نسبت به سال ۱۳۹۷ معادل ۴۵۷ درصد رشد نشان می‌دهد.

جدول ۱۳: وضعیت رشد اعتبارات ردیف‌های متفرقه حوزه تحقیقات و فناوری در لایحه بودجه سال ۱۳۹۸

رشد لایحه ۹۸ به مصوب ۹۷	جمع لایحه ۹۸	لایحه ۹۸		۹۷		عنوان ردیف متفرقه	شماره ردیف متفرقه	دستگاه اجرایی
		تملک	هزینه‌ای	ابلاغ	مصوب			
۳٪	۶۰,۰۰۰	۶۰,۰۰۰	۰	۴۰,۸۸۰	۵۸,۴۰۰	شبکه ملی شبیه‌سازی و محاسبات علمی کشور	۵۵۰۰۰۰-۵۹	وزارت علوم تحقیقات و فناوری
۴۵۷٪	۳۶۵,۷۰۰	۳۰۰,۰۰۰	۶۵,۷۰۰	۴۵,۹۹۰	۶۵,۷۰۰	طرح‌های کلان ملی پژوهش و فناوری	۵۵۰۰۰۰-۲۷	وزارت علوم تحقیقات و فناوری
۷٪	۲۴۰,۰۰۰	۱۸۰,۰۰۰	۶۰,۰۰۰	۱۵۷,۶۷۵	۲۲۵,۲۵۰			وزارت علوم تحقیقات و فناوری
-۳۸٪	۸,۰۰۰	۶,۰۰۰	۲,۰۰۰	۹,۱۰۰	۱۳,۰۰۰	تقویت و توسعه فعالیت‌های پژوهشی و به روزآوری منابع و تجهیزات پژوهشی		جهاد دانشگاهی
-۲۰٪	۱۲,۰۰۰	۹,۰۰۰	۳,۰۰۰	۱۰,۵۰۰	۱۵,۰۰۰		۵۵۰۰۰۰-۵۲	سازمان تحقیقات آموزش و ترویج کشاورزی
۸٪	۱۴۰,۰۰۰	۱۰۵,۰۰۰	۳۵,۰۰۰	۹۱,۰۰۰	۱۳۰,۰۰۰			وزارت بهداشت درمان و آموزش پزشکی
۶۳٪	۸۲۵,۷۰۰	۶۶۰,۰۰۰	۱۶۵,۷۰۰	۳۵۵,۱۴۵	۵۰۷,۳۵۰		جمع کل	

منبع: قانون بودجه سال ۱۳۹۷ و لایحه بودجه سال ۱۳۹۸

بودجه بخش انرژی در لایحه بودجه سال ۱۳۹۸

مجید نامنی، محمد عباسی، محمد کرمی دارابی، فرداد آقایی

۱- مقدمه

بخش انرژی در کشور در چارچوب عملیاتی سه دستگاه اجرایی (وزارت نفت، وزارت نیرو و سازمان انرژی اتمی ایران) اداره می‌شود که این بخش در اجرای شدن بودجه سالانه کل کشور وظایف مستقیم و غیر مستقیم مختلفی را بر عهده دارد از جمله:

- تامین حامل‌های انرژی مانند برق، بنزین، نفت گاز، گاز و نفت سفید
- تامین منابع مالی بودجه (نقش نفت یک شاخص است)
- مدیریت مصرف حامل‌های انرژی
- تکمیل چرخه تولید و فعالیت‌های اقتصادی
- تحریک بخشی به بخش‌های دیگر اقتصاد در قالب کمک‌های مستقیم یا غیر مستقیم
- کمک به عدالت بخشی و منطقه‌ای

در این بخش شرکت‌های بزرگ دولتی همچون شرکت ملی نفت، شرکت ملی پالایش و پخش فرآورده‌های نفتی، شرکت ملی گاز ایران، شرکت توانیر (شرکت مادر تخصصی مدیریت تولید، انتقال و توزیع نیروی برق ایران) و شرکت مادر تخصصی تولید نیروی برق حرارتی حضور دارند که بیش از ۵۰ درصد از کل بودجه شرکت‌های دولتی را به خود اختصاص داده‌اند که در این میان شرکت ملی نفت ایران، بزرگترین شرکت دولتی محسوب می‌شود.

پس از ترسیم «وظایف و اختیارات بخش انرژی در اسناد قانونی» دستگاه اجرایی مرتبط با حوزه انرژی در قالب بررسی «قانون تاسیس دستگاه» و «وظایف مشخص شده در برنامه ششم» به عنوان سند بالادستی بودجه سال ۱۳۹۸ به بررسی «جهت‌گیری‌ها، راهبردها و سیاست‌های تعیین شده» در سه سند بالادستی سند ملی راهبرد انرژی کشور، برنامه ششم توسعه و برنامه اقتصاد مقاومتی پرداخته شده است.

بررسی «چالش‌ها و تنگناهای بخش انرژی کشور» و «راهکارهای خروج از تنگناها و مشکلات بخش انرژی کشور» با تفکیک حوزه کاری در قالب سیاست‌ها و اقدامات اساسی مورد توجه قرار گرفته است.

پس از بررسی «تبصره‌های بودجه مربوط به بخش انرژی» به بررسی عملکرد شاخص‌های بخش انرژی پرداخته شده است و در ادامه «بودجه شرکت‌های دولتی بخش انرژی» و «سرمایه‌گذاری‌ها و اعتبارات هزینه‌ای در بخش

انرژی در قانون بودجه ۹۷ و لایحه ۹۸» تجزیه و تحلیلی شده است. «تحلیل وضع بخش در مقایسه با کشورهای منتخب و شاخص‌های بین الملل» و «نقش بخش خصوصی در فعالیت‌های بخش انرژی» به صورت خلاصه تبیین شده است و در پایان به موضوع «واگذاری فعالیت‌ها به بخش غیر دولتی» و همچنین «اولویت‌های اقدامات و عملیات در بخش انرژی کشور» پرداخته شده است. در متن پیش رو، تلاش شده است که از ابعاد مختلف به تحلیل بودجه بخش انرژی در بودجه سال ۱۳۹۸ پرداخته شود و تصویری روشن ابعاد مختلف این بخش ارائه گردد.

۲- وظایف و اختیارات بخش انرژی در اسناد قانونی

سه دستگاه اجرایی (وزارت نفت، وزارت نیرو و سازمان انرژی اتمی ایران) دارای قوانین تاسیس هستند و در کنار آن در قوانین بالا دستی مانند برنامه ششم توسعه یا اقتصاد مقاومتی برای آنها وظایف، مأموریت‌ها و اهدافی ترسیم شده است.

به صورت کلان می‌توان وظایف مورد انتظار از این سه دستگاه را که در قانون بودجه هر سال تبلور می‌یابد به شرح زیر بیان کرد.

- ◀ تامین حامل‌های انرژی مانند برق، بنزین، نفت گاز، گاز و نفت سفید
- ◀ تامین منابع مالی بودجه (نقش نفت یک شاخص است)
- ◀ مدیریت مصرف حامل‌های انرژی
- ◀ تکمیل چرخه تولید و فعالیت‌های اقتصادی
- ◀ محرک بخش‌های دیگر اقتصاد
- ◀ کمک به عدالت بخشی و منطقه‌ای

به صورت تفکیک شده می‌توان در میان اسناد و قوانین وظایف مشخصی را برای این سه دستگاه استخراج نمود.

۲- الف- وظایف بر اساس قانون تاسیس دستگاه‌های اجرایی

۲- الف- ۱- وزارت نفت^۴

براساس ماده ۳ قانون وظایف و اختیارات وزارت نفت مصوب ۱۳۹۱ اهم وظایف وزارت نفت به شرح زیر است.

- ۱- تعیین خط مشی‌ها و سیاست‌های راهبردی عملیات بالادستی و پایین دستی نفت
- ۲- تهیه و تنظیم برنامه‌های راهبردی عملیات بالادستی و پایین دستی صنعت نفت، گاز، پتروشیمی و پالایشی مطابق خط مشی‌ها و سیاست‌های ابلاغی و نظارت بر حسن اجرای آنها
- ۳- تعیین و بازنگری و نظارت بر حسن اجرای استانداردهای صنعت نفت، گاز، پتروشیمی و پالایشی با همکاری دستگاه‌های اجرائی ذی ربط و صدور گواهینامه های لازم

^۴ استخراج شده از قانون وظایف و اختیارات وزارت نفت مصوب ۱۳۹۱

- ۴- تدوین رویه‌ها و دستورالعمل‌های اجرایی جهت حفاظت، نگهداری و ارتقای سطح سلامت، بهداشت، ایمنی و محیط زیست و پدافند غیرعامل در صنعت نفت، با هماهنگی دستگاه‌های اجرایی و نهادهای ذی ربط و نظارت بر اجرای آنها
- ۵- وضع مقررات و صدور دستورالعمل‌های لازم برای حُسن انجام امور اکتشاف، توسعه، تولید، انتقال، حفظ حریم خطوط لوله و تأسیسات، ذخیره سازی، توزیع و مصرف فرآورده های نفت، گاز و محصولات پتروشیمی
- ۶- تأمین حفاظت و حراست از منابع، تأسیسات، شبکه های خطوط لوله، برق و مخابرات، ابنیه، اموال و اسناد متعلق به وزارت نفت و شرکتهای تابعه توسط سازمان حراست صنعت نفت با همکاری نهادهای امنیتی، نظامی، انتظامی و پدافندی
- ۷- تعیین خط مشی مؤثر به منظور جایگزینی صادرات فرآورده های نفتی و گاز و محصولات نهائی پتروشیمی به جای صدور نفت خام و گاز طبیعی مبتنی بر شاخصهای اقتصادی، مزیت‌های رقابتی و تکمیل زنجیره ارزش
- ۸- تأیید و اعلام رسمی آمار و اطلاعات میادین و ذخایر نفت و گاز کشور
- ۹- تعیین و ابلاغ معیارها، مقررات و دستورالعمل های بهینه سازی مصرف انرژی در تجهیزات، فرآیندها و سامانه (سیستم)های مصرف کننده انرژی و نظارت بر حُسن اجرای آنها با هماهنگی دستگاه‌های مربوطه
- ۱۰- سیاست‌گذاری و مدیریت تقاضای سوخت به منظور بهینه سازی مصرف سوخت در چهارچوب قانون اصلاح الگوی مصرف انرژی مصوب ۱۳۸۹/۱۲/۴
- ۱۱- نظارت بر بهره برداری بهینه و صیانتی از ذخایر و منابع نفت و گاز کشور
- ۱۲- نظارت بر فرآیند نگهداری و اداره تأسیسات دولتی صنعت نفت، گاز، پتروشیمی و پالایشی
- ۱۳- نظارت بر فرآیند تجارت نفت، گاز، فرآورده های نفتی و محصولات پتروشیمی
- ۱۴- نظارت بر فرآیند تأمین، توزیع و تنظیم بازار نفت و فرآورده های نفتی و گاز در داخل کشور
- ۱۵- نظارت بر فرآیند سرمایه گذاری صنعت نفت، گاز، پتروشیمی و پالایشی در داخل کشور به منظور تحقق اهداف سرمایه گذاری و نیز نظارت بر سهم دولت در سرمایه‌گذاری های این صنایع در خارج از کشور براساس مقررات مربوط
- ۱۶- اعمال نظارت و کنترل عملکرد شرکت‌های تابعه در زمینه های مالی، فنی، اداری، حقوقی، بازرگانی، پژوهشی، قراردادهای و سایر امور
- ۱۷- نظارت و پایش مجوزها و پروانه های صادره در عملیات بالادستی و پایین دستی نفت
- ۱۸- نظارت بر فرآیند تهیه و تأمین تجهیزات موردنیاز صنعت نفت، گاز، پتروشیمی و پالایشی
- ۱۹- تلفیق برنامه‌های عملیاتی، مالی و بازرگانی شرکتهای اصلی تابعه و تطبیق آن با خط مشی‌ها و سیاست‌های ابلاغی جهت تنظیم برنامه جامع صنعت نفت
- ۲۰- تهیه، تنظیم و انتشار ترازنامه سالانه حامل های انرژی

- ۲۱- تدوین نظام جامع بودجه ریزی عملیاتی و مدیریت منابع مالی
- ۲۲- صدور مجوز فعالیت و پروانه بهره برداری برای اشخاص واجد شرایط بخش های غیردولتی در عملیات پایین دستی صنعت نفت، گاز، پتروشیمی و پالایشی با رعایت قوانین و مقررات
- ۲۳ - صدور مجوز فعالیت و پروانه بهره برداری برای اشخاص حقوقی واجد صلاحیت برای اکتشاف، توسعه، استخراج و تولید از کلیه میادین نفت و گاز کشور
- ۲۴ - شناسایی، آمایش و پیشنهاد مکان های مناسب برای ایجاد و توسعه مناطق آزاد و ویژه اقتصادی در حوزه نفت، گاز، پتروشیمی و پالایشی در چهارچوب برنامه های آمایش سرزمین و اعمال سیاست های حمایتی و نظارتی بر فرآیند توسعه و اداره هر یک از این مناطق در امور مرتبط با نفت و گاز
- ۲۵- تأیید صلاحیت تشکیل انجمن ها، تشکل های تولیدی، تجاری و خدمات مهندسی در صنعت نفت، گاز، پتروشیمی و پالایشی به منظور صدور مجوز تشکیل و نظارت بر آنها با رعایت قوانین و مقررات
- ۲۶ - تهیه، تدوین و ابلاغ فهرست بهای تخصصی صنعت نفت، گاز، پتروشیمی و پالایشی کشور متناسب با نرخ عوامل مندرج در فهرست بهای عمومی منتشره از سوی مراجع رسمی ذی ربط
- ۲۷- تهیه و تدوین فهرست و ارزیابی صلاحیت سازندگان، پیمانکاران و مشاوران در رشته های تخصصی صنعت نفت، گاز، پتروشیمی و پالایشی برابر قوانین و مقررات
- ۲۸- تدوین و ابلاغ نظام جامع فناوری اطلاعات و ارتباطات منابع سازمانی و نظارت بر طراحی و استقرار زیرساختها و سامانه های ذی ربط در کلیه سطوح فعالیت صنعت نفت، گاز، پتروشیمی و پالایشی
- ۲۹- ایجاد ساز و کارهای لازم برای گسترش عرضه نفت خام، میعانات گازی، فرآورده های نفتی و محصولات پتروشیمی اعم از مصرف داخلی و صادراتی از طریق بورس با رعایت الزامات قانونی و با مشارکت دستگاهها و نهادهای ذی ربط
- ۳۰- تأیید طرح های توسعه ای و سرمایه گذاری صنعت نفت، گاز، پتروشیمی و پالایشی به منظور تکمیل زنجیره تولید و ایجاد ارزش افزوده بیشتر
- ۳۱- ایجاد ساز و کار مؤثر برای جذب منابع مالی موردنیاز داخلی و خارجی به منظور اجرای طرح های توسعه ای و حفظ و نگهداشت توان تولید با رعایت قوانین و مقررات
- ۳۲- جذب و هدایت سرمایه های داخلی و خارجی به منظور توسعه میادین هیدروکربوری با اولویت میادین مشترک از طریق طراحی الگوهای جدید قراردادی از جمله مشارکت با سرمایه گذاران و پیمانکاران داخلی و خارجی بدون انتقال مالکیت نفت و گاز موجود در مخازن و با رعایت موازین تولید صیانت شده
- ۳۳- حفظ و تقویت مراکز و مؤسسات آموزشی، دانشگاهی، تحقیقاتی، پژوهشی و مطالعاتی جهت ارتقای سطح علمی و عملیاتی و مهارتهای فنی و کاربردی موردنیاز صنعت نفت، گاز، پتروشیمی و پالایشی با رعایت استانداردهای آموزش عالی کشور
- ۳۴- تهیه و انتشار نشریه های علمی، فنی و تخصصی داخلی و بین المللی به منظور ارتقای سطح دانش در صنعت نفت، گاز، پتروشیمی و پالایشی برابر قوانین و مقررات

۳۵- تدوین نظام جامع سرمایه انسانی متناسب با نیازهای صنعت نفت، گاز، پتروشیمی و پالایشی و نظارت بر حُسن اجرای آن.

۲- الف- وزارت نیرو

براساس ماده قانون تأسیس وزارت نیرو^۵ مصوب ۱۳۵۳،۱۱،۲۸ و همچنین قانون اصلاح قانون تأسیس وزارت نیرو^۶ مصوب ۱۳۵۷،۳،۴ هدف اصلی از تشکیل وزارت نیرو «به منظور حداکثر استفاده از منابع انرژی و آب کشور و همچنین تهیه و تأمین و انرژی و آب برای انواع مصارف اعم از صنعتی - کشاورزی و روستایی و شهری و حمل و نقل» است که این هدف در چارچوب وظایف مشخصی ترسیم می‌شود که اهم وظایف وزارت نیرو در بخش برق و انرژی‌های تجدیدپذیر به شرح زیر است:

الف - بررسی و مطالعه و تحقیق درباره انواع انرژی و تنظیم برنامه‌های کوتاه مدت و دراز مدت برای استفاده از منابع مختلف و برآورد میزان قابل تولید سالانه انواع انرژی و همچنین برآورد میزان احتیاجات انرژی کشور در

بخشهای مختلف و هماهنگ نمودن مصارف انواع انرژی

ب - مطالعه و تحقیق برای شناسایی و در اختیار گرفتن انرژی‌های دست نیافته

ج - تعیین سیاست انرژی کشور

د - هماهنگ نمودن برنامه‌های مؤسساتی که در حال حاضر در امر تولید و بهره‌برداری و انتقال و توزیع انرژی وجود دارند و یا آنچه که در آینده ایجاد خواهد شد.

ه - نظارت بر نحوه استفاده از انواع انرژی و همچنین تعیین و تصویب نحوه مصرف و نرخ انواع انرژی در داخل کشور.

و - نظارت بر نحوه استفاده از مواد انرژی‌زا به صورت مواد اولیه در صنایع

ز - تعیین مقررات و صدور دستورالعمل‌های لازم برای حسن انجام امور مربوط به تولید و انتقال و توزیع و مصرف انرژی در کشور

ح - ارتباط و مبادله اطلاعات و همکاریهای علمی و فنی و صنعتی و بازرگانی با کشورها و مؤسسات خارجی در زمینه انواع انرژی

ط - تهیه و اجرای طرح‌های لازم در زمینه احداث نیروگاههای تولید برق و ایجاد شبکه‌های انتقال و توزیع برق و تأسیسات شیرین کردن آب شور و اداره و بهره‌برداری از آنها به وسیله سازمانها و شرکتهای وابسته و تابع وزارت نیرو

ی - انجام مطالعات به منظور شناخت مشخصات منابع آب کشور اعم از سطحی زیر زمینی برای تهیه برنامه‌های چگونگی بهره‌برداری از آنها و تهیه طرح‌های جامع با توجه به سیاستها و برنامه‌های استفاده از سرزمین

ک - انجام مطالعات تفصیلی برای توسعه بهره‌برداری از منابع آب زیرزمینی و مهار کردن آبهای سطحی به منظور

۵ قانون تأسیس وزارت نیرو مصوب ۱۳۵۳،۱۱،۲۸

۶ قانون اصلاح قانون تأسیس وزارت نیرو مصوب ۱۳۵۷،۳،۴

- احداث تأسیسات مورد نیاز و تهیه طرح‌های اجرایی
- ل - احداث تأسیسات مربوط به آب و بهره‌برداری از آنها
- م - کنترل بهره‌برداری از منابع آب و اجرای قانون آب و نحوه ملی شدن آن
- ن - انجام تحقیقات لازم درباره مسایل آب و به کار بردن روشهای جدید علمی و فنی برای بهره‌وری بیشتر و بهتر منابع آب
- س - تهیه و تنظیم اجرای برنامه‌های آموزشی به منظور تربیت نیروی انسانی. مورد نیاز
- ع - تهیه و تدارک و ساخت وسایل و لوازم و ماشین آلات مربوط به امر تولید و انتقال و توزیع آب و برق
- ف - بهره‌برداری از نیروگاههای اتمی که توسط سازمان انرژی اتمی ایجاد شود
- ص - احداث یا تکمیل نیروگاههای اتمی و بهره‌برداری از آنها

۲- الف-۳- سازمان انرژی اتمی ایران^۷

- در ماده تشکیل سازمان انرژی اتمی ایران وظایف سازمان به شرح زیر مشخص شده است:
- الف- توسعه و گسترش علوم و فنون اتمی در کشور و ایجاد زیربنای علمی و فنی لازم برای استفاده از علوم و فنون اتمی در برنامه‌های توسعه و تحول کشور.
- ب- انجام مطالعات و تحقیقات لازم در زمینه‌های مربوط به علوم و فنون اتمی.
- ج- اهتمام در کاربرد علوم و فنون اتمی در صنایع و کشاورزی و خدمات.
- د- ایجاد خدمات فنی مورد نیاز کشور در زمینه علوم و فنون اتمی.
- ه- انجام بررسی‌ها و عملیات اکتشافی برای تعیین منابع مواد اولیه صنایع اتمی از قبیل سوخت اتمی و مواد رادیواکتیو و بهره‌برداری از این منابع از طریق استخراج و تخلیص و استفاده از مواد مزبور در صنایع و نیروگاه‌ها و کارخانه‌ها و تأسیسات مختلف اتمی کشور، سازمان موظف است اهتمام خود را برای تأمین سوخت اتمی و سایر مواد اصلی مورد نیاز صنایع اتمی کشور با توجه به نیازهای آینده به کار ببرد.
- و - ایجاد نیروگاه‌های اتمی و بهره‌برداری از آنها برای کمک به تأمین نیروی برق مورد نیاز کشور.
- ز - ایجاد تأسیسات شیرین کردن آب شور و بهره‌برداری از آنها برای کمک به تأمین آب مورد نیاز کشور.
- ح- تولید و توزیع رادیو ایزوتوپ‌ها و سایر مواد و تجهیزات مورد نیاز برای کاربرد علوم و فنون اتمی در کشور.
- ط- ایجاد هماهنگی و نظارت بر امور مربوط به علوم و فنون اتمی در کشور که به وسیله سایر مؤسسات اعم از دولتی و یا وابسته به دولت و یا غیر دولتی انجام می‌شود و تنظیم مقررات و ضوابط و آیین‌نامه‌های مربوط و پیشنهاد آن به مراجع ذیصلاح قانونی برای تصویب.
- ی- ایجاد ارتباط با مراجع بین‌المللی و یا کشورهای خارج در زمینه علوم و فنون و صنایع اتمی به نام دولت ایران. نمایندگی دولت ایران در آرژانس بین‌المللی انرژی اتمی به عهده سازمان خواهد بود.
- ک- انجام تحقیقات مربوط به استفاده از منابع انرژی موجود در طبیعت که مورد بهره‌برداری قرار نگرفته‌اند و اهتمام

^۷ قانون سازمان انرژی اتمی ایران مصوب ۱۳۵۳،۴،۱۶

در استفاده از تجربیات سایر کشورها در این زمینه از طریق ایجاد ارتباط لازم.

۲-ب- وظایف در برنامه ششم

لایحه بودجه سال ۱۳۹۸ در واقع یک برنامه کوتاه مدت است که در ذیل برنامه ای میان مدت تحت عنوان برنامه ششم توسعه ترسیم و تدوین شده است و بر این اساس منطقی است که باید وظایف عملیاتی ترسیم شده برای بخش انرژی کشور را پوشش دهد.

۲-ب-۱- وزارت نفت در برنامه ششم توسعه

از جمله مهمترین مأموریت‌های وزارت نفت در برنامه ششم توسعه می‌توان به موارد زیر اشاره کرد:

- ◀ تأمین خوراک مورد نیاز برای واحدهای مجتمع‌های تولیدی به منظور افزایش ظرفیت تولید محصولات پتروشیمی جدید و جلب سرمایه‌گذاری بخش غیردولتی؛ (ماده ۴۴)
- ◀ تدوین آیین نامه اجرایی افزایش بازدهی ضریب بهره‌وری نیروگاه‌ها؛ (ماده ۴۴)
- ◀ ارائه تسهیلات لازم برای ایجاد ظرفیت پالایش دو میلیون و هفتصد هزار بشکه در روز نفت خام و میعانات گازی با ضریب پیچیدگی بالا توسط بخش خصوصی؛ (ماده ۴۴)
- ◀ افزایش ظرفیت تولید محصولات پتروشیمی کشور به صد میلیون تن؛ (ماده ۴۴)
- ◀ تدوین «برنامه اجرایی طرح جامع انرژی کشور»؛ (ماده ۴۵)

۲-ب-۲- وزارت نیرو در برنامه ششم توسعه

از جمله مهمترین مأموریت‌های وزارت نیرو در برنامه ششم توسعه در ارتباط با برق، می‌توان به موارد زیر اشاره کرد:

- ◀ نصب کنتور هوشمند و حجمی آب با اعطای تسهیلات از وجوه اداره شده بر روی چاه‌های دارای پروانه بهره برداری؛ (ماده ۳۵)
- ◀ اقدامات لازم برای تشکیل بازار منطق‌های و ایجاد قطب (هاب) منطقه ای برق؛ (ماده ۴۹)
- ◀ اقدامات لازم با اولویت سرمایه گذاری بخش غیردولتی (داخلی و خارجی) برای ایجاد سهم ۵ درصدی نیروگاه‌های تجدیدپذیر و پاک از ظرفیت برق کشور؛ (ماده ۵۰)

۳- جهت گیری‌ها، راهبردها و سیاست‌های تعیین شده در اسناد بالا دستی

در سه سند بالا دستی این بخش (سند ملی انرژی- برنامه ششم توسعه - برنامه اقتصاد مقاومتی) به مباحث مرتبط با راهبردها و جهت گیری‌ها در بخش انرژی پرداخته شده است.

۳-الف-۱- راهبردهای کلی بخش انرژی

- ۱- واقعی کردن قیمت نسبی حامل‌های انرژی در بخش‌های مختلف مصرف کننده حداکثر تا پایان ۵ سال اول اجرای این سند و تداوم آن
- ۲- تفکیک کامل وظایف حاکمیتی از تصدی‌گری و ایجاد ساختارهای مناسب برای ایفای وظایف حاکمیتی در بخش انرژی کشور به ویژه صنعت نفت با تاکید بر اعمال حق حاکمیت و مالکیت ملی بر منابع و

ذخایر و صیانت از آن

- ۳- ایجاد حداکثر ارزش افزوده از منابع انرژی اولیه کشور از طریق تعریف و استقرار زنجیره ارزش بر مبنای نتایج امکان سنجی فنی و اقتصادی و ملاحظات زیست محیطی
- ۴- گسترش فعالیت‌های اقتصادی در مناطق و سواحل و جزایر جنوبی با استفاده از ظرفیت‌های صنعت نفت و گاز و همچنین مدیریت مصرف آب در صنایع انرژی بر
- ۵- ایجاد بازارهای رقابتی در زمینه تولید و عرضه حامل‌های انرژی
- ۶- کاهش ضایعات و تلفات در بخش تولید، انتقال، توزیع و مصرف انرژی تا سطح استانداردهای ملی
- ۷- ارتقای فناوری در تجهیزات و فرآیندهای زنجیره انرژی
- ۸- بهره‌گیری موثر از موقعیت منطقه‌ای و جغرافیایی کشور برای خرید، فروش، معاوضه، انتقال، فرآوری و ذخیره‌سازی نفت و گاز و برق در بازارهای داخلی و منطقه‌ای با رویکرد حداکثر سودآوری در تجارت حامل‌های انرژی با تاکید بر ارتقاء دیپلماسی انرژی
- ۹- ترویج و گسترش فرهنگ صرفه‌جویی و بهینه‌سازی مصرف انرژی و حمایت از توسعه شرکت‌های خدمات انرژی (ESCO)
- ۱۰- توسعه مشارکت آحاد مردم در سرمایه‌گذاری بخش انرژی در راستای سیاست‌های کلی اصل ۴۴ قانون اساسی و با هدف ارزش افزوده بخش انرژی
- ۱۱- بهبود کیفیت محصولات و خدمات بخش انرژی متناسب با استانداردهای ملی در راستای صیانت از حقوق متقابل مشتریان و عرضه‌کنندگان با ایجاد نهادهای تنظیم مقررات بخش انرژی (رگولاتوری انرژی)
- ۱۲- اصلاح ساختار سازمانی و همچنین قوانین و مقررات جاری بخش انرژی متناسب با استانداردها و شرایط روز با تاکید بر حداکثر سازی مبادلات تجاری، عملکردهای بهینه اجرایی و توسعه‌ای در سطح بین‌الملل و افزایش جذابیت سرمایه‌گذاری
- ۱۳- تبدیل و تولید حامل‌های انرژی با ارزش افزوده بالاتر
- ۱۴- حمایت از گسترش پژوهش‌های کاربردی، تولید دانش فنی و تجاری سازی فناوریهای نوین
- ۱۵- اجرای طرح مطالعات جامع انرژی کشور با راهبری سازمان مدیریت و برنامه ریزی کشور
- ۱۶- تجاری‌سازی فناوریهای انرژی‌های تجدیدپذیر و دوستدار محیط زیست
- ۱۷- توانمندسازی سرمایه انسانی از طریق ارتقاء آموزش‌های حرفه‌ای و مهارت‌های کاری و آموزش مستمر
- ۱۸- توسعه صادرات کالا و تجهیزات دانش بنیان و خدمات فنی مهندسی بخش انرژی
- ۱۹- کاهش میزان انتشار گازهای گلخانه‌ای و آلاینده‌های ناشی از تولید، انتقال و مصرف انواع حامل‌های انرژی

۳-الف-۲- راهبردهای نفت و گاز

- ۱- افزایش حداقل ۵ واحد درصد به ضریب بازیافت میادین نفتی کشور تا پایان افق زمانی این سند از طریق به کارگیری روشهای ازدیاد برداشت و تولید صیانتی
- ۲- توسعه و بهره‌برداری حداکثر از کلیه میادین مشترک نفتی و گازی در راستای حفظ منافع ملی کشور
- ۳- گسترش اکتشاف نفت و گاز به عنوان پشتوانه تولید نفت و گاز کشور در پهنه سرزمین
- ۴- افزایش ظرفیت و حفظ سهم تولید نفت در اوپک و بازار جهانی با لحاظ تولید صیانتی از مخازن هیدروکربوری مایع کشور
- ۵- ارتقاء کمی و کیفی محصولات زنجیره نفت خام و گاز (پالایشی و پتروشیمیایی) با رویکرد ایجاد حداکثر ارزش افزوده از طریق ارتقاء فناوری و تولید محصولات، متناسب با استانداردهای روزآمد
- ۶- استفاده از روشهای مختلف تامین مالی داخلی و خارجی برای اجرای طرحهای صنعت نفت و گاز و افزایش سهم مشارکت بخش غیر دولتی
- ۷- نگاه راهبردی به نفت و گاز به عنوان موتور محرکه توسعه اقتصادی کشور
- ۸- تخصیص بهینه گاز طبیعی تولیدی کشور بر اساس جامع‌نگری در منافع ملی
- ۹- افزایش بهره‌وری در زنجیره صنعت نفت و گاز کشور، از طریق توسعه و توانمندسازی سرمایه‌انسانی، فناوری، نظام‌های مدیریتی و کاربری تجهیزات روزآمد جهانی
- ۱۰- جمع‌آوری، فرآورش و یا تبدیل حداکثری گازهای همراه و در حال سوختن، با رعایت ملاحظات اقتصادی و زیست محیطی
- ۱۱- ایجاد اطمینان در تقاضای فروش نفت خام با خرید یا مشارکت در پالایشگاه‌های خارج از کشور
- ۱۲- اتخاذ تدابیر کارآمد در حوزه دیپلماسی انرژی برای افزایش سهم ایران از تجارت جهانی گاز طبیعی و فرآورده‌های نفتی
- ۱۳- گسترش بازارهای صدور خدمات فنی مهندسی و فناوری انرژی

۳-الف-۳- راهبردهای بخش برق

- ۱- بهبود و ارتقای بازار برق و عملکرد آن در تامین مطمئن برق برای تضمین روند توسعه پایدار کشور
- ۲- ارتقای سطح امنیت و پایداری در شبکه سراسری برق
- ۳- حداکثر بهره‌گیری از منابع انرژی اولیه و تامین و صادرات برق به کشورهای منطقه، با رعایت ملاحظات اقتصاد انرژی و دیپلماسی انرژی
- ۴- کاهش تلفات توزیع برق تا سطح متوسط کشورهای توسعه یافته
- ۵- افزایش سهم انرژیهای تجدیدپذیر و پاک در ظرفیت تولید برق کشور
- ۶- ارتقاء راندمان نیروگاههای حرارتی کشور در سطح متوسط کشورهای توسعه یافته
- ۷- افزایش بهره‌وری در زنجیره صنعت برق کشور، از طریق توسعه و توانمندسازی سرمایه‌انسانی، توسعه

فناوری، توسعه نظام‌های مدیریتی و کاربری تجهیزات روزآمد جهانی

۳-الف-۴- راهبردهای بخش انرژی اتمی

- ۱- استقرار استانداردهای ملی و بین‌المللی ایمنی هسته ای و پرتویی و انجام نظارت و ارزیابی‌های لازم
- ۲- تهیه و تامین اقتصادی مواد اولیه و سوخت مورد نیاز راکتورهای هسته ای
- ۳- گسترش و تعمیق پژوهش‌های بنیادی و کاربردی به منظور دستیابی به فناوری‌های نوین نیروگاه‌های هسته‌ای از طریق تعاملات لازم بین‌المللی
- ۴- ارتقای سطح بومی‌سازی دانش فنی و بهبود فناوری‌های موجود و دستیابی به فناوری‌های نوین هسته‌ای و توسعه کاربرد آن در بخش‌های مختلف
- ۵- تعامل سازنده و موثر با آژانس بین‌المللی انرژی اتمی، سازمان‌ها و نهادهای منطقه‌ای و بین‌المللی به منظور تبادل اطلاعات و استفاده از فرصت‌های علمی، فنی و مالی در صنعت هسته‌ای

۳-الف-۵- راهبردهای بخش زغال سنگ

- ۱- شناسایی و اکتشاف جامع زغال سنگ حرارتی کشور
- ۲- استفاده بهینه همراه با فناوری جدید و سازگار با محیط زیست از زغال سنگ حرارتی در عرضه انرژی و تولید برق

۳-ب: برنامه ششم توسعه

۳-ب-۱- بخش نفت و گاز

۳-ب-۱-۱- اهداف کلی

- ◀ افزایش بهره‌وری و کاهش شدت انرژی در کشور و بهینه‌سازی مصرف انرژی
- ◀ افزایش ظرفیت‌های جدید و استفاده بهینه از منابع و ظرفیت‌های بخش انرژی برای حداکثرسازی ارزش افزوده در زنجیره تولید کشور و افزایش صادرات نفت و فرآورده‌های نفتی و کسب منافع ارزی بیشتر
- ◀ حداکثر کردن تولید و بهره‌برداری از میادین مشترک نفتی و گازی با تاکید بر پارس جنوبی و غرب کارون
- ◀ حفظ و ارتقاء جایگاه کشور در بازارهای جهانی و منطقه‌ای انرژی
- ◀ افزایش خود اتکایی در توسعه و کاربرد فناوری‌های پیشرفته با دانش بنیان نمودن حوزه انرژی
- ◀ ارتقاء امنیت عرضه انرژی مطمئن، پایدار و با کیفیت مناسب
- ◀ افزایش بازیافت و کاهش هدر روی در تولید و مصرف انرژی با رعایت ملاحظات و استانداردهای زیست محیطی
- ◀ کارآمدتر ساختن ساختار سازمانی تولیدکنندگان و عرضه‌کنندگان انرژی کشور متناسب با ساختار شرکت‌های پیشرو در این عرصه

۳-ب-۱-۲- راهبردهای دستیابی به هدف کلی

- ◀ ارتقاء جایگاه بین‌المللی شرکت ملی نفت ایران (در فعالیتهای بالادستی نفت و گاز در جهان)
- ◀ ارتقای فناوری در تجهیزات و فرآیندهای زنجیره انرژی و افزایش میزان استفاده از فناوری‌های نوین دنیا
- ◀ استفاده از روش‌های مختلف تامین مالی با تاکید بر افزایش سرمایه‌گذاری مستقیم خارجی برای اجرای طرح‌های صنعت نفت و گاز و افزایش سهم مشارکت بخش غیردولتی (با اولویت بخش خصوصی و تعاونی)
- ◀ اصلاح قوانین و مقررات جاری متناسب با استانداردها و شرایط روز با تاکید بر حداکثرسازی مبادلات تجاری، عملکردهای بهینه اجرایی و توسعه‌ای در سطح بین‌الملل و افزایش جذابیت سرمایه‌گذاری
- ◀ اصلاح قیمت حامل‌های انرژی تا انتهای برنامه ششم توسعه
- ◀ افزایش حداقل ۱ درصد به ضریب بازیافت میادین نفت کشور تا پایان افق زمانی این سند
- ◀ افزایش ذخایر راهبردی (حجم ذخیره‌سازی) نفت و گاز کشور به منظور اثرگذاری در بازار جهانی نفت و گاز
- ◀ ایجاد حداکثر ارزش افزوده از منابع انرژی اولیه کشور
- ◀ ایجاد حداکثر ارزش افزوده در محصولات زنجیره نفت خام و گاز (پالایشی و پتروشیمیایی)
- ◀ ایفای نقش محوری و احراز جایگاه مرکزی در مبادلات و ترانزیت انرژی منطقه
- ◀ بهبود کیفیت محصولات و خدمات بخش انرژی متناسب با استانداردهای بین‌المللی
- ◀ بهبود و ارتقای شبکه گاز برای تضمین روند توسعه پایدار کشور و بالابردن کارایی شبکه گاز برای جلوگیری از هدررفت گاز در شبکه
- ◀ بهره‌گیری موثر از موقعیت منطقه‌ای و جغرافیایی کشور برای خرید، فروش، معاوضه، انتقال، فرآوری و ذخیره‌سازی نفت و گاز در بازارهای داخلی و منطقه‌ای با رویکرد حداکثر سودآوری در تجارت حامل‌های انرژی
- ◀ تبدیل و تولید حامل‌های انرژی با ارزش افزوده بالاتر
- ◀ ترویج و گسترش فرهنگ صرفه‌جویی و مدیریت مصرف انرژی و کاهش شدت انرژی و حمایت از توسعه شرکت‌های خدمات انرژی
- ◀ تفکیک کامل وظایف حاکمیتی از تصدی و ایجاد ساختارهای مناسب برای ایفای وظایف حاکمیتی در بخش انرژی کشور به ویژه صنعت نفت با تاکید بر اعمال حق مالکیت ملی بر منابع و ذخایر و صیانت از آن
- ◀ توسعه تولید کالاهای با بازدهی بهینه (بر اساس شاخص شدت مصرف انرژی) و کاهش شدت انرژی
- ◀ توسعه و بهره‌برداری حداکثر از کلیه میادین مشترک نفتی و گازی در راستای حفظ منافع ملی کشور با تاکید بر افزایش سهم تولید و عرضه گاز طبیعی
- ◀ حفظ و توسعه ظرفیت‌های تولید گاز، به ویژه در میادین مشترک
- ◀ دستیابی به سهم قبلی تولید نفت در اوپک و تثبیت سهم در بازار جهانی با لحاظ تولید صیانتی از مخازن هیدروکربوری مایع کشور
- ◀ صیانت از حقوق مشتریان و عرضه کنندگان انرژی

- ◀ کاهش ضایعات و تلفات در بخش تولید، انتقال و توزیع انرژی تا سطح استانداردهای ملی تا پایان دوره
- ◀ گسترش اکتشاف نفت و گاز به عنوان پشتوانه تولید نفت و گاز کشور در پهنه سرزمین
- ◀ گسترش بازارهای جدید خدمات فناوری و صدور محصولات صنعتی
- ◀ گسترش فضای رقابتی در زمینه تولید و عرضه حامل‌های انرژی

۳-ب-۲- بخش برق و انرژی‌های پاک

۳-ب-۲-۱- اهداف کلی

- ◀ افزایش بهره‌وری و کاهش شدت انرژی در کشور و بهینه‌سازی مصرف انرژی
- ◀ افزایش ظرفیتهای جدید و استفاده بهینه از منابع و ظرفیتهای بخش انرژی برای حداکثر سازی ارزش افزوده در زنجیره تولید کشور و کسب منافع ارزی بیشتر
- ◀ حفظ و ارتقاء جایگاه کشور در بازارهای جهانی و منطقه‌ای انرژی
- ◀ افزایش خود اتکایی در توسعه و کاربرد فناوری‌های پیشرفته با دانش بنیان نمودن حوزه انرژی
- ◀ ارتقاء امنیت عرضه انرژی مطمئن، پایدار و باکیفیت مناسب
- ◀ تنوع‌بخشی اقتصادی در سبد انرژی کشور با تاکید بر انرژی‌های تجدیدپذیر و زغال‌سنگ
- ◀ افزایش بازیافت و کاهش هدر روی در تولید و مصرف انرژی با رعایت ملاحظات و استانداردهای زیست‌محیطی
- ◀ کارآمدتر ساختن ساختار سازمانی تولیدکنندگان و عرضه‌کنندگان انرژی کشور متناسب با ساختار شرکت‌های پیشرو در این عرصه

۳-ب-۲-۲- راهبردهای دستیابی به هدف کلی

- ◀ ارتقای فناوری در تجهیزات و فرآیندهای زنجیره انرژی و افزایش میزان استفاده از فناوری‌های نوین دنیا
- ◀ استفاده از روش‌های مختلف تامین مالی با تاکید بر افزایش سرمایه‌گذاری مستقیم خارجی برای اجرای طرح‌های صنعت برق و افزایش سهم مشارکت بخش غیر دولتی (با اولویت بخش خصوصی و تعاونی)
- ◀ اصلاح ساختار سازمانی و همچنین قوانین و مقررات جاری متناسب با استانداردها و شرایط روز با تاکید بر حداکثرسازی مبادلات تجاری، عملکردهای بهینه اجرایی و توسعه‌ای در سطح بین‌الملل و افزایش جذابیت سرمایه‌گذاری
- ◀ اصلاح قیمت حامل‌های انرژی تا انتهای برنامه ششم توسعه
- ◀ اصلاح نظام اقتصاد صنعت برق در قالب بنگاه اقتصادی
- ◀ افزایش سهم انرژی‌های تجدیدپذیر در ظرفیت تولید برق کشور
- ◀ ایجاد حداکثر ارزش افزوده از منابع انرژی اولیه کشور
- ◀ ایفای نقش محوری و احراز جایگاه مرکزی در مبادلات و ترانزیت انرژی منطقه
- ◀ بهبود کیفیت محصولات و خدمات بخش انرژی متناسب با استانداردهای بین‌المللی

- ◀ بهبود و ارتقای بازار برق و عملکرد آن در تامین مطمئن برق برای تضمین روند توسعه پایدار کشور
- ◀ بهره‌گیری موثر از موقعیت منطقه‌ای و جغرافیایی کشور برای خرید، فروش، ترانزیت برق در بازارهای داخلی و منطقه‌ای با رویکرد حداکثر سودآوری در تجارت حامل‌های انرژی
- ◀ تبدیل و تولید حامل‌های انرژی با ارزش افزوده بالاتر
- ◀ تجاری‌سازی فناوری‌های انرژی‌های تجدیدپذیر و دوستدار محیط زیست
- ◀ ترویج و گسترش فرهنگ صرفه‌جویی و مدیریت مصرف انرژی و کاهش شدت انرژی و حمایت از توسعه شرکتهای خدمات انرژی
- ◀ تفکیک کامل وظایف حاکمیتی از تصدی و ایجاد ساختارهای مناسب برای ایفای وظایف حاکمیتی در بخش انرژی کشور
- ◀ توسعه تولید کالاهای با بازدهی بهینه (بر اساس شاخص شدت مصرف انرژی) و کاهش شدت انرژی
- ◀ حداکثر بهره‌گیری از منابع انرژی اولیه و تامین و صادرات برق به کشورهای منطقه، با رعایت ملاحظات اقتصاد انرژی و دیپلماسی انرژی
- ◀ صیانت از حقوق مشتریان و عرضه‌کنندگان انرژی
- ◀ کاهش ضایعات و تلفات در بخش تولید، انتقال و توزیع انرژی تا سطح استانداردهای ملی تا پایان دوره
- ◀ گسترش بازارهای جدید خدمات فناوری و صدور محصولات صنعتی
- ◀ گسترش فضای رقابتی در زمینه تولید و عرضه حامل‌های انرژی

۳-ج: برنامه اقتصاد مقاومتی^۸

۳-ج-۱- بخش نفت و گاز

اهداف و سیاست‌های بخش نفت در سیاست‌های اقتصاد مقاومتی دولت که به تصویب شورای اقتصاد رسیده به این شرح است:

۳-ج-۱-۱- اهداف کلی^۹

- ◀ استفاده بهینه و توسعه ظرفیت‌های صنعت نفت به عنوان پشتوانه و محرک توسعه پایدار
- ◀ حفظ و ارتقای جایگاه کشور در بازارهای جهانی و منطقه‌ای انرژی
- ◀ استفاده بهینه از ذخایر راهبردی به منظور اثرگذاری در بازارهای جهانی نفت و گاز
- ◀ ایفای نقش محوری و احراز جایگاه مرکزی در مبادلات و ترانزیت انرژی منطقه
- ◀ متنوع نمودن بازارهای صادراتی
- ◀ بهینه‌سازی مصرف انرژی

^۸ براساس سیاست‌های کلی اقتصاد مقاومتی

^۹ مقابله با ضربه‌پذیری درآمد حاصل از صادرات نفت و گاز مصوبه شماره ۵۴۹۹۲ مورخ ۱۳۹۳/۵/۱۸ شورای اقتصاد

۳-ج-۱-۲- سیاست‌ها

- ◀ حفظ و توسعه ظرفیت‌های تولید نفت، به ویژه در میادین مشترک با تأکید بر برداشت صیانتی از منابع
- ◀ حفظ و توسعه ظرفیت‌های تولید گاز، به ویژه در میادین مشترک با تأکید بر برداشت صیانتی از منابع
- ◀ افزایش صادرات گاز
- ◀ افزایش ارزش افزوده از طریق تکمیل زنجیره ارزش صنعت نفت و گاز در پتروشیمی
- ◀ بالا بردن صادرات محصولات پتروشیمی
- ◀ افزایش ارزش افزوده از طریق تکمیل زنجیره ارزش صنعت نفت و گاز فرآورده‌های نفتی
- ◀ بالا بردن صادرات فرآورده‌های نفتی
- ◀ مدیریت مصرف با تأکید بر اجرای سیاست‌های کلی اصلاح الگوی مصرف
- ◀ توسعه تولید کالاهای با بازدهی بهینه (بر اساس شاخص شدت مصرف انرژی) و کاهش شدت انرژی
- ◀ انتخاب مشتریان راهبردی
- ◀ ایجاد تنوع در روش‌های فروش
- ◀ مشارکت دادن بخش خصوصی در فروش
- ◀ افزایش ذخایر راهبردی (حجم ذخیره‌سازی) نفت و گاز کشور به منظور اثرگذاری در بازارهای جهانی نفت و گاز.

۳-ج-۲- بخش برق و انرژی‌های تجدیدپذیر

بندهای ۴، ۸ و ۱۳ از سیاست‌های کلی اقتصاد مقاومتی مربوط به وزارت نیرو است که اهداف و سیاست‌های این وزارتخانه برای تحقق بخشیدن به این سیاست‌ها بدین شرح است:

۳-ج-۲-۱- اهداف کلی

- ◀ اصلاح نظام اقتصاد صنعت برق در قالب بنگاه اقتصادی
- ◀ افزایش بهره‌وری برق در کلیه مراحل زنجیره تولید تا مصرف
- ◀ توسعه زیرساخت‌های تولید و انتقال برق و تلاش برای تأمین ملزومات تبدیل کشور به قطب تامین و تبادل برق منطقه
- ◀ پایداری و بهبود کیفیت و کمیت خدمات برق در بخش‌های مختلف مصرف

۳-ج-۲-۲- سیاست‌ها

- ◀ افزایش راندمان نیروگاه‌ها، کاهش تلفات انتقال و توزیع و بهینه‌سازی مصرف انرژی برق
- ◀ توسعه صادرات برق و مبادلات منطقه‌ای
- ◀ اصلاحات اقتصادی و مدیریتی بخش برق
- ◀ افزایش سهم انرژی‌های پاک و تجدیدپذیر در سبد انرژی کشور

۴- چالش‌ها و تنگناهای بخش انرژی کشور^{۱۰}

- ◀ افزایش سهم تولید نفت سنگین و فوق سنگین در سبد تولید نفت خام
- ◀ افزایش میزان انتشار گازهای گلخانه‌ای ناشی از مصرف بیش از حد انرژی و بالابودن شدت انرژی، در نتیجه افزایش نامطلوب رتبه ایران در تقسیم‌بندی جهانی به عنوان یکی از کشورهای تولیدکننده گازهای گلخانه‌ای و لزوم کاهش آنها بر اساس تعهدات کنوانسیون پاریس (COP۲۱) به میزان ۴ درصد و در صورت حمایت‌های جهانی تا ۸ درصد میزان فعلی.
- ◀ انباشته شدن بدهی‌های قابل توجه بخش برق وزارت نیرو به دلیل عدم پرداخت مابه‌التفاوت قیمت تمام شده و قیمت‌های تکلیفی
- ◀ بالا بودن شدت انرژی در ایران در مقایسه با کشورهای توسعه‌یافته و متوسط جهانی - کشورهای همتراز
- ◀ بالا بودن عمر مخازن نفت و گاز کشور و افت تولید طبیعی آنها
- ◀ بالابودن تلفات در بخش توزیع برق در کشور
- ◀ بالابودن تلفات در بخش‌های تولید، تبدیل و عرضه انرژی در کشور
- ◀ بالابودن نرخ انتشار گازهای آلاینده هوا (شامل آلاینده‌های گازی و ذره‌ای) ناشی از رشد بی‌رویه مصرف انرژی و به کارگیری تکنولوژی‌های قدیمی و انرژی بر در بخش‌های صنعتی، تجاری و خانگی
- ◀ بدهی‌های کلان انباشته شرکت‌های بخش انرژی
- ◀ برداشت کمتر کشور از میادین مشترک نفت و گاز
- ◀ پایین بودن ضریب بازیافت مخازن نفتی و عدم اجرای کامل طرح‌های ازدیاد برداشت از جمله تحقق نیافتن کامل اهداف برنامه تزریق گاز به مخازن نفتی در سال‌های اخیر به دلیل کمبود گاز و افزایش مصرف
- ◀ تبعیت سیاست‌های صنعت نفت و گاز از میزان نیاز بودجه عمومی کشور به درآمدهای ریالی و ارزی حاصل از مصارف حامل‌های انرژی و صادرات آن

^{۱۰} برگرفته از سند ملی راهبرد انرژی کشور مصوب ۱۳۹۶/۴/۲۸ هیات وزیران

- ◀ سهم بسیار اندک انرژی‌های تجدیدپذیر در سبد انرژی کشور
- ◀ طولانی‌بودن فرآیند اخذ تسهیلات بانکی و اخذ مجوزهای لازم قانونی
- ◀ طولانی‌بودن فرآیند اخذ تسهیلات بانکی و جابجایی وجوه در خارج از کشور و اخذ مجوزهای لازم قانونی
- ◀ عدم اجرای دقیق قانون نحوه اجرای سیاست‌های اصل ۴۴، از جمله واگذاری نیروگاه‌ها به بخش خصوصی
- ◀ عدم استفاده از ساز و کارهای مناسب بازار در عرضه محصولات انرژی
- ◀ عدم تحقق کامل اهداف برنامه تزریق گاز به مخازن نفتی در سال‌های اخیر
- ◀ عدم توسعه معادن زغال سنگ حرارتی و نیروگاه‌های زغال‌سنگی
- ◀ فقدان امنیت عرضه در صادرات نفت خام و میعانات گازی و بازارهای بلندمدت و نبود مشتریان راهبردی
- ◀ فقدان ساز و کارهای مناسب بازار در عرضه محصولات انرژی
- ◀ فقدان مطالعه یکپارچه و جامع انرژی کشور
- ◀ قیمت‌گذاری غیرواقعی حامل‌های انرژی بویژه برای واحدهای تبدیل‌کننده انرژی
- ◀ کمبود منابع مالی برای توسعه طرح‌های بالادستی نفت و گاز
- ◀ کمبود منابع مالی برای توسعه طرح‌های صنعت برق
- ◀ محدودیت در دسترسی به تکنولوژی‌های نوین و منابع مالی بین‌المللی به دلیل تحریم و فشارهای بین‌المللی
- ◀ محدودیت دسترسی به تکنولوژی‌های نوین
- ◀ موانع و مشکلات پیمانکاری و صنایع سازنده تجهیزات شامل کمبود ظرفیت، اندک بودن سرمایه ثبت شده، عدم وجود قوانین مربوط به سندیکاها و کنسرسیوم‌ها و ضعف در توان فنی و فناوری
- ◀ نادیده گرفتن ملاحظات اقتصادی در استقرار مراکز مصرف‌کننده انرژی
- ◀ ناکافی بودن حضور بخش غیردولتی در سرمایه‌گذاری‌های بخش انرژی
- ◀ نبود الگوی پالایشی مناسب در اکثر پالایشگاه‌های موجود کشور و تولید فرآورده‌های با کیفیت پایین
- ◀ نبود معامله گران نفت و فرآورده‌های نفتی خصوصی در کشور
- ◀ ورود و تولید محصولات کم‌بازده و پرمصرف انرژی

۵- راهکارهای خروج از تنگناها و مشکلات بخش انرژی

۵-الف- نفت و گاز

۵-الف-۱- سیاست‌ها

- ◀ اتخاذ تدابیر کارآمد در حوزه دیپلماسی انرژی برای افزایش سهم ایران از تجارت جهانی گاز طبیعی و فرآورده‌های نفتی
- ◀ اتخاذ تمهیدات مناسب در زمینه کاهش شدت انرژی و افزایش بهره‌وری
- ◀ اجرای صحیح سیاست‌های اصل ۴۴ قانون اساسی
- ◀ ارتقاء دیپلماسی انرژی و گسترش شبکه انتقال، ذخیره‌سازی، صادرات و واردات گاز و حامل‌های انرژی برای توسعه مبادلات منطقه‌ای و بین‌المللی انرژی
- ◀ ارتقای فناوری در تجهیزات و فرآیندهای زنجیره انرژی و افزایش میزان استفاده از فناوری‌های نوین دنیا
- ◀ ارزش‌گذاری و تعیین قیمت حامل‌های انرژی، معادل حداقل ۹۰ درصد قیمت‌های فوب خلیج فارس و یا متوسط بازارهای صادراتی و وارداتی کشور حسب مورد، تا انتهای برنامه پنجساله ششم
- ◀ استفاده از فناوری‌های نوین ساختمانی با رویکرد کاهش شدت مصرف انرژی
- ◀ استفاده بهینه از ذخایر راهبردی به منظور اثرگذاری در بازارهای جهانی نفت و گاز
- ◀ استفاده بهینه و توسعه ظرفیت‌های صنعت نفت به عنوان پشتوانه و محرک توسعه پایدار
- ◀ اصلاح قوانین و مقررات جاری متناسب با استانداردها و شرایط روز با تاکید بر حداکثرسازی مبادلات تجاری، عملکردهای بهینه اجرایی و توسعه‌ای در سطح بین‌الملل و افزایش جذابیت سرمایه‌گذاری
- ◀ افزایش بازدهی انرژی در بخش‌های صنعت، کشاورزی، خانگی و عمومی
- ◀ افزایش تولید نفت خام حداقل تا سقف تولید قبلی ایران در اوپک
- ◀ افزایش حداقل ۱ درصد به ضریب بازیافت میادین نفت کشور
- ◀ افزایش راندمان پالایشگاه‌ها، کاهش تلفات انتقال و توزیع و بهینه‌سازی مصرف انرژی
- ◀ افزایش ظرفیت تولید فرآورده‌های پایین دستی پالایشی و پتروشیمی
- ◀ ایجاد تنوع در روش‌های فروش
- ◀ ایجاد حداکثر ارزش افزوده در محصولات زنجیره نفت خام و گاز (پالایشی و پتروشیمیایی)
- ◀ ایجاد مرکز بین‌المللی جذب و صدور دانش و فناوری و خدمات فنی-مهندسی
- ◀ بهبود کیفیت محصولات و خدمات بخش انرژی متناسب با استانداردهای بین‌المللی
- ◀ استانداردسازی مصرف انرژی تولیدات داخلی
- ◀ بهبود و ارتقای شبکه گاز و عملکرد آن در تامین مطمئن گاز برای تضمین روند توسعه پایدار کشور و بالابردن کارایی شبکه گاز برای جلوگیری از هدررفت گاز در شبکه

- ◀ بهره‌گیری از سیاست‌های قیمتی حامل‌های انرژی برای کنترل نرخ رشد مصرف
- ◀ تأکید بر رعایت مقررات ملی ساختمان و تدوین و اجرای ضوابط معماری و شهرسازی به منظور کاهش شدت مصرف انرژی
- ◀ تعریف و استقرار زنجیره ارزش بر مبنای نتایج امکان‌سنجی فنی و اقتصادی و ملاحظات زیست محیطی
- ◀ تفکیک کامل وظایف حاکمیتی از تصدی‌گری و ایجاد ساختارهای مناسب برای ایفای وظایف حاکمیتی در بخش انرژی کشور به ویژه صنعت نفت با تأکید بر اعمال حق مالکیت ملی بر منابع و ذخایر و صیانت از آن
- ◀ جایگزینی سوخت‌های گران و آلاینده با گاز طبیعی
- ◀ جمع‌آوری، فرآوری و یا تبدیل حداکثری گازهای همراه، با رعایت ملاحظات اقتصادی و زیست محیطی
- ◀ حمایت از تولید لوازم مصرف‌کننده انرژی با راندمان بالا و حمایت از شرکت‌های خدمات انرژی
- ◀ حمایت از شرکتهای دانش‌بنیان در حوزه انرژی
- ◀ رفع موانع حضور بخش خصوصی و تعاونی در بازار انرژی
- ◀ استفاده از سرمایه‌گذاری خارجی از طریق انعقاد قراردادهای جدید نفتی و تسهیل استفاده از امکانات صندوق توسعه ملی
- ◀ سرمایه‌گذاری با استفاده از منابع بین‌المللی و صندوق توسعه ملی
- ◀ شناسایی بلوک‌های اکتشافی کشور
- ◀ صیانت از حقوق مشتریان و عرضه‌کنندگان انرژی
- ◀ عرضه حامل‌های انرژی در بازارهای بورس انرژی
- ◀ کاهش شدت انرژی تا حد متوسط جهانی در واحدهای اقتصادی
- ◀ کاهش ضایعات و تلفات در بخش تولید، انتقال و توزیع انرژی تا سطح استانداردهای ملی تا پایان دوره
- ◀ کاهش سوخت و ضایعات پالایشگاه‌ها
- ◀ گسترش بازارهای جدید خدمات فناوری و صدور محصولات صنعتی
- ◀ متنوع نمودن بازارهای صادراتی
- ◀ یکپارچه‌سازی در سیاست‌گذاری در حوزه انرژی (تشکیل وزارت انرژی) و یا استفاده از ساز و کار شورای عالی انرژی کشور

۵-الف-۲- اقدامات اساسی

- ◀ اصلاح قیمت فرآورده‌های نفتی تا رسیدن به ۹۰ درصد قیمت‌های فوب خلیج فارس
- ◀ اصلاح تعرفه‌های گاز بر اساس قیمت تمام شده گاز
- ◀ جلوگیری از قاچاق سوخت در استان‌های مرزی
- ◀ کمک مالی و فنی به بنگاه‌ها به منظور تغییر تکنولوژی برای کاهش شدت انرژی
- ◀ اجرای مقررات ملی ساختمان و نظارت بر آن برای کاهش شدت انرژی (نظارت دقیق بر اجرای درست

- مبحث ۱۹ بویژه عملکرد شهرداریها در این خصوص)
- ◀ حمایت وزارت نفت به منظور صرفه جویی و بهینه‌سازی مصرف انرژی از طریق انعقاد قراردادهای صرفه جویی انرژی موضوع ماده ۱۲ قانون رفع موانع تولید
 - ◀ کمک به توسعه سیستم حمل‌ونقل عمومی و مدیریت مصرف انرژی در ساختمان‌ها
 - ◀ صرفه‌جویی مصرف انرژی از طریق بهسازی و بازسازی ساختمان‌های موجود
 - ◀ مدیریت مصرف با تأکید بر اجرای سیاست‌های کلی اصلاح الگوی مصرف انرژی
 - ◀ کمک به تأمین مالی جایگزینی خودروهای فرسوده
 - ◀ کمک به اصلاح خطوط ساخت خودروهای سواری کم‌مصرف و نوسازی ناوگان حمل و نقل عمومی بار و مسافری به ویژه ریلی
 - ◀ حمایت از مشارکت در مالکیت و سهام پالایشگاه‌ها در خارج از کشور (بخش خصوصی) و حضور در زنجیره پالایش تا توزیع فرآورده‌ها در بازارهای هدف
 - ◀ اختصاص میعانات گازی و خوراک پتروشیمی و تخصیص خوراک در راستای تکمیل زنجیره ارزش
 - ◀ افزایش ارزش افزوده از طریق تکمیل زنجیره ارزش صنعت نفت، گاز و فرآورده‌های نفتی
 - ◀ کاهش فرآورده‌هایی کم ارزش مانند نفت کوره با اجرای پروژه‌های بهینه‌سازی و بهبود ظرفیت پالایشگاه‌ها
 - ◀ انعقاد قراردادهای جدید اکتشاف، توصیف و توسعه با شرکت‌های معتبر بین‌المللی
 - ◀ طرح‌های نگهداشت سطح تولید نفت خام تا حد ۴ میلیون بشکه در روز
 - ◀ استفاده از حداکثر ظرفیت‌های ماده ۱۲ قانون رفع موانع تولید
 - ◀ تنظیم مواد قانونی برنامه و بودجه برای تسهیل استفاده از منابع صندوق توسعه ملی برای مشارکت حداکثری بخش غیردولتی
 - ◀ انعقاد قراردادهای توسعه میادین نفتی و گازی مشترک با استفاده از روش‌های جدید قراردادهای نفتی (IPC)
 - ◀ طرح‌های افزایش تولید نفت خام از میدان‌های مشترک غرب کارون به میزان حداقل ۷۹۰ هزار بشکه در روز
 - ◀ طرح‌های افزایش تولید نفت خام از دیگر میدان‌های مشترک
 - ◀ طرح‌های افزایش تولید میعانات گازی با اولویت برداشت از پارس جنوبی تا رسیدن به سقف حداقل یک میلیون بشکه در روز
 - ◀ طرح‌های افزایش تولید گاز از میدان مشترک پارس جنوبی
 - ◀ طرح‌های افزایش تولید گاز از دیگر میدان‌های مشترک
 - ◀ تقویت بورس انرژی
 - ◀ اصلاح بازار انرژی و تقویت حضور بخش غیردولتی در این بازار
 - ◀ ایجاد زمینه‌های لازم برای اجرایی شدن قراردادهای صادرات گاز با کشورهای همجوار (طرح‌های صادرات

- گاز با خط لوله- طرح‌های صادرات گاز به صورت LNG)
- ◀ پیشبرد فرآیند نهایی‌سازی و تصویب سند راهبردی دیپلماسی انرژی (با تاکید بر متنوع‌سازی مشتریان نفت و گاز و فرآورده‌های نفتی)
 - ◀ انتخاب مشتریان راهبردی
 - ◀ حمایت از سرمایه‌گذاری بخش خصوصی در تولید حامل‌های انرژی به منظور صادرات
 - ◀ مشارکت دادن بخش خصوصی در فروش نفت و گاز
 - ◀ اولویت دادن به احداث پالایشگاه‌های میعانات گازی سیراف که با بهره‌برداری از آن‌ها ایران به یکی از صادرکنندگان فرآورده‌های نفتی تبدیل خواهد شد.

۵-ب- بخش برق و انرژی‌های پاک

۵-ب-۱- سیاست‌ها

- ◀ اتخاذ تمهیدات مناسب در زمینه کاهش شدت انرژی و افزایش بهره‌وری
- ◀ اجرای صحیح سیاست‌های اصل ۴۴ قانون اساسی
- ◀ اجرای مقررات ملی ساختمان و نظارت بر آن برای کاهش شدت انرژی (نظارت دقیق بر اجرای درست مبحث ۱۹ بویژه عملکرد شهرداریها در این خصوص)
- ◀ احداث زیرساخت‌های لازم برای افزایش صادرات برق
- ◀ ارتقاء بهره‌وری انرژی الکتریکی در بخش‌های مختلف مصرف از طریق بهینه‌سازی
- ◀ ارتقاء دیپلماسی انرژی و گسترش شبکه انتقال، صادرات و واردات برق برای توسعه مبادلات منطقه‌ای و بین‌المللی انرژی
- ◀ استانداردسازی مصرف انرژی تولیدات داخلی
- ◀ استفاده از حداکثر ظرفیت‌های ماده ۱۲ قانون رفع موانع تولید
- ◀ استفاده از سرمایه‌گذاری خارجی و تسهیل استفاده از امکانات صندوق توسعه ملی
- ◀ استفاده از فناوری‌های نوین ساختمانی با رویکرد کاهش شدت مصرف انرژی
- ◀ اصلاح بازار انرژی و تقویت حضور بخش غیردولتی در این بازار
- ◀ اصلاح تعرفه‌های برق بر اساس قیمت تمام شده
- ◀ اصلاحات اقتصادی و مدیریتی بخش برق
- ◀ افزایش بازدهی انرژی در بخش‌های صنعت، کشاورزی، خانگی و عمومی
- ◀ افزایش راندمان نیروگاه‌ها، کاهش تلفات انتقال و توزیع و بهینه‌سازی مصرف انرژی برق
- ◀ ایجاد بازار گواهی ظرفیت برق
- ◀ ایجاد زمینه‌های لازم برای اجرایی شدن قراردادهای صادرات برق با کشورهای همجوار

- ◀ ایجاد مرکز بین‌المللی جذب و صدور دانش و فناوری و خدمات فنی- مهندسی
- ◀ بهره‌گیری از سیاست‌های قیمتی حامل‌های انرژی برای کنترل نرخ رشد مصرف
- ◀ تسهیل تجارت برق توسط بخش غیردولتی
- ◀ تسهیل فرایند و روان‌سازی مقررات عرضه برق کلیه تولیدکنندگان (خصوصی و دولتی) در بازار برق
- ◀ تقویت بورس انرژی
- ◀ تنظیم مواد قانونی برنامه و بودجه برای تسهیل استفاده از منابع صندوق توسعه ملی برای مشارکت حداکثری بخش غیردولتی
- ◀ توسعه زیرساخت‌های تولید و انتقال برق و تلاش برای تأمین ملزومات تبدیل کشور به قطب تامین و تبادل برق منطقه
- ◀ توسعه صادرات برق و مبادلات منطقه‌ای
- ◀ توسعه ظرفیت نیروگاه‌های برق به منظور صادرات
- ◀ توسعه مشارکت و سرمایه‌گذاری بخش‌های غیردولتی در زمینه تامین، انتقال و مصرف برق
- ◀ جایگزینی سوخت‌های گران و آلاینده با گاز طبیعی و تکمیل واحدهای بخش بخار در نیروگاه‌های سیکل ترکیبی
- ◀ حمایت از تولید لوازم برقی با راندمان بالا و حمایت از شرکت‌های خدمات انرژی
- ◀ حمایت از سرمایه‌گذاری داخلی و مشارکت بخش خصوصی
- ◀ حمایت از شرکت‌های دانش‌بنیان در حوزه انرژی
- ◀ حمایت وزارت نفت به منظور صرفه جویی و بهینه سازی مصرف انرژی از طریق انعقاد قراردادهای صرفه جویی انرژی
- ◀ رفع موانع حضور بخش خصوصی و تعاونی در بازار انرژی
- ◀ صرفه‌جویی مصرف انرژی از طریق بهسازی و بازسازی ساختمان‌های موجود
- ◀ عرضه حامل‌های انرژی در بازارهای بورس انرژی
- ◀ کاهش تلفات انتقال و توزیع برق به حد اکثر ۱۰ درصد تا پایان برنامه ششم توسعه
- ◀ کاهش شدت انرژی تا حد متوسط جهانی در واحدهای اقتصادی
- ◀ کمک مالی و فنی به بنگاه‌ها به منظور تغییر تکنولوژی برای کاهش شدت انرژی
- ◀ مدیریت مصرف با تأکید بر اجرای سیاست‌های کلی اصلاح الگوی مصرف
- ◀ مشارکت دادن بخش خصوصی در فروش برق
- ◀ یکپارچه‌سازی در سیاست‌گذاری در حوزه انرژی (تشکیل وزارت انرژی) و یا استفاده از ساز و کار شورای عالی انرژی کشور

۵-ب-۲- اقدامات اساسی

- ◀ اجرای پروژه‌های افزایش راندمان و بهینه‌سازی نیروگاهها
- ◀ اجرای مقررات ملی ساختمان و نظارت بر آن برای کاهش شدت انرژی (نظارت دقیق بر اجرای درست مبحث ۱۹ بویژه عملکرد شهرداریها در این خصوص)
- ◀ احداث زیرساختهای لازم برای افزایش صادرات برق
- ◀ استفاده از حداکثر ظرفیت‌های ماده ۱۲ قانون رفع موانع تولید
- ◀ تشکیل وزارت انرژی و یا استفاده از ساز و کار شورای عالی انرژی کشور
- ◀ استفاده از فناوری‌های نوین در چرخه تولید و مصرف انرژی
- ◀ اصلاح بازار انرژی و تقویت حضور بخش غیردولتی در این بازار
- ◀ اصلاح تعرفه‌های برق بر اساس قیمت تمام شده
- ◀ اصلاحات اقتصادی و مدیریتی بخش برق
- ◀ افزایش راندمان تولید انرژی و کاهش تلفات در مسیر تولید تا مصرف
- ◀ ایجاد بازار گواهی ظرفیت برق
- ◀ ایجاد بسترهای لازم قانونی و اجرایی و حمایت فنی برای تشویق بخش خصوصی به تولید انرژی از منابع تجدیدپذیر
- ◀ عقد قرارداد صادرات برق با کشورهای همسایه
- ◀ بازنگری در روش واگذاری نیروگاهها
- ◀ بازنگری قوانین و مقررات مرتبط با بازار برق
- ◀ پیک‌سایبی در شبکه برق با اجرای طرح‌های بهینه‌سازی و مدیریت مصرف (و بالابردن پایداری شبکه)
- ◀ تقویت بورس انرژی
- ◀ تکمیل واحدهای بخش بخار در نیروگاه‌های سیکل ترکیبی
- ◀ تنظیم مواد قانونی برنامه و بودجه برای تسهیل استفاده از منابع صندوق توسعه ملی برای مشارکت حداکثری بخش غیردولتی
- ◀ توسعه فعالیت‌های طراحی و مهندسی برای بهینه‌سازی انرژی در طراحی و بهره‌برداری از شبکه‌های انتقال و توزیع
- ◀ توسعه مشارکت و سرمایه‌گذاری بخش‌های غیردولتی در زمینه تامین، انتقال و مصرف برق

- ◀ حمایت‌های فنی و قانونی از سرمایه‌گذاری بخش غیردولتی (خصوصی و تعاونی) در زمینه انرژی‌های تجدیدپذیر و بهینه‌سازی مصرف انرژی در چارچوب ماده ۱۲ قانون رفع موانع تولید
- ◀ حمایت و تشویق بخش غیردولتی (خصوصی و تعاونی) و بسترسازی برای افزایش سرمایه‌گذاری در صنعت برق
- ◀ حمایت وزارت نفت به منظور صرفه جویی و بهینه سازی مصرف انرژی از طریق انعقاد قراردادهای صرفه جویی انرژی
- ◀ الزام به رعایت استانداردهای مصرف انرژی در واردات و ساخت تجهیزات
- ◀ صرفه‌جویی مصرف انرژی از طریق بهسازی و بازسازی ساختمان‌های موجود
- ◀ کاهش هزینه استفاده از تجهیزات کم‌انرژی‌تر تولید داخل و وارداتی
- ◀ کمک به سیستم حمل‌ونقل عمومی درون‌شهری و برون‌شهری و مدیریت مصرف انرژی در ساختمان‌ها
- ◀ کمک قانونی و فنی به بنگاه‌ها به منظور تغییر تکنولوژی برای کاهش شدت انرژی
- ◀ مدیریت مصرف با تأکید بر اجرای سیاست‌های کلی اصلاح الگوی مصرف انرژی
- ◀ مشارکت دادن بخش خصوصی در فروش برق

۶- تبصره‌های بودجه مربوط به انرژی در لایحه بودجه سال ۹۸

۶-الف- موارد مرتبط با نفت

موضوع	تبصره - بند
سهم ۲۰ درصدی صندوق توسعه ملی از منابع حاصل از صادرات نفت (نفت خام، میعانات گازی و خالص صادرات گاز)	تبصره ۱- بند الف
سهم ۱۴,۵ درصدی شرکت ملی نفت ایران از کل صادرات نفت خام و میعانات گازی	تبصره ۱- بند الف
سهم ۱۴,۵ درصدی شرکت ملی گاز از خالص صادرات گاز	تبصره ۱- بند الف
سقف منابع حاصل از ارزش صادرات نفت، نفت خام، میعانات گازی و خالص صادرات گاز	تبصره ۱- بند ب
تعیین شرایط (کف عدم تحقق منابع دولت از محل صادرات نفت خام، میعانات گازی و خالص صادرات گاز) برداشت از مانده منابع حساب ذخیره ارزی و سهم صندوق توسعه ملی	تبصره ۱- بند ج
تسریع گازرسانی به روستاها و اتمام طرح(پروژه)های نیمه‌تمام گازرسانی به روستاها با اولویت تداوم گازرسانی به شهرها و روستاهای استانهای سیستان و بلوچستان	تبصره ۱- بند د
تعیین روش پرداخت نقدی تامین قیر مورد نیاز دستگاه‌های اجرایی و نحوه تخصیص این مبلغ از منابع پیش‌بینی شده گذشته(قانون بودجه ۱۳۹۷) به وزارت راه و شهرسازی- وزارت کشور(سازمان امور شهرداریها و دهیاریهای کشور)- وزارت جهاد کشاورزی(سازمان جنگلها، مراتع و آبخیزداری کشور)- بنیاد مسکن انقلاب اسلامی- وزارت آموزش و پرورش(سازمان نوسازی، توسعه و تجهیز مدارس کشور) جهت ایجاد شفافیت در تخصیص، توزیع و مصرف قیر یارانه‌ای	تبصره ۱- بند هـ

تبصره ۴- الف	اجازه اعطای تسهیلات ارزی به بانکهای عامل برای سرمایه گذاری بخشهای خصوصی، تعاونی و نهادهای عمومی غیردولتی برای طرحهای توسعه‌ای بالادستی نفت و گاز با اولویت میداین مشترک و جمع‌آوری گازهای همراه در راستای افزایش ضریب بازیافت مخازن و احیای چاه‌های قدیمی با داشتن ذخایر نفتی درجا و بدون انتقال مالکیت نفت و گاز موجود در مخازن و تولیدی از آنها.
تبصره ۵- بند و	جهت تعیین تکلیف بدهی شرکت ملی نفت ایران به ذینفعان، افزایش سرمایه دولت در شرکت ملی نفت ایران به میزان تسویه مطالبات بانکها از آن شرکت مجاز شناخته خواهد شد.
تبصره ۵- بند ط	فروش اوراق مالی اسلامی به منظور سرمایه‌گذاری در طرح‌های نفت و گاز با اولویت میداین مشترک کشور و تضمین آن توسط شرکت‌های تابع وزارت نفت
تبصره ۵- بندی	مجوز و شرایط انتشار اوراق مالی اسلامی از سوی وزارت نفت از طریق شرکت‌های دولتی تابعه ذیربط برای بازپرداخت اصل و سود اوراق ارزی -ریالی سررسیدشده، تسهیلات بانکی و تضامین سررسیدشده و همچنین بازپرداخت بدهی‌های سررسیدشده به پیمانکاران قراردادهای بیع متقابل طرح‌های بالادستی نفت و گاز
تبصره ۱۶- هـ	مجوز به دولت برای امهال مطالبات بانک مرکزی جمهوری اسلامی ایران و بانکهای تجاری بابت اصل و سود تسهیلات پرداخت شده به شرکت دولتی تابعه ذیربط وزارت نفت، بابت تأمین مالی طرح‌های بالادستی نفت و گاز را تا پایان سال ۱۴۰۰

۶-ب- موارد مرتبط با برق

موضوع	تبصره - بند
مجوز به دولت برای تأمین سهم پانزده درصد برای طرح‌های ریلی و طرح‌های صنعت آب و برق از محل صندوق توسعه ملی پس از عقد قرارداد با تأمین کننده مالی خارجی	تبصره ۴- بند د
مجوز به شرکت‌های آب منطقهای و سازمان آب و برق خوزستان برای تأمین هزینه‌های خرید و نصب نصب کنتورهای حجمی هوشمند چاه‌های آب کشاورزی از محل منابع داخلی خود در قالب وجوه اداره شده و دریافت اصل و سود این تسهیلات	تبصره ۸- بند ح
الف - شرکت‌های تولید نیروی برق حرارتی دولتی و شرکت‌های برق منطقه‌ای مکلفند منابع تعیین شده در بودجه مصوب سالانه خود را پس از گردش خزانه به ترتیب به شرکت مادر تخصصی تولید نیروی برق حرارتی و شرکت توانیر بابت رد دیون و یا سرمایه‌گذاری (احداث) در توسعه نیروگاه حرارتی و توسعه شبکه انتقال کشور پرداخت کنند.	تبصره ۱۵- بند الف
ب - شرکت تولید و توسعه انرژی اتمی ایران مکلف است منابع تعیین شده در بودجه مصوب سالانه خود را به شرکت بهره‌برداری نیروگاه اتمی بوشهر بابت هزینه‌های بهره‌برداری پرداخت کند.	تبصره ۱۵- بند ب

۶-ج- موارد مرتبط نفت، گاز و برق

موضوع	تبصره - بند
مجاز به وزارتخانه‌های نفت و نیرو (از طریق شرکتهای تابعه ذیربط) برای دریافت حق بیمه از مشترکین گاز و برق به تفکیک مسکونی و تجاری و نحوه انتخاب بیمه گر و پرداخت خسارت (اجرای مطابق ماده ۱۲ قانون الحاق برخی مواد به قانون تنظیم بخشی از مقررات مالی دولت)، تغییرات نیز در راستای افزایش تعهدات شرکت‌های بیمه گر به مشترکین می‌باشد.	تبصره ۶- بند ز
در راستای اجرای بند ب ماده ۳ قانون برنامه ششم توسعه کشور و شفاف‌سازی منابع و مصارف حاصل از اجرای قانون هدفمندی یارانه‌ها این تبصره قید شده که یکی از شاخص ترین تبصره هایی لایحه است که به نوعی همه بخش‌های اقتصادی را درگیر موضوع می‌کند. این تبصره ۱۴۲۶ هزار میلیارد ریالی مورد توجه در تحلیل‌های مختلف اقتصادی است.	تبصره ۱۴

۶-ج-۲- اطلاعات مربوط به تبصره ۱۴

۶-ج-۲-۱- دریافتی‌های تبصره ۱۴^{۱۱}

دریافتی‌ها (منابع)	مبلغ (میلیارد ریال)
دریافتی حاصل از فروش داخلی فرآورده‌های نفتی	۴۵۵,۹۶۹
دریافتی حاصل از فروش صادراتی فرآورده‌های نفتی پس از کسر مابه‌التفاوت خوراک تحویلی و فرآورده‌های نفتی دریافتی از پالایشگاهها	۴۳۲,۱۳۵
دریافتی حاصل از فروش داخلی گاز طبیعی با احتساب عوارض گازرسانی و عوارض و مالیات ارزش افزوده	۲۴۵,۶۸۰
دریافتی حاصل از فروش برق به مشترکین و با احتساب عوارض موضوع ماده (۵) قانون حمایت از صنعت برق و عوارض و مالیات بر ارزش افزوده	۲۳۷,۹۹۰
سوخت نیروگاهها	۱۷,۸۱۰
منابع حاصل فروش آب	۳۳,۴۲۰
جمع کل	۱,۴۲۵,۰۰۵

^{۱۱} موارد مندرج در جدول بر اساس لایحه تقدیمی بودجه سال ۱۳۹۸ می‌باشد

۶-ج-۱-۲ پرداختی‌ها (مصارف) تبصره ۱۴

بخش مربوط	ردیف	عنوان	مبلغ (میلیارد ریال)	
فرآورده‌های نفتی	۱	عوارض و مالیات بر ارزش افزوده فرآورده‌های نفتی	۹۶,۳۷۵	
	۲	عوارض توسعه، نگهداشت و نوسازی شبکه خطوط لوله انتقال نفت خام، میعانات گازی و فرآورده‌های نفتی، تأسیسات و انبارهای فرآورده‌های نفتی (با نرخ محاسباتی مالیات صفر)	۱۵,۰۰۰	
	۳	هزینه و کارمزد حمل و نقل، توزیع و فروش (کارمزد جایگاهها) فرآورده‌های نفتی	۱۱۰,۶۱۳	
بخش نفت	۴	بازپرداخت تعهدات طرح‌های بهینه سازی مصرف انرژی، گازرسانی، جمع آوری گازهای همراه و مشعل موضوع ماده ۱۲ قانون رفع موانع تولید رقابت پذیر و ارتقای نظام مالی کشور	۴۱,۰۰۰	
	۵	سهام چهارده و نیم درصد شرکت ملی نفت ایران از محل فروش فرآورده‌های نفتی	۱۰۹,۲۰۷	
بخش گاز	۶	عوارض و مالیات بر ارزش افزوده گاز طبیعی	۱۵,۲۴۰	
	۷	عوارض گازرسانی موضوع ماده ۶۵ قانون الحاق ۲	۱۷,۰۴۴	
	۸	کارمزد جایگاهها و اجرای ایمن سازی و هوشمندسازی جایگاههای سی ان جی	۱۱,۰۴۰	
	۹	پرداختی به آموزش و پرورش بابت کمک به هزینه گاز مصرفی مدارس	۶۰۰	
	۱۰	هزینه‌های تولید، انتقال، توزیع و فروش گاز طبیعی	۹۴,۰۵۰	
	۱۱	عوارض و مالیات بر ارزش افزوده برق	۱۸,۰۹۰	
صنعت برق	۱۲	ده درصد عوارض توسعه برق موضوع ماده (۵) قانون حمایت از صنعت برق	۱۸,۶۰۰	
	۱۳	مالیات و عوارض قانونی بهای سوخت نیروگاهها	۲,۸۱۰	
	۱۴	پرداختی به آموزش و پرورش بابت کمک به هزینه برق مدارس	۳۰۰	
	۱۵	بازپرداخت تعهدات وزارت نیرو بابت نیروگاههای سیکل ترکیبی (خصوصی و دولتی)	۱۵,۰۰۰	
	۱۶	هزینه تولید، انتقال و توزیع، فروش و خرید برق از نیروگاههای بخش خصوصی و واردات برق(*)	۲۰۱,۰۰۰	
	۱۷	هزینه تولید، انتقال و توزیع، فروش آب(*)	۳۳,۴۲۰	
صنعت آب	۱۸	پرداختی به آموزش و پرورش بابت کمک به هزینه آب مدارس	۱۰۰	
	مصارف هدفمندی:			
مصارف هدفمندی	۱۹	پرداخت یارانه نقدی و غیر نقدی خانوارها	۴۲۵,۰۰۰	
	۲۰	کاهش فقر مطلق خانوارهای هدف (از طریق افزایش پرداخت به خانوارهایی که درآمد آنها کمتر از خط حمایتی کمیته امداد امام خمینی (ره) و سازمان بهزیستی کشور می‌باشد) و بیمه زنان سرپرست خانوار و بدسرپرست.	۷۰,۰۰۰	
	۲۱	ماده ۴۶ قانون الحاق برخی مواد به قانون تنظیم بخشی از مقررات مالی دولت (۲) موضوع کاهش هزینه‌های مستقیم سلامت مردم، ایجاد دسترسی عادلانه مردم به خدمات بهداشتی و درمانی، کمک به تامین هزینه‌های تحمل ناپذیر درمان، پوشش دارو، درمان بیماران خاص و صعب العلاج	۴۹,۰۰۰	
	۲۲	یارانه نان و خرید تضمینی گندم	۶۱,۴۵۰	
	۲۳	پرداخت حق بیمه سهم هدفمندی اقشار بیمه شده به استناد بند (ب) ماده (۷) قانون هدفمند کردن یارانه ها		
	۲۴	اجرای بند (ب) ماده (۵۷) قانون احکام دائمی برنامه‌های توسعه موضوع بازتنظیمی پیش از موعد بیمه شدگان صندوق بیمه اجتماعی کشاورزان، روستائیان و عشایر	۲۱,۰۶۴	
	۲۵	اجرای طرح تامین شیر مدارس		
	۲۶	حمایت از تولید، اشتغال، مسکن اقشار آسیب پذیر، مسکن مهر، حمل و نقل عمومی، راه آهن و توسعه صادرات غیرنفتی		
	جمع مصارف هدفمندی			۶۲۶,۵۱۴
	جمع			۱,۴۲۶,۰۰۴

۷- عملکرد شاخص‌های بخش انرژی

۷-الف- عملکرد بخش نفت و گاز

در خصوص وضعیت و روند تحولات بخش نفت و گاز به شاخص‌هایی اشاره می‌گردد که تحلیل هر یک از آنها به شرح ذیل ارائه می‌گردد:

۷-الف-۱- مصرف پنج فرآورده اصلی

مصرف ۵ فرآورده اصلی طی سال‌های برنامه چهارم از رشد ۲ درصدی برخوردار بوده است و طی سال‌های برنامه پنجم بدلیل تمرکز بر گازرسانی و برخوردار شدن شهرها و روستاهای کشور از این نعمت، این رشد منفی بوده و مصرف ۲/۱ درصد کاهش داشته است. بررسی ارقام مصرف فرآورده نشان می‌دهد که طی سال‌های مذکور روند کاهشی نفت سفید از ۲۰/۵ میلیون لیتر در روز در سال ۱۳۸۴ به ۵/۸ میلیون لیتر در روز در سال ۱۳۹۵ رسیده است. ولی متاسفانه مصرف ۵ فرآورده اصلی در سال ۱۳۹۶ در حدود ۶/۹ میلیون لیتر در روز نسبت به سال ۱۳۹۵ افزایش داشته که عمدتاً ناشی از افزایش لجام گسیخته مصرف بنزین طی سال ۱۳۹۶ بوده است که در سال ۱۳۹۷ نیز متاسفانه این روند ادامه پیدا کرده است.

۷-الف-۲- ظرفیت پالایش گاز

ظرفیت پالایشی گاز طی هر دو دوره برنامه چهارم و پنجم دارای رشد مثبت بوده به طوریکه در آغاز برنامه ششم (سال ۱۳۹۶)، این ظرفیت به ۹۲۶ میلیون مترمکعب در روز بالغ گردیده، و در سال ۱۳۹۷ در صورت راه‌اندازی فازهای جدید پارس جنوبی طبق برنامه به ۱۰۱۰ میلیون مترمکعب در روز می‌رسد.

۷-الف-۳- تراز تجاری (صادرات منهای واردات) گاز

بررسی خالص تراز صادرات گاز نسبت به واردات آن طی سال‌های برنامه چهارم و پنجم، عمدتاً ارقام مثبتی را نشان می‌دهد. مقدار این تراز با گازرسانی به عراق و کاهش واردات از ترکمنستان در سال ۱۳۹۶، برابر ۲۶/۳ میلیون مترمکعب در روز است. همچنین در سال‌های برنامه پنجم توسعه، بیشترین مقدار تراز تجاری گاز در سال ۱۳۹۱ با ۱۲/۷ میلیون مترمکعب در روز اتفاق افتاده است.

۷-الف-۴- ارتقاء جایگاه تولید و صادرات نفت خام

تولید نفت خام ایران از سال ۱۳۹۱ و با اعمال تحریم‌های بین‌المللی بر فروش نفت خام روندی نزولی را طی نمود بطوریکه از ۳/۹ میلیون بشکه در سال ۱۳۹۰ به ۲/۸ میلیون بشکه در سال ۱۳۹۴ کاهش یافت. البته در سال‌های اخیر و بعد از برجام تولید نفت خام در سال ۱۳۹۶ به میزان ۳/۹ میلیون بشکه در روز افزایش یافت. در سال‌های گذشته تحریم‌های بین‌المللی صادرات نفت را به عنوان اصلی‌ترین منبع درآمدی کشور نشانه گرفت و در نهایت صادرات نفت خام را تا رقم بی سابقه ۷۰۰ هزار بشکه در روز کاهش داد. بطور کل، سال ۱۳۹۴ مجموع صادرات نفت خام ۱/۱۲ میلیون بشکه در روز بوده است. همچنین بعد از اجرایی شدن برجام در میزان صادرات نفت خام و میعانات گازی در سال ۱۳۹۶ به میزان ۲/۵ میلیون بشکه در روز افزایش یافت. این شاخص با توجه به

تجدید تحریم‌ها در سال جاری افت کرده است.

۷-الف-۵- توسعه میادین مشترک

در خصوص میدان گازی پارس جنوبی که بزرگترین مخزن گازی کشور و مشترک با قطر است، در سال ۱۳۹۶ مقدار ۴۹۶/۴ میلیون مترمکعب در روز گاز غنی تولید شد. سهم تولید میادین گازی مشترک از کل تولید گاز از ۳۹ درصد در سال ۹۱ به ۵۸/۷ درصد در سال ۱۳۹۶ افزایش یافته است. همچنین میزان تولید ایران از میادین مشترک نفتی در سال ۱۳۹۶ معادل ۳۳۶ هزار بشکه در روز بود که در سال ۱۳۹۶ به ۴۶۹ هزار بشکه در روز رسیده است.

۷-الف-۶- افزایش ضریب بازیافت میادین

ضریب بازیافت میادین نفتی ایران بسیار پایین‌تر از متوسط منطقه خاورمیانه و جهان است. در حال حاضر متوسط ضریب بازیافت مخازن نفتی کشور حدود ۲۴ درصد است.

۷-الف-۷- گازهای سوزانده شده

میزان گازهای سوزانده شده همواره یکی از چالش‌های صنعت نفت در سال‌های گذشته به شمار می‌رفته است بطوریکه این میزان در سال ۱۳۹۱ به مرز ۴۰ میلیون متر مکعب در روز رسید. در سال ۱۳۹۶ میزان گازهای همراه سوزانده شده نیز به ۴۰ میلیون متر مکعب در روز رسید. در حال حاضر میزان گازهای همراه سوزانده شده در کشورهای منطقه بجز عراق به مراتب کمتر از ایران است.

۷-الف-۸- افزایش کیفیت فرآورده‌های داخلی و سهم بالای فرآورده‌های سنگین

در ۵ ماهه نخست سال ۱۳۹۲ متوسط تولید بنزین با استاندارد یورو ۴ کشور کمتر از ۲ میلیون لیتر در روز و معادل ۳ درصد کل تولید بنزین داخل بوده است. همچنین به دلیل عدم انجام بهینه‌سازی و ارتقاء لازم در پالایشگاه‌های نفتی سهم نفت کوره از تولید فرآورده‌های نفتی در مدت مزبور معادل ۲۷ درصد بوده است، این در حالی است متوسط جهانی تولید نفت کوره در سبد پالایش نفت خام کمتر از ۱۴ درصد است. میزان تولید بنزین یورو ۴ در سال ۱۳۹۶ بطور متوسط ۲۷/۷ میلیون لیتر در روز بوده است، که نسبت به سال ۱۳۹۵ (۲۲/۶ میلیون لیتر در روز) در حدود ۲۷ درصد افزایش یافته است. همچنین میزان تولید نفت‌گاز یورو ۴ در سال ۱۳۹۶ بطور متوسط ۲۱/۴ میلیون لیتر در روز بوده است، که نسبت به سال ۱۳۹۵ (۲۰/۹ میلیون لیتر در روز) ۲/۴ درصد افزایش یافته است.

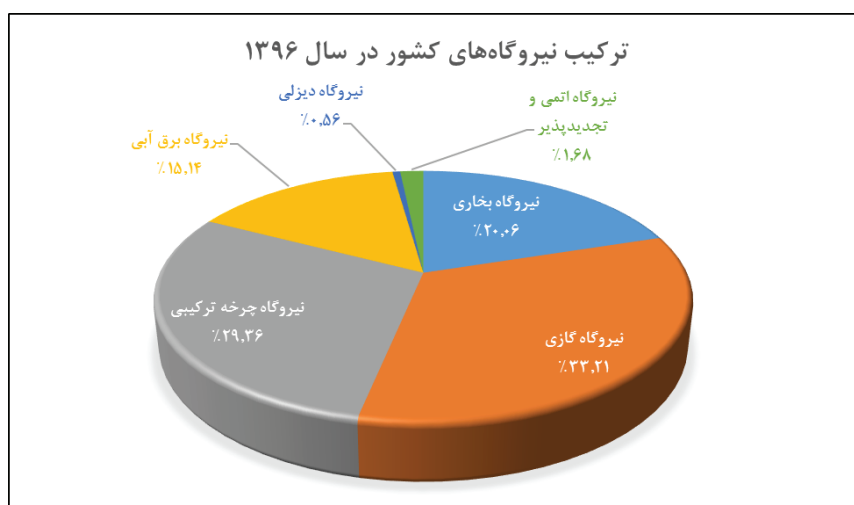
ردیف	عنوان هدف کمی	واحد اندازه گیری	سال ۱۳۹۶		
			هدف	عملکرد	درصد تحقق
۱	تزریق گاز	میلیون متر مکعب در روز	۱۲۵	۸۹/۹	۷۱/۹۲
۲	تعداد مشترکین جدید گاز	هزار مشترک	۱،۱۰۰	۱،۰۹۲	۹۹/۲۷
۳	تولید گاز از میدان مشترک پارس جنوبی	میلیون متر مکعب در روز	۶۸۳	۴۹۶/۴	۷۲/۴۸
۴	تولید میعانات گازی	هزار بشکه در روز	۷۶۳	۶۵۹/۶	۸۶/۴۵
۵	تولید نفت خام	هزار بشکه در روز	۳،۸۷۰	۳،۸۹۳	۱۰۰/۵۹
۶	تولید نفت خام از میادین مشترک	هزار بشکه در روز	۵۶۵	۴۷۸/۲	۸۶/۶۴
۷	خوراک میعانات گازی پالایشگاه ها	هزار بشکه در روز	۲۵۷	۱۳۴/۵	۵۲/۳۳
۸	خوراک نفت خام پالایشگاه ها	هزار بشکه در روز	۱،۷۶۰	۱،۶۸۵	۹۵/۷۴
۹	صادرات گاز طبیعی	میلیون متر مکعب در روز	۹۳/۹	۳۶/۲۴	۳۸/۵۹
۱۰	صادرات نفت خام و میعانات گازی	هزار بشکه در روز	۲،۴۹۶	۲،۵۴۷	۱۰۲/۰۴
۱۱	ظرفیت نفت خام	هزار بشکه در روز	۴،۱۱۵	۳،۹۴۵	۹۵/۸۷
۱۲	گاز غنی تولیدی	میلیون متر مکعب در روز	۱،۰۰۰	۸۴۵/۸	۸۴/۵۸
۱۳	گاز غنی سوزانده شده	میلیون متر مکعب در روز	۳۰	۴۷/۷	۱۵۹
۱۴	گاز طبیعی شیرین خروجی پالایشگاه‌های گاز	میلیون متر مکعب در روز	۷۴۶/۳	۵۷۶/۶	۷۷/۲۶
۱۵	مجموع تولید نفت خام و میعانات گازی	هزار بشکه در روز	۴،۶۳۳	۴،۵۵۳	۹۷/۲۸
۱۶	نسبت تولید بنزین و گازوییل با استاندارد یور ۴ به بالا به کل تولید این دو فرآورده	درصد	۵۴/۷	۳۰/۲	۵۵/۲۱
۱۷	نسبت تولید نفت کوره به سایر فرآورده‌های پالایشگاه‌های نفتی موجود	درصد	۲۴	۲۲/۵	۹۳/۷۵
۱۸	واردات گاز طبیعی	میلیون متر مکعب در روز	۳۰	۱۰/۵۸	۳۵/۲۷

۷-ب- عملکرد بخش برق و انرژی‌های پاک

یکی از شاخص‌های مهم برنامه ششم توسعه کشور در بخش مربوط به انرژی - برق افزایش قدرت نامی نیروگاه‌های کشور جهت پاسخگویی به بار مورد نیاز کشور است. این شاخص با افزایش ۲۴۷۱ مگاواتی نسبت به سال ۱۳۹۵ با میزان ۷۸۹۰۰ مگاوات در سال ۱۳۹۶ رسیده است. ترکیب نیروگاه‌های بهره‌برداری شده در پایان سال ۱۳۹۶ با شرح زیر است:

- ◀ نیروگاه‌های بخاری ۱۵۸۳۰ مگاوات معادل ۲۰/۱ درصد از مجموع قدرت نامی کشور؛
- ◀ نیروگاه‌های گازی ۲۶۲۰۱ مگاوات معادل ۳۳/۲ درصد از مجموع قدرت نامی کشور؛
- ◀ نیروگاه‌های چرخه ترکیبی ۲۳۱۶۶ مگاوات معادل ۲۹/۳۶ درصد از مجموع قدرت نامی کشور؛

- ◀ نیروگاه‌های برق آبی ۱۱۹۴۳ مگاوات معادل ۱۵/۱۳ درصد از مجموع قدرت نامی کشور؛
 - ◀ نیروگاه‌های دیزلی ۴۳۸ مگاوات معادل ۰/۵۶ درصد از مجموع قدرت نامی کشور؛
 - ◀ نیروگاه اتمی و تجدیدپذیر ۱۳۲۲ مگاوات معادل ۱/۶۸ درصد از مجموع قدرت نامی کشور؛
- سهم هر یک از انواع نیروگاه‌های کشور در نمودار زیر نشان داده شده است.



همچنین شاخص‌های مهم دیگر صنعت برق کشور در سال ۱۳۹۶ در بخش تولید به شرح زیر است:

- ◀ میانگین قدرت عملی ۶۸۴۷۱ مگاوات (افزایش نسبت به سال قبل ۲/۸ درصد)؛
- ◀ انرژی تولیدشده نیروگاه‌های حرارتی با رشد ۸/۵ درصدی به ۲۸۸۴۳۸ میلیون کیلووات ساعت و انرژی تولیدی نیروگاه‌های برق آبی، اتمی و تجدیدپذیر با رشد ۲/۷ درصدی به ۲۴۰۴۲ مگاوات ساعت رسید؛
- ◀ حداکثر نیاز مصرف اصلاح شده (پیک روز) در تاریخ ۱۳۹۶/۰۵/۸ ساعت ۱۴:۴۵، ۵۵۶۱۶ مگاوات (افزایش نسبت به سال قبل ۴/۵ درصد)؛
- ◀ حداکثر نیاز مصرف اصلاح شده (پیک شب) در تاریخ ۱۳۹۶/۰۵/۸ ساعت ۲۱:۴۶، ۵۳۱۹۲ مگاوات (افزایش نسبت به سال قبل ۵/۶ درصد)؛
- ◀ قدرت تولید شده در پیک سال ۱۳۹۶ به ۵۳۸۴۲ مگاوات رسید که توان تولیدی نیروگاه‌های حرارتی و اتمی با رشد ۴/۷ درصدی به ۴۴۷۷۴ مگاوات و توان تولیدی نیروگاه‌های برق آبی با رشد ۲/۸ درصدی به ۹۰۶۸ مگاوات رسید؛
- ◀ کل انرژی برق تولید شده کشور در حدود ۳۱۲,۴ میلیارد کیلووات ساعت بود که ۳۰۴ میلیارد کیلووات

ساعت آن توسط نیروگاه‌های وزارت نیرو و بخش خصوصی و مابقی توسط صنایع بزرگ تولید گردید (افزایش کل تولید نسبت به سال قبل ۸/۱ درصد)؛

◀ قدرت سرانه ۹۶۴ وات (افزایش نسبت به سال قبل ۲/۰ درصد)؛

◀ تولید سرانه ۳۸۲۰ کیلووات ساعت (افزایش نسبت به سال قبل ۶/۸ درصد)؛

یکی دیگر از شاخص‌های مهم بخش برق در سند تفصیلی برنامه ششم کشور تولید ناویژه برق است که این شاخص با رشد ۷/۹۶ درصدی نسبت به سال قبل به میزان ۳۱۲,۴ میلیارد کیلووات ساعت در سال ۱۳۹۶ رسیده است، که با توجه به این مقدار شاخص مذکور نزدیک به ۹۸ درصد برنامه محقق شده است. سهم تولید از نیروگاه‌های مختلف کشور به شرح زیر است:

◀ نیروگاه‌های بخاری ۹۲۹۸۱ میلیون کیلووات ساعت معادل ۲۹/۷ درصد از کل تولید؛

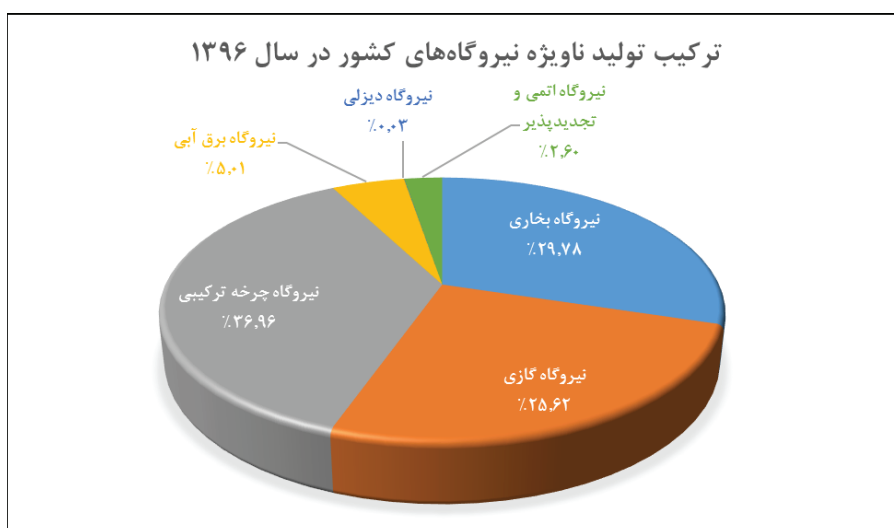
◀ نیروگاه‌های گازی ۷۹۹۷۷ میلیون کیلووات ساعت معادل ۲۵/۶ درصد از کل تولید؛

◀ نیروگاه‌های چرخه ترکیبی ۱۱۵۳۹۱ میلیون کیلووات ساعت معادل ۳۶/۹ درصد از کل تولید؛

◀ نیروگاه‌های برق‌آبی ۱۵۶۵۲ میلیون کیلووات ساعت معادل ۵/۱ درصد از کل تولید؛

◀ نیروگاه‌های دیزلی ۸۹ میلیون کیلووات ساعت معادل ۰/۱ درصد از کل تولید؛

◀ نیروگاه اتمی و انرژی‌های نو ۸۱۱۴ مگاوات معادل ۲/۶ درصد از کل تولید؛



سوخت مصرفی نیروگاه‌های کشور در سال مزبور به شرح زیر است:

◀ گاز ۶۹۴۵۴ میلیون متر مکعب (معادل ۸۸/۸ درصد کل سوخت مصرفی)؛

◀ گازوئیل ۴۹۶۰ میلیون لیتر (معادل ۶/۳ درصد کل سوخت مصرفی)؛

- ◀ نفت کوره ۳۷۷۰ میلیون لیتر (معادل ۴/۸ درصد کل سوخت مصرفی)؛
- همچنین در این سال، در مواقع کم باری شبکه ۷۸۷۱ میلیون کیلووات ساعت انرژی برق به کشورهای همجوار صادر و در مواقع نیاز شبکه ۳۹۱۲ میلیون کیلووات ساعت از کشورهای همجوار دریافت گردیده است.
- در پایان سال ۱۳۹۶ شاخص‌های زیر در بخش توزیع صنعت برق کشور بدست آمده است:
- ◀ ۱۰۰ درصد جمعیت شهری برق‌دار بوده‌اند؛
- ◀ ۱۰۰ درصد از کل خانوارهای روستاهای با جمعیت بالای ۲۰ خانوار برق‌دار بوده‌اند؛
- ◀ طول شبکه فشار متوسط هوایی و زمینی احداث شده در سال ۱۳۹۶ به ترتیب ۷۴۶۵ کیلومتر و ۶۵۴ کیلومتر بوده است؛
- ◀ جمع طول شبکه فشار متوسط هوایی و زمینی تا پایان سال ۱۳۹۶ به ترتیب ۴۰۴۴۲۴ کیلومتر و ۲۰۷۰۸ کیلومتر بالغ گردیده است که نسبت به سال قبل به ترتیب ۱/۹ و ۳/۳ درصد افزایش داشته است؛
- ◀ تعداد مشترکین در سال ۱۳۹۶ به ۳۴۸۳۶ هزار مشترک رسید که نسبت به سال قبل این افزایش ۹۹۳ هزار مشترک و ۳/۰ درصد است؛
- ◀ مصرف انرژی برق در سال ۱۳۹۶ بالغ بر ۲۵۵۰۲۶ میلیون کیلووات ساعت بوده است که نسبت به سال قبل ۴/۲ درصد افزایش داشته است؛
- ◀ سهم انواع تعرفه مصرف انرژی در سال ۱۳۹۶ چنین بوده است: خانگی ۳۲/۷، صنعتی ۳۳/۰، عمومی ۹/۵، کشاورزی ۱۵/۴، سایر مصارف ۷/۳ و روشنایی معابر ۲/۰ درصد؛
- ◀ متوسط مصرف هر مشترک خانگی در سال ۱۳۹۶، ۲۹۶۸ کیلووات ساعت بوده که نسبت به سال قبل ۳/۶ درصد افزایش داشته است؛
- ◀ در سال ۱۳۹۶ تعداد ۳۱ روستای بالای ۲۰ خانوار و ۲۰۶ روستای زیر ۲۰ خانوار برق‌دار شده‌اند.

ردیف	عنوان هدف کمی	واحد اندازه گیری	سال ۱۳۹۶		
			هدف	عملکرد	درصد تحقق
۱	سوخت مصرفی معادل گاز طبیعی نیروگاه ها	میلیون متر مکعب در روز	۲۲۲	۲۱۴	۹۶/۴
۲	افزایش ظرفیت انرژی‌های تجدیدپذیر (بجز برق آبی)	مگاوات	۱۰۱۶۸	۵۶۲	۴۸/۱۲
۳	تکمیل مطالعه توسعه ظرفیت‌های انرژی برق آبی	مگاوات	۵۰۰	۳۶۵	۷۳
۴	تلفات در شبکه توزیع	درصد	۹/۴۵	۱۰/۸	۱۱۴/۲۹
۵	تولید انرژی برق (ناویژه)	میلیارد کیلووات ساعت	۳۱۹	۳۱۴/۴	۹۷/۹۳
۶	تولید دی اکسید کربن در نیروگاه ها	میلیون تن در سال	۲۱۹	۱۷۶	۸۰/۳۷

ردیف	عنوان هدف کمی	واحد اندازه گیری	سال ۱۳۹۶		
			هدف	عملکرد	درصد تحقق
۷	حداقل سهم گاز طبیعی از سوخت مصرفی نیروگاه ها	درصد	۸۹	۸۹	۱۰۰
۸	صادرات برق	میلیارد کیلووات ساعت	۱۲	۸	۶۶/۶۷
۹	ظرفیت نیروگاهها (اسمی)	مگاوات	۸۱.۹۱۷	۷۸.۹۰۰	۹۶/۳۲
۱۰	فروش داخلی برق	میلیارد کیلووات ساعت	۲۶۳	۲۴۵	۹۳/۱۶
۱۱	متوسط راندمان الکتریکی نیروگاههای حرارتی	درصد	۳۸/۵	۳۷/۹	۹۸/۴۴
۱۲	نسبت تولید CO ₂ نیروگاهها به تولید برق	گرم بر کیلووات ساعت	۷۳۸/۱	۵۶۴	۷۶/۴۱
۱۳	واردات برق	میلیارد کیلووات ساعت	۴/۵	۳/۹	۸۶/۶۷

۸- بودجه شرکت‌های دولتی بخش انرژی

بودجه شرکت‌های دولتی بخش انرژی در لایحه بودجه سال ۱۳۹۸ افزایش داشته است که به طوری که در مجموع این شاخص با بیش از ۱۱۷,۱ درصد افزایش از ۴,۵۴۴,۹۴۲,۶۱۵ میلیون ریال به ۹,۸۶۹,۱۲۴,۲۶۵ رسیده است. نکته قابل توجه آنکه ۱,۰۲۸,۱۹۹ میلیون ریال از این مبلغ از محل بودجه عمومی است که نسبت به سال قبل ۱۶,۲ درصد رشد داشته است و ۹,۸۶۸,۰۹۶,۰۶۶ از محل غیر بودجه عمومی است که نشان دهنده رشد ۱۱۷,۲ درصدی است

عنوان	۱۳۹۷ میلیارد ریال	۱۳۹۸ میلیارد ریال	رشد سالانه	توضیحات
شرکت ملی نفت	۳,۰۹۵,۴۸۱	۶,۱۱۹,۱۹۵	۷۰,۹۷٪	شامل کل درآمد حاصل از صادرات نفت خام و فروش نفت خام به شرکت‌های پالایشی به قیمت صادراتی و سایر درآمدهای شرکت ملی نفت ایران
شرکت ملی گاز	۲۲۷,۳۱۸	۶۵۸,۳۳۱	۱۸۹,۶٪	شامل درآمد حاصل از صادرات گاز طبیعی، فروش داخلی و سایر درآمدهای شرکت ملی گاز ایران
شرکت ملی پالایش و پخش	۱,۲۲۱,۲۵۸	۳,۰۹۰,۵۷۰	۱۵۳,۱٪	شامل درآمد حاصل از پالایش و فروش فرآورده‌های نفتی می‌باشد
توانیر	۲۰۰,۰۰۰	۲۳۵,۰۰۰	۱۷,۵٪	از محل بودجه عمومی کشور
برق حرارتی	۶۸۵,۰۰۰	۷۹۳,۱۹۹	۱۵,۸٪	

آمار دو بار منظور در سال ۱۳۹۸، ۴,۱۶۹,۵۱۱ میلیارد ریال می‌باشد که از مجموع سه شرکت ملی نفت، شرکت ملی گاز و شرکت ملی پالایش و پخش باید کسر گردد.

۹- سرمایه‌گذاری‌ها و اعتبارات هزینه‌ای در بخش انرژی در قانون بودجه ۹۷ و لایحه ۹۸

۹-الف- وزارت نفت

در بررسی سرمایه‌گذاری و اعتبارات تملک دارایی توجیه به این نکته ضروری است که در بخش نفت از بودجه عمومی استفاده نمی‌شود و از منابع داخلی، فاینانس و بیع متقابل استفاده می‌گردد اما بخش نیرو از این منابع استفاده می‌کند. بر این اساس دو رویکرد متفاوت مطرح است.

سه شرکت ملی نفت، شرکت ملی گاز و شرکت ملی پالایش و پخش از منابع داخلی شرکت، سایر منابع سرمایه‌ای یا سرمایه‌گذاری خارجی استفاده می‌کنند.

۹-الف-۱- شرکت ملی نفت ایران:

برآورد می‌شود در سال آینده نسبت به سال جاری منابع سرمایه‌ای در این شرکت ۴,۳ رشد را تجربه کند که از محل وام‌های داخلی و خارجی، منابع صندوق توسعه ملی، منابع ناشی از بند ق تبصره ۲ قانون بودجه سال ۱۳۹۳، منابع حاصل از قانون رفع موانع تولید رقابت‌پذیر و از منابع ذخایر و اندوخته‌های شرکت تامین خواهد شد. شایان ذکر است بخش اعظمی از این منابع صرفاً بازپرداخت تعهدات سرمایه‌ای گذشته خواهد شد.

۹-الف-۲- شرکت ملی گاز ایران:

برآورد می‌شود در سال آینده نسبت به سال جاری برآورد سرمایه‌گذاری‌ها در این شرکت ۲۴,۷ رشد را تجربه کند که از محل اندوخته‌های شرکت، وام‌های داخلی و خارجی، تسهیلات بانکی و .. تامین خواهد شد. البته رشد سرمایه‌گذاری با افزایش هزینه‌های سرمایه‌ای رو برو می‌باشد.

۹-الف-۳- شرکت ملی پالایش و پخش ایران:

برآورد می‌شود در سال آینده نسبت به سال جاری سرمایه‌گذاری‌ها در این شرکت ۹۸ رشد را تجربه کند این افزایش ناشی از استفاده از ابزارهای جدید تامین مالی، ارزی بودن وام‌های دریافتی و همچنین لحاظ شدن موضوع ماده ۱۲ قانون رفع موانع تولید رقابت‌پذیر است. منابع این سرمایه‌گذاری از محل اوراق مشارکت، عوارض خطوط لوله، وام داخلی و خارجی، ماده ۱۲ قانون رفع موانع تولید رقابت‌پذیر، تامین خواهد شد.

رشد سالانه درصد	۱۳۹۸ منابع سرمایه‌ای (میلیون ریال)	۱۳۹۷ منابع سرمایه‌ای (میلیون ریال)	عنوان
۴,۳٪	۵۱۲,۰۱۱,۴۹۱	۴۹۰,۷۲۵,۴۷۶	شرکت ملی نفت
۲۴,۷٪	۱۴۲,۱۷۳,۱۷۱	۱۱۴,۰۵۳,۷۳۱	شرکت ملی گاز
۹۸,۰٪	۸۰,۲۳۴,۰۷۳	۴۰,۵۲۳,۸۷۸	شرکت ملی پالایش و پخش

۹-ب- وزارت نیرو و شرکت‌های تابعه

برآورد سنجه‌های عملکرد اعتبارات تملک دارایی‌های سرمایه‌ای (وزارت نیرو)

اعتبارات هزینه‌ای (میلیون ریال)	هدف کمی		سنجه عملکرد	عنوان برنامه/فعالیت	
	برآورد ۱۳۹۸	پیش بینی برنامه ۱۳۹۷			
۳۵۰۰۰	۱۲	۱۰	راهبرد	برنامه توسعه امور انرژی	۱
۴۳۰۰۰	۶	۲	راهبرد	برنامه توسعه امور برق	۲

۹-ج- برآورد سنجه‌های عملکرد و اعتبارات تملک دارایی‌های سرمایه‌ای (ساتبا)

اعتبارات تملک دارایی‌های سرمایه‌ای (میلیون ریال)	سنجه عملکرد	عنوان برنامه/فعالیت	سازمان یا شرکت		
				پیش بینی ۱۳۹۷	برآورد ۱۳۹۸
۲۲۵۰۰۰		برنامه توسعه امور انرژی	ساتبا	۴۸۱۸۷۵۰	
۴۰۰۰	پروژه	برنامه توسعه امور انرژی	پژوهشگاه نیرو	۲۶۲۵۰	
۶۸۵۰۰	پروژه	برنامه توسعه امور برق	پژوهشگاه نیرو	۴۵۰۰۰	

۱۰- تحلیل وضع بخش انرژی در مقایسه با کشورهای منتخب و شاخص‌های بین‌المللی^{۱۲}

بررسی روند تغییرات متغیرهای زیر در بین کشورهای منتخب نشان دهنده آن است که سرانه مصرف نهایی انرژی در ایران ۱/۷۱ برابر متوسط جهانی و ۰/۷۸ برابر کشورهای OECD است و شدت انرژی ایران بر مبنای عرضه انرژی اولیه و مصرف نهایی در سال ۱۳۹۴ به ترتیب ۰/۳ و ۰/۱۹ بشکه معادل نفتخام به میلیون ریال بوده که به ترتیب

^{۱۲} تحلیل و تبیین بخش انرژی در برنامه‌ریزی توسعه ایران- احمد کفاشی و همکاران- ارایه شده به همایش هفتاد سال برنامه ریزی توسعه در ایران- مرکز پژوهش‌های توسعه و آینده نگری - سازمان برنامه و بودجه ایران

نسبت به سال قبل ۱/۳ و ۱/۴ درصد رشد داشته است. نکته مهم در این میان مصرف بین بخشی است به نحوی که در این کشورها مصرف در بخش مولد در اولویت است. این ارقام تنها بیان کننده یک خصوصیت هستند و برخلاف تصور عامه لزوماً بد یا خوب نیستند و بسته به کشور و میزان توسعه یافتگی تحلیل می‌شوند. این خصوصیت در مورد مصرف سرانه نیز مطرح است. در حالی که مصرف سرانه بالا یک خصوصیت نامطلوب در تحلیل‌های کشورهای کمتر توسعه یافته محسوب می‌شود، این شاخص در کشورهای توسعه یافته مفهومی دیگر دارد. معمولاً سرانه مصرف انرژی در جوامع پیشرفته و توسعه یافته، به دلیل درآمد سرانه بالا و امکان برخورداری از دستگاه‌ها و تجهیزات متنوع تر انرژی بر، بیشتر می‌باشد. اما در دهه ی اخیر به دلیل انجام اقداماتی که منجر به افزایش بهره وری در این کشورها شده، مصرف سرانه این کشورها تعدیل یافته است.^{۱۳}

۱۰- الف- نسبت عرضه کل انرژی اولیه به GDP^{۱۴}

روند نسبت عرضه کل انرژی اولیه به تولید ناخالص داخلی که براساس تن معادل نفت خام به هزار دلار آمریکا محاسبه می‌شود، می‌تواند نشان دهنده وضعیت کشورهای مختلف از جمله ایران باشد. نکته حائز اهمیت آنکه در کشورهای توسعه یافته این شاخص روند نزولی دارد و در کشورهای کمتر توسعه یافته این روند صعودی است که می‌تواند مبین کاهش ظرفیت‌های مازاد و رسیدن به سطح حداکثری عرضه انرژی در کشورهای توسعه یافته و وجود ظرفیت‌های خالی و سهل الوصول تر در کشورهای کمتر توسعه یافته باشد. میانگین نسبت عرضه کل انرژی اولیه به GDP در کشورهای آمریکای شمالی ۰/۱۴ تن معادل نفت خام به هزار دلار آمریکا بوده است. این شاخص در میانگین کشورهای اروپا و اورآسیا معادل ۰/۱۳ و در خاور میانه ۰/۳ برآورد شده است.

این شاخص در کل جهان ۰/۱۹ تن معادل نفت خام به هزار دلار آمریکا است که در ایران معادل ۰/۵ برآورد می‌شود. این شاخص در کل جهان ۰/۱۹ تن معادل نفت خام به هزار دلار آمریکا است که در ایران^{۱۵} معادل ۰/۵ برآورد می‌شود. ۱۰- ب - عرضه سرانه انرژی^{۱۶}

در حالی که عرضه سرانه انرژی جهان افزایش یافته است، عرضه سرانه کشورهای صنعتی و توسعه یافته کاهش یافته است که این موضوع در مواردی که عرضه سرانه بیشتر از مصرف سرانه کاهش یافته باشد، می‌تواند نشان دهنده افزایش وابستگی این کشورها به واردات باشد. میانگین عرضه سرانه انرژی کشورهای منتخب آمریکای شمالی برابر با ۵/۴۷ تن معادل نفت خام / نفر برآورد شده است که این شاخص در کل جهان ۱/۹ است.

^{۱۳} ترازنامه انرژی، معاونت برق و انرژی، وزارت نیرو، سال ۱۳۹۴ صفحه ۱۱

^{۱۴} -IEA, International Energy Agency, Online Data Services. www.iea.org.

^{۱۵} -همان.

^{۱۶} -اطلاعات مربوط به ایران براساس آمار ارایه شده توسط بانک جهانی محاسبه مجدد شده است.

این شاخص در کشورهای OECD و کشورهای غیر OECD به ترتیب ۱/۹ و ۴/۲ برآورد شده است. این شاخص در دو کشور آذربایجان و ترکیه به ترتیب ۱/۵ و ۱/۶ برآورد شده است. در عربستان عرضه سرانه انرژی ۶/۹ تن معادل نفت خام / نفر اعلام شده است و در ایران معادل ۳/۰۳ است. این شاخص در نروژ به عنوان یک کشور عرضه کننده انرژی نیز ۵/۶ برآورد شده است.

۱۰- ج - مصرف سرانه برق^{۱۷}

بررسی شاخص سرانه مصرف برق (با ارزیابی کیلووات ساعت برای هر نفر) نشان دهنده آن است که افزایش مصرف سرانه برق در کشورهای صنعتی کمتر از سایر کشورها بوده است. این درحالی است که حتی در آمریکای شمالی تغییر این شاخص منفی بوده و در کشورهای OECD نزدیک به صفر است. در حالی که سایر کشورها و مناطق این شاخص بیش از ۱۲ درصد تغییر کرده است.

متوسط مصرف سرانه برق کل جهان ۳۰۳۰ کیلوواتساعت/ نفر اعلام شده است. در کشورهای عضو OECD این شاخص ۸۰۲۸ و کشورهای غیر عضو ۱۹۷۱ کیلووات ساعت/ نفر برآورد شده است. این شاخص در ایران^{۱۸} برابر و معادل با ۲۸۶۸ کیلووات ساعت / نفر برآورد شده است. درحالی که در عربستان و نروژ این شاخص به ترتیب ۴۱۱۹ و ۲۳۰۰۱ کیلوواتساعت / نفر اعلام شده است.

^{۱۷}-همان

گزارش وضعیت برنامه های بخش برق و سیمای آینده وزارت نیرو دفتر فناوری اطلاعات گروه آمار و اطلاعات تیرماه ۱۳۹۴^{۱۸}

۱۰-۵ - ضریب انرژی

به عنوان یک شاخص جهانی برای بررسی رابطه بین مصرف انرژی و تولید، می‌توان از شاخص ضریب انرژی نیز استفاده نمود.

بررسی این شاخص در میان کشورهای مختلف نشان دهنده آن است که رشد مصرف انرژی در روند توسعه اقتصادی اغلب از نرخ کاهنده‌ای برخوردار است. در دوره ۲۰۱۴-۲۰۰۴ شاخص ضریب انرژی در جهان نسبت به دوره قبل اندکی افزایش یافته و به عدد ۰/۵۳ رسیده است.

میزان این شاخص در کشورهای توسعه یافته کمتر از متوسط جهانی است و حتی در بین کشورهای OECD منفی است و در بین کشورهای کمتر توسعه یافته بیشتر از متوسط جهانی است.

ضریب انرژی در کشورها و مناطق مختلف جهان^{۱۹} نشان دهنده نوسانات در میان کشورها و مناطق مختلف است. متوسط جهانی این شاخص ۰/۵۳ است و در میان کشورهای OECD به ۰/۲۴- رسیده است. این شاخص در کشورهایی مانند ژاپن و نروژ منفی بوده است به ترتیب معادل ۱/۷۳- و ۰/۱۵- می‌باشد.

این شاخص در ایران و عربستان به ترتیب ۱/۴۲ و ۱/۱۹ است که حتی از متوسط خاور میانه یعنی ۰/۶۵ نیز بالاتر است.

۱۱ - نقش بخش خصوصی در فعالیتهای حوزه انرژی

۱۱-الف - حوزه فعالیت شرکت ملی نفت

◀ کلیه فعالیتهای احداث و نگهداشت تاسیسات و انجام فعالیتهای افزایش تولید نفت و گاز توسط پیمانکاران بخش خصوصی انجام می‌شود

۱۱-ب - حوزه فعالیت شرکت ملی گاز

◀ کلیه فعالیتهای احداث و نگهداشت خطوط لوله و تاسیسات گاز توسط پیمانکاران بخش خصوصی انجام می‌شود.

◀ فعالیتهای فروش گاز برون سپاری شده و توسط بخش غیر دولتی انجام می‌شود

۱۱-ج - حوزه فعالیت شرکت ملی پالایش و پخش فرآوردههای نفتی

◀ انتقال و توزیع تمامی فرآوردههای نفتی در بخش حمل و جاده ای و جایگاههای عرضه توسط بخش غیر دولتی انجام می‌شود.

◀ در بخش پالایشی ۸۰ درصد پالایشگاهها به بخش غیر دولتی واگذار شده است و تنها دو پالایشگاه اراک و آبادان در اختیار بخش دولتی است.

◀ کلیه فعالیتهای احداث و نگهداشت تاسیسات توسط پیمانکاران بخش خصوصی انجام می‌شود.

^{۱۹} IEA, International Energy Agency, Online Data Services, www.iea.org

۱۱-د- حوزه فعالیت توانیر

◀ ۳۹ شرکت توزیع نیروی برق وظیفه توزیع برق بین مشترکین را بر عهده دارند.

۱۱-ه- حوزه فعالیت شرکت برق حرارتی

◀ شرکت‌های و نیروگاه‌های بخش غیر دولتی (ECA) که انرژی تولید خود را به شرکت برق حرارتی می‌فروشند.

۱۲- واگذاری تولید و خدمات بخش به بخش غیردولتی

۱۲-الف- حوزه فعالیت وزارت نفت

شرکت‌های در شرف واگذاری یا دارای مجوز واگذاری حوزه فعالیت وزارت نفت به شرح زیر است که البته این معنای شروع شدن فرآیند واگذاری همه آنها نیست:

- ◀ شرکت ملی حفاری
- ◀ شرکت سهامی بازرگانی نفت ایران-نیکو
- ◀ شرکت سهامی پتروپارس
- ◀ شرکت سهامی پترو ایران
- ◀ شرکت ملی صادرات گاز ایران
- ◀ شرکت پالایشگاه نفت سازند اراک
- ◀ شرکت پالایش نفت آبادان

۱۲-ب- حوزه فعالیت وزارت نیرو

پس از ادغام « شرکت سهامی سازمان بهره‌وری انرژی ایران» و « شرکت سهامی سازمان انرژی‌های نو ایران» و تشکیل «ساتبا»، فرایند انحلال این دو شرکت شروع شده است و در حال طی شدن مراحل قانونی انحلال است.

۱۳- اولویت‌های اقدامات و عملیات در بخش انرژی کشور

اقدامات و برنامه‌های حوزه انرژی کشور ضمن توجه جدی به انجام وظایف اولیه همچون «تامین حامل‌های انرژی مانند برق، بنزین، نفت گاز، گاز و نفت سفید» و «مدیریت مصرف حامل‌های انرژی» متضمن رعایت مجموعه‌ای از اقدامات و اولویت‌های مرتبط با آن است از جمله^{۲۰}:

- ◀ تکمیل زنجیره ارزش صنعت نفت و گاز و کاهش شدت انرژی.
- ◀ حمایت از تأسیس شرکت‌های غیردولتی برای سرمایه‌گذاری در فعالیت‌های اکتشاف (نه مالکیت)، بهره‌برداری و توسعه میادین نفت و گاز کشور بویژه میادین مشترک در چارچوب سیاست‌های کلی اصل ۴۴.

- ◀ افزایش تولید نفت و گاز از میادین مشترک
 - ◀ تحقق کامل هدفمندی یارانه‌ها در جهت افزایش تولید، اشتغال و بهره‌وری، کاهش شدت انرژی و ارتقاء شاخص‌های عدالت اجتماعی.
 - ◀ واگذاری طرح‌های جمع‌آوری، مهار، کنترل و بهره‌برداری از گازهای همراه تولید در کلیه میادین نفت و تأسیسات صنعت نفت به مردم.
 - ◀ افزایش ارزش افزوده از طریق تکمیل زنجیره ارزش صنعت نفت و گاز و توسعه تولید کالاهای دارای بازدهی بهینه (براساس شاخص شدت مصرف انرژی)
 - ◀ دانش بنیان نمودن صنایع بالادستی و پایین‌دستی نفت و گاز با تأسیس و تقویت شرکت‌های دانش‌بنیان برای طراحی، مهندسی، ساخت، نصب تجهیزات و انتقال فناوری به منظور افزایش خودکفایی
 - ◀ افزایش مستمر ضریب بازیافت و برداشت نهایی از مخازن و چاه‌های نفت و گاز.
 - ◀ اولویت‌دادن به حوزه‌های راهبردی صنعتی (از قبیل صنایع نفت، گاز، پتروشیمی) و افزایش ضریب نفوذ فناوری‌های پیشرفته در آنها.
- افزایش سهم انرژی‌های تجدیدپذیر و نوین و گسترش نیروگاه‌های پراکنده و کوچک مقیاس.

گزارش تحلیلی بخش ارتباطات و فناوری اطلاعات بر مبنای ارزیابی لایحه بودجه سال ۱۳۹۸

مریم کیهانی، اصغر غلامی، سعیده فرهادی، مهناز رنجبری یزدی

۱. مقدمه

تغییر رویکرد جامعه جهانی پس از تحولات چشمگیر در توسعه فناوری‌های ارتباطی و اطلاعاتی موجب شده تا ظهور و تحول در اقتصاد دیجیتال به‌عنوان هدف بسیاری از کشورهای توسعه‌یافته و در حال توسعه مدنظر برنامه‌ریزان و مدیران ارشد این کشورها قرار گیرد، به‌طوری که تحقق سهم محسوسی از سبد تولید ناخالص داخلی کشورها به حوزه ارتباطات و فناوری اطلاعات نه‌تنها در مبنای برنامه‌ریزی ملی کشورها قرار گرفته، بلکه این موضوع مورد توجه سازمان‌های منطقه‌ای و بین‌المللی قرار دارد.

بر اساس سند چشم‌انداز بیست ساله کشور ابلاغ شده توسط مقام معظم رهبری، ایران باید به جایگاه اول اقتصادی، علمی و فناوری در سطح منطقه (منطقه آسیای جنوب غربی شامل آسیای میانه، قفقاز، خاورمیانه و کشورهای همسایه) تا پایان افق ۱۴۰۴ دست یابد. حصول این هدف بدون توسعه و ارتقاء در بخش‌ها و حوزه‌های مختلف علمی و اقتصادی کشور میسر نخواهد بود. در این بین، بخش ارتباطات و فناوری اطلاعات به‌عنوان یک صنعت مولد که رونق و توسعه آن در دیگر بخش‌ها نمود زیادی خواهد داشت، نقشی کلیدی ایفا می‌کند.

به همین دلیل در کشور ما نیز این بخش همواره مورد توجه برنامه‌ریزان کشور بوده، به‌طوری که توسعه ارتباطات و فناوری اطلاعات از برنامه سوم توسعه در برنامه‌های توسعه کشور مدنظر قرار گرفته است. در قانون برنامه‌های توسعه سوم و چهارم در بخش ارتباطات و فناوری اطلاعات، بر موضوعاتی چون واگذاری ارائه خدمات فناوری اطلاعات و ارتباطات به بخش خصوصی، کاهش انحصار دولت، توسعه زیرساخت‌های ارتباطی، کاهش شکاف دیجیتالی، توجه به کاربردهای فناوری اطلاعات و ارتباطات و کمک به توسعه صنعت فناوری اطلاعات و ارتباطات بیشترین تأکید صورت گرفته است. در برنامه پنجم توسعه وزارت ارتباطات و فناوری اطلاعات مکلف شده بود تا در راستای بسط خدمات دولت الکترونیک، صنعت فناوری اطلاعات، سواد اطلاعاتی و افزایش بهره‌وری در حوزه‌های اقتصادی، اجتماعی و فرهنگی، اقدامات بنیادینی به‌منظور تأمین زیرساخت‌های فناوری اطلاعات و ارتباطات کشور به انجام برساند. در این راستا بخش مهمی از تلاش‌های دولت در بخش ارتباطات و فناوری اطلاعات معطوف به توسعه پهنای

باند داخلی و بین‌الملل و توسعه زیرساخت‌های ارتباطی با استفاده از ظرفیت‌های قانونی و پتانسیل‌های موجود مورد توجه قرار گرفت و با واگذاری بخش عمده‌ای از امور تصدی‌گری به بخش غیردولتی (واگذاری پیمانکاری شبکه تلفن همراه اعتباری و همچنین فعالیت اپراتور دوم و سوم تلفن همراه) موجب افزایش چشمگیر تعداد مشترکان تلفن همراه و به دلیل افزایش رقابت در بازار موجب بهبود سریع خدمات در این حوزه چه از لحاظ قیمت و چه کیفیت شد. همچنین نسبت به ایجاد و توسعه شبکه ملی اطلاعات و مراکز داده داخلی با ویژگی‌های امن، ایمن و پایدار با پهنای باند اقدام نمود.

با توجه به رشد تحولات فناوری اطلاعات و لزوم به‌کارگیری کاربردهای آن در راستای توسعه دولت الکترونیک و شدت و نفوذ ICT در کشور در بخش ارتباطات و فناوری اطلاعات در برنامه ششم توسعه (۱۴۰۰-۱۳۹۶) به‌عنوان سومین برنامه از سند چشم‌انداز ۲۰ ساله مسئولیت بزرگی به بخش ارتباطات و فناوری اطلاعات برای جبران عقب‌ماندگی‌های برنامه‌های قبلی داده شده است. به‌همین منظور در ماده (۳) این قانون، در بین بخش‌های اقتصادی بالاترین متوسط رشد سالانه ارزش افزوده (۱۹,۴ درصد)، اشتغال (۹,۵ درصد)، متوسط رشد سرمایه‌گذاری (۵۱,۸ درصد) و متوسط رشد بهره‌وری (۶,۵ درصد) برای بخش ارتباطات و فناوری اطلاعات در نظر گرفته شده که اثرات قابل توجهی در افزایش فرصت‌های شغلی، رشد ارزش افزوده، افزایش بهره‌وری و رفع شکاف دیجیتالی خواهد داشت.

۲. وضعیت بخش در اسناد قانونی

۲-۱- شرح وظایف و مأموریت‌ها

اجزای ساختار کلان بخش ارتباطات و فناوری اطلاعات شامل وزارت ارتباطات و فناوری اطلاعات (سیاست‌گذار، هدایت‌کننده و ناظر)، کمیسیون تنظیم مقررات ارتباطات (مرجع تصویب‌کننده مقررات)، سازمان تنظیم مقررات و ارتباطات رادیویی (مجری و اعمال‌کننده مصوبات کمیسیون تنظیم مقررات ارتباطات و ایفا‌کننده وظایف نظارتی وزارت بر اپراتورها و تأمین‌کنندگان شبکه‌های زیرساختی ارتباطات و فناوری اطلاعات و نیز دستگاه اجرایی متولی حوزه ارتباطات رادیویی)، شرکت ارتباطات زیرساخت (تأمین‌کننده زیرساخت‌های ارتباطی)، سازمان فناوری اطلاعات (تأمین‌کننده زیرساخت‌های اطلاعاتی و فناوری اطلاعات)، شرکت‌های ملی پست جمهوری اسلامی ایران و شرکت سهامی خدمات هوایی پست و مخابرات پیام (به‌منظور تسریع انجام خدمات پستی و گسترش این خدمات در داخل و خارج کشور)، پژوهشگاه ارتباطات و فناوری اطلاعات (به‌عنوان مشاور مادر تحقیقاتی و نهاد مجری آینده‌پژوهی بخش)، سازمان فضایی ایران (پژوهش در زمینه استفاده از فضا و برنامه‌ریزی برای گسترش فناوری‌های فضایی کشور با استفاده از دانش بومی و همکاری‌های بین‌الملل)، پژوهشگاه فضایی ایران (پژوهش‌های کاربردی در حوزه فضا)، دانشکده علمی کاربردی پست و مخابرات (بسترسازی برای ایجاد قطب آموزشی بخش ارتباطات و فناوری اطلاعات) و مرکز ملی فضای مجازی (به‌عنوان نقطه کانونی متمرکز برای سیاست‌گذاری، تصمیم‌گیری و هماهنگی در فضای مجازی کشور) می‌باشد.

قانون شرح وظایف و اختیارات وزارت ارتباطات و فناوری اطلاعات: اهم وظایف حاکمیتی بخش ارتباطات و فناوری اطلاعات کشور (شامل سیاست‌گذاری، برنامه‌ریزی و هدایت و نظارت کلان بر بخش، تضمین تأمین ارتباطات استاندارد برای آحاد جامعه، هدایت و هماهنگی فعالیت‌های بخش، اعمال حاکمیت بر طیف فرکانس در سطح کشور، حفاظت از حقوق رادیویی کشور، ایجاد زمینه‌های مشارکت بخش‌های غیردولتی و فراهم کردن شرایط رقابت سالم) دامنه شمول و وظایف بخش را به شرح ذیل برای وزارت مذکور تعیین نموده است:

- تدوین سیاست‌ها و ضوابط کلی در زمینه توسعه ارتباطات و فناوری اطلاعات.
- سیاست‌گذاری و برنامه‌ریزی کلان و هدایت و نظارت بر شبکه‌های پستی، پست‌بانک، مخابراتی و فناوری اطلاعات کشور
- سیاست‌گذاری برای فعالیت بخش غیردولتی در قلمرو شبکه‌های غیر مادر بخش پست و مخابرات و صدور مجوز ایجاد شبکه‌های مستقل و موازی پستی و مخابراتی با رعایت اصل ۴۴ قانون اساسی جمهوری اسلامی ایران و حسب مجوز هیئت‌وزیران.
- ایجاد، نگهداری، بهره‌برداری و توسعه شبکه‌های مادر پستی و مخابراتی کشور.
- تنظیم، مدیریت و کنترل فضای فرکانسی کشور و تدوین مقررات و تصویب ضوابط و جداول و معیارهای استفاده بهینه از فرکانس و مدارهای ماهواره‌ای و نظارت و حاکمیت بر طیف و جدول ملی فرکانس کشور.
- صدور مجوز تأسیس و بهره‌برداری واحدهای ارائه خدمات پستی و مخابراتی و فناوری اطلاعات در سطح کشور در چارچوب قوانین و مقررات و با رعایت اصل چهل و چهارم (۴۴) قانون اساسی جمهوری اسلامی ایران.
- طراحی و تدوین نظام ملی فناوری اطلاعات کشور.
- توسعه و ترویج ارتباطات و فناوری اطلاعات در کشور و تأمین زیرساخت‌های مورد نیاز آن به‌منظور دسترسی آحاد مردم به خدمات پایه ذیربط.
- تصویب سیاست‌ها و هدایت امور مربوط به طرح و چاپ و انتشار تمبر و اوراق بهادار پستی و صدور اجازه ورود و استفاده و ساخت ماشین‌های نقش تمبر و اعمال نظارت بر کلیه امور مربوط به آن.
- عضویت در اتحادیه‌ها و مجامع بین‌المللی ارتباطی و فناوری اطلاعات به نمایندگی از سوی دولت و اهتمام به انجام تعهدات و قراردادهای بین‌المللی و دوجانبه پستی و پست‌بانک و مخابراتی و فناوری اطلاعات.
- تدوین و پیشنهاد استانداردهای ملی مربوط به ارتباطات و فناوری اطلاعات در کشور به مراجع ذی‌ربط.
- اعمال استانداردها، ضوابط و نظام‌های کنترل کیفی و تأیید نمونه تجهیزات (Type Approval) در ارائه خدمات و توسعه و بهره‌برداری از شبکه‌های مخابراتی، پستی و فناوری اطلاعات در کشور.
- تدوین ضوابط حل اختلاف و تعیین اسناد مورد قبول محاکم قضایی در اختلافات و تخلفات مربوط به ارتباطات و فناوری اطلاعات و ارائه به دولت جهت طی مراحل قانونی.
- فراهم نمودن زمینه مشارکت بخش غیردولتی در توسعه ارتباطات و فناوری اطلاعات.

- حمایت از تحقیق و توسعه برای استفاده وسیع تر فناوری جدید در زمینه فناوری اطلاعات و اشاعه فرهنگ کاربردی آن‌ها.
- حفاظت و حراست و عدم ضبط و افشای انواع مراسلات و امانات پستی و همچنین مکالمات تلفنی و مبادلات شبکه اطلاع‌رسانی و اطلاعات مربوط به اشخاص حقیقی و حقوقی طبق قانون.
- نظارت کلان بر فعالیت‌های بخش غیردولتی در امور مربوط به مخابرات، پست، پست‌بانک، خدمات هوائی (پیام) و فناوری اطلاعات در چارچوب قوانین و مقررات و با رعایت اصل چهل و چهارم (۴۴) قانون اساسی جمهوری اسلامی ایران

۲-۲- سیاست‌های بالا دستی:

چشم‌انداز جمهوری اسلامی ایران در افق ۱۴۰۴ هجری شمسی (سند چشم‌انداز ۲۰ ساله)

در محورهای دوم و ششم این سند به شاخص‌های توسعه در پیشرفت ارتباطات و فناوری اطلاعات اشاره شده است که به شرح ذیل می‌باشد:

- محور دوم: برخورداری از دانش پیشرفته، توانا در تولید علم و فناوری، متکی بر سهم برتر منابع انسانی و سرمایه اجتماعی و تولید ملی
- محور ششم: دست یافتن به جایگاه اول اقتصادی، علمی و فناوری در سطح منطقه‌ی آسیای جنوب غربی (شامل آسیای میانه، قفقاز، خاورمیانه و کشورهای همسایه) با تأکید بر جنبش نرم‌افزاری و تولید علم، رشد پرشتاب و مستمر اقتصادی، ارتقاء نسبی درآمد سرانه و رسیدن به اشتغال کامل

سیاست‌های کلی نظام در خصوص اصل (۴۴) قانون اساسی

این سیاست‌ها در (۵) محور به شرح ذیل ابلاغ شده است:

- الف) ابلاغیه در خصوص سیاست‌های کلی توسعه بخش‌های غیردولتی و جلوگیری از بزرگ شدن بخش دولتی
 - ب) ابلاغیه در خصوص سیاست‌های کلی بخش تعاونی
 - ج) ابلاغیه در خصوص سیاست‌های کلی توسعه بخش‌های غیردولتی از طریق واگذاری فعالیت‌ها و بنگاه‌های دولتی
 - د) سیاست‌های کلی واگذاری
 - ه) سیاست‌های کلی اعمال حاکمیت و پرهیز از انحصار
- دو بند از بخش‌های (الف) و (ج) ابلاغیه اصل (۴۴) مستقیماً حدود واگذاری را در وزارت ارتباطات و فناوری اطلاعات تعیین می‌کنند، همچنین در بخش‌های (د) و (ه) به سیاست‌های کلی واگذاری و اعمال حاکمیت پرداخته شده است که به اصول و نحوه واگذاری‌ها از جمله بخش ارتباطات و فناوری اطلاعات اشاره دارد:

الف) متن ابلاغیه در خصوص سیاست‌های کلی توسعه بخش‌های غیردولتی و جلوگیری از بزرگ شدن بخش دولتی: بند ۲- سرمایه‌گذاری، مالکیت و مدیریت در زمینه‌های مذکور در صدر اصل (۴۴) قانون اساسی به شرح ذیل توسط بنگاه‌ها و نهادهای عمومی غیردولتی و بخش‌های تعاونی و خصوصی مجاز است: جزء ۲-۶- کلیه امور پست و مخابرات به‌استثنای شبکه‌های مادر مخابراتی، امور واگذاری فرکانس و شبکه‌های اصلی تجزیه و مبادلات و مدیریت توزیع خدمات پایه پستی.

ج) متن ابلاغیه در خصوص سیاست‌های کلی توسعه بخش‌های غیردولتی از طریق واگذاری فعالیت‌ها و بنگاه‌های دولتی: واگذاری ۸۰٪ از سهام بنگاه‌های دولتی مشمول صدر اصل (۴۴) به بخش‌های خصوصی، شرکت‌های تعاونی سهامی عام و بنگاه‌های عمومی غیردولتی به شرح ذیل مجاز است:

بند ۶- بنگاه‌های پستی و مخابراتی به‌استثنای شبکه‌های مادر مخابراتی، امور واگذاری فرکانس و شبکه‌های اصلی تجزیه و مبادلات و مدیریت توزیع خدمات پایه پستی

◀ سیاست‌های کلی برنامه ششم توسعه در امور ارتباطات و فناوری اطلاعات:

در سیاست‌های ابلاغی برنامه ششم در امورهای فناوری اطلاعات و ارتباطات، امور اقتصادی و امور فرهنگی به بخش ارتباطات و فناوری اطلاعات اشاره شده است:

◀ امور فناوری اطلاعات و ارتباطات

اختصاص بخشی مستقل با عنوان «امور فناوری اطلاعات و ارتباطات» که در بندهای (۳۲) تا (۳۸) به‌طور مستقیم به مأموریت‌های این بخش اشاره شده است:

بند (۳۲): کسب جایگاه برتر منطقه در توسعه دولت الکترونیک در بستر شبکه ملی اطلاعات.

بند (۳۳): توسعه محتوای در فضای مجازی بر اساس نقشه مهندسی فرهنگی کشور تا حداقل پنج برابر وضعیت کنونی و بومی‌سازی شبکه‌های اجتماعی.

بند (۳۴): ایجاد، تکمیل و توسعه شبکه ملی اطلاعات و تأمین امنیت آن، تسلط بر دروازه‌های ورودی و خروجی فضای مجازی و پالایش هوشمند آن و ساماندهی، احراز هویت و تحول در شاخص ترافیکی شبکه به‌طوری که ۵۰ درصد آن داخلی باشد.

بند (۳۵): بهره‌گیری از موقعیت ممتاز کشور با هدف تبدیل ایران به مرکز تبادلات پستی و ترافیکی ارتباطات و اطلاعات منطقه و گسترش حضور در بازارهای بین‌المللی.

بند (۳۶): حضور مؤثر و هدفمند در تعاملات بین‌المللی فضای مجازی.

بند (۳۷): افزایش سهم سرمایه‌گذاری زیرساختی در حوزه فناوری اطلاعات و ارتباطات تا رسیدن به سطح کشورهای برتر منطقه.

بند (۳۸): توسعه فناوری فضایی با طراحی، ساخت، آزمون، پرتاب و بهره‌برداری از سامانه‌های فضایی و حفظ و بهره‌برداری حداکثری از نقاط مداری کشور.

◀ امور اقتصادی

بند (۲۷): دانش‌بنیان نمودن شیوه تولید و محصولات صنعتی و خدمات وابسته به آن، نشان‌سازی تجاری و تقویت حضور در بازارهای منطقه و جهان.

بند (۲۸): اولویت دادن به حوزه‌های راهبردی صنعتی (از قبیل صنایع نفت، گاز، پتروشیمی، حمل‌ونقل، مواد پیشرفته، ساختمان، فناوری اطلاعات و ارتباطات، هوا فضا، دریا، آب و کشاورزی) و افزایش ضریب نفوذ فناوری‌های پیشرفته در آن‌ها.

◀ امور فرهنگی

بند (۷۲): حضور مؤثر نهادهای فرهنگی دولتی و مردمی در فضای مجازی به‌منظور توسعه و ترویج فرهنگ، مفاهیم و هویت اسلامی- ایرانی و مقابله با تهدیدات.

بند (۷۴): دستیابی به رتبه اول منطقه در علم و فناوری و تثبیت آن با اهتمام به تحقق سیاست‌های کلی علم و فناوری (از جمله ارتقاء جایگاه کشور در علم و فناوری و تبدیل ایران به قطب علمی و فناوری جهان اسلام).

◀ سیاست‌های کلی اقتصاد مقاومتی:

- بند (۲): پیشسازی اقتصاد دانش‌بنیان، پیاده‌سازی و اجرای نقشه جامع علمی کشور و ساماندهی نظام ملی نوآوری به‌منظور ارتقاء جایگاه جهانی کشور و افزایش سهم تولید و صادرات محصولات و خدمات دانش‌بنیان و دستیابی به رتبه اول اقتصاد دانش‌بنیان در منطقه.
- بند (۳): محور قرار دادن رشد بهره‌وری در اقتصاد با تقویت عوامل تولید، توانمندسازی نیروی کار، تقویت رقابت‌پذیری اقتصاد، ایجاد بستر رقابت بین مناطق و استان‌ها و به‌کارگیری ظرفیت و قابلیت‌های متنوع در جغرافیای مزیت‌های مناطق کشور.
- بند (۴): افزایش تولید داخلی نهادهای و کالاهای اساسی (به‌ویژه در اقلام وارداتی)، و اولویت دادن به تولید محصولات و خدمات راهبردی و ایجاد تنوع در مبادی تأمین و کالاهای وارداتی با هدف کاهش وابستگی به کشورهای محدود و خاص.
- بند (۱۹): شفاف‌سازی اقتصاد و سالم‌سازی آن و جلوگیری از اقدامات، فعالیت‌ها و زمینه‌های فسادزا در حوزه‌های پولی، تجاری، ارزی.

◀ سایر سیاست‌های کلی

- سیاست‌های کلی در بخش امنیت فضای تولید و تبادل اطلاعات - افتا^{۲۱} (ابلاغی ۱۳۸۹/۱۱/۲۹)
- سیاست‌های کلی نظام در بخش ارتباطات مخابراتی و پستی (مصوب ۱۳۸۲/۰۲/۰۶)
- سیاست‌های کلی نظام در بخش شبکه‌های اطلاع‌رسانی رایانه‌ای. (ابلاغی - مصوب ۱۳۷۷/۰۷/۱۱)

^{۲۱} امنیت فضای تولید و تبادل اطلاعات (افتا)

۲-۳- الزامات بالا دستی:

◀ احکام برنامه ششم توسعه

ماده (۴۰): به موضوعاتی از جمله بسترسازی و حمایت لازم به منظور ایجاد و توسعه زیرساخت‌ها و صنایع مرتبط با طراحی، ساخت، آزمایش، پرتاب و بهره‌برداری از سامانه‌های فضایی، ماهواره، ماهواره‌بر و ایستگاه‌های زمینی و حفظ و نگهداری از موقعیت‌های مداری متعلق به جمهوری اسلامی ایران و پیش‌بینی تمهیدات لازم برای ایجاد زیرساخت‌ها و اجرای طرح‌های (پروژه‌های) ماهواره ملی در راستای حفظ نقاط یاد شده اشاره دارد.

ماده (۶۷): به موضوعاتی از جمله افزایش ظرفیت انتقال (ترانزیت) پهنای باند، زیرساخت‌های خدمات الکترونیکی در مناطق محروم و روستایی، یکپارچگی شبکه ملی اطلاعات و افزایش بهره‌وری زیرساخت‌های ارتباطی کشور، الکترونیکی کردن کلیه فرآیندها و خدمات با قابلیت الکترونیکی و تکمیل بانک‌های مطالعاتی مربوط، نظام جامع آمارهای ثابتی و شبکه ملی آمار ایران، امکان تبادل الکترونیکی اطلاعات و پاسخگویی الکترونیکی به استعلام‌های مورد نیاز و توسعه دولت الکترونیک و عرضه خدمات الکترونیکی و نیز توسعه و استقرار خزانه‌داری الکترونیکی و اصالت بخشیدن به اسناد الکترونیکی اشاره دارد.

ماده (۶۸): به موضوعاتی از جمله ایجاد نظام اطلاعات استنادپذیر الکترونیکی و کمک به مقابله با جعل، پایش شاخص‌های توسعه کاربرد فناوری اطلاعات و ارتباطات و دولت الکترونیک، گسترش متوازن زیرساخت‌های فنی محتوا و خدمات و دولت الکترونیک، کاهش حداقل دوازده و نیم درصد (۱۲,۵) درصد سالانه از مراجعه حضوری، حداقل هفت و نیم درصد (۷,۵) درصد رشد سالانه الکترونیکی نمودن معاملات و تجارت کالا و خدمات کشور، ده برابر کردن محتوای مناسب رقومی (دیجیتال)، استقرار و بهره‌برداری از سامانه‌های مالیات الکترونیکی، معاملات دولتی الکترونیکی (شامل مناقصه، مزایده، خرید کالا) و سلامت الکترونیکی، افزایش خدمات و فعالیت دفاتر ارتباطات و فناوری اطلاعات (ICT) روستایی با استفاده از مشارکت بخش خصوصی، ارائه خدمات در ایستگاه‌های راه آهن، بندرها، فرودگاه‌های بین‌المللی و پایانه‌های مرزی کشور به منظور ایجاد تسهیلات برای کارورهای (اپراتورهای) پستی توسط شرکت ملی پست جمهوری اسلامی ایران با دیگر اپراتورهای پستی اشاره شده است.

ماده (۶۹): به هوشمندسازی مدارس و امکان دسترسی الکترونیک (سخت‌افزاری- نرم‌افزاری و محتوا) به کتب درسی، کمک آموزشی، رفع اشکال، آزمون و مشاوره تحصیلی، بازی‌های رایانه‌ای آموزشی، استعداد سنجی، آموزش مهارت‌های حرفه‌ای، مهارت‌های فنی و اجتماعی به صورت رایگان برای کلیه دانش‌آموزان شهرهای زیر بیست هزار نفر و روستاها و حاشیه شهرهای بزرگ اشاره دارد.

◀ برنامه‌های عملیاتی و پروژه‌های اولویت دار اقتصاد مقاومتی

در برنامه ششم توسعه براساس ابلاغ قانون برنامه ششم توسعه و بر مبنای اعتبارات پیش‌بینی‌شده، با رعایت «سیاست‌های کلی ابلاغی مقام معظم رهبری (اقتصاد مقاومتی، آمایش سرزمین و ...)»، «قانون احکام دائمی

برنامه‌های توسعه»، «قانون اجرای سیاست‌های کلی اصل (۴۴) قانون اساسی»، «سند راهبردی بخش ارتباطات و فناوری اطلاعات»، «قانون وظایف و اختیارات وزارت ارتباطات و فناوری اطلاعات» برنامه‌های عملیاتی و پروژه‌های اولویت‌دار این بخش در (۵) محور به شرح ذیل تعریف شده است:

- ۱- توسعه دانش و فناوری‌های نوین بخش ارتباطات و فناوری اطلاعات
 - ۲- توسعه زیرساخت‌های شبکه ملی اطلاعات
 - ۳- ایجاد و توسعه زیرساخت‌ها و خدمات کاربردی بخش ارتباطات و فناوری اطلاعات
 - ۴- ایجاد و توسعه متوازن منطقه‌ای خدمات بخش ارتباطات و فناوری اطلاعات
 - ۵- ایجاد و توسعه بسترهای ارتقاء توان داخلی، خدمات دولت هوشمند و محتوای بومی
- در همین راستا تعداد ۸ کلان پروژه به عنوان پروژه‌های اولویت‌دار اقتصاد مقاومتی بشرح ذیل در راستای محورهای فوق‌الذکر در سال ۱۳۹۷ تعریف شده است:

۱. مدیریت نشانی مکان محور و استعلامات میان دستگاهی اماکن (GNAF)
۲. ارائه ۱۰۰ درصد خدمات دولت به صورت الکترونیکی بر بستر شبکه ملی اطلاعات با استفاده از ظرفیت سازمان توسعه‌ای دستگاه‌های تابعه خود با مشارکت حداکثری بخش غیردولتی
۳. ایجاد کریدور فناوری اطلاعات و ارتباطات با تمرکز بر ایجاد مناطق آزاد
۴. ساخت ماهواره بومی مخابراتی و سنجش از دور و تأمین ماهواره‌های ملی مخابراتی و سنجش از دور و حمایت از ارائه داده‌های فضایی به شرکت‌های دانش‌بنیان
۵. فراهم کردن امکان دسترسی خانوارها به شبکه ملی اطلاعات با حداقل سرعت دسترسی (۲۰) مگابیت بر ثانیه با استفاده حداکثری از ظرفیت بخش غیردولتی
۶. حمایت از توسعه محتوای بومی و ایجاد کسب و کارهای دیجیتالی بر بستر شبکه ملی اطلاعات
۷. افزایش ظرفیت ترانزیت ترافیک به (۲۰) ترابیت بر ثانیه با استفاده حداکثری از ظرفیت بخش غیردولتی
۸. رصد، پژوهش و ارتقا فناوری‌های نوین بخش ارتباطات و فناوری اطلاعات

اولویت‌های ابلاغی رئیس‌جمهور در بخش ارتباطات و فناوری اطلاعات

۱. ایجاد تحول در اشتغال‌زایی کسب و کارهای مبتنی بر فناوری اطلاعات و ارتباطات.
۲. توسعه کمی و کیفی دسترسی به فضای مجازی همراه با ایمن‌سازی و ممانعت از سوء استفاده‌ها و اقدامات مخرب موازین دینی، اخلاقی، سیاسی و حقوق شهروندی.
۳. افزایش کیفیت ارائه و دسترسی مردم به خدمات شبکه ملی اطلاعات و ارتقای جایگاه ایران در جهان و بین کشورهای منطقه.
۴. مشارکت مؤثر در شکل‌گیری و تقویت دولت الکترونیک.
۵. تنظیم مقررات مناسب و مشوق فعالیت‌های اقتصادی مولد و زمینه‌سازی برای افزایش سهم بخش خصوصی در صنعت فناوری اطلاعات و ارتباطات.

۶. گسترش فناوری اطلاعات و ارتباطات برای خدمات به سایر بخش‌های اقتصادی، فرهنگی و اجتماعی کشور.
۷. ایجاد خط ارتباطی رزرو برای شرایطی که خطوط اصلی کشور با مشکل مواجه می‌شوند.
۸. بهبود و توسعه همکاری‌های بین‌المللی با شرکت‌های پیشروی خارجی و الزام شرکت‌های خارجی فعال در کشور به راه‌اندازی مراکز نوآوری و تعریف پروژه‌های تحقیق و توسعه در کشور.

۳. جهت‌گیری‌ها، راهبردها و سیاست‌های تعیین شده در برنامه ششم - احکام دائمی -

برنامه دولت دوازدهم - بخشنامه بودجه ۹۸

با توجه به رشد تحولات فناوری اطلاعات و لزوم بکارگیری کاربردهای آن در راستای توسعه دولت الکترونیک و شدت و نفوذ ICT در کشور، در برنامه ششم توسعه بالاترین رشد ارزش افزوده، اشتغال، سرمایه‌گذاری و بهره‌وری به شرح ذیل برای این بخش در نظر گرفته شده است.



شکل ۱: تصویر کلان بخش در برنامه ششم توسعه

بر همین اساس در برنامه ششم توسعه (۹) هدف کلی و (۱۷) هدف کمی برای این بخش در نظر گرفته شده است که اهداف کمی دسترسی ۸۰ درصد خانوارها به پهن باند و افزایش سرعت دسترسی مشترک به حداقل (۲۰) مگابیت

برثانیه از مهمترین اهداف کمی این بخش در برنامه ششم توسعه می‌باشد. عناوین این اهداف و وضع موجود آن به شرح جدول ۱ می‌باشد.

جدول ۱: وضع موجود اهداف کمی بخش ارتباطات و فناوری اطلاعات در برنامه ششم

ردیف	هدف کلی	هدف کمی	
		عنوان	واحد
۱	افزایش ظرفیت پهن‌بند زیرساخت شبکه ملی اطلاعات	دسترسی ۸۰ درصد خانوارها به پهن‌بند	درصد
		افزایش سرعت دسترسی مشترک به حداقل ۲۰ Mb/s	مگابیت بر ثانیه
۲	افزایش محتوای بومی در فضای مجازی	کاهش ۵۰ درصدی هزینه پهنای باند اتصال CDN ها به شبکه ملی اطلاعات نسبت به وضع کنونی	درصد
۳	پوشش کامل ارائه خدمات الکترونیکی دولتی	ارائه ۱۰۰ درصدی خدمات دولت به صورت الکترونیکی	درصد
۴	افزایش سهم دانش فنی داخلی در تولیدات داخلی	تولید و بکارگیری ۳ دسته کالای راهبردی داخلی (تجهیزات شبکه مبتنی بر IP، رادیوهای پرظرفیت و دسترسی رادیویی ۴G و FAB)	درصد
		رصد، پژوهش و ارتقاء دانش در فناوری‌های نوین از جمله: نسل پنجم تلفن همراه، داده‌های عظیم، پردازش ابری، اینترنت اشیاء (۴ فناوری)	درصد
۵	افزایش پوشش شبکه‌های ارتباطات و فناوری اطلاعات و خدمات الکترونیکی دولت برای روستاهای بالای ۲۰ خانوار جمعیت، مناطق کمتر توسعه یافته و مناطق مرزی	برقراری امکان دسترسی پرسرعت به ۹۰ درصد روستاهای بالای ۲۰ خانوار	درصد
		ارائه حداقل چهار خدمت الکترونیکی اصلی دولت (سلامت، آموزش، کشاورزی، بانکی و مالی) در ۸۰ درصد روستاهای بالای ۲۰ خانوار کشور	درصد
		ارائه خدمات خرده بانکداری در ۱۰۰ درصد دفاتر ارتباطات و فناوری اطلاعات روستایی	درصد
۶	افزایش ارائه خدمات نوین و ارزش افزوده بخش ارتباطات و فناوری اطلاعات	افزایش سهم درآمدی خدمات ارزش افزوده همگرا به حداقل ۲۰ درصد کل خدمات ارتباطات و فناوری اطلاعات	درصد
		افزایش سهم درآمدی خدمات نوین پستی به حداقل ۳۰ درصد کل درآمد خدمات پستی	درصد
۷	افزایش ظرفیت تبادلات پستی و ترافیکی ارتباطات و اطلاعات منطقه و بین الملل	افزایش ظرفیت ترانزیت ترافیک به ۳۰ ترابایت بر ثانیه (۳۰ هزار گیگابایت)	ترابایت بر ثانیه
		افزایش ظرفیت هاب پستی	تن
۸	تأمین امنیت و صیانت از حقوق و حریم‌های فردی و اجتماعی در شبکه‌های ارتباطات و فناوری اطلاعات	استقرار ۱۰۰ درصدی سامانه صیانت اجتماعی	درصد
۹	افزایش سطح فناوری، زیرساخت و کاربردهای فضای	افزایش توان داخلی فناوری و ساخت ماهواره سنجشی و ماهواره مخابراتی مدار بالا به میزان ۵۰ درصد	درصد
		خرید و بهره‌برداری دو ماهواره مخابراتی و سنجش از راه دور	تعداد

وضع موجود	هدف کمی		هدف کلی	توضیح
	واحد	عنوان		
-	تعداد	ارائه ۱۵ خدمت نوین فضایی و باارزش افزوده	و حفظ و بهره‌برداری حداکثری از نقاط مداری کشور	

جدول ۲: اهداف کلی، راهبردها و سیاست‌های تعیین شده در برنامه ششم توسعه

توضیح	هدف کلی	راهبردها	سیاست‌ها
۱	افزایش ظرفیت پهن‌بند زیرساخت شبکه ملی اطلاعات	<ul style="list-style-type: none"> افزایش سرمایه‌گذاری زیرساختی دولت با رویکرد غیرانتفاعی جهت کاهش هزینه‌های ملی جذب سرمایه‌گذاری مشترک خارجی در توسعه شبکه های دسترسی استفاده اقتصادی از منابع حیاتی بخش ارتباطات و فناوری اطلاعات (فرکانس، آدرس و دامنه اینترنتی، تخصیص شماره) و اعمال مدیریت کارآمد مقرون به صرفه نمودن دسترسی به شبکه پهن‌بند متناسب با درآمد سرانه 	<ul style="list-style-type: none"> رفع انحصار و ایجاد نظام شراکتی در استفاده از مصادیق انحصاری شبکه دسترسی استفاده از روشهای تأمین منابع مالی پروژه ها به شیوه مشارکت عمومی خصوصی (PPP) اعمال مدیریت یکپارچه بر شبکه‌های ارتباطات و فناوری اطلاعات استفاده حداکثری از ظرفیت بخش‌های خصوصی و نهادهای عمومی غیردولتی در توسعه شبکه دسترسی گسترش زیرساخت‌ها و خدمات فناوری اطلاعات و ارتباطات در کشور ارتقا نظام‌ها و زیرساختهای تنظیم مقرراتی و نظارتی بخش ارتباطات و فناوری اطلاعات
۲	افزایش محتوای بومی در فضای مجازی	<ul style="list-style-type: none"> فرهام نمودن بسترهای تولید و توسعه محتوای بومی (جویشگر، مرورگر، ایمیل، شبکه‌های اجتماعی) 	<ul style="list-style-type: none"> اجازه ورود شبکه‌های جهانی تحویل محتوا (CDN) و شبکه‌های اجتماعی در داخل در چارچوب قوانین و مقررات کشور کاهش هزینه‌های زیرساخت‌های ارتباطی و فناوری اطلاعات ارائه محتوای داخلی تقویت ظرفیت مبادلاتی با فضای مجازی جهت فراهم کردن بستر صادرات تولید نرم‌افزاری
۳	پوشش کامل ارائه خدمات الکترونیکی دولتی	<ul style="list-style-type: none"> جهت دهی دولت الکترونیکی از پیمانکاری به آزادسازی و اپراتوری خدمات 	<ul style="list-style-type: none"> حمایت از ظرفیت‌های بخش غیردولتی در ارائه خدمات دولت الکترونیک ایجاد و توسعه فرهنگ فناوری اطلاعات در کشور توسعه خدمات الکترونیکی و غیرحضوری
۴	افزایش سهم دانش فنی داخلی در تولیدات داخلی	<ul style="list-style-type: none"> تعامل فعال با کشورهای صاحب فناوری جهت تولید محصولات راهبردی داخلی 	<ul style="list-style-type: none"> حمایت از تحقیق، توسعه، تولید و بکارگیری محصولات راهبردی داخلی اولویت بکارگیری محصولات راهبردی تولید داخل در بخش ارتباطات و فناوری اطلاعات (تجهیزات شبکه مبنی بر IP، رادیوهای پرظرفیت و دسترسی رادیویی ۴G و FAB) حمایت از شکل‌گیری صنایع گروه فناوری اطلاعات، برق، الکترونیک، نرم‌افزار، سخت‌افزار تشویق و پشتیبانی از سرمایه‌گذاران در حوزه صنایع IT، IC، نیمه هادی صوتی و تصویری (Audio و Video)
۵	افزایش پوشش شبکه‌های ارتباطات و فناوری اطلاعات و خدمات الکترونیکی دولت برای روستاهای بالای ۲۰ خانوار، مناطق کمتر توسعه یافته و مناطق مرزی	<ul style="list-style-type: none"> توسعه متوازن منطقه‌ای و کاهش شکاف دیجیتال بین مناطق و استان‌های کشور 	<ul style="list-style-type: none"> روزامد نمودن مصادیق خدمات عمومی اجباری ICT با توجه به آمایش سرزمین
۶	افزایش ارائه خدمات نوین و با ارزش افزوده بخش ارتباطات و فناوری اطلاعات	<ul style="list-style-type: none"> فرهام نمودن بستر حقوقی و فرهنگی ارائه خدمات نوین و با ارزش افزوده ارتباطی و فناوری اطلاعات توسط شورای عالی فضای مجازی 	<ul style="list-style-type: none"> آزاد سازی ارائه خدمات پستی شفاف‌سازی و بهبود محیط کسب و کار برای ارائه کنندگان خدمات نوین ارتباطات و فناوری اطلاعات رعایت بی‌طرفی تکنولوژی در اعطای مجوزها
۷	افزایش ظرفیت تنادلات پستی و ترافیکی ارتباطات و اطلاعات منطقه و بین‌الملل	<ul style="list-style-type: none"> ارتقاء فناوری‌ها و توسعه زیرساخت‌های شبکه‌های پستی و ترافیکی ارتباطات و اطلاعات توسعه ICT واحداث کریدورهای پر ظرفیت حمل و نقل اطلاعات جهت تجارت بین‌المللی محصولات نرم افزاری 	<ul style="list-style-type: none"> استفاده حداکثری از ظرفیت شبکه‌های موجود ارتباطات و فناوری اطلاعات در اختیار دستگاه‌های اجرایی و نهادهای عمومی
۸	تأمین امنیت و صیانت از حقوق و حریم‌های فردی و اجتماعی در شبکه‌های ارتباطات و فناوری اطلاعات	<ul style="list-style-type: none"> تعامل فعال و مشارکت با اپراتورهای دسترسی و توزیع صیانت اجتماعی شبکه به لایه های دسترسی جهت دهی به چرخه فناوری برای گذار از IPv4 به IPv6 با قابلیت اصالت سنجی ارتقاء قابلیت‌های امنیتی شبکه‌های ICT همزمان با توسعه شبکه 	<ul style="list-style-type: none"> تسلط بر دروازه‌های ورودی و خروجی توزیع سامانه‌های صیانت اجتماعی در لایه دسترسی صیانت فرهنگی- اجتماعی در حوزه گذرگاه‌های بین‌الملل اینترنت کشور با بهره‌گیری از پالایش هوشمند، تعاملات با سرویس‌دهنده‌های بین‌المللی و با میزبانی داخلی
۹	افزایش سطح فناوری، زیرساخت و کاربردهای فضایی و حفظ و بهره‌برداری حداکثری از نقاط مداری کشور	<ul style="list-style-type: none"> توسعه متوازن فعالیت‌ها و بهره برداری حداکثری از زیرساخت‌های فضایی و حفظ نقاط مداری 	<ul style="list-style-type: none"> استفاده از ظرفیت‌های فعالین بخش فضایی و انتقال فناوری‌های پیشرفته با حفظ توانمندی‌های جمع سیستمی مشارکت و همکاری با اپراتورها و سازندگان خارجی فضایی مشارکت با بخش غیردولتی (داخلی و خارجی) جهت خرید ماهواره ملی

◀ **احکام دائمی:** در احکام دائمی جهت گیری مستقیمی برای این بخش در نظر گرفته نشده است

◀ **برنامه دولت دوازدهم:**

- بهبود صادرات محصولات فناورانه و ورود شرکت‌های دانش‌بنیان در بازارهای صادراتی از طریق استانداردها سازی و برند سازی محصولات
- بهبود همکاری با شرکت‌های بزرگ صاحب فناوری و مراکز علمی در جهان و رفع محدودیت‌های موجود در انتقال فناوری‌های نوین
- در نظر گرفتن شدن تسهیلات بیمه‌ای توسط دولت برای واحدهای فعال در حوزه خدمات گردشگری، ورزش، حمل‌ونقل و تولید محتوای فناوری اطلاعات
- برنامه‌ریزی به منظور ایجاد ۶۰ هزار شغل جدید در سال ۱۳۹۶ در رسته توسعه فناوری اطلاعات و ارتباطات (تولید محتوای دیجیتال)
- اجرای «قانون انتشار و دسترسی آزادانه به اطلاعات» و استفاده از ظرفیت‌های دولت الکترونیک برای افزایش شفافیت و مبارزه با فساد
- برنامه‌ریزی به منظور رساندن سرعت و کیفیت شبکه ملی اطلاعات و اینترنت در تمامی استان‌ها با هدف دسترسی آسان به اطلاعات و گسترش کسب و کارهای مبتنی بر اینترنت
- تسهیل اجرای منشور حقوق شهروندی از طریق توسعه ظرفیت‌های فضای مجازی و دسترسی مردم به اطلاعات از طریق ابزارهای اینترنتی
- برنامه‌ریزی دولت به منظور استقرار کامل سامانه پرونده الکترونیک سلامت و مکانیزه کردن فرایندهای درمان، رسیدگی به اسناد پزشکی و پرداخت هزینه صورت الکترونیکی (برخط)
- حمایت از توانمندی‌های داخلی و همکاری‌های بین‌المللی در خصوص اعمال سیاست‌های آموزش یکپارچه، تسهیل نوآوری، تعریف ابر پژوهش‌ها
- ارتقاء جایگاه و ظرفیت‌سازی در نهادهای تنظیم‌گر (تنظیم مقررات) در حوزه‌های تخصصی با اولویت حوزه‌ی فناوری اطلاعات و ارتباطات، انرژی و بهداشت و درمان
- توسعه سواد اطلاعاتی و دیجیتالی از طریق توسعه فناوری اطلاعات و ارتباطات و هوشمند سازی مدارس
- توسعه سامانه‌های جلب مشارکت و نظارت مردمی در حفظ محیط‌زیست در فضای مجازی و توانمندسازی مردم بری نظارت محیط زیستی از طریق ارائه اطلاعات.
- استفاده از ظرفیت‌های ویژه کشور برای تبدیل شدن به قطب منطقه در زمینه‌های، انتقال اطلاعات (ترانزیت دیتا)، ترانزیت و حمل‌ونقل کالا و انتقال انرژی
- برنامه‌ریزی به منظور بهبود وضعیت نامناسب شبکه‌های ارتباطی و سامانه‌های اطلاعاتی کشور

◀ در بخشنامه بودجه ۱۳۹۸:

با توجه به اینکه عمده اعتبارات تخصیص یافته طی سال‌های گذشته در توسعه زیرساخت‌های ارتباطات و فناوری اطلاعات هزینه شده بود و با عنایت به خروجی‌ها و دستاوردهای حاصل شده، در سال ۱۳۹۸ به عنوان دومین سال اجرای برنامه، اولویت‌های زیر در سال ۱۳۹۸ به صورت ویژه در نظر گرفته شده است:

- توسعه زیر ساخت ارائه خدمات دولت الکترونیک به طور خاص در روستاها و مناطق کمتر توسعه یافته
- توسعه زیرساخت‌های محتوایی بومی و حمایت از تولیدات بومی و داخلی
- توسعه فناوری‌های نوین
- توسعه زیرساخت‌های اقتصاد دانش بنیان و اقتصاد دیجیتال
- ایجاد ظرفیت منابع جدید برای دولت و کاهش هزینه‌های سرمایه‌گذاری در بخش با پیشنهاد آزادسازی باند فرکانسی ۷۰۰ و ۸۰۰ و بهره‌مندی صدا و سیمای ج.ا. و وزارت ارتباطات و فناوری اطلاعات از منابع حاصله در جهت ارتقاء تجهیزات فنی و تحقق اهداف برنامه ششم توسعه
- پیش بینی تمهیدات لازم برای مواجهه اپراتورهای ارتباطی با تحریم و حفظ و توسعه سطح خدمات آنها

◀ ۴. چالش‌های اساسی، تنگناها و مشکلات در بخش

مهم‌ترین چالش‌های این بخش به شرح ذیل می‌باشد:

- ۱- انحصار در شبکه دسترسی
- ۲- عدم وجود نقدینگی برای سرمایه‌گذاری توسط اپراتورها
- ۳- تحریم (عدم استفاده از ظرفیت سرمایه‌گذاری داخلی و خارجی، عدم ارائه کالا و خدمات توسط شرکت‌های معتبر بین‌المللی، آزادسازی نرخ ارز و نقل انتقالات ارزی)
- ۴- عدم تناسب محیط رگولاتوری با تحولات بخش ICT
- ۵- وجود موانع برای ارائه خدمات ارزش افزوده جدید
- ۶- عدم استفاده بهینه و اقتصادی از باندهای فرکانسی

◀ ۵. راهکارهای خروج از تنگناها و مشکلات بخش

- ۱- آزادسازی باندهای فرکانسی ۷۰۰ و ۸۰۰ مگاهرتز و استفاده بهینه از آن
- ۲- جذب سرمایه‌گذاری خارجی
- ۳- تعیین تعرفه‌های مناسب ارایه خدمات الکترونیکی

◀ ۶. تبصره‌های بودجه مربوط به بخش

تبصره‌های مرتبط بخش ارتباطات و فناوری اطلاعات در لایحه بودجه ۱۳۹۸ «بند (ب) تبصره (۱۸) و بند (ج) تبصره (۱۸)» در راستای احکام قانون برنامه ششم توسعه شامل «ماده (۶۷) و (۶۸) موضوع توسعه خدمات و کاربردهای فناوری اطلاعات و ارتباطات، مشارکت و سرمایه‌گذاری با بخش خصوصی و شرکت‌های خارجی، توسعه زیرساخت‌های

خدمات الکترونیکی دولت، شبکه ملی اطلاعات و مرکز ملی تبادلات اطلاعات (NIX)»، «ماده (۶۹) موضوع برنامه هوشمند سازی مدارس» و «ماده (۳) موضوع رشد سالانه اشتغال، ارزش افزوده و سرمایه‌گذاری در بخش» می‌باشد. بند (ب) تبصره (۱۸) - به شرکت‌های تابعه وزارت ارتباطات و فناوری اطلاعات اجازه داده می‌شود با تأیید وزیر ارتباطات و فناوری اطلاعات تا مبلغ یک هزار و چهارصد میلیارد (۱,۴۰۰,۰۰۰,۰۰۰,۰۰۰) ریال از محل منابع داخلی خود و برای کمک به سرمایه‌گذاری‌های خطرپذیر، ایجاد کارور (اپراتور)‌های ارائه‌کننده خدمات الکترونیکی در کلیه بخش‌ها، حمایت از طرح (پروژه)‌های توسعه‌ای اشتغال‌آفرین و یا صادرات کالا و خدمات در این بخش توسط بخش‌های خصوصی و تعاونی به صورت وجوه اداره شده بر اساس آیین‌نامه‌ای که به پیشنهاد مشترک وزارت ارتباطات و فناوری اطلاعات و سازمان برنامه و بودجه کشور تهیه شده و به تصویب هیأت وزیران می‌رسد، اختصاص دهند و مابه‌التفاوت نرخ سود را از محل آن پرداخت نمایند.

بند (ج) تبصره (۱۸) - به وزارت ارتباطات و فناوری اطلاعات اجازه داده می‌شود از طریق سازمان توسعه‌ای و شرکت‌های تابعه خود نسبت به مشارکت خصوصی - عمومی داخلی و خارجی به منظور انجام طرح (پروژه)‌های دولت الکترونیک و توسعه خدمات الکترونیکی از جمله هوشمندسازی مدارس موضوع ماده (۶۹) قانون برنامه ششم توسعه اقدام نماید. منابع مورد نیاز جهت سرمایه‌گذاری بخش دولتی از محل اعتبارات وزارت ارتباطات و فناوری اطلاعات و منابع داخلی شرکت‌های تابعه با تأیید سازمان برنامه و بودجه کشور تأمین می‌شود.

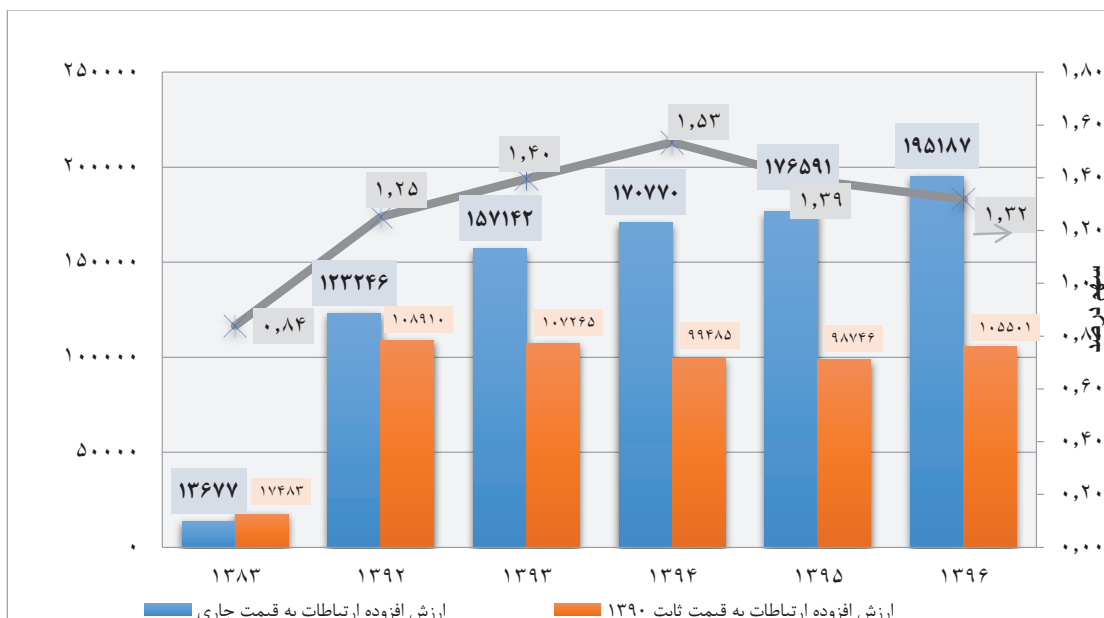
بند (ه) تبصره (۱۸) - حداقل و حداکثر جزای نقدی موضوع مواد (۱۰) و (۱۱) قانون استفاده از بی سیم‌های اختصاصی و غیر حرفه‌ای (آماتوری) مصوب ۱۳۴۵، با پیشنهاد وزارت ارتباطات و فناوری اطلاعات و تصویب کمیسیون تنظیم مقررات ارتباطات تعیین می‌شود.

۷. تولید کالاها و خدمات بخش

۱. تحلیل مهم‌ترین متغیرهای اقتصادی بخش

۱.۷. ارزش افزوده بخش

بر اساس آمارهای بانک مرکزی در حسابهای ملی سهم ارزش افزوده بخش ارتباطات از تولید ناخالص داخلی (به قیمت‌های جاری) روندی افزایشی داشته و طی سال‌های (۱۳۹۶-۱۳۹۲) به طور متوسط (۱,۳۸) درصد بوده که با لحاظ بخش اقماری و فناوری اطلاعات (IT) این سهم حدود (۲) درصد می‌باشد. رشد ارزش افزوده بخش ارتباطات به قیمت ثابت سال ۱۳۹۰ طی سال‌های (۹۶-۸۳) به میزان ۱۴,۸۲ درصد بوده است.



نمودار ۱: سهم ارتباطات از تولید ناخالص داخلی به قیمت جاری

◀ شاخص‌های عملکردی بخش (از سال ۱۳۹۵ تا کنون)

تحلیل مهم‌ترین شاخص‌های کلیدی بخش نشان می‌دهد که علی‌رغم مشکلات ناشی از تحریم‌های بین‌المللی که مانع از تحقق برخی از اهداف بخش شد، خوشبختانه استفاده از ظرفیت‌های قانونی ایجاد شده و سرمایه‌گذاری صورت گرفته طی سال‌های ۱۳۹۵ تاکنون، موجب بهبود شاخص‌های کلیدی بخش گردید که از مهم‌ترین آن‌ها می‌توان به موارد ذیل اشاره کرد:

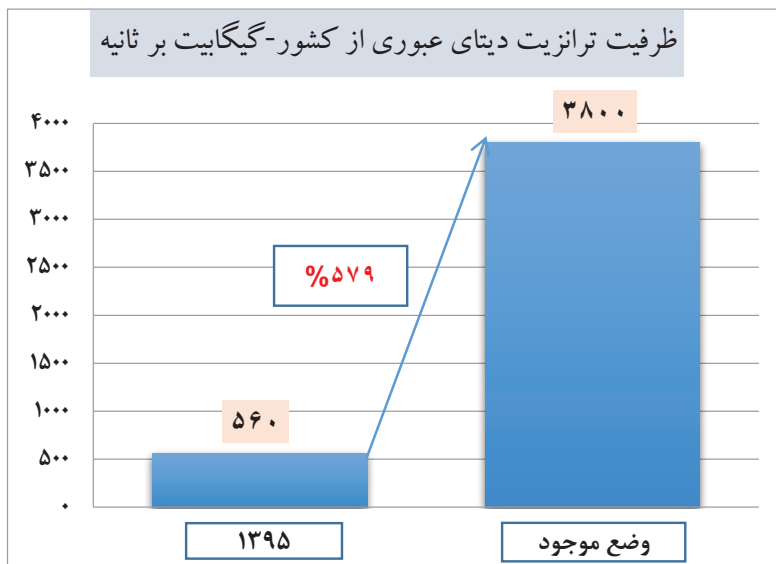
- جبران عقب‌ماندگی‌های زیرساخت ICT از طریق توسعه و ایجاد شبکه اصلی فیبر نوری کشور از (۶۲۶۰۲) کیلومتر در سال ۱۳۹۵ با افزایش (۴۴۶۰) کیلومتر به (۶۷۰۶۲) کیلومتر
- پهنای باند (IP) داخلی با افزایش (۳۶۳) درصدی از (۴۰۰۰) گیگابیت بر ثانیه در سال ۱۳۹۵ به (۱۸۵۰۰) گیگابیت بر ثانیه
- پهنای باند اینترنت بین‌الملل با افزایش (۷۵۷) گیگابیت بر ثانیه از (۷۴۳) گیگابیت بر ثانیه در سال ۱۳۹۵ به (۱۵۰۰) گیگابیت بر ثانیه
- توسعه ترانزیت ترافیک بین‌الملل از (۵۶۰) گیگابیت بر ثانیه در سال ۱۳۹۵ به (۳۸۰۰) گیگابیت بر ثانیه (تقریباً (۷) برابر).
- توسعه دسترسی پرسرعت (ثابت و سیار) تعداد مشترکین پرسرعت از (۵۷,۸) میلیون مشترک در سال ۱۳۹۵ به (۷۱,۲) میلیون نفر و ضریب نفوذ مشترکین پرسرعت از (۷۲,۳۵) به (۸۶,۸) درصد
- افزایش تعداد کاربران اینترنت پرسرعت به (۴۶,۳۱) میلیون کاربر و افزایش ضریب نفوذ کاربران ((۶) ساله و بیشتر) اینترنت پرسرعت از (۴۸,۸) درصد در سال ۱۳۹۵ به (۶۴) درصد

- افزایش ضریب نفوذ خانوارهای متصل به پهن باند از (۶۰) درصد در سال ۱۳۹۵ به (۷۲,۸) درصد
 - افزایش ضریب نفوذ تلفن همراه از (۱۰۴,۲۵) درصد در سال ۱۳۹۵ به (۱۱۱,۸) درصد
 - به منظور رفع تبعیض در استفاده از خدمات پایه ارتباطی و فناوری اطلاعات و کاهش شکاف دیجیتالی امکان دسترسی به (۵۲۵۹۹) روستا از (۶۱۷۲۴) روستا (معادل ۸۵,۲ درصد) به شبکه‌های ارتباطی برقرار گردیده است.
 - امکان دسترسی پرسرعت از (۲۷۳۹۷) روستا در سال ۱۳۹۵ به (۲۹,۲۵۰) روستا تاکنون افزایش یافته و به عبارتی (۵۵,۶) درصد روستاهای دارای ارتباط دارای دسترسی پرسرعت می‌باشند. لازم به ذکر است که (۷۴) درصد روستاهای دارای دسترسی پرسرعت بالای بیست خانوار می‌باشد.
 - با افزایش ثبت بین‌المللی ایستگاه رادیویی به میزان (۴۸۲۱) ایستگاه، تعداد کل ایستگاه‌های ثبت شده از (۲۶۵۹۶۳) ایستگاه در سال ۱۳۹۵ به (۲۷۰۷۸۴) ایستگاه
 - ارائه خدمات دولت به صورت الکترونیکی از (۲۰) درصد به (۵۱) درصد
- شایان ذکر است تغییرات شاخص‌های کلیدی بخش ارتباطات و فناوری اطلاعات در جدول (۳) بیان شده است.

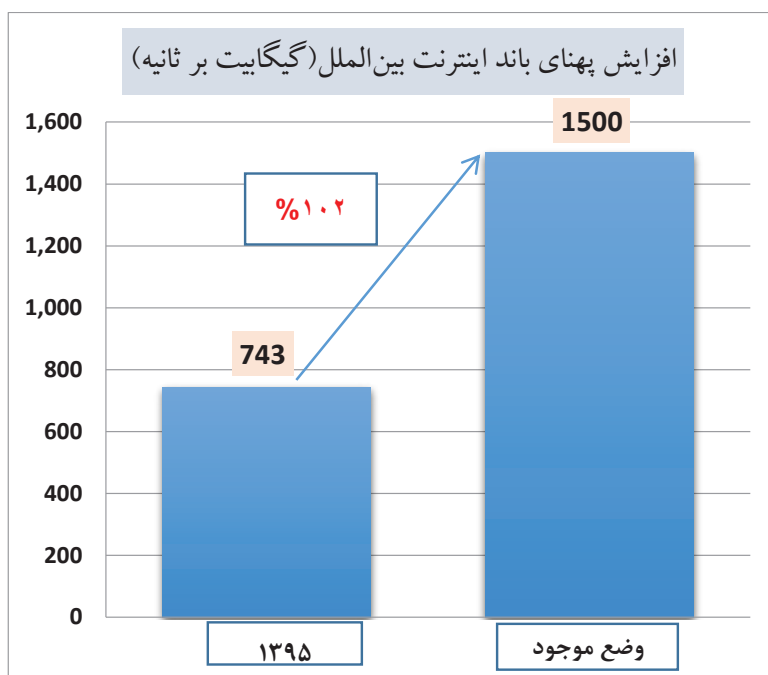
جدول ۳: شاخص‌های کلیدی بخش ارتباطات و فناوری اطلاعات

عنوان	واحد	۱۳۹۵	۱۳۹۶	وضع موجود	درصد افزایش
توسعه شبکه اصلی فیبرنوری	کیلومتر	۶۲۶۰۲	۶۷۰۶۲	۶۷۰۶۲	۷
توسعه شبکه IP داخلی	Gbps	۴۰۰۰	۶۸۰۰	۱۸۵۰۰	۳۶۳
افزایش پهنای باند بین‌الملل	Gbps	۷۴۳	۱۵۰۰	۱۹۳۰	۱۰۲
افزایش ظرفیت ترانزیت کشور	Gbps	۵۶۰	۱۵۰۰	۳۸۰۰	۵۷۹
توسعه دسترسی پرسرعت (ثابت و سیار)	میلیون	۵۷,۸	۶۵	۷۱,۲	۲۳
ضریب نفوذ کاربران اینترنت	درصد	۴۸,۸	۶۴	۶۴	۱۵
ضریب نفوذ مشترکین اینترنت پرسرعت ثابت و سیار	درصد	۷۲,۳۵	۸۱	۸۶,۸	۱۴
ضریب نفوذ خانوارهای متصل به پهن باند	درصد	۶۰	۷۲,۸	۷۲,۸	۱۳
ضریب نفوذ تلفن همراه	درصد	۱۰۴,۲۵	۱۱۰,۷۵	۱۱۱,۸	۸
واگذاری تلفن ثابت	هزار	۳۰۸۲۶	۳۰۹۴۴	۳۰۵۶۱	-۱
تعداد روستاهای دارای ارتباط	روستا	۵۵۳۰۵	۵۵۳۲۵	۵۲۵۹۹	-۵
تعداد روستاهای دارای دسترسی پرسرعت	روستا	۲۷۳۹۷	۲۸۶۰۴	۲۹۲۵۰	۷
افزایش تعداد خدمات نوین پستی	تعداد	۲۴	۲۶	۲۶	۸
ثبت بین‌المللی ایستگاه‌های رادیویی	ایستگاه	۲۶۵۹۶۳	۲۶۹۶۰۴	۲۷۰۷۸۴	۲
ارائه ۱۰۰ درصدی خدمات دولت به صورت الکترونیکی	درصد	۲۰	۴۰	۵۱	۳۱
افزایش توان داخلی فناوری و ساخت ماهواره سنجشی و ماهواره	درصد	۳	۱۳	۱۵	۱۲
درصد پیشرفت NIX	درصد	۵	۵۰	۵۵	۵۰
افزایش ظرفیت هاب پستی (تن)	تن	۱۱۱۸	۱۶۶۵	۵۶۱ (غیرتجمعی)	-
تعداد دستگاه‌های متصل به NIX	تعداد	۰	۱۳۵	۲۲۵	-

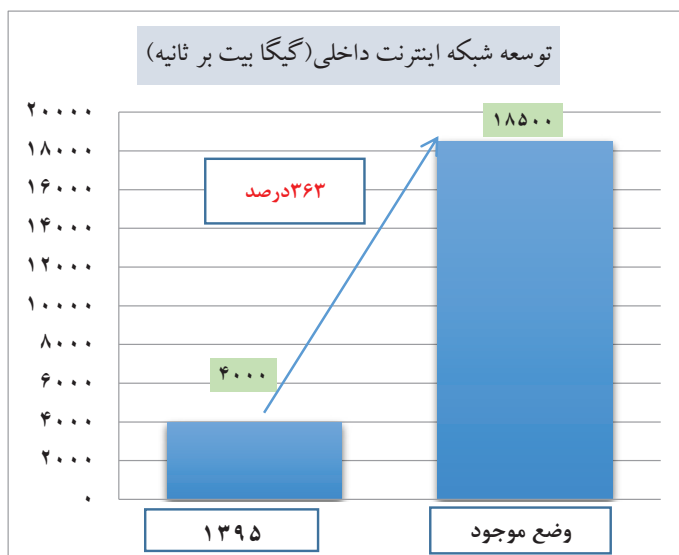
این موارد با توجه به آخرین آمار مندرج در فصلنامه آماری سازمان تنظیم مقررات و ارتباطات رادیویی در شهریور ماه ۱۳۹۷ به روز رسانی شده است.



نمودار ۲: ظرفیت ترانزیت دیتای عبوری کشور



نمودار ۳: افزایش پهنای باند اینترنت بین الملل



نمودار ۴: توسعه شبکه اینترنت داخلی



نمودار ۵: درصد ارائه خدمات دولت بصورت الکترونیکی

۸. تحلیل حجم سرمایه‌گذاری‌ها در بخش (اعتبارات تملک دارایی سرمایه‌ای - سایر

منابع داخلی و خارجی بر حسب نوع)

سرمایه‌گذاری طی برنامه پنجم از محل منابع عمومی و ردیف متفرقه و منابع داخلی شرکت‌های دولتی حدود (۶۹) هزار میلیارد ریال بوده و عملکرد سالانه سرمایه‌گذاری دولتی طی سال‌های (۱۳۹۶-۱۳۹۲) بطور متوسط (۱۶,۴) هزار میلیارد ریال بوده است (جدول ۴).

پیش‌بینی سرمایه‌گذاری در برنامه ششم توسعه (۶۰۰) هزار میلیارد ریال (سه‌م بخش دولتی (۲۰۱) هزار میلیارد ریال و مابقی توسط بخش غیر دولتی) در نظر گرفته شده است.

عملکرد سال ۱۳۹۶ اعتبارات تملک دارایی‌های سرمایه‌ای از محل منابع عمومی بخش (۷۰۰) میلیارد ریال بوده که با رشد (۳۹) درصدی در بودجه سال ۱۳۹۷ به رقم (۹۷۶) میلیارد ریال افزایش یافت اما با توجه به شرایط ویژه اقتصادی سال ۱۳۹۸ و کمبود منابع مالی، این رقم در لایحه بودجه سال ۱۳۹۸ با (۱۱) درصد کاهش، (۸۶۷) میلیارد ریال پیش‌بینی شده بود.

اعتبارات تملک دارایی‌های سرمایه‌ای از محل ردیف‌های متفرقه بخش در سال ۱۳۹۶ عملکردی معادل (۱۷۰۰۲) میلیارد ریال داشته و در بودجه سال ۱۳۹۷ این اعتبار با افزایش (۸۶) درصدی معادل (۳۱۷۰۴) میلیارد ریال مصوب شده است. در لایحه بودجه سال ۱۳۹۸ این اعتبار حدود (۲۹۵۴۶) میلیارد ریال پیش‌بینی شده بود که (۷) درصد نسبت به مصوب سال ۱۳۹۷ کاهش نشان می‌دهد.

کل سرمایه‌گذاری از محل منابع عمومی شرکت‌های دولتی از (۱۵۵) میلیارد ریال در سال ۱۳۹۷ به (۱۳۶) میلیارد ریال در لایحه بودجه سال ۱۳۹۸ کاهش داشته و سرمایه‌گذاری از محل منابع داخلی شرکت‌های دولتی با (۱,۲) درصد رشد در لایحه بودجه سال ۱۳۹۸ نسبت به سال ۱۳۹۷ از (۵۱۴۰) به (۵۲۰۳) میلیارد ریال افزایش یافته است.

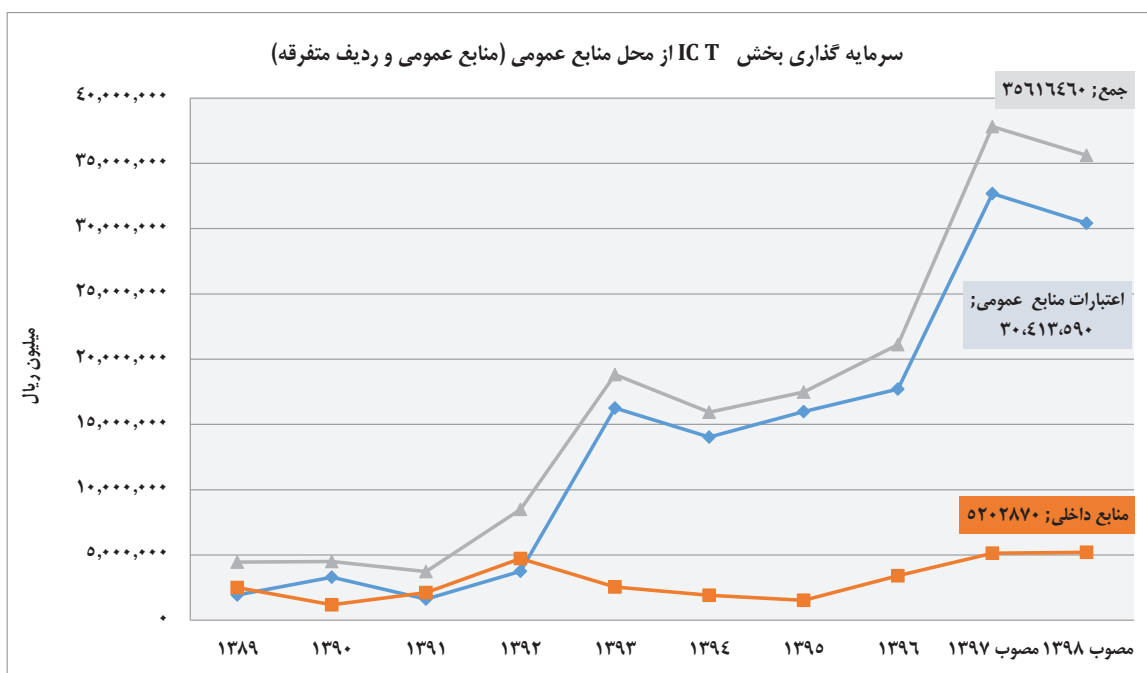
در لایحه بودجه سال ۱۳۹۸ وزارت ارتباطات و فناوری اطلاعات منابعی از محل فروش اوراق مشارکت پیش‌بینی نکرده است ضمن آنکه به استناد تبصره (۳)، مجوز دریافت فاینانس را دارد.

با سرمایه‌گذاری‌های صورت گرفته و استفاده از ظرفیت‌های قانونی و پتانسیل‌های موجود زمینه توسعه و تکمیل شبکه ملی اطلاعات امن و پایدار فراهم شد که نتیجه آن افزایش تقریباً دوبرابری خانوارهای متصل به پهن باند بر یک بستر امن و مقرون به صرفه و افزایش محتوا و خدمات داخلی از جمله خدمات دولت الکترونیک بر این بستر می‌باشد و سایر دستاوردهای مهم که با انجام پروژه‌های توسعه‌ای، محقق شده است شامل موارد ذیل می‌باشد:

۱- کاهش شکاف در برخورداری از خدمات ارتباطات و فناوری اطلاعات بین مناطق شهری و روستایی از طریق پیشبرد طرح خدمات عمومی الزامی (USO).

۲- امن نمودن فضای مجازی برای استفاده آحاد جامعه از محتوای دیجیتال

- ۳- افزایش رقابت‌پذیری در ارائه خدمات ارزان و باکیفیت بخش ارتباطات و فناوری اطلاعات
- ۴- افزایش ضریب نفوذ مشترکین پهن‌بند در کشور
- ۵- حفاظت و صیانت از منافع و حقوق ارتباطی و رادیویی کشور در مجامع منطقه‌ای و بین‌المللی
- ۶- ارتقای دانش بومی تولید محصولات دانش‌بنیان بخش ارتباطات و فناوری اطلاعات و فضایی
- ۷- افزایش سرعت دسترسی به شبکه
- ۸- کاهش هزینه و ارتقای کیفیت خدمات اپراتورها
- ۹- برداشت اولین گام از مسیر توسعه ماهواره‌های مخابراتی با پرتاب و عملیاتی شدن ماهواره ناهید (۱) و ایجاد زمینه دستیابی به ماهواره مخابراتی زمین‌آهنگ
- ۱۰- توسعه و ارتقاء پوشش شبکه تلفن همراه
- ۱۱- حمایت از شرکت‌های خصوصی در حوزه فاوا از محل منابع مالی در اختیار و وجوه اداره شده کل سرمایه‌گذاری از محل منابع عمومی و ردیف‌های متفرقه و منابع داخلی شرکت‌های دولتی در لایحه بودجه سال ۱۳۹۸ مبلغ (۳۵۶۱۶) میلیارد ریال می‌باشد که نسبت به سال ۱۳۹۷ (۶) درصد کاهش داشته است. (نمودار ۶).



نمودار ۶: سرمایه‌گذاری دولتی در بخش ICT

جدول ۴: منابع سرمایه‌گذاری بخش ارتباطات و فناوری اطلاعات-(ارقام به میلیون ریال)

درصد افزایش نسبت به سال قبل	منابع - ارقام به میلیون ریال			سال
	جمع	منابع داخلی شرکت ها	اعتبارات منابع عمومی	
-	۴۴۴۳۹۳	۲۵۰۹۱۷۸	۱۹۳۵۲۱۵	۱۳۸۹
٪۱,۰	۴۴۸۸۵۰۷	۱۱۹۴۰۰۸	۳۲۹۴۴۹۹	۱۳۹۰
-٪۱۶,۹	۳۷۳۰۷۷۶	۲۱۱۵۰۷۹	۱۶۱۵۶۹۷	۱۳۹۱
٪۱۲۷,۵	۸۴۸۹۰۹۳	۴۷۳۴۴۲۱	۳۷۵۴۶۷۲	۱۳۹۲
٪۱۲۱,۶	۱۸۸۰۸۳۴۵	۲۵۴۵۷۲۲	۱۶۲۶۲۶۲۳	۱۳۹۳
-٪۱۵,۲	۱۵۹۴۴۸۹۶	۱۹۱۹۳۰۱	۱۴۰۲۵۵۹۵	۱۳۹۴
٪۹,۷	۱۷۴۸۵۵۶۲	۱۵۱۳۸۶۲	۱۵۹۷۱۷۰۰	۱۳۹۵
٪۲۰,۷	۲۱۱۰۱۴۶۸	۳,۳۹۹,۵۸۸	۱۷,۷۰۱,۸۸۰	۱۳۹۶
-	۳۷۸۲۰۷۳۰	۵۱۴۰۸۷۷	۳۲,۶۷۹,۸۵۳	مصوب ۱۳۹۷
-٪۵,۸	۳۵۶۱۶۴۶۰	۵۲۰۲۸۷۰	۳۰,۴۱۳,۵۹۰	مصوب ۱۳۹۸

◀ اعتبارات طرح‌های تملک دارایی‌های سرمایه‌ای در سال ۱۳۹۸

طرح‌های تملک دارایی‌های سرمایه‌ای بخش ارتباطات و فناوری اطلاعات مشتمل بر (۲۴) طرح در (۹) برنامه

است که ذیل فصل ارتباطات و فناوری اطلاعات به ترتیب زیر قرار گرفته‌اند:

- ۱۳۰۲۰۰۱- توسعه زیر ساخت های بخش ارتباطات و فناوری اطلاعات
- ۱۳۰۲۰۰۲- توسعه کاربردها و خدمات بخش ارتباطات و فناوری اطلاعات
- ۱۳۰۲۰۰۴- تنظیم مقررات بخش ارتباطات و فناوری اطلاعات-متفرقه
- ۱۳۰۲۰۰۵- تنظیم مقررات بخش ارتباطات و فناوری اطلاعات-عمومی
- ۱۳۰۲۰۱۰- توسعه فناوری های بخش ارتباطات و فناوری اطلاعات
- ۱۳۰۲۰۱۲- توسعه کاربردها و خدمات فضایی
- ۱۳۰۲۰۱۴- مدیریت راهبردی فضای مجازی کشور
- ۱۳۰۲۰۱۸- برنامه تأمین، توسعه، مقاوم سازی، تعمیر ، تجهیز و نگهداری فضاها، ساختمانها، اماکن و ماشین‌آلات

در فصل اداره امور عمومی:

۱۰۰۲۰۵۷۰۰۰- برنامه توسعه دولت الکترونیک

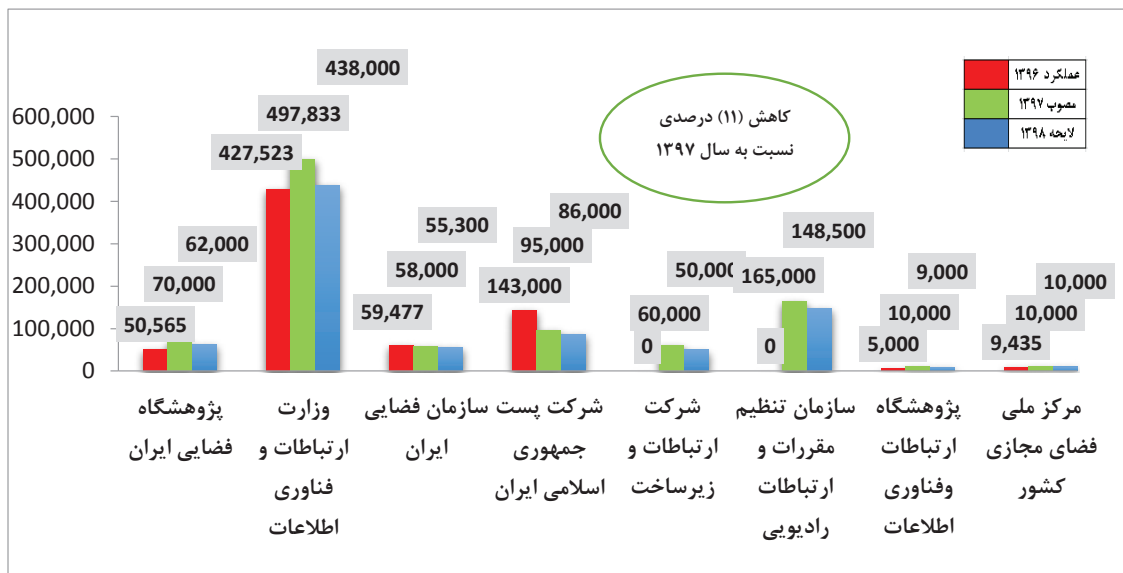
دستگاه اصلی این بخش وزارت ارتباطات و فناوری اطلاعات است و دستگاه‌های تابعه به‌عنوان مجریان طرح‌های بخش ارتباطات و فناوری اطلاعات شامل دستگاه‌های ذیل می‌باشند:

- سازمان تنظیم و مقررات و ارتباطات رادیویی
- سازمان فضایی ایران
- شرکت ارتباطات زیرساخت
- شرکت ملی پست جمهوری اسلامی ایران
- پژوهشگاه فضایی ایران
- پژوهشگاه ارتباطات و فناوری اطلاعات
- دبیرخانه شورای اجرایی فناوری اطلاعات

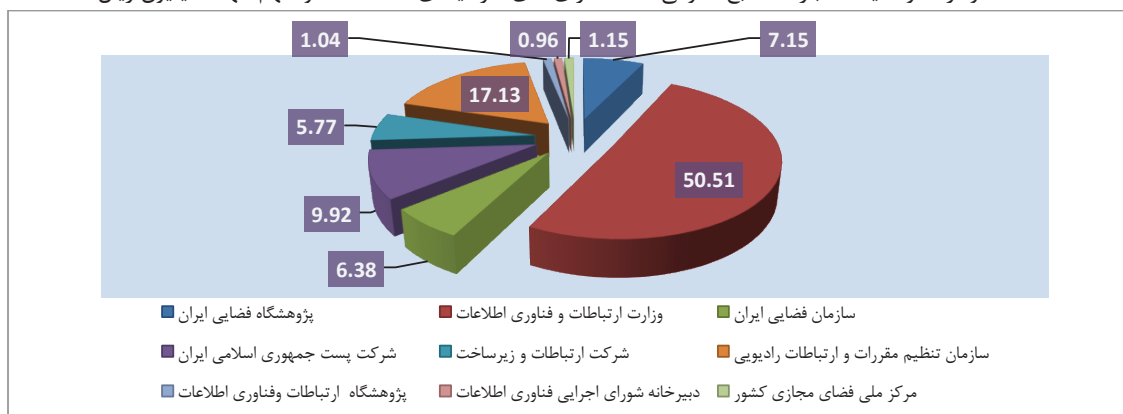
لازم به ذکر است که اعتبارات مرکز ملی فضای مجازی کشور در این فصل محاسبه می‌شود. در سال ۱۳۹۸ کل اعتبارات تملک دارایی‌های سرمایه‌ای بخش با لحاظ مرکز ملی فضای مجازی از محل منابع عمومی و ردیف متفرقه (۳۰،۴۱۴) میلیارد ریال می‌باشد که مبلغ (۳۰۴۰۶) میلیارد ریال (۸۵۹) میلیارد ریال از محل منابع عمومی و (۲۹،۵۴۶) میلیارد ریال از محل منابع متفرقه در فصل ارتباطات و فناوری اطلاعات و مبلغ (۸) میلیارد ریال در فصل «اداره امور عمومی» در برنامه «توسعه دولت الکترونیک» در نظر گرفته شده که نسبت به سال قبل حدود (۷) درصد کاهش داشته است که با توجه به شرایط ویژه اقتصادی سال ۱۳۹۸ پیش بینی شده است دامنه این تغییرات بین (۱) تا (۲۰) درصد کاهش داشته و تنها مرکز ملی فضای مجازی (۱۴۰) درصد (از محل منابع عمومی ثابت بوده و (۱۵۲) درصد افزایش از محل منابع ردیف متفرقه) افزایش داشته است. این اعتبارات در دستگاه‌های اجرائی این فصل به شرح جدول شماره (۵) توزیع شده است.

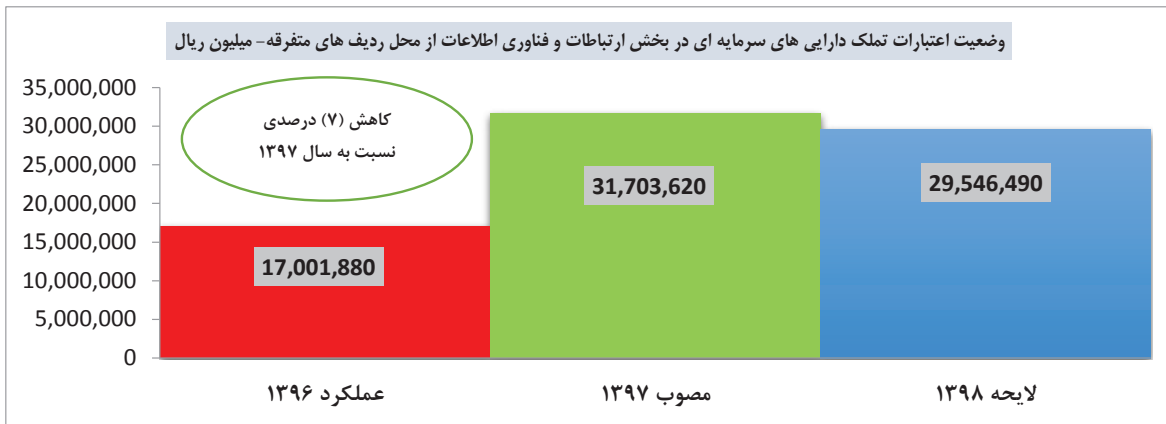
جدول ۵: اعتبارات تملک دارایی‌های سرمایه‌ای بخش ارتباطات و فناوری اطلاعات در سال‌های ۱۳۹۶ و ۱۳۹۷ و لایحه ۱۳۹۸ (ارقام میلیون ریال)

دستگاه اجرایی	تخصیص ۱۳۹۶			مصوب ۱۳۹۷			لایحه ۱۳۹۸			رشد ۱۳۹۸ به ۱۳۹۷		
	از محل منابع عمومی	از محل ردیف‌های متفرقه	از محل منابع عمومی	از محل ردیف‌های متفرقه	کل	از محل ردیف‌های متفرقه	کل	از محل ردیف‌های متفرقه	کل	عمومی	متفرقه	کل
پژوهشگاه فضایی ایران	۵۰,۵۶۵		۷۰,۰۰۰	۰	۷۰,۰۰۰	۶۲,۰۰۰	۰	۶۲,۰۰۰	۶۲,۰۰۰	-۱۱٪		-۱۱٪
وزارت ارتباطات و فناوری اطلاعات	۴۲۷,۵۲۳	۱۷,۰۰۱,۸۸۰	۴۹۷,۸۳۳	۳۱,۴۱۸,۷۳۰	۳۱,۹۱۶,۵۶۳	۴۲۸,۰۰۰	۲۹,۰۷۸,۷۳۰	۲۹,۵۱۶,۷۳۰	۲۹,۵۱۶,۷۳۰	-۱۲٪	۰٪	-۷٪
سازمان فضایی ایران	۵۹,۴۷۷	۰	۵۸,۰۰۰	۱۶۴,۲۵۰	۲۲۲,۲۵۰	۵۵,۳۰۰	۱۶۴,۲۵۰	۲۱۹,۵۵۰	۲۱۹,۵۵۰	-۵٪	۰٪	-۱٪
شرکت پست جمهوری اسلامی ایران	۱۴۳,۰۰۰		۹۵,۰۰۰	۰	۹۵,۰۰۰	۸۶,۰۰۰	۰	۸۶,۰۰۰	۸۶,۰۰۰	-۹٪		-۹٪
شرکت ارتباطات و زیرساخت			۶۰,۰۰۰	۰	۶۰,۰۰۰	۵۰,۰۰۰	۰	۵۰,۰۰۰	۵۰,۰۰۰	-۱۷٪		-۱۷٪
سازمان تنظیم مقررات و ارتباطات رادیویی	۰		۱۶۵,۰۰۰	۰	۱۶۵,۰۰۰	۱۴۸,۵۰۰	۰	۱۴۸,۵۰۰	۱۴۸,۵۰۰	-۱۰٪		-۱۰٪
پژوهشگاه ارتباطات و فناوری اطلاعات	۵,۰۰۰		۱۰,۰۰۰	۰	۱۰,۰۰۰	۹,۰۰۰	۰	۹,۰۰۰	۹,۰۰۰	-۱۰٪		-۱۰٪
دبیرخانه شورای اجرایی فناوری اطلاعات	۵,۰۰۰		۱۰,۴۰۰	۰	۱۰,۴۰۰	۸,۳۰۰	۰	۸,۳۰۰	۸,۳۰۰	-۲۰٪		-۲۰٪
جمع کل وزارت ارتباطات و فناوری اطلاعات	۶۹۵,۵۶۵	۱۷,۰۰۱,۸۸۰	۹۶۶,۲۳۳	۳۱,۵۸۲,۹۸۰	۳۲,۵۴۹,۲۱۳	۸۵۷,۱۰۰	۲۹,۲۴۲,۹۸۰	۲۹,۲۴۲,۹۸۰	۲۹,۲۴۲,۹۸۰	-۱۱٪	-۷٪	-۸٪
مرکز ملی فضای مجازی کشور	۹,۴۳۵		۱۰,۰۰۰	۱۲۰,۶۴۰	۱۳۰,۶۴۰	۱۰,۰۰۰	۳۰۳,۵۱۰	۳۱۳,۵۱۰	۳۱۳,۵۱۰	۰٪	۱۵۲٪	۱۴۰٪
جمع کل	۷۰۰,۰۰۰	۱۷,۰۰۱,۸۸۰	۹۷۶,۲۳۳	۳۱,۷۰۳,۶۲۰	۳۲,۶۷۹,۵۸۳	۸۶۷,۱۰۰	۲۹,۵۴۶,۴۹۰	۲۹,۴۱۳,۵۹۰	۲۹,۴۱۳,۵۹۰	-۱۱٪	-۷٪	-۷٪

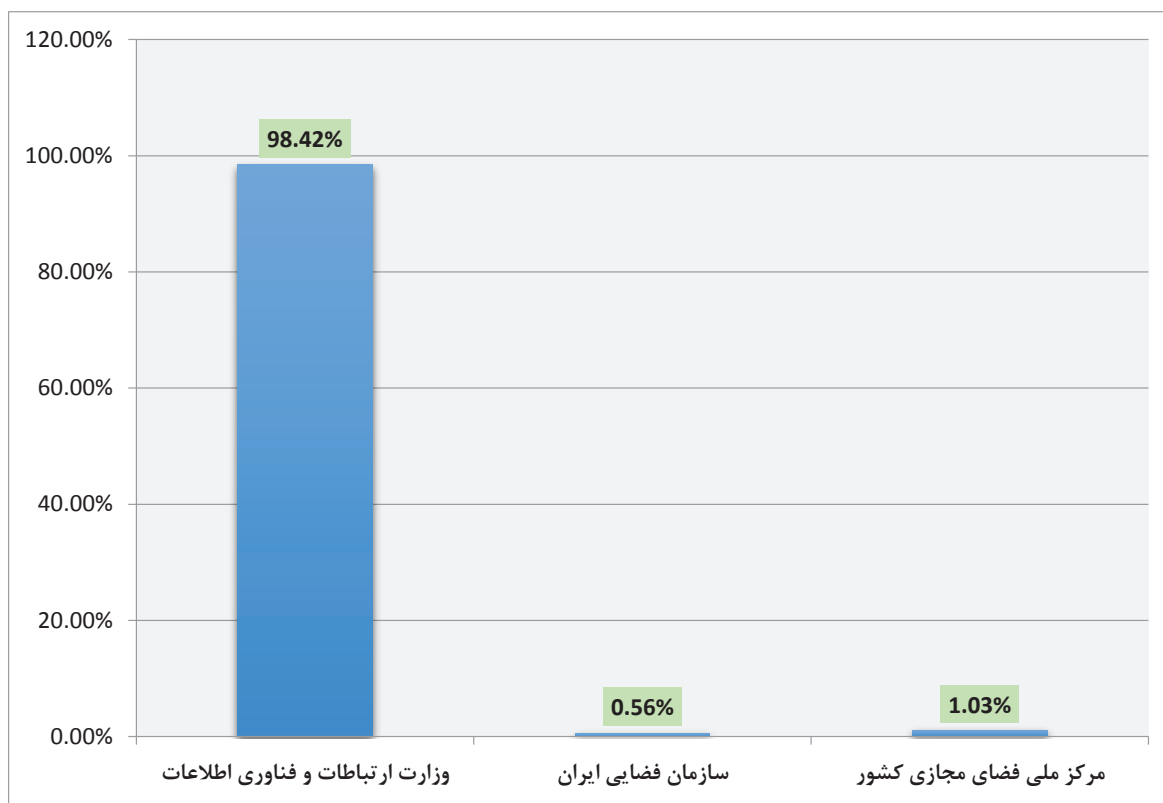


نمودار ۷: وضعیت اعتبارات منابع عمومی تملک دارای های سرمایه ای دستگاه ها و سهم آنها - میلیون ریال





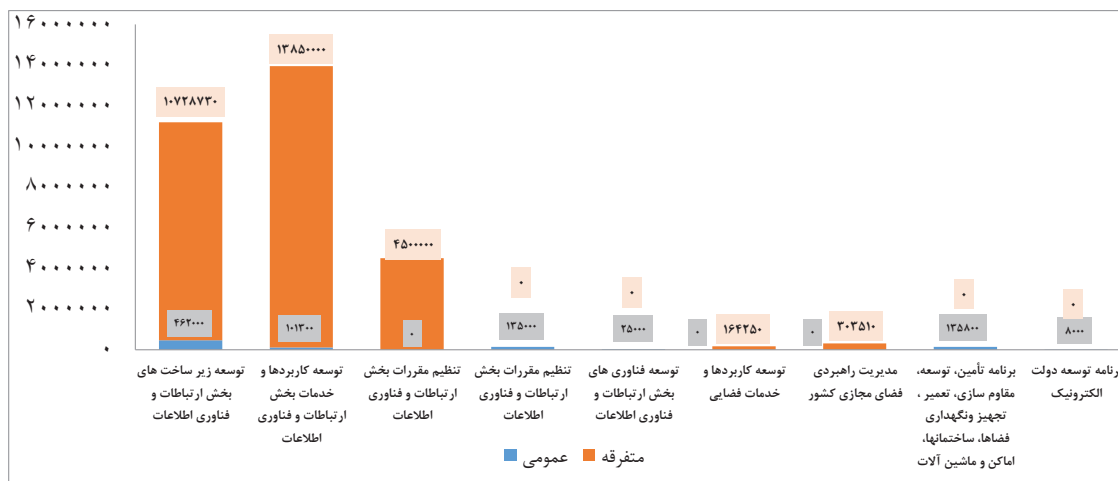
نمودار ۸: وضعیت کل اعتبارات تملک دارایی های سرمایه ای در بخش ارتباطات و فناوری اطلاعات از محل ردیف های متفرقه- میلیون ریال



نمودار ۹: سهم اعتبارات هر دستگاه از کل ردیف متفرقه بخش ارتباطات و فناوری اطلاعات-درصد

جدول ۶: اعتبارات برنامه ای تملک دارایی های سرمایه ای بخش ارتباطات و فناوری اطلاعات بر حسب برنامه های سال ۱۳۹۸

۱۳۹۸			مصوب ۱۳۹۷			عملکرد ۱۳۹۶			عنوان برنامه	کد برنامه
جمع	متفرقه	عمومی	کل	متفرقه	عمومی	کل	متفرقه	عمومی		
۱۱,۱۹۰,۷۳۰	۱,۷۲۸,۷۳۰	۴۶۲,۰۰۰	۱۲,۱۶۱,۳۶۳	۱۱,۶۱۸,۷۳۰	۵۴۲,۶۳۳	۸,۵۶۳,۵۲۳	۸۰۸۳,۰۰۰	۴۸۰,۵۲۳	توسعه زیر ساخت های بخش ارتباطات و فناوری اطلاعات	۱۳۰۲۰۰۱
۱۳,۹۵۱,۳۰	۱۳,۸۵۰,۰۰۰	۱۰۱,۳۰۰	۱۵,۲۳۰,۰۰۰	۱۵,۱۵۰,۰۰۰	۸۰,۰۰۰	۷,۸۱۶,۳۸۰	۷۷۳,۹۸۸۰	۷۶۵,۰۰۰	توسعه کاربردها و خدمات بخش ارتباطات و فناوری اطلاعات	۱۳۰۲۰۰۲
۴,۵۰۰,۰۰۰	۴,۵۰۰,۰۰۰	.	۴,۷۵۰,۰۰۰	۴,۶۵۰,۰۰۰	۱۰۰,۰۰۰	۱,۱۷۹,۰۰۰	۱۱۷۹,۰۰۰	.	تنظیم مقررات بخش ارتباطات و فناوری اطلاعات	۱۳۰۲۰۰۴
۱۳۵,۰۰۰	.	۱۳۵,۰۰۰	۵۵,۰۰۰	۵۵,۰۰۰	تنظیم مقررات بخش ارتباطات و فناوری اطلاعات	۱۳۰۲۰۰۵
۲۵,۰۰۰	.	۲۵,۰۰۰	۲۳,۰۰۰	.	۲۳,۰۰۰	۲۲,۶۹۸	.	۲۲,۶۹۸	توسعه فناوری های بخش ارتباطات و فناوری اطلاعات	۱۳۰۲۰۱۰
۱۶۴,۲۵۰	۱۶۴,۲۵۰	.	۱۷۹,۲۵۰	۱۶۴,۲۵۰	۱۵,۰۰۰	۱۸,۴۸۹	.	۱۸,۴۸۹	توسعه کاربردها و خدمات فضایی	۱۳۰۲۰۱۲
۳۰۳,۵۱۰	۳۰۳,۵۱۰	.	۱۲۰,۶۴۰	۱۲,۶۴۰	.	۶۳۷۵۰	۶۳۷۵۰	.	مدیریت راهبردی فضای مجازی کشور	۱۳۰۲۰۱۴
۱۳۵,۸۰۰	.	۱۳۵,۸۰۰	۱۵۰,۶۰۰	.	۱۵۰,۶۰۰	۹۶,۷۹۰	.	۹۶,۷۹۰	برنامه تأمین، توسعه، مقاوم سازی، تعمیر، تجهیز و نگهداری فضاها، ساختمانها، اماکن و ماشین آلات	۱۳۰۲۰۱۸
۳۰,۴۰۵,۵۹۰	۲۹,۵۴۶,۴۹۰	۸۵۹,۱۰۰	۳۲,۶۶۹,۸۵۳	۳۱,۷۰۳,۶۲۰	۹۶۶,۲۳۳	۱۷,۷۶۰,۶۳۰	۱۷,۰۶۵,۶۳۰	۶۹۵,۰۰۰	فصل ارتباطات و فناوری اطلاعات	۱۳۰۲۰۰۰
۸,۰۰۰	.	۸,۰۰۰	۱۰,۰۰۰	.	۱۰,۰۰۰	۵,۰۰۰	.	۵,۰۰۰	برنامه توسعه دولت الکترونیک	۱,۳۱۰,۰۰۴,۰۰۰
۳۰,۴۱۳,۵۹۰	۲۹,۵۴۶,۴۹۰	۸۶۷,۱۰۰	۳۲,۶۷۹,۸۵۳	۳۱,۷۰۳,۶۲۰	۹۷۶,۲۳۳	۱۷,۷۶۵,۶۳۰	۱۷,۰۶۵,۶۳۰	۷۰,۰۰۰	جمع کل	



نمودار ۱۰: نحوه توزیع اعتبارات تملک دارایی های سرمایه ای در برنامه های بخش ارتباطات و فناوری اطلاعات در سال ۱۳۹۸ (ارقام میلیون ریال)

✓ از مجموع کل اعتبارات عمومی تملک دارایی های سرمایه ای بخش ارتباطات و فناوری اطلاعات در سال جاری سهم وزارت ارتباطات و فناوری اطلاعات (۵۰٫۵) درصد و به میزان (۴۳۸) میلیارد ریال است که نسبت به قانون بودجه سال ۱۳۹۷ حدود (۱۲) درصد کاهش را نشان می دهد. این اعتبارات در قالب (۷) طرح از (۴) برنامه در لایحه بودجه ۱۳۹۸ در نظر گرفته شده است. اولویت اعتبارات در نظر گرفته شده مربوط به طرح «زیرساخت های شبکه ملی اطلاعات» می باشد.

✓ اعتبارات طرح های تملک دارایی های سرمایه ای شرکت پست جمهوری اسلامی ایران در لایحه بودجه سال ۱۳۹۸ به میزان (۸۶) میلیارد ریال پیش بینی گردیده و (۹٫۹) درصد از مجموع کل اعتبارات بخش ارتباطات و فناوری اطلاعات در سال جاری را به خود اختصاص داده است. اعتبارات طرح های تملک دارایی های سرمایه ای شرکت پست در مقایسه با اعتبارات قانون بودجه سال ۱۳۹۷، حدود (۹) درصد کاهش دارد که در قالب (۳) طرح از (۳) برنامه در لایحه در نظر گرفته شده است. اولویت اعتبارات در نظر گرفته شده مربوط به طرح های «بهنگام سازی کد پستی ده رقمی» می باشد.

✓ شرکت ارتباطات زیرساخت با دارا بودن یک طرح تملک دارایی های سرمایه ای، اعتباری به میزان (۵۰) میلیارد ریال در لایحه بودجه سال ۱۳۹۸ دارد که (۵٫۸) درصد از مجموع کل اعتبارات بخش ارتباطات و فناوری اطلاعات را به خود اختصاص داده و در مقایسه با اعتبار سال ۱۳۹۷، کاهش (۱۷) درصدی را نشان می دهد. هدف کمی این طرح توسعه زیر ساخت ارتباطی مورد نیاز سیگنال رسانی زمینی صدا و سیما با استفاده از فیبر نوری و لینک های رادیویی می باشد.

✓ سازمان تنظیم مقررات و ارتباطات رادیویی با دارا بودن (۳) طرح از (۲) برنامه، (۱۷٫۱) درصد از مجموع کل اعتبارات بخش ارتباطات و فناوری اطلاعات در سال ۱۳۹۸ را به میزان (۱۴۸٫۵) میلیارد ریال به خود اختصاص

داده است و در مقایسه با اعتبارات تملک دارایی‌های سرمایه‌ای سال ۱۳۹۷ کاهش ۱۰ درصدی را نشان می‌دهد که این اعتبارات با نگاه به اولویت‌های «توسعه ارتباطات رادیویی» و «تدوین راهکارهای آزادسازی و خصوصی‌سازی و تنظیم مقررات» تنظیم و تدوین گردیده است.

✓ سازمان فضایی ایران با دارا بودن (۴) طرح از (۳) برنامه، (۶,۳۸) درصد از مجموع اعتبارات تملک دارایی‌های سرمایه‌ای بخش ارتباطات و فناوری اطلاعات را به میزان (۵۵,۳) میلیارد ریال) به خود اختصاص داده است. اعتبارات طرح‌های سازمان فضایی ایران در قیاس با اعتبارات قانون بودجه سال ۱۳۹۷، (۵) درصد کاهش داشته است که این اعتبارات با نگاه به اولویت‌های «توسعه فناوری و ساخت ماهواره‌های تحقیقاتی عملیاتی»، «توسعه کاربردهای اطلاعات و خدمات ماهواره‌ای» تنظیم و تدوین گردیده است.

✓ پژوهشگاه فضایی ایران با دارا بودن (۲) طرح از (۱) برنامه، (۷,۱۵) درصد از مجموع اعتبارات تملک دارایی‌های سرمایه‌ای بخش ارتباطات و فناوری اطلاعات را به میزان (۶۲) میلیارد ریال) به خود اختصاص داده است. اعتبارات طرح‌های پژوهشگاه فضایی ایران در قیاس با اعتبارات قانون بودجه سال ۱۳۹۷، (۱۱) درصد کاهش داشته است و توزیع این اعتبارات با اولویت موضوع «تعمیرات اساسی و خرید تجهیزات و ماشین‌آلات» تنظیم و تدوین گردیده است.

✓ پژوهشگاه ارتباطات و فناوری اطلاعات با دارا بودن (۱) طرح از (۱) برنامه، (۱,۰۴) درصد از مجموع اعتبارات تملک دارایی‌های سرمایه‌ای بخش ارتباطات و فناوری اطلاعات را به میزان (۹) میلیارد ریال) به خود اختصاص داده است. اعتبار در نظر گرفته شده برای این دستگاه برای طرح «تأمین تجهیزات و ماشین‌آلات و تعمیرات اساسی» می‌باشد.

✓ دبیرخانه شورای اجرایی فناوری اطلاعات با دارا بودن (۲) طرح از (۲) برنامه، (۰,۹۶) درصد از مجموع اعتبارات تملک دارایی‌های سرمایه‌ای بخش ارتباطات و فناوری اطلاعات را به میزان (۸,۳) میلیارد ریال) به خود اختصاص داده است. از این دو برنامه، برنامه «برنامه تأمین، توسعه، مقاوم‌سازی، تعمیر، تجهیز و نگهداری فضاها، ساختمان‌ها، اماکن و ماشین‌آلات» در فصل ارتباطات و فناوری اطلاعات و برنامه «توسعه دولت الکترونیک» به میزان (۸) میلیارد ریال) ذیل «امور خدمات عمومی» در فصل «اداره امور عمومی» قرار دارد که توزیع این اعتبارات با اولویت به طرح «توسعه فرهنگ و خط و زبان فارسی در محیط رایانه‌ای» ذیل برنامه «توسعه دولت الکترونیک» تنظیم و تدوین گردیده است.

✓ مرکز ملی فضای مجازی کشور با دارا بودن (۱) طرح از (۱) برنامه، (۱,۱۵) درصد از مجموع اعتبارات تملک دارایی‌های سرمایه‌ای بخش ارتباطات و فناوری اطلاعات را به میزان (۱۰) میلیارد ریال) به خود اختصاص داده است. اعتبار در نظر گرفته شده برای این دستگاه به طرح «تأمین تجهیزات و ماشین‌آلات و تعمیرات اساسی» اختصاص دارد.

لازم به ذکر است که (۵۵,۶) درصد اعتبارات عمومی بخش ارتباطات و فناوری اطلاعات در برنامه «توسعه زیرساخت‌های بخش ارتباطات و فناوری اطلاعات» در نظر گرفته شده است به عبارت دیگر مهم‌ترین اولویت این بخش توسعه زیرساخت‌های بخش ارتباطات و فناوری اطلاعات می‌باشد.

جدول ۷: اعتبارات عمومی - تملک دارایی‌های سرمایه‌ای (برحسب برنامه-طرح) (میلیون ریال)

دستگاه اجرایی	کد برنامه	عنوان برنامه	کد طرح جدید	عنوان طرح	مصوب ۱۳۹۷	لايحه ۱۳۹۸
پژوهشگاه فضایی ایران	۱۳۰۲۰۱۸۰۰۰	برنامه تأمین، توسعه، مقاوم‌سازی، تعمیر، تجهیز و نگهداری فضاها، ساختمان‌ها، اماکن و ماشین آلات	۱۳۰۲۰۱۸۰۰۵	تأمین فضاهای پژوهشی	۳۰۰،۰۰۰	۲۷۰،۰۰۰
			۱۳۰۲۰۱۸۰۰۸	تعمیرات اساسی و خرید تجهیزات و ماشین آلات	۴۰۰،۰۰۰	۳۵۰،۰۰۰
جمع						
وزارت ارتباطات و فناوری اطلاعات	۱۳۰۲۰۱۰۰۰	توسعه زیرساخت‌های بخش ارتباطات و فناوری اطلاعات	۱۳۰۲۰۱۰۰۲	توسعه زیرساخت‌های شبکه ملی اطلاعات	۴۲۷،۶۳۳	۳۷۰،۰۰۰
			۱۳۰۲۰۱۰۱۱	ایجاد و توسعه بسترهای ارائه توان داخلی، خدمات دولت هوشمند و محتوای بومی	۱۰۰،۰۰۰	۱۰۰،۰۰۰
	۱۳۰۲۰۰۲۰۰	برنامه توسعه کاربردها و خدمات بخش ارتباطات و فناوری اطلاعات	۱۳۰۲۰۰۲۰۱۰	ایجاد و توسعه متوازن مطلق‌های خدمات بخش ارتباطات و فناوری اطلاعات	۲۰۰،۰۰۰	۲۰۰،۰۰۰
			۱۳۰۲۰۰۲۰۰۳	ایجاد و توسعه زیرساخت‌ها و خدمات کاربردی بخش ارتباطات و فناوری اطلاعات	۲۰۰،۰۰۰	۲۰۰،۰۰۰
	۱۳۰۲۰۱۰۰۰۰	برنامه توسعه فناوری‌های بخش ارتباطات و فناوری اطلاعات	۱۳۰۲۰۱۰۰۰۲	توسعه دانش و فناوری‌های نوین بخش ارتباطات و فناوری اطلاعات	۵۰،۰۰۰	۵۰،۰۰۰
			۱۳۰۲۰۱۸۰۰۱	تأمین تجهیزات و ماشین آلات و تعمیرات اساسی	۱۵۰،۰۰۰	۱۲۰،۹۰۰
	۱۳۰۲۰۱۸۰۰۰	تجهیز و نگهداری فضاها، ساختمان‌ها، اماکن و ماشین آلات	۱۳۰۲۰۱۸۰۰۰۷	مطالعه و اجرای مقاوم سازی مراکز مهم وزارت ارتباطات و فناوری اطلاعات	۲۰۰	۱۰۰
			جمع	۴۹۷،۸۳۳	۴۳۸،۰۰۰	
سازمان فضایی ایران	۱۳۰۲۱۰۰۰۰	برنامه توسعه فناوری‌های بخش ارتباطات و فناوری اطلاعات	۱۳۰۲۰۱۰۰۰۱	توسعه فناوری و ساخت ماهواره‌های تحقیقاتی عملیاتی	۳۳۰،۰۰۰	۲۰۰،۰۰۰
			۱۳۰۲۰۰۲۰۰۰	توسعه کاربردها و خدمات بخش ارتباطات و فناوری اطلاعات	۱۵۰،۰۰۰	۱۶۳،۳۰۰
	۱۳۰۲۰۱۸۰۰۰۰	برنامه تأمین، توسعه، مقاوم سازی، تعمیر، تجهیز و نگهداری فضاها، ساختمان‌ها، اماکن و ماشین آلات	۱۳۰۲۰۱۸۰۰۰۲	تأمین تجهیزات و ماشین آلات و تعمیرات اساسی	۱۰۰،۰۰۰	۱۰۰،۰۰۰
			۱۳۰۲۰۱۸۰۰۰۴	تأمین ساختمان سازمان فضایی ایران	۱۰۰،۰۰۰	۹۰،۰۰۰
جمع						
					۵۸۰،۰۰۰	۵۵۰،۳۰۰
دستگاه اجرایی	کد برنامه	عنوان برنامه	کد طرح جدید	عنوان طرح	مصوب ۱۳۹۷	لايحه ۱۳۹۸
شرکت پست جمهوری اسلامی ایران	۱۳۰۲۰۰۲۰۰۰۰	برنامه توسعه کاربردها و خدمات بخش ارتباطات و فناوری اطلاعات	۱۳۰۲۰۰۲۰۰۱	بهنگام سازی کد پستی ده رقمی	۵۰۰،۰۰۰	۴۵۰،۰۰۰
			۱۳۰۲۰۰۱۰۰۰	توسعه زیرساخت‌های بخش ارتباطات و فناوری اطلاعات	۳۵۰،۰۰۰	۳۲۰،۰۰۰
	۱۳۰۲۰۱۸۰۰۰۰	برنامه تأمین، توسعه، مقاوم سازی، تعمیر، تجهیز و نگهداری فضاها، ساختمان‌ها، اماکن و ماشین آلات	۱۳۰۲۰۱۸۰۰۰۶	مطالعه و اجرای مقاوم سازی ساختمان‌های عملیاتی و مراکز مهم شرکت پست ج.ا.	۱۰۰،۰۰۰	۹۰،۰۰۰
جمع						
					۹۵۰،۰۰۰	۸۶۰،۰۰۰
شرکت سهامی ارتباطات و زیرساخت	۱۳۰۲۰۱۰۰۰۰	توسعه زیرساخت‌های بخش ارتباطات و فناوری اطلاعات	۱۳۰۲۰۱۰۰۰۱	توسعه زیر ساخت ارتباطی مورد نیاز سیگنال رسانی زمینی صدا وسیما با استفاده از فیبر نوری و لینک‌های رادیویی	۶۰۰،۰۰۰	۵۰۰،۰۰۰
			جمع			
					۶۰۰،۰۰۰	۵۰۰،۰۰۰
سازمان تنظیم مقررات و ارتباطات رادیویی	۱۳۰۲۰۰۵۰۰۰	برنامه تنظیم مقررات بخش ارتباطات و فناوری اطلاعات	۱۳۰۲۰۰۵۰۰۳	توسعه ارتباطات رادیویی	۱۰۰،۰۰۰	۹۰،۰۰۰
			۱۳۰۲۰۰۵۰۰۳	تدوین راهکارهای آزادسازی و خصوصی سازی و تنظیم مقررات	۵۰۰،۰۰۰	۴۵۰،۰۰۰

۱۳,۵۰۰	۱۵,۰۰۰	تامین تجهیزات و ماشین آلات و تعمیرات اساسی سازمان تنظیم مقررات و ارتباطات رادیویی	۱۳۰۲۰۱۸۰۰۰	برنامه تأمین، توسعه، مقاوم سازی، تعمیر، تجهیز و نگهداری فضاها، ساختمانها، اماکن و ماشین آلات	۱۳۰۲۰۰۵۰۰۱	
۱۴۸,۵۰۰	۱۶۵,۰۰۰	جمع				
۹,۰۰۰	۱۰,۰۰۰	تامین تجهیزات و ماشین آلات و تعمیرات اساسی	۱۳۰۲۰۱۸۰۱۰	برنامه تأمین، توسعه، مقاوم سازی، تعمیر، تجهیز و نگهداری فضاها، ساختمانها، اماکن و ماشین آلات	۱۳۰۲۰۱۸۰۰۰	پژوهشگاه ارتباطات و فناوری اطلاعات
۹,۰۰۰	۱۰,۰۰۰	جمع				
۳۰۰	۴۰۰	تامین تجهیزات و ماشین آلات و تعمیرات اساسی	۱۳۰۲۰۱۸۰۱۱	برنامه تأمین، توسعه، مقاوم سازی، تعمیر، تجهیز و نگهداری فضاها، ساختمانها، اماکن و ماشین آلات	۱۳۰۲۰۱۸۰۰۰	دبیرخانه شورای اجرایی فناوری اطلاعات
۳۰۰	۴۰۰	جمع				
۱۰,۰۰۰	۱۰,۰۰۰	تامین تجهیزات و ماشین آلات و تعمیرات اساسی	۱۳۰۲۰۱۸۰۰۹	برنامه تأمین، توسعه، مقاوم سازی، تعمیر، تجهیز و نگهداری فضاها، ساختمانها، اماکن و ماشین آلات	۱۳۰۲۰۱۸۰۰۰	مرکز ملی فضای مجازی کشور
۱۰,۰۰۰	۱۰,۰۰۰	جمع				
۸۵۹,۱۰۰	۹۶۶,۲۳۳	جمع فصل ارتباطات				
۸,۰۰۰	۱۰,۰۰۰	توسعه فرهنگ و خط و زبان فارسی در محیط رایانه‌ای	۱۰۰۲۰۵۷۰۱۵	برنامه توسعه دولت الکترونیک	۱۰۰۲۰۵۷۰۰۰	دبیرخانه شورای اجرایی فناوری اطلاعات
۸۶۷,۱۰۰	۹۷۶,۲۳۳	جمع کل بخش ارتباطات و فناوری اطلاعات				

۹. تحلیل اعتبارات هزینه‌ای بخش (برحسب برنامه - دستگاه اجرایی و...) - ردیف‌های

متفرقه

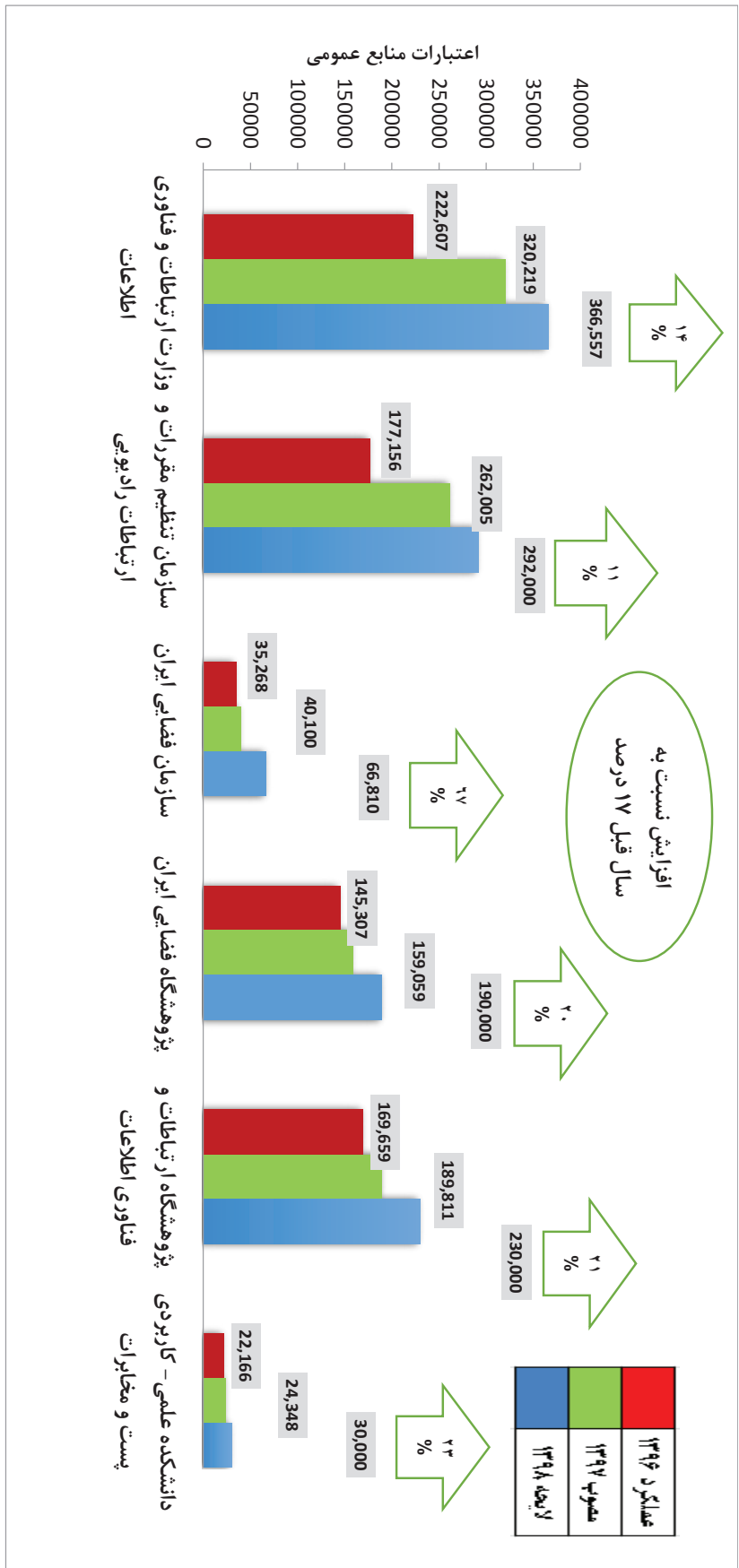
در سال ۱۳۹۸ کل اعتبارات جاری این بخش از محل منابع عمومی، اختصاصی و ردیف متفرقه ۷۶۷۸ میلیارد ریال می‌باشد که نسبت به مجموع اعتبارات سال قبل ((۶۶۱۹)) میلیارد ریال (۱۶) درصد رشد داشته است. رشد اعتبارات هزینه‌ای بخش از محل منابع عمومی نسبت به سال قبل (۱۷) درصد و بیشترین افزایش این اعتبارات مربوط به سازمان فضایی ایران (۶۷) درصد (به دلیل انحلال مرکز ملی فضایی و لحاظ اعتبارات آن ذیل سازمان فضایی ایران) و دانشکده علمی- کاربردی پست و مخابرات (۲۳) درصد می‌باشد. رشد اعتبارات هزینه‌ای بخش از محل منابع متفرقه نسبت به سال قبل (۲۱) درصد و بیشترین افزایش این اعتبارات مربوط به سازمان مقررات و ارتباطات رادیویی (۴۰) درصد و وزارت ارتباطات و فناوری اطلاعات (۱۹) درصد می‌باشد.

از کل اعتبارات این بخش مبلغ (۷۱۲۸) میلیارد ریال در فصل ارتباطات و فناوری اطلاعات و مبلغ (۵۱۹) میلیارد ریال در فصل تحقیق و توسعه در امور اقتصادی و مبلغ (۳۱) میلیارد ریال در فصل «آموزش فنی و حرفه‌ای و مهارت آموزی» در «امور آموزش و پژوهش» قرار دارد. لازم به ذکر است کل اعتبارات وزارت ارتباطات و فناوری اطلاعات (کد طبقه بندی ۱۴۹۰۰۰) و دستگاه‌های تابعه (۷۵۳۸) میلیارد ریال و اعتبار مرکز ملی فضای مجازی مبلغ (۱۴۰) میلیارد ریال و در مجموع کل بخش ارتباطات و فناوری اطلاعات (۷۶۷۸) میلیارد ریال می‌باشد که در مجموع کل اعتبارات هزینه‌ای این بخش نسبت به سال قبل (۱۶) درصد رشد داشته است. در سال ۱۳۹۸ اعتبارات هزینه‌ای این بخش در قالب (۱۴) برنامه در فصل ارتباطات و یک برنامه در فصل آموزش فنی و حرفه‌ای و مهارت آموزی و یک برنامه در فصل تحقیق و توسعه در امور اقتصادی توزیع شده است که (۵۳,۴) درصد

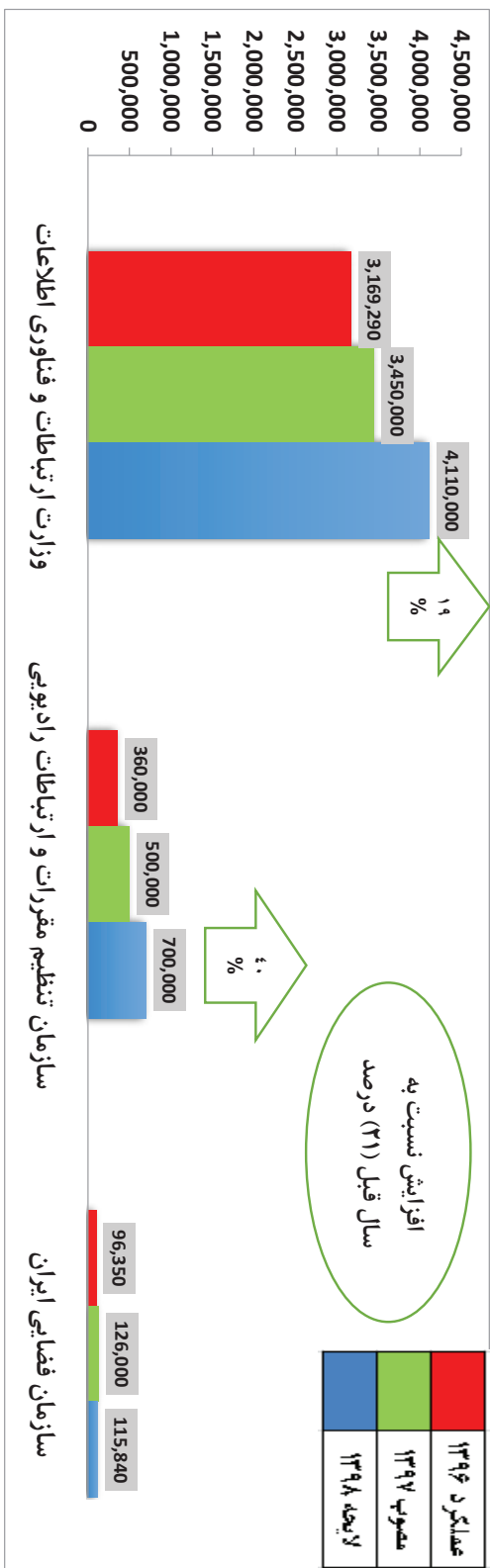
اعتبارات هزینه‌ای این بخش به برنامه‌های «مدیریت بر انجام فعالیت های بخش ارتباطات و فناوری اطلاعات» و «توسعه فناوری های فضایی» اختصاص داده شده است.

جدول ۸: اعتبارات هزینه‌ای بخش ارتباطات و فناوری اطلاعات در بودجه سال ۱۳۹۸ (ارقام میلیون ریال)

نام دستگاه	تخصیص ۱۳۹۶			مصوب ۱۳۹۷			لایحه ۱۳۹۸			رشد ۹۸ به مصوب ۹۷		
	عمومی	اختصاصی	متفرقه	عمومی	اختصاصی	متفرقه	جمع	متفرقه	اختصاصی	عمومی	متفرقه	جمع
مرکز ملی فضای مجازی کشور	۲۳,۴۸۰	۰	۱۱۰,۰۰۰	۱۲۵,۰۰۰	۱۱۰,۰۰۰	۱۵,۰۰۰	۱۱۰,۰۰۰	۱۲۵,۰۰۰	۱۴,۰۰۰	۱۴,۰۰۰	۱۵,۰۰۰	
وزارت ارتباطات و فناوری اطلاعات	۲۲۲,۶۰۷	۳,۱۶۹,۲۹۰	۳۲۰,۲۱۹	۳۶۶,۵۵۷	۳,۴۵۰,۰۰۰	۴,۱۱۰,۰۰۰	۳,۷۷,۲۱۹	۳,۴۵۰,۰۰۰	۴,۴۷۶,۵۵۷	۴,۱۱۰,۰۰۰	۴,۴۷۶,۵۵۷	
پژوهشگاه فضایی ایران	۱۴۵,۳۰۷	۲۳۰,۲۹۹	۰	۱۹۰,۰۰۰	۱,۰۰۰,۰۰۰	۱,۱۹۰,۰۰۰	۱,۱۵۹,۰۵۹	۱,۰۰۰,۰۰۰	۰	۱,۱۹۰,۰۰۰	۱,۱۹۰,۰۰۰	
پژوهشگاه ارتباطات و فناوری اطلاعات	۱۶۹,۵۶۹	۷۲,۱۸۲	۱۸۹,۸۱۱	۲۳۰,۰۰۰	۴۰۰,۰۰۰	۵۸۹,۸۱۱	۵۸۹,۸۱۱	۴۰۰,۰۰۰	۰	۶۳۰,۰۰۰	۶۳۰,۰۰۰	
دفترخانه شورای اجرایی فناوری اطلاعات	۴,۹۵۶	۰	۱۵,۷۴۸	۱۵,۲۷۶	۱۵,۷۴۸	۱۵,۲۷۶	۱۵,۷۴۸	۱۵,۷۴۸	۰	۱۵,۲۷۶	۱۵,۲۷۶	
وزارت ارتباطات و فناوری اطلاعات - دانشکده علمی- کاربردی - پست و مخابرات	۲۲,۱۶۶	۲۰,۵۹۴	۲۴,۳۴۸	۳۰,۰۰۰	۲۰,۰۰۰	۴۴,۳۴۸	۴۴,۳۴۸	۲۰,۰۰۰	۰	۵۰,۰۰۰	۵۰,۰۰۰	
سازمان تنظیم مقررات و ارتباطات رادیویی	۱۷۷,۱۵۶	۳۶۰,۰۰۰	۲۶۲,۰۰۵	۲۹۲,۰۰۰	۵۰۰,۰۰۰	۷۶۲,۰۰۵	۷۶۲,۰۰۵	۵۰۰,۰۰۰	۰	۹۲۲,۰۰۰	۹۲۲,۰۰۰	
دفترخانه کمیسیون تنظیم مقررات ارتباطات	۹۶۴	۰	۱,۹۵۶	۱,۸۹۷	۱,۹۵۶	۱,۸۹۷	۱,۹۵۶	۱,۹۵۶	۰	۱,۸۹۷	۱,۸۹۷	
سازمان فضای فضایی ایران	۳۵,۲۶۸	۹۶,۳۵۰	۴۰,۱۰۰	۶۶,۸۱۰	۱۳۶,۰۰۰	۱۶۶,۱۰۰	۱۶۶,۱۰۰	۱۳۶,۰۰۰	۰	۱۸۲,۶۵۰	۱۱۵,۸۴۰	
جمع کل	۸۰۱,۵۶۳	۳۲۳,۰۷۵	۳,۶۲۵,۶۴۰	۴,۶۷۴,۸۴۰	۴,۱۲۰,۰۰۰	۱۳,۱۷۵,۴۰۰	۶,۶۱۹,۲۴۶	۴,۰۷۶,۰۰۰	۰	۷,۶۷۸,۲۸۰	۴,۶۷۴,۸۴۰	



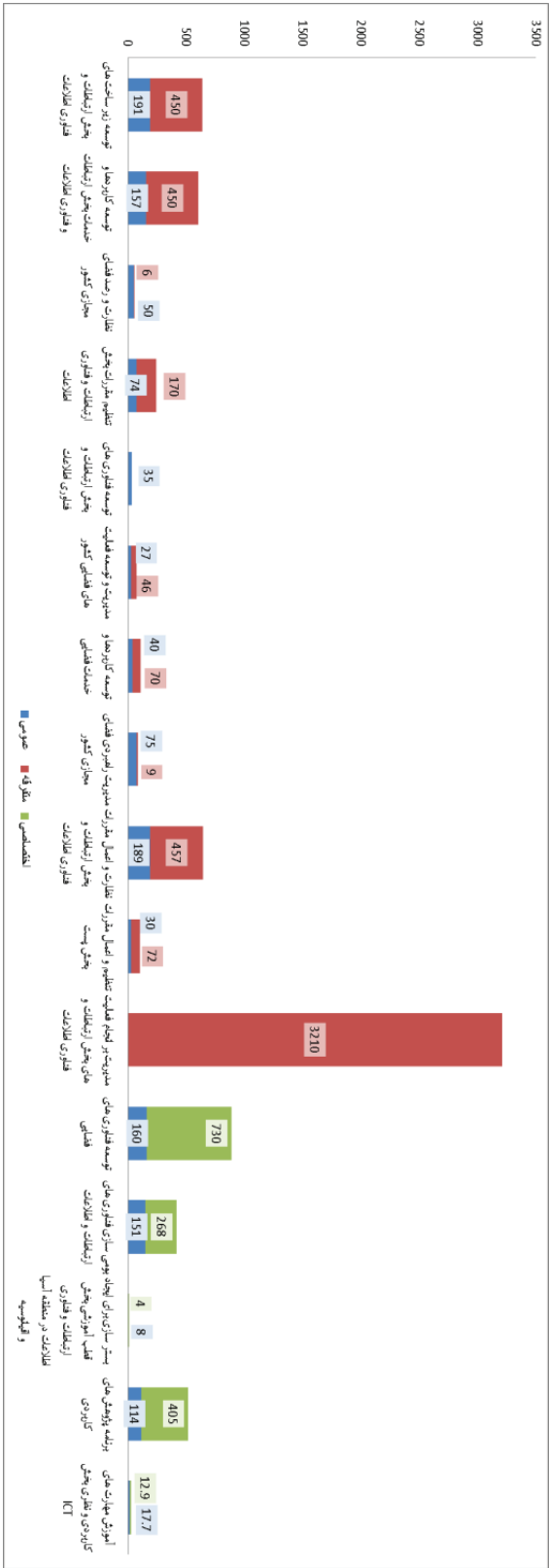
نمودار ۱۱: اعتبارات هزینه ای دستگاه ها از محل منابع عمومی - میلیون ریال



نمودار ۱۲: اعتبارات هزینه‌ای دستگاه‌ها از محل منابع متفرقه-میلیون ریال

جدول ۹: اعتبارات هزینه‌ای وزارت ارتباطات و فناوری اطلاعات و دستگاه‌های تابعه و مرکز ملی فضای مجازی برحسب برنامه

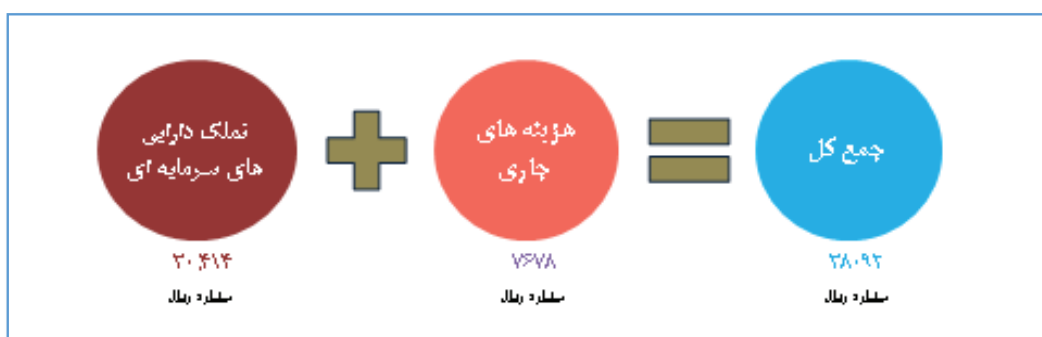
کد برنامه	عنوان برنامه	عملکرد ۱۳۹۶				مصوب ۱۳۹۷				۱۳۹۸				
		عمومی	متفرقه	اختصاصی	جمع	عمومی	متفرقه	اختصاصی	جمع	عمومی	متفرقه	اختصاصی	جمع	
۱۳۰۲۰۰۱	توسعه زیر ساخت های بخش ارتباطات و فناوری اطلاعات	۱۳۳,۳۰۰	۱,۲۹۲,۸۷۲	۹۷۱,۴۴۶	۱,۶۴۶,۷۱۸	۷۴۴,۵۰۹	۷۴۴,۵۰۹	۰	۹۰۸,۹۸۰	۱۹۰,۵۸۳	۴۵۰,۰۰۰	۰	۶۴۰,۵۸۳	۸,۳٪
۱۳۰۲۰۰۲	توسعه کارپردها و خدمات بخش ارتباطات و فناوری اطلاعات	۹۴,۲۶۳	۴۲۷,۶۵۸	۰	۵۲۱,۹۲۱	۱۸۰,۵۹۶	۲,۲۵۴,۳۴۸	۰	۲,۴۳۴,۹۴۴	۱۵۶,۵۱۱	۴۵۰,۰۰۰	۰	۶۰۶,۵۱۱	۷,۹٪
۱۳۰۲۰۰۳	نظارت و رصد فضای مجازی کشور	۷,۰۴۴	۰	۰	۷,۰۴۴	۴۴,۰۰۰	۰	۰	۴۴,۰۰۰	۵۰,۰۰۰	۶,۰۰۰	۰	۵۶,۰۰۰	۰,۷٪
۱۳۰۲۰۰۵	تنظیم مقررات بخش ارتباطات و فناوری اطلاعات	۵۹,۴۲۴	۲۱۸,۰۰۰	۰	۲۷۷,۴۲۴	۶۳,۴۳۲	۱,۳۱۱,۰۰۰	۰	۱,۳۷۴,۴۳۲	۷۴,۴۹۴	۱۷۰,۳۶۱	۰	۲۴۴,۸۵۵	۳,۲٪
۱۳۰۲۰۱۰	توسعه فناوری های بخش ارتباطات و فناوری اطلاعات	۰	۰	۰	۰	۳۱,۰۰۰	۵۷۷,۱۴۳	۰	۶۰۸,۱۴۳	۳۴,۷۲۹	۰	۰	۳۴,۷۲۹	۰,۵٪
۱۳۰۲۰۱۱	مدیریت و توسعه فعالیت های فضای کشور	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۲۶,۷۲۴	۴۶,۳۳۶	۰	۷۳,۰۶۰	۱,۰٪
۱۳۰۲۰۱۲	توسعه کارپردها و خدمات فضای	۳۵,۲۶۸	۱۹۶,۳۵۰	۰	۲۳۱,۶۱۸	۰	۰	۰	۰	۴۰,۰۸۶	۶۹,۵۰۴	۰	۱۰۹,۵۹۰	۱,۴٪
۱۳۰۲۰۱۴	مدیریت راهبردی فضای مجازی کشور	۱۶,۴۳۶	۰	۰	۱۶,۴۳۶	۶۶,۰۰۰	۰	۰	۶۶,۰۰۰	۷۵,۰۰۰	۹,۰۰۰	۰	۸۴,۰۰۰	۱,۱٪
۱۳۰۲۰۱۵	نظارت و اعمال مقررات بخش ارتباطات و فناوری اطلاعات	۱۱۸,۶۹۴	۳۳۶,۰۰۰	۰	۴۵۴,۶۹۴	۱۹۲,۰۷۵	۳۳۳,۹۶۱	۰	۵۲۶,۰۳۶	۱۸۹,۳۵۷	۲۵۴,۲۰۲	۰	۴۴۳,۵۵۹	۵,۴٪
۱۳۰۲۰۲۰	تنظیم و اعمال مقررات بخش پست	۰	۰	۰	۰	۸۴۵۴	۱۶۹۵۹	۰	۲۳,۴۱۳	۳۰,۰۴۶	۷۲,۴۳۷	۰	۱۰۲,۴۸۳	۱,۳٪
۱۳۰۲۰۲۳	مدیریت بر انجام فعالیت های بخش ارتباطات و فناوری اطلاعات	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۳,۳۱۰,۰۰۰	۰	۳,۳۱۰,۰۰۰	۴۱,۸٪
۱۳۰۲۰۲۴	توسعه فناوری های فضای	۱۲۳,۳۲۹	۶۳۲,۰۴۰	۲۳,۰۳۹	۹۸۵,۶۶۸	۱۳۳,۳۶۵	۰	۵۸۳,۵۱۰	۷۱۶,۸۷۵	۱۶,۰۰۰	۰	۷۳,۰۰۰	۸۹,۰۰۰	۱,۱٪
۱۳۰۲۰۰۵	یومی سازی فناوری های ارتباطات و اطلاعات	۱۶۹,۶۵۹	۴۲۲,۷۰۰	۲۲,۱۸۲	۶۱۴,۵۴۱	۱۲۶,۵۲۱	۰	۲۶۸,۶۶۸	۳۹۵,۱۸۹	۱۵۰,۷۵۰	۰	۲۶۸,۰۰۰	۳۱۸,۷۵۰	۵,۵٪
۱۳۰۲۰۲۶	بستر سازی برای ایجاد قطب آموزشی بخش ارتباطات و فناوری اطلاعات در منطقه آسیا و اقیانوسیه	۸۴۳	۰	۱۸,۳۲۸	۱۹,۱۷۱	۵,۸۴۳	۰	۴,۸۰۰	۱۰,۶۴۳	۷,۵۶۰	۰	۳,۸۰۰	۱۱,۴۶۰	۰,۱٪
۱۳۰۲۰۰۰	فصل ارتباطات و فناوری اطلاعات	۷۵۸,۳۶۲	۳,۵۲۵,۶۴۰	۳۳۰,۸۰۹	۴,۶۱۴,۸۱۱	۱,۰۱۵,۷۵۷	۴,۰۷۶,۰۰۰	۸۵۴,۹۷۸	۵,۹۴۸,۷۲۵	۱,۱۸۵,۸۵۰	۴,۹۴۰,۸۴۰	۱,۰۰۱,۸۰۰	۷,۱۳۸,۴۹۰	۹,۳٪
۱,۳۱۰,۰۰۴,۰۰۰	برنامه پژوهش های کاربردی	۳۳,۳۷۴	۱۰۰,۰۰۰	۱,۴۴۳	۱۳۴,۸۱۶	۹,۴۴۵	۰	۵۴۹,۲۲۲	۶۳۹,۶۶۷	۱۱۳,۹۹۰	۰	۴۰۵,۳۰۰	۵۱۹,۳۹۰	۶,۸٪
۱,۸۰۰,۰۰۴	آموزش مهارت های کاربردی و نظری بخش ICT	۱۹,۹۲۷	۰	۸۲۴	۲۰,۷۵۱	۱۷,۰۴۴	۰	۱۴,۰۰۰	۳۱,۰۴۴	۱۷,۷۰۰	۰	۱۲,۹۰۰	۳۰,۶۰۰	۰,۴٪
جمع کل		۸,۰۱۵,۶۳۲	۳,۶۲۵,۶۴۰	۲۳۳,۰۷۵	۱۲,۸۷۴,۳۴۷	۱,۱۳۳,۳۶۶	۴,۰۷۶,۰۰۰	۱,۴۲۰,۰۰۰	۶,۶۲۹,۳۶۶	۲۴۶	۴,۹۴۰,۸۴۰	۱,۴۲۰,۰۰۰	۷,۶۷۸,۳۸۰	۱۰۰٪



نمودار ۱۳: اعتبارات هزینه‌های وزارت ارتباطات و فناوری اطلاعات و دستگاه‌های تابعه و مرکز ملی فضای مجازی برحسب برنامه (میلیارد ریال)

◀ کل اعتبارات هزینه‌ای و تملک دارایی‌های سرمایه‌ای بخش

کل اعتبارات هزینه‌ای بخش (۷۶۷۸ میلیارد ریال) و تملک دارایی‌های سرمایه‌ای (۳۰۴۱۴ میلیارد ریال) در لایحه بودجه ۱۳۹۸ مبلغ (۳۸۰۹۲) میلیارد ریال می‌باشد که (۲۱۸۵) میلیارد ریال از محل درآمد عمومی، (۳۴۴۸۷) میلیارد ریال از ردیف متفرقه و ۱۴۲۰ میلیارد ریال از محل درآمد اختصاصی تامین گردیده است که به ترتیب سهم درآمدها (۵,۷۳) درصد، (۹۰,۵۴) درصد، (۳,۷۳) درصد می‌باشد که درصد اعتبارات هزینه‌ای و تملک دارایی‌ها از منابع عمومی به ترتیب (۶۰) و (۴۰) درصد و از محل ردیف متفرقه به ترتیب (۱۵) و (۸۵) درصد می‌باشد.



شکل ۲: کل اعتبارات هزینه‌ای و تملک دارایی‌های سرمایه‌ای بخش ارتباطات و فناوری اطلاعات در لایحه بودجه

جدول ۱۰: اعتبارات هزینه ای و تملک دارایی های سرمایه ای بخش ارتباطات و فناوری اطلاعات بر حسب امور و فصل در لایحه ۱۳۹۸ (ارقام به میلیارد ریال)

امور	فصل	هزینه ای				تملك دارایی های سرمایه ای				جمع (هزینه ای و تملك)			
		عمومی	متفرقه	اختصاصی	جمع	عمومی	متفرقه	اختصاصی	جمع	عمومی	متفرقه	اختصاصی	جمع
اقتصادی	ارتباطات و فناوری اطلاعات	۱,۱۸۶	۴,۹۴۱	۱,۰۰۲	۷,۱۲۸	۸۵۹	۲۹,۵۴۶	۰	۳۰,۴۰۵	۳۰۴۵	۳۴۴۸۷	۱۰۰۲	۳۷,۵۲۴
	تحقیق و توسعه و فناوری	۱۱۴	۰	۴۰۵	۵۱۹	۰	۰	۰	۰	۱۱۴	۰	۴۰۵	۵۱۹
	جمع	۱۳۰۰	۴۹۴۱	۱۴۰۷	۷۶۴۸	۸۵۹	۲۹,۵۴۶	۰	۳۰,۴۰۵	۳۱۵۹	۳۴۴۸۷	۱۴۰۷	۳۸,۵۲۳
آموزش و پژوهش	آموزش فنی و حرفه ای و مهارت آموزی	۱۸	۰	۱۳	۳۱	۰	۰	۰	۰	۱۸	۰	۱۳	۳۱
خدمات عمومی	اداره امور عمومی	۰	۰	۰	۰	۸	۰	۰	۸	۸	۰	۰	۸
کل اعتبارات بخش (با مرکز ملی فضای مجازی)	کل اعتبارات بخش (با مرکز ملی فضای مجازی)	۱,۳۱۸	۴۹۴۱	۱,۴۲۰	۷,۶۷۸	۸۶۷	۲۹,۵۴۶	۰	۳۰,۴۱۴	۳۱۸۵	۳۴۴۸۷	۱۴۲۰	۳۸,۹۲۲
	اعتبار مرکز ملی فضای مجازی	۱۲۵	۱۵	۰	۱۴۰	۱۰	۳۰۴	۰	۳۱۴	۱۳۵	۳۱۹	۰	۴۵۴
	کل اعتبارات وزارت ارتباطات و فناوری اطلاعات و دستگاه های تابعه	۱۱۹۳	۴۹۲۶	۱۴۲۰	۷۵۳۸	۸۵۷	۲۹,۲۴۳	۰	۳۰,۱۰۰	۳۰۵۰	۳۴۱۶۹	۱۴۲۰	۳۷,۶۳۸

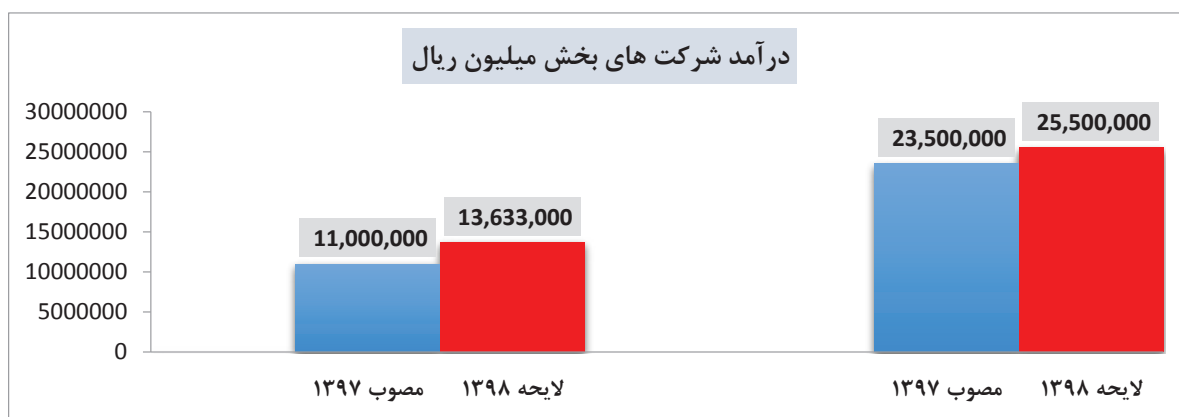
با توجه به موارد فوق الذکر در مجموع رقم (۵۵۸) میلیارد ریال در سایر فصول تعریف شده است که با کسر آن از اعتبارات بخش، کل اعتبارات فصل ارتباطات و فناوری اطلاعات در لایحه بودجه سال ۱۳۹۸ به میزان (۳۷۵۳۴) میلیارد ریال (۳۰۴۰۶ میلیارد ریال اعتبارات تملک دارایی های سرمایه ای و ۷۱۲۸ میلیارد ریال اعتبارات هزینه ای) می باشد که سهم (۱۴) درصدی از کل اعتبارات امور اقتصادی و سهم (۰,۷۸) درصدی از بودجه عمومی دولت خواهد داشت. سهم اعتبارات تملک دارایی های سرمایه ای این فصل از کل اعتبارات تملک دارایی های سرمایه ای امور اقتصادی (۱۵,۷۷) درصد و سهم اعتبارات هزینه ای فصل از کل اعتبارات هزینه ای امور اقتصادی (۹,۶۳) درصد می باشد.

۱۰. وضعیت اعتبارات شرکت ها دولتی بخش

حجم بودجه پیش بینی شده برای شرکت های بخش شامل شرکت ملی پست جمهوری اسلامی ایران، شرکت خدمات هوایی پست و مخابرات پیام شرکت ارتباطات زیرساخت و سازمان فناوری اطلاعات ایران در لایحه بودجه سال ۱۳۹۸، (۴۴,۹۷۹) میلیارد ریال می باشد که نسبت به قانون بودجه سال ۱۳۹۷ حدود (۲۳) درصد رشد داشته است.

مجموع درآمد شرکت ها با رشد (۱۴) درصدی از (۳۵,۲۹۹) میلیارد ریال در قانون بودجه سال ۱۳۹۷ به (۴۰,۲۱۳) میلیارد ریال و هزینه های شرکت های بخش نیز از (۲۸,۳۸۳) میلیارد ریال با رشد (۲۹) درصدی به (۳۶,۶۴۲) میلیارد ریال با توجه به وضعیت تحریم ها و افزایش قیمت ها در لایحه بودجه سال ۱۳۹۸ پیش بینی شده است. در قانون بودجه سال ۱۳۹۷ مجموع پرداخت های شرکت های بخش به دولت (مالیات، سود سهام دولت و سود ابرازی) (۵,۹۷۲) میلیارد ریال بوده که با حدود (۲۴) درصد کاهش در لایحه بودجه سال ۱۳۹۸ به (۴,۵۱۷) میلیارد ریال رسیده است.

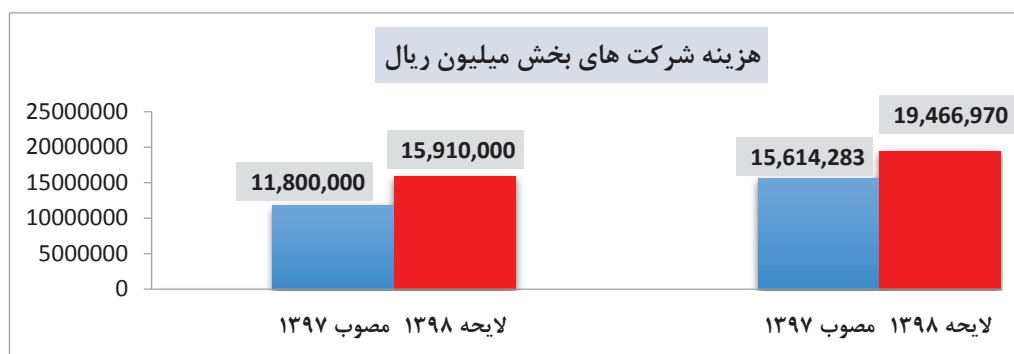
در قانون بودجه سال ۱۳۹۷ از محل اعتبارات طرح تملک دارایی‌های سرمایه ای برای دو شرکت ارتباطات زیرساخت و ملی پست جمهوری اسلامی ایران (۱۵۵) میلیارد ریال مصوب شده بود که این رقم در لایحه سال ۱۳۹۸ با حدود ۱۲ درصد کاهش، (۱۳۶) میلیارد ریال پیش بینی شده است. تعداد پرسنل شرکت‌های بخش نیز در ابتدای سال ۱۳۹۸، ۱۵،۳۹۰ نفر پیش‌بینی شده که نسبت به ۱۶،۵۳۳ نفر در سال ۱۳۹۷ حدود (۷) درصد کاهش داشته است.



شرکت ملی پست جمهوری اسلامی ایران

شرکت ارتباطات زیرساخت

نمودار ۱۴: درآمد شرکت های ارتباطات زیر ساخت و شرکت ملی پست جمهوری اسلامی ایران



شرکت ملی پست جمهوری اسلامی ایران

شرکت ارتباطات زیرساخت

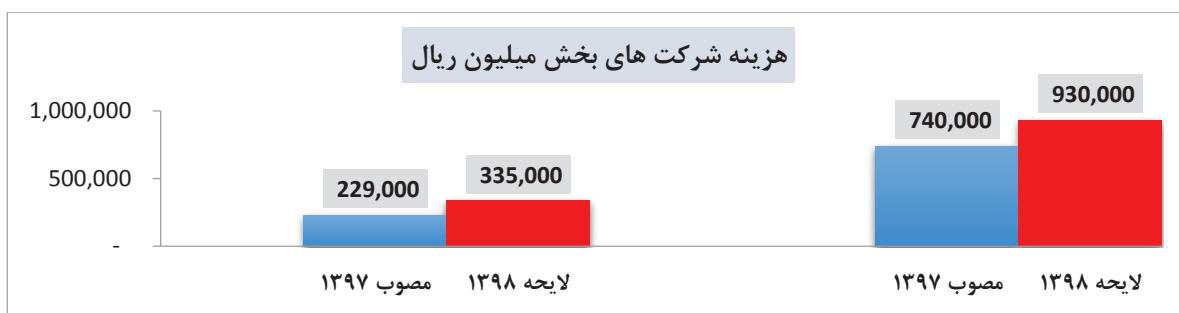
نمودار ۱۵: هزینه‌های شرکت‌های ارتباطات زیر ساخت و شرکت ملی پست جمهوری اسلامی ایران



شرکت خدمات هوایی پست و مخابرات پیام

سازمان فناوری اطلاعات ایران

نمودار ۱۶: درآمدهای شرکت خدمات هوایی پست و مخابرات پیام و سازمان فناوری اطلاعات ایران



شرکت خدمات هوایی پست و مخابرات پیام

سازمان فناوری اطلاعات ایران

نمودار ۱۷: هزینه های شرکت خدمات هوایی پست و مخابرات پیام و سازمان فناوری اطلاعات ایران

۱۱. تحلیل وضعیت درآمد دستگاهها و نوع درآمدهای مختلف در بخش

طی سال های ۱۳۹۲-۱۳۹۶ عملکرد کل درآمدها (۲۲۰۷۷۷) میلیارد ریال و با متوسط سالانه (۴۴۱۵۰) میلیارد ریال بوده است و عمده این درآمدها مربوط به درآمد حاصل از مالکیت دولت-حق امتیاز شبکه و جریمه عدم انجام

تعهدات (ردیف درآمدی ۱۳۰۴۰۴) می باشد. (جدول ۱۱).

جدول ۱۱: درآمدهای مصوب بخش و عملکرد- (میلیون ریال)

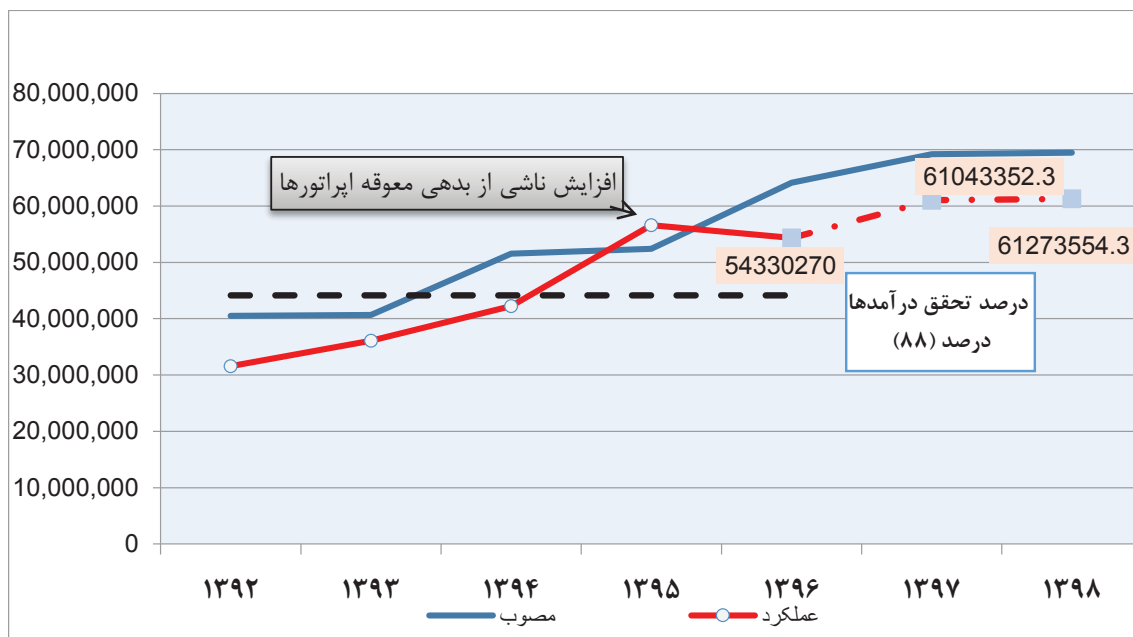
پیشنهاد سال ۱۳۹۸	مصوب	عملکرد					عنوان ردیف	شماره طبقه بندی
		سال ۱۳۹۶	سال ۱۳۹۵	سال ۱۳۹۴	سال ۱۳۹۳	سال ۱۳۹۲		
۶۰.۹۰۰.۰۰۰	۵۵.۴۴۰.۰۰۰	۴۶.۸۲۳.۳۱۳	۳۴.۳۱۱.۸۲۶	۳۵.۵۴۳.۸۲۹	۳۰.۸۳۰.۱۳۵	۲۷.۴۱۶.۳۳۶	درآمد حاصل از مالکیت دولت در بخش ارتباطات و فناوری اطلاعات	۱۳۰۴۰۴
۱.۸۵۰.۰۰۰	۴.۰۰۰.۰۰۰	۱.۷۰۲.۸۵۷	۱.۲۱۴.۲۸۷	۱.۱۹۴.۸۰۱	۱.۴۲۴.۳۸۴	۹۸۲.۹۵۴	درآمد حاصل از خدمات مخابراتی-حق استفاده از فرکانس رادیویی	۱۴۰۱۰۶
۶.۷۲۱.۱۵۰	۹.۷۷۰.۱۵۰	۵.۸۰۴.۱۰۰	۲۱.۰۵۹.۴۲۲	۵.۴۷۵.۶۲۸	۳.۸۴۵.۶۹۷	۳.۱۵۲.۳۷۱	سایر ردیف های درآمدی	
۶۹.۴۷۱.۱۵۰	۶۹.۲۱۰.۱۵۰	۵۴.۳۳۰.۲۷۰	۵۶.۵۸۵.۵۳۵	۴۲.۲۱۴.۲۵۸	۳۶.۱۰۰.۲۱۶	۳۱.۵۵۱.۵۶۱	جمع کل	

متوسط تحقق درآمدهای بخش نسبت به مصوب طی سال های ۱۳۹۲ تا ۱۳۹۶ (۸۸) درصد بوده است (نمودار شماره ۱۸).

لازم به ذکر است که کل درآمدهای این بخش (عمومی و اختصاصی) در لایحه بودجه سال ۱۳۹۸ با افزایش (۱۶) درصدی مبلغ (۷۰۸۹۱۱۵۰) میلیون ریال پیش بینی شده است (جدول ۱۲)

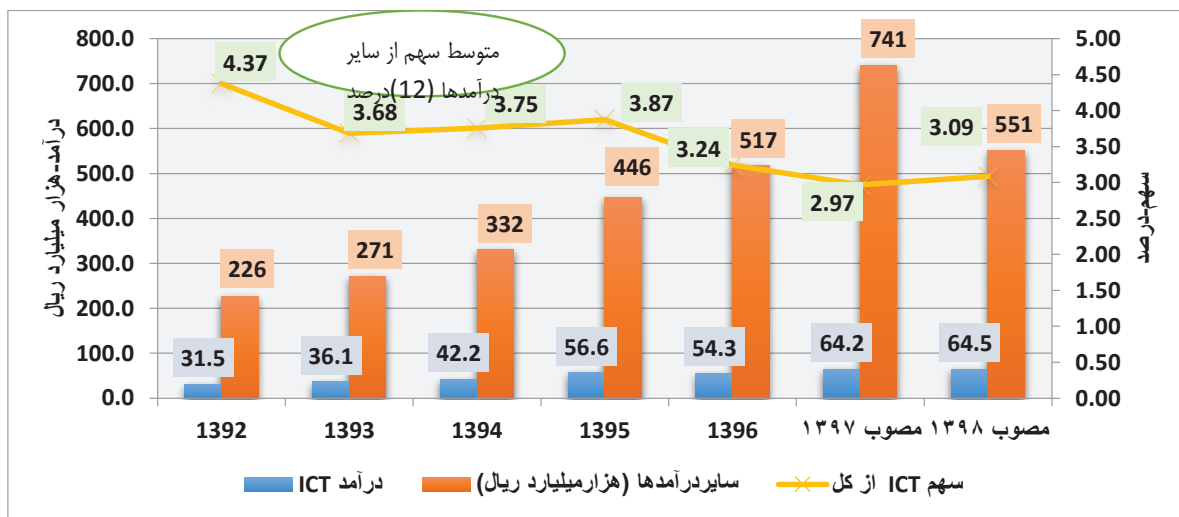
جدول ۱۲: درآمدهای مصوب بخش و عملکرد- (میلیون ریال)

نوع درآمد	عنوان دستگاه	عملکرد سال ۹۶	مصوب ۹۷	برآورد ۹۸
عمومی	مرکز ملی فضای مجازی کشور	۰	۵۰.۰۰۰	۱۰.۰۰۰
	وزارت ارتباطات و فناوری اطلاعات	۸۲	۵.۰۰۰.۱۵۰	۵.۰۰۰.۱۵۰
	دبیرخانه شورای اجرایی فناوری اطلاعات	۰	۱۰.۰۰۰	۱۰.۰۰۰
	سازمان تنظیم مقررات و ارتباطات رادیویی	۵۴.۵۲۱.۷۷۳	۶۴.۰۰۰.۰۰۰	۶۴.۳۱۱.۰۰۰
	سازمان فضایی ایران	۷۸.۴۱۵	۱۵۰.۰۰۰	۱۴۰.۰۰۰
	جمع عمومی		۵۴.۳۳۰.۲۷۰	۶۹.۲۱۰.۱۵۰
اختصاصی	پژوهشگاه ارتباطات و فناوری اطلاعات	۷۲.۱۸۲	۴۰۰.۰۰۰	۴۰۰.۰۰۰
	پژوهشگاه فضایی ایران	۲۳۰.۲۹۹	۱.۰۰۰.۰۰۰	۱.۰۰۰.۰۰۰
	دانشکده علمی کاربردی پست و مخابرات	۲۱.۳۲۳	۲۰.۰۰۰	۲۰.۰۰۰
	جمع اختصاصی	۳۲۳.۸۰۴	۱.۴۲۰.۰۰۰	۱.۴۲۰.۰۰۰
	جمع کل	۵۴.۶۵۴.۰۷۴	۷۰.۶۳۰.۱۵۰	۷۰.۸۹۷.۱۵۰



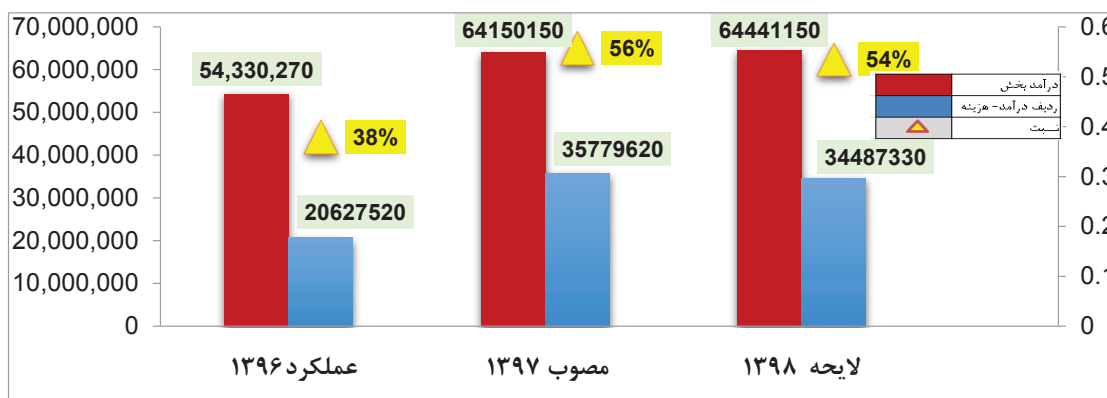
نمودار ۱۸: عملکرد درآمدهای بخش ارتباطات و فناوری اطلاعات (میلیون ریال)

طی سال‌های (۱۳۹۲-۱۳۹۶) میانگین نسبت درآمدهای ICT (بدون لحاظ درآمد حاصل از اموال منقول و غیرمنقول) به سایر درآمدها، (۱۲) درصد و به کل درآمدها (مالیاتی و سایر درآمدها)، (۳,۶) درصد بوده است (نمودار ۱۹).



نمودار ۱۹: سهم درآمدهای بخش ارتباطات از سایر درآمدها

سهم اعتبار منظور شده از محل درآمدهای ماده واحده وزارت ارتباطات (۵۴) درصد در لایحه بودجه ۱۳۹۸ پیش بینی شده است (نمودار ۲۰).



نمودار ۲۰: سهم اعتبارات منظور شده (ردیف درآمد-هزینه) بخش ارتباطات و فناوری اطلاعات - میلیون ریال

۱۲. تحلیل وضع بخش در مقایسه با کشورهای منتخب و شاخص‌های بین‌المللی

بررسی و تحلیل شاخص توسعه فناوری اطلاعات و ارتباطات (IDI)

شاخص IDI^{۲۲} یک شاخص ترکیبی تشکیل شده از سه زیر شاخص «دسترسی»، «استفاده» و «مهارت» و شامل (۱۱) نشانگر می‌باشد که برای پایش و مقایسه وضعیت توسعه ارتباطات و فناوری اطلاعات در کشورها به کار گرفته می‌شود. اهداف اصلی این شاخص عبارت‌اند از:

- ۱- سنجش میزان پیشرفت در توسعه ICT
- ۲- سنجش میزان شکاف دیجیتالی یا سطح توسعه ICT
- ۳- سنجش میزان پتانسیل توسعه ICT یا میزان استفاده کشورها از ICT به منظور ارتقاء رشد و بهره‌گیری از مهارت‌ها و ظرفیت‌های موجود.

این شاخص هر ساله در گزارش اندازه‌گیری جامعه اطلاعاتی^{۲۳} (MIS) توسط اتحادیه جهانی مخابرات بررسی شده و در صدد سنجش وضعیت حرکت جوامع به سمت جامعه اطلاعاتی و تشویق به استفاده از فناوری برای بهبود زندگی مردم و کاهش شکاف دیجیتالی می‌باشد. بر اساس آخرین گزارش اتحادیه جهانی مخابرات، امتیاز شاخص (IDI) در جهان، منطقه چشم انداز و کشور در سال (۲۰۱۷) به شرح جداول (۸) و (۹) می‌باشد:

^{۲۲} Information and Communication Development Index
^{۲۳} Measuring the Information Society

جدول ۱۳: وضعیت شاخص IDI در جهان و منطقه بر اساس گزارش سال ۲۰۱۷

شاخص IDI		زیر شاخص استفاده		زیر شاخص دسترسی		زیر شاخص مهارت	
رتبه	امتیاز	رتبه	امتیاز	رتبه	امتیاز	رتبه	امتیاز
۱	۸,۹۸	۵	۸,۷	۲	۹,۳۸	۹	۸,۷۵
۲	۸,۸۵	۴	۸,۷۱	۷	۸,۸۵	۲	۹,۱۵
۳	۸,۷۴	۳	۸,۸۸	۸	۸,۸۵	۳۱	۸,۲۱
۲۳	۷,۸۸	۲۶	۷,۳۴	۱۹	۸,۱۷	۲۴	۸,۳۸
۲۸	۷,۷۷	۲۱	۷,۶۱	۳۵	۷,۸۶	۴۱	۷,۹۳
۳۱	۷,۶	۲۳	۷,۵۳	۲۲	۸,۱۴	۷۳	۶,۶۵
-	۵,۶۷	۷۷	۴,۷۷	-	۶,۲۵	-	۶,۳
-	۵,۱۱	۸۹	۴,۲۶	-	۵,۵۹	-	۵,۸۵
۸۱	۵,۵۸	۱۰۴	۳,۵۴	۶۷	۶,۷۴	۵۸	۷,۳۲

جدول ۱۴: روند تغییرات شاخص IDI

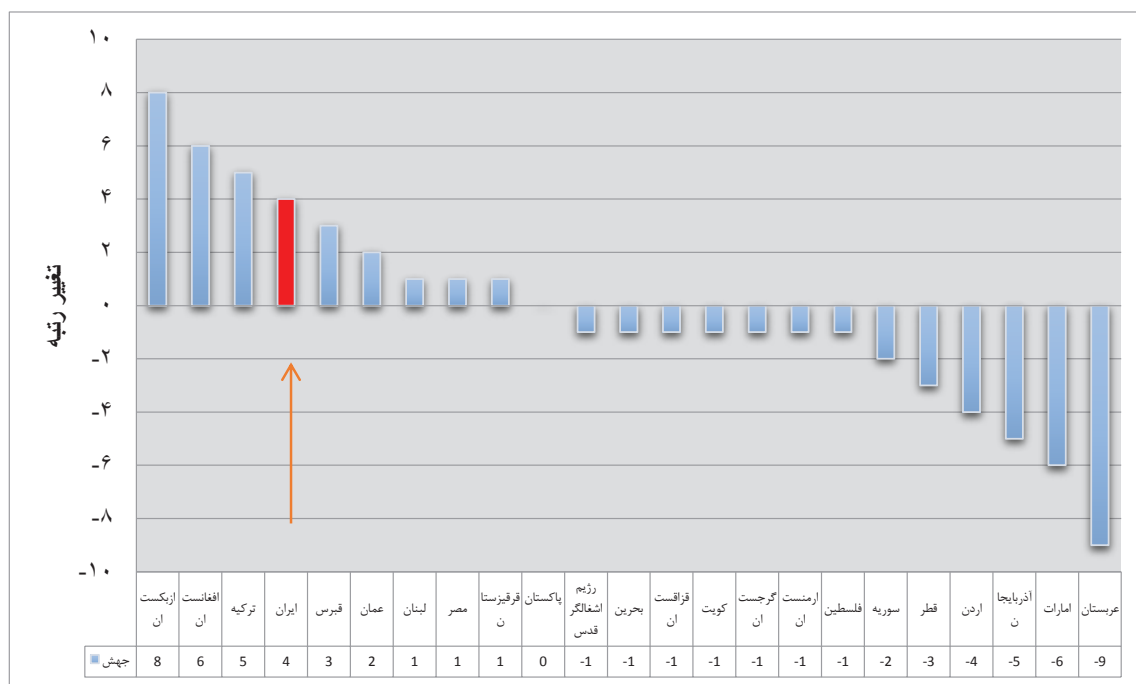
عنوان شاخص	سقف امتیاز	گزارش سال ۲۰۱۰			گزارش سال ۲۰۱۵			گزارش سال ۲۰۱۶			گزارش سال ۲۰۱۷						
		امتیاز ایران	رتبه در جهان	رتبه در منطقه	امتیاز شاخص	رتبه در جهان	رتبه در منطقه	امتیاز ایران	رتبه در جهان	رتبه در منطقه	امتیاز ایران	رتبه در جهان	رتبه در منطقه				
شاخص توسعه ارتباطات و فناوری اطلاعات (ICT development index)	۱۰	۲,۲۹	۸۷	۲۰	۴,۶۶	۹۰	۱۴	۵,۰۵	۸۵	۱۵	۵,۵۵	۴,۹۲	۵,۵۸	۸۱	۱۶	۵,۶۷	۵,۱۱

مأخذ: اتحادیه بین‌المللی مخابرات (ITU)

با توجه به جداول فوق ملاحظه می‌شود در سال ۲۰۱۷ امتیاز ایران در شاخص IDI از متوسط جهانی بیشتر و از متوسط منطقه کمتر است. در زیر شاخص «دسترسی و مهارت» امتیاز ایران از متوسط منطقه و جهان بیشتر اما در زیر شاخص «استفاده» زیر میانگین منطقه و جهان قرار دارد. بیشترین اختلاف امتیاز ایران با کشورهای برتر جهان (ایسلند، کره جنوبی و سوئیس) و کشورهای برتر منطقه (رژیم اشغالگر قدس، قبرس و بحرین) در زیر شاخص «استفاده» بوده به طوری که امتیاز کشورهای برتر جهان به طور متوسط در این زیر شاخص (۲,۵) برابر امتیاز ایران و امتیاز کشورهای برتر منطقه تقریباً دو برابر امتیاز کشور ایران می‌باشد. ایران در سال ۲۰۱۷ امتیاز (۵,۵۸) و رتبه (۸۱) جهان و (۱۶) منطقه را کسب نموده است. لازم به ذکر است از نظر پویایی در زیر شاخص دسترسی ایران پویاترین کشور جهان در جهش رتبه در زیر شاخص دسترسی (۹) پله صعود) می‌باشد. در رتبه شاخص (IDI) کشور ایران با (۴) پله صعود چهارمین کشور پویای منطقه و کشورهای ازبکستان و افغانستان و ترکیه با (۸) و (۶) و (۵) پله جهش در رتبه شاخص IDI خود پویاترین کشورهای منطقه و جهان می‌باشند.



نمودار ۲۱: وضعیت کشورهای منطقه در شاخص IDI - گزارش ۲۰۱۷



نمودار ۲۲: جهش کشورهای منطقه در رتبه IDI جهانی طی سال های ۲۰۱۶-۲۰۱۷

◀ شاخص توسعه دولت الکترونیکی (EGDI)

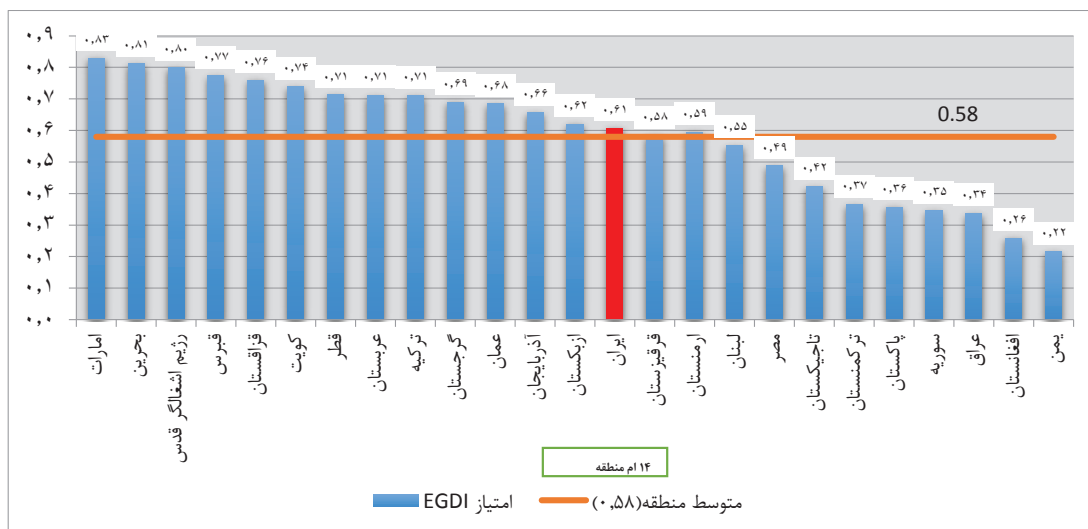
این شاخص ظرفیت و توانایی یک دولت برای ارائه خدمات عمومی از طریق ارتباطات و فناوری اطلاعات را نشان می‌دهد. این شاخص دارای سه زیر شاخص «خدمات آنلاین»، «زیرساخت‌های مخابراتی» و «سرمایه انسانی» می‌باشد.

جدول ۱۵: روند تغییرات شاخص EGDI

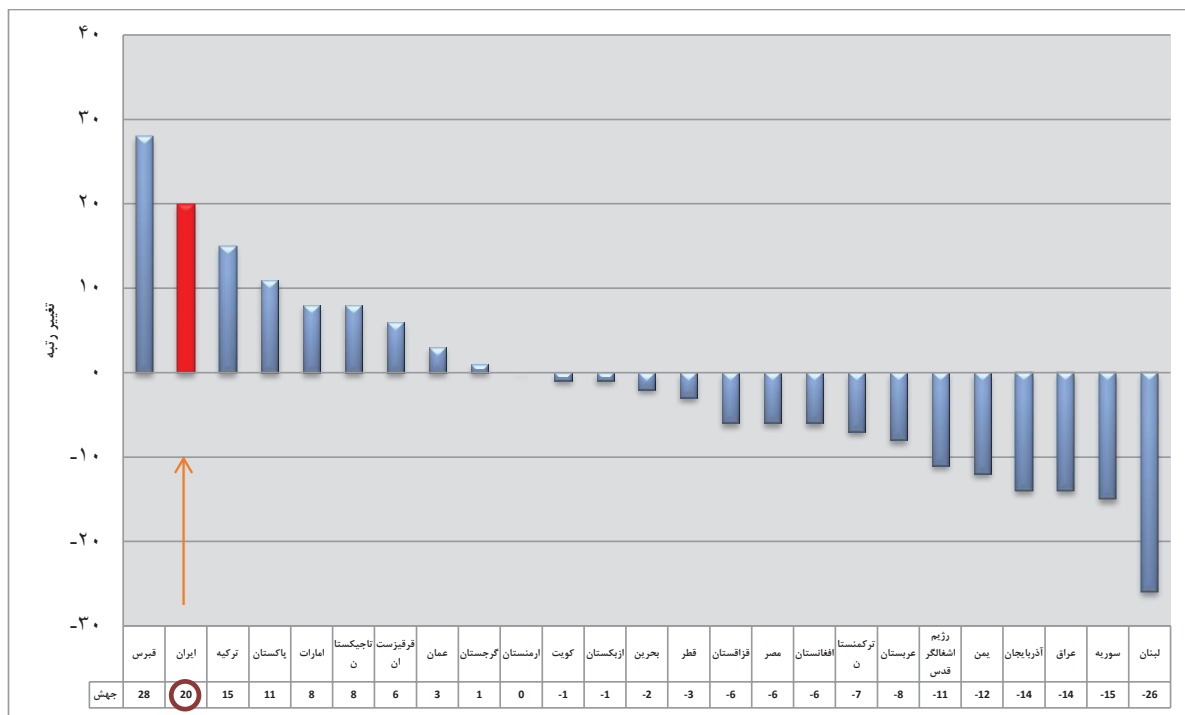
گزارش سال ۲۰۱۸					گزارش سال ۲۰۱۶					گزارش سال ۲۰۱۴			گزارش سال ۲۰۱۰			سقف امتیاز	عنوان شاخص
میانگین جهانی	میانگین منطقه	رتبه در منطقه	رتبه در جهان	امتیاز ایران	میانگین جهانی	میانگین منطقه	رتبه در منطقه	رتبه در جهان	امتیاز ایران	رتبه در منطقه	رتبه در جهان	امتیاز ایران	رتبه در منطقه	رتبه در جهان	امتیاز ایران		
۰.۵۵	۰.۵۸	۱۴	۸۶	۰.۶۱	۰.۴۹	۰.۵۳	۱۷	۱۰۶	۰.۴۶	۱۸	۱۰۵	۰.۴۵	۱۸	۱۰۲	۰.۴۲	۱	شاخص توسعه دولت الکترونیک (E-Government) (development index)

جدول ۱۶: وضعیت شاخص توسعه دولت الکترونیک در گزارش ۲۰۱۸

زیر شاخص توسعه دولت الکترونیک	زیر شاخص سرمایه انسانی (HCI)	زیر شاخص خدمات آنلاین (OSI)	شاخص EGDI		رتبه	امتیاز	کشور برتر منطقه
			رتبه	امتیاز			
زیر شاخص زیرساخت مخابراتی (TII)	۰.۹۴۷	۱	۱	۰.۹۱۵	۱	دانمارک	سه کشور برتر جهان
	۱	۰.۹۷۲	۲	۰.۹۰۵	۲	استرالیا	
	۰.۸۴۹	۰.۹۷۹	۳	۰.۹۰۱	۳	کره جنوبی	
	۰.۶۸۷	۰.۹۴۴	۲۱	۰.۸۲۹	۲۱	امارات متحده عربی	سه کشور برتر منطقه
	۰.۷۸۹	۰.۷۹۸	۲۶	۰.۸۱۱	۲۶	بحرین	
	۰.۸۶۳	۰.۸۲۶	۳۱	۰.۷۹۹	۳۱	رژیم اشغالگر قدس	
	۰.۶۶۲	۰.۵۶۹	-	۰.۵۴۹	-	متوسط جهانی	
	۰.۷۳۶	۰.۶۳۱	۸۶	۰.۶۰۸	۸۶	امتیاز ایران	



نمودار ۲۳: وضعیت کشورهای منطقه در شاخص EGI- گزارش ۲۰۱۸



نمودار ۲۴: جهش رتبه در شاخص EGI طی گزارش های ۲۰۱۶-۲۰۱۸

با توجه به جداول فوق ملاحظه می‌شود در سال ۲۰۱۷ ایران با امتیاز (۰,۶۰۸) در شاخص توسعه دولت الکترونیک بالای میانگین جهان (۰,۵۵) و منطقه (۰,۵۸) قرار دارد و با جهش (۲۰) پله‌ای به رتبه (۸۶) جهان و (۱۴) منطقه رسیده است. لازم به ذکر است امتیاز ایران در تمامی زیر شاخص‌های سرمایه انسانی، زیرساخت مخابراتی و خدمات آنلاین بالای میانگین جهان قرار دارد. با وجود وضعیت مطلوب زیر شاخص سرمایه انسانی در کشور که با امتیاز (۰,۷۳۶) بیشتر از امتیاز کشور اول منطقه (امارات متحده عربی) می‌باشد اختلاف امتیاز در زیر شاخص زیرساخت مخابراتی ۰,۴ (اختلاف) و زیر شاخص خدمات آنلاین (۰,۳۱) اختلاف) با کشور اول منطقه مانع تحقق هدف دستیابی به جایگاه برتر منطقه شده است که در سال‌های آتی می‌بایست مورد توجه قرار گیرند.

۱۳. نقش بخش خصوصی در فعالیت‌های بخش

با افزایش واگذاری بخش عمده‌ای از امور تصدی‌گری در بخش ارتباطات و فناوری اطلاعات به بخش غیر دولتی (واگذاری پیمانکاری شبکه تلفن همراه اعتباری و همچنین فعالیت اپراتورهای دوم و سوم تلفن همراه) زمینه افزایش تعداد مشترکان تلفن همراه و مشترکین پهن باند فراهم و موجب افزایش رقابت در بازار بخش ارتباطات و فناوری اطلاعات شد. بررسی روند رشد سرمایه‌گذاری غیر دولتی در این بخش نشان می‌دهد در این بخش به طور متوسط (۷۰) درصد سرمایه‌گذاری توسط بخش غیردولتی و فقط (۳۰) درصد سرمایه‌گذاری توسط بخش دولتی انجام گرفته است.

پیش‌بینی سرمایه‌گذاری در برنامه ششم توسعه (۶۰۰) هزار میلیارد ریال بوده است که سهم بخش دولتی (۲۰۱) هزار میلیارد ریال و مابقی توسط بخش غیر دولتی در نظر گرفته شده است. لازم به ذکر است در لایحه سال ۱۳۹۸ در طرح «ایجاد و توسعه زیرساخت‌ها و خدمات کاربردی بخش ارتباطات و فناوری اطلاعات» انجام دو پروژه‌ی:

- ایجاد و توسعه بسترهای ارتقای ظرفیت ترانزیت ترافیک با اعتباری به مبلغ (۲۵۰۰) میلیارد ریال
- ایجاد و توسعه سامانه‌های ارائه خدمات نوین و بسترهای ارتقای ظرفیت ترانزیت پستی به مبلغ (۱۰۰۰۰) میلیارد ریال

از طریق مشارکت عمومی - خصوصی موضوع تبصره (۱۹) پیش‌بینی شده است.

۱۴. اولویت‌های اقدامات و عملیات در بخش

با توجه به اینکه عمده اعتبارات تخصیص‌یافته طی سال‌های گذشته در توسعه زیرساخت‌های ارتباطات و فناوری اطلاعات هزینه شده‌بود و با عنایت به خروجی‌ها و دستاوردهای حاصل‌شده، در سال آتی به عنوان دومین سال اجرای برنامه اولویت‌های زیر در سال ۱۳۹۸ به صورت ویژه در نظر گرفته شده است:

۱. ایجاد و توسعه متوازن منطقه ای خدمات بخش ارتباطات و فناوری اطلاعات و افزایش پوشش شبکه- های ارتباطات و فناوری اطلاعات و خدمات الکترونیکی دولت برای روستاهای بالای ۲۰ خانوار، مناطق کمتر توسعه یافته و مناطق مرزی
۲. توسعه دانش و فناوری های نوین بخش ارتباطات و فناوری اطلاعات
۳. آزادسازی باندهای فرکانسی ۷۰۰ و ۸۰۰ مگاهرتز و استفاده بهینه از آن
۴. ایجاد تحول در اشتغالزایی کسب و کارهای مبتنی بر فناوری اطلاعات و ارتباطات.
۵. توسعه کمی و کیفی دسترسی به فضای مجازی همراه با ایمن سازی و ممانعت از سوءاستفاده ها و اقدامات مخرب موازین دینی، اخلاقی، سیاسی و حقوق شهروندی و ارتقای جایگاه ایران در جهان و بین کشورهای منطقه.
۶. مشارکت مؤثر در شکل گیری و تقویت دولت الکترونیک.
۷. تنظیم مقررات مناسب و مشوق فعالیت های اقتصادی مولد و زمینه سازی برای افزایش سهم بخش خصوصی در صنعت فناوری اطلاعات و ارتباطات
۸. توسعه زیرساخت های محتوایی بومی و حمایت از تولیدات بومی و داخلی
۹. توسعه زیرساخت های اقتصاد دانش بنیان و اقتصاد دیجیتال
۱۰. حمایت از شرکت های نوپا در اقتصاد دیجیتال

۱۵. مهم اقدامات انجام شده در خصوص احکام برنامه ششم توسعه و تبصره های قانون

بودجه ۱۳۹۶ و ۱۳۹۷

بخش ارتباطات و فناوری اطلاعات در قانون برنامه ششم توسعه دارای چهار ماده قانونی می باشد که سه ماده آن (۶۷ الی ۶۹) در بخش ارتباطات و فناوری اطلاعات و یک ماده آن (ماده ۴۰) مربوط به حوزه فضا می باشد که در بخش صنعت، انرژی و معدن آمده است. این مواد قانونی و عملکرد آنها به شرح زیر می باشند:

ماده (۴۰):

به موضوعاتی از جمله بستر سازی و حمایت لازم به منظور ایجاد و توسعه زیرساخت ها و صنایع مرتبط با طراحی، ساخت، آزمایش، پرتاب و بهره برداری از سامانه های فضایی، ماهواره، ماهواره بر و ایستگاه های زمینی و حفظ و نگهداری از موقعیت های مداری متعلق به جمهوری اسلامی ایران و پیش بینی تمهیدات لازم برای ایجاد زیرساخت ها و اجرای طرح های (پروژه های) ماهواره ملی در راستای حفظ نقاط یاد شده اشاره دارد و مهم اقدامات انجام شده در این راستا به شرح ذیل می باشد:

- فراهم سازی اقدامات لازم و هماهنگی جهت صدور مجوز پرتاب ماهواره سنجشی «دوستی».

- آماده سازی ایستگاه زمینی قشم و راه اندازی ایستگاه زمینی بوشهر و مرکز کنترل ماموریت ماهدشت بدین منظور راه اندازی شده است، ایستگاه قشم آماده سازی شده و انجام شده است.
 - اجرای ساخت و تست نمونه کیفی ماهواره سنجشی «پیام امیر کبیر»
 - انجام تست های تکمیلی نمونه کیفی ماهواره، نهایی سازی تامین قطعات نمونه پروازی، سفارش ساخت سازه و پنل خورشیدی و..
 - آغاز طراحی و ساخت ماهواره سنجشی ظفر و هماهنگی در خصوص تکمیل زیرساخت های زمینی موجود در راستای بهره برداری از ماهواره.
 - نهایی سازی تست محیطی نمونه کیفی ماهواره جهت جمع و تست ماهواره مخابراتی «ناهید(۱)».
 - فعال سازی قرارداد و طراحی مفهومی ماهواره مخابراتی «ناهید(۲)».
 - اخذ تاییدیه ITU جهت حفظ موقعیت مداری ۴۳,۵ درجه شرقی و تامین ماهواره و استقرار در این نقطه مداری
 - انجام طراحی مفهومی ماهواره سنجشی «پارس(۱)».
 - ثبت (۹) فایلینگ به منظور ارائه سرویس های ماهواره ای.
 - فعال سازی قرارداد ماهواره سنجش از دور ملی.
 - انجام مذاکره جهت عقد قرارداد مشاوره ماهواره مخابراتی ملی.
 - نهایی سازی قرارداد تامین ماهواره مخابراتی در مدار جهت ثبت نقطه مداری ۴۳,۵ درجه شرقی.
- ماده (۶۷):

به موضوعاتی از جمله افزایش ظرفیت انتقال (ترانزیت) پهنای باند، زیرساخت های خدمات الکترونیکی در مناطق محروم و روستایی، یکپارچگی شبکه ملی اطلاعات و افزایش بهره وری زیرساخت های ارتباطی کشور، الکترونیکی کردن کلیه فرآیندها و خدمات با قابلیت الکترونیکی و تکمیل بانک های مطالعاتی مربوط، نظام جامع آمارهای ثبتی و شبکه ملی آمار ایران، امکان تبادل الکترونیکی اطلاعات و پاسخگویی الکترونیکی به اعلام های مورد نیاز و توسعه دولت الکترونیک و عرضه خدمات الکترونیکی و نیز توسعه و استقرار خزانه داری الکترونیکی و اصالت بخشیدن به اسناد الکترونیکی اشاره دارد. اهم اقدامات انجام شده در این راستا به شرح ذیل می باشد:

- ایجاد شرکت انتقال ارتباطات بین الملل با ماهیت غیردولتی که اساسنامه آن جهت سیر مراحل تصویب به هیأت وزیران ارسال شده است.
- رشد ظرفیت ترانزیت ترافیک عبوری از ایران با افزایش آن از نیم ترابیت در سال ۱۳۹۵ بر ثانیه به ۳,۸ ترابیت بر ثانیه.

- با افزایش توسعه دسترسی خدمات الکترونیکی امکان دسترسی پرسرعت برای تعداد (۲۹۲۵۰) روستا فراهم گردیده است. به عبارتی (۵۵,۶) درصد روستاهای دارای ارتباط دارای دسترسی پرسرعت می-باشند. لازم به ذکر است که (۷۴) درصد روستاهای دارای دسترسی پرسرعت بالای بیست خانوار می باشد.
- بیش از نیمی از زیرساخت‌های فنی لازم از طریق مرکز ملی تبادلات اطلاعات (NIX) فراهم شده است.
- سامانه ارزیابی خدمات الکترونیکی دولت^{۲۴} طراحی و پیاده سازی شده است.
- «آیین‌نامه برون سپاری خدمات دستگاه‌های اجرایی» در سازمان اداری و استخدامی تهیه و به تصویب هیأت وزیران رسیده است.
- امکان استعلام اعتبارسنجی اطلاعات شماره تلفن همراه و کد ملی با وزارت امور اقتصادی و دارایی برقرار شده است.
- اطلاعات مجوزهای ثبت سفارش صادره با وزارت صنعت، معدن و تجارت به اشتراک گذاشته می‌شود.
- پیش‌نویس اولیه آیین‌نامه اجرایی «استعلامات و ایجاد نظام استاندارد سازی و تبادل اطلاعات بین دستگاهی» تهیه شده و به مرکز ملی فضای مجازی جهت سیر مراحل تصویب ارسال شده است.
- ۳۰ درصد از زیرساخت‌های لازم برای ارائه سرویس مدیریت نشانی مکان محور^{۲۵} ایجاد شده است.
- اتصال ۲۲۵ دستگاه اجرایی به مرکز ملی تبادل اطلاعات و تعامل اطلاعاتی برای ۳۴۲ سرویس از طریق بستر شبکه ملی اطلاعات اجرایی شده است.

ماده (۶۸):

به موضوعاتی از جمله ایجاد نظام اطلاعات استنادپذیر الکترونیکی و کمک به مقابله با جعل، پایش شاخص‌های توسعه کاربرد فناوری اطلاعات و ارتباطات و دولت الکترونیک، گسترش متوازن زیرساخت‌های فنی محتوا و خدمات و دولت الکترونیک، کاهش حداقل دوازده و نیم درصد (۱۲,۵) درصد سالانه از مراجعه حضوری، حداقل هفت و نیم درصد (۷,۵) درصد رشد سالانه الکترونیکی نمودن معاملات و تجارت کالا و خدمات کشور، ده برابر کردن محتوای مناسب رقومی (دیجیتال)، استقرار و بهره‌برداری از سامانه‌های مالیات الکترونیکی، معاملات دولتی الکترونیکی (شامل مناقصه، مزایده، خرید کالا) و سلامت الکترونیکی، افزایش خدمات و فعالیت دفاتر ارتباطات و فناوری اطلاعات (ICT) روستایی با استفاده از مشارکت بخش خصوصی، ارائه خدمات در ایستگاه‌های راه آهن، بندرها، فرودگاه‌های بین‌المللی و پایانه‌های مرزی کشور به منظور ایجاد تسهیلات برای کارورهای (اپراتورهای) پستی توسط شرکت ملی پست جمهوری اسلامی ایران با دیگر اپراتورهای پستی اشاره شده است. اهم اقدامات انجام شده در این راستا به شرح ذیل می‌باشد:

- در راستای تدوین نظام پایش شاخص‌ها، وزارت متبوع به عنوان همکار معرفی شده و تاکنون همکاری‌های لازم را وفق برنامه اجرائی اعلامی سازمان برنامه و بودجه کشور به عمل آورده است.

^{۲۴} - payesh.iran.gov.ir

^{۲۵} - Geocoded National Address File (GNAF)

- توسعه مطلوب زیرساخت‌های بخش ارتباطات و فناوری اطلاعات که در نتیجه آن در گزارش سال ۲۰۱۷ میلادی اتحادیه جهانی مخابرات^{۲۶}، ایران پویاترین کشور^{۲۷} جهان در جهش رتبه در زیر شاخص دسترسی^{۲۸} شاخص توسعه فناوری ارتباطات و اطلاعات^{۲۹} می‌باشد که با (۹) پله صعود و امتیاز (۶,۷۴) در رتبه (۶۷) جهان و (۱۱) منطقه قرار گرفته است. همچنین در نتیجه توسعه مطلوب خدمات بر بستر ایجاد شده در ارزیابی سال ۲۰۱۸ سازمان ملل متحد، ایران به‌عنوان پنجمین کشور پویا جهان در شاخص توسعه دولت الکترونیک^{۳۰} می‌باشد که با (۲۰) رتبه ارتقاء و امتیاز (۰,۶۰۸) در جایگاه (۸۶) قرار گرفته است.
- در راستای کاهش حداقل دوازده و نیم درصد (۱۲/۵٪) از سالانه مراجعه حضوری به دستگاه‌های اجرائی اقداماتی از جمله طراحی و پیاده‌سازی «سکوی دولت همراه» به پایان رسیده است و آماده ارائه ۵۵ خدمت به ۷۰ هزار کاربر می‌باشد.
- سامانه کارپوشه ملی ایرانیان جهت ارسال نتایج خدمات درخواستی مردم از سازمان‌های دولتی و نهادهای عمومی، طراحی و پیاده‌سازی شده است.
- درگاه خدمات دولت هوشمند Iran.gov.ir در حال حاضر با تعداد ۷۱۸ خدمت و ۳۶ وب سرویس برای ۶۹ دستگاه فعال می‌باشد که ۱۸۵۳۲۶۵ خدمت توسط کاربران استفاده شده است. همچنین ۴۹۰۴۱ خدمت در قالب وب سرویس به کاربران ارائه شده است.
- در شاخص توسعه فناوری اطلاعات و ارتباطات، کشور ایران در سال ۲۰۱۷ با (۴) رتبه ارتقاء نسبت به سال قبل با امتیاز (۵,۵۸) در رتبه (۸۱) جهانی قرار دارد.
- در راستای دستیابی به حداقل (۷,۵) درصدی رشد سالانه الکترونیکی نمودن معاملات و تجارت الکترونیک کالاها و خدمات، وزارت متبوع زیرساخت‌های لازم جهت تبادل اطلاعات و همکاری دستگاه‌های ذی‌نفع در ایجاد «سامانه جامع تجارت و پنجره واحد تجارت فرامرزی» که توسط گمرک ج.ا. و وزارت صنعت، معدن و تجارت راه‌اندازی شده را فراهم نموده است.
- در راستای ده برابر کردن محتوا وزارت متبوع ضمن فراهم نمودن زیرساخت ارتباطی ارزان قیمت و مراکز ذخیره‌سازی اطلاعات دولتی، اقداماتی از جمله توسعه موتور جستجوی بومی، توسعه موتور جستجوی متنی و حمایت از پیام‌رسان‌های داخلی، دو جویشرگ متنی بومی و فعالیت چندین شرکت خصوصی در حوزه ارائه خدمات ایمیل مبتنی بر راه‌کارهای متن باز و بومی و اصلاح نظام تعرفه‌ای به نفع ارائه‌کنندگان محتوای بومی و شبکه‌های اطلاع رسانی داخلی را انجام داده است.

۲۶- International Telecommunication Union(ITU)

۲۷ - Dynamic country

۲۸ - Access

۲۹- ICT Development Index(IDI)

۳۰ - E-government Development Index(EGDI)

- گذرگاه خدمات دولت^{۳۱} به عنوان بستر ارائه خدمات دولت الکترونیک در حال ارائه خدمت می‌باشد و در حال حاضر کلیه تعاملات بین دستگاهی مستقر روی شبکه ملی اطلاعات از طریق این بستر خدمات الکترونیکی به صورت متمرکز و یکپارچه انجام می‌پذیرد.
- انجام هماهنگی‌های لازم با سازمان بنادر و دریانوردی جهت استقرار واحدهای پستی در پایانه‌های آبی (به عنوان نمونه استان گیلان) صورت گرفته است؛
- ارائه خدمات خرده بانکداری در ۸۷٫۸ درصد دفاتر ICT روستایی
- برای افزایش خدمات و فعالیت دفاتر ارتباطات و فناوری اطلاعات (ICT) روستایی، هماهنگی‌های لازم جهت ارائه خدمات ذیل با انعقاد قراردادهای پستی با شرکت‌ها و سازمان‌های مرتبط انجام شده است:
 - ثبت نام متقاضیان مشترکین اینترنت روستایی و ارائه اطلاعات و خدمات گردشگری روستایی
 - جذب و پذیرش آگهی روستایی جهت چاپ آگهی در نیازمندی‌های کشور
 - خدمات نیابتی کشاورزی از طریق سامانه الکترونیکی و دفاتر ICT روستایی
 - انواع خدمات بیمه‌های بازرگانی به صورت الکترونیکی
 - افزایش حق‌السهم کارگزاران دفاتر ICT روستایی از ارائه خدمات پستی

ماده (۶۹):

- هوشمندسازی مدارس و امکان دسترسی الکترونیک (سخت‌افزاری - نرم‌افزاری و محتوا) به کتب درسی، کمک‌آموزشی، رفع اشکال، آزمون و مشاوره تحصیلی، بازی‌های رایانه‌ای آموزشی، استعداد سنجی، آموزش مهارت‌های حرفه‌ای، مهارت‌های فنی و اجتماعی به صورت رایگان برای کلیه دانش‌آموزان شهرهای زیر بیست هزار نفر و روستاها و حاشیه شهرهای بزرگ فراهم گردد.
- تعریف هوشمندسازی مدارس، تعیین محدوده اجرایی آن و تعیین نقش‌ها و مسئولیت‌های وزارت متبوع انجام شده است.
 - مطابق با تعریف صورت گرفته، چهار زیر پروژه «تامین دسترسی پرسرعت مدارس به شبکه ملی اطلاعات»، «تامین زیرساخت ابری ارائه خدمات محتوایی»، «تامین محتوای الکترونیکی آموزشی»، «تجهیز مدارس» تدوین شده است.
 - پیش‌نویس تفاهم‌نامه فی‌مابین وزارت متبوع و وزارت آموزش و پرورش تدوین و جهت نهایی شدن به وزارت مذکور ارسال شده که تا کنون پاسخی واصل نشده است.
 - در راستای «فراهم‌سازی امکان دسترسی مدارس شهرهای زیر بیست هزار نفر، روستاها و حاشیه شهرهای بزرگ به شبکه ملی اطلاعات»، با اپراتورهای غیردولتی مذاکره و منشور زیر پروژه مرتبط به آنها ارائه شده تا با توجه به ظرفیت مندرج در این ماده در صورت سرمایه‌گذاری در این خصوص هزینه‌های مذکور به عنوان «هزینه قابل قبول مالیاتی» قلمداد شود.

^{۳۱}- Government Service Bus(GSB)

عملکرد تبصره ۱۸- بند ج، قانون بودجه سال ۱۳۹۶:

سهام شرکت ارتباطات زیرساخت معادل ۷۰۰ میلیارد ریال توسط وزیر محترم ارتباطات و فناوری اطلاعات تعیین و ابلاغ گردید. موضوع در مجمع آن شرکت مطرح و مصوب و از منابع داخلی شرکت به این موضوع اختصاص یافت.

عملکرد اعتبارات وجوه اداره شده در سال ۱۳۹۶ به شرح ذیل می‌باشد.

"حمایت از طرح‌های فناورانه" با ۴۳ مصوبه و مبلغ ۲۶۰،۹۱۵ میلیون ریال، "حمایت از سرمایه در گردش بنگاه‌ها" با ۴ مصوبه و مبلغ ۷،۲۰۰ میلیون ریال، "حمایت از تولید اپلیکیشن موبایل" با ۱۰۴ مصوبه و ۱۵،۶۰۰ میلیون ریال و "حمایت از شرکت‌های نوپا" با ۱۳ مصوبه و ۱۰،۹۷۰ میلیون ریال.

۲- پیش نویس طرح نحوه ایجاد اپراتورهای خدمات الکترونیکی آماده شد و مذاکرات جهت ایجاد اپراتور سلامت با وزارت بهداشت، درمان و آموزش پزشکی انجام گردید.

عملکرد تبصره ۱۸ - بند ب، قانون بودجه سال ۱۳۹۷:

-آیین نامه مذکور به پیشنهاد مشترک وزارت متبوع و سازمان برنامه و بودجه کشور تهیه و طی نامه شماره ۳۳۹۳۲/ت۵۵۴۱۴ هـ مورخ ۱۳۹۷/۳/۲۲ به تصوب هیات وزیران رسیده است.

-چهارچوب نحوه ارزیابی طرح‌ها، نوع حمایت، نوع شرکتها و موضوع طرح‌های مورد حمایت و اولویت‌های مربوطه تدوین شده است.

-تسهیم اعتبار برای شرکت‌ها انجام شده و موضوع در جلسه آتی مجمع عمومی شرکت ارتباطات زیرساخت و در اصلاحیه بودجه مصوب خواهد شد تا فرآیند اجرائی آغاز شود.

عملکرد تبصره ۱۸ - بند ج، قانون بودجه سال ۱۳۹۷:

-در خصوص تحقق دولت الکترونیک با مشارکت خصوصی-عمومی پروژه‌هایی از قبیل «توسعه اینترنت اشیا با اولویت بخش کشاورزی و حریق جنگل‌ها»، «توسعه دولت همراه»، «مدیریت مکان محور GNAF» و «توسعه سلامت الکترونیکی» به عنوان پروژه‌های اجرایی تعریف شده است.

-در خصوص هوشمندسازی مدارس، «ایجاد دسترسی پرسرعت مدارس شهرهای زیربست‌هزار نفر، روستاها و حاشیه‌های شهرهای بزرگ به شبکه ملی اطلاعات» به عنوان یک کلان‌پروژه در محدوده وظایف وزارت متبوع تعریف و اجرای آن در دستور کار قرار گرفته است که در خصوص ایجاد یا توسعه دسترسی، از ظرفیت اپراتورهای ارتباطی استفاده خواهد شد. در این خصوص هماهنگی‌های لازم با اپراتورهای همراه بعمل آمده است.

جدول ۱۷: جدول مقایسه‌ای تبصره‌های بودجه با برنامه ششم

برنامه ششم توسعه	تبصره
مواد (۳)، (۶۷) و (۶۸)	<p>بند (ب) تبصره (۱۸) - به شرکتهای تابعه وزارت ارتباطات و فناوری اطلاعات اجازه داده می‌شود با تأیید وزیر ارتباطات و فناوری اطلاعات تا مبلغ یک هزار و چهارصد میلیارد (۱,۴۰۰,۰۰۰,۰۰۰,۰۰۰) ریال از محل منابع داخلی خود و برای کمک به سرمایه‌گذاری‌های خطرپذیر، ایجاد کارور(پراتور)های ارائه‌کننده خدمات الکترونیکی در کلیه بخشها، حمایت از طرح(پروژه)های توسعه‌ای اشتغال‌آفرین و یا صادرات کالا و خدمات در این بخش توسط بخشهای خصوصی و تعاونی به صورت وجوه اداره‌شده بر اساس آیین‌نامه‌ای که به پیشنهاد مشترک وزارت ارتباطات و فناوری اطلاعات و سازمان برنامه و بودجه کشور تهیه شده و به تصویب هیأت وزیران می‌رسد، اختصاص دهند و مابه‌التفاوت نرخ سود را از محل آن پرداخت نمایند.</p>
مواد (۳)، (۶۷) و (۶۸) و (۶۹)	<p>بند (ج) تبصره (۱۸) - به وزارت ارتباطات و فناوری اطلاعات اجازه داده می‌شود از طریق سازمان توسعه ای و شرکتهای تابعه خود نسبت به مشارکت خصوصی - عمومی داخلی و خارجی به منظور انجام طرح(پروژه) های دولت الکترونیک و توسعه خدمات الکترونیکی از جمله هوشمندسازی مدارس موضوع ماده(۶۹) قانون برنامه ششم توسعه اقدام نماید. منابع مورد نیاز جهت سرمایه گذاری بخش دولتی از محل اعتبارات وزارت ارتباطات و فناوری اطلاعات و منابع داخلی شرکتهای تابعه با تأیید سازمان برنامه و بودجه کشور تأمین می‌شود.</p>
-	<p>بند (ه) تبصره (۱۸) - حداقل و حداکثر جزای نقدی موضوع مواد (۱۰) و (۱۱) قانون استفاده از بی سیم های اختصاصی و غیر حرفه ای (آماتوری) مصوب ۱۳۴۵، با پیشنهاد وزارت ارتباطات و فناوری اطلاعات و تصویب کمیسیون تنظیم مقررات ارتباطات تعیین می‌شود.</p>

تحلیل بخش صنعت و معدن با تأکید بر لایحه بودجه سال ۱۳۹۸ کل کشور

مصطفی عسکری، مرتضی خالصی، مهدی محمدی، زهرا خادم محمدی، سمیه پارویی

۱- مقدمه

صنعت ساخت (Manufacturing Industry)، شامل عملیات تغییر شکل فیزیکی یا شیمیایی مواد و قطعات و تبدیل آن‌ها به کالاها و مواد فرآوری شده یا تکمیل شده و یا انجام خدمات در قالب یک بنگاه اقتصادی - صنعتی است. بخش معدن شامل فعالیت‌های اکتشاف و استخراج و فرآوری مواد معدنی تا مرحله تغلیظ است. هرچند نفت و گاز نیز در زمره معادن قرار دارند بر اساس استانداردهای بین‌المللی در کشورهای نفتی (همانند کشور ما)، این گروه از معادن، در بخش جداگانه‌ای طبقه‌بندی می‌شوند. در بخش صنعت و معدن، اعتبارات وزارت صنعت معدن و تجارت، سازمان ملی استاندارد، پژوهشگاه استاندارد، سازمان زمین‌شناسی و اکتشافات معدنی کشور، سازمان توسعه و نوسازی معادن و صنایع معدنی ایران، شرکت ملی صنایع پتروشیمی، سازمان گسترش و نوسازی صنایع ایران، شورای رقابت، پژوهشکده علوم زمین، مؤسسه مطالعات و پژوهش‌های بازرگانی، سازمان صنایع کوچک و شهرک‌های صنعتی ایران منظور شده است.

در این گزارش ضمن مروری بر مبانی قانونی بخش صنعت و معدن، شاخص‌های عملکرد بخش مورد بررسی قرار گرفته و بعد از بیان چالش‌ها، تنگناها و راهکارهای خروج از تنگناها، وضعیت بودجه بخش صنعت و معدن (مشتمل بر اعتبارات و درآمدها) در لایحه بودجه سال ۱۳۹۸ مورد تحلیل قرار می‌گیرد. در پایان براساس یافته‌ها، وضع موجود و انتظارات آینده، اولویت‌های اقدامات و عملیات بخش تعیین می‌گردد.

۲- وضعیت بخش در اسناد قانونی

۲-۱. شرح وظایف دستگاه‌های زیرمجموعه بخش به شرح ذیل است:

الف- وزارت صنعت، معدن و تجارت

در راستای اسناد فرادستی، وزارت صنعت، معدن و تجارت عهده‌دار مدیریت بخش، از طریق سیاست‌گذاری، برنامه‌ریزی، نظارت، حمایت و پشتیبانی تولید و تجارت در کشور به منظور دستیابی به جایگاه اول اقتصادی و فناوری در منطقه با تأکید بر رشد مستمر اقتصادی، رشد ارزش افزوده بخش، تولید صادرات محور، ارتقای توانمندی و شایستگی سرمایه‌های انسانی، اشتغال پایدار، مدیریت اثربخش بازار،

مدیریت زنجیره تأمین و توزیع، توسعه سرمایه‌گذاری متوازن، توسعه ظرفیت‌ها و فناوری‌های صنعتی، معدنی و تجاری، ارتقای نقش و جایگاه انجمن‌ها و تشکل‌های صنفی و صنعتی، بهبود مستمر فضای کسب و کار، جذب سرمایه‌گذاری خارجی، افزایش رقابت‌پذیری صنعتی و ارتقای بهره‌وری و تبدیل مزیت‌های نسبی به مزیت‌های رقابتی مبتنی بر آمایش سرزمین با محور قراردادن بخش غیردولتی در اجرا و حداقل تصدی‌گری دولت در جهت ارتقای سطح رفاه جامعه است.

ب- سازمان زمین‌شناسی و اکتشافات معدنی کشور

عمده وظیفه حاکمیتی این سازمان را می‌توان در قالب فراهم نمودن زمینه‌ها و زیرساخت‌های لازم برای رشد فعالیت‌های دانایی محور و توسعه پایدار کشور از طریق شناسایی محیط‌های زمین‌شناسی، شناخت منابع و کشف ذخایر مواد معدنی و شناسایی فرآیندهای پدیدآورنده و کنترل‌کننده مخاطرات زمین‌شناختی و رفتارسنجی آن‌ها و گسترش پایگاه‌های علوم زمین، خلاصه نمود. اهم مأموریت‌های سازمان زمین‌شناسی و اکتشافات معدنی نیز به شرح زیر است:

اکتشاف کانسارهای پنهان - توسعه اکتشاف عناصر استراتژیک کشور - افزایش عمق اکتشافی کشور (حداقل ۱۱ متر) - توسعه ذخایر آستانه‌ای کشور به عنوان پشتوانه معادن فعلی - توسعه اکتشاف کانسارهای کوچک مقیاس با هدف توسعه خوشه‌های معدنی - تولید اطلاعات پایه نقشه‌های زمین‌شناسی کاربردی (میان مقیاس و بزرگ مقیاس) جهت بهره‌گیری در طراحی مناسب و ایمن پروژه‌های عمرانی، صنعتی و معدنی کشور و به‌کارگیری دانش و فناوری‌های پیشرفته از جمله ژئوفیزیک هوایی - شناسایی مخاطرات زمین‌شناختی و کاهش خسارات ناشی از آن - رفتارسنجی و پایش مخاطرات زمین‌شناختی (زمین‌لرزه، فرونشست زمین و زمین‌لغزش) جهت برنامه‌ریزی و اقدام مناسب در مدیریت بحران - کاهش خسارات مالی مخاطرات از حدود ۱ درصد تولید ناخالص داخلی به حدود ۰/۸۵ درصد.

ج- سازمان ملی استاندارد ایران

در دولت یازدهم، با نگاهی جدید به جایگاه و مأموریت‌های این سازمان از دو جنبه کارایی و اثربخشی نسبت به هدف‌گذاری و اتخاذ سیاست‌هایی به شرح ذیل اقدام گردیده است:

- ضرورت تغییر رویکرد استانداردسازی در کشور
- طرح تحول و چابک سازی سازمان به عنوان یک سازمان حاکمیتی و فرابخشی مبتنی بر اسناد بالادستی در دو بخش نظام استانداردسازی کشور و ساختار داخلی سازمان
- بسترسازی طرح جامع نظام مدیریت کیفیت کشور
- نسبت سنجی بین مفاهیم مقررات فنی
- استاندارد
- کیفیت

بر اساس طرح اجرایی میان مدت پنج‌ساله و شیوه‌نامه «به‌کارگیری کارشناسان رسمی استاندارد برای ارائه، مشاوره و راهنمایی واحدهای تولیدی» سازمان ملی استاندارد ایران مصوب سال ۱۳۹۱، کلیه صنایع داخلی ملزم به استقلال نظام کیفیت، استانداردسازی و دریافت گواهی محصول گردیدند. با توجه به ابعاد وسیع

این برنامه از یک طرف و منابع بالقوه بیرونی سازمان به ویژه کارشناسان رسمی استاندارد از سوی دیگر، تدوین فرآیندهایی که امکان بهره‌برداری مؤثر از این منابع را فراهم کند امری ضروری است.

د- شورای رقابت

لایحه تسهیل رقابت و منع انحصار در چارچوب فصل نهم سیاستهای کلی اصل ۴۴ قانون اساسی پیشنهاد و در تاریخ ۱۳۸۶/۱۱/۰۸ در مجلس شورای اسلامی تصویب و در تاریخ ۱۳۸۷/۳/۲۵ در مجمع تشخیص مصلحت نظام به تصویب نهایی رسید و در تاریخ ۱۳۸۷/۰۴/۳۱ جهت اجرا به دولت ابلاغ گردید. با فراهم آمدن بستر حقوقی تشکیل شورای رقابت بعنوان تشکلی فراقوه‌ای و جامع الشمول با ویژگی‌های علمی، تخصصی، حقوقی و اجرایی، اعضای شورای رقابت منصوب و اولین جلسه شورا در تاریخ ۱۳۸۸/۵/۷ تشکیل گردید این شورا در جهت انجام وظایف قانونی خود در زمینه مبارزه علمی، ریشه‌ای و همه‌جانبه با انحصار و اعمال ناسالم و تبعیض آمیز یا مخل رقابت، از طریق سازوکارهای قانونی و بعضاً پیشگیرانه آغاز به کار نمود. در راستای وظایف تعیین شده برای شورای رقابت از جمله انجام مطالعات کارشناسی و فراهم ساختن امکان دسترسی عموم به ضوابط، آیین نامه‌ها و عملکرد شورا، مرکز ملی رقابت نیز به عنوان بازوی کارشناسی و اجرایی شورا، تاسیس و اقدام به مطالعات گسترده کارشناسی در زمینه‌های مختلف از جمله پایش بازارهای غیر رقابتی و انجام امور کارشناسی در خصوص اقدامات مخل رقابت و قیمت‌گذاری تبعیض‌آمیز نموده است. این مرکز در راستای انجام رسالت و مأموریت خود تهیه و تنظیم و انتشار سلسله گزارشات کارشناسی و مطالعات مرتبط با جنبه‌های مختلف انحصار را در دستور کار خود قرار داده است، نسبت به شناخت و رصد تحولات رقابت‌پذیری اقتصاد و ساز و کارهای علمی مبارزه با انحصار مخرب در کشور اقدام نماید.

ه- موسسه مطالعات و پژوهشهای بازرگانی

مؤسسه مطالعات و پژوهشهای بازرگانی در اجرای مواد ۱۳ و ۱۶ و تبصره ماده ۱۷ لایحه قانونی تشکیل مراکز تهیه و توزیع کالا مصوب جلسه مورخ ۲۰/۲/۱۳۵۹ شورای انقلاب جمهوری اسلامی ایران برای مدت نامحدود تأسیس شده است.

هدف از تأسیس مؤسسه مطالعات و پژوهشهای بازرگانی، انجام تحقیقات، جمع‌آوری آمار و اطلاعات، نشر اطلاعات تجاری و انجام پژوهشهای لازم جهت تجزیه و تحلیل مسائل اقتصادی- بازرگانی داخلی و خارجی می‌باشد.

برابر تبصره ۳ ماده ۱۳ مستندات قانونی تشکیل مؤسسه «دارای شخصیت حقوقی و استقلال مالی و استخدامی بوده و آیین‌نامه‌های مالی و اداری و استخدامی و اجرایی آن توسط وزارت بازرگانی تهیه و به تصویب وزیر بازرگانی خواهد رسید و مؤسسه منحصراً تابع این قانون و آیین‌نامه و مقررات خاص خود بوده و از شمول قانون و مقررات مربوط به مؤسسات دولتی و وابسته به دولت و قانون محاسبات عمومی و قانون استخدام کشوری مستثنی است».

از سال ۱۳۹۰، با ادغام دو وزارتخانه صنایع و معادن و بازرگانی و وظایف و مأموریت‌های مؤسسه نیز در همین راستا تغییر کرده است. این مؤسسه به عنوان بازوی اصلی فکری در وزارت صنعت، معدن و تجارت

نقش پشتیبانی، تسهیل‌گری و تصمیم‌سازی برای تحقق مأموریت‌ها و اهداف بخش صنعت، معدن و تجارت انجام فعالیت خود را شروع نموده است. در این راستا اهم وظایف به شرح زیر تدوین گردیده است:

۲-۲. جایگاه بخش صنعت و معدن در اسناد فرادستی

۲-۲-۱. چشم‌انداز جمهوری اسلامی ایران در افق ۱۴۰۴:

با اتکال به قدرت لایزال الهی و در پرتو ایمان و عزم ملی و کوشش برنامه‌ریزی شده و مدبرانه‌ی جمعی و در مسیر تحقق آرمان‌ها و اصول قانون اساسی، در چشم‌انداز بیست‌ساله، ایران کشوری است توسعه یافته با جایگاه اول اقتصادی، علمی و فناوری در سطح منطقه با هویت اسلامی و انقلابی، الهام‌بخش در جهان اسلام و با تعامل سازنده و موثر در روابط بین‌الملل، جامعه‌ی ایرانی در افق این چشم‌انداز چنین ویژگی‌هایی خواهد داشت:

توسعه یافته، برخوردار از دانش پیشرفته، توانا در تولید علم و فناوری، متکی بر سهم برتر منابع انسانی و سرمایه‌ی اجتماعی در تولید ملی، برخوردار از سلامت، امنیت غذایی، فرصت‌های برابر، توزیع مناسب درآمد به دور از فقر، تبعیض و بهره‌مند از محیط زیست مطلوب و فعال، مسئولیت‌پذیری، برخوردار از وجدان کاری، انضباط، روحیه‌ی تعاون و سازگاری اجتماعی، شکوفایی ایران و مفتخر به ایرانی بودن، دست یافتن به جایگاه اول اقتصادی، علمی و فناوری در سطح منطقه‌ی آسیای جنوب غربی (شامل آسیای میانه، قفقاز، خاورمیانه و کشورهای همسایه) با تأکید بر جنبش نرم‌افزاری و تولید علم، رشد پرشتاب و مستمر اقتصادی، ارتقاء نسبی سطح درآمد سرانه و رسیدن به اشتغال کامل و فعال و مؤثر در جهان اسلام با توسعه‌ی کارآمد، جامعه‌ی اخلاقی، نواندیشی و پویایی فکری و اجتماعی دارای تعامل سازنده و مؤثر با جهان بر اساس اصول عزت، حکمت و مصلحت.

۲-۲-۲. سیاست‌های کلی نظام در حوزه صنعت و معدن:

سیاست‌های کلی نظام در بخش صنعت

۱- افزایش سهم بخش صنعت در تولید داخلی و افزایش ارزش افزوده بخش صنعت، با:

- دستیابی به رشد مطلوب سرمایه‌گذاری صنعتی
- انتخاب فرآیندهای صنعتی دانش‌محور
- ارتقاء منزلت کار، تلاش و کارآفرینی

۲- افزایش توان رقابت‌پذیری صنعت ملی، براساس:

- گسترش مالکیت و مدیریت بخش غیردولتی
- رعایت اندازه اقتصادی بنگاه‌ها
- لغو امتیازات خاص و انحصارات غیر ضرور

۳- افزایش بهره‌وری عوامل تولید بویژه نیروی کار و سرمایه

۴- ارتقاء سطح فناوری صنایع کشور و دستیابی به فناوری‌های پیشرفته و راهبردی، با:

- گسترش تحقیق و توسعه
- ایجاد قدرت طراحی

- تقویت همکاری مراکز علمی، آموزشی، پژوهشی و صنعتی کشور
- تعامل سازنده با مراکز پیشرفته علمی و صنعتی جهان
- بهره‌گیری از مزیت‌های نسبی موجود و کشف و آفرینش مزیت‌های جدید نسبی و رقابتی
- ۵- توسعه تشکل‌های تخصصی و افزایش نقش آنها در تصمیم‌سازی‌ها با نهادینه سازی داوری‌های تخصصی و حرفه‌ای.
- ۶- انسجام و تعادل منطقه‌ای در کشور، از طریق: حمایت و ایجاد زیر ساخت‌ها و زیربنایها و برقراری مشوق‌های مناسب با رعایت اصول آمایش سرزمینی و امنیتی.
- ۷- رشد مستمر صادرات کالا و خدمات صنعتی کشور، با:
 - ارتقاء کیفیت کالاها
 - شناسایی و تحصیل بازار
 - حمایت‌های مؤثر مالی، سیاسی و مقرراتی از صادرات صنعتی
- ۸- گسترش صنایع دستی بویژه صنایع دارای محتوای فرهنگی و هنری و بهره‌گیری از صنعت گردشگری.
- ۹- ایجاد خوشه‌های صنعتی، از طریق: تقویت صنایع کوچک و متوسط و برقراری پیوند آنها با صنایع بزرگ به منظور هم‌افزایی صنعت و ارتقاء توان رقابتی.

سیاست‌های کلی نظام در بخش معدن

- ۱- سیاست‌گذاری و اطلاع‌رسانی جامع و هماهنگ در علوم و فنون زمین
- ۲- تقویت خلاقیت و ابتکار و دستیابی به فن‌آوری‌های نوین و ارتقاء سطح آموزش و تربیت نیروی انسانی و تعمیق پژوهش و گسترش زمین‌شناسی بنیادی، اقتصادی، مهندسی، محیطی و دریایی برای بهره‌برداری مناسب از ذخایر معدنی کشور
- ۳- ارتقای سهم معدن و صنایع معدنی در تولید ناخالص ملی و اولویت دادن به تأمین مواد مورد نیاز صنایع داخلی کشور، صادرات مواد معدنی فرآوری‌شده و استفاده از موقعیت ویژه زمین‌شناسی ایران و گسترش همکاری‌های بین‌المللی (علمی و فنی و اقتصادی) جذب و جلب دانش و منابع و امکانات داخلی و خارجی در زمینه اکتشافات معدنی و ایجاد واحدهای فرآوری و تبدیل مواد معدنی به مواد واسطه و مصرفی
- ۴- تعیین اولویت‌های مناطق دارای ظرفیت معدنی و ایجاد زمینه‌های مناسب برای رشد صنایع معدنی و فلزی در بخش آلیاژها و فلزات گران‌بها و عناصر کمیاب و تولید مواد پیشرفته

۲-۳. احکام مرتبط بخش صنعت و معدن در قانون برنامه پنج‌ساله ششم توسعه جمهوری اسلامی

ایران

ماده ۲- موضوعات زیر مسائل محوری برنامه است. دولت موظف است طرح‌های (پروژه‌های) مرتبط با آنها و همچنین مصوبات ستاد فرماندهی اقتصاد مقاومتی صرفاً در حوزه‌های ذیل‌الذکر را در بودجه سالانه اعمال نماید:

ب- موضوعات خاص بخش پیش‌روی اقتصاد در مورد معدن و صنایع معدنی، کشاورزی، گرد شگری، عبوری (ترانزیت) و حمل‌ونقل ریلی، فناوری نوین، توسعه و کاربست علم و فناوری و انرژی

ماده ۳- اهداف کمی بخش صنعت و معدن بر مبنای جدول (۳) قانون برنامه ششم

شاخص‌ها	صنعت	معدن
متوسط رشد سالانه ارزش افزوده (درصد)	۹,۳	۸,۸
متوسط رشد سالانه اشتغال (درصد)	۳,۴	۴,۶
متوسط رشد سالانه سرمایه‌گذاری (درصد)	۲۶,۱	
متوسط رشد سالانه بهره‌وری کل عوامل تولید (درصد)	۲,۰	۲,۴

ماده ۴- جهت تأمین حداقل دو و هشت دهم (۲/۸) واحد درصد از رشد هشت درصد (۰/۸) اقتصاد از محل ارتقای بهره‌وری کل عوامل تولید و همچنین رشد سرمایه‌گذاری به میزان متوسط سالانه بیست و یک و چهاردهم درصد (۰/۲۱/۴) در طول سالهای اجرایی برنامه، کلیه دستگاه‌های اجرایی با هماهنگی با دولت اقدامات زیر را به عمل آورند. مسؤلیت اجرا بر عهده دولت می‌باشد:

ث- جذب شرکتهای معتبر جهانی و منطقه‌ای در زنجیره تولید داخلی به شکل مستقیم و با اولویت مشارکت با سرمایه‌گذاران و تولیدکنندگان داخلی به منظور افزایش توانمندی، رقابت‌پذیری و صادرات کالاها و خدمات تولیدی با رفع موانع قانونی و حقوقی براساس عزت، حکمت و مصلحت و مشروط به عدم نفوذ فرهنگ غربی
 ذ- اصلاح سیاست‌های ارزی و تجاری و تعرفه‌ای حداکثر تا پایان سال دوم اجرای قانون برنامه با رویکرد ارتقای کیفیت و رقابت پذیر ساختن کالاها تولید داخل برای صادرات

ماده ۶- به منظور تحقق صرفه‌جویی در هزینه‌های عمومی، اصلاح نظام درآمدی دولت و همچنین قطع وابستگی بودجه به نفت تا پایان اجرای قانون برنامه ششم:

ب- عوارض موضوع ماده (۳۸) قانون مالیات بر ارزش افزوده مصوب ۱۳۸۷/۲/۱۷ و بندهای آن و نیز عوارض آلاینده‌گی موضوع تبصره (۱) ماده مذکور و عوارض ارزش افزوده گاز طبیعی و عوارض شماره‌گذاری خودروها به شرح زیر در مورد بندهای (الف)، (ب) و (ج) ماده مذکور توسط سازمان امور مالیاتی کشور توزیع می‌گردد:

۲- عوارض موضوع بندهای (ب)، (ج) و (د) ماده (۳۸) قانون مالیات بر ارزش افزوده و همچنین عوارض ارزش افزوده گاز طبیعی موضوع قانون مذکور و عوارض شماره‌گذاری خودروهای موضوع بند (ج) ماده (۴۳) قانون مذکور به حساب تمرکز وجوه به نام سازمان امور مالیاتی کشور نزد خزانه‌داری کل کشور واریز می‌شود. وجوه مذکور حداکثر تا پانزدهم ماه بعد به نسبت دوازده درصد (۰/۱۲) سهم کلان‌شهرها، پنجاه‌وسه درصد (۰/۵۳) سایر شهرها و سی‌وپنج درصد (۰/۳۵) روستاها و مناطق عشایری براساس شاخص‌هایی که به موجب دستورالعملی که توسط سازمان و وزارت کشور ابلاغ می‌شود، محاسبه و بین تمام شهرداری‌ها و دهیاری‌ها و مناطق عشایری توزیع می‌گردد. سهم روستاهای فاقد دهیاری و مناطق عشایری، به حساب فرمانداری شهرستان مربوطه واریز خواهد شد تا حسب مقررات و مصوبات کمیته‌های برنامه‌ریزی شهرستان صرف امور عمران و آبادانی همان روستاها و مناطق عشایری شود. همچنین سی درصد (۰/۳۰) عوارض ارزش افزوده موضوع این جزء دریافتی از واحدهای تولیدی مستقر در شهرکها و نواحی صنعتی شهرستان‌ها برای تأمین زیرساخت‌ها

و ارائه خدمات در آنها و تکمیل طرحهای (پروژه‌های) نیمه‌تمام شهرک‌ها و نواحی صنعتی استان، در اختیار شرکت شهرک‌های صنعتی استان قرار می‌گیرد. این سهم از مبلغ مربوط به شهرهای استان به نسبت کسر می‌گردد.

تبصره- پنج درصد (۰/۵) از مبلغ موضوع سهم سی درصد (۰/۳۰) شهرک‌های استان جهت ارائه خدمات مربوطه در همان شهرک‌ها در اختیار شرکت‌های خدماتی موضوع قانون نحوه واگذاری، مالکیت و اداره امور شهرک‌های صنعتی مصوب ۱۳۸۷/۲/۳۱ قرار می‌گیرد. شرکت شهرک‌های صنعتی و نواحی صنعتی غیردولتی نیز مشمول این حکم هستند.

در طول برنامه ششم جزء (۲) بند (ب) این ماده در بخش مغایرت بر تبصره‌های (۱) و (۲) ماده (۳۹) قانون مالیات بر ارزش افزوده حاکم است.

ماده ۲۷- دولت موظف است به منظور تحقق سیاست‌های کلی برنامه و اقتصاد مقاومتی، شناسایی و بهره‌برداری از ظرفیت‌های موجود در نواحی روستایی و ارتقای منزلت اجتماعی روستاییان و جایگاه روستاها در اقتصاد ملی و ایجاد بستر لازم برای شکوفایی و پیشرفت عدالت‌محور روستاها اقدامات زیر را مطابق قوانین و در قالب بودجه‌های سنواتی انجام دهد:

الف- اقدامات اقتصادی و بخشی:

۳- کاهش مدت زمان پاسخ به استعلام‌ها و صدور پروانه ساخت بنگاه‌های اقتصادی روستایی و عشایری از هر کدام از دستگاه‌های ذی‌ربط، به حداکثر پانزده روز

۵- توسعه حداقل پنجاه و چهار خوشه کسب و کار روستایی، بهره‌برداری و ساخت نود و هشت ناحیه صنعتی روستایی و ایجاد یک میلیون و نهصد و چهارده هزار فرصت شغلی در روستاها و مناطق عشایری از طریق احداث و توسعه بنگاه‌های اقتصادی رقابت‌پذیر و صادرات‌گرا از طریق بخش‌های خصوصی و تعاونی

ماده ۲۷- دولت موظف است به منظور تحقق سیاست‌های کلی برنامه و اقتصاد مقاومتی، شناسایی و بهره‌برداری از ظرفیت‌های موجود در نواحی روستایی و ارتقای منزلت اجتماعی روستاییان و جایگاه روستاها در اقتصاد ملی و ایجاد بستر لازم برای شکوفایی و پیشرفت عدالت‌محور روستاها اقدامات زیر را مطابق قوانین و در قالب بودجه‌های سنواتی انجام دهد:

الف- اقدامات اقتصادی و بخشی:

۳- کاهش مدت زمان پاسخ به استعلام‌ها و صدور پروانه ساخت بنگاه‌های اقتصادی روستایی و عشایری از هر کدام از دستگاه‌های ذی‌ربط، به حداکثر پانزده روز

۴- توسعه حداقل پنجاه و چهار خوشه کسب و کار روستایی، بهره‌برداری و ساخت نود و هشت ناحیه صنعتی روستایی و ایجاد یک میلیون و نهصد و چهارده هزار فرصت شغلی در روستاها و مناطق عشایری از طریق احداث و توسعه بنگاه‌های اقتصادی رقابت‌پذیر و صادرات‌گرا از طریق بخش‌های خصوصی و تعاونی

ماده ۳۱-

د- حمایت از توسعه ظرفیت صادراتی صنایع تبدیلی و تکمیلی بخش کشاورزی مانند کارخانجات خوراک دام، طیور و آبیان و صنایع بسته‌بندی محصولات کشاورزی با توجه به مزیت‌های طبیعی، نسبی و رقابتی این صنایع

ماده ۳۳-

پ- ایجاد خوشه‌های صادراتی، نشان‌های تجاری و اختصاص مشوق‌های صادراتی به صادرات محصولات کشاورزی

ماده ۳۸ -

ش- اعطای تسهیلات و پیش‌بینی اعتبار لازم در بودجه سالانه جهت از رده خارج کردن سالانه ده درصد (۱۰٪) از موتورسیکلت‌های بنزینی و جایگزینی با موتورسیکلت‌های برقی

ماده ۴۳- دولت مکلف است به منظور حمایت، توسعه و ارتقای جایگاه بخش معدن و صنایع معدنی در اقتصاد ملی، در طی سالهای اجرای قانون برنامه:

الف- شورای معادن در هر استان با ترکیب، وظایف و اختیارات زیر تشکیل دهد:
۱- ترکیب شورا:

- استاندار به‌عنوان رئیس شورا (غیرقابل تفویض) - معاون امور عمرانی استاندار - رئیس سازمان صنعت، معدن و تجارت (دبیرشورا) - رئیس سازمان استان - رئیس اتاق بازرگانی، صنایع و معادن و کشاورزی استان (بدون حق رأی) - رئیس اتاق تعاون استان (بدون حق رأی) - یک‌نفر از قضات با معرفی رئیس قوه قضاییه (بدون حق رأی) - دونفر از اعضای نظام مهندسی معدن استان با انتخاب هیأت‌رئیس نظام مهندسی معدن استان (بدون حق رأی) - مدیرکل حفاظت محیط زیست استان - مدیرکل منابع طبیعی استان - رئیس سازمان جهاد کشاورزی استان - فرمانده نیروی انتظامی استان (بدون حق رأی) - دونفر از نمایندگان استان در مجلس شورای اسلامی با رأی مجلس (به‌عنوان ناظر)

۲- شورای معادن استان موظف است در چهارچوب قوانین و مصوبات شورای عالی معادن ضمن نظارت بر استخراج ماده معدنی شناسایی شده و هرگونه فروش و واگذاری پروانه قبل از بهره‌برداری با رعایت ملاحظات زیست‌محیطی و حداقل تخریب منابع طبیعی، اقدامات لازم را نسبت به تسهیل، تسریع و ایجاد صنایع پایین‌دستی انجام دهد.

حکم جزء (۲) بند (الف) ماده (۴۳) در طول اجرای قانون برنامه بر مواد (۲) و (۳۴) قانون معادن مصوب ۱۳۷۲/۲/۲۷ حاکم است.

۳- یک نسخه از مصوبات شورای معادن استان به شورای عالی معادن ارسال می‌گردد.

۴- حساب‌های بانکی و گردش مالی خرید و فروش معادن با رعایت ضوابط قانونی، باید در استان‌های محل ذخایر معدنی انجام پذیرد و دفاتر مالی و قانونی مربوطه در استان‌های مذکور مستقر می‌شود و حوزه مالیاتی آنها در همان استان‌ها تعیین می‌شود و شورای معادن استان موظف است بر اجرای این جزء نظارت کند.

تبصره- در مورد معادن در مالکیت دولت، رعایت ماده (۳۹) قانون محاسبات عمومی کشور الزامی است.

۵- در مواردی که به دلیل بهره‌برداری از معادن و فعالیت‌های صنایع معدنی، خسارت‌هایی به اهالی ساکن در منطقه و بخش کشاورزی آنها برسد، علاوه بر عوارض آلاینده‌گی، با تصویب شورای معادن استان تا

یک درصد (۰.۱٪) فروش آنها، پس از واریز به خزانه معین استان نزد خزانه‌داری کل کشور به جبران خسارت‌های مذکور و در صورت وارد شدن آسیب‌های عمومی، به فعالیت‌های بهداشتی، درمانی و عمرانی مورد نیاز منطقه درگیر اختصاص می‌یابد.

تبصره- شورای معادن استان موظف است اصلاح فناوری آلاینده و به‌روزرآوری آنها را پیگیری کند.

ب- سازمان‌های توسعه‌ای مانند سازمان گسترش و نوسازی صنایع ایران (ایدرو) و سازمان توسعه و نوسازی معادن و صنایع معدنی ایران (ایمیدرو) و نهادهای عمومی غیردولتی با رعایت سیاست‌های کلی و قانون اجرای سیاست‌های کلی اصل چهل و چهارم (۴۴) قانون اساسی و قانون رفع موانع تولید رقابت‌پذیر و ارتقای نظام مالی کشور مصوب ۱۳۹۴/۲/۱ مکلفند نسبت به سرمایه‌گذاری در معدن و صنایع معدنی اولویت قائل شوند.

پ- درآمدهای حاصل از بخش معدن شامل حقوق دولتی (با رعایت ماده (۱۴) قانون معادن مصوب ۱۳۷۷/۳/۲۳) حق انتفاع پروانه بهره‌برداری (دولتی)، عواید حاصل از ماده (۳۵) قانون رفع موانع تولید رقابت‌پذیر و ارتقای نظام مالی کشور مصوب ۱۳۹۴/۲/۱ و عواید حاصل از تبصره‌های (۲) و (۳) ماده (۶) قانون معادن مصوب ۱۳۷۷/۳/۲۳ و اصلاحات و الحاقات بعدی را به حساب ویژه‌ای که بدین منظور نزد خزانه‌داری کل کشور تعیین می‌شود، واریز نماید تا در قالب قانون بودجه سنواتی در امور ذیل صرف کند و این اعتبار صددرصد (۱۰۰٪) تخصیص یافته تلقی می‌شود و هرگونه هزینه دیگر مشمول تصرف غیرقانونی در اموال عمومی می‌باشد:

- ۱- تکمیل زیربناها و زیرساخت‌های مورد نیاز برای معادن و زیرساخت‌های عمومی صنایع معدنی
- ۲- اجرای تبصره (۶) ماده (۱۴) قانون معادن (با اولویت مناطق مجاور درگیر محدوده معدنی) و مواد (۲۵) و (۳۱) قانون معادن و ماده (۳۵) قانون رفع موانع تولید رقابت‌پذیر و ارتقای نظام مالی کشور
- ۳- تشویق صادرات محصولات صنایع معدنی دارای ارزش افزوده بالا
- ۴- تکمیل نقشه‌های پایه زمین‌شناسی شناسایی، پی‌جویی و اکتشاف عمومی کلیه ظرفیت‌های معدنی کشور

ت- جذب مشارکت بخش خصوصی در طرح‌های سازمان‌های توسعه‌ای و در آن صورت سهم آورده سازمان‌های توسعه‌ای و تفاوت قیمت ارزش‌داری متعلق به آنها در مشارکت نسبت به ارزش دفتری آنها، ناشی از تجدید ارزیابی، مشمول مالیات با نرخ صفر می‌شود.

ث- به‌منظور حفظ سرمایه‌های ملی و بهره‌برداری مناسب از شبکه راه‌های کشور، وزارت صنعت، معدن و تجارت و نیروی انتظامی مکلفند طبق قوانین، اقدامات لازم را برای رعایت وزن مجاز در حمل بار جاده‌ای به‌عمل آورند.

ماده ۴۴-

الف- دولت مکلف است به منظور افزایش ارزش افزوده انرژی و تکمیل زنجیره ارزش و کاهش شدت انرژی «مصرف انرژی برای واحد تولید» در طول اجرای قانون برنامه اقدامات زیر را انجام دهد:

- ۳- برای جلب سرمایه‌گذاری بخش غیردولتی، برای افزایش ظرفیت تولید محصولات پتروشیمی جدید به نحوی برنامه‌ریزی و اجرا کند که تا آخر اجرای قانون برنامه ظرفیت تولید محصولات پتروشیمی کشور به صد میلیون تن افزایش یابد. بدین منظور لازم است خوراک مورد نیاز برای واحدهای مجتمع‌های تولیدی که پروانه

بهره‌برداری از وزارت صنعت، معدن و تجارت را دارند و تأمین آب و برق مورد نیاز آنها میسر است و مشکلات زیست‌محیطی ندارند، با هماهنگی وزارت نفت تأمین گردد.

حکم اجزای (۲) و (۳) بند (الف) این ماده در طول اجرای برنامه بر بند (ی) ماده (۱) قانون الحاق برخی مواد به قانون تنظیم بخشی از مقررات مالی دولت (۲) حاکم است.

ماده ۴۶- به منظور رونق تولید، نوسازی صنایع، حمایت هدفمند از صنایع دارای اولویت سیاست‌های کلی اقتصاد مقاومتی و همچنین توسعه صادرات غیرنفتی، دولت و دستگاه‌های اجرایی ذی‌ربط به شرح زیر اقدام می‌کنند:

الف- وزارت صنعت، معدن و تجارت مکلف است حداکثر ظرف مدت شش ماه پس از لازم‌الاجرا شدن این قانون، فهرست اولویت‌های صنعتی (با اولویت صنایع معدنی) را با رعایت ملاحظات آمایش سرزمینی و تعادل بخشی منطقه‌ای به تصویب هیأت وزیران برساند.

ب- دولت مکلف است طرح جایگزینی محصولات کم‌بازده صنعتی و پرمصرف مانند خودروهای فرسوده را سالانه بیست درصد (۲۰٪) از سال دوم اجرای قانون برنامه با اعطای مشوقه‌های مورد نیاز اجرا نماید.

تبصره- آیین‌نامه اجرایی مربوط با پیشنهاد مشترک سازمان، وزارتخانه‌های صنعت، معدن و تجارت، نفت و نیرو ظرف مدت شش ماه پس از لازم‌الاجرا شدن این قانون به تصویب هیأت وزیران می‌رسد.

پ- بانک مرکزی (شورای پول و اعتبار) مکلف است سیاست‌های پرداخت تسهیلات بانکی را به گونه‌ای تنظیم نماید که سهم بخش صنعت و معدن از تسهیلات پرداختی سالانه طی اجرای قانون برنامه حداقل چهل درصد (۴۰٪) باشد.

ت- دولت مکلف است با رعایت تبصره (۳) ماده (۲۰) قانون رفع موانع تولید رقابت‌پذیر و ارتقای نظام مالی کشور مصوب ۱۳۹۴/۲/۱ طی اجرای قانون برنامه سازوکار لازم برای پوشش خطرات افزایش سالانه بیش از ده درصد (۱۰٪) نرخ ارز را در بودجه سنواتی پیش‌بینی کند و برای بنگاه‌های اقتصادی دریافت‌کننده تسهیلات ارزی طراحی و به اجرا درآورد.

ث- دستگاه‌های اجرایی نظیر شهرداری‌ها، محاکم دادگستری، نیروی انتظامی و سازمان ثبت اسناد و املاک کشور مکلفند تا پایان سال دوم برنامه دستورالعمل‌ها و فرآیندهای داخلی و زیرساخت‌های نرم‌افزاری خود را به گونه‌ای آماده نمایند تا دریافت اطلاعات از متقاضیان و محاسبه کلیه حقوق و عوارض دولتی مانند بیمه، مالیات، حقوق مالکانه و جریمه‌های آنها، جریمه‌ها و عوارض شهرداری و نیز اعتراضات وارده بر آن محاسبات صرفاً با استفاده از نرم‌افزار و بدون حضور نیروی انسانی هم‌زمان با ارسال الکترونیکی درخواست یا اظهارنامه مربوطه میسر شود و همراه با توضیح کامل محاسبات به صورت برخط (آنلاین) به متقاضی اعلام و پرداخت‌ها و دریافت‌ها از طریق الکترونیکی انجام شود.

ج- سپرده‌گذاری ده درصد (۱۰٪) سالانه (ارزی) از منابع ورودی صندوق توسعه ملی در قبال اخذ خط اعتباری ریالی برای ارائه تسهیلات ریالی به صنایع کوچک و متوسط تعاونی و غیردولتی در چهارچوب اساسنامه دائمی صندوق توسعه ملی از طریق بانکهای عامل دولتی انجام می‌شود.

ح- وزارت صنعت، معدن و تجارت مکلف است حداکثر تا پایان سال اول اجرای قانون برنامه، طرح نوسازی و بازسازی صنایع را به نحوی که منجر به کاهش مصرف و شدت انرژی و آلاینده‌گی و افزایش بازدهی و ارتقای

کیفیت تولیدات داخلی و رقابت‌پذیری آنها شود، تدوین و پس از تصویب هیأت وزیران اجرایی نماید. دولت موظف است اقدامات حمایتی و تشویقی و همچنین تأمین تسهیلات اعتباری مورد نیاز را در قالب بودجه سنواتی پیش‌بینی کند.

خ- دولت مکلف است در راستای تقویت صادرات غیرنفتی و حمایت مؤثر از فعالیت صنایع کوچک و متوسط و دریایی کشور و توسعه فعالیت‌های معدنی، حمایت لازم را از صندوق ضمانت صادرات ایران، صندوق ضمانت سرمایه‌گذاری صنایع کوچک، تحقیقات و توسعه صنایع الکترونیک، بیمه فعالیت‌های معدنی و صنایع دریایی در طی سالهای اجرای قانون برنامه به‌عمل آورد.

ماده ۵۳-

ت- به منظور حمایت از اقتصاد دانش بنیان و تقویت و توسعه صنعت هوایی، تمامی شرکتهای فعال در این صنعت در حوزه‌های طراحی، ساخت، سرهم (مونتاژ) و تعمیر و نگهداری انواع وسایل پرنده و متعلقات آنها در طول اجرای این قانون از قوانین و سیاستهای حمایتی پیش‌بینی شده و مصوب برای شرکتهای دانش بنیان برخوردار خواهند بود.

تبصره- صلاحیت احراز و برخورداری از این حمایت‌ها بر عهده معاونت علمی و فناوری رئیس‌جمهور خواهد بود.

تبصره بند (ت) ماده (۵۳) قانون برنامه ششم توسعه در طول اجرای برنامه در بخش مغایرت بر ماده (۷) قانون حمایت از شرکت‌ها و مؤسسات دانش‌بنیان و تجاری‌سازی نوآوری‌ها و اختراعات حاکم است.

ث- سفارش ساخت هواپیما و بالگرد به سازندگان داخلی از پرداخت هزینه‌های ثبت سفارش معاف خواهد بود.

ماده ۵۴- وزارت صنعت، معدن و تجارت موظف است با همکاری معاونت علمی و فناوری رئیس‌جمهور، وزارتخانه‌های کشور و راه و شهرسازی ضمن حمایت از سازندگان داخلی تجهیزات مورد نیاز صنعت حمل‌ونقل ریلی شهری و بین‌شهری، خرید خارجی تجهیزات مورد نیاز را به گونه‌ای سازماندهی نماید که ضمن رعایت قانون حداکثر استفاده از توان تولیدی و خدماتی در تأمین نیازهای کشور و تقویت آنها در امر صادرات و اصلاح ماده (۱۰۴) قانون مالیات‌های مستقیم مصوب ۱۳۹۱/۵/۱ با اصلاحات و الحاقات بعدی به ازای خریدهای خارجی، انتقال فناوری به داخل کشور صورت گیرد به نحوی که تا پایان اجرای قانون برنامه حداقل هشتاد و پنج درصد (۸۵٪) دانش طراحی و ساخت تجهیزات مورد نیاز صنعت حمل‌ونقل ریلی شهری و بین‌شهری با کمک و استفاده از نهادهای علمی و فناوری ملی نظیر جهاد دانشگاهی، دانشگاهها و مراکز پژوهشی و شرکتهای دانش‌بنیان داخلی صورت گیرد.

ماده ۵۶- وزارت صنعت، معدن و تجارت و سازمان ملی استاندارد موظفند بر طراحی و ساخت خودروهای داخلی به‌نحوی نظارت کنند که ایمنی خودروهای مذکور متناسب با حداکثر سرعت ارتقاء یافته تا در تصادفات جاده‌ای، تلفات به حداقل میانگین جهانی برسد.

ماده ۵۸- دولت مکلف است نسبت به تضمین تسهیلات و تأمین ناوگان و تجهیزات قطار شهری شهرها و حومه آنها از محل منابع پیش‌بینی شده در بودجه سنواتی به‌نحوی اقدام نماید که تا پایان اجرای قانون برنامه دوهزار دستگاه واگن و تجهیزات مربوط با رعایت قانون حداکثر استفاده از توان تولیدی و خدماتی در تأمین

نیازهای کشور و تقویت آنها در امر صادرات مصوب ۱۳۹۱/۵/۱ با اصلاحات بعدی آن به خطوط ریلی شهری اضافه شود. شهرداری‌ها نیز موظفند نسبت به توسعه قطار شهری از محل منابع خود اقدام نمایند.
ماده ۷۳-

الف- از ابتدای اجرای قانون برنامه تولید و واردات انواع سیگار و محصولات دخانی علاوه بر مالیات و عوارض موضوع قانون مالیاتهای مستقیم مصوب ۱۳۶۶/۱۲/۳ و قانون مالیات بر ارزش افزوده مصوب ۱۳۸۷/۲/۱۷، مشمول مالیات به شرح زیر است:

۱- مالیات هر پاکت انواع سیگار تولید داخلی به میزان ده درصد (۱۰٪) قیمت درب کارخانه و تولید مشترک بیست درصد (۲۰٪)، تولید داخل با نشان بین‌المللی (برند) بیست و پنج درصد (۲۵٪) قیمت درب کارخانه و وارداتی به میزان چهل درصد (۴۰٪) قیمت کالا، بیمه و کرایه تا بندر مقصد (سیف CIF) تعیین می‌گردد.

۲- مالیات انواع توتون پیپ و تنباکوی آماده مصرف تولید داخلی به میزان ده درصد (۱۰٪) قیمت درب کارخانه و وارداتی به میزان چهل درصد (۴۰٪) قیمت کالا، بیمه و کرایه تا بندر مقصد (سیف Cif) تعیین می‌گردد.

جزءهای (۱) و (۲) بند (الف) ماده (۷۳) در طول اجرای قانون برنامه در بخش‌های مغایرت بر ماده (۵۲) قانون مالیات بر ارزش افزوده مصوب ۱۳۸۷/۲/۱۷ حاکم هستند.

ب- وزارت صنعت، معدن و تجارت از ابتدای سال ۱۳۹۶ موظف است:

۱- قیمت خرده‌فروشی انواع سیگار و محصولات دخانی مأخذ محاسبه مالیات موضوع این ماده را به مراجع ذی‌ربط و برای درج بر روی پاکت محصول اعلام نماید.

۲- امکان دسترسی برخط سازمان امور مالیاتی کشور به سامانه (سیستم) اطلاعاتی واردات، تولید و توزیع سیگار و انواع محصولات دخانی را فراهم نماید.

حکم بند (ب) ماده (۷۳) این قانون در موارد مغایرت بر سایر مواد حاکم است.

پ- مالیات موضوع این ماده تابع کلیه احکام مقرر در قانون مالیات بر ارزش افزوده به استثناء نرخ مضاعف مالیات این ماده خواهد بود. سازمان امور مالیاتی کشور مکلف است مالیات موضوع این ماده را وصول و آن را به ردیف درآمدی نزد خزانه‌داری کل کشور واریز نماید.

ت- با لازم‌الاجرا شدن این قانون، علاوه بر عوارض موضوع بند (الف) این ماده، مالیات عملکرد، مالیات بر ارزش افزوده، حقوق ورودی، حق انحصار و بند (ب) ماده (۶۹) قانون الحاق برخی مواد به قانون تنظیم بخشی از مقررات مالی دولت (۲) نیز به محصولات دخانی اعمال می‌گردد.

تبصره- صددرصد (۱۰۰٪) درآمدهای حاصل از اجرای بند (الف) این ماده طی ردیفهایی که در بودجه‌های سنواتی مشخص می‌شود در جهت کاهش مصرف دخانیات، پیشگیری و درمان بیماری‌های ناشی از آن، بازتوانی و درمان عوارض حاصله از مصرف آن و توسعه ورزش موضوع بند (ب) ماده (۶۹) قانون الحاق برخی مواد به قانون تنظیم بخشی از مقررات مالی دولت (۲) مصوب ۱۳۹۳/۱۲/۴ در اختیار وزارتخانه‌های ورزش و جوانان، آموزش و پرورش و بهداشت، درمان و آموزش پزشکی قرار می‌گیرد.

احکام مواد (۷۰)، (۷۲) و (۷۳) این قانون بر احکام قانون ساختار جامع رفاه و تأمین اجتماعی مصوب ۱۳۸۳/۲/۲۱ حاکم است.

۲-۲-۴. احکام مرتبط بخش صنعت و معدن در قانون احکام دائمی برنامه‌های توسعه

کشور

ماده ۳۹-

الف- وزارت امور اقتصادی و دارایی (سازمان امور مالیاتی کشور) می‌تواند برای ماشین‌آلات و تجهیزات خطوط تولید که توسط واحدهای تولیدی صنعتی و معدنی مجاز، با تشخیص وزارت صنعت، معدن و تجارت وارد می‌شوند را با رعایت مقررات قانونی ذی‌ربط بدون دریافت مالیات و عوارض موضوع قانون مالیات بر ارزش افزوده - مصوب ۱۳۸۷- و با اخذ تضمین لازم اجازه ترخیص از گمرکات کشور صادر نماید.

ب- کالاهایی که برای عرضه در نمایشگاه‌های خارجی از کشور خارج می‌شوند، چنانچه هنگام خروج از کشور در مراجع گمرکی ثبت شده باشند در صورت اعاده به کشور، مشمول مالیات بر ارزش افزوده و حقوق گمرکی نمی‌شوند.

دستورالعمل اجرایی این ماده به پیشنهاد سازمان امور مالیاتی کشور ظرف مدت سه ماه پس از تصویب این قانون به تصویب وزیر امور اقتصادی و دارایی می‌رسد.

ماده ۴۴- واگذاری اراضی ملی و دولتی برای طرح‌های صنعتی که با تأیید دستگاه صادرکننده مجوز، امکان استقرار در شهرک‌های صنعتی را ندارد، با رعایت سایر قوانین بلامانع می‌باشد.

ماده ۵۴- در راستای حمایت از استقرار صنایع در شهرک‌ها و نواحی صنعتی و رقابت پذیری تولیدات صنعتی و معدنی به دولت اجازه داده می‌شود در قالب بودجه‌های سنواتی کمک‌های لازم را به شرکت‌ها و نواحی صنعتی دولتی و غیردولتی به ویژه در امور تامین راه، آب، برق، گاز و تلفن تا ورودی واحدهای مستقر در این شهرک‌ها انجام دهد. دستورالعمل این ماده با پیشنهاد وزارت صنعت، معدن و تجارت به تأیید سازمان برنامه و بودجه کشور می‌رسد.

ماده ۶۰- به منظور حمایت از بخش کشاورزی، پایداری تولید، توسعه صادرات و رقابت‌پذیری و کاهش قیمت تمام‌شده و حمایت از بازسازی و نوسازی و ارتقای فناوری و اصلاح ساختار صنایع کشاورزی، دولت موظف است ضمن تهیه طرح مطالعات جامع کاهش ضایعات کشاورزی و نیز طرح آمایش صنایع تبدیلی و نگهداری محصولات کشاورزی با سیاست‌گذاری و برنامه‌ریزی هماهنگ نسبت به حمایت هدفمند از ساماندهی و استقرار صنایع پیشین و پسین به‌ویژه گسترش صنایع تبدیلی و نگهداری محصولات اساسی کشاورزی توسط بخش غیردولتی در قطب‌های تولیدی اقدام کند.

ماده ۶۹- به منظور تحقق سیاست‌های کلی اقتصاد مقاومتی موضوع توسعه درون‌زا، ارتقای توان تولید ملی، اقتصاد دانش‌بنیان و دستیابی به اهداف بخش صنعت و معدن:

۱- برای توسعه سرمایه‌گذاری‌های مشترک حقوقی خصوصی- دولتی و تمهید تعیین سهم واقعی سازمان‌های توسعه‌ای در مشارکت‌های مزبور، تجدید ارزیابی‌های دارایی‌هایی که به عنوان سهم آورده بخش دولتی سازمان‌های مزبور در شرکت مشترک ارائه می‌شود.

مآزاد حاصل از تجدید ارزیابی دارایی‌های ثابت و شرکت‌ها در ترازنامه شرکت‌های ذی‌ربط در سرفصل حقوق صاحبان سهام تحت عنوان مآزاد تجدید ارزیابی طبقه‌بندی و معاف از مالیات می‌باشد. هزینه استهلاک دارایی‌های مزبور به مآخذ بهای تجدید ارزیابی شده و بر مبنای عمر مفید تعیین شده توسط کارشناسی منتخب مجمع عمومی هزینه قابل قبول مالیاتی محسوب می‌شود.

۲- «صندوق حمایت از تحقیقات و توسعه صنایع الکترونیک» به «صندوق حمایت از تحقیقات و توسعه صنایع پیشرفته» تغییر نام می‌یابد.

اساسنامه صندوق متناسب با مأموریت جدید ظرف مدت شش ماه نخست اجرای برنامه ششم توسعه به پیشنهاد مشترک سازمان برنامه و بودجه کشور و وزارت صنعت، معدن و تجارت به تصویب هیئت وزیران می‌رسد.

۳- هزینه‌های اکتشافات معدنی در هر مرحله از مطالعات زمین‌شناسی، اکتشافات تکمیلی و اکتشافات حین استخراج، جزء هزینه‌های قابل قبول مالیاتی دارندگان مجوز از مراجع قانونی محسوب می‌شود.

۳- جهت‌گیری‌ها، راهبردها و سیاست‌های تعیین شده در برنامه ششم، احکام دائمی، برنامه دولت دوازدهم، بخشنامه بودجه سال ۱۳۹۸

۳-۱. اهداف کلی بخش صنعت در برنامه پنج‌ساله ششم توسعه کشور

اهداف کلی، راهبردها و سیاست‌های بخش صنعت براساس سند برنامه پنج‌ساله ششم توسعه کشور به شرح جدول زیر است:

جدول (۱): اهداف کلی، راهبردها و سیاست‌های بخش صنعت در سند برنامه پنج‌ساله ششم توسعه کشور

عنوان سیاست	عنوان راهبرد	متن اهداف کلی
شفاف سازی و تسهیل فرآیندهای اداری صدور جوازهای کسب و کار و بهره برداری های صنعتی	بهبود مستمر سهولت انجام	ارتقاء رقابت پذیری
تسهیل رقابت، کنترل انحصارات و مقابله با بازارشکنی	بهبود مستمر سهولت انجام کسب و کار	ارتقاء توان و حضور موثر بخش خصوصی و مردمی در فعالیت های صنعتی
ایجاد و توسعه زیر ساخت‌های بخش		
کاهش هزینه های میدانه		
شفاف‌سازی و تسهیل فرآیندهای اداری صدور جوازهای کسب و کار و بهره برداری های صنعتی		
توسعه و تجهیز منابع مالی مورد نیاز بخش	توسعه صنایع مبتنی بر فناوری پیشرفته و دانش بنیان	ارتقاء سطح مهارت و فناوری در صنعت، با تاکید بر توسعه صنایع دانش بنیان
حمایت از توسعه نوآوری در قالب سامان دهی نظام نوآوری بخشی		
پشتیبانی از توسعه صادرات محصولات صنایع پیشرفته و دانش بنیان و شکل گیری بنگاههای فناور صادرات‌گرا		
ایجاد و توسعه زیر ساخت های توسعه فناوری و صنایع پیشرفته و دانش بنیان		
هدایت تقاضای حوزه های مهم و دارای وزن بالا در اقتصاد صنعتی (نفت، گاز، پتروشیمی، معادن و صنایع معدنی و ، سلامت) به توانمندی صنایع پیشرفته داخلی (ICT خدمات)		
نوسازی صنایع (نرم افزاری و سخت افزاری) برای ارتقای بهره وری و توان رقابتی	اشاعه و نفوذ فناوری در واحدهای صنعتی	
توسعه سازوکارهای هم افزایی و کاهش هزینه های تحقیق و توسعه برای بنگاههای کوچک و متوسط		
حمایت از اجرای برنامه های ارتقاء بهره وری در واحدهای صنعتی		
توسعه آموزشهای کاربردی توسعه مهارتهای فنی		

جدول (۱): اهداف کلی، راهبردها و سیاست‌های بخش صنعت در سند برنامه پنج‌ساله ششم توسعه کشور

متن اهداف کلی	عنوان راهبرد	عنوان سیاست
ارتقای بهره‌وری در بخش	توسعه آموزشهای کاربردی و مهارت‌افزایی مستمر نیروی	ترویج و توسعه فرهنگ تولید و مصرف و محصولات داخلی
		توسعه همکاری و مشارکت تشکلهای تخصصی بخش خصوصی و تعاونی در تصمیم‌سازیهای بخش
	ارتقاء بهره‌وری بخش	کاهش شدت انرژی در بخش
نوسازی صنایع	ارتقای بهره‌وری عوامل تولید	کاهش شدت انرژی در بخش
توسعه زنجیره ارزش و تعمیق صنعتی	تکمیل و توسعه زنجیره ارزش و پایین دستی صنایع میتنی بر منابع طبیعی کشور (پایه معدنی، پتروشیمی و کشاورزی) و صنایع حمل و نقل	برون‌گرایی در توسعه صنعت ملی و تولید رقابت‌پذیر در بازار جهانی و جذب سرمایه‌گذاری خارجی
		توسعه و تعمیق صنایع حمل و نقل ریلی و دریایی
		حمایت از توسعه زنجیره پایین دستی صنایع میتنی بر منابع (معدنی، نفت، گاز، پتروشیمی) و تبدیلی کشاورزی
		مدیریت واردات براساس ضوابط فنی و تعرفه‌ای در جهت افزایش رقابت‌پذیری داخلی
		توسعه ساز و کارهای پیوند و همکاری بنگاه‌های کوچک، متوسط و بزرگ، پیمانکاری‌های فرعی و خوشه‌ها و شبکه‌های تولید و تجارت

۲-۳. اهداف کلی بخش معدن در برنامه پنج‌ساله ششم توسعه کشور

اهداف کلی، راهبردها و سیاست‌های بخش معدن براساس سند برنامه پنج‌ساله ششم توسعه کشور به شرح جدول زیر است:

جدول (۲): اهداف کلی، راهبردها و سیاست‌های بخش معدن در سند برنامه پنج‌ساله ششم توسعه کشور

متن اهداف کلی	عنوان راهبرد	عنوان سیاست
ارتقاء سهم معدن و صنایع معدنی در اقتصاد کشور	ارتقاء بهره‌وری، برداشت صیانتی از معادن با رعایت الزامات زیست‌محیطی در راستای افزایش رقابت‌پذیری	حمایت از توسعه قابلیت‌های فناورانه در طراحی و مهندسی و ساخت صنایع معدنی راهبردی
		بهبود و کارآمدسازی مدیریت ایمنی، بهداشت، محیط زیست و انرژی
		افزایش بهره‌وری کل عوامل در تولیدات مواد معدنی و صنایع معدنی
		رعایت ملاحظات آمایشی اقلیم خشک در فعالیتهای فرآوری مواد معدنی و ارتقاء بهره‌وری منابع آب
	ارتقاء مهارت‌ها و توان تخصصی در بنگاه‌های بخش	
	حمایت از اجرای برنامه‌های ارتقاء بهره‌وری در واحدهای معدنی و صنایع معدنی	
	بهبود مستمر فضای کسب و کار	شفاف‌سازی فرآیندها و مجوزهای معدنی
تکمیل زنجیره ارزش در معدن و صنایع معدنی	تکمیل زنجیره ارزش در معدن و صنایع معدنی	رفع تعارض‌های قانونی در جهت تسهیل فعالیتهای معدنی
		کنترل صادرات مواد معدنی خام
		پشتیبانی از سرمایه‌گذاری داخلی و خارجی در زنجیره معدن و صنایع معدنی
منابع استانی و ملی		پشتیبانی از تولید مواد معدنی دارای ارزش افزوده بالا و با کاربرد راهبردی در صنایع پیشرفته
		حمایت از مشارکت‌های داخلی- خارجی در شناسایی اکتشاف معادن بزرگ و ذخایر مشترک با کشورهای همسایه

جدول (۲): اهداف کلی، راهبردها و سیاست‌های بخش معدن در سند برنامه پنج‌ساله ششم توسعه کشور

عنوان سیاست	عنوان راهبرد	متن اهداف کلی
پوشش ریسک فعالیتهای معدنی اعم از اکتشافی و استخراجی واحدهای معدنی و صنایع معدنی	توسعه سرمایه گذاری، زیرساخت و فناوری در حوزه اکتشافات و استخراج معدنی	
حمایت از بنگاه‌های توانمند معدنی غیر دولتی با فناوری روزآمد		
جذب سرمایه گذاری خارجی هدفمند و ترغیب شکل گیری سرمایه گذاریهای مشترک داخلی-خارجی برای کسب توان فناوری و یادگیری در حوزه اکتشاف، استخراج و فرآوری مواد معدنی		
حمایت از توسعه ظرفیتهای اکتشاف و استخراج داخلی		
حمایت از تحقیق و توسعه در حوزه اکتشاف و استخراج		

۳-۳. اهداف و سیاستهای برنامه دولت دوازدهم در بخش صنعت و معدن

از ۱۸ اولویتهای تخصصی ابلاغی رئیس جمهور به وزیر صنعت، معدن و تجارت اولویتهای زیر براساس برنامه‌های دولت دوازدهم مربوط به بخش صنعت و معدن است:

- ۱- برنامه‌ریزی برای توسعه اشتغال مولد در بخش‌های تولیدی و خدماتی
- ۲- توانمندسازی بخش خصوصی و ارتقاء فضای رقابتی و امنیت سرمایه‌گذاری در محیط کسب و کار
- ۳- همکاری در اصلاح و اجرای قوانین و مقررات مرتبط با جلب و تشویق سرمایه‌گذاری خارجی
- ۴- حمایت از تولید داخلی به صورت هدفمند و ماندگار
- ۵- مقررات زدایی به منظور تسهیل شروع و فعالیت کسب و کارهای خصوصی
- ۶- اجرای استراتژی صنعتی مبتنی بر مشارکت صادرات محور در زنجیره تولید جهانی
- ۷- مشارکت موثر در برنامه‌های صرفه‌جویی در مصرف انرژی
- ۸- توانمند سازی شرکتهای تجاری
- ۹- ارتقای بنگاه‌های خرد کوچک و توسعه بنگاه‌های کوچک و متوسط
- ۱۰- ارتقای سهم و نقش فعالیتهای معدنی در تولید ناخالص داخلی
- ۱۱- توسعه فناوری و نوآوری در سطح بنگاه‌های اقتصادی و افزایش رقابت‌پذیری از طریق ارتقاء همکاریهای بین‌المللی میان شرکتهای داخلی با شرکتهای پیشروی خارجی

۳-۴. جهت‌گیری‌ها، راهبردها و سیاست‌های تعیین شده در بخشنامه بودجه ۱۳۹۸:

اهداف بخشنامه بودجه سال ۱۳۹۸ که بخش صنعت و معدن نیز تحت تأثیر این اهداف قرار خواهد گرفت

عبارتند از:

ایجاد و حفظ ثبات اقتصادی، مقابله فعالانه با تحریم‌ها، مهار تورم، صیانت از تولید و اشتغال

همچنین سیاست‌های تعیین شده در بخشنامه بودجه سال ۱۳۹۸ که به طور مستقیم بخش صنعت و معدن را متأثر می‌سازند عبارتند از:

استفاده از توان حداکثری بخش غیردولتی، اجرای سیاست‌های کلی اقتصاد مقاومتی، عملیاتی نمودن قانون اجرای سیاست‌های کلی اصل ۴۴، حمایت از تولید و صادرات (به ویژه در حوزه‌های دارای مزیت و ظرفیت و محصولات دانش بنیان و متکی بر فناوری‌های داخلی) به منظور افزایش قدرت رقابت‌پذیری محصولات داخلی، توسعه و تقویت صادرات غیرنفتی و تنوع بخشی به کالاهای صادراتی و حمایت از مزیت‌های صادراتی و نیز حمایت از پردازش محصولات خام و اولیه به منظور حفظ ذخایر ارزی، در خصوص هدف حفظ ذخایر ارزی، سیاست تلاش در جهت جذب منابع مالی خارجی به ویژه جذب سرمایه‌گذاری مستقیم خارجی برای تولیدات صادرات گرا نیز بر بخش صنعت و معدن و فعالان این حوزه مؤثر خواهد بود.

ویژگی‌ها و جهت‌گیری‌های لایحه بودجه ۱۳۹۸ در بخش صنعت و معدن:

- افزایش ۴۳ درصدی حقوق دولتی معادن
- افزایش ۲۵ درصدی ردیف مصارف بخش معدن در راستای اجرای ماده ۴۳ قانون برنامه ششم و تحقق اهداف موضوع خاص معدن و صنایع معدنی
- پیش بینی افزایش سرمایه صندوق ضمانت سرمایه‌گذاری صنایع کوچک در جهت افزایش توان پوشش ضمانت تسهیلات اشتغالزایی
- تامین اعتبار طرح‌های زیست محیطی (تصفیه فاضلاب شهرک‌های صنعتی) در عین کاهش سقف اعتبار تملک داراییهای سرمایه‌ای.
- پیش بینی تبصره و ردیف جمعی-خرجی برای تسویه مطالبات سازمانهای توسعه ای از دولت با بدهیهای آنها به دولت
- تامین منابع لازم برای نوسازی ناوگان فرسوده و تاکسی فرسوده
- تامین منابع برای مشارکت سازمان گسترش و نوسازی صنایع ایران با بخش خصوصی در مناطق محروم
- تامین منابع برای کمک به نوسازی و تکمیل زنجیره ارزش در راستای جلوگیری از خام فروشی
- افزایش اعتبارات کمک‌های فنی و اعتباری بمنظور جبران بخشی از منابع مورد نیاز واحدهای تولیدی

۴- چالش‌های اساسی، تنگناها و مشکلات بخش

۴-۱. اهم چالش‌های بخش صنعت و معدن

- ضعف توانمندیهای فناورانه در بخش‌های وسیعی از صنایع دارای پیشینه و ریشه طولانی در کشور
- عدم موفقیت الگوی سرمایه‌گذاری مشترک سازمان‌های توسعه‌ای در توسعه صنایع مادر و بزرگ و عدم جایگزینی این نقش توسط بخش عمومی و نیز بخش خصوصی واقعی.
- تداوم مدیریت دولتی در بنگاه‌های بزرگ و صنایع عمده در عین انتقال مالکیت به بخش غیر دولتی و نهادهای عمومی غیر دولتی.

- شرایط نامناسب بنگاه‌های واگذار شده به صورت رد دیون و فقدان جهت گیری و تصمیمات راهبردی معطوف به توسعه در مدیریت این‌گونه واحدها و تمایل شدید آنها به تقسیم سود و خروج منابع از جریان تولید و سرمایه‌گذاری به علت ماهیت سازمان‌ها و نهادهایی که مالکان جدید این‌گونه واحدها هستند و ماهیت فعالیت آنها عمدتاً در حوزه اجتماعی قرار دارد.
- فقدان روشهای مناسب تامین مالی توسعه ای برای پشتیبانی از توانمندیهای داخلی طراحی- تدارک- ساخت.
- عدم توسعه صنایع پایین دستی زنجیره صنایع پتروشیمی و معدنی (فلزات اساسی) و وجود حلقه های مفقوده واسط میان این صنایع و صنایع مصرفی.
- حذف عملی نقش مستقیم شرکتهای دولتی (سازمانهای توسعه ای) در توسعه صنایع مادر و بزرگ و عدم جایگزینی این نقش توسط بخش عمومی و نیز بخش خصوصی واقعی.
- جابجایی و غیر تخصصی شدن نقش وزارتخانه ها در راهبری سهام بنگاههای بزرگ و عمده به دلیل روش واگذاری و رد دیون.
- واکنش کند تقاضای کل به سیاستهای تحریک تقاضای داخلی به علت نقش سنتی مخارج سرمایه ای دولت در تحریک تقاضا و کاهش قدرت مانور دولت که در نتیجه منتهی به روی آوردن به منابع نظام بانکی شده است.
- ایفای نقش محدود بازار سرمایه در تجهیز منابع لازم برای رشد سرمایه گذاری صنعتی.
- عدم استفاده حداکثری از توان تولید داخلی در پروژه‌های بزرگ
- ضعف جذب سرمایه گذاری داخلی و خارجی جهت اکتشاف، استخراج و بهره‌برداری از معادن
- از دست رفتن بخش بزرگی از بازار صادراتی مواد معدنی به دلیل تعدد سیاستگذاری در بخش صادرات معدنی
- تداخلات قانونی منابع طبیعی و قانون معدن
- عدم توجه به تکنولوژی روز دنیا در اکتشاف ذخایر و استخراج منابع معدنی
- چالش‌های موجود در روابط میان بخش معدن با منابع طبیعی، محیط‌زیست و میراث فرهنگی
- عدم تناسب میان مهارت و توانمندی فارغ التحصیلان با نیازهای بخش معدن و صنایع معدنی
- نگاه اشتغال محور به بخش معدن و صنایع معدنی به جای نگاه اقتصاد محور
- وجود ریسک بالای سرمایه‌گذاری و عدم حمایت جدی نهادهای مالی اعتباری کشور از فعالیت‌های معدنی اعم از اکتشاف و استخراج

۴-۲. تنگناها و مشکلات بخش صنعت و معدن:

- تعمیق و تشدید بدهی های بخش دولتی، معوقات پیمانکاران بخش‌های نیرو، نفت و گاز و پتروشیمی، راه و حمل و نقل، مسکن مهر و واحدهای تولیدی عرضه کننده مواد و محصولات مورد نیاز طرحهای عمرانی ناشی از افت درآمدهای دولت.
- کمبود تقاضا که فشار زیادی را بر بخش مهمی از بنگاه های اقتصادی و صنعتی کشور وارد می‌نماید.

- عدم تعادل و توازن میان رشد شاخصهای درآمدی و هزینه‌های تولیدی. تحقق هزینه‌ها بصورت نقدی و تحقق درآمدها با تاخیر زمانی و در اقساط بلند مدت.
- تحریم‌های اقتصادی آمریکا علیه ایران
- نوسانات نرخ تسعیر ارز
- افزایش نرخ تورم
- مشکلات مربوط به کمبود نقدینگی و تأمین مالی واحدهای تولیدی
- محدودیت واردات مواد اولیه، تجهیزات و قطعات واحدهای تولیدی
- محدودیتهای همکاریهای فنی و تکنولوژی با شرکتهای خارجی
- محدودیت در بازارهای صادراتی
- محدودیت در نقل و انتقال ارزی به دلیل اعمال تحریم‌ها
- فقدان زیرساخت‌های جاده‌ای و ترانزیتی و امکانات و تاسیسات برق، آب و گاز و اسکله و بنادر مناسب برای ایجاد تعاملات بین‌المللی مناسب در این بخش
- بهره‌وری پایین و افزایش قیمت تمام شده به‌واسطه به روز نبودن تکنولوژی و فرسودگی ماشین‌آلات مورد استفاده در بخش‌های مختلف اکتشاف، استخراج و فرآوری و نتیجتاً کاهش قدرت رقابت در فضای جهانی
- فقدان بخش‌های تحقیقاتی و مطالعاتی مناسب جهت دستیابی به دستاوردهای علمی در این حوزه
- نبود اطلاعات پایه‌ای مناسب در بخش اکتشاف
- وجود بوروکراسی در فرآیندهای سرمایه‌گذاری و توسعه و عدم امکان برنامه‌ریزی فنی و اقتصادی مناسب به‌واسطه عدم وجود ثبات در قوانین و مقررات بخش صنعت و معدن

۵- راهکارهای خروج از تنگناها و مشکلات بخش صنعت و معدن:

- سرمایه‌گذاری برای توسعه زیرساخت‌های مورد نیاز برای ارتقای رقابت‌پذیری صنعتی و معدنی کشور برای کسب جایگاه مناسب در اقتصاد جهانی
- تشویق بخش خصوصی به سرمایه‌گذاری در طرح‌های صنایع نوین و پیشرفته با فناوری بالا با مشارکت سازمان‌های توسعه‌ای و شرکتهای خارجی
- حمایت مالی از فعالیتهای تحقیق و توسعه در بنگاه‌های صنعتی
- برنامه‌ریزی و عنایت خاص به توسعه صنایع پایین دستی پتروشیمی و حلقه‌های مفقوده پایین دستی صنایع فلزات اساسی به عنوان مهمترین گامهای مغفول در تعمیق و ریشه‌داری صنعت و خلق مزیت برای محصولات نهایی و مصرفی بادوام
- شکل‌گیری کانونی برای هماهنگی راهبری توسعه صنایع بزرگ مقیاس توسط سرمایه‌گذاران بزرگ غیر دولتی و نهادهای عمومی در حوزه‌های مهم و برگزیده (پتروشیمی، صنایع معدنی، صنایع حمل و نقل ریلی، دریایی، خودرو، هوایی، فناوری‌های برتر) به عنوان موتور محرک رشد بخشی از صنایع کوچک که در الگوی پیمانکاری فرعی با آنها همکاری می‌کنند.

- اجرای طرح بازسازی و نوسازی صنایع و معادن در جهت کاهش هزینه‌های تولید و بهبود روش‌های تولید و کیفیت کالا و صرفه‌جویی در مصرف انرژی
- سیاست‌گذاری و اقدام در جهت تقویت نقش بخش خصوصی واقعی در سرمایه‌گذاری و بهره‌برداری بنگاه‌های بزرگ صنعتی
- اجرای طرح‌های چند منظوره نوسازی و توسعه ناوگان حمل و نقل عمومی شهری (مترو کلانشهرها- نوسازی ناوگان تاکسی، وانت بار، اتوبوس) با هدف تحریک تقاضای صنایع داخلی، کاهش آلودگی هوا، ارتقاء رفاه عمومی و صرفه‌جویی در مصرف سوخت
- تکمیل طرح‌های نیمه تمام سازمان‌های توسعه‌ای بخش
- پیگیری و نظارت جدی بر رعایت قانون حداکثر استفاده از توان داخلی مصوب ۱۳۹۱ و اجتناب بخش دولتی و عمومی از ارجاع کار به خارجی.
- طراحی روش‌های تامین مالی مقید به ارجاع کار به داخل در صندوق توسعه ملی و نظام بانکی
- ارتقای شرایط بهبود فضای کسب و کار مرتبط با بخش صنعت، معدن و تجارت از طریق مقررات زدایی
- توسعه و ارتقای سطح استانداردهای ملی و انطباق نظام‌های ارزیابی کیفیت با استانداردهای بین‌المللی به منظور ایجاد زمینه تولید کالاهای رقابت‌پذیر در عرصه بین‌المللی
- گسترش همکاری صنعت و دانشگاه، ساخت تجهیزات و ماشین‌آلات صنعتی، تعمیق تعامل صنایع با شهرک‌های فناوری و پارک‌های علم و فناوری و افزایش مستمر سهم صنایع مبتنی بر فناوری‌های برتر (صنایع نوین) در ترکیب تولید صنعتی
- حمایت از جذب سرمایه‌گذاری مستقیم خارجی توسط بخش خصوصی در بخش‌های صنعت و معدن
- جهت‌گیری، اصلاح و حذف قوانین متعارض در بخش با سایر حوزه‌ها به نحوی باشد که حداکثر منافع ملی در همه بخشها تأمین گردد.
- اصلاح نحوه مصرف منابع ماده (۲۱) قانون اجرای سیاست‌های کلی اصل چهل و چهارم قانون اساسی با هدف حمایت مالی از سازمان‌های توسعه‌ای در راستای توسعه صنعتی و معدنی
- گسترش مطالعات و تحقیقات میدانی و عملیاتی در حوزه‌های مختلف معدن و صنایع معدنی کشور جهت کمک به بهره‌برداری مناسب از معادن
- همکاری دولت در بسترسازی و حمایت از طرح‌های سرمایه‌گذاری با ایجاد و گسترش بازار تامین مالی
- تغییر نگاه به بخش معدن و صنایع معدنی کشور از سنتی به نگاه جهانی
- قانونمند کردن مشوق‌های ویژه سرمایه‌گذاری‌های معدنی در نواحی کم‌رشد، محروم و مستعد معدنی کشور بمنظور ایجاد رقابت بین مناطق و استان‌ها
- حمایت از سرمایه‌گذاری در توسعه صنایع فرآوری مواد معدنی بمنظور برنامه ریزی تولید ملی متناسب با نیازهای صادراتی و استفاده کامل از چرخه ارزش افزوده در بخش‌های مزیت‌دار
- مشارکت سازمان‌های توسعه‌ای و بنگاه‌های خصوصی در سرمایه‌گذاری معدنی در خارج بمنظور ارزآوری
- تقویت بخش خصوصی با آماده‌سازی زیرساخت‌ها برای حضور شرکت‌های بین‌المللی
- فراهم آوردن تسهیلات مالی ارزان قیمت داخلی و خارجی برای پروژه‌های معدنی

- رفع موانع غیر ضرور مقررات منابع طبیعی و محیط زیست از فعالیت‌های اکتشافی و معدنی
- تجمیع فعالیت‌های کوچک مقیاس معدنی برای رسیدن به بازده بالاتر خصوصا در بخش مصالح ساختمانی
- توجه به نقش معادن در رونق گردشگری و آموزش علوم زمین
- ایجاد پنجره واحد خدمات صدور مجوزهای قانونی در دستگاه‌های اجرایی
- سرمایه‌گذاری در جهت تولید داده‌های پایه زمین‌شناسی و اکتشاف

۶- تبصره‌های بودجه مربوط به بخش

در جدول ذیل، تبصره‌های مربوط به بخش صنعت و معدن در لایحه بودجه سال ۱۳۹۸ کل کشور و احکام متناظر آنها در قانون برنامه پنجساله ششم توسعه کشور و احکام دائمی برنامه‌های توسعه درج شده است.

جدول (۳): مقایسه تبصره‌های بخش صنعت و معدن با احکام قانونی مرتبط

ردیف	تبصره‌های بخش صنعت و معدن در لایحه بودجه سال ۱۳۹۸	احکام مرتبط در قانون برنامه ششم توسعه و احکام دائمی برنامه‌های توسعه
۱	<p>تبصره ۴</p> <p>الف- به بانکهای عامل اجازه داده میشود در سال ۱۳۹۸ از محل منابع در اختیار نسبت به اعطای تسهیلات ارزی به موارد زیر اقدام کنند:</p> <p>۱- سرمایه‌گذاران بخشهای خصوصی، تعاونی و نهادهای عمومی غیردولتی برای طرحهای توسعه‌ای بالادستی نفت و گاز با اولویت میداین مشترک و جمع‌آوری گازهای همراه در راستای افزایش ضریب بازیافت مخازن و احیای چاههای قدیمی با داشتن ذخایر نفتی درجا و بدون انتقال مالکیت نفت و گاز موجود در مخازن و تولیدی از آنها.</p> <p>۲- طرحهای توسعه‌ای و زیربنایی سازمانهای توسعه‌ای بخش صنعت و معدن با مشارکت حداقل پنجاه و یک درصدی (۵۱٪) بخش خصوصی و تعاونی با اولویت مناطق محروم و کمتر توسعه یافته براساس مزیت‌های منطقه‌ای.</p> <p>۳- سرمایه‌گذاران بخشهای خصوصی، تعاونی، نهادهای عمومی غیردولتی برای طرحهای صنایع تکمیلی و تبدیلی چغندر قند.</p>	<p>قانون برنامه ششم:</p> <p>ماده ۳۳- دولت مکلف است در اجرای بندهای سوم و ششم سیاست‌های کلی اقتصاد مقاومتی و به‌منظور متنوع‌سازی ابزارهای حمایت از بخش کشاورزی، تأمین و تجهیز منابع، توسعه و امنیت سرمایه‌گذاری، افزایش صادرات محصولات کشاورزی و ارزش‌افزایی و تکمیل زنجیره ارزش محصولات کشاورزی اقدامات ذیل را به انجام برساند:</p> <p>الف- ایجاد زمینه گسترش و تکمیل زنجیره‌های ارزش، صنایع تبدیلی، تکمیلی و نگهداری محصولات اساسی کشاورزی در قطبهای تولیدی، سردخانه و انبارهای فنی چندمنظوره</p> <p>ماده ۴۳- دولت مکلف است به منظور حمایت، توسعه و ارتقای جایگاه بخش معدن و صنایع معدنی در اقتصاد ملی، در طی سالهای اجرای قانون برنامه:</p> <p>ب- سازمان‌های توسعه‌ای مانند سازمان گسترش و نوسازی صنایع ایران (ایدرو) و سازمان توسعه و نوسازی معادن و صنایع معدنی ایران (ایمیدرو) و نهادهای عمومی غیردولتی با رعایت سیاست‌های کلی و قانون اجرای سیاست‌های کلی اصل چهل و چهارم (۴۴) قانون اساسی و قانون رفع موانع تولید رقابت‌پذیر و ارتقای نظام مالی کشور مصوب ۱۳۹۴/۲/۱ مکلفند نسبت به سرمایه‌گذاری در معدن و صنایع معدنی اولویت قائل شوند.</p> <p>ماده ۴۶- به‌منظور رونق تولید، نوسازی صنایع، حمایت هدفمند از صنایع دارای اولویت سیاست‌های کلی اقتصاد مقاومتی و همچنین توسعه صادرات غیرنفتی، دولت و دستگاه‌های اجرایی ذی‌ربط به‌شرح زیر اقدام می‌کنند:</p> <p>ت- دولت مکلف است با رعایت تبصره (۳) ماده (۲۰) قانون رفع موانع تولید رقابت‌پذیر و ارتقای نظام مالی کشور مصوب</p>

احکام مرتبط در قانون برنامه ششم توسعه و احکام دائمی برنامه‌های توسعه	تبصره‌های بخش صنعت و معدن در لایحه بودجه سال ۱۳۹۸	ردیف
<p>۱۳۹۴/۲/۱ طی اجرای قانون برنامه سازوکار لازم برای پوشش خطرات افزایش سالانه بیش از ده درصد (۱۰٪) نرخ ارز را در بودجه سنواتی پیش‌بینی کند و برای بنگاههای اقتصادی دریافت کننده تسهیلات ارزی طراحی و به اجرا درآورد.</p>		
<p>ماده ۴۳- دولت مکلف است به منظور حمایت، توسعه و ارتقای جایگاه بخش معدن و صنایع معدنی در اقتصاد ملی، در طی سالهای اجرای قانون برنامه:</p> <p>ب- سازمان‌های توسعه‌ای مانند سازمان گسترش و نوسازی صنایع ایران (ایدرو) و سازمان توسعه و نوسازی معادن و صنایع معدنی ایران (ایمیدرو) و نهادهای عمومی غیردولتی با رعایت سیاست‌های کلی و قانون اجرای سیاست‌های کلی اصل چهل و چهارم (۴۴) قانون اساسی و قانون رفع موانع تولید رقابت‌پذیر و ارتقای نظام مالی کشور مصوب ۱۳۹۴/۲/۱ مکلفند نسبت به سرمایه‌گذاری در معدن و صنایع معدنی اولویت قائل شوند.</p>	<p>تبصره ۵</p> <p>ط- به منظور سرمایه‌گذاری در طرحهای نفت و گاز با اولویت میدین مشترک وزارت نفت و طرحهای زیربنایی و توسعه‌ای وزارت صنعت، معدن و تجارت، وزارتخانه‌های مذکور از طریق شرکتهای تابعه ذیربط و با تصویب شورای اقتصاد، اوراق مالی اسلامی (ریالی یا ارزی) در سقف سی و پنج هزار میلیارد (۳۵,۰۰۰,۰۰۰,۰۰۰,۰۰۰) ریال منتشر و بازپرداخت اصل و سود این اوراق توسط شرکتهای مذکور از محل افزایش تولید همان میدین (برای طرحهای وزارت نفت) و عایدات طرح (برای طرحهای وزارت صنعت، معدن و تجارت) تضمین نمایند.</p>	۲
-	<p>تبصره ۶</p> <p>ط- در سال ۱۳۹۸ درآمدهای سازمان زمین شناسی و اکتشافات معدنی کشور مربوط به خدمات زمین شناسی، اکتشافی و آزمایشگاهی موضوع ردیفهای ۱۴۰۱۰۵، ۱۴۰۱۰۸ و ۱۴۰۲۰۳ جدول (۵) اختصاصی تلقی و پس از ابلاغ تخصیص توسط سازمان برنامه و بودجه کشور قابل هزینه کرد است.</p>	۳
<p>ماده ۷۳-</p> <p>الف- از ابتدای اجرای قانون برنامه تولید و واردات انواع سیگار و محصولات دخانی علاوه بر مالیات و عوارض موضوع قانون مالیاتهای مستقیم مصوب ۱۳۶۶/۱۲/۳ و قانون مالیات بر ارزش افزوده مصوب ۱۳۸۷/۲/۱۷، مشمول مالیات به شرح زیر است:</p> <p>۱- مالیات هر پاکت انواع سیگار تولید داخلی به میزان ده درصد (۱۰٪) قیمت درب کارخانه و تولید مشترک بیست درصد (۲۰٪)، تولید داخل با نشان بین‌المللی (برند) بیست و پنج درصد (۲۵٪) قیمت درب کارخانه و وارداتی به میزان چهل درصد (۴۰٪) قیمت کالا، بیمه و کرایه تا بندر مقصد (سیف Cif) تعیین می‌گردد.</p> <p>۲- مالیات انواع توتون پیپ و تنباکوی آماده مصرف تولید داخلی به میزان ده درصد (۱۰٪) قیمت درب کارخانه و وارداتی به میزان چهل درصد (۴۰٪) قیمت کالا، بیمه و کرایه تا بندر مقصد (سیف Cif) تعیین می‌گردد.</p>	<p>تبصره ۷-</p> <p>الف- در راستای اجرایی نمودن ماده (۳۵) قانون رفع موانع تولید رقابت پذیر و ارتقای نظام مالی کشور، عبارت « واریز به خزانه داری کل کشور » در این ماده به عبارت « واریز به حساب تمرکز وجوه درآمد شرکتهای دولتی نزد خزانه داری کل کشور » اصلاح میگردد.</p> <p>ج- وزارت صنعت، معدن و تجارت موظف است درآمدهای حاصل از صدور مجوز توزیع دخانیات و حق انحصار دریافتی بابت واردات و تولید محصولات دخانی طی سال ۱۳۹۸ اقدام و وجوه مزبور را به حساب درآمد عمومی نزد خزانه داری کل کشور موضوع ردیف ۱۳۰۴۲۱ جدول (۵) این قانون واریز کند.</p> <p>ه- به دولت اجازه داده میشود مطالبات قبل از سال ۱۳۹۷ سازمان‌های گسترش و نوسازی صنایع ایران (ایدرو) و توسعه و نوسازی معادن و صنایع معدنی</p>	۴

ردیف	تبصره‌های بخش صنعت و معدن در لایحه بودجه سال ۱۳۹۸	احکام مرتبط در قانون ششم توسعه و احکام دائمی برنامه‌های توسعه
	<p>ایران (ایمیدرو) بابت مشارکت در تأمین سرمایه بانک تخصصی صنعت و معدن و همچنین مطالبات سازمانهای مذکور و وزارت نفت از طریق شرکت دولتی تابعه بابت سهم متعلق به آنها از واگذاری سهام مطابق قوانین مربوط تا سقف چهار هزار میلیارد (۴,۰۰۰,۰۰۰,۰۰۰,۰۰۰ ریال به صورت جمعی - خرجی از طریق گردش خزانه تهاتر و یا تا سقف مطالبات « سود سهام » و « مالیات » را با بدهی آنها به دولت بابت نسبت به اعطای خطوط اعتباری تسهیلات مالی خارجی (فاینانس) یا تضامین برای طرحهای اشتغالزا با اولویت مناطق کمتر توسعه یافته و محروم اقدام نماید.</p>	<p>جزءهای (۱) و (۲) بند (الف) ماده (۷۳) در طول اجرای قانون برنامه در بخش‌های مغایرت بر ماده (۵۲) قانون مالیات بر ارزش افزوده مصوب ۱۳۸۷/۲/۱۷ حاکم هستند.</p> <p>ب- وزارت صنعت، معدن و تجارت از ابتدای سال ۱۳۹۶ موظف است:</p> <p>۱- قیمت خرده‌فروشی انواع سیگار و محصولات دخانی مأخذ محاسبه مالیات موضوع این ماده را به مراجع ذی‌ربط و برای درج بر روی پاکت محصول اعلام نماید.</p> <p>۲- امکان دسترسی برخط سازمان امور مالیاتی کشور به سامانه (سیستم) اطلاعاتی واردات، تولید و توزیع سیگار و انواع محصولات دخانی را فراهم نماید.</p> <p>حکم بند (ب) ماده (۷۳) این قانون در موارد مغایرت بر سایر مواد حاکم است.</p> <p>پ- مالیات موضوع این ماده تابع کلیه احکام مقرر در قانون مالیات بر ارزش افزوده به استثناء نرخ مضاعف مالیات این ماده خواهد بود. سازمان امور مالیاتی کشور مکلف است مالیات موضوع این ماده را وصول و آن را به ردیف درآمدی نزد خزانه‌داری کل کشور واریز نماید.</p> <p>ت- با لازم‌الاجرا شدن این قانون، علاوه بر عوارض موضوع بند (الف) این ماده، مالیات عملکرد، مالیات بر ارزش افزوده، حقوق ورودی، حق انحصار و بند (ب) ماده (۶۹) قانون الحاق برخی مواد به قانون تنظیم بخشی از مقررات مالی دولت (۲) نیز به محصولات دخانی اعمال می‌گردد.</p>
۵	<p>تبصره ۸ ه- مفاد بند (ب) ماده (۱۵۹) قانون برنامه پنجم توسعه جمهوری اسلامی ایران صرفاً در خصوص واحدهای تولیدی و صنعتی که در طول دوره اجرای قانون مذکور (سال ۱۳۹۰ لغایت سال ۱۳۹۵) تأسیس شده اند، قابل اجرا است.</p>	

۷- تولید کالا و خدمات در بخش

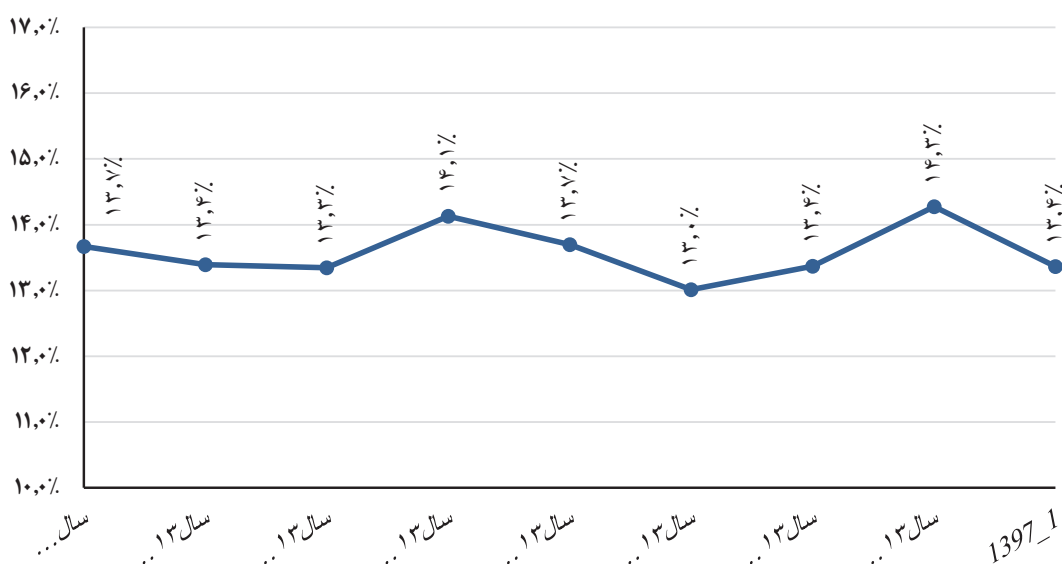
۷-۱. تحلیل مهم‌ترین متغیرهای اقتصادی بخش:

در این بخش چند متغیر اقتصادی کلان و مهم بخش صنعت و معدن مورد بررسی قرار می‌گیرد.

۷-۱-۱. سهم بخش در تولید ناخالص داخلی:

بخش صنعت و معدن، مهم‌ترین منبع برای تأمین رشد اقتصادی کشور تا افق چشم‌انداز محسوب می‌گردد. سهم صنعت و معدن در تولید ناخالص داخلی به واسطه نقش و مشارکت بالای آن در رشد اقتصادی، همواره رو به افزایش بوده است. این مهم در اهداف کمی قانون برنامه پنج‌ساله ششم توسعه اقتصادی، اجتماعی و فرهنگی کشور نیز مورد توجه بوده و لذا برای بخش صنعت متوسط رشد سالانه ارزش افزوده به قیمت ثابت سال ۱۳۸۳ معادل ۹/۳ درصد و برای بخش معدن ۸/۸ درصد پیش‌بینی شده است.

براساس آمار حساب‌های ملی فصلی مرکز آمار ایران، سهم مجموع ارزش افزوده این دو بخش در تولید ناخالص داخلی (به قیمت ثابت سال ۱۳۹۰) از ۱۳,۷ درصد (در بهار سال ۱۳۹۵) به ۱۳,۴ درصد (در بهار سال ۱۳۹۷) کاهش یافته است. در طی این ۹ فصلی که گذشته است، در فصل‌های زمستان ۱۳۹۵ و زمستان سال ۱۳۹۶ سهم این بخش از تولید ناخالص داخلی به بیش از ۱۴ درصد رسیده است.

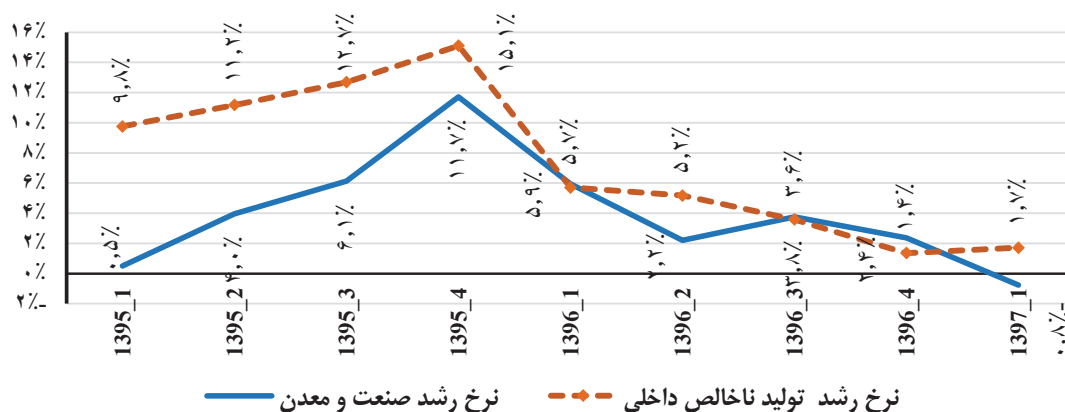


نمودار(۱): سهم بخش صنعت و معدن در تولید ناخالص داخلی کشور

مأخذ: مرکز آمار ایران

۲-۱-۷. نرخ رشد بخش صنعت و معدن و مقایسه آن با نرخ رشد تولید ناخالص داخلی:

بررسی روند نرخ رشد بخش صنعت و معدن به قیمت ثابت سال ۱۳۹۰ (به مأخذ مرکز آمار ایران) نشان می‌دهد که این بخش طی فصل بهار سال ۱۳۹۵ تا فصل بهار سال ۱۳۹۷، بجز بهار سال ۱۳۹۷، در سایر فصول همواره مثبت بوده است. نرخ رشد بخش صنعت و معدن در پاییز و زمستان سال ۱۳۹۶ بالاتر از نرخ رشد تولید ناخالص داخلی بوده است. بخش صنعت و معدن بعد از سپری کردن دوره رکود سال ۱۳۹۴، از سال ۱۳۹۵ با سیاست‌های خروج از رکود و برنامه‌هایی که دولت در بخش صنعت و معدن به مورد اجرا درآورد، مجدداً روند رشد مثبت خود را بازیافت. با آغاز سال ۱۳۹۷ و به دنبال بحث‌های مربوط به تغییرات نرخ ارز و افزایش نرخ تورم و بازگشت تحریم‌ها که مقدمه آن از نیمه دوم سال ۱۳۹۶ آغاز شده بود، رشد مثبت این بخش متوقف شده و در بهار ۱۳۹۷ با رشد منفی ۰,۸ درصدی مواجه شد و به عبارتی تولید ارزش افزوده بهار ۱۳۹۷ نسبت به زمستان ۱۳۹۶ تغییر چندانی نداشته است.



نمودار(۲): مقایسه فصلی نرخ رشد تولید ناخالص داخلی و نرخ رشد بخش صنعت و معدن طی دوره بهار ۱۳۹۵ تا بهار ۱۳۹۷

مأخذ: مرکز آمار ایران

در جدول زیر پیش‌بینی قانون برنامه پنجساله ششم توسعه کشور برای متغیرهای کلان اصلی بخش صنعت و معدن و عملکرد آن در سال ۱۳۹۶ و سه ماهه اول سال ۱۳۹۷ درج گردیده است.

جدول (۴): شاخص‌های کلان بخش صنعت و معدن در قانون برنامه پنجساله ششم توسعه کشور

عملکرد سال‌های برنامه ششم				پیش‌بینی قانون برنامه ششم توسعه کشور		شاخص‌ها
معدن		صنعت		معدن	صنعت	
۱۳۹۷	۱۳۹۶	۱۳۹۷	۱۳۹۶			
۲,۵	۲,۸	-۱,۱	۳,۶	۸,۸	۹,۳	رشد سالانه ارزش افزوده (درصد) ^۱
-	۲۲,۱۶	-	۳,۱۷	۴,۶	۳,۴	رشد سالانه اشتغال (درصد) ^۲
-	-	-	-	۲۶,۱		رشد سالانه سرمایه‌گذاری (درصد) ^۳
-	-	-	-	۲,۴	۲,۰	رشد سالانه بهره‌وری کل عوامل تولید (درصد) ^۴

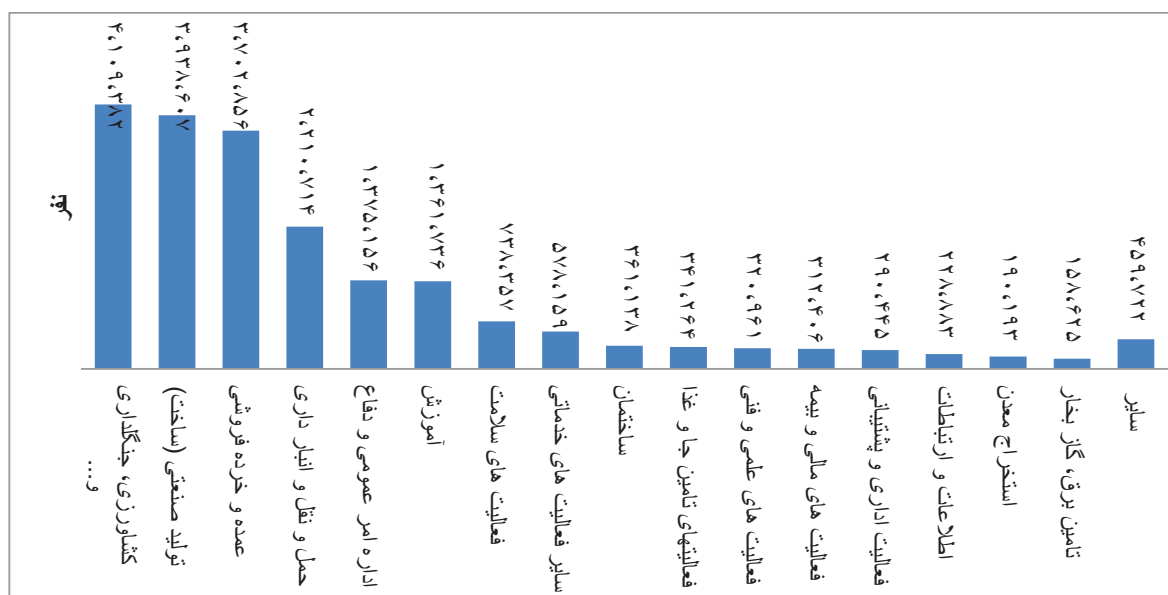
۱- مأخذ: آمار حسابهای ملی فصلی مرکز آمار ایران

۲- مأخذ: نتایج آمارگیری از نیروی کار مرکز آمار ایران- (برای آمار بخش صنعت از گروه صنعت(ساخت) این گزارش و برای آمار بخش معدن از گروه (استخراج معدن) استفاده شده است. گزارش تابستان ۱۳۹۷ به تفکیک گروه‌های عمده است و تفکیک صنعت و معدن هنوز منتشر نشده است.

۳ و ۴- آمار سال‌های اخیر به تفکیک بخش‌های اقتصادی منتشر نشده است.

۳-۱-۷. اشتغال در بخش صنعت و معدن:

به منظور بررسی وضعیت اشتغال بخش صنعت و معدن در سال‌های اخیر، از دو منبع آماری استفاده شده است. در این قسمت آمار نتایج آمارگیری نیروی کار مرکز آمار ایران در سال ۱۳۹۶ مورد بررسی قرار می‌گیرد. در ادامه در بخش شاخص‌های اختصاصی وزارت صنعت، معدن و تجارت اشتغال پروانه بهره‌برداری بخش صنعت و معدن مورد بررسی قرار می‌گیرد. بر اساس نتایج آمارگیری از نیروی کار، تعداد شاغلان بخش صنعت و معدن (شامل صنعت ساخت و استخراج معادن) در سال ۱۳۹۶ با رشد ۲۸ درصدی نسبت به سال ۱۳۹۵، به ۴/۱۲۸/۷۷۰ نفر رسیده است. سهم شاغلان این بخش از کل اشتغال کشور نیز از ۳۱,۹ درصد در سال ۱۳۹۵ به ۳۲ درصد در سال ۱۳۹۶ افزایش یافته است.



نمودار (۳): شاغلان برحسب گروه‌های عمده فعالیت - ۱۳۹۶

مأخذ: مرکز آمار ایران

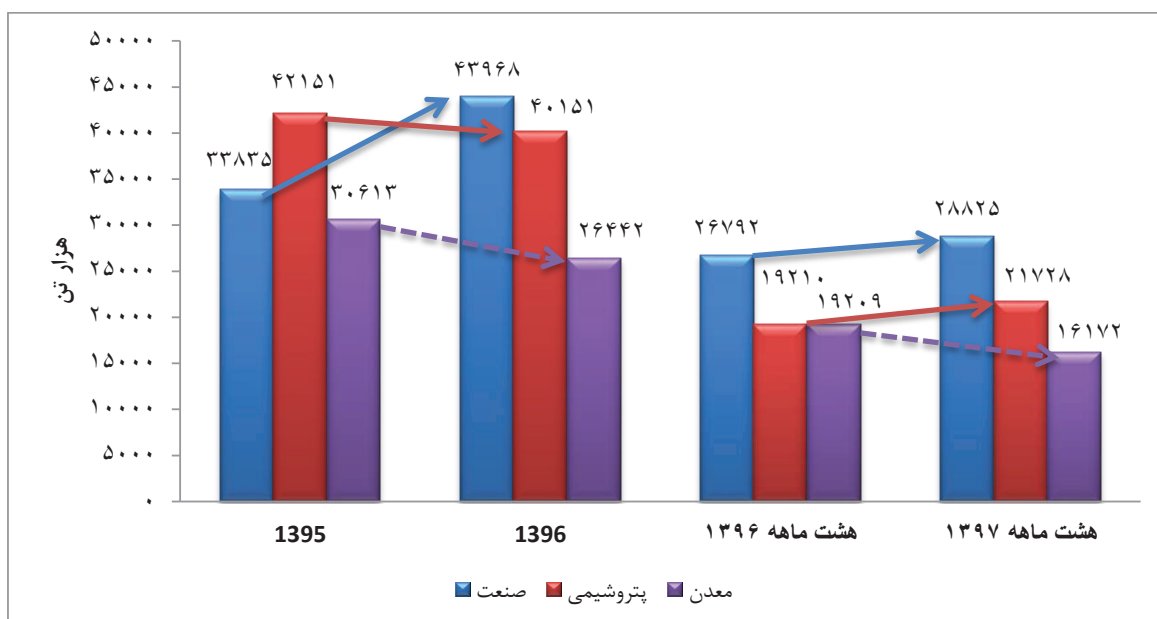
۴-۱-۷. صادرات بخش صنعت و معدن:

وزن و ارزش صادرات کالاهای غیرنفتی به تفکیک سه گروه عمده صنعت، معدن و پتروشیمی، در نمودارهای شماره (۴) و (۵) نشان داده شده است.

همان‌طور که از نمودار قابل ملاحظه است، وزن و ارزش صادرات گروه صنعت در سال ۱۳۹۶ نسبت به ۱۳۹۵ افزایش داشته است. این افزایش در هشت ماهه نخست سال ۱۳۹۷ نسبت به هشت ماهه سال ۱۳۹۶ نیز ادامه داشته است. این افزایش‌ها نشان‌دهنده عملکرد مناسب برنامه‌های دولت در تشویق تولید و صادرات کالاهای غیر نفتی است. (نرخ رشد هشت ماهه ۱۳۹۷ نسبت به دوره مشابه سال قبل از لحاظ وزن ۸ درصد و برای ارزش ۲۵ درصد بوده است)

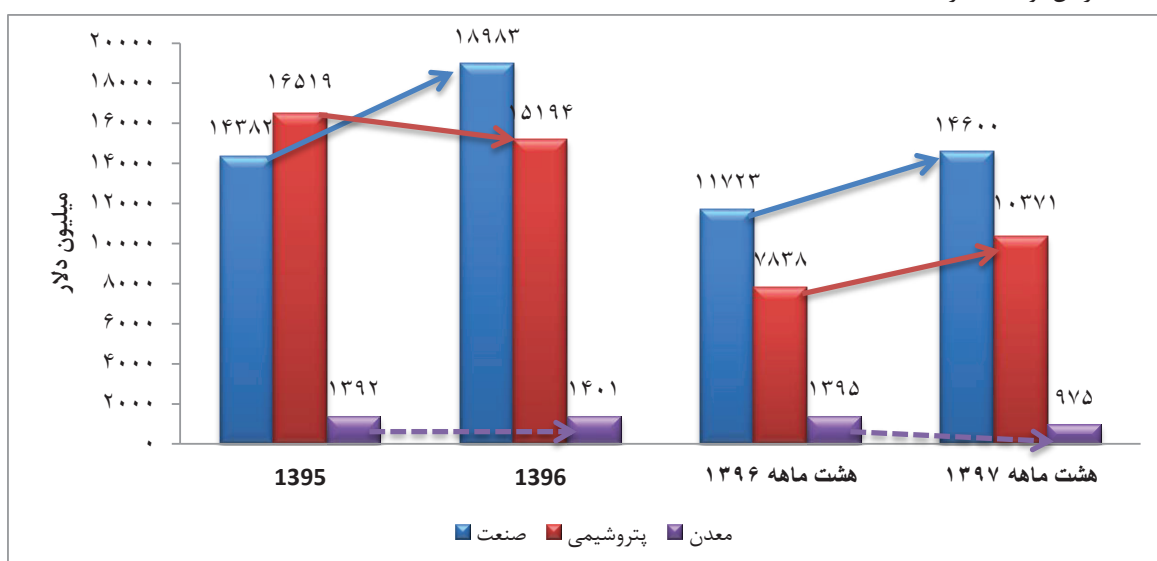
در خصوص صادرات محصولات پتروشیمی، وزن و ارزش صادرات این گروه کالایی در سال ۱۳۹۶ نسبت به ۱۳۹۵ کاهش داشته است که این کاهش به دلیل کاهش قیمت‌های جهانی محصولات پتروشیمی بوده است. ولی در هشت ماهه سال ۱۳۹۷ نسبت به هشت ماهه سال ۱۳۹۶ به دلیل بهره‌برداری از تعدادی از

طرح‌های پتروشیمی وزن و ارزش صادرات این گروه کالایی افزایش داشته است. (نرخ رشد هشت ماهه ۱۳۹۷ نسبت به دوره مشابه سال قبل از لحاظ وزن ۱۳ درصد و برای ارزش ۳۲ درصد بوده است) صادرات گروه معدن در سال ۱۳۹۶ نسبت به ۱۳۹۵ از لحاظ وزن کاهش داشته ولی ارزش صادرات با وجود کاهش در وزن صادرات، از رشد برخوردار شده است. این گروه کالایی در هشت ماهه نخست سال ۱۳۹۷ نسبت به دوره مشابه سال ۱۳۹۶ از لحاظ وزن کاهش ۱۵ درصدی و از لحاظ ارزش کاهش ۳۰ درصدی داشته است. در این خصوص می‌توان به محدودیت‌های صادراتی اعمالی شده از طرف ستاد تنظیم بازار برای صادرات فلزات پایه و شروع مجدد تحریم‌ها اشاره کرد.



نمودار (۴): وزن صادرات کالاهای صنعتی، معدنی و پتروشیمی

مأخذ: سازمان توسعه تجارت



نمودار (۵): ارزش صادرات کالاهای صنعتی، معدنی و پتروشیمی

مأخذ: سازمان توسعه تجارت

۲-۷. شاخص‌های عملکردی بخش:

در این بخش تعدادی از شاخص‌های عملکردی اختصاصی بخش صنعت و معدن براساس آمار منتشره وزارت صنعت، معدن و تجارت مورد بررسی قرار می‌گیرد.

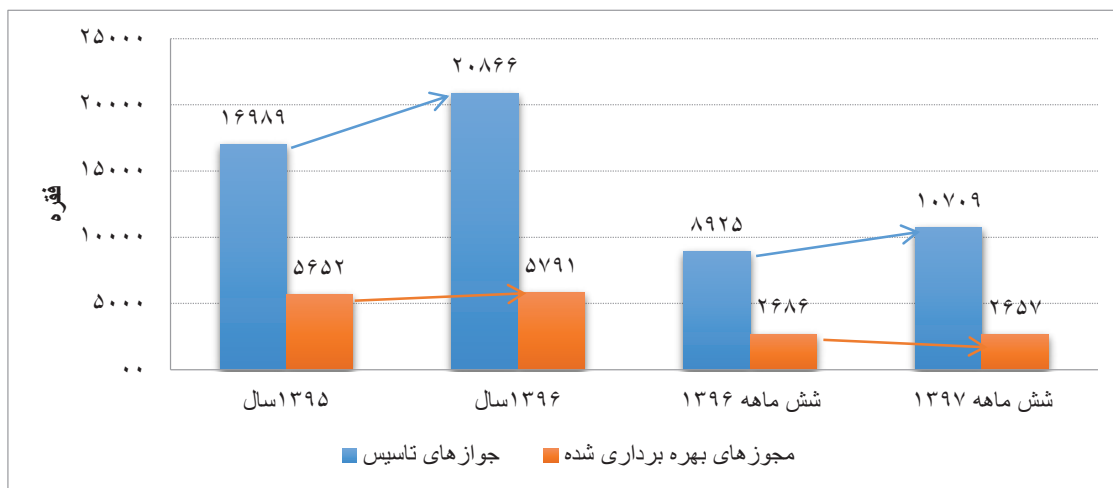
۲-۷-۱. بررسی مجوزهای صنعتی و معدنی:

براساس گزارش عملکرد وزارت صنعت، معدن و تجارت وضعیت مجوزهای صنعتی از لحاظ تعداد مجوزهای صادره، میزان سرمایه‌گذاری آنها و میزان اشتغال مجوزها مورد بررسی قرار می‌گیرد. در خصوص مجوزهای معدنی نیز تعداد گواهی‌های صادره و اشتغال آن بررسی شده است.

۲-۷-۱-۱. وضعیت مجوزهای صنعتی صادره:

افزایش تعداد و میزان سرمایه‌گذاری جوازهای تأسیس، نماگری از رغبت به سرمایه‌گذاری (و یا در شرایط تشدید رانت‌های سرمایه‌گذاری مانند پرداخت تسهیلات ارزان‌قیمت ریالی و ارزی نماگری از هجوم رانت جویان به صف متقاضیان سرمایه‌گذاری) است. در کنار این نماگر، روند صدور پروانه‌های بهره‌برداری با تأخیری سه تا پنج‌ساله، نماگری هرچند ناقص از موفقیت مجوزهای تأسیس صادره محسوب می‌شود.

همان‌طور که از نمودار شماره (۶) قابل ملاحظه است، جوازهای تأسیس و پروانه‌های بهره‌برداری صادره نسبت به سال ۱۳۹۵ رشد (به ترتیب ۲۳ و ۲٫۵ درصد) داشته است. همچنین تعداد جوازهای تأسیس صادره در شهریور سال ۱۳۹۷ نسبت به دوره مشابه سال ۱۳۹۶ رشد ۲۰ درصدی و تعداد پروانه‌های بهره‌برداری در همان دوره، کاهش یک درصدی داشته است.



نمودار(۶): تعداد جوازهای تأسیس و پروانه‌های بهره‌برداری صادره

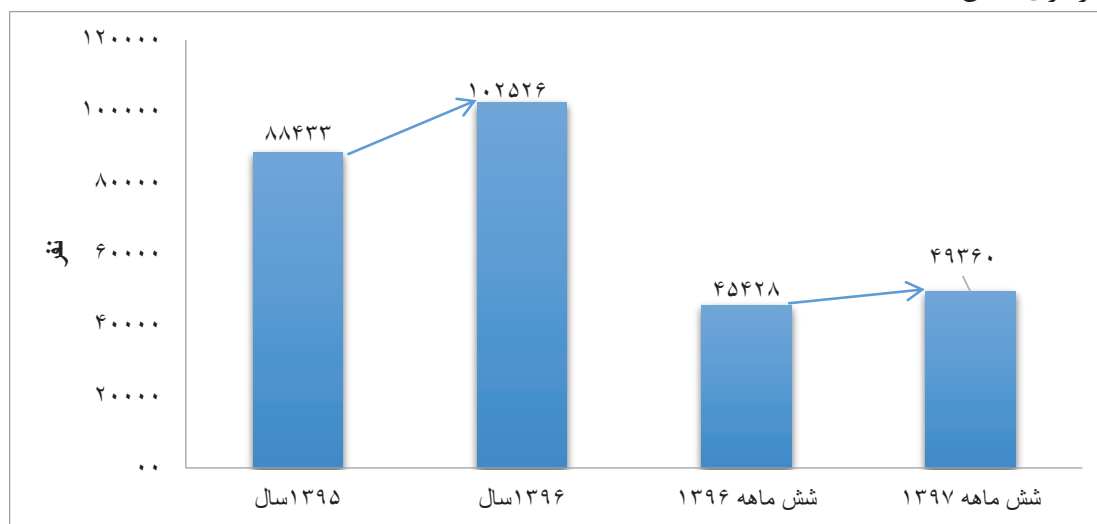
مآخذ: وزارت صنعت، معدن و تجارت

۲-۷-۱-۲. اشتغال پروانه‌های بهره‌برداری صنعتی:

بررسی روند اشتغال پروانه‌های بهره‌برداری صادره وزارت صنعت، معدن و تجارت، نشان می‌دهد تعداد اشتغال پروانه‌های بهره‌برداری در سال ۱۳۹۶ نسبت به سال ماقبل آن از رشد ۱۶ درصدی برخوردار بوده است. این افزایش مؤید نتایج آمارگیری نیروی کار است. همچنین تعداد اشتغال پروانه‌های بهره‌برداری

صنعتی در شش ماهه اول سال ۱۳۹۷ نسبت به دوره مشابه سال قبل از رشد ۸,۷ درصدی برخوردار شده است.

براساس نمودار شماره (۷) اقدامات انجام شده در طول سال ۱۳۹۶ از قبیل اجرای طرح‌های اقتصاد مقاومتی و سیاست حمایت از تولید داخلی و ادامه طرح رونق تولید، اثر خود را با افزایش شاغلین پروانه‌های بهره‌برداری نشان داده است.

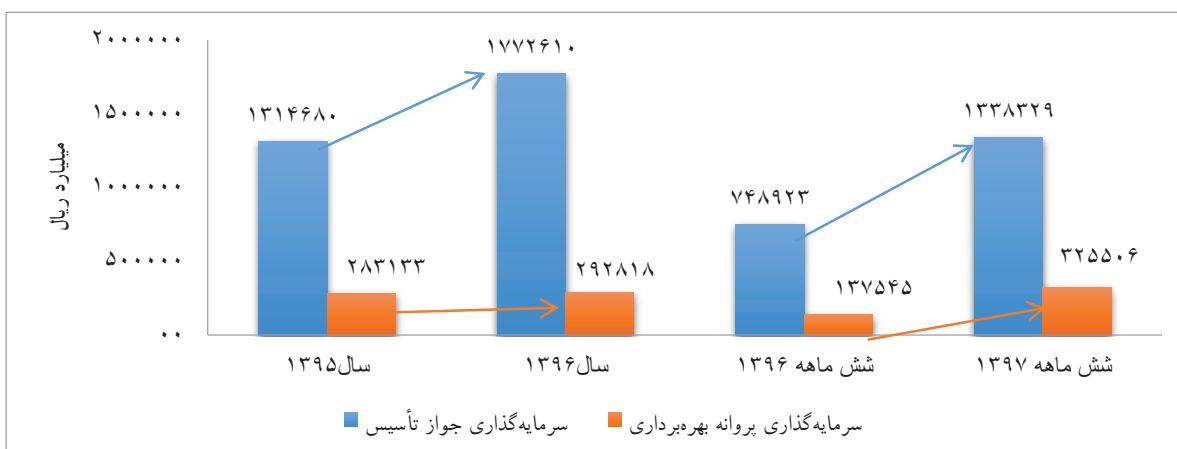


نمودار (۷): اشتغال پروانه‌های بهره‌برداری ۱۳۹۶-۱۳۹۲

مأخذ: وزارت صنعت، معدن و تجارت

۷-۲-۱-۳. سرمایه‌گذاری پروانه‌های بهره‌برداری:

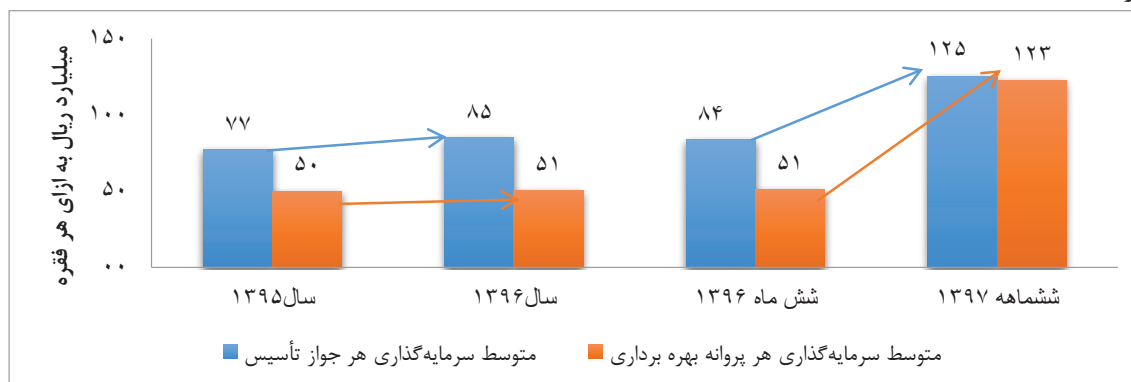
در ذیل نمودار سرمایه‌گذاری جوازهای تأسیس و پروانه‌های بهره‌برداری و همچنین متوسط سرمایه‌گذاری هر جواز تأسیس و هر پروانه بهره‌برداری نشان داده شده است. (نمودارهای ۷ و ۸) ضمن توجه به این نکته که سرمایه‌گذاری جوازهای تأسیس و پروانه‌های بهره‌برداری و متوسط آنها به قیمت اسمی است، براساس نمودار شماره ۷ سرمایه‌گذاری هر دو نوع مجوز در سال ۱۳۹۶ نسبت به سال ۱۳۹۵ و همچنین شش ماهه نخست سال ۱۳۹۷ نسبت به دوره مشابه سال ۱۳۹۶ روند صعودی داشته است. رشد ۱۳۶,۷ درصدی سرمایه‌گذاری پروانه‌های بهره‌برداری شش ماهه نخست سال ۱۳۹۷ نسبت به دوره مشابه سال قبل به طور عمده مربوط به صدور پروانه بهره‌برداری واحد نفت ستاره خلیج فارس با سرمایه‌گذاری بالغ بر ۱۹۰ هزار میلیارد ریال است.



نمودار (۸): سرمایه‌گذاری جوازهای تأسیس و پروانه بهره‌برداری صادره - به قیمت اسمی

مأخذ: وزارت صنعت، معدن و تجارت

نمودار شماره (۹) متوسط سرمایه‌گذاری هر جواز تأسیس و هر فقره پروانه بهره‌برداری را نشان می‌دهد. ملاحظه می‌شود که متوسط سرمایه‌گذاری هر فقره جواز تأسیس و هر فقره پروانه بهره‌برداری در سال ۱۳۹۶ نسبت به ۱۳۹۵ رشد مثبت داشته است. (به ترتیب ۲۰ و ۲ درصد) همچنین در شش ماهه نخست ۱۳۹۷ نسبت به دوره مشابه سال ۱۳۹۶ نیز هر دو شاخص رشد مثبت داشته‌اند. (به ترتیب حدود ۴۹ و ۱۴۱ درصد)



نمودار (۹): متوسط سرمایه‌گذاری جواز تأسیس و پروانه بهره‌برداری صادره - به قیمت اسمی

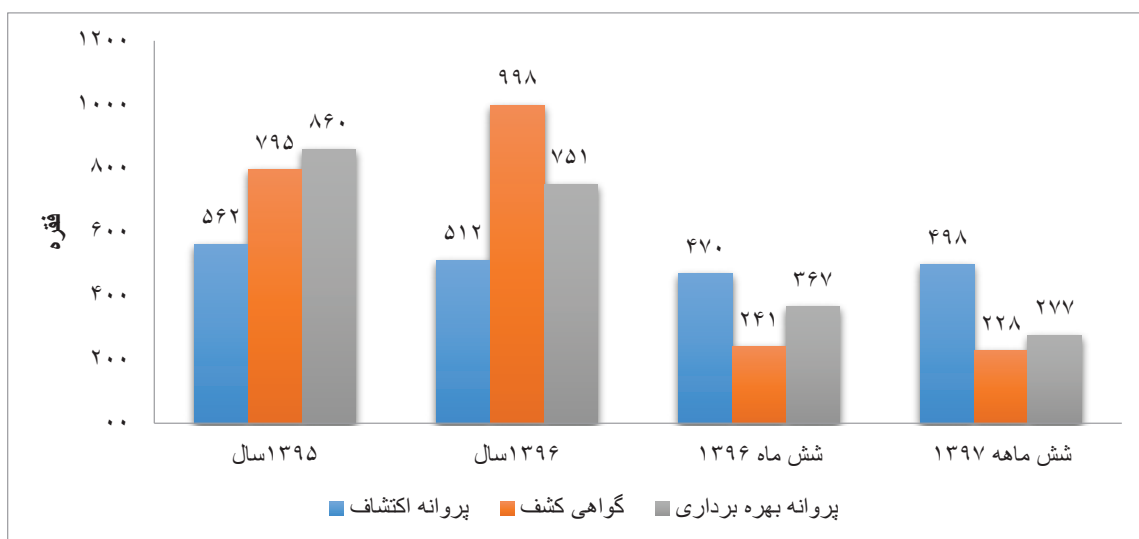
مأخذ: وزارت صنعت، معدن و تجارت

۷-۲-۱-۴. مجوزهای صادره معدنی:

نمودار شماره (۱۰) روند صدور مجوزهای معدنی را طی دوره مورد بررسی نمایش می‌دهد. براساس این نمودار در سال ۱۳۹۶ نسبت به سال ۱۳۹۵، تعداد پروانه اکتشاف کاهش، تعداد گواهی کشف افزایش و تعداد پروانه بهره‌برداری نیز کاهش یافته است. (نرخ رشد آنها به ترتیب حدود ۹-، ۲۶ و ۱۳- بوده است)

براساس گزارش عملکرد شش ماهه اول وزارت صنعت، معدن و تجارت، در مقطع شش ماهه سال ۱۳۹۷ نسبت به دوره مشابه سال قبل، تعداد گواهی کشف ۵,۴ درصد کاهش ولی پروانه اکتشاف ۶

در صد افزایش داشته است. همچنین تعداد پروانه بهره‌برداری صادره معدنی در شش ماهه اول سال ۱۳۹۷ با ۲۴,۵ درصد کاهش مواجه شده است. که کاهش اشتغال پروانه بهره‌برداری معدنی به میزان ۲۲,۷ درصد را نیز به دنبال داشته است. در این خصوص لازم به توضیح است که صدور پروانه بهره‌برداری معدنی وابسته به سطح آزاد مناطق دارای پتانسیل معدنی است و به دلیل این که بخش اعظمی از گواهی کشف و پروانه‌های بهره‌برداری مربوط به سطح آزاد مناطق دارای پتانسیل معدنی در سال‌های گذشته صادر شده است، لذا نمی‌توان انتظار رشد مثبت در این شاخص را داشت.

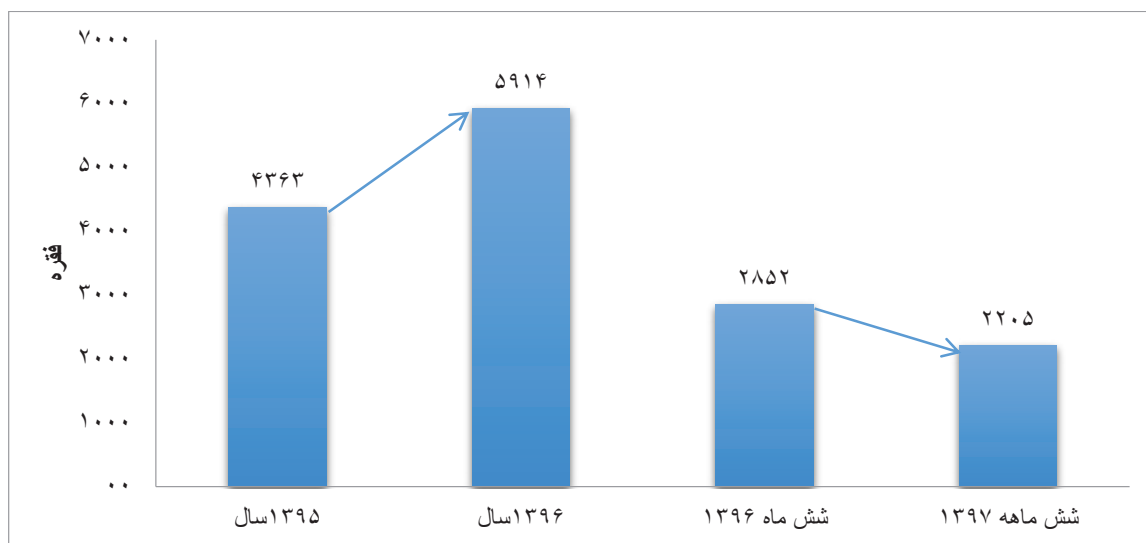


نمودار (۱۰): روند صدور مجوزهای معدنی (فقره)

مأخذ: وزارت صنعت، معدن و تجارت

۷-۲-۱-۴. اشتغال پروانه بهره‌برداری معدن:

بر اساس نمودار شماره (۱۱)، تعداد اشتغال پروانه‌های بهره‌برداری معدن در سال ۱۳۹۶ نسبت به دوره مشابه سال ۱۳۹۵ از رشد ۳۵,۵ درصدی برخوردار شده است. با توجه به اینکه تعداد پروانه‌های بهره‌برداری صادره در سال ۱۳۹۶ از سال ۱۳۹۵ کمتر بوده است، این بیانگر افزایش متوسط اشتغال هر پروانه بهره‌برداری معدن است. همچنین در شش ماهه نخست سال ۱۳۹۷ نسبت به دوره مشابه سال ۱۳۹۶، تعداد اشتغال هر پروانه بهره‌برداری کاهش داشته است، که این امر متأثر از کاهش تعداد پروانه‌های بهره‌برداری معدن در سال جاری است که توضیح آن در بند قبلی داده شده است.



نمودار (۱۱): اشتغال پروانه بهره‌برداری (نفر)

مأخذ: وزارت صنعت، معدن و تجارت

۸- مصرف کالاها و خدمات

۹- تحلیل حجم سرمایه‌گذاری‌ها در بخش

۹-۱. اعتبارات تملک دارایی‌های سرمایه‌ای

اعتبارات طرح‌های تملک دارایی‌های سرمایه‌ای بخش صنعت و معدن با رشد ۱۴/۲ درصدی، از رقم ۲،۴۷۳،۵۷۳ میلیون ریال در قاتون بودجه سال ۱۳۹۷ به رقم ۲،۸۲۶،۰۰۴ میلیون ریال در لایحه بودجه سال ۱۳۹۸ افزایش یافته است. از میان ۱۱ دستگاه زیر مجموعه بخش صنعت و معدن اعتبارات دستگاه‌های وزارت صنعت، معدن و تجارت، شرکت مادر تخصصی سازمان صنایع کوچک و شهرک‌های صنعتی ایران و سازمان زمین‌شناسی و اکتشافات معدنی کشور افزایش داشته است. اعتبارات وزارت صنعت، معدن و تجارت با ۶۰ درصد افزایش نسبت به قانون بودجه سال ۱۳۹۷ بیشترین رشد را داشته است. اعتبارات سایر دستگاه‌های این بخش کاهشی بوده است که بیشترین کاهش مربوط به سازمان توسعه و نوسازی معادن و صنایع معدنی (با رشد ۱۷- درصد) است. اعتبارات سازمان گسترش و نوسازی صنایع بدون تغییر نسبت به سال ۱۳۹۷ باقی مانده است. جدول زیر پیش‌بینی اعتبارات تملک دارایی‌های سرمایه‌ای دستگاه‌های بخش صنعت و معدن در لایحه بودجه سال ۱۳۹۸ و اعتبار مصوب قانون بودجه سال ۱۳۹۷ را نشان می‌دهد.

جدول شماره (۵): پیش بینی اعتبارات تملک دارایی‌های سرمایه‌ای بخش صنعت و معدن به تفکیک دستگاه-مبالغ به میلیون ریال

ردیف	عنوان برنامه	اعتبار مصوب سال ۱۳۹۷	پیش بینی سال ۱۳۹۸	رشد ۹۸ نسبت به مصوب ۹۷
	جمع صنعت و معدن	۲.۴۷۳.۵۷۳	۲.۸۲۶.۰۰۴	۱۴,۲۰٪
۱	سازمان توسعه و نوسازی معادن و صنایع معدنی ایران	۳۹۲,۰۰۰	۳۲۶,۰۰۰	-۱۷
۲	سازمان زمین شناسی و اکتشافات معدنی کشور	۳۲۶,۱۰۰	۳۵۷,۳۰۴	۱۰
۳	پژوهشگاه استاندارد	۲,۴۰۰	۲,۲۰۰	-۸
۴	سازمان گسترش و نوسازی صنایع ایران	۲۱۰,۰۰۰	۲۱۰,۰۰۰	۰
۵	سازمان ملی استاندارد	۴۳,۲۰۰	۳۸,۰۰۰	-۱۲
۶	شرکت مادر تخصصی ملی صنایع پتروشیمی	۲۹۵,۰۰۰	۲۶۱,۰۰۰	-۱۲
۷	وزارت جهاد کشاورزی	۱۷۰,۷۰۷	۱۵۰,۰۰۰	-۱۲
۸	مرکز ملی رقابت(شورای رقابت)	۱۶,۰۰۰	۱۴,۰۰۰	-۱۳
۹	موسسه مطالعات و پژوهشهای بازرگانی	۸,۹۶۶	۸,۰۰۰	-۱۱
۱۰	شرکت مادر تخصصی سازمان صنایع کوچک و شهرکهای صنعتی ایران	۵۶۹,۲۰۰	۷۵۷,۰۰۰	۳۳
۱۱	وزارت صنعت، معدن و تجارت	۴۴۰,۰۰۰	۷۰۲,۵۰۰	۶۰

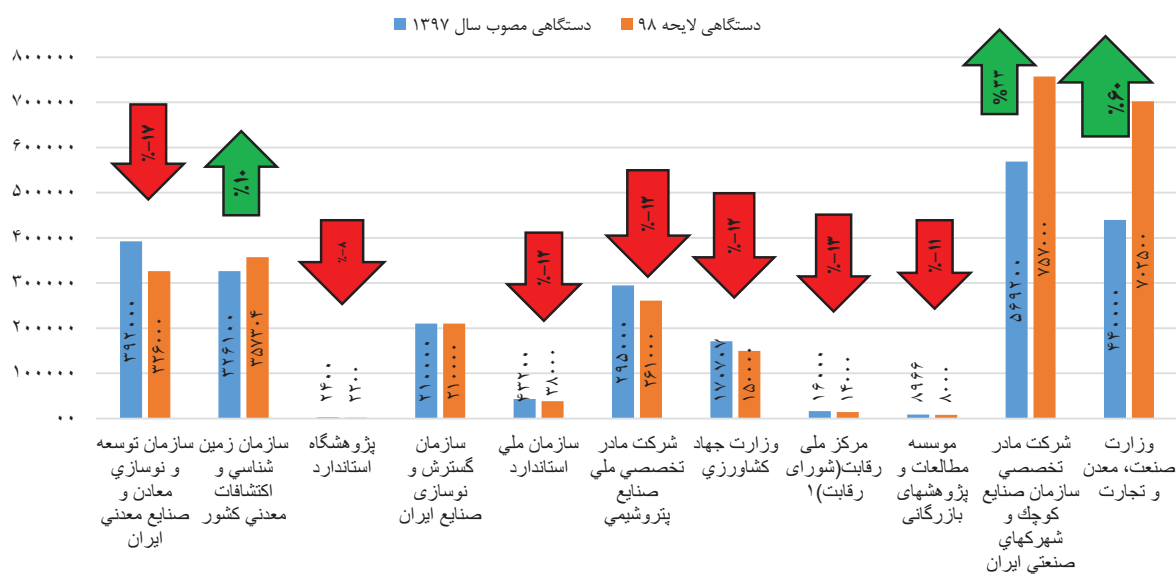
جدول (۶): اعتبارات تملک دارایی‌های سرمایه‌ای بخش صنعت و معدن به تفکیک دستگاه- طرح - مبالغ به میلیون ریال

شماره طبقه بندی طرح	عنوان طرح	عنوان دستگاه	اعتبار مصوب سال ۱۳۹۷		پیش بینی ۹۸		رشد اعتبار ۹۸ به
			مصوب	دستگاهی	لایحه	دستگاهی	
۱۳۰۴۰۰۱۰۰۱	کمک به تامین زیربنای واحد فرآوری تیتانیوم کهنوج	سازمان توسعه و نوسازی معادن و صنایع معدنی ایران	۵۰,۰۰۰	۳۹۲,۰۰۰	۴۴,۰۰۰	۳۲۶,۰۰۰	-۱۷٪
۱۳۰۴۰۰۱۰۰۲	کمک به توسعه زیرساخت های منطقه سنگان خواف		۳۵,۰۰۰				
۱۳۰۴۰۱۱۰۰۶	ایجاد زیر بناهای لازم در معادن بزرگ و		۱۹۷,۰۰۰				
۱۳۰۴۰۱۱۰۰۸	ایجاد مناطق ویژه استقرار صنایع انرژی بر		۱۱۰,۰۰۰				
۱۳۰۴۰۰۸۰۰۱	برداشت داده‌های ژئوفیزیک هوایی	سازمان زمین شناسی و اکتشافات معدنی کشور	۵۰,۰۰۰	۳۲۶,۱۰۰	۶۰,۰۰۰	۳۵۷,۳۰۴	۱۰٪
۱۳۰۴۰۰۸۰۰۳	تهیه نقشه های پهنه بندی مخاطرات زمین		۴۷,۰۰۰				
۱۳۰۴۰۰۸۰۰۵	زمین شناسی عمومی ایران(تهیه اطلاعات		۲۲۴,۰۰۰				
۱۳۰۴۰۱۲۰۰۱	تامین تجهیزات و تعمیر ساختمانهای اداری		۵,۱۰۰				
۱۳۰۴۰۱۲۰۰۳	تامین تجهیزات و ماشین آلات و تعمیر	پژوهشگاه استاندارد	۲,۴۰۰	۲,۴۰۰	۲,۲۰۰	۲,۲۰۰	-۸٪

۰٪	۲۱۰,۰۰۰	۲۱۰,۰۰۰	۲۱۰,۰۰۰	۲۱۰,۰۰۰	سازمان گسترش و نوسازی صنایع ایران	کمکهای فنی و اعتباری برای ایجاد و توسعه مجتمع های تولیدی صادرات گرا در سواحل جاسک - گواتر	۱۳۰۴۰۱۱۰۱۹
-۱۲٪	۳۸,۰۰۰	۳,۰۰۰	۴۳,۲۰۰	۳,۰۰۰	سازمان ملی استاندارد	توسعه و تکمیل و تعمیر ساختمانهای اداری	۱۳۰۴۰۲۰۰۱
		۱۳,۵۰۰		۲۰,۰۰۰		احداث و تکمیل ساختمانهای سازمان ملی	۱۳۰۴۰۳۰۰۱
		۱,۵۰۰		۲,۰۰۰		کمک به توسعه و تجهیز آزمایشگاههای	۱۳۰۴۰۹۰۰۱
		۲۰,۰۰۰		۱۸,۲۰۰		تعمیرات اساسی و تامین تجهیزات و ماشین آلات	۱۳۰۴۰۱۲۰۰۵
-۱۲٪	۲۶۱,۰۰۰	۲۵۳,۰۰۰	۲۹۵,۰۰۰	۲۸۶,۰۰۰	شرکت مادر تخصصی ملی صنایع پتروشیمی	کمک به احداث خط لوله انتقال گاز اتیلن به شهرهای مهاباد، سنندج، میاندوآب، تبریز، گچساران، کرمانشاه، دهدشت، خرم آباد،	۱۳۰۴۰۱۱۰۱۲
		۸,۰۰۰		۹,۰۰۰		کمک به احداث خط لوله انتقال گاز اتیلن	۱۳۰۴۰۱۱۰۱۳
-۱۲٪	۱۵۰,۰۰۰	۱۵۰,۰۰۰	۱۷۰,۷۰۷	۱۷۰,۷۰۷	وزارت جهاد کشاورزی	اعطای کمکهای فنی و اعتباری به طرحهای صنایع تبدیلی و تکمیلی کشاورزی	۱۳۰۴۰۱۱۰۰۳
-۱۳٪	۱۴,۰۰۰	۱۴,۰۰۰	۱۶,۰۰۰	۱۶,۰۰۰	مرکز ملی رقابت(شورای رقابت)۱	تعمیرات اساسی و تامین تجهیزات و ماشین آلات	۱۳۰۴۰۱۲۰۰۴
-۱۱٪	۸,۰۰۰	۸,۰۰۰	۸,۹۶۶	۸,۹۶۶	موسسه مطالعات و پژوهشهای بازرگانی	تعمیرات اساسی و تامین تجهیزات و ماشین آلات	۱۳۰۴۰۱۲۰۰۶
۳۳٪	۷۵۷,۰۰۰	۲۰,۰۰۰	۵۶۹,۲۰۰	۳۱,۰۰۰	شرکت مادر تخصصی سازمان صنایع کوچک و شهرکهای صنعتی ایران	ایجاد ۷ شهرک فناوری صنعتی	۱۳۰۴۰۱۱۰۰۵
		۲۶,۰۰۰		۳۰,۰۰۰		ایجاد مراکز خدمات فناوری و کسب و کار	۱۳۰۴۰۱۱۰۰۷
		۴۵,۰۰۰		۳۶,۰۰۰		کمک به ایجاد و توسعه خوشه های صنعتی	۱۳۰۴۰۱۱۰۱۴
		۴۵۰,۰۰۰		۳۴۰,۰۰۰		کمک به تکمیل و ایجاد تصفیه خانه های فاضلاب شهرکهای صنعتی	۱۳۰۴۰۱۱۰۱۵
		۵۰,۰۰۰		۵۷,۰۰۰		کمک به نوسازی و تجدید ساختار صنایع	۱۳۰۴۰۱۱۰۱۶
		۴۹,۰۰۰		۲۰,۰۰۰		کمک های فنی و اعتباری به صنایع لبنی	۱۳۰۴۰۱۱۰۱۸
		۱۰۰,۰۰۰		۳۵,۰۰۰		کمکهای فنی و اعتباری به صنایع کوچک و متوسط	۱۳۰۴۰۱۱۰۲۰
		۱۷,۰۰۰		۲۰,۲۰۰		ایجاد مناطق ویژه استقرار صنایع مبتنی بر فناوریهای برتر در جوار قطبهای علمی - صنعتی کشور	۱۳۰۴۰۱۱۰۰۹
۶۰٪	۷۰۲,۵۰۰	۴۲۷,۰۰۰	۴۴۰,۰۰۰	۲۰۰,۰۰۰	وزارت صنعت، معدن و تجارت	اعطای کمکهای فنی و اعتباری به صنایع	۱۳۰۴۰۱۱۰۰۲
		۱۱۲,۰۰۰		۷۰,۰۰۰		اعطای کمکهای فنی و اعتباری به طرحهای معدنی غیر دولتی	۱۳۰۴۰۱۱۰۰۴
		۷,۰۰۰		۷,۰۰۰		طرح مطالعات کاربردی صنعتی و معدنی	۱۳۰۴۰۱۱۰۱۰

		۸۰,۰۰۰		۹۰,۰۰۰		کمک به ارتقاء نوآوری و توسعه صنایع نوین	۱۳۰۴۰۱۱۰۱۱
		۱۸,۰۰۰		۱۸,۰۰۰		کمک های فنی و اعتباری به صنایع دریایی	۱۳۰۴۰۱۱۰۱۷
		۵۱,۵۰۰		۴۸,۰۰۰		تعمیرات اساسی و تامین تجهیزات و ماشین آلات	۱۳۰۴۰۱۲۰۰۷
		۷,۰۰۰		۷,۰۰۰		گسترش فناوری ارتباطات و اطلاعات در وزارت صنعت، معدن و تجارت	۱۰۰۲۰۵۷۰۱۱

نمودار (۱۲): اعتبارات لایحه ۱۳۹۸ نسبت به ابلاغ سال ۱۳۹۷ بر مبنای دستگاه اجرائی

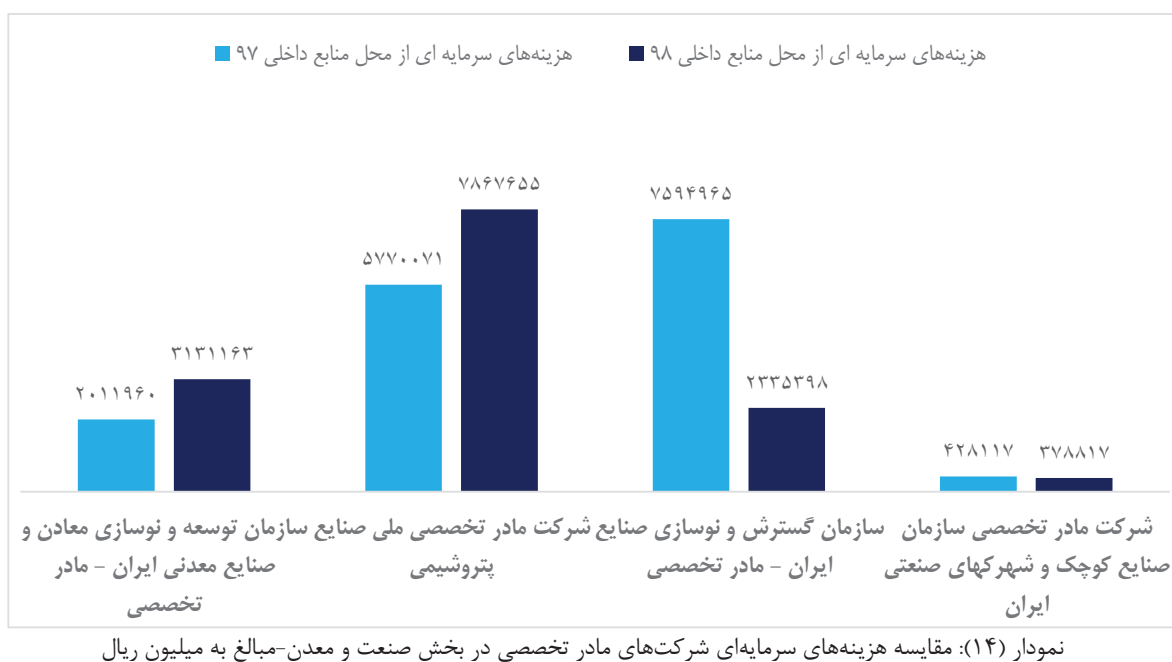
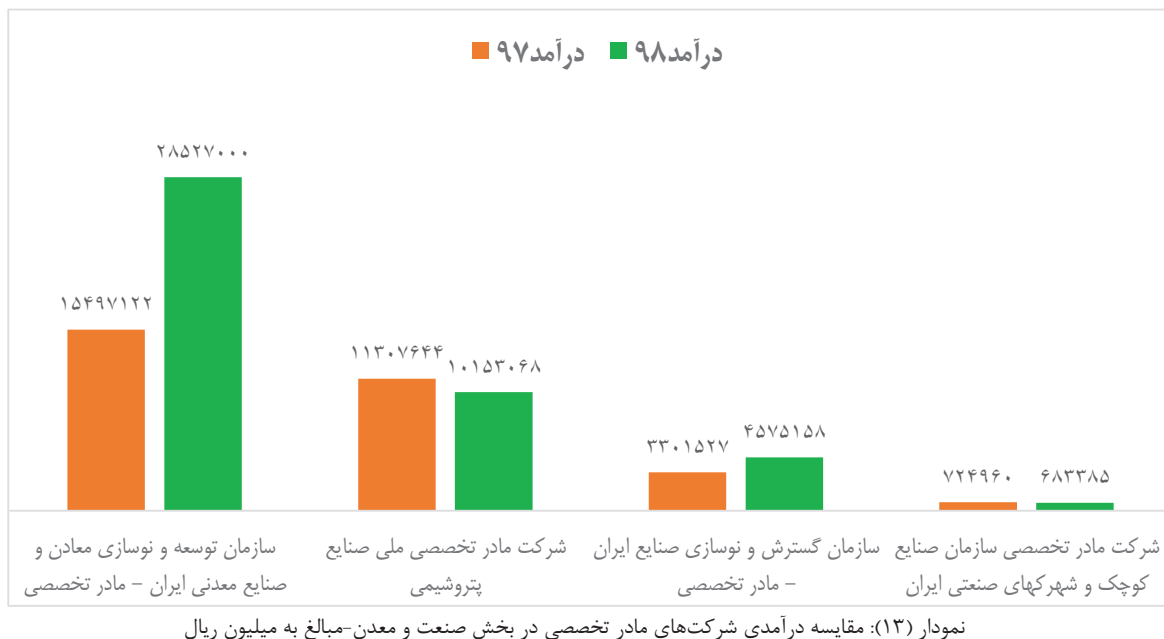


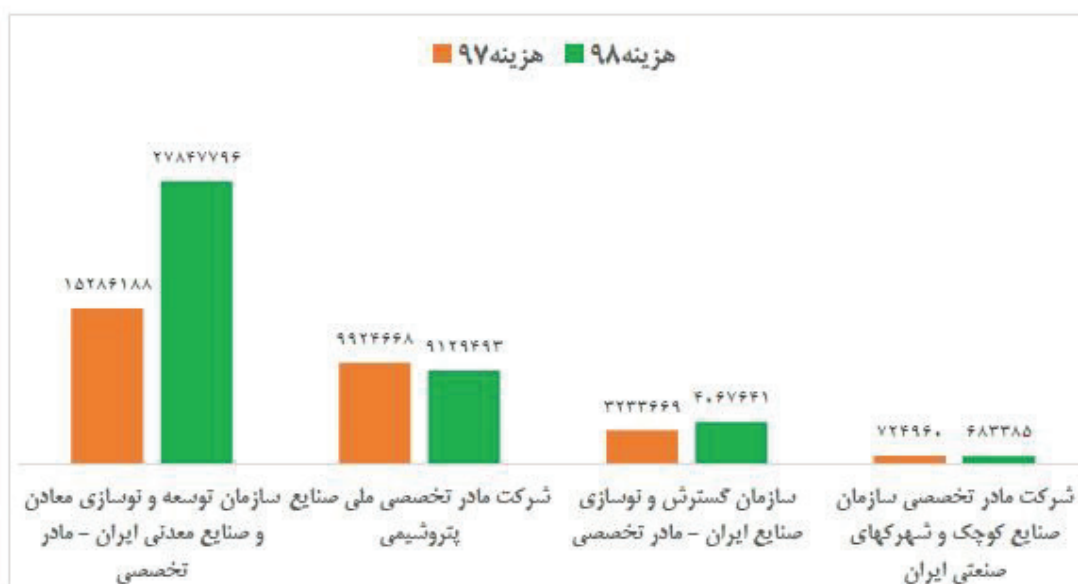
۹-۲. سایر منابع داخلی و خارجی

بخش صنعت و معدن دارای چهار شرکت توسعه‌ای شامل شرکت مادر تخصصی سازمان صنایع کوچک و شهرک‌های صنعتی ایران، شرکت توسعه و نوسازی معادن و صنایع معدنی، شرکت مادر تخصصی ملی صنایع پتروشیمی و سازمان گسترش و نوسازی صنایع ایران است. میزان هزینه‌های سرمایه‌ای از محل منابع داخلی (مشمول بر تملک دارایی‌های سرمایه‌ای و سایر هزینه‌های سرمایه‌ای) این شرکت‌ها در سال ۱۳۹۷ و پیش‌بینی سال ۱۳۹۸ به شرح جدول ذیل است. در سال ۱۳۹۸، بیشترین رشد هزینه‌های سرمایه‌ای از محل منابع داخلی مربوط به پیش‌بینی هزینه‌های سرمایه‌ای شرکت مادر تخصصی ملی صنایع پتروشیمی ایران است که در مجموع رشد ۵۸ درصدی داشته و رشد سایر هزینه‌های سرمایه‌ای از محل منابع داخلی این شرکت افزایش ۳۶,۴٪ داشته است. افزایش سایر هزینه‌های سرمایه‌ای به دلیل سرمایه‌گذاری در امور زیربنایی و زیرساخت در عسلویه (توسعه و تکمیل اسکله‌های بندر عسلویه و طرح خط لوله اتیلن غرب) بوده است. در سه شرکت توسعه‌ای دیگر، شرکت‌های مادر تخصصی سازمان صنایع کوچک و شهرک‌های صنعتی ایران و سازمان گسترش و نوسازی صنایع ایران در بخش تملک دارایی‌های سرمایه‌ای فاقد اعتبار از محل منابع داخلی بوده ولی شرکت توسعه و نوسازی معادن و صنایع معدنی دارای اعتباری معادل ۷,۵۰۰,۰۰۰ میلیون ریال در سال ۱۳۹۷ بوده که در سال ۱۳۹۸ نیز معادل همین اعتبار برای آن پیش‌بینی شده است. اعتبار پیش‌بینی شده برای این سه شرکت از محل سایر هزینه‌های سرمایه‌ای از محل منابع داخلی منفی بوده است.

جدول (۷): هزینه‌های سرمایه‌ای از محل منابع داخلی شرکت‌های مادر تخصصی بخش صنعت و معدن-مبالغ به میلیون ریال

رشد ۹۸ نسبت به مصوب ۹۷	هزینه‌های سرمایه‌ای از محل منابع داخلی								عنوان شرکت
	لایحه ۱۳۹۸			مصوب ۱۳۹۷					
	تملك	سایر	جمع کل	تملك	سایر	جمع کل	تملك	سایر	
-	۱۱,۵٪-	-	۳۷۸۸۱۷	۳۷۸۸۱۷	-	۴۲۸۱۱۷	۴۲۸۱۱۷	-	شرکت مادر تخصصی سازمان صنایع کوچک و شهرک‌های صنعتی ایران
-۱۰,۵٪	۳۵٪-	۰	۹۵۱۱۹۶۰	۲۰۱۱۹۶۰	۷۵۰۰۰۰۰	۱۰۶۳۱۱۶۳	۳۱۳۱۱۶۳	۷۵۰۰۰۰۰	شرکت توسعه و نوسازی معادن و صنایع معدنی
۵۸٪	۳۶,۴٪	-	۹۱۱۷۶۵۵	۷۸۶۷۶۵۵	۱۲۵۰۰۰۰	۵۷۷۰۰۷۱	۵۷۷۰۰۷۱	-	شرکت مادر تخصصی ملی صنایع پتروشیمی
-	۶۹,۳٪-	-	۲۳۳۵۳۹۸	۲۳۳۵۳۹۸	۰	۷۵۹۴۹۶۵	۷۵۹۴۹۶۵	۰	سازمان گسترش و نوسازی صنایع ایران





نمودار (۱۵): مقایسه هزینه‌های جاری شرکت‌های مادر تخصصی در بخش صنعت و معدن - به میلیون ریال

جدول (۸): اعتبارات هزینه‌ای بخش صنعت و معدن به تفکیک دستگاه‌های اجرایی - به میلیون ریال

شماره طبقه بندی	نام دستگاه	عملکرد ۱۳۹۶			مصوب ۱۳۹۷			پیش بینی ۱۳۹۸		
		عمومی	اختصاصی	جمع	عمومی	اختصاصی	جمع	عمومی	اختصاصی	جمع
۱۰۱۰۶۶	مرکز ملی رقابت (شورای رقابت) ۱	۳۹,۲۶۵	-	۳۹,۲۶۵	۶۵,۰۰۰	-	۶۵,۰۰۰	۷۰,۰۰۰	۴۰,۰۰۰	۱۱۰,۰۰۰
۱۴۶۰۰۰	سازمان ملی استاندارد	۲۱۹,۲۶۹	-	۲۱۹,۲۶۹	۴۸۲,۰۱۵	-	۴۸۲,۰۱۵	۵۵۹,۶۰۳	-	۱,۸۹۷,۰۶۳
۱۴۶۱۰۰	پژوهشگاه استاندارد	۱۰۶,۴۰۴	۳۶,۶۵۶	۱۴۳,۰۶۰	۱۲۳,۷۲۰	۵۵,۰۰۰	۱۷۸,۷۲۰	۱۴۸,۰۰۰	۵۵,۰۰۰	۲۰۳,۰۰۰
۱۴۶۵۰۰	سازمان زمین شناسی و اکتشافات معدنی کشور	۲۵۹,۴۰۷	-	۲۵۹,۴۰۷	۳۲۴,۶۱۵	۱۱۰,۶۰۰	۴۳۵,۲۱۵	۳۸۷,۹۵۹	۱۲۵,۶۰۰	۵۱۳,۵۵۹
۱۴۶۵۰۲	پژوهشکده علوم زمین	۱۹,۵۳۲	۲,۴۶۹	۲۲,۰۰۱	۲۳,۵۴۰	۲۰,۰۰۰	۴۳,۵۴۰	۳۲,۴۱۱	۲۰,۰۰۰	۵۲,۴۱۱
۱۴۷۰۰۲	موسسه مطالعات و پژوهشهای بازرگانی	۱۵۷,۱۱۰	-	۱۵۷,۱۱۰	۱۸۷,۴۱۳	-	۱۸۷,۴۱۳	۲۳۰,۰۰۰	-	۲۳۰,۰۰۰
۱۵۵۰۰۰	وزارت صنعت، معدن و تجارت	۸۰۰,۳۰۴	-	۸۰۰,۳۰۴	۹۷۰,۴۰۹	-	۹۷۰,۴۰۹	۱,۱۲۴,۹۵۲	-	۳,۲۷۸,۳۶۲
۱۴۴۸۰۱	وزارت صنعت، معدن و تجارت - تامین سرمایه	۱۵,۰۰۰	-	۱۵,۰۰۰	۷۰,۰۰۰	-	۷۰,۰۰۰	۶۷,۹۰۰	-	۶۷,۹۰۰
	جمع کل صنعت	۱,۶۱۶,۲۹۱	۳۹,۱۲۵	۳,۲۰۵,۵۸۱	۲,۲۴۶,۷۱۲	۱۸۵,۶۰۰	۵,۰۴۲,۷۶۲	۲,۶۲۰,۸۵۵	۲۴۰,۶۰۰	۶,۳۴۶,۲۲۵

۱۰- تحلیل اعتبارات هزینه‌ای بخش

۱۰-۱. اعتبارات هزینه‌ای از محل منابع عمومی

اعتبار هزینه‌ای کل دستگاه‌های بخش صنعت و معدن به استثناء "تامین سرمایه صندوق‌های صنعت و معدن" از رشد مثبت برخوردار بوده‌اند و مجموع اعتبارات هزینه‌ای عمومی دستگاه‌های مورد نظر در سال ۱۳۹۸ با ۱۶/۷ درصد رشد نسبت به اعتبار مصوب سال ۱۳۹۷ از ۲،۲۴۶،۷۱۲ به ۲،۶۲۰،۸۵۵ میلیون ریال بالغ گردیده است که این رقم نسبت به عملکرد سال ۱۳۹۶ رشدی معادل ۶۲ درصد را نشان می‌دهد.

از بین دستگاه‌های اجرایی ذیربط این بخش، اعتبار پژوهشکده علوم زمین با کمترین سهم از کل اعتبارات هزینه‌ای بخش صنعت و معدن (معادل ۱/۲ درصد) از بیشترین میزان رشد یعنی ۳۷/۸ درصد برخوردار بوده است، که از دلایل عمده آن می‌توان به استخدام اعضاء هیات علمی جدید، انتقال نیرو از سازمان زمین شناسی و اکتشافات معدنی و تقویت اعتبار مورد نیاز دستگاه مزبور اشاره نمود و پس از آن موسسه مطالعات و پژوهش‌های بازرگانی با سهمی معادل ۸/۷ درصد در رتبه دوم قرار دارد که اعتبار آن با رشد ۲۲/۷ درصدی نسبت به اعتبار مصوب سال ۱۳۹۷ از ۱۸۷،۴۱۳ میلیون ریال به ۲۳۰،۰۰۰ میلیون ریال بالغ گردیده است.

از سوی دیگر به استثناء سرمایه تامین صندوق‌های صنعت و معدن که دارای رشد منفی ۳ درصد بوده است و از دلایل آن می‌توان به کمبود اعتبار جهت تخصیص و در نتیجه کاهش برآورد اعتبار طی سال‌های گذشته دانست، مرکز ملی رقابت از کمترین میزان رشد در بین دستگاه‌های مورد بررسی برخوردار بوده است. این دستگاه که دارای سهم ۲/۷ درصدی از کل اعتبارات بخش می‌باشد با رشدی معادل ۷/۷ درصد از ۶۵،۰۰۰ میلیون ریال به ۷۰،۰۰۰ میلیون ریال در سال ۱۳۹۸ افزایش یافته است. این در حالی است که اعتبار مرکز در سال ۱۳۹۷ نسبت به اعتبار مصوب سال ۱۳۹۶ معادل ۲۲ درصد رشد داشته است.

از مجموع اعتبارات برآورد شده در سال ۱۳۹۸ بیشترین میزان سهم ابتدا مربوط به وزارت صنعت، معدن و تجارت با ۴۳ درصد و بعد از آن سازمان ملی استاندارد با ۲۱/۳ درصد است که میزان اعتبار این دو دستگاه در سال ۱۳۹۸ نسبت به مصوب سال ۱۳۹۷ به ترتیب رشدی معادل ۱۵/۹ و ۱۶/۱ درصد داشته‌اند. نمودار (۱۶) میزان اعتبارات هزینه‌ای عمومی دستگاه‌های بخش صنعت و معدن را نشان می‌دهد.

جدول (۹): اعتبار مصوب دستگاه‌های بخش صنعت و معدن به تفکیک برنامه در قانون بودجه سال ۱۳۹۷

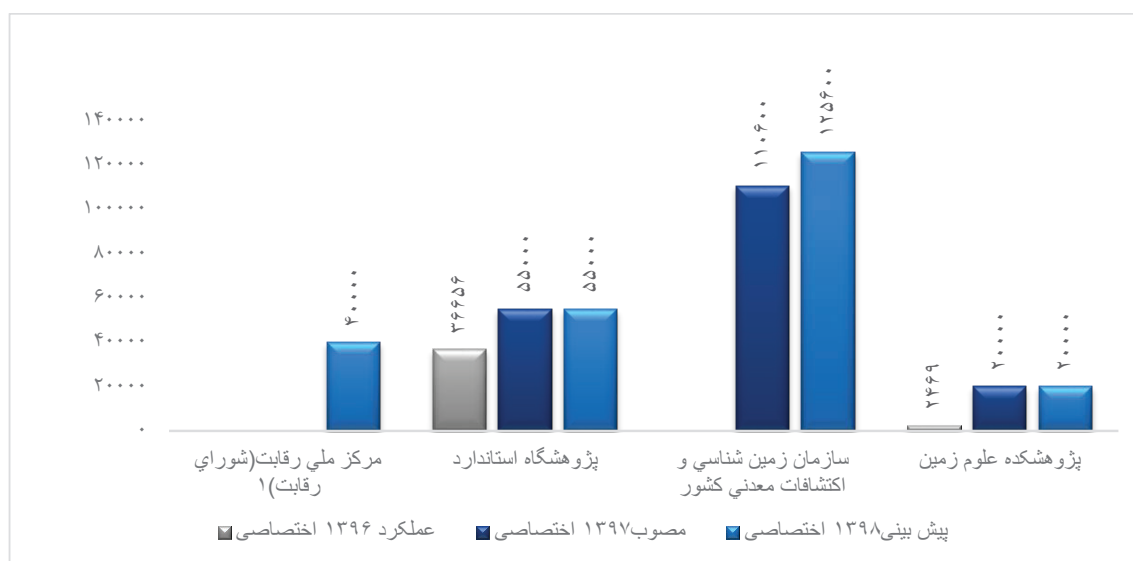
عنوان دستگاه اجرایی	شماره طبقه بندی برنامه	عنوان برنامه سال ۱۳۹۷	سنجه عملکرد	اعتبار مصوب ۱۳۹۷
موسسه مطالعات و پژوهشهای بازرگانی	۱۳۱۰۰۰۴۰۰	برنامه پژوهش های کاربردی	پروژه عملیاتی شده	۱۸۷،۴۱۳
			جمع کل	۱۸۷،۴۱۳
سازمان زمین شناسی و اکتشافات معدنی	۱۳۰۴۰۰۱۰۰	برنامه اکتشاف منابع معدنی	کیلومتر مربع	۳۲۴،۶۱۵
			برنامه مطالعات زمین شناسی	۱۴۶،۹۷۷
			جمع کل	۱۷۷،۶۳۸
پژوهشکده علوم زمین	۱۳۱۰۰۰۴۰۰	برنامه پژوهش های کاربردی	پروژه عملیاتی شده	۲۳،۵۴۰
			برنامه آموزش کارشناسی ارشد	۲۱،۱۶۴
			جمع کل	۲،۳۷۶
شورای ملی رقابت	۱۳۰۵۰۰۴۰۰	برنامه تحقیق و بازرسی رویه های ضد رقابتی و رسیدگی به شکایات	پرونده	۶۵،۰۰۰
			برنامه راهبری تنظیم بازار داخلی	۲،۹۱۶
			برنامه پژوهش های کاربردی	۵۸،۵۷۴
			جمع کل	۳،۵۱۰
سازمان استاندارد	۱۳۰۴۰۰۲۰۰	برنامه تدوین استاندارد	استاندارد تدوین و تجدیدنظر شده	۴۸۲،۰۱۵
			برنامه ترویج و فرهنگ سازی عمومی استاندارد	۱۱۳،۶۰۵
			برنامه نظارت بر اجرای استاندارد	۶۶،۷۴۴
			برنامه آموزش غیررسمی فنی، حرفه ای و مهارتی	۲۳۸،۶۸۴
			جمع کل	۶۲،۹۸۲
پژوهشگاه استاندارد	۱۳۱۰۰۰۴۰۰	برنامه پژوهش های کاربردی	پروژه عملیاتی شده	۱۲۳،۷۲۰
			جمع کل	۱۲۳،۷۲۰
وزارت صنعت- معدن و تجارت	۱۳۰۴۰۰۶۰۰۰	برنامه راهبری حوزه صنعت	میزان سرمایه گذاری (میلیارد)	۹۷۰،۴۰۹
			برنامه راهبری حوزه معدن	۵۳۳،۹۸۱
			برنامه راهبری حوزه تجارت	۳۸۸،۸۷۷
			جمع کل	۴۷،۵۵۱

۱۰-۲. اعتبارات هزینه‌ای از محل منابع اختصاصی

در بین دستگاه‌های حوزه صنعت و معدن درآمد اختصاصی دو دستگاه پژوهشگاه استاندارد و پژوهشکده علوم زمین برای سال ۱۳۹۸ بدون افزایش، معادل اعتبار مصوب سال ۱۳۹۷ یعنی ۵۵،۰۰۰ و ۲۰،۰۰۰ میلیون ریال در نظر گرفته شد که این ارقام نسبت به عملکرد سال ۱۳۹۶ به ترتیب ۵۰ و ۱۰۰ درصد رشد داشته‌اند.

درآمد سازمان زمین شناسی و اکتشافات معدنی کشور در سال ۱۳۹۷ طبق بند (ل) تبصره ۶ قانون بودجه سال ۱۳۹۷ کل کشور اختصاصی تلقی گردید و در سال ۱۳۹۸ با رشدی معادل ۱۳/۵ درصد از ۱۱۰،۶۰۰ میلیون ریال در سال ۱۳۹۷ به ۱۲۵،۶۰۰ میلیون ریال افزایش یافت.

در لایحه بودجه سال ۱۳۹۸، مرکز ملی رقابت طی ابلاغیه شماره ۵۳۶۴۵ مورخ ۱۳۹۷/۴/۲۸ موضوع اصلاح قانون اجرای سیاست‌های کلی اصل ۴۴ قانون اساسی مکلف گردید عوارض دریافتی از اشخاص حقوقی تحت تنظیم را به عنوان درآمد اختصاصی لحاظ نماید که بابت این امر، درآمدی معادل ۴۰۰۰ میلیون ریال در لایحه بودجه سال ۱۳۹۸ مرکز پیش‌بینی گردید. نمودار شماره (۱۷) میزان درآمد اختصاصی دستگاه‌های حوزه صنعت و معدن را در سال‌های ۹۸-۱۳۹۶ نشان می‌دهد.



نمودار (۱۷): توزیع درآمد اختصاصی دستگاه‌های امور صنعت و معدن در لایحه بودجه سال ۱۳۹۸ - مبلغ به میلیون ریال

۱۰-۲. اعتبارات هزینه‌ای متفرقه

جدول (۱۰) توزیع پیشنهادی اعتبارات ردیف‌های متفرقه بخش صنعت و معدن، موضوع جدول ۹ و ۲-۷ لایحه بودجه سال ۱۳۹۸ کل کشور (میلیون ریال) را نشان می‌دهد. اعتبارات از محل ردیف‌های هزینه متفرقه بخش صنعت و معدن مربوط به دستگاه‌های سازمان ملی استاندارد و وزارت صنعت، معدن و تجارت است. در خصوص اعتبارات هزینه متفرقه سازمان ملی استاندارد لازم به ذکر است که ردیف هزینه متفرقه سازمان ملی استاندارد (۱۴۶۰۰۰) یک ردیف درآمد - هزینه است. اعتبار این ردیف متناسب با درآمدهای ردیف خدمات استانداردسازی (۱۴۰۱۶۰) و تایید صلاحیت آزمایشگاه‌ها (۱۳۰۴۱۵) به سازمان مزبور تخصیص می‌یابد که در لایحه سال ۱۳۹۸ با توجه به افزایش ۱۸ درصدی پیش‌بینی درآمد‌های سال ۱۳۹۸ نسبت به مصوب سال ۱۳۹۷، ردیف هزینه متفرقه پیش‌بینی شده لایحه ۱۳۹۸، ۱،۳۳۱،۴۶۰ میلیون ریال می‌باشد که نسبت به مصوب سال ۱۳۹۷ رشد ۶ درصدی یافته است.

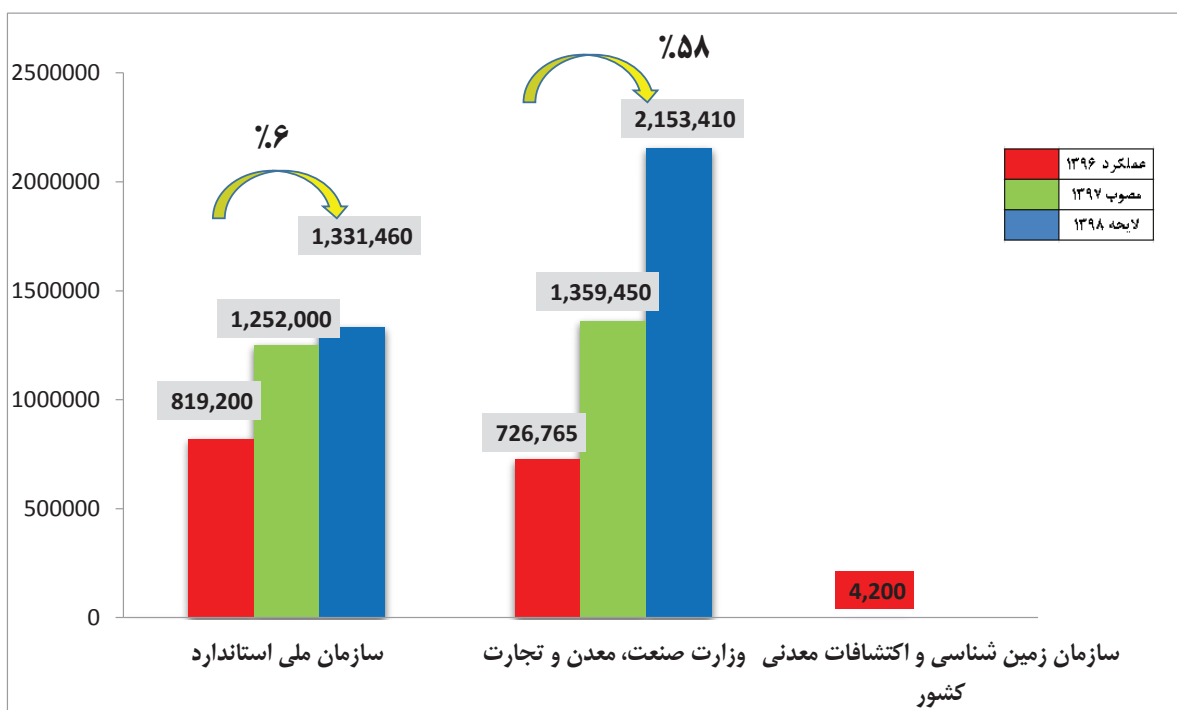
جدول (۱۰): اعتبارات از محل ردیف‌های متفرقه بخش صنعت و معدن

شماره طبقه بندی نهایی ۹۷	عنوان نهایی	وضعیت جدید		اعتبار مصوب ۹۶		اعتبار مصوب ۱۳۹۷		اعتبار پیشنهادی ۱۳۹۸		درصد رشد ۹۸ به ۹۷	
		انتقال / ابقا	حذف	تملك دارایی هلی سرمایه ای	جمع	تملك دارایی هلی سرمایه ای	جمع	تملك دارایی هلی سرمایه ای	جمع	تملك دارایی هلی سرمایه ای	جمع
۷۳۰۰۰۰۱۴	سازمان ملی استاندارد ایران - کنترل بازار، نظارت و توسعه استانداردسازی و تقویت زیر ساخت های آزمایشگاه های مرجع	ابقا		۷۵۰,۰۰۰	۱۴۰,۰۰۰	۱,۲۳۵,۰۰۰	۱,۵۳۴,۹۷۲	۱,۳۳۸,۴۷۲	۱,۳۳۸,۴۷۲	۷۵٪	۷۵٪
۷۳۰۰۰۰۲۹	سازمان ملی استاندارد ایران - تایید صلاحیت آزمایشگاه ها، موسسات و شرکت های بازرسی	ابقا		-	۱۲۰,۰۰۰	۲۷۰,۰۰۰	۱,۵۳۴,۹۷۲	۱,۳۳۸,۴۷۲	۱,۳۳۸,۴۷۲	-۱٪	-۱٪
۷۳۰۰۰۰۱۱۳	ایفای وظایف حاکمیتی در حوزه دخانیات	ابقا		-	۱۶۰,۰۰۰	۲۲۰,۰۰۰	۱,۵۳۴,۹۷۲	۱,۳۳۸,۴۷۲	۱,۳۳۸,۴۷۲	-۱۰٪	-۱۰٪
۵۳۰۰۰۰۰۲۸	تخفیف حقوق ورودی برای جایگزینی ناوگان خودروهایی فرسوده عمومی موضوع ماده ۲ قانون مدیریت حمل و نقل سوخت (جمعی - خرجی)	ابقا		۲۰۰,۰۰۰	۲,۰۰۰,۰۰۰	۱,۸۰۰,۰۰۰	۱,۵۳۴,۹۷۲	۱,۳۳۸,۴۷۲	۲,۰۰۰,۰۰۰	۱۳٪	۱۳٪
۵۵۰۰۰۰۰۰۷۱	سازمان گسترش و توسعه صنایع ایران - بابت مشارکت در طرح های سرمایه گذاری با اولویت مناطق محروم	ابقا				۲,۰۰۰,۰۰۰	۱,۵۳۴,۹۷۲	۱,۳۳۸,۴۷۲	۲,۰۰۰,۰۰۰	٪	٪
۵۳۰۰۰۰۰۰۳۹	کمک به نوسازی و تکمیل زنجیره ارزش در راستای جلوگیری از خام فروشی (موضوع ماده ۳۷ قانون رفع موانع تولید، رقابت پذیر و ارتقای نظام مالی کشور)	ابقا				۵۰۰,۰۰۰	۱,۵۳۴,۹۷۲	۱,۳۳۸,۴۷۲	۱,۰۰۰,۰۰۰	-۸۰٪	-۸۰٪
۴۴-۷۵۰۰۰۰۰۰۰۴۴	زیر ساخت های شهرک های صنعتی	ابقا		۲۵۰,۰۰۰	۲۵۰,۰۰۰	۲۵۵,۰۰۰	۱,۵۳۴,۹۷۲	۱,۳۳۸,۴۷۲	۲۵۵,۰۰۰	٪	٪
	جمع کل (صنعت)			۶۰۰,۰۰۰	۲,۹۹۲,۰۰۰	۲,۴۳۴,۰۰۰	۷,۵۰۹,۴۳۲	۱۱,۱۳۳,۴۳۲	۱۰,۷۸۹,۶۴۰	-۳٪	-۳٪
۷۳۰۰۰۰۰۰۲	وزارت صنعت، معدن و تجارت - اعتبار موضوع تکمیل نقشه های پایه زمینشناسی، بی جویی و اکتشاف عمومی کلیه ظرفیت های معدنی کشور، تکمیل زیربناهای زیرساخت های مورد نیاز برای معادن و صنایع معدنی، اجرای تبصره (۴) ماده ۱۴ قانون معادن، اجرای تبصره ۶ ماده ۱۲ قانون اصلاح قانون معادن، تشویق صادرات محصولات صنایع معدنی دارای ارزش افزوده بالا، اجرای طرح های تسهیل‌آزایی های سرمایه ای مرتبط با بخش معدن و صنایع معدنی و نظارت و مستندسازی، کمک به سازمان نظام مهندسی معادن موضوع ماده ۲۵ قانون نظام مهندسی معادن، اعطای تسهیلات به بخش غیر دولتی بابت تجهیز و اکتشاف پایه و تخصصی در بخش معادن، حمایت از فعالیت‌های صندوق بیمه فعالیت های معدنی، اجرای طرح های اکتشافی	ابقا		۹۱,۶۲۰,۰۰۰	۱۰,۱۹۱,۴۰۰	۱,۲۰۳,۰۰۰	۶,۸۰۰,۰۰۰	۸,۰۰۰,۰۰۰	۹,۹۴۰,۰۰۰	۲۴٪	۲۴٪

جدول (۱۰): اعتبارات از محل ردیف‌های متفرقه بخش صنعت و معدن

شماره طبقه بندی نهایی ۹۷	اعتبار ۱۳۹۸			اعتبار مصوب ۱۳۹۷			اعتبار مصوب ۹۶			وضعیت جدید و انتقال / ابقا / حذف	عنوان نهایی	شماره طبقه بندی نهایی ۹۷
	درصد رشد ۹۸ به ۹۷	تسلیک دارایی های سرمایه ای	هزینه ای	جمع	تسلیک دارایی های سرمایه ای	هزینه ای	جمع	تسلیک دارایی های سرمایه ای	هزینه ای			
											وژهی و کاربرد زیست محیطی، ایجاد زیرساخت های معدنی و وصول حقوق دولتی معادن	
											اعتبارات موضوع جریان خسارات ناشی از بهره برداری از معادن و فعالیت های صنایع معدنی، موضوع جزء ۵ بند (الف) ماده ۳۳ قانون برنامه ششم توسعه	۵۴-۵۳۰۰۰۰۰۰
۱۱٪	۱۹٪	۳٪	۱۰۰,۲۸۰,۰۰۰	۱,۴۴۴,۰۰۰	۸۸۰,۰۰۰	۱,۰۰۰,۰۰۰	۷,۳۰۰,۰۰۰	۱,۸۰۰,۰۰۰	۱۰,۱۹۱,۲۰۰	۹,۱۶۲,۰۰۰	۱۰۰,۳۹۴,۰۰۰	جمع کل (معدن)
-۹۱٪	-۹۲٪	-۹۱٪	۸۸۰,۰۰۰	۵۴۰,۰۰۰	۳۴۰,۰۰۰	۱,۰۰۰,۰۰۰	۴۰۰,۰۰۰	۶۰۰,۰۰۰	۱۰,۱۹۱,۲۰۰	۹,۱۶۲,۰۰۰	۱۰۰,۳۹۴,۰۰۰	بقا

ردیف هزینه متفرقه سازمان ملی استاندارد (۱۴۶۰۰۰) یک ردیف درآمد - هزینه می باشد که متناسب با درآمدهای ردیف خدمات استاندارد سازی (۱۴۰۱۶۰) و تایید صلاحیت آزمایشگاهها (۱۳۰۴۱۵) به سازمان مزبور تخصیص می یابد که در لایحه سال ۱۳۹۸ با توجه به افزایش ۱۸ درصدی پیش بینی درآمد های سال ۱۳۹۸ نسبت به مصوب سال ۱۳۹۷، ردیف هزینه متفرقه پیش بینی شده لایحه ۱۳۹۸ مبلغ ۱۳۳۱۴۶۰ میلیون ریال می باشد که نسبت به مصوب سال ۱۳۹۷ رشد ۶ درصدی یافته است.



نمودار (۱۸): اعتبارات هزینه‌ای دستگاه‌های بخش صنعت و معدن از محل منابع متفرقه - مبلغ به میلیون ریال

۱۱- تحلیل شاخص‌های مالی بخش

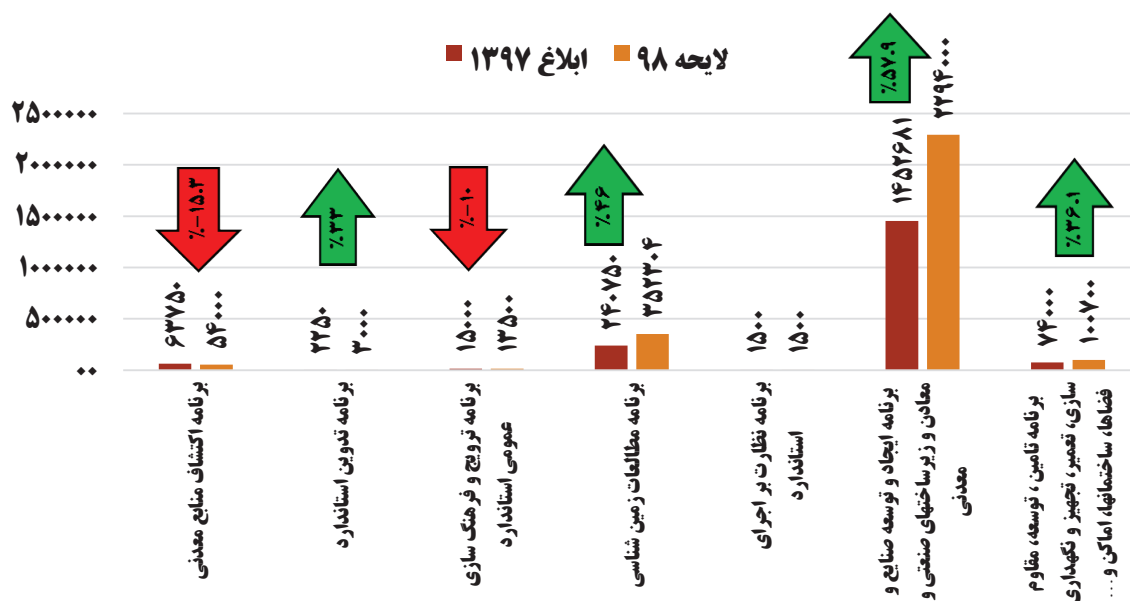
۱۱-۱. رشد سالیانه

اعتبارات تملک دارایی‌ها در بخش صنعت و معدن در قالب دو فصل و ۸ برنامه توزیع شده است. فصل صنعت و معدن دارای ۷ برنامه و فصل اداره عمومی دارای یک برنامه است. پیش‌بینی اعتبارات این بخش به تفکیک برنامه در لایحه بودجه سال ۱۳۹۸، برای ۳ برنامه به صورت افزایش اعتبار، برای ۳ برنامه کاهش اعتبار و برای دو برنامه بدون تغییر اعتبارات انجام گرفته است. اعتبار تملک دارایی‌های سرمایه‌ای در برنامه‌های "مطالعات زمین شناسی"، "ایجاد و توسعه صنایع و معادن و زیرساخت‌های صنعتی و معدنی" و برنامه "تامین، توسعه، مقاوم سازی، تعمیر، تجهیز و نگهداری، ساختمان‌ها، اماکن و ماشین آلات" در لایحه بودجه سال ۱۳۹۸ دارای رشد بوده است که در این بین برنامه ایجاد و توسعه صنایع و معادن و زیرساخت‌های صنعتی و معدنی با ۱۸,۴ درصد بیشترین رشد را نشان می‌دهد. اعتبارات برنامه تدوین استاندارد بدون تغییر

نسبت به قانون بودجه سال ۱۳۹۷ باقی مانده است و سایر برنامه ها با کاهش اعتبارات سرمایه ای روبه رو شده اند. "برنامه اکتشاف منابع معدنی" با کاهش ۳۶,۵- درصدی دارای بالاترین نرخ کاهش اعتبارات است.

جدول (۱۱): رشد اعتبارات تملک دارایی‌های سرمایه‌ای بخش صنعت و معدن به تفکیک فصل- برنامه- مبلغ به میلیون ریال

کد طبقه بندی	عنوان برنامه	اعتبار مصوب سال ۱۳۹۷	پیش بینی سال ۱۳۹۸	رشد ۹۸ نسبت به مصوب ۹۷
	جمع صنعت و معدن	۲۴۷۳۵۷۳,۰۰	۲,۸۲۶,۰۰۴	٪۱۴,۲۰
۱۳۰۴۰۰۰۰۰۰	فصل صنعت و معدن	۲۴۶۶۵۷۳,۰۰	۲,۸۱۹,۰۰۴	٪۱۴,۳۰
۱۳۰۴۰۰۱۰۰	برنامه اکتشاف منابع معدنی	۸۵۰,۰۰۰	۵۴,۰۰۰	-٪۳۶,۵۰
۱۳۰۴۰۰۲۰۰	برنامه تدوین استاندارد	۳۰,۰۰۰	۳,۰۰۰	٪۰,۰۰
۱۳۰۴۰۰۳۰۰	برنامه ترویج و فرهنگ سازی عمومی استاندارد	۲۰,۰۰۰	۱۳,۵۰۰	-٪۳۲,۵۰
۱۳۰۴۰۰۸۰۰	برنامه مطالعات زمین شناسی	۳۲۱۰,۰۰۰	۳۵۲,۳۰۴	٪۹,۸۰
۱۳۰۴۰۰۹۰۰	برنامه نظارت بر اجرای استاندارد	۲۰,۰۰۰	۱,۵۰۰	-٪۲۵,۰۰
۱۳۰۴۰۱۱۰۰	برنامه ایجاد و توسعه صنایع و معادن و زیرساختهای صنعتی و معدنی	۱۹۳۶۹,۰۷۰	۲,۲۹۴,۰۰۰	٪۱۸,۴۰
۱۳۰۴۰۱۲۰۰	برنامه تامین ، توسعه، مقاوم سازی، تعمیر، تجهیز و نگهداری فضاها، ساختمانها، اماکن و ماشین آلات	۹۸۶,۶۶,۰۰	۱۰۰,۷۰۰	٪۲,۱۰
۱۰۰۲۰۰۰۰۰۰	فصل اداره امور عمومی	۷۰۰۰,۰۰	۷,۰۰۰	٪۰,۰۰
۱۰۲۰۵۷۰۰۰	برنامه توسعه دولت الکترونیک	۷۰۰۰,۰۰	۷۰۰۰	٪۰,۰۰



نمودار (۱۹): اعتبارات لایحه ۱۳۹۸ نسبت به ابلاغ سال ۱۳۹۷ بر مبنای برنامه دستگاه اجرایی

۱۱-۲. سهم برنامه‌ها

در جدول ذیل، سهم هر یک از برنامه‌ها نسبت به کل اعتبارات بخش صنعت و معدن ارائه شده است. برنامه ایجاد و توسعه صنایع و معادن و زیرساخت‌های صنعتی و معدنی با ۸۱,۱۷ درصد بیشترین سهم را به خود اختصاص داده است. برنامه‌های مطالعات زمین شناسی، برنامه تامین، توسعه، مقاوم سازی، تعمیر، تجهیز و نگهداری فضاها، ساختمان‌ها، اماکن و ماشین‌آلات، برنامه اکتشاف منابع معدنی به ترتیب با ۱۲,۴۷٪، ۳,۵۶٪ و ۱,۱۹٪ در رتبه‌های بعدی قرار دارند. سهم سایر برنامه‌ها در این بخش کمتر از یک درصد است.

جدول (۱۲): سهم برنامه‌های بخش صنعت و معدن از اعتبارات تملک دارایی‌های سرمایه‌ای این بخش-مبالغ به میلیون ریال

سهم برنامه‌ها در بخش صنعت و معدن (درصد)		پیش بینی سال ۱۳۹۸	اعتبار مصوب سال ۱۳۹۷	عنوان برنامه	کد طبقه بندی
پیش بینی ۹۸	سال ۱۳۹۷	۲,۸۲۶,۰۰۴	۲,۴۷۳,۵۷۳	جمع صنعت و معدن	
۹۹,۷۵	۹۹,۷۲	۲,۸۱۹,۰۰۴	۲,۴۶۶,۵۷۳	فصل صنعت و معدن	۱۳۰۴۰۰۰۰۰۰
۱,۹۱	۳,۴۴	۵۴,۰۰۰	۸۵,۰۰۰	برنامه اکتشاف منابع معدنی	۱۳۰۴۰۰۱۰۰۰
۰,۱۱	۰,۱۲	۳۰۰۰	۳۰۰۰	برنامه تدوین استاندارد	۱۳۰۴۰۰۲۰۰۰
۰,۴۸	۰,۸۱	۱۳,۵۰۰	۲۰,۰۰۰	برنامه ترویج و فرهنگ سازی عمومی استاندارد	۱۳۰۴۰۰۳۰۰۰
۱۲,۴۷	۱۲,۹۸	۳۵۲,۳۰۴	۳۲۱,۰۰۰	برنامه مطالعات زمین شناسی	۱۳۰۴۰۰۸۰۰۰
۰,۰۵	۰,۰۸	۱,۵۰۰	۲۰۰۰	برنامه نظارت بر اجرای استاندارد	۱۳۰۴۰۰۹۰۰۰
۸۱,۱۷	۷۸,۳۰	۲,۲۹۴,۰۰۰	۱,۹۳۶,۹۰۷	برنامه ایجاد و توسعه صنایع و معادن و زیرساخت‌های صنعتی و معدنی	۱۳۰۴۰۱۱۰۰۰
۳,۵۶	۳,۹۹	۱۰۰,۷۰۰	۹۸,۶۶۶	برنامه تامین، توسعه، مقاوم سازی، تعمیر، تجهیز و نگهداری فضاها، ساختمانها، اماکن و ماشین آلات	۱۳۰۴۰۱۲۰۰۰
۰,۲۵	۰,۲۸	۷,۰۰۰	۷,۰۰۰	فصل اداره امور عمومی	۱۰۰۲۰۰۰۰۰۰
۰,۲۵	۰,۲۸	۷,۰۰۰	۷,۰۰۰	برنامه توسعه دولت الکترونیک	۱۰۰۲۰۵۷۰۰۰

۱۱-۳. سهم فصل از امور بودجه عمومی دولت

در سال ۱۳۹۷ اعتبارات تملک دارایی‌های سرمایه‌ای کل کشور معادل ۶۲۰,۰۲۰,۷۰۹ میلیون ریال بوده که سهم بخش صنعت و معدن از این اعتبارات، با اعتبار معادل ۲,۴۷۳,۵۷۳ میلیون ریال، ۰,۳۹۹ درصد بوده است. در سال ۱۳۹۸، سهم اعتبارات تملک دارایی‌های سرمایه‌ای بخش صنعت و معدن با افزایش ۱۱,۵ درصد به ۰,۴۴۵ درصد از کل اعتبارات تملک دارایی‌های سرمایه‌ای لایحه بودجه افزایش یافته است.

جدول (۱۳): سهم بخش صنعت و معدن از اعتبارات تملک دارایی‌های سرمایه‌ای بودجه کشور

سهم بخش صنعت و معدن (درصد)		اعتبارات تملک دارایی‌های سرمایه‌ای بخش صنعت و معدن (میلیون ریال)		اعتبارات تملک دارایی‌های سرمایه‌ای کل (میلیون ریال)	
پیش بینی سال ۱۳۹۸	سال ۱۳۹۷	پیش بینی سال ۱۳۹۸	مصوب ۱۳۹۷	پیش بینی سال ۱۳۹۸	مصوب ۱۳۹۷
۰,۴۴۵	۰,۳۹۹	۲۸۲۶۰۰۴	۲۴۷۳۵۷۳	۶۲۰۱۹۸۵۶۷	۶۲۰۰۲۰۷۰۹

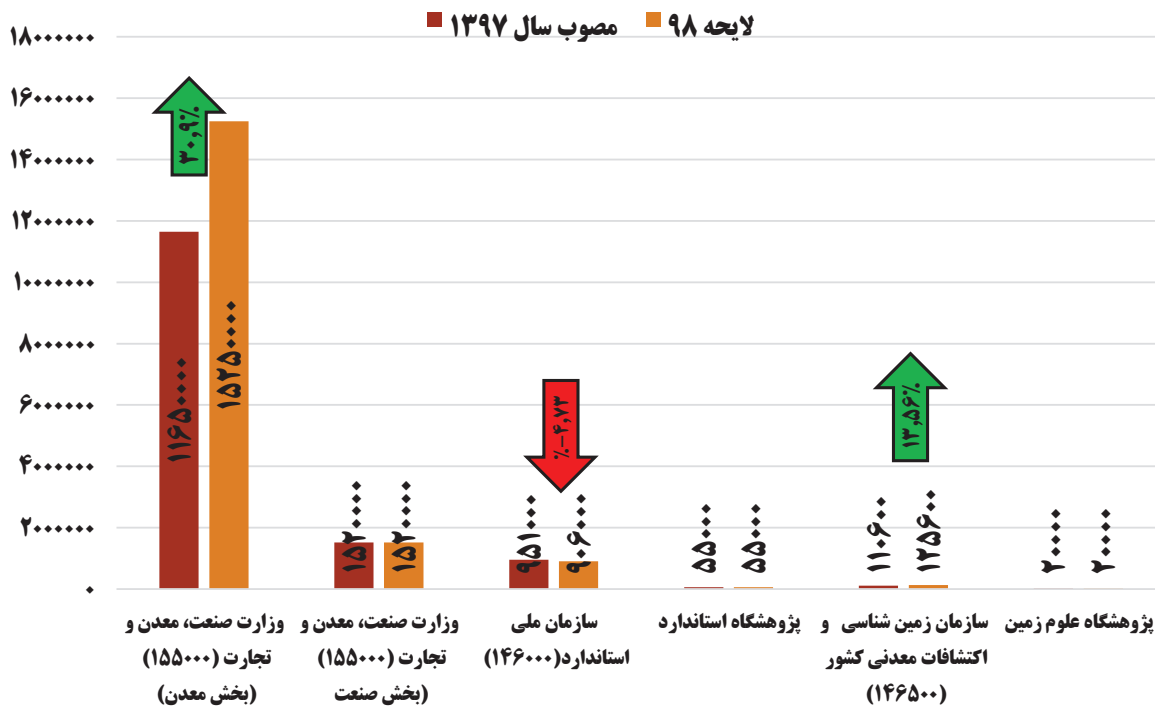
۱۲- تحلیل اعتبارات تملک دارایی‌های مالی بخش

۱۳- تحلیل وضعیت درآمدهای دستگاه‌ها و نوع درآمدهای مختلف در بخش

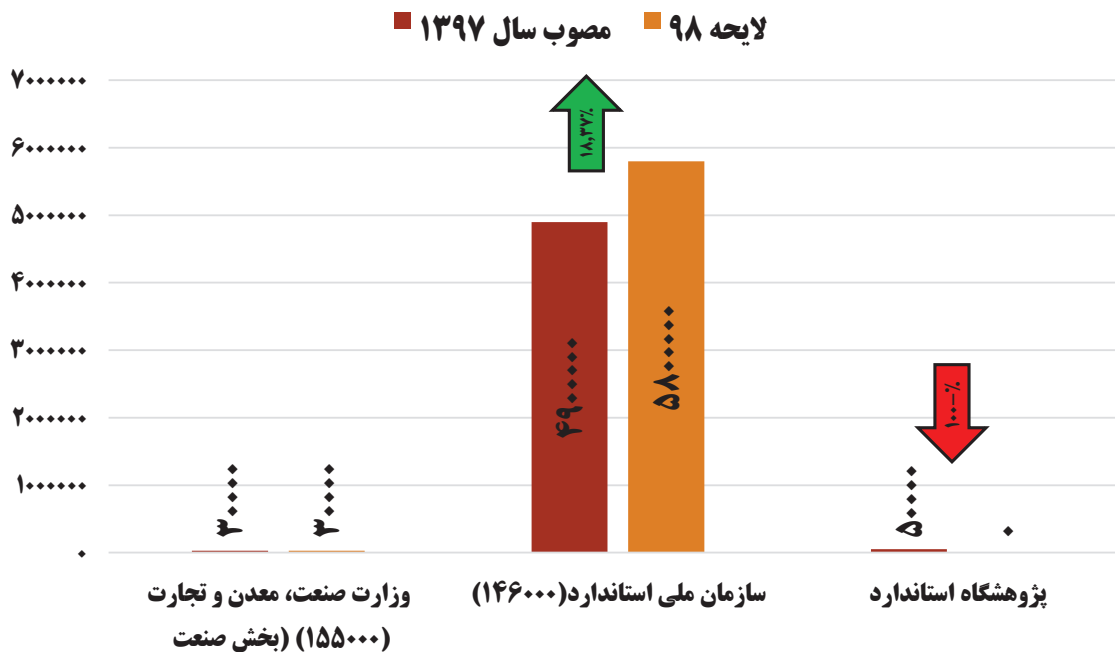
درآمدهای عمومی برآورد شده دستگاه‌های بخش صنعت و معدن در لایحه بودجه سال ۱۳۹۸ نسبت به مصوب سال ۱۳۹۷ با افزایش ۲۷,۸ درصدی به رقم ۱۶,۵۰۸,۶۰۰ میلیون ریال تغییر یافته است. از عمده‌ترین درآمدهای بخش، درآمد بهره مالکانه و حقوق دولتی معادن است که نسبت به رقم مصوب سال ۱۳۹۷ ۴۳٪ افزایش یافته و به رقم ۱۵,۰۰۰,۰۰۰ میلیون ریال رسیده است. عمده رقم کاهشی درآمدهای مصوب در بخش معدن مربوط به درآمدهای حاصل از "تا یک درصد از فروش مواد و فراورده‌های معادن و فعالیت‌های منابع معدنی علاوه بر عوارض آلاینده‌گی" است که ۹۰ درصد کاهش یافته است. این منبع درآمدی در سال ۱۳۹۷ به بخش معدن اضافه گردید که بر اساس مصوبه شورای عالی معادن منوط به شکایت کتبی اشخاص حقیقی و حقوقی و بررسی و تصویب ضرر ناشی از آلاینده‌گی در شورای معادن استان‌ها گردید و به این دلیل که هیچ عملکردی در این خصوص ارائه نگردید پیش‌بینی عملکرد ریالی آن در لایحه سال ۱۳۹۸ کاهش یافت. همچنین در خصوص درآمدهای سازمان استاندارد نیز قابل ذکر است که، بخش عمده درآمد استانی سازمان ملی استاندارد شامل کارمزد و تعرفه‌های مربوط به نمونه‌برداری و آزمون کالاهای وارداتی است. این افزایش درآمد به دلیل پیش‌بینی افزایش ارزش واردات کالا در سال ۱۳۹۸ محاسبه شده است. از طرفی کاهش درآمد ملی استاندارد نیز به لحاظ کاهش پیش‌بینی فروش ساختمان سازمان ملی استاندارد نسبت به سال گذشته بوده است.

جدول (۱۴): ردیف‌های درآمدی بخش صنعت و معدن - مبلغ به میلیون ریال

دستگاه اجرایی	شماره ردیف درآمدی	عنوان	مبانی قانونی و موصوفی	عملکرد سال ۱۳۹۶		مجموع سال ۱۳۹۷		لايهحه ۹۸		رشد ۹۸ به ۹۷	
				استانی	ملی	استانی	ملی	استانی	ملی	استانی	ملی
وزارت صنعت، معدن و تجارت (۱۵۵۰۰۰)	۱۳۰۰۴۰۸	درآمد حاصل از بهره مالکانه و حقوق دولتی معادن	ماده ۱۳ قانون اصلاح قانون معادن و ماده ۴۳ قانون معادن	۱۰۱۵۰۰۰۰۰۰	۱۰۱۵۰۰۰۰۰۰	۱۵۰۰۰۰۰۰	۱۵۰۰۰۰۰۰	۱۵۰۰۰۰۰۰	۴۳٪		
	۱۳۰۰۴۱۸	درآمد حاصل از بهره‌های (۲) و (۳) ماده (۶) قانون اصلاح قانون معادن	ماده ۶ قانون اصلاح قانون معادن	۱۵۰۰۰۰۰۰	۱۵۰۰۰۰۰۰	۱۵۰۰۰۰۰۰	۱۵۰۰۰۰۰۰	۱۵۰۰۰۰۰۰	۰٪		
معدن	۱۶۰۰۱۸۷	درآمد حاصل از تا یک درصد فروش مواد و فرآورده‌های معدنی و فعالیت‌های صنایع معدنی علاوه بر عوارض الاینده‌ی معدنی	بند ۲ تبصره ۲ قانون بودجه سال ۹۷	۱۰۰۰۰۰۰۰۰	۱۰۰۰۰۰۰۰۰	۱۰۰۰۰۰۰۰	۱۰۰۰۰۰۰۰	۱۰۰۰۰۰۰۰	-۹۰٪		
	۱۳۰۰۴۲۱	درآمد وزارت صنعت، معدن و تجارت بابت حقوق انحصار و صدور مجوز توزیع محصولات دخانی	بند ۳ تبصره ۷ قانون بودجه سال ۹۷	۱۰۰۰۰۰۰۰۰	۱۰۰۰۰۰۰۰۰	۱۰۰۰۰۰۰۰۰	۱۰۰۰۰۰۰۰۰	۱۰۰۰۰۰۰۰۰	۰٪		
وزارت صنعت، معدن و تجارت (۱۵۵۰۰۰)	۱۴۰۰۱۰۵	درآمد حاصل از خدمات کشاورزی، صنعتی و معدنی، اکتشافی	تصویب نامه ۱۸۱/ت مورخ ۸/۳/۹۸ و هیات وزیران ۷/۲/۹۲	۲۰۰۰۰۰	۲۰۰۰۰۰	۲۰۰۰۰۰	۲۰۰۰۰۰	۲۰۰۰۰۰	۰٪		
	۱۴۰۰۱۲۰	درآمد حاصل از فروش سایر خدمات	استانی	۲۰۰۰۰۰	۲۰۰۰۰۰	۲۰۰۰۰۰	۲۰۰۰۰۰	۲۰۰۰۰۰	۰٪		
	۱۵۰۰۱۰۵	درآمد حاصل از تخففات صنعتی	تبصره ۷ ماده ۷۲ قانون اصلاح قانون نظام صنفی	۵۰۰۰۰۰۰	۵۰۰۰۰۰۰	۵۰۰۰۰۰۰	۵۰۰۰۰۰۰	۵۰۰۰۰۰۰	۰٪		
	۱۳۰۰۴۱۵	درآمد حاصل از فعالیت‌های نظام تأیید صلاحیت		۵۰۰۰۰۰	۵۰۰۰۰۰	۵۵۰۰۰۰	۵۵۰۰۰۰	۵۵۰۰۰۰	۱۰٪		
سازمان ملی استاندارد (۱۴۶۰۰۰)	۱۴۰۰۱۶۰	درآمد حاصل از خدمات استانداردسازی		۴۹۳۰۰۰۰۰	۱۰۰۰۰	۴۹۳۰۰۰۰۰	۱۰۰۰۰	۵۸۰۰۰۰۰۰	۰٪		
	۲۱۰۰۲۰۱	فروش ساختمان		۹۰۰۰۰۰	۹۰۰۰۰۰	۸۰۰۰۰۰۰	۸۰۰۰۰۰۰	۸۰۰۰۰۰۰	-۱۱٪		
سازمان زمین شناسی و اکتشافات معدنی کشور (۱۴۶۵۰۰)	۱۴۰۰۱۰۷	درآمد حاصل از خدمات پژوهشی و تحقیقاتی		۵۵۰۰۰	۵۵۰۰۰	۵۵۰۰۰	۵۵۰۰۰	۵۵۰۰۰	۰٪		
	۱۴۰۰۱۰۸	درآمد حاصل از خدمات آزمایشگاه	ماده ۴۱ قانون وصول برخی از درآمدهای دولت و ماده ۵ اساسنامه سازمان زمین شناسی و اکتشافات معدنی کشور	۳۳۳۱	۳۳۳۱	۳۶۶۵۰	۳۶۶۵۰	۱۰۰۰۰۰	۰٪		



نمودار (۲۰): ردیفهای درآمدی لایحه ۹۸ به مصوب سال ۹۷ بخش صنعت، معدن (بر حسب دستگاه -ملی)-ارقام به ...



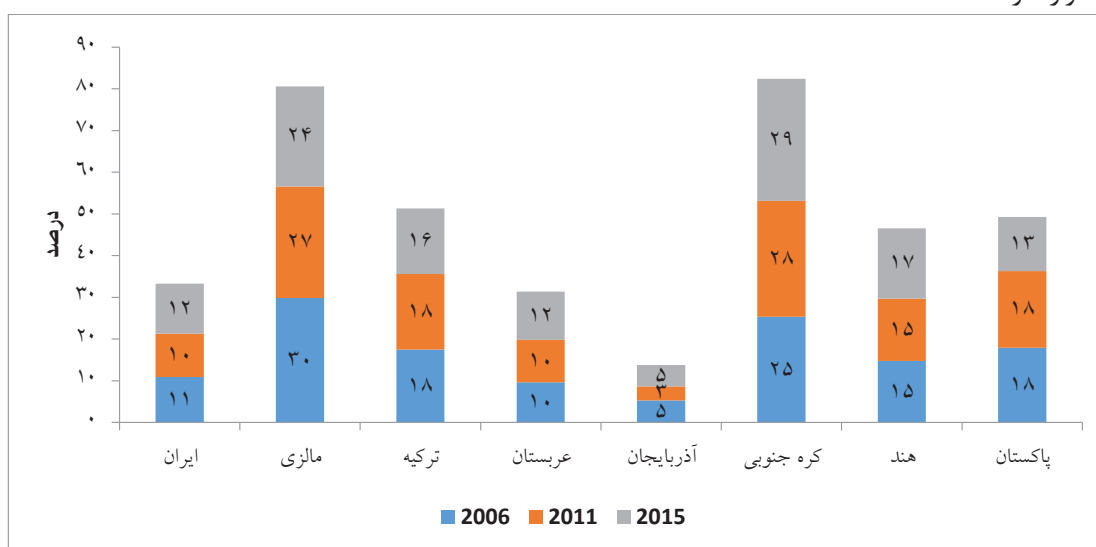
نمودار (۲۱): ردیفهای درآمدی لایحه ۹۸ به مصوب سال ۹۷ بخش صنعت، معدن (بر حسب دستگاه-استانی)

۱۴- تحلیل وضع بخش در مقایسه با کشورهای منتخب و شاخص‌های بین‌المللی

در این بخش تعدادی از شاخص‌های صنعتی بین‌المللی بین ایران و چند کشور منتخب مورد مقایسه قرار می‌گیرد. سال‌های مورد مقایسه بر اساس آخرین آمار در دسترس مشترک بین این کشورها برای مقاطع ۲۰۰۶، ۲۰۱۱ و ۲۰۱۵ برگرفته از گزارش‌های سال‌های ۲۰۱۸ و ۲۰۱۳ (به قیمت ثابت ۲۰۱۰) یونیدو^{۳۲} تعیین شده است.

۱-۱۴ سهم ارزش افزوده صنعتی از تولید ناخالص داخلی کشور

نمودار (۲۲)، نشان می‌دهد سهم ارزش افزوده بخش صنعت ایران از تولید ناخالص داخلی در سال‌های ۲۰۰۶، ۲۰۱۱ و ۲۰۱۵ در مقایسه با کشورهای منتخب، فقط از کشور آذربایجان بیشتر و با کشور عربستان تقریباً در یک سطح قرار دارد.



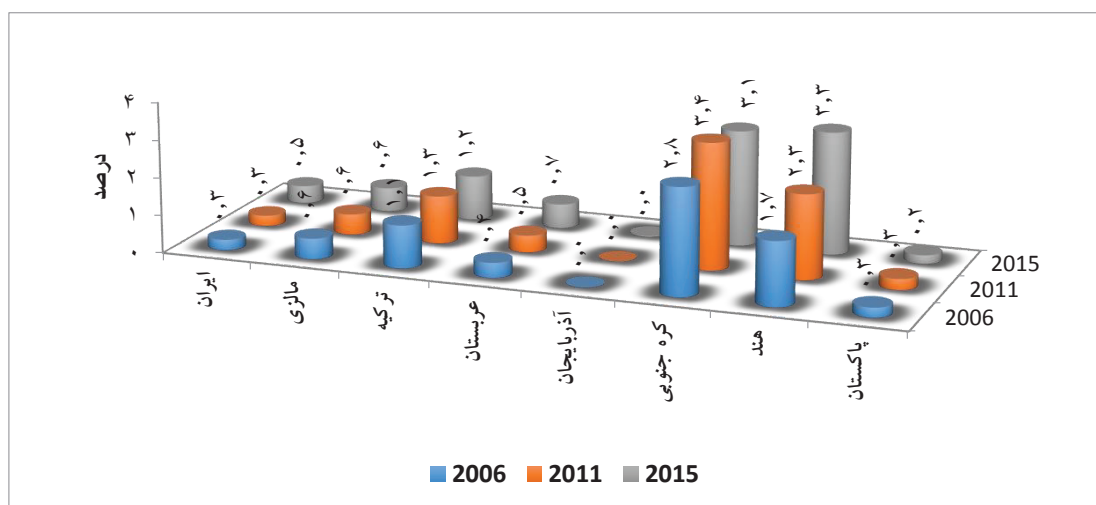
نمودار (۲۲): مقایسه سهم ارزش افزوده صنعتی از تولید ناخالص داخلی کشورها

(مأخذ: UNIDO, Industrial Development report ۲۰۱۳, ۲۰۱۸)

۲-۱۴ سهم ارزش افزوده صنعتی کشور از ارزش افزوده صنعتی جهان

همان‌طور که نمودار (۲۳) نشان می‌دهد بیشترین سهم ارزش افزوده صنعتی جهان در بین کشورهای منتخب مربوط به کشور هند و کره جنوبی می‌باشد. سهم ارزش افزوده صنعتی ایران از جهان زیر یک درصد می‌باشد. که در سال ۲۰۱۵ نسبت به سال ۲۰۰۶، حدود ۱,۷ برابر شده و از متوسط رشد حدود ۶ درصد برخوردار شده است.

^{۳۲} United Nations Industrial Development Organization (UNIDO)

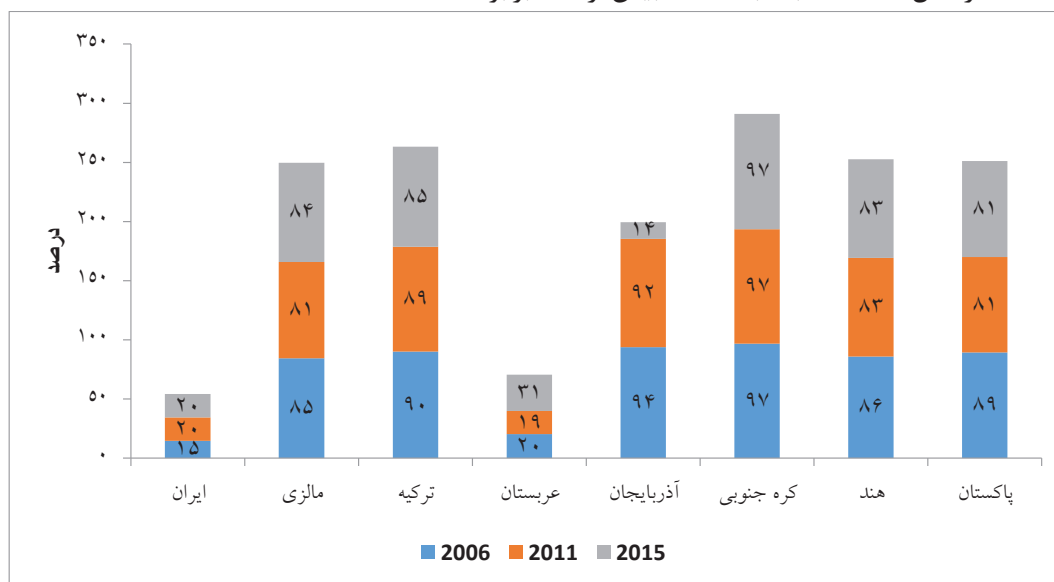


نمودار (۲۳): مقایسه سهم کشورها از ارزش افزوده صنعتی جهان

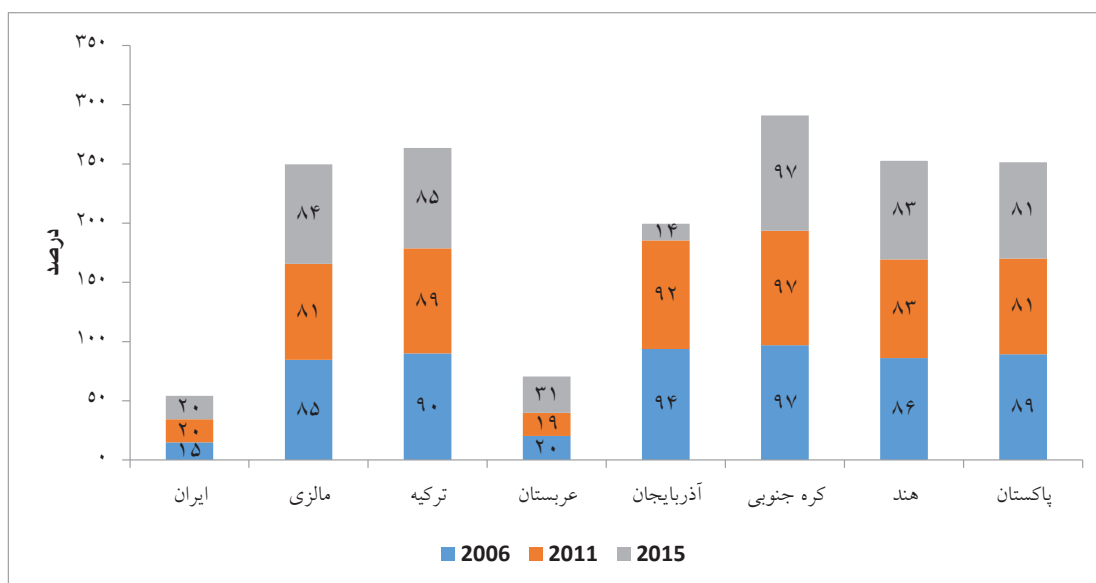
(مأخذ: همان)

۱۴-۳. سهم صادرات صنعتی از کل صادرات کشور:

نمودار (۲۴) نشان می‌دهد سهم صادرات صنعتی از کل صادرات ایران در مقایسه با کشورهای منتخب، سهم کوچکی است و عمده صادرات کشور مربوط به صادرات نفت و گاز می‌باشد. صادرات صنعتی ایران از ۲۰۱۱ تا ۲۰۱۵ رشد چندانی نداشته است در صورتی که این نماگر برای عربستان (که به لحاظ پایه عمده صادراتی مشابه ایران است) در سال ۲۰۱۵ نسبت به ۲۰۱۱ بیش از ۱,۵ برابر شده است.



نمودار (۲۴): مقایسه سهم صادرات صنعتی از کل صادرات کشور

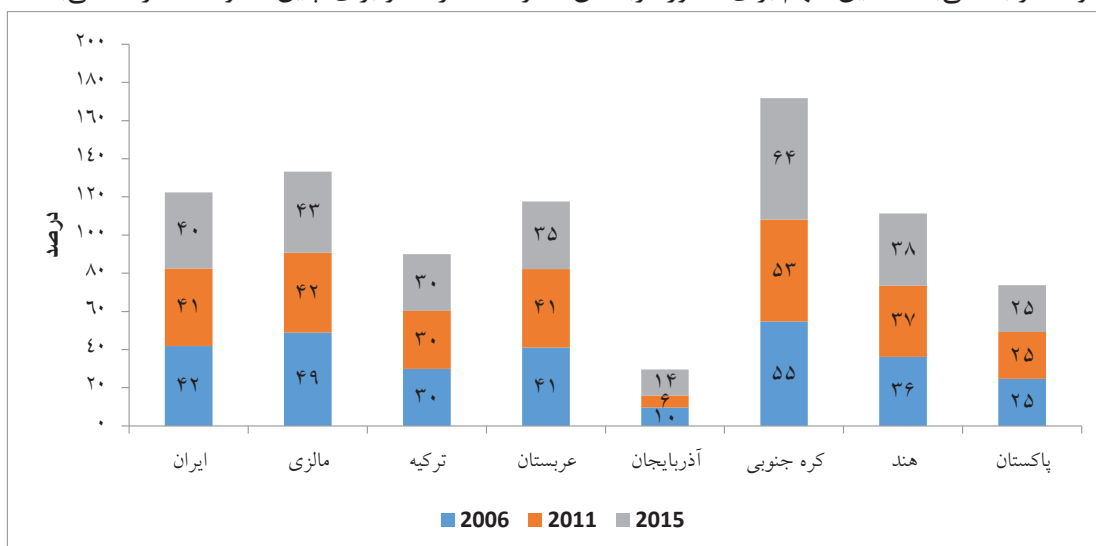


نمودار (۲۴): مقایسه سهم صادرات صنعتی از کل صادرات کشور

(مأخذ: همان)

۴-۱۴. سهم صنایع دارای فناوری متوسط و بالا در ارزش افزوده صنعتی کشور:

با توجه به اهمیت روزافزون صنایع دارای فناوری متوسط و بالا برای بخش صنعت کشور این نماگر مورد بررسی قرار می‌گیرد. نمودار (۲۵) نشان می‌دهد این دسته از صنایع در بین صنایع ایران از جایگاه خوبی برخوردار شده‌اند به طوری که سهم بیش از ۴۰ درصد در ارزش افزوده صنعتی ایران دارند. همچنین مقایسه سهم این صنایع از ارزش افزوده صنعتی بین کشورهای منتخب نشان می‌دهد در کره جنوبی بیش از نیمی از صنایع در رده صنایع دارای فناوری متوسط و بالا می‌باشند. این سهم برای کشور عربستان حدود ۳۵ درصد و برای چین حدود ۴۱ درصد می‌باشد.

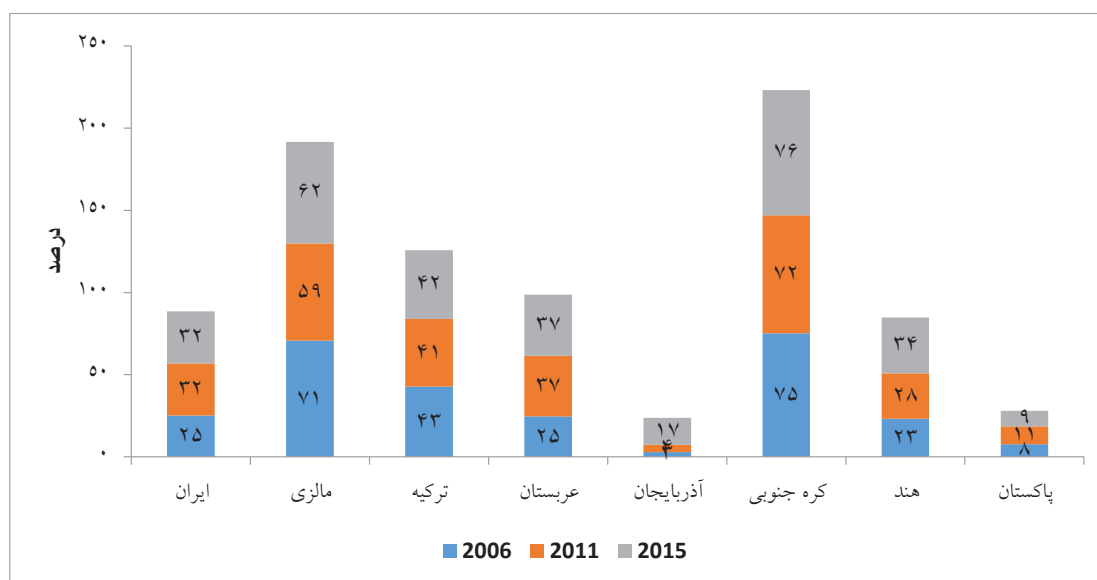


نمودار (۲۵): مقایسه سهم صنایع دارای فناوری متوسط و بالا در ارزش افزوده صنعتی کشور

(مأخذ: همان)

۱۴-۵. سهم صادرات صنایع دارای فناوری متوسط و بالا از کل صادرات کشور:

بر اساس نمودار (۲۶) سهم ایران از صادرات صنایع دارای فناوری متوسط و بالا، علی‌رغم سهم بیش از ۴۰ درصدی این صنایع در ارزش افزوده صنعتی کشور، کمتر از صادرات عربستان است. همچنین کره جنوبی و مالزی بیشترین سهم صادرات این گروه از صنایع را به خود اختصاص داده‌اند.



نمودار (۲۶): مقایسه سهم صادرات صنایع دارای فناوری متوسط و بالا از کل صادرات کشور

(مأخذ: همان)

۱۴-۶. رتبه ایران و کشورهای منتخب در شاخص رقابت پذیری جهانی

این شاخص که خود متشکل از چند رکن می‌باشد، نماگری از وضعیت کلی اقتصاد یک کشور می‌باشد. اهمیت این شاخص برای نشان دادن ثبات اقتصادی در کشور و جذب سرمایه‌گذاران خارجی برای ایران که در مسیر توسعه اقتصادی قرار گرفته است بسیار زیاد می‌باشد. جدول (۱۵) وضعیت ایران در این شاخص را بین کشورهای منتخب برای سال‌های ۲۰۱۱ تا ۲۰۱۷ نشان می‌دهد. این شاخص یک شاخص نسبی است که هر سال تعداد کشورهای شرکت کننده در تعیین این شاخص با هم متفاوت می‌باشد. رتبه ایران در سال ۲۰۱۱ بین ۱۴۲ کشور ۶۲ بوده و بعد از کاهش چندین پله‌ای در سال‌های بعد در سال ۲۰۱۷ به رتبه ۶۹ بین ۱۳۷ کشور دست یافته است. در خصوص دلایل افت رتبه ایران، علاوه بر وضعیت ارکان این شاخص در داخل ایران، بهبود وضعیت سایر کشورها نیز دخیل می‌باشد به طوری که به دلیل سرعت زیاد برخی از کشورها در بهبود ارکان شاخص رقابت‌پذیری جهانی و سرعت کم ایران در این مسیر، ارتقای رتبه بین کشورها سخت‌تر شده است. در این شاخص کشور کره بیشترین ثبات را در بهبود جایگاه و حفظ آن داشته است.

جدول (۱۵): مقایسه شاخص رقابت پذیری جهانی بین کشورهای منتخب

عنوان	۲۰۱۱ (از ۱۴۲ کشور)	۲۰۱۲ (از ۱۴۴ کشور)	۲۰۱۳ (از ۱۴۸ کشور)	۲۰۱۴ (از ۱۴۴ کشور)	۲۰۱۵ (از ۱۴۰ کشور)	۲۰۱۶ (از ۱۳۸ کشور)	۲۰۱۷ (از ۱۳۷ کشور)
ایران	۶۲	۶۶	۸۲	۸۳	۷۴	۷۶	۶۹
مالزی	۲۱	۲۵	۲۴	۲۰	۱۸	۲۵	۲۳
ترکیه	۵۹	۴۳	۴۴	۴۵	۵۱	۵۵	۵۳
عربستان	۱۷	۱۸	۲۰	۲۴	۲۵	۲۹	۳۰
آذربایجان	۵۵	۴۶	۳۹	۳۸	۴۰	۳۷	۳۵
کره جنوبی	۲۴	۱۹	۲۵	۲۶	۲۶	۲۶	۲۶
هند	۵۶	۵۹	۶۰	۷۱	۵۵	۳۹	۴۰
پاکستان	۱۱۸	۱۲۴	۱۳۳	۱۲۹	۱۲۶	۱۲۲	۱۱۵

جدول (۱۶): مقایسه وضعیت ایران با کشورهای منتخب در شاخص های منتخب بین المللی

عنوان	سرانه ارزش افزوده صنعتی (دلار به قیمت ثابت ۲۰۱۰)			سهم صنایع دارای فناوری متوسط و بالا در ارزش افزوده صنعتی (درصد)			سهم صنعت در تولید ناخالص داخلی (درصد)			سهم ارزش صادرات صنایع دارای تکنولوژی متوسط و بالا از صادرات صنعتی (درصد)			سهم صادرات صنعتی از کل صادرات کشور (درصد)			سهم کشور از ارزش افزوده صنعتی جهان (درصد)		
	سال	۲۰۰۶	۲۰۱۱	۲۰۱۵	۲۰۰۶	۲۰۱۱	۲۰۱۵	۲۰۰۶	۲۰۱۱	۲۰۱۵	۲۰۰۶	۲۰۱۱	۲۰۱۵	۲۰۰۶	۲۰۱۱	۲۰۱۵		
ایران	۲۱۴	۳۲۶	۷۰۸	۳۹٫۷۹	۱۰٫۹	۱۲٫۰۱	۲۵٫۱۵	۳۱٫۶۹	۳۱٫۶۹	۳۱٫۶۹	۳۱٫۶۹	۳۱٫۶۹	۱۴٫۷۸	۱۹٫۶۹	۱۹٫۶۹	۰٫۵		
مالزی	۱۶۳۹	۱۶۳۷	۲۵۳۴	۴۸٫۹۵	۴۱٫۷۶	۴۲٫۵۶	۲۹٫۸۴	۲۹٫۸۴	۲۹٫۸۴	۲۹٫۸۴	۲۹٫۸۴	۲۹٫۸۴	۲۹٫۸۴	۲۹٫۸۴	۲۹٫۸۴	۰٫۶۴		
ترکیه	۱۳۰۹	۱۵۰۳	۱۸۱۴	۲۹٫۸۶	۳۰٫۴	۲۹٫۸۶	۱۷٫۵۱	۱۷٫۵۱	۱۷٫۵۱	۱۷٫۵۱	۱۷٫۵۱	۱۷٫۵۱	۱۷٫۵۱	۱۷٫۵۱	۱۷٫۵۱	۱٫۱۹		
عربستان	۱۲۶۶	۱۴۰۵	۲۴۲۲	۴۱٫۱۲	۴۱٫۱۲	۳۵٫۴۱	۹٫۶۴	۹٫۶۴	۹٫۶۴	۹٫۶۴	۹٫۶۴	۹٫۶۴	۹٫۶۴	۹٫۶۴	۹٫۶۴	۰٫۶۵		
آذربایجان	۱۰۸	۱۰۴	۳۰۷	۹٫۵۵۶	۶٫۳۴	۱۳٫۷	۵٫۲۶	۵٫۲۶	۵٫۲۶	۵٫۲۶	۵٫۲۶	۵٫۲۶	۵٫۲۶	۵٫۲۶	۵٫۲۶	۰٫۲		
کره جنوبی	۴۷۷۰	۶۰۴۶	۷۳۳۶	۵۳٫۴۱	۵۳٫۴۱	۶۳٫۶۵	۲۵٫۳۷	۲۵٫۳۷	۲۵٫۳۷	۲۵٫۳۷	۲۵٫۳۷	۲۵٫۳۷	۲۵٫۳۷	۲۵٫۳۷	۲۵٫۳۷	۳۰٫۷		
هند	۱۱۶	۱۵۸	۲۹۸	۳۷٫۱۴	۳۷٫۲۷	۳۷٫۹۱	۱۴٫۷۸	۱۴٫۷۸	۱۴٫۷۸	۱۴٫۷۸	۱۴٫۷۸	۱۴٫۷۸	۱۴٫۷۸	۱۴٫۷۸	۱۴٫۷۸	۳٫۲۵		
پاکستان	۱۲۹	۱۴۲	۱۴۶	۲۴٫۵۷	۲۴٫۵۷	۲۴٫۶۲	۱۷٫۹	۱۷٫۹	۱۷٫۹	۱۷٫۹	۱۷٫۹	۱۷٫۹	۱۷٫۹	۱۷٫۹	۱۷٫۹	۰٫۲۳		

۱۵- نقش بخش خصوصی در فعالیتهای بخش و واگذاری تولید و خدمات بخش به بخش غیردولتی:

در خصوص نقش فعالان بخش خصوصی در بخش صنعت و معدن کشور، لازم به ذکر است براساس ماده (۳) قانون اجرای سیاستهای کلی اصل چهل و چهارم قانون اساسی، قلمرو فعالیتهای اقتصادی دولت تعیین و دولت موظف شده است تا پایان برنامه چهارم توسعه کشور، سهم، سهم شرکت، حق تقدم ناشی از سهام و سهم شرکت، حقوق مالکانه، حق بهره برداری و مدیریت خود را در موضوعات گروه یک ماده (۲) قانون مذکور به بخشهای خصوصی، تعاونی و عمومی غیردولتی واگذار نماید.

براین اساس طی سال‌های گذشته تولید و خدمات دولتی بخش صنعت و معدن به بخش غیردولتی واگذار گردیده و در مواردی که قانون فوق‌الذکر مصادیق آن را تعیین نموده است، حداکثر تا ۲۰ درصد مالکیت برخی از چنین واحدهایی در اختیار دولت باقی مانده است. لذا در بخش صنعت و معدن عمده فعالیت‌های اقتصادی بخش بر عهده بخش غیردولتی بوده و تولیدات صنعتی و معدنی توسط بنگاه‌های تولیدی غیر دولتی انجام می‌گیرد.

۱۶- اقدامات و عملیات اولویت‌دار بخش

- اجرای موثر قانون حداکثر استفاده از توان داخلی به ویژه در صنایع نفت، گاز و پتروشیمی، نیرو، دریایی، ارتباطات و فناوری اطلاعات و ریلی
- اتخاذ سیاست‌های مدیریت واردات در جهت تقویت طرف تقاضای داخلی محصولات وارداتی دارای تولید داخلی و تدوین و اجرای سیاست‌های استفاده از موانع فنی برای کنترل واردات
- اتخاذ سیاست‌های تعرفه‌ای ترجیحی مشروط به مشارکت طرف‌های خارجی با صنایع داخلی در صنایع مصرفی بادوام
- اجرای طرح خرید اعتباری کالاهای بادوام داخلی
- اجرای برنامه بازسازی و نوسازی صنایع در جهت کاهش شدت انرژی در صنایع انرژی بر
- اجرای سیاست‌های موضوع ماده ۳۷ قانون رفع موانع تولید برای کنترل صادرات مواد خام و اولیه به ویژه در صنایع پایه معدنی و پتروشیمی
- تنوع بخشیدن به روش‌های تامین مالی پروژه‌های بخش خصوصی در جهت کاهش اتکاء به بازار پولی
- تغییر مرکز ثقل سیاست‌های توسعه صنعتی از صنایع اولیه و واسطه‌ای به توسعه صنایع پایین دستی پتروشیمی و معدنی و تدوین برنامه‌های عملیاتی در این حوزه‌ها
- پیگیری جدی استقرار نهادهای تنظیمی (رگولاتوری) در زیربخش‌های پتروشیمی و معادن در چارچوب قانون اجرای سیاست‌های اصل ۴۴ به عنوان یکی از خلاءهای مهم در گذار از بنگاه‌داری دولتی به خصوصی.
- تعیین چارچوب مأموریت‌های مشخص اجرایی سازمان‌های توسعه‌ای بخش صنعت و معدن با ملاحظات ورود موقت به تصدی‌های ضروری و زمانمند، عدم رقابت با بخش خصوصی، چگونگی تامین منابع مالی.

نتیجه‌گیری:

در این گزارش به تحلیل بخش صنعت و معدن یعنی بخش صنعت ساخت (Manufacturing Industry) و بخش معدن (بجز معادن نفت و گاز)، با تأکید بر لایحه بودجه سال ۱۳۹۸ پرداخته شد. بدین منظور ضمن تبیین مبانی قانونی بخش صنعت و معدن، وضعیت بودجه بخش صنعت و معدن (مشمول بر اعتبارات و درآمدها) به شرح مندرج در لایحه بودجه سال ۱۳۹۸ با توجه به تنگناها و چالش‌هایی که بخش با آن روبروست بررسی، و راهکارهای خروج از تنگناها مطرح گردید. در ادامه با ارایه شاخص‌های عملکرد، اعتبارات وزارت صنعت معدن و تجارت، سازمان ملی استاندارد، پژوهشگاه استاندارد، سازمان زمین‌شناسی و اکتشافات معدنی کشور، سازمان توسعه و نوسازی معادن و صنایع معدنی ایران، شرکت ملی صنایع پتروشیمی، سازمان گسترش و نوسازی صنایع ایران، شورای رقابت، پژوهشکده علوم زمین، مؤسسه مطالعات و پژوهش‌های بازرگانی و سازمان صنایع کوچک و شهرک‌های صنعتی ایران مورد تجزیه و تحلیل قرار گرفت. در پایان اقدامات و عملیات اولویت‌دار پیشنهادی ارایه شد.

بودجه بخش بازرگانی در لایحه بودجه سال ۱۳۹۸

سید محمود حسینی درویشانی، رضا آذری محبی، عباس علی امینی بیات، هادی شعبانی، رضا ویسی، ندا میری، کبری کرمانی، زهرا دژاکام، میلاد علی بخشی

الف - تحلیل کلی بودجه بخش بازرگانی در لایحه بودجه سال ۱۳۹۸

مقدمه

بازرگانی فعالیتی است خدماتی که به عنوان واسطه^۱ بین تولید و مصرف کالا قرار گرفته و معمولاً سهم بسزایی از ارزش افزوده هر کشور را به خود اختصاص می دهد. به علاوه، در شرایط اقتصادی امروز جهان که ویژگی اصلی آن تقسیم کار و تولید انبوه هم در سطح ملی و هم در سطح بین‌المللی است، کیفیت ارائه خدمات بازرگانی تأثیر قابل توجهی بر چگونگی فعالیت‌های تولیدی و کسب مطلوبیت‌های مصرفی داشته و بدین لحاظ رفاه اقتصادی جامعه به میزان قابل توجهی از آن متأثر می‌باشد. جمهوری اسلامی ایران نیز از این قاعده مستثنی نیست به ویژه این که شرایط جغرافیایی و اقلیمی کشور از نظر گستردگی مساحت، تنوع فرهنگی و آب و هوایی، وجود امکانات متفاوت تولیدی در مناطق مختلف (به لحاظ داخلی) و قرار گرفتن در منطقه استراتژیک خاورمیانه و در مسیر ارتباطات بازرگانی بین شرق آسیا و اروپا و همچنین کشورهای آسیای میانه و قفقاز با کشورهای عربی خلیج فارس (به لحاظ خارجی) اهمیت خاصی به بخش بازرگانی داده است.

در بخش بازرگانی خارجی، توسعه تجارت خارجی، فراهم آوردن موجبات توسعه بنگاه‌های تجاری و افزایش توانمندی آنها در جهت توسعه صادرات غیر نفتی و بهبود تراز تجاری کشور، تقویت و توسعه ظرفیت‌های تجاری در سطح کلان، تأمین مالی پایدار و افزایش توان ثروت آفرینی، سعی در تهیه و تدارک منابع مالی با شرایط مطلوب برای بخش غیر دولتی با هدف ارتقاء نقش بخش غیر دولتی در اقتصاد کشور و همچنین تأمین مالی پروژه‌های زیربنایی، از مهمترین وظایف حاکمیتی دولت در این حوزه می‌باشد. سازمان‌های تاثیرگذار در بخش تجارت خارجی شامل سازمان توسعه تجارت ایران، سازمان مناطق آزاد تجاری-صنعتی و ویژه اقتصادی، گمرک جمهوری اسلامی ایران و مرکز توسعه تجارت الکترونیکی کشور می‌باشند که در این گزارش آمار و اطلاعات مربوط به عملکرد هر یک از آنها ارائه شده است.

نظام بازرگانی داخلی، مجموعه فعالیت‌های حوزه تبادل کالا و خدمات از مبادی عرضه به مراکز تقاضا را شامل می‌شود. قلمرو حضور دولت در این بخش، برنامه‌ریزی و تأمین کالاهای اساسی، تنظیم بازار، اعمال نظارت بر

فعالیت‌های این حوزه و حمایت از تولیدکنندگان و مصرف‌کنندگان است. در این راستا تنظیم فعالیت‌های مربوط به برنامه‌ریزی، تعیین خط‌مشی در امور بازرگانی داخلی، تأمین و توزیع کالاهای اساسی، ارائه خدمات مورد نیاز در چارچوب قوانین سیاست‌های بازرگانی کشور، برآورد نیاز مصرفی کالاهای اساسی، حساس و ضروری و بررسی مستمر عرضه و تقاضای آنها و اتخاذ تدابیر لازم به منظور رفع کمبودها و نارسایی‌های موجود، ساماندهی واحدهای صنفی، بازرسی و نظارت بر قیمت‌گذاری، توزیع کالا و خدمات، پیش‌بینی و برنامه‌ریزی تأمین کالاها به هنگام وقوع حوادث غیرمترقبه و مصارف خاص فصلی و نظارت بر حسن اجرای آن و حمایت از تولیدکنندگان و مصرف‌کنندگان توسط وزارت صنعت، معدن و تجارت و دستگاه‌های اجرایی ذی‌ربط صورت می‌گیرد. البته با توجه به اجرای قانون تمرکز وظایف و اختیارات بخش کشاورزی و آیین‌نامه اجرایی آن، وظایف مربوط به تجارت و تنظیم بازار محصولات کشاورزی نیز به وزارت جهاد کشاورزی منتقل شده است.

۱- وضعیت بخش در اسناد قانونی

الف- گمرک جمهوری اسلامی ایران

گمرک جمهوری اسلامی ایران سازمانی دولتی و حاکمیتی است که به عنوان مرزبان اقتصادی کشور و حافظ حقوق دولت و جامعه و بر اساس قانون امور گمرکی، کنوانسیون‌های بین‌المللی گمرکی و سایر مقررات مرتبط، با بهره‌مندی از سرمایه‌های انسانی متعهد و کارآمد، فناوری‌های نوین، مدیریت ریسک و تعامل و هم‌گرایی موثر با سازمان‌های هم‌جوار منطقه‌ای و بین‌المللی گمرکی نسبت به ارائه خدمات گمرکی مطلوب اقدام نموده و نقش موثری در تصمیم‌سازی کلان اقتصادی و تجاری کشور ایفا می‌نماید.

وظایف گمرک جمهوری اسلامی ایران مطابق با قانون امور گمرکی به شرح ذیل می‌باشد:

(الف) اعمال سیاست‌های دولت در زمینه صادرات و واردات و عبور کالا.

(ب) تشخیص و وصول حقوق ورودی و سایر وجوه قابل وصول قانونی توسط گمرک ایران.

(پ) انجام تشریفات قانونی ترخیص و تحویل کالا به صاحب یا نماینده قانونی وی و بررسی اسناد ترخیص به منظور احراز صحت شرایط ترخیص و وصول کسر دریافتی یا استرداد اضافه دریافتی.

(ت) کنترل و نظارت بر امر عبور خارجی کالا از قلمرو و عبور داخلی کالا کشور.

(ث) اجرای قوانین و مقررات مرتبط با بازارچه‌های مرزی، مرز نشینان و پيله‌وران.

(ج) اعمال مقررات گمرکی درباره معافیت‌ها و ممنوعیت‌ها در بخش‌های صادرات قطعی، صادرات موقت، واردات قطعی، واردات موقت، کران‌بری (کابوتاژ)، عبور داخلی کالا، انتقالی، معاملات پایاپای مرزی، فروشگاه‌های آزاد، بسته‌ها و پیک‌های سیاسی و پست بین‌الملل.

(چ) اجرای قوانین و مقررات مربوط به تخلفات و قاچاق گمرکی، کالاهای متروکه و ضبطی.

(ح) پیش‌بینی و فراهم نمودن زیرساخت‌های مورد نیاز برای اجراء و استقرار سامانه‌ها، رویه‌ها و روش‌های نوین همچون پنجره واحد در فعالیت‌های گمرکی.

(خ) جمع‌آوری و انتشار آمار میزان واردات و صادرات کالا و آرایه نتایج حاصل از مطالعه و بررسی آنها.

(د) بررسی و شناخت موانع نظام گمرکی و برنامه‌ریزی در جهت رفع آنها.

(ذ) اظهارنظر درباره پیش نویس طرح‌ها، لوائح، تصویب‌نامه‌های مرتبط با امور گمرکی.

(ر) اتخاذ روش‌های مناسب جهت هدایت و راهبری دعاوی حقوقی و قضایی در رابطه با امور گمرکی.

ز) آموزش کارکنان، نظارت و انجام بازرسی اعمال و رفتار کارکنان گمرک، کشف تخلف و تقصیرات اداری آنان. (ژ) بازرسی از واحدهای اجرایی گمرکی و نظارت بر عملکرد آنها و ساماندهی کمی و کیفی مبادی ورودی و خروجی. (س) رسیدگی و حل اختلافات ناشی از اجرای قانون و مقررات گمرکی فی‌مابین گمرک و صاحب کالا برابر قوانین و مقررات مربوطه.

ش) گسترش ارتباطات بین‌المللی، انعقاد تفاهم‌نامه و موافقتنامه‌های گمرکی دو یا چند جانبه، عضویت و تعامل فعال با سازمان‌های بین‌المللی و گمرکی با رعایت اصل هفتاد و هفتم (۷۷) قانون اساسی و قوانین مربوطه. (ص) رعایت توصیه‌های سازمان جهانی گمرک، قراردادهای بازرگانی و توافقنامه‌های منعقد شده یا پایاپای در چهارچوب قوانین و مقررات مربوطه.

ض) رعایت مفاد قانون اجرای سیاست‌های کلی اصل چهل و چهارم (۴۴) قانون اساسی به منظور واگذاری امور غیرحاکمیتی گمرکی به بخش‌های خصوصی و تعاونی. (ط) استفاده از فناوری‌های نوین و تجهیز اماکن گمرکی به ابزارهای پیشرفته جهت افزایش کارایی و بهبود انجام تشریفات گمرکی.

ظ) اتخاذ تمهیدات لازم برای تسهیل امور تجاری، تشویق صادرات و گسترش عبور کالا.

ع) تسهیل فرآیندهای گمرکی با هدف توسعه گردشگری.

غ) انجام سایر وظایف گمرکی به موجب این قانون و یا سایر قوانین و مقررات.

ب- سازمان توسعه تجارت

سازمان توسعه تجارت ایران، سازمانی است فعال، مشارکت‌جو و مبتنی بر دانش که در راستای برنامه‌های کلان کشور به منظور قطع وابستگی به اقتصاد نفتی و گسترش تولید، اشتغال و کارآفرینی به نحوی یکپارچه و اثربخش به دنبال توسعه و تقویت تجارت خارجی و دستیابی به سهم بیشتر بازار هدف است. این سازمان، نیل به توسعه تجارت را با عنایت به برقراری تعاملات سازنده با طرفین تجاری و ذی‌نفعان خود، منابع انسانی کارآمد و به‌کارگیری دانش و فناوری جدید دنبال کرده است و همواره سعی دارد با برنامه‌ریزی، سیاست‌گذاری، حمایت و نظارت عالیه، بستر مناسبی جهت مدیریت کلان صادرات و تقویت زیربناها و ظرفیت‌های لازم برای تسهیل و توسعه تجارت خارجی در کشور فراهم کند.

اهداف اساسی سازمان عبارتند از: توسعه تجارت خارجی، بازاریابی، تبلیغ و گسترش بازارهای جهانی کالا و خدمات صادراتی کشور، فراهم آوردن موجبات توسعه بنگاههای تجاری و افزایش توانمندی آنها به منظور توسعه صادرات غیر نفتی و بهبود تراز بازرگانی، اطلاع‌رسانی تجاری و انجام اقدامات لازم به منظور روان سازی حذف تشریفات زائد تجاری و همچنین تهیه و تنظیم قوانین و مقررات مناسب برای فعالیتهای تجاری و توسعه همکاریهای دوجانبه، چندجانبه و منطقه‌ای با سایر کشورها و نیز ارائه تسهیلات و کمک برای توسعه صادرات و ارتقاء کیفی کالاها و خدمات با توجه به مزیت‌های نسبی و رقابتی کشور.

ج- مرکز توسعه تجارت الکترونیکی

مرکز توسعه تجارت الکترونیکی در سال ۱۳۸۸ بنا به پیشنهاد مشترک وزارت بازرگانی و معاونت توسعه مدیریت و سرمایه‌انسانی رییس‌جمهور وقت و به منظور نظارت بر حسن اجرای قانون تجارت الکترونیکی، استقرار، پیاده‌سازی

و توسعه تجارت الکترونیکی در کشور و از تجمیع مرکز دولتی صدور گواهی الکترونیکی ریشه و کمیته ملی ادیفکت تشکیل شده است. عمده‌ترین وظایفی که در راستای اهداف فوق‌الذکر برای این مرکز تعیین گردیده به شرح زیر است: برنامه‌ریزی، ارایه راهکارها، پشتیبانی و نظارت به منظور حمایت از ایجاد و توسعه زیرساخت‌های فنی، فرهنگ‌سازی و آموزش جهت توسعه و ترویج استفاده از تجارت الکترونیک، توسعه فعالیتهای تدارکاتی و معاملاتی به صورت تجارت الکترونیکی، تسهیل تجارت از طریق استفاده از ابزارها، مدل‌ها و استانداردهای تجارت الکترونیکی ملی، تدوین مقررات، استانداردها و ضوابط مربوط به تجارت الکترونیکی، ارایه خدمات صدور گواهی الکترونیکی کشور و همکاری و تعامل با مراجع و سازمان‌های بین‌المللی و منطقه‌ای ذی‌ربط. این مرکز با توجه به مأموریت خود در این حوزه و براساس اساسنامه، تاکنون فعالیتهایی را در قالب پروژه‌های متعدد از جمله فراهم نمودن زیرساخت کلید عمومی و امضای دیجیتال، سامانه تدارکات الکترونیکی دولت (ستاد)، سامانه نماد اعتماد الکترونیکی و پنجره واحد تجارت فرامرزی انجام داده و یا در دست انجام دارد.

د- سازمان مناطق آزاد تجاری- صنعتی و ویژه اقتصادی

به منظور تسریع در انجام امور زیربنایی، عمران و آبادانی، رشد و توسعه اقتصادی، سرمایه‌گذاری و افزایش درآمد عمومی، ایجاد اشتغال سالم و مولد، تنظیم بازار کار و کالا، حضور فعال در بازارهای جهانی و منطقه‌ای، تولید و صادرات کالاهای صنعتی و تبدیلی و ارائه خدمات عمومی، مناطق آزاد تجاری و صنعتی بر اساس موازین قانونی و قانون چگونگی اداره مناطق آزاد تجاری- صنعتی جمهوری اسلامی ایران تشکیل گردیده‌اند.

ه- سازمان حمایت مصرف‌کنندگان و تولیدکنندگان

به منظور تعیین، تعدیل و تثبیت قیمت تولیدات داخلی کشور و کالاهای وارداتی و خدمات و انجام بررسی‌ها و تهیه طرح‌های لازم در جهت متعادل ساختن و پیشگیری از افزایش نامتناسب قیمت‌ها "مرکز بررسی قیمت‌ها" در سال ۱۳۵۴ تشکیل گردید. و به دنبال آن در تیر ماه همان سال به منظور تهیه فهرست کالاهایی که مصرف‌کنندگان یا تولیدکنندگان آن می‌بایست مورد حمایت قرار گیرند؛ صندوق حمایت مصرف‌کنندگان تشکیل گردید و بر اساس مصوبه ۲۳ خرداد ۱۳۵۶ مجلس سنا صندوق مذکور به سازمان حمایت تولیدکنندگان و مصرف‌کنندگان تغییر نام یافته و در نهایت در سال ۱۳۵۸ مرکز بررسی قیمت‌ها در سازمان حمایت تولیدکنندگان و مصرف‌کنندگان، سازمان حمایت مصرف‌کنندگان و تولیدکنندگان تشکیل و اساسنامه آن در تاریخ ۱۳۵۸/۱۰/۲۹ به تصویب شورای انقلاب اسلامی رسید. به موجب ماده (۳) اساسنامه، سازمان دارای شخصیت حقوقی و استقلال مالی می‌باشد و به صورت شرکت سهامی اداره می‌شود و وابسته به وزارت صنعت، معدن و تجارت است. همچنین بر اساس مصوبه شماره ۱۹۰۱/۸۵۰۸۱ مورخ ۱۳۸۴/۰۵/۱۲ شورای عالی اداری سازمان حمایت مصرف‌کنندگان و تولیدکنندگان و سازمان بازرسی و نظارت بر قیمت و توزیع کالا و خدمات ادغام و کلیه وظایف و اختیارات سازمان بازرسی و نظارت بر قیمت و توزیع کالا و خدمات به سازمان حمایت محول گردید.

شایان ذکر است سازمان حمایت مصرف‌کنندگان و تولیدکنندگان با نزدیک به ۴ دهه فعالیت به‌عنوان دستگاه حاکمیتی و یکی از مهمترین دستگاه‌های متولی نظارت بر بازار نقش موثری در ارائه نظرات کارشناسی به مراجع تصمیم‌گیری مربوط بویژه کارگروه تنظیم بازار و پایش و نظارت بر قیمت کالاها و خدمات اساسی و ضروری ایفا می‌نماید.

و - سازمان مرکزی تعاون روستایی ایران

سازمان مرکزی تعاون روستایی ایران در سال ۱۳۴۸ با ماهیت شرکت سهامی دولتی بصورت نامحدود تاسیس گردیده و اساسنامه آن در سال ۱۳۴۸ به تصویب مجلسین سابق رسید. در سال ۱۳۸۸ دفاتر نظام های بهره برداری و امور تشکل های بخش کشاورزی بعنوان بخش های حاکمیتی جدید به سازمان ملحق گردید. با توجه به مفاد اساسنامه قانونی، هدف اصلی سازمان مذکور، تأمین موجبات پیشرفت، گسترش و تقویت نقش تعاونیها، تشکل های روستائی و کشاورزی، نظام صنفی و نظام های بهره برداری در توسعه عملیات تولید، خرید، جمع آوری، بسته بندی، فرآوری، تأمین نهاده ها و ماشین آلات کشاورزی، بازاریابی، بازرسانی، بازرگانی و ارائه خدمات به کشاورزان و روستائیان می باشد. سازمان مرکزی تعاون روستایی ایران با توجه به ارتباط نزدیک با تشکل ها و تعاونی های بخش کشاورزی، ظرفیت مناسبی برای تحقق اهداف توسعه بخش کشاورزی و رشد و شکوفایی اقتصاد روستایی کشور دارا می باشد.

بر اساس ماده ۳ اساسنامه قانونی، وظایف و ماموریت های سازمان به شرح زیر است:

- سیاستگذاری در امور: سازماندهی، ساماندهی، کارآمد سازی و ارتقاء سطح توانمندی های تخصصی، مهارتی، مالی، عملیاتی، خدمات رسانی و مدیریتی تعاونی های روستایی و کشاورزی، تولید، زنان، سهامی زراعی و اصناف و تشکل های بخش کشاورزی.

- آموزش اصول تعاون و روش اداره شرکتها و اتحادیه های تعاونی روستایی، کشاورزی، تولید، سهامی زراعی، زنان، اصناف و تشکل های کشاورزی ترویج و اشاعه فرهنگ تعاون به منظور توسعه کمی و کیفی تعاونی ها

- تعلیم و تربیت نیروی انسانی مورد نیاز سازمان و تعاونی ها

- ارائه خدمات فرهنگی به اعضاء، کارکنان و مدیران تعاونی ها و تشکلها

- حمایت های حقوقی، فنی، تخصصی، مالی، اعتباری (تسهیلاتی)، بازاریابی و بازرسانی محصولات کشاورزی، پژوهشی و... و نیز دفاع از منافع مادی و معنوی تعاونی های روستایی و کشاورزی در سطوح ملی، استانی و شهرستانی

- نظارت، حسابرسی و بازرسی مستمر تعاونیها و اتحادیه های سراسری، استانی و شهرستانی و شرکت های سهامی زراعی

ز - سازمان چای

قانون تاسیس سازمان چای کشور به استناد ماده ۳۰ قانون خدمات کشوری مصوب ۱۳۸۶ و اصل یکصد و سی و هشتم قانون اساسی جمهوری اسلامی ایران است. بر اساس مصوبه هیئت وزیران به شماره ۴۹۲۴۷/ت/۴۲۷۴۵ هـ مورخ ۱۳۸۸/۳/۵ وظایف سازمان بعنوان متولی ساماندهی چای در کشور به شرح زیر است:

الف: اعمال مدیریت در جهت افزایش کیفیت برگ سبز چای.

ب: مسئولیت کنترل کیفی برگ سبز چای و نظارت بر فرآوری تولید چای خشک.

ج: ساماندهی و نظارت بر واردات و صادرات چای و تنظیم بازار چای کشور.

ضمناً سازمان چای کشور به عنوان دستگاه مباشر و مسئول خرید تضمینی برگ سبز چای تعیین شده و مکلف است ضمن نظارت دقیق بر فرآیند خرید تضمینی برگ سبز چای اقدامات مورد نیاز را برای ساماندهی تولید، فرآوری و بازاریابی چای داخلی به عمل آورد.

ح- وزارت جهاد کشاورزی (حوزه تنظیم بازار داخلی)

برنامه‌ریزی و تأمین کالاهای اساسی و تنظیم بازار کالاهای مزبور به منظور حفظ ثبات در بازار داخلی و همچنین حمایت از تولیدکنندگان یکی از اولویت‌های مهم دولت در سال‌های اخیر بوده و در این راستا وزارت جهاد کشاورزی با توجه به وظایف محوله براساس قانون تمرکز وظایف و اختیارات مربوط به بخش کشاورزی در وزارت جهاد کشاورزی، نسبت به اتخاذ سیاستهای تجاری و حمایتی مربوط در راستای تنظیم بازار و حمایت از تولیدکنندگان بخش کشاورزی اقدام می‌نماید.

ماده ۱- قانون تمرکز وظایف و اختیارات مربوط به بخش کشاورزی در وزارت جهاد کشاورزی:

کلیه اختیارات، وظایف و امور مربوط به سیاست‌گذاری، برنامه‌ریزی، نظارت و انجام اقدامات لازم در موارد زیر از وزارت صنعت، معدن و تجارت منتزع و به وزارت جهاد کشاورزی واگذار می‌شود:

الف- تجارت اعم از صادرات، واردات و تنظیم بازار داخلی محصولات و کالاهای اساسی زراعی، باغی و گیاهان دارویی.

ب - صنایع تبدیلی بلافصل با یک مرحله تبدیل در بخش کشاورزی

قانون تضمین خرید محصولات اساسی کشاورزی و اصلاحات آن

ماده ۳۳ قانون افزایش بهره‌وری بخش کشاورزی و منابع طبیعی

۲- جهت‌گیری‌ها، راهبردها و سیاست‌های تعیین شده در برنامه ششم، احکام دائمی، برنامه

دولت دوازدهم و بخشنامه بودجه

احکام و مواد قانونی برنامه پنجساله ششم توسعه

الف- گمرک جمهوری اسلامی ایران

- بند (ج) ماده (۴۶) قانون برنامه ششم توسعه مبنی بر اینکه دولت با همکاری سایر قوا مکلف است به گونه‌ای برنامه‌ریزی و اقدام نماید که ورود کالای قاچاق در طول سال‌های اجرای قانون برنامه، سالانه حداقل ۱۰٪ کاهش یابد و از سال اول اجرای قانون برنامه از فعالیت مبادی ورودی غیر مجاز زمینی و دریایی که خارج از کنترل گمرک است جلوگیری به عمل آورده و گزارش سالانه آن را به مجلس شورای اسلامی ارائه نماید.

- بند (پ) ماده (۶۷) قانون برنامه ششم توسعه مبنی بر اینکه دستگاه‌های اجرایی موظفند نسبت به الکترونیکی کردن کلیه فرآیندها و خدمات با قابلیت الکترونیکی و تکمیل بانک‌های اطلاعاتی مربوط، تا پایان سال سوم قانون برنامه اقدام کنند.

- بند (ب) ماده (۱۰۸) قانون برنامه ششم توسعه مبنی بر اینکه به منظور مبارزه موثر با قاچاق کالا به نیروی انتظامی و گمرک اجازه داده می‌شود نسبت به نصب، راه‌اندازی و به روز رسانی سامانه‌های کنترلی خودرویی بارگنجی (کانتینری) (ایکس-ری) در مبادی گمرکی ورودی و خروجی، مرزها و ایستگاه‌های بازرسی و کنترلی ناجا از طریق اشخاص و موسسات حقوقی غیردولتی اقدام نمایند.

ب- سازمان توسعه تجارت

ماده ۳- به منظور دستیابی به رشد اقتصادی متوسط سالانه هشت درصد (۸٪) و ضریب جینی (۰/۳۴) در سال پایانی برنامه، اهداف کمی کلان و بخشهای اقتصادی به تفکیک جداول (۱)، (۲) و (۳) تعیین می‌شود، شایان ذکر است متوسط رشد صادرات غیر نفتی کالا و خدمات (بدون میعانات گازی) ۲۱/۷ درصد است.

ماده ۳۱ - دولت موظف است برای حصول اهداف بندهای ششم و هفتم سیاست‌های کلی اقتصاد مقاومتی در جهت تأمین امنیت غذایی و نیل به خودکفایی در محصولات اساسی زراعی، دامی و آبرزی به میزان نود و پنج درصد (۹۵٪) در پایان اجرای قانون برنامه و افزایش تولیدات کشاورزی به ویژه محصولات دارای مزیت صادراتی، رسیدن به تراز تجاری مثبت، تقویت و تکمیل زنجیره‌های تولید و توسعه صادرات و ارتقای بهره‌وری آب و خاک کشاورزی اقدامات زیر را جهت حصول به شاخص‌های کمی به شرح مندرج در جداول ذیل انجام دهد ...

ماده ۶۴ - ج - دولت مجاز است به منظور پیشسازی در اقتصاد دانش‌بنیان و افزایش تولید و صادرات محصولات و خدمات دانش‌بنیان سیاست‌های کلی اقتصاد مقاومتی، برای توسعه و انتشار فناوری و حمایت از شرکتهای دانش‌بنیان مطابق قانون بودجه سنواتی نسبت به حمایت مالی از پژوهش‌های تقاضا محور مشترک با دانشگاهها و مؤسسات آموزش عالی، پژوهشی و فناوری و حوزه‌های علمیه در موارد ناظر به حل مشکلات کشور، مشروط به اینکه حداقل پنجاه و یک درصد (۵۱٪) از هزینه‌های آن را کارفرما و یا بهره‌بردار تأمین و تعهد کرده باشد، اقدام نماید.

ماده ۱۰۵ - ت - وزارت صنعت، معدن و تجارت با همکاری وزارت امور خارجه مکلف است ظرف مدت یک سال از زمان لازم‌الاجراء شدن این قانون، رایزنان بازرگانی در سفارتخانه‌های ایران در کشورهایی که بر اساس آمار گمرک بیشترین رابطه تجاری با ایران را دارند به گونه‌ای تعیین کند که کلیه این افراد دارای تحصیلات مرتبط با حوزه‌های اقتصادی بوده و به زبان انگلیسی یا کشور هدف تسلط کامل داشته باشند. مدت خدمت این افراد دو سال است. وزارت امور خارجه با همکاری وزارت صنعت، معدن و تجارت گزارش سالانه اجرای این حکم را به مجلس شورای اسلامی ارائه کند.

اتاق بازرگانی، صنایع و معادن و کشاورزی، می‌تواند پیشنهادهای خود را به وزارت صنعت، معدن و تجارت ارائه نماید.

ج - مرکز توسعه تجارت الکترونیکی

قانون برنامه ششم توسعه (بسته اجرایی توسعه) مرتبط با وظایف مرکز تجارت الکترونیکی:

بخش ارتباطات و فناوری اطلاعات (بخش ۱۳) - بسترسازی جهت تحقق توسعه دولت الکترونیک: توسعه

شبکه ملی اطلاعات تعاملات کلیه دستگاه‌های اجرایی کشور با یکدیگر همچنین تعاملات آن‌ها با سایر بنگاه‌های غیردولتی و دولتی و اشخاص حقیقی و حقوقی به صورت الکترونیکی بوده و ارائه خدمات الکترونیکی دستگاه‌های اجرایی بر بستر شبکه ملی اطلاعات به صورت امن و پایدار انجام خواهد پذیرفت.

ماده ۹ - دولت مکلف است تا پایان سال دوم اجرای قانون برنامه سامانه تدارکات الکترونیکی دولت را برای اجرای تمامی مراحل انواع معاملات متوسط و بزرگ وزارتخانه‌ها و دستگاه‌های مشمول قانون برگزاری مناقصات مصوب ۱۳۸۳/۱۱/۳ و دیگر قوانین مالی و معاملاتی بخش عمومی به جز معاملات محرمانه با رعایت قانون تجارت الکترونیکی مصوب ۱۳۸۲/۱۰/۷ و قانون برگزاری مناقصات مصوب ۱۳۸۳/۱۱/۰۳ تکمیل کند. کلیه دستگاه‌های مشمول قانون برگزاری مناقصات و نهادهای عمومی غیر دولتی مکلف به رعایت قانون برگزاری مناقصات و انجام معاملات خود را از طریق سامانه مذکور هستند.

د- سازمان مناطق آزاد تجاری - صنعتی و ویژه اقتصادی

ماده ۸۳- الف- سازمان‌های مناطق آزاد مکلفند به منظور زدودن فقر از چهره مناطق آزاد تجاری یک درصد (۱٪) از محل وصول عوارض ورود کالا و خدمات این مناطق را پس از واریز به خزانه کل کشور طبق بودجه سنواتی از طریق کمیته امداد امام خمینی (ره) و سازمان بهزیستی برای اشتغال محرومان و نیازمندان بومی این مناطق اختصاص دهند.

ه- سازمان مرکزی تعاون روستایی ایران

ماده ۲۴: دولت مکلف است با همکاری اتاق بازرگانی، صنایع و معادن و کشاورزی ایران و اتاق تعاون مرکزی جمهوری اسلامی ایران حداکثر تا پایان اجرای قانون برنامه، تمهیدات قانونی لازم را جهت دستیابی سهم تعاون در اقتصاد به بیست و پنج درصد (۲۵٪)، با رویکرد کارآفرینی، اشتغالزایی، حمایت از کسب و کارهای کوچک و متوسط و دانش بنیان به عمل آورد.

بند (ر) ماده ۳۱: تکمیل زنجیره تولید محصولات کشاورزی از طریق اعطای کمک‌های فنی - اعتباری به تشکل‌های فراگیر کشاورزی و روستائی

بند الف ماده ۳۲- به منظور کاهش التهابات بازار کالاهای اساسی کشاورزی و کاهش نوسان غیرعادی فصلی محصولات کشاورزی و به منظور کاهش بار مالی دولت برای تأمین نقدینگی در گردش و هزینه تبعی مورد استفاده در سیاست‌های تنظیم بازار و تأمین ذخایر محصولات راهبردی (استراتژیک)، هر یک از شرکتهای دولتی مسئول تنظیم بازار هر محصول به تشخیص وزارت جهاد کشاورزی، حسب مورد، نسبت به اتخاذ موقعیت مناسب خرید یا فروش در قراردادهای سلف و ابزارهای مالی در چارچوب مقررات بازار سرمایه اقدام می نمایند.

و- وزارت جهاد کشاورزی (حوزه تنظیم بازار داخلی)

بند الف ماده ۳۲- به منظور کاهش التهابات بازار کالاهای اساسی کشاورزی و کاهش نوسان غیرعادی فصلی محصولات کشاورزی و به منظور کاهش بار مالی دولت برای تأمین نقدینگی در گردش و هزینه تبعی مورد استفاده در سیاست‌های تنظیم بازار و تأمین ذخایر محصولات راهبردی (استراتژیک)، هر یک از شرکتهای دولتی مسئول تنظیم بازار هر محصول به تشخیص وزارت جهاد کشاورزی، حسب مورد، نسبت به اتخاذ موقعیت مناسب خرید یا فروش در قراردادهای سلف و ابزارهای مالی در چارچوب مقررات بازار سرمایه اقدام می نمایند.

ماده ۳۳- دولت مکلف است در اجرای بندهای سوم و ششم سیاست‌های کلی اقتصاد مقاومتی و به منظور متنوع‌سازی ابزارهای حمایت از بخش کشاورزی، تأمین و تجهیز منابع، توسعه و امنیت سرمایه‌گذاری، افزایش صادرات محصولات کشاورزی و ارزش‌افزایی و تکمیل زنجیره ارزش محصولات کشاورزی اقدامات ذیل را به انجام برساند:

الف- ایجاد زمینه گسترش و تکمیل زنجیره‌های ارزش، صنایع تبدیلی، تکمیلی و نگهداری محصولات اساسی کشاورزی در قطبهای تولیدی، سردخانه و انبارهای فنی چندمنظوره

ب- تخصیص حداقل بیست درصد (۲۰٪) منابع صندوق‌های حمایت از بخش کشاورزی جهت تسهیلات برای صادرات این بخش

پ- ایجاد خوشه‌های صادراتی، نشانهای تجاری و اختصاص مشوق‌های صادراتی به صادرات محصولات کشاورزی تبصره- دولت مکلف است مابه‌التفاوت قیمت تولید داخل با قیمت کالای کشاورزی در بازارهای هدف را سالانه به‌عنوان مشوق‌های صادراتی محاسبه و از منابع هدفمندی یارانه‌ها پرداخت نماید. وزارت جهاد کشاورزی مقررات تعیین کالاهای مشمول این بند و پرداخت مابه‌التفاوت را تهیه نموده و به تصویب هیأت وزیران می‌رساند.

ت- کاهش حداقل ده درصدی (۱۰٪) شکاف قیمت دریافتی تولیدکنندگان و قیمت پرداختی مصرف کنندگان نهائی این محصولات در طول اجرای قانون برنامه
ح- ارتقای سطح کلی حمایت از کشاورزی، سالانه تا دو درصد (۲٪) ارزش تولید این بخش
قانون احکام دائمی برنامه توسعه:

ماده ۲۲- متن زیر به ماده (۶۶) قانون امور گمرکی مصوب ۱۳۹۰/۸/۲۲ الحاق می‌گردد:
برقراری موانع غیرتعرفه‌ای و غیرفنی برای واردات به جز در مواردی که رعایت موازین شرع اقتضاء می‌کند، ممنوع است. حقوق ورودی مواد اولیه و کالاهای واسطه‌ای که به منظور تولید صادراتی به‌ویژه توسط شرکتهای دانش‌بنیان وارد کشور می‌شود، ظرف مدت پانزده روز پس از صادرات به آنها مسترد می‌شود.
ماده ۲۳-

الف - هرگونه وضع مالیات یا عوارض برای صادرات کالاهای مجاز و غیریارانه‌ای و جلوگیری از صادرات هرگونه کالا به منظور تنظیم بازار داخلی ممنوع است و صدور کلیه کالاها و خدمات به جز موارد زیر مجاز می‌باشد:

۱. اشیای عتیقه و میراث فرهنگی به تشخیص سازمان میراث فرهنگی، صنایع دستی و گردشگری
۲. آن دسته از اقلام خاص دامی، نباتی، خاک زراعی و مرتعی و گونه‌هایی که جنبه حفظ ذخایر ژنتیکی و یا حفاظت تنوع زیستی داشته باشند، به تشخیص وزارت جهاد کشاورزی و سازمان حفاظت محیط زیست
تبصره - فهرست کالاهای غیرمجاز و یارانه‌ای برای صادرات با پیشنهاد دستگاه ذی‌ربط و تصویب شورای اقتصاد تعیین و سه‌ماه پس از ابلاغ اجراء می‌شود.
ب - صادرات کالاهایی که دولت برای تأمین آنها یارانه مستقیم پرداخت می‌کند، تنها با پیشنهاد دستگاه مربوطه و تصویب شورای اقتصاد مجاز است. در این صورت کلیه صادرکنندگان موظفند گواهی مربوط به عودت کلیه یارانه‌های مستقیم پرداختی به کالاهای صادرشده را قبل از خروج، از وزارت امور اقتصادی و دارایی اخذ کنند.
ماده ۳۱:

۸. اتخاذ سیاست‌ها و ارتقای صادرات غیرفنی استان در چهارچوب سیاست‌های کلی تجارت خارجی کشور و توسعه همکاری‌های تجاری، اقتصادی، علمی و فرهنگی با کشورهای همسایه در چهارچوب سیاست‌های دولت
ماده ۵۰- دولت مجاز است سامانه تدارکات الکترونیکی دولت را برای اجرای تمام مراحل انواع معاملات وزارتخانه‌ها و دستگاههای مشمول قانون برگزاری مناقصات و سایر قوانین مالی و معاملاتی بخش عمومی با رعایت قانون تجارت الکترونیکی و قانون برگزاری مناقصات تکمیل کند.

اهداف و سیاست‌های برنامه دولت دوازدهم

اهداف و سیاست‌های برنامه دولت دوازدهم در قالب اولویت‌های عمومی و تخصصی از رییس جمهور به وزرا ابلاغ گردید که موارد مرتبط با حوزه بازرگانی به شرح زیر می‌باشد:

- اولویت‌های عمومی

۱. اولویت واگذاری فعالیتهای به مردم و فراهم آوردن زمینه مشارکت هرچه بیشتر بخش خصوصی.

۲. توجه به رفع انحصارها و برقرار کردن فضای رقابتی در کنار تحت کنترل قراردادن و قاعده مند کردن حوزه‌های انحصاری.

۳. اعمال اولویت ویژه بر استقرار دولت الکترونیک در حوزه تحت مدیریت.

۴. اداری.

– اولویت‌های تخصصی وزارت امور اقتصادی و دارایی در دولت دوازدهم:

۱. ارتقای ملموس در شاخص‌های کسب و کار و بهبود شرایط برای توسعه توانمندی‌های بخش خصوصی.

– اولویت‌های تخصصی وزارت صنعت، معدن و تجارت در دولت دوازدهم

۱- برنامه‌ریزی برای توسعه اشتغال مولد در بخش‌های تولیدی و خدماتی.

۲- توانمندسازی بخش خصوصی و ارتقاء فضای رقابتی و امنیت سرمایه‌گذاری در محیط کسب و کار.

۳- تنظیم قاعده مند و پیش‌بینی‌پذیر بازار محصولات اساسی.

۴- تلاش برای تحقق رشد بیش از ۱۵ درصد در صادرات غیرنفتی طی سالهای دولت دوازدهم.

۵- توسعه تجارت و انعقاد پیمانها و قراردادهای دو یا چند جانبه برای دسترسی به بازارهای صادراتی.

۶- توسعه فناوری و نوآوری در سطح بنگاه‌های اقتصادی و افزایش رقابت‌پذیری از طریق ارتقاء همکاری‌های بین‌المللی میان شرکت‌های داخلی با شرکت‌های پیشروی خارجی.

۷- هماهنگی لازم با وزارت جهاد کشاورزی برای تأمین مواد غذایی مورد نیاز جامعه و در نظر گرفتن اولویت منافع مردم و کاهش فشار به مردم.

– اولویت‌های تخصصی وزارت جهاد کشاورزی در دولت دوازدهم

۱. کاهش قابل توجه آثار بودجه‌ای ایفای نقش دولت در تضمین خرید محصولات کشاورزی.

۲. ایجاد تغییرات اساسی در سازوکار مبادله محصولات بخش به منظور به حداقل رساندن واسطه‌گری غیرضرور و بهره‌مندی هرچه بیشتر کشاورزان.

۳. و.

۴. اقتصادی نمودن اندازه واحدهای تولیدی کشاورزی از طریق افزایش حاشیه سود کشاورزان، ساماندهی نهاده‌ها و تنظیم بازار کالاهای کشاورزی و گسترش زنجیره ارزش در بخش.

۳- چالش‌های اساسی، تنگناها و مشکلات در بخش در سال‌های ۱۳۹۷ و ۱۳۹۸

- تحقق نیافتن انتظارات بخش بازرگانی از دست آوردهای پسا تحریم و نتایج برجام
- نبود زیرساخت‌های مناسب جهت بهره‌گیری از ظرفیت‌های ترانزیت با عنایت به موقعیت ژئوپولیتیکی کشور در منطقه
- گسترده بودن حجم و تنوع قاچاق کالا و ارز
- وجود رویه‌های متنوع تجاری (مسافری، ملوانانی، مرزنشینان و بازارچه‌های مرزی، کوله بری و...)
- گسترده بودن و عدم کارکرد مناسب مناطق آزاد و ویژه که منجر به عدم تحقق اهداف پیش‌بینی شده گردیده است
- عدم هماهنگی اجرایی بین سازمان‌های مناطق آزاد و سایر دستگاه‌های دولتی به منظور اعمال مدیریت یکپارچه
- تعدد مراکز و مراجع سیاست‌گذار و متعامل در حوزه تجارت فرامرزی و امور گمرکی
- تعداد زیاد و بعضاً متناقض قوانین، مقررات، بخشنامه‌ها و دستورالعمل‌های صادره در حوزه تجارت

- اتکاء بخش عمده صادرات کشور به محصولات پایه و کمتر فرآوری شده (خام فروشی)
- پایین بودن رقابت پذیری کالاهای صادراتی و سهم پایین صادرات خدمات به ویژه خدمات فنی و مهندسی
- کمبود میزان جذب سرمایه گذاری خارجی و عدم حضور شرکت های معتبر بین المللی و عدم حضور در زنجیره ٔ تولید منطقه ای و جهانی
- چالش فناوری اطلاعات و ارتباطات (عدم یکپارچگی سامانه ها در حوزه تجارت فرامرزی و ...)
- عدم ثبات و وحدت رویه در سیاست گذاری ها جهت تعیین مأخذ حقوق ورودی، نرخ عوارض، ممنوعیت ورود کالاها و محدودیت های غیر تعرفه ای
- مشکل تامین منابع مالی اجرای برنامه ها و پروژه ها
- عدم تعامل پذیری مناسب در خدمات الکترونیکی و در زیرساخت کلید عمومی کشور و همچنین عدم وجود سیاست یکپارچه در توسعه کاربرد گواهی الکترونیکی قانونی در کشور
- نبود یک ریشه واحد در کشور که سیاست ها و الزامات یکسانی در زیرساخت کلید عمومی کشور اتخاذ نماید.
- عدم ساماندهی بیش از یک میلیون واحد صنفی بدون پروانه به عنوان آخرین حلقه عرضه محصول و عرضه به قیمت مصرف کننده
- عدم راه اندازی صندوق های مکانیزه واحدهای فروش
- تعدد بیش از حد واحدهای صنفی سنتی و ناچیز بودن سهم فروشگاه های بزرگ و زنجیره ای در نظام توزیع داخل کشور
- نبود ارتباط موثر بانک های اطلاعاتی و سامانه های نهادهای متولی امر نظارت بر قیمت و قیمت گذاری (دستگاه های متولی و نظارتی)
- نبود تناسب جریمه ها با تخلفات (کاهش انگیزه قانون پذیری)
- اجرایی نشدن کامل دولت الکترونیک

۴- راهکارهای خروج از تنگناها و مشکلات بخش، در بودجه سال ۱۳۹۸ درشت تایپ شود

در خصوص راهکارهای خروج از مشکلات بخش بازرگانی خارجی در بودجه سال ۱۳۹۸ مواردی به شرح زیر پیش بینی شده است:

- پیش بینی مبلغ ۷۸۰۰ میلیارد ریال بابت اعطای مشوق های صادراتی غیر نفتی و غیر پتروشیمی و یارانه سود تسهیلات واحدهای تولیدی با اولویت تولیدات صادراتی
- پیش بینی مبلغ ۶۸۲/۵ میلیارد ریال بابت تأمین بخشی از هزینه های خرید، تعمیر و نگهداری دستگاه های کنترلی پرتونگاری
- پیش بینی مبلغ ۱۵۵/۲ میلیارد ریال بابت ارتقاء و بهبود بهره وری و افزایش سهم صادراتی فرش دستباف
- پیش بینی مبلغ ۲۶/۵ میلیارد ریال بابت کمک های فنی و اعتباری برای تولید مواد اولیه فرش دستباف و ایجاد مجتمع قالیبافی

همچنین به منظور ایفای مناسب تعهدات دولت در حوزه بازرگانی داخلی و تنظیم بازار محصولات کشاورزی، اعتبارات مورد نیاز در ردیفهای یارانه‌ای مربوط پیش‌بینی شده و استفاده از ظرفیت بازار سرمایه در خصوص انتشار اوراق مالی اسلامی برای تامین بخشی از کسری منابع مزبور مد نظر قرار گرفته است. در این راستا مبلغ ۸۱۴۵۰ میلیارد ریال بابت خرید تضمینی گندم و ۷۵۰۰ میلیارد ریال بابت نهاده‌ها و عوامل تولید بخش کشاورزی، تنظیم بازار و خرید تضمینی سایر محصولات کشاورزی لحاظ شده است. به منظور تأمین کالاهای اساسی مورد نیاز کشور، حمایت از تولید داخلی و ایجاد ثبات در بازار، ملاحظات زیر در تنظیم لایحه بودجه سال ۱۳۹۸ مدنظر قرار گرفته است:

- تقویت ردیف یارانه نهاده‌ها و عوامل تولید کشاورزی برای بهبود بهره وری و افزایش تولید داخلی کالاهای اساسی.
- پیش‌بینی منابع مالی مورد نیاز برای خرید تضمینی محصولات کشاورزی بویژه گندم.
- تقویت سازوکارهای نظارتی در خصوص نحوه تامین و توزیع کالاهای اساسی و رعایت ضوابط قیمت گذاری.
- پیش‌بینی منابع مورد نیاز برای جبران کسری موجودی و افزایش میزان ذخایر راهبردی.
- کاهش مداخله مستقیم دولت برای تنظیم بازار کالاها و خدمات و ایفای تعهدات ایجاد شده در سالهای اخیر.
- تامین نیاز ارزی واردات کالاهای اساسی به نرخ رسمی و کمک به معیشت عمومی از طریق ارائه بسته‌های کالایی.
- تکمیل و تجهیز و نگهداری انبارها و مراکز ذخیره سازی کالاهای اساسی.

۵- تبصره‌های بودجه سال ۱۳۹۸

تبصره ۵ (بندهای ه، و): استفاده از ظرفیت‌های اوراق مالی اسلامی برای ایفای تعهدات دولت و تسویه مطالبات اشخاص حقیقی و حقوقی (تکالیف تنظیم بازار و خرید تضمینی محصولات کشاورزی بویژه گندم)

تبصره ۱۴- منظور نمودن مبلغ ۶۱۴۵۰ میلیارد ریال بابت یارانه نان و خرید تضمینی گندم و مبلغ ۲۱۱۶۵ میلیارد ریال برای اجرای سایر اهداف مندرج در ماده (۳۹) قانون برنامه ششم توسعه، بند (الف) تبصره ۱۸ و ماده (۸) قانون هدفمندکردن (حمایت از تولید و اشتغال ...) در جدول مصارف هدفمندسازی یارانه‌ها.

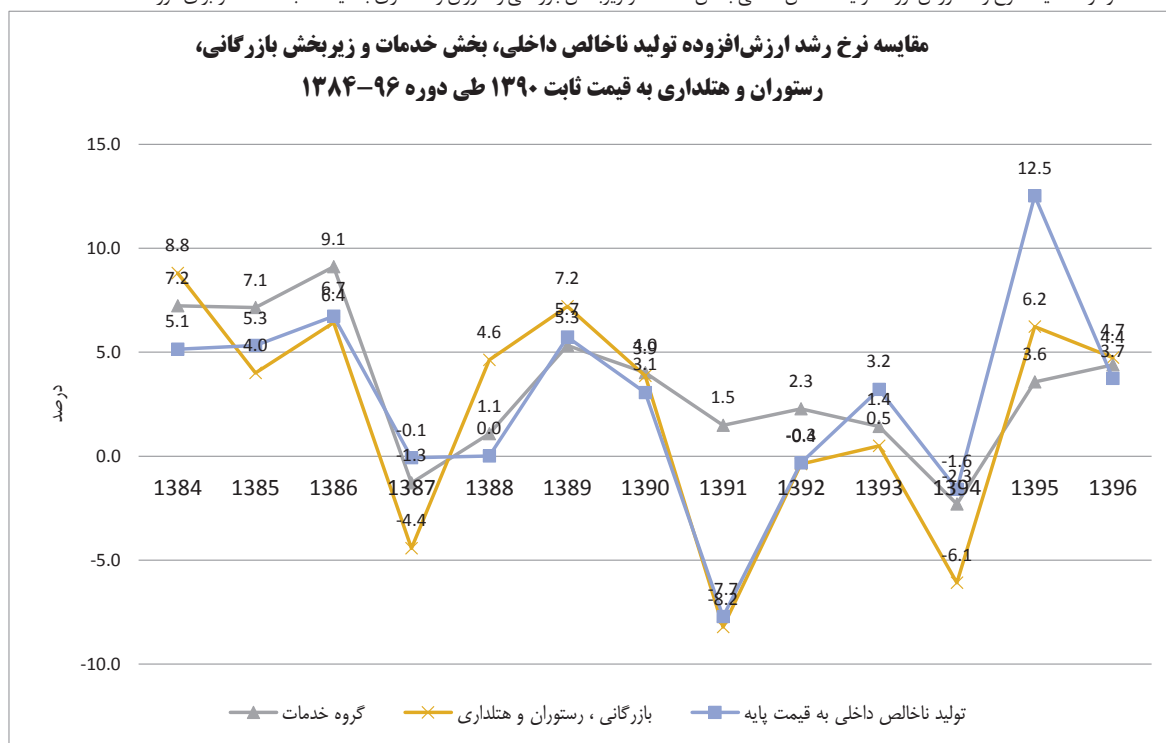
تبصره ۷- بند (ب)- گمرک جمهوری اسلامی ایران مکلف است پس از تایید اسناد مربوطه، نسبت به استرداد حقوق ورودی مواد و قطعات وارداتی که در کالاهای صادراتی مورد استفاده قرار گرفته‌اند، موضوع مواد (۶۶) تا (۶۸) قانون امور گمرکی و هزینه انبارداری موضوع تبصره (۲) ماده (۴۵) قانون امور گمرکی مصوب ۱۳۹۰/۰۸/۲۲ ظرف مدت پانزده روز، از محل تنخواه دریافتی از خزانه که تا پایان سال تسویه می‌نماید، اقدام نماید.

۶- تحلیل مهم‌ترین متغیرهای اقتصادی یا اجتماعی بخش

۱- رشد

وضعیت رشد ارزش افزوده زیربخش بازرگانی، رستوران و هتلداری به قیمت ثابت ۱۳۹۰ و برای دوره ۹۶-۱۳۸۴ نمایانگر تغییرات پر نوسان این متغیر است. در سال‌های ۱۳۸۷، ۱۳۹۱ و ۱۳۹۴ شاهد کاهش و طی سالهای مابین آنها، رشد زاینده‌ای را ملاحظه می‌کنیم. آنچه که از نمودار ۱ مشاهده می‌شود این است که نوسانات نرخ رشد ارزش افزوده تولید ناخالص داخلی، بخش خدمات و زیر بخش بازرگانی، رستوران و هتلداری همسو بوده و در اکثر مقاطع، نرخ رشد زیر بخش بازرگانی کمتر از نرخ رشد تولید ناخالص داخلی و بخش خدمات بوده است. همچنین براساس نمودار ۲ سهم بخش خدمات از ۴۶ درصد به ۵۰ درصد افزایش یافته در حالی که زیر بخش بازرگانی، رستوران و هتلداری با حفظ ثبات نسبی سهمی از ۱۲ به ۱۱ درصد کاهش داشته است.

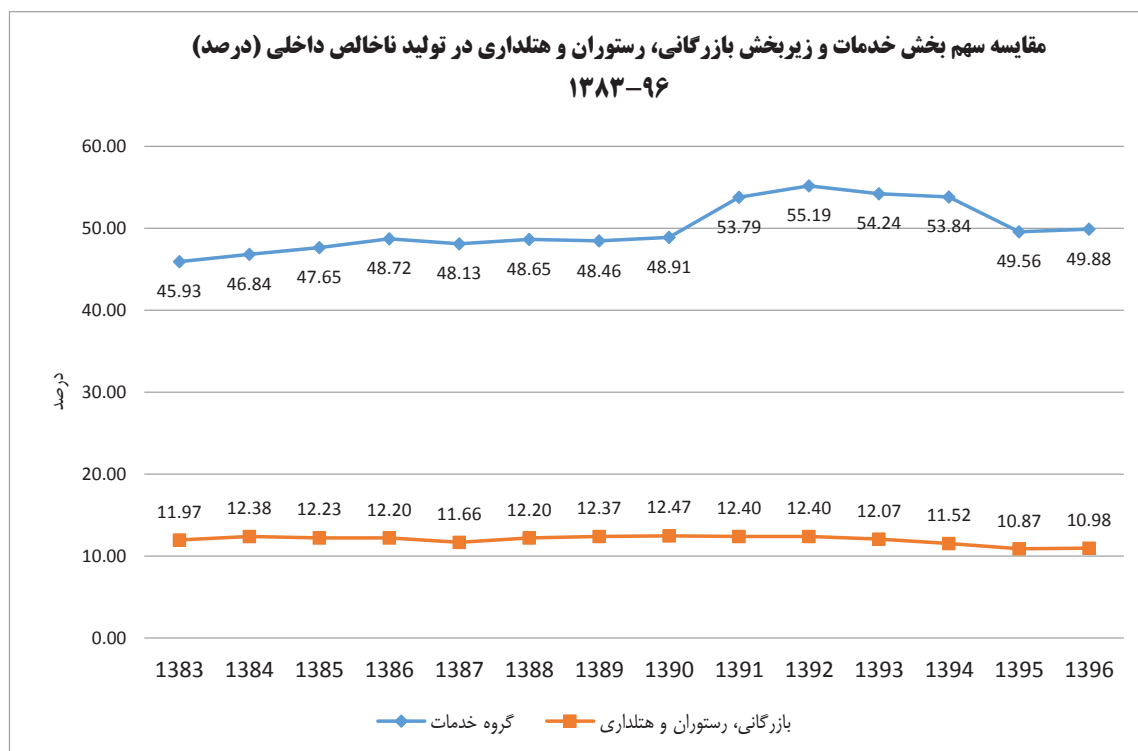
نمودار ۱: مقایسه نرخ رشد ارزش افزوده تولید ناخالص داخلی بخش خدمات و زیربخش بازرگانی، رستوران و هتلداری به قیمت ثابت ۱۳۹۰ و برای دوره ۹۶-۱۳۸۴



منبع: سایت بانک مرکزی ج ۱۱

نمودار ۲: مقایسه سهم بخش خدمات و زیربخش بازرگانی، رستوران و هتلداری در تولید ناخالص داخلی (درصد)

۱۳۸۳-۹۶



منبع: سایت بانک مرکزی ج ۱۱

۲- شاخص ذخیره‌سازی و واردات کالاهای اساسی

با توجه به عدم کفایت تولید داخلی برای تأمین نیازهای کشور به مواد غذایی، برنامه‌ریزی لازم برای تهیه و تدارک و تنظیم بازار کالاهای مربوط در راستای تحقق امنیت غذایی و فراهم کردن دسترسی مردم به کالاهای اساسی با اولویت استفاده از ظرفیت‌ها و توانمندی‌های بخش خصوصی مورد توجه دولت بوده است. با این حال در برخی سال‌ها دولت به منظور حفظ ثبات بازار به صورت گسترده‌تری نسبت به واردات و ذخیره‌سازی کالاهای اساسی و توزیع آن اقدام نموده است.

با توجه به سیاست‌های کلان دولت و به منظور حفظ ثبات اقتصادی و اجتماعی، مقداری از کالاهای اساسی مورد نیاز کشور به صورت جداگانه و تحت عنوان ذخایر راهبردی نگهداری می‌شود. تأمین ذخایر راهبردی طبق تکالیف ابلاغی از سوی مراجع ذیربط از قبیل شورای عالی امنیت ملی، ستاد تدابیر ویژه اقتصادی و هیات دولت، عمدتاً توسط شرکت مادر تخصصی بازرگانی دولتی ایران و شرکت پشتیبانی امور دام کشور به عنوان دستگاه مباشر صورت گرفته که مسئولیت خرید، نگهداری و توزیع کالاهای مزبور را عهده‌دار می‌باشند.

براساس مصوبه هیات محترم وزیران، کالاهای مشمول ذخایر راهبردی شامل کالاهای اساسی (گندم، برنج، روغن خام، شکر خام، نهاده‌های دامی (جو، ذرت و کنجاله سویا) و محصولات پروتئینی (گوشت مرغ و گوشت قرمز) بوده و براساس تکالیف محوله، وزارت جهاد کشاورزی مسئولیت تأمین و تدارک کالاهای مزبور را برعهده دارد. ضمن اینکه کارگروهی با مسئولیت سازمان برنامه و بودجه کشور و عضویت دستگاه‌های اجرایی مربوط، بر حسن اجرای مصوبه مذکور نظارت می‌نماید. با توجه به اقدامات صورت گرفته موجودی ذخایر راهبردی کشور در حد قابل قبول بوده و

نگرانی در خصوص کمبود و یا افزایش قیمت نامتعارف کالاهای مشمول وجود ندارد. شایان ذکر است با توجه به افزایش تولید داخلی برخی کالاهای اساسی از قبیل گندم و شکر میزان نیاز به واردات کالاهای اساسی در سالهای اخیر کاهش یافته است.

براساس مصوبه شورای عالی امنیت ملی، سازمان برنامه و بودجه کشور موظف شده است در چارچوب آیین‌نامه اجرایی مربوط بر نحوه خرید، ذخیره‌سازی و گزارش موجودی انبار نظارت کرده و هر شش ماه یکبار گزارش آن را به دفتر مقام معظم رهبری و ریاست محترم جمهوری و شورای عالی امنیت ملی ارائه کند. در راستای تکالیف تعیین شده در مصوبه یاد شده و آیین‌نامه اجرایی ذخایر راهبردی اقدامات انجام شده از سوی سازمان به شرح زیر است:

الف- برداشت از منابع صندوق توسعه ملی

برای خرید کالاهای مشمول ذخایر راهبردی از طریق واردات و یا تامین از محل تولید داخلی، این سازمان برحسب درخواست وزارت جهاد کشاورزی نسبت به تایید موارد مذکور و اعلام به صندوق توسعه ملی و بانک مرکزی برای تخصیص منابع ارزی و ریالی مربوط اقدام نموده است.

ب- سامانه ذخایر راهبردی

به منظور ایفای نقش نظارتی سازمان برنامه و بودجه کشور بر نحوه خرید، ذخیره‌سازی و گزارش موجودی انبار و استقرار سامانه نظارتی، دستورالعمل اجرایی مربوط تهیه و به دستگاه‌های اجرایی ذیربط ابلاغ گردید. در حال حاضر بستر نرم‌افزاری و زیرساخت مورد نیاز سامانه توسط وزارت جهاد کشاورزی طراحی شده و آماده اجرا می‌باشد. با این حال پیگیری برای رفع نقاط ضعف و امکان گزارش‌گیری و رصد کامل جریان کالا از مبادی ورودی به انبارها و گردش مالی وجوه مربوط به در حال انجام است.

ج- کارگروه نظارتی

در راستای نظارت بر روند اجرایی تامین ذخایر راهبردی تا کنون جلسات متعدد کارگروه نظارتی با حضور دستگاه‌های اجرایی ذیربط در این سازمان تشکیل شده و حسب موارد ارجاعی تصمیمات لازم اتخاذ و ابلاغ شده است.

ارزیابی عملکرد ذخایر راهبردی

مهمترین دلایل کسری موجودی ذخایر راهبردی تا سقف تکالیف تعیین شده شامل ماهیت عملیات نگهداری و ذخیره‌سازی برخی اقلام مشمول و زیان ده بودن آن، مصوبات کارگروه تنظیم بازار مبنی بر توزیع کالاهای مربوط با قیمت پایین‌تر از قیمت تمام شده و تغییرات نرخ تسعیر ارز و کاهش ارزش برابری ریال و سایر ارزها در برابر دلار طی سال‌های اخیر بوده است.

براساس مفاد آیین‌نامه اجرایی ذخایر راهبردی، دولت مکلف به جبران زیان ناشی از عوامل پیش‌بینی نشده از قبیل نوسان قیمت‌های جهانی و داخلی و نرخ تسعیر ارز و همچنین جبران زیان ناشی از تکالیف قانونی گردیده است که به دلیل محدودیت‌های بودجه عمومی عملاً امکان پیش‌بینی و تامین آن در قالب لوایح بودجه سنواتی وجود ندارد. با توجه به ضرورت آمادگی لازم برای مقابله با شرایط ناشی از تشدید تحریم‌ها و تامین کالاهای اساسی مورد نیاز کشور، تامین ۱ میلیارد دلار جدید از محل منابع صندوق توسعه ملی به منظور جبران کسری موجودی و افزایش میزان ذخیره‌سازی کالاهای مشمول ذخایر راهبردی مورد تایید قرار گرفته است.

۳- شاخص تجهیز واحدهای صنفی به صندوق مکانیزه فروش و ساماندهی واحدهای صنفی فاقد پروانه کسب

اصلاح شبکه توزیع و ارتقاء بهره‌وری، ارتقاء رقابت‌پذیری، ساماندهی نهادهای عمومی غیردولتی فعال در بخش بازرگانی و واگذاری تصدی‌های غیرضروری حوزه‌های دولتی و عمومی به بخش غیر دولتی به عنوان محورهای مهم فعالیت وزارت صنعت، معدن و تجارت در بخش بازرگانی داخلی است به طوری که اصناف بتوانند فعال‌تر از گذشته در بازرسی‌ها و نظارت‌ها، مشارکت داشته و بین زنجیره تولید و توزیع ارتباط منطقی برقرار نمایند و تشکل‌های مردمی و مدنی نیز بتوانند از حقوق مصرف‌کنندگان و تولیدکنندگان حمایت کنند.

طرح تجهیز واحدهای صنفی به صندوق مکانیزه فروش یکی از مهم‌ترین برنامه‌های مرکز امور اصناف و بازرگانان از بدو تأسیس بوده و مطابق ماده ۷۱ قانون نظام صنفی هر واحد صنفی ملزم به استفاده از صندوق مکانیزه فروش است و برنامه‌های متعددی برای اجرایی شدن این امر قانونی در نظر گرفته شده است.

طرح ساماندهی صنوف فاقد پروانه کسب اگر چه یکی از طرح‌های کلیدی مرکز امور اصناف و بازرگانان در طول سال‌های گذشته بوده و همواره پیگیری و اجرای این طرح مورد تأکید مسئولین ذی‌ربط قرار گرفته است، اما به رغم همه این پیگیری‌ها تاکنون نتایج قابل توجهی به دست نیامده است.

ساماندهی و برخورد با واحدهای فاقد پروانه کسب مطابق ماده ۲۷ قانون نظام صنفی بایستی توسط اتحادیه‌های ذی‌ربط انجام گیرد. به دنبال اجرای این مهم سامانه خاص ثبت آمار و اطلاعات واحدهای فاقد پروانه کسب در سایت اصناف طراحی شد، تا نتیجه کارکرد و عملکرد یکایک اتحادیه‌ها رصد و مورد ارزیابی قرار گیرد.

۴- شاخص تنظیم بازار کالاهای اساسی

یکی از وظایف اساسی هر دولت در عرصه اقتصاد، ایجاد ثبات و تعادل در بازار کالا و خدمات اساسی است. آنچه موجب می‌شود بازار یک کالا از ثبات نسبی برخوردار بوده و در شرایط مختلف از شوک‌های اقتصادی در امان باشد اتخاذ سیاست‌های مناسب و بجا و اعمال مدیریت کارآمد در تنظیم بازار است. عمده‌ترین ابزارها و سیاست‌های حمایتی در ایران شامل قیمت‌گذاری (خرید تضمینی)، تنظیم واردات، ذخیره‌سازی و پرداخت یارانه است که معمولاً دولت در شرایط نوسانات بازار از آن‌ها استفاده کرده و با استفاده از آن در پی حداقل کردن نوسانات ناخواسته و غیرمتعارف برای حمایت از تولیدکنندگان و مصرف‌کنندگان و مدیریت بحران بوده است. رویکرد دولت در چند سال اخیر آن بوده که تصدی‌گری دولتی در تنظیم بازار کالاهای اساسی کاهش یافته و با تقویت ابزارهای سیاست‌گذاری در نظام توزیع و ایجاد توسعه در بخش بازرگانی و با ایجاد ذخایر احتیاطی تنها در شرایط بحرانی به صورت مستقیم مداخله انجام گیرد.

روند قیمت کالاهای اساسی و ضروری و نرخ تورم

قیمت برخی کالاهای اساسی از قبیل گندم، جو، ذرت، کنجاله سویا و حبوبات طی سال‌های ۱۳۹۱ تا ۱۳۹۳ روند افزایشی داشته و در سال ۱۳۹۳ به حداکثر خود رسید. در سال ۱۳۹۴ با توجه به کاهش قیمت‌های جهانی محصولات کشاورزی به دلیل کاهش قیمت نفت و کم شدن تقاضا برای تولید سوخت زیستی و همچنین کاهش هزینه‌های تولید ناشی از افت قیمت حامل‌های انرژی، قیمت‌های مزبور در بازار داخلی نیز کاهش قابل توجهی داشته که با توجه به رشد سالانه قیمت خرید تضمینی محصولات کشاورزی، این امر سبب افزایش مداخله دولت برای خرید برخی محصولات شده است. در سال ۱۳۹۵ و ۱۳۹۶ قیمت برخی از محصولات و کالاهای از جمله گوشت قرمز، برنج، کره

و حبوبات نسبت به سال قبل افزایش نسبتاً زیادی را نشان می‌دهد که براساس تصمیمات کارگروه تنظیم بازار و تصویب دولت، به منظور کاهش سطح قیمت‌ها، تعرفه واردات کالاهای اساسی به شدت کاهش یافته و مداخله فوری از سوی شرکتهای مباشر دولتی (شرکت بازرگانی دولتی ایران و شرکت پشتیبانی امور دام کشور) برای عرضه کالا به قیمت‌های مصوب انجام گردید.

بررسی روند شاخص بهای کالا و خدمات مصرفی شهری، نشانگر جهش قابل ملاحظه قیمت‌ها و افزایش نرخ تورم در سال ۱۳۹۷ پس از کاهش و ثبات نسبی طی سالهای ۹۶-۱۳۹۳ می‌باشد که تحولات بازار ارز و مشکلات ایجاد شده برای واردات و تامین کالاهای اساسی و مواد اولیه تولید ناشی از تحریم‌های اعمال شده بر اقتصاد کشور از دلایل عمده آن می‌باشد. تغییرات ماهانه شاخص مذکور در سال جاری نیز مبین افزایش قابل ملاحظه آن در ماه‌های خرداد، مرداد و شهریور می‌باشد که با توجه به تخلیه آثار روانی تحریم‌ها، در ماه‌های مهر و آبان روند کاهشی داشته است.

روند قیمت کالاهای اساسی و ضروری در سالهای ۹۷-۱۳۹۲ (کیلو ریال /...)

روند قیمت کالاهای اساسی و اولویت‌دار در سال ۱۳۹۷ نشان می‌دهد بیشترین افزایش قیمت کالاهای مذکور در سال ۱۳۹۷ نسبت به سال گذشته مربوط به میلگرد (۸۴ درصد)، نبشی (۸۰ درصد)، موز (۷۸ درصد)، کاغذ چاپ (۷۴ درصد) و تیرآهن (۵۳ تا ۷۰ درصد) بوده است. قیمت پیاز ۲۰ درصد نسبت به سال قبل کاهش یافته و قیمت شکر، حبوبات و برنج داخلی نیز تقریباً ثابت مانده است. دامنه نوسان قیمت سیمان، روغن موتور، پنیر، ماست، سیب‌زمینی و خرما نیز بین ۱۰ تا ۲۰ درصد بوده و سایر کالاها بویژه محصولات غذایی و نهاده‌های دامی بین ۳۰ تا ۵۰ درصد افزایش قیمت داشته است.

گروه کالایی	شرح کالا	میانگین ۱۳۹۲	میانگین ۱۳۹۳	میانگین ۱۳۹۴	میانگین ۱۳۹۵	میانگین ۱۳۹۶	میانگین ۱۳۹۷
گروه غلات	برنج پاکستانی با سماتی درجه یک	۵۰,۹۲۰	۵۵,۵۹۱	۵۶,۵۰۱	۵۸,۷۱۹	۶۶,۰۷۰	۸۸,۳۱۵
	برنج طارم درجه یک	۷۲,۳۱۳	۷۷,۴۲۹	۸۶,۸۴۴	۱۱۳,۹۴۳	۱۳۳,۵۲۵	۱۳۹,۷۴۹
	برنج هندی درجه یک	۴۲,۱۱۵	۵۱,۵۶۲	۴۸,۳۱۸	۴۷,۶۴۸	۵۵,۹۹۳	۷۷,۳۴۸
گوشت قرمز	گوشت گوساله	۳۶۲,۶۲۱	۳۶۹,۱۶۴	۲۸۷,۸۳۵	۳۰۹,۳۷۷	۳۵۷,۹۳۰	۴۶۶,۸۸۰
	گوشت گوسفندی (مخلوط)	۲۴۶,۳۵۹	۲۵۵,۴۲۱	۲۷۱,۳۶۸	۳۰۲,۲۷۰	۳۷۱,۲۱۱	۵۰۳,۵۵۷
مرغ و تخم مرغ	گوشت مرغ (تازه)	۶۱,۷۶۱	۶۶,۴۵۵	۶۲,۵۰۸	۶۸,۹۴۰	۷۴,۲۲۶	۹۰,۹۹۸
	تخم مرغ	۴۰,۷۹۷	۴۰,۹۵۹	۴۲,۷۲۵	۴۴,۴۴۵	۶۰,۶۲۴	۸۳,۵۴۳
شکر و چای	شکر (بسته ۹۰۰ گرمی)	۲۱,۵۱۴	۲۴,۴۷۴	۲۷,۱۸۸	۳۲,۸۸۸	۳۶,۹۸۰	۳۷,۰۶۲
	چای خارجی دو غزال (بسته نیم کیلویی)	۱۵۱,۳۲۰	۱۵۷,۱۱۳	۱۶۴,۳۱۴	۱۸۰,۵۶۱	۱۹۵,۰۴۸	۲۷۵,۳۸۷
روغن خوراکی	روغن نباتی جامد (حلب ۵ کیلویی)	۲۱۴,۱۸۸	۲۱۴,۳۹۸	۲۱۵,۶۶۸	۲۲۶,۶۱۵	۲۳۱,۷۲۲	۲۹۵,۶۱۳
	روغن نباتی مایع آفتابگردان (بطری ۸۱۰ گرمی)	۴۴,۳۳۸	۴۷,۲۶۶	۴۸,۳۶۲	۵۰,۴۷۰	۵۲,۴۴۶	۵۹,۵۱۳
لبیان	پنیر پاستوریزه ۴۰۰ گرمی پگاه	۳۴,۵۳۲	۳۸,۸۳۳	۴۱,۲۴۱	۴۳,۲۴۲	۴۴,۷۰۵	۵۱,۷۰۱
	کره پاستوریزه (بسته ۱۰۰ گرمی)	۱۸,۸۴۷	۲۳,۶۸۶	۲۳,۹۵۶	۲۴,۸۵۱	۳۰,۸۵۸	۴۰,۷۶۹
	ماست پاستوریزه یک کیلویی (۲/۵ درصد چربی)	۲۴,۶۱۹	۲۷,۱۶۳	۲۸,۳۴۸	۲۹,۳۴۴	۳۰,۹۸۸	۳۷,۳۷۰
میوه‌های تازه	گوجه	۲۰,۶۰۵	۱۸,۳۶۰	۱۷,۹۷۳	۱۷,۴۷۲	۲۴,۲۸۷	۳۱,۲۷۲
	پیاز	۱۳,۰۴۰	۱۳,۶۹۳	۱۶,۰۶۴	۱۲,۹۹۰	۲۳,۸۸۰	۱۹,۰۹۸
	سیبزمینی درجه یک	۲۰,۹۱۴	۱۸,۱۷۴	۱۲,۰۱۶	۱۳,۵۸۹	۱۸,۹۱۹	۲۲,۴۶۴
میوه	موز (درجه یک)	۴۴,۰۶۹	۴۷,۳۱۳	۴۰,۷۴۰	۵۰,۳۵۰	۵۲,۰۱۸	۹۲,۷۹۰
	خرما مضافتی	۵۷,۴۷۰	۵۹,۸۷۹	۵۸,۰۸۱	۷۹,۰۴۱	۸۶,۴۲۰	۹۷,۸۸۳
	عدس (درجه یک)	۴۱,۱۷۵	۴۳,۳۳۷	۶۵,۶۱۶	۷۳,۱۸۰	۷۰,۹۸۱	۶۹,۷۳۲
حبوبات	لپه (درجه یک)	۴۸,۲۲۳	۴۱,۹۶۵	۵۷,۹۰۰	۷۹,۷۳۵	۹۰,۳۷۹	۸۷,۳۸۵
	لوبیا چیتی (درجه یک)	۷۹,۴۶۳	۷۰,۹۴۴	۶۵,۹۵۷	۸۵,۹۵۲	۱۰۷,۱۶۶	۱۱۳,۲۲۴
	نخود (درجه یک)	۳۸,۳۹۴	۳۳,۱۰۳	۴۶,۰۳۹	۷۲,۲۴۳	۸۸,۲۴۱	۸۷,۱۵۶
	جو خارجی	۷,۹۹۹	۹,۷۳۳	۹,۰۷۶	۸,۳۳۴	۹,۹۷۶	۱۲,۸۴۷
نژادهای دام و طیور	جو داخلی	۰	۰	۰	۰	۱۰,۵۵۰	۱۳,۸۸۶
	ذرت خارجی	۹,۵۷۷	۱۰,۲۷۹	۸,۴۶۵	۹,۲۹۴	۹,۵۴۷	۱۲,۷۱۳
	ذرت داخلی	۰	۰	۰	۰	۹,۳۱۴	۱۲,۱۲۹
	کنجاله سویا وارداتی	۱۶,۷۲۴	۱۸,۳۴۴	۱۶,۴۱۴	۱۵,۷۶۸	۱۶,۷۸۸	۲۵,۱۸۴
	کاغذ چاپ ۷۰ گرمی اندونزی (بند)	۸۶۳,۵۷۱	۷۹۵,۷۵۵	۸۰۲,۴۸۹	۸۰۱,۴۶۸	۸۶۷,۳۳۳	۱,۵۰۵,۱۷۷
	پودر دستنی تاژ (بسته ۵۰۰ گرمی)	۱۱,۶۹۸	۱۲,۵۰۸	۱۲,۷۹۷	۱۲,۷۹۳	۱۳,۶۱۲	۱۹,۲۴۰
پودر باکتریایی	پودر ماشینی تاژ ۵۰۰ گرمی	۱۹,۶۶۲	۲۱,۶۸۵	۲۲,۵۳۰	۲۲,۸۷۴	۲۳,۰۲۱	۲۷,۸۰۲
	روغن موتور ایرانول ۱۲۰۰۰ کالن فلزی	۲۸۳,۸۴۲	۳۳۷,۹۵۶	۳۳۱,۰۳۲	۳۱۷,۷۶۶	۳۲۰,۳۱۹	۳۶۹,۲۰۱
روغن موتور	روغن موتور بهران پیشناز کالن پلاستیکی	۲۸۸,۴۵۵	۳۴۷,۱۸۱	۳۵۸,۱۷۵	۳۴۹,۴۴۳	۳۵۰,۴۸۵	۴۰۶,۰۱۱
	لاستیک پرایدی (بارز) ۱۳-۶۵-۱۶۵ (حلقه)	۱,۰۱۶,۱۹۷	۱,۱۲۴,۳۷۸	۹۴۲,۳۸۸	۹۴۶,۱۳۵	۱,۱۰۹,۱۴۳	۱,۲۹۳,۴۴۳
لاستیک ماشین	لاستیک پژویی (بارز) ۱۴-۶۵-۱۸۵ (حلقه)	۱,۱۸۸,۹۹۹	۱,۳۸۴,۳۷۵	۱,۲۲۸,۹۶۰	۱,۲۱۹,۷۱۶	۱,۲۹۸,۴۴۵	۱,۵۷۷,۱۳۳
	تیر آهن نمره ۱۴ ذوب آهن اصفهان	۲۰,۰۸۶	۱۹,۱۷۰	۱۷,۲۴۱	۱۷,۷۱۱	۲۵,۷۴۰	۴۳,۷۱۱
آهن آلات	تیر آهن نمره ۱۸ ذوب آهن اصفهان	۲۰,۰۸۳	۱۸,۹۳۸	۱۷,۲۱۸	۱۷,۶۱۹	۲۵,۷۰۷	۳۹,۱۹۹
	میلگرد آچار نمره ۱۴	۱۹,۲۲۸	۱۹,۱۴۱	۱۴,۹۳۲	۱۶,۴۹۸	۲۱,۵۰۵	۳۹,۳۸۶
	نیستی نمره ۱۲	۲۰,۳۹۸	۲۰,۷۴۵	۱۶,۸۸۳	۱۷,۹۵۷	۲۲,۵۵۸	۴۰,۴۴۸
سیمان	سیمان خاکستری تیپ ۲ پکتی (۵۰-k)	۶۳,۴۸۷	۷۳,۶۴۵	۷۰,۵۲۶	۷۴,۱۴۹	۸۲,۴۷۳	۹۲,۷۴۸
	سیمان خاکستری تیپ ۲ فله (تن)	۱,۰۳۸,۸۷۲	۱,۲۱۸,۸۱۰	۱,۱۸۷,۹۹۴	۱,۲۶۱,۲۶۷	۱,۳۵۶,۴۹۶	۱,۴۶۹,۴۷۲

عملکرد کارگروه تنظیم بازار

تجارب موجود در زمینه قیمت‌گذاری و تنظیم بازار کالاها و خدمات در ایران و سایر کشورها نشان می‌دهد دخالت کالایی مستقیم دولت در این زمینه در اغلب موارد دارای کارایی مناسبی نبوده و ضمن ایجاد برخی رانت‌ها، بر تخصیص بهینه منابع و انگیزه رقابت تاثیر منفی داشته است. هر چند در برنامه های چهارم و پنجم توسعه، رویکرد کاهش مداخله دولت در این زمینه مورد توجه بوده است با این حال به دلیل حساسیت‌های موجود در زمینه کنترل تورم از یک سو و حمایت از تولیدکنندگان از سوی دیگر، دولت کماکان نقش مهمی در تعیین قیمت و مداخله مستقیم کالایی برای تنظیم بازار داشته است.

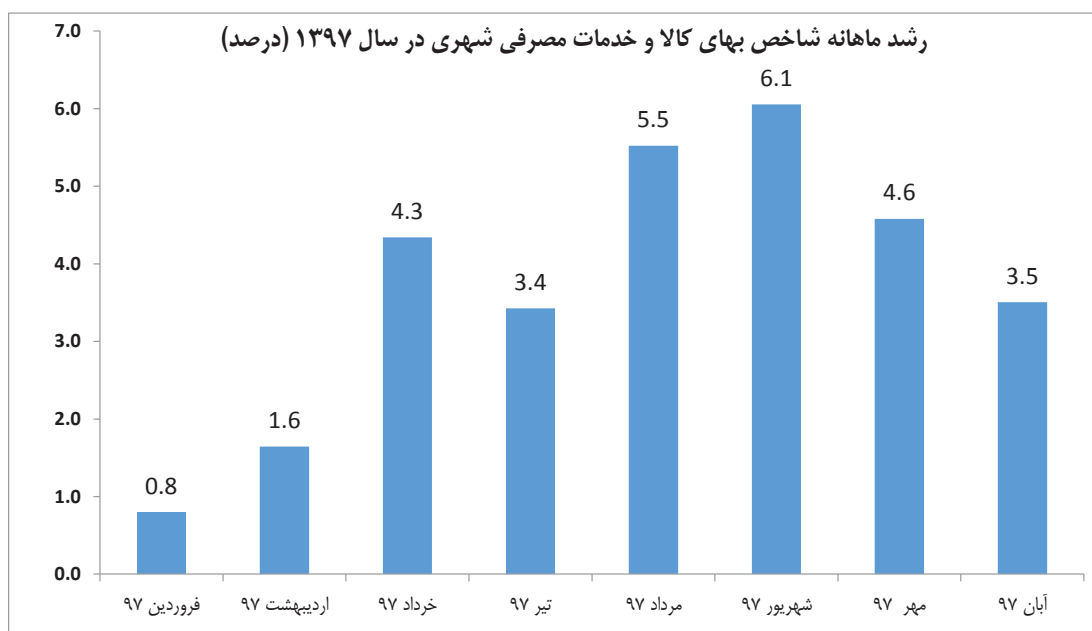
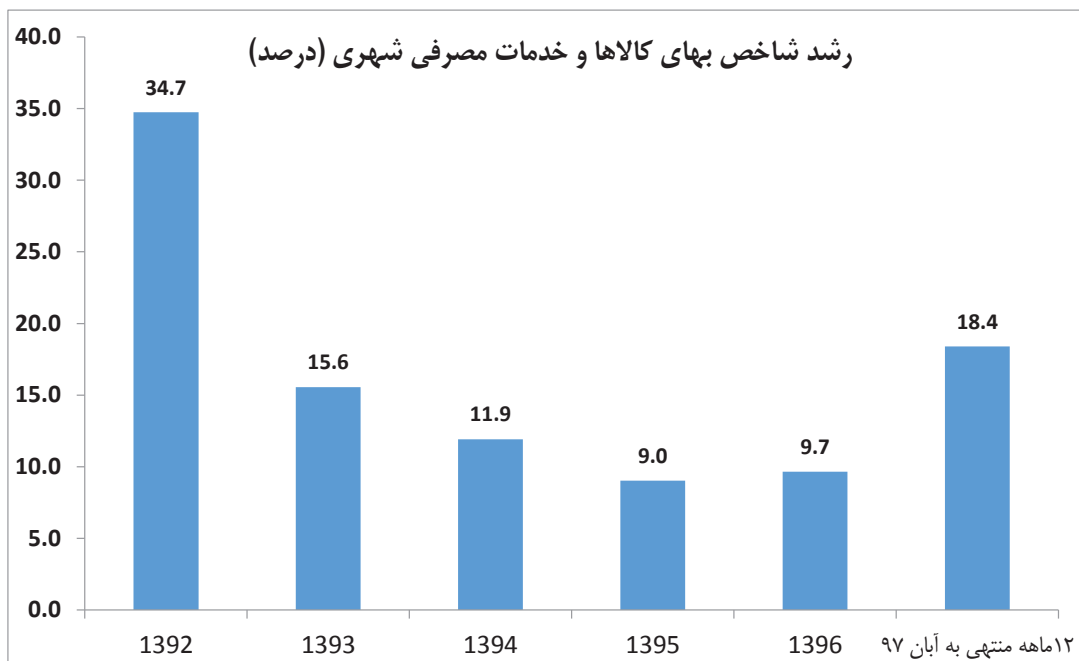
بررسی اجمالی مصوبات کارگروه تنظیم بازار در سال‌های اخیر نشان می‌دهد رویکرد اصلی تصمیمات اتخاذ شده در کارگروه مذکور رفع مشکلات ایجاد شده به صورت مقطعی و کوتاه‌مدت بوده و عملاً برنامه بلندمدت و راهبردی برای کاهش مداخله دولت و تنظیم مناسب بازار و پیش‌بینی آینده وجود نداشته است.

شایان ذکر است براساس ماده (۲۱) قانون الحاق برخی مواد به قانون تنظیم بخشی از مقررات مالی دولت (۲) به منظور تنظیم مناسب بازار، افزایش سطح رقابت، ارتقای بهره‌وری شبکه توزیع و شفاف‌سازی فرآیند توزیع کالا و خدمات، دولت مکلف شده است با رعایت قانون اجرای سیاست‌های کلی اصل چهل و چهارم (۴۴) قانون اساسی، قیمت‌گذاری را به کالاها و خدمات عمومی و انحصاری و کالاهای اساسی یارانه‌ای و ضروری محدود کند. در این راستا و براساس تبصره ذیل ماده مذکور، پیش‌نویس دستورالعمل مربوط تهیه گردید با این حال به خاطر برخی ابهامات و قوانین متعدد موجود در زمینه قیمت‌گذاری فرآیند تصویب آن متوقف شده است و کارگروه تنظیم بازار به استناد مفاد تبصره (۳) قانون اصلاح قانون تعزیرات حکومتی بر کلیه قیمت‌گذاری‌های انجام شده از سوی مراجع مربوط در قالب اولویت گروه کالایی ۱ و ۲ نظارت و مداخله می‌نماید.

تامین ارز کالاهای اساسی

در راستای ساماندهی و مدیریت بازار ارز و تامین کالاهای اساسی مورد نیاز کشور، براساس تصویب‌نامه شماره ۶۳۷۹۳/ت/۵۵۶۳۳-هـ مورخ ۱۳۹۷/۵/۱۶ هیات وزیران، لیست کالاهای وارداتی مشمول دریافت ارز به نرخ رسمی (دلار ۴۲۰۰ تومان) و دستگاه‌های مسئول جهت نظارت برای حصول اطمینان از توزیع کالاهای اساسی، دارو و ملزومات پزشکی مربوط از زمان ورود کالا تا عرضه آن در شبکه خرده‌فروشی تعیین گردیده و کارگروه تنظیم بازار نیز با عضویت کلیه دستگاه‌ها و مراجع ذیصلاح، تصمیمات لازم برای نظارت بر روند تامین و تخصیص ارز دولتی به کالاهای اساسی و رصد و پایش قیمت‌های نهایی مصرف‌کننده اتخاذ نموده و رویه‌های نظارتی حسب گروه کالایی مربوط تدوین شده و در حال انجام است. ضمن این که براساس مصوبه شماره ۷۰۱۱۸ مورخ ۱۳۹۷/۵/۲۹ شورای عالی هماهنگی اقتصادی، مجوزها و اختیارات لازم به وزارت صنعت، معدن و تجارت به عنوان مسئول کارگروه تنظیم بازار برای نظارت موثر بر قیمت و نحوه عرضه کالاها و خدمات داده شده است.

در لایحه بودجه سال آتی نیز تامین نیاز ارزی واردات کالاهای اساسی و ضروری به نرخ رسمی (معادل ۱۴ میلیارد دلار) و کمک به معیشت عمومی از طریق ارائه بسته‌های کالایی و حمایتی منظور شده است.



شاخص خرید تضمینی کالاهای داخلی

قیمت گذاری و خرید تضمینی محصولات اساسی کشاورزی یکی از مهمترین سیاست‌های حمایتی اعمال شده از سوی دولت در سال‌های گذشته بوده و نقش مؤثری در جهت دادن به الگوی کشت و بهره‌برداری از اراضی کشاورزی داشته است. با تصویب قانون تضمین خرید محصولات کشاورزی در سال ۱۳۶۸ و اصلاحیه‌های بعدی آن دولت بطور رسمی نقش مؤثری در تنظیم بازار محصولات کشاورزی به عهده گرفت. بر این اساس ابتدا محصولات اساسی زراعی و سپس محصولات باغی و دامی تحت پوشش این قانون قرار گرفته اند.

تاکید بر رشد قیمت خرید تضمینی محصولات کشاورزی متناسب با نرخ تورم در سال‌های اخیر سبب ایجاد اختلاف نسبتاً زیادی بین قیمت‌های داخلی و قیمت‌های جهانی و مداخله گسترده دولت برای خرید تضمینی محصولات مشمول گردیده که بار مالی و ضرر و زیان قابل توجهی را به همراه داشته است.

خرید تضمینی گندم

خرید تضمینی گندم با توجه به نقش و اهمیت آن در امنیت غذایی و تامین انرژی سرانه روزانه مورد توجه ویژه بوده و میزان آن متناسب با تولید داخلی نوسان داشته است به طوری که از ۲ میلیون تن در سال ۱۳۹۱ به حدود ۱۱/۵ میلیون تن در سال ۱۳۹۵ رسیده است. در سال ۱۳۹۶ و ۱۳۹۷ این میزان به ترتیب برابر ۸/۹ و ۹/۵ میلیون تن بوده است.

عملکرد خرید تضمینی گندم در سالهای ۹۷-۱۳۹۱

سال	قیمت تضمینی (کیلوگرم/ریال)	مقدار خرید (هزار تن)	ارزش (میلیارد ریال)
۱۳۹۲	۸۰۰۰	۴۸۲۲	۳۹۱۰۴
۱۳۹۳	۱۰۵۰۰	۶۷۱۶	۷۱۲۲۶
۱۳۹۴	۱۱۵۵۰	۸۰۸۲	۹۴۰۹۹
۱۳۹۵	۱۲۷۰۵	۱۱۵۲۰	۱۴۷۰۷۸
۱۳۹۶	۱۳۰۰۰	۸۸۷۲	۱۱۵۹۳۲
۱۳۹۷	۱۳۰۰۰	۹۴۶۵	۱۲۵۶۰۰

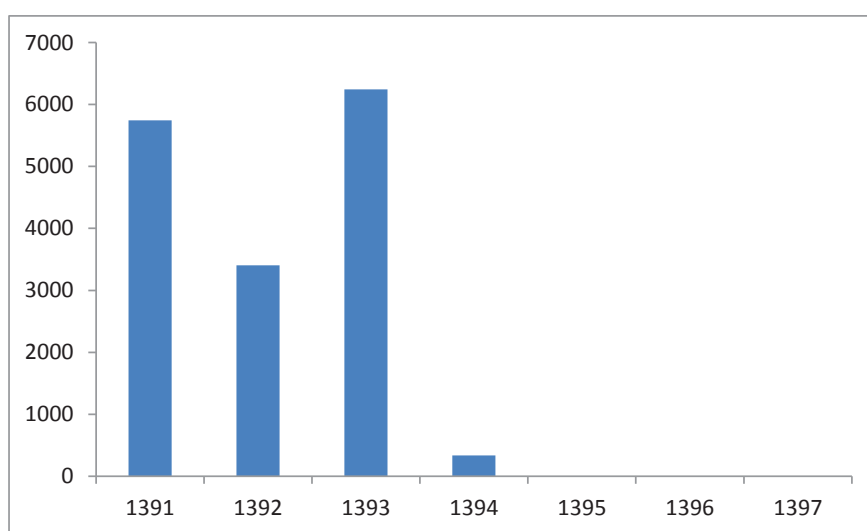
نحوه تامین منابع مالی خرید تضمینی گندم در سالهای ۹۷-۱۳۹۴ و برآورد سال ۱۳۹۸ در جدول زیر درج گردیده است (ارقام به میلیارد تومان).

محل تامین	۱۳۹۴	۱۳۹۵	۱۳۹۶	۱۳۹۷	برآورد ۱۳۹۸
منابع عمومی	۲۰۰۰	۲۰۰۰	۳۳۰۰	۵۰۰۰	۹,۲۴۵
منابع داخلی شرکت	۲۳۰۰	۲۶۵۰	۲۷۰۰	۲۶۰۰	۴۸۶۰
تسهیلات بانکی	۵۱۰۰	۴۰۰۰	۳۰۰۰	۳۳۶۰	۳,۱۵۵
اوراق مالی اسلامی	۰	۶۰۵۰	۲۶۰۰	۱۶۰۰	۰
جمع منابع	۹۴۰۰	۱۴۷۰۰	۱۱۶۰۰	۱۲۵۶۰	۱۷,۲۶۰
سهم منابع عمومی از کل منابع مورد نیاز	۲۱.۳	۵۴.۸	۵۰.۹	۵۲.۵	۵۳.۶

*منابع عمومی منظور شده در لایحه بودجه سال ۱۳۹۸ برابر ۸۱۴۵ میلیارد تومان است که کسری آن تا منابع مورد نیاز برای خرید تضمینی حدود ۱۰ میلیون تن گندم (۹۲۴۵ میلیارد تومان) از محل اوراق مالی اسلامی قابل تامین خواهد بود.

با توجه به حمایت‌های صورت گرفته و رشد تولید داخلی، میزان واردات گندم در سال‌های اخیر به شدت کاهش یافته و واردات صرفاً توسط بخش خصوصی به منظور اختلاط با گندم داخلی به صورت محدود صورت گرفته و میزان واردات شرکت مادر تخصصی بازرگانی دولتی ایران در سالهای ۹۷-۱۳۹۵ صفر بوده است.

روند واردات گندم توسط شرکت بازرگانی دولتی ایران (هزار تن)



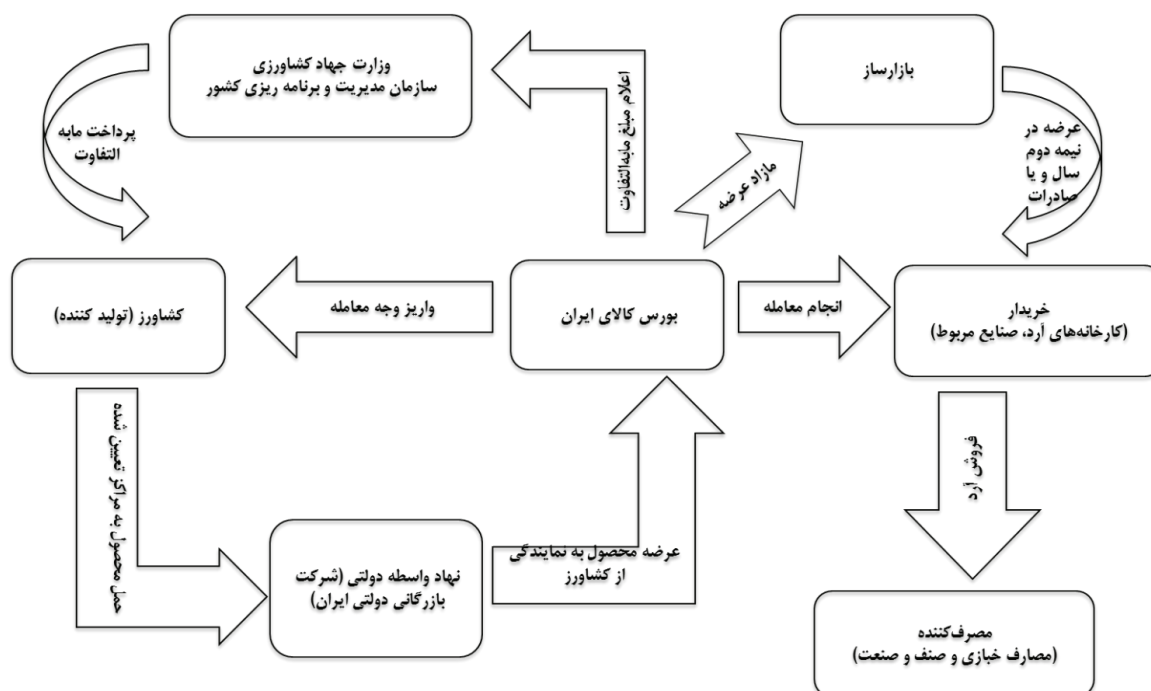
سیاست قیمت تضمینی

در راستای ماده ۳۳ قانون افزایش بهره‌وری بخش کشاورزی و منابع طبیعی موضوع اجرای سیاست قیمت تضمینی و به منظور کاهش مداخله مستقیم دولت در خرید تضمینی محصولات کشاورزی، برای اولین بار در سال ۱۳۹۴ محصولات ذرت و جو استانهای خوزستان و کرمانشاه در بورس کالای ایران عرضه گردید. با عنایت به موفقیت اجرای سیاست قیمت تضمینی محصولات ذرت استان خوزستان و جو استان کرمانشاه موضوع ماده (۳۳) قانون افزایش بهره‌وری بخش کشاورزی و منابع طبیعی دامنه اجرای این سیاست برای این دو محصول برای سال زراعی ۱۳۹۴-۱۳۹۵ به کل کشور تعمیم داده شد که این موضوع هم باعث صرفه‌جویی در هزینه‌های دولت و هم باعث ایجاد شفافیت در معاملات و افزایش استاندارد محصولات خریداری شده گردید. در این راستا در سال ۱۳۹۵ به میزان ۱۱۴۷ هزار تن جو و ۵۷۰ هزار تن ذرت در بورس کالا معامله شده است.

عملکرد سیاست قیمت تضمینی جو و ذرت ۱۳۹۵ (میلیارد ریال)

نام محصول	مقدار کالا (هزار تن)	مابه‌التفاوت قیمت	هزینه‌های تبعی	جمع بار مالی
جو	۱۰۱۴۷	۳۰۳۷۰	۳۵۶	۳۰۷۲۶
ذرت	۵۷۰	۱۰۷۳۳	۲۵۴	۱۰۹۸۷
جمع		۵۰۱۰۳	۶۱۰	۵۰۷۱۳

نمای کلی فرآیند اجرایی ماده ۳۳ قانون افزایش بهره‌وری بخش کشاورزی



اهم دستاوردهای اجرای سیاست قیمت تضمینی در عرصه ملی:

افزایش شفافیت و آمار فعالیت کشاورزان و امکان هدفمند نمودن حمایتها
ارتقای استاندارد و کیفیت محصولات داخلی و جلوگیری از اختلال در نظام قیمت بازار
ورود و فعالیت بخش خصوصی جهت خرید مستقیم محصولات کشاورزان
کاهش بار مالی و ضرر و زیان دولت

برنامه عملیاتی ساماندهی چای کشور

عدم وجود تعامل سازنده بین عناصر مهم زنجیره صنعت چای شامل چایکاران، کارخانه‌های چای و تجار و بازرگانان
به همراه ضعف دانش فنی بهره برداران و عدم اجرای صحیح عملیات به‌زراعی در باغ‌های چای، ضعف در فرآوری و

بازاریابی چای خشک تولیدی و نبودن تبلیغات مناسب برای ترویج مصرف چای داخلی، مهمترین مشکلات موجود در این حوزه می‌باشد. لذا به منظور استقرار زنجیره ارزش مطلوب و هماهنگی سیاست‌های اجرایی در حوزه تولید برگ سبز، فراوری و بسته‌بندی، بازاریابی و مصرف چای کشور، صندوق حمایت از توسعه صنعت چای کشور با مشارکت چایکاران، کارخانه‌های چای، تجار (بازاریان) و دولت (حداکثر ۴۹ درصد سهام) ایجاد شده که در حال حاضر تعداد ۴۵۶۸۸ نفر چایکار و ۷۰ کارخانه چای عضو صندوق مذکور (با سرمایه ۵۶۰ میلیارد ریال) بوده و پیش‌بینی می‌شود در سال‌های آینده تعداد سهامداران چایکار به ۶۰۰۰۰ نفر و صنایع مربوط به ۱۵۰ کارخانه برسد. مهمترین اقدامات صندوق مذکور در سال‌های گذشته در راستای تامین مالی و حمایت از این بخش شامل پرداخت تسهیلات یارانه‌ای برای اجرای عملیات به زراعی باغات چای، نوسازی و خرید ماشین‌آلات کارخانه‌های چای، کمک به ارتباط مطلوب و تامین منافع حلقه‌های زنجیره چای و فراهم نمودن نقدینگی جهت تسریع در پرداخت بهای برگ سبز چای خریداری شده از چایکاران بوده است.

خرید تضمینی برگ سبز چای

یکی از مهمترین اقدامات صورت گرفته از سوی دولت برای حمایت از تولید داخلی، خرید تضمینی برگ سبز چای می‌باشد که در سال‌های اخیر تلاش گردیده است علاوه بر رشد مناسب قیمت خرید تضمینی، با تقویت اعتبارات مربوط در قوانین بودجه سالانه، پرداخت مطالبات چایکاران در اسرع وقت صورت پذیرد. بر این اساس میانگین قیمت دریافتی چایکاران از هر کیلوگرم چای تحویلی به کارخانه‌ها از ۳۴۲۸ ریال در سال ۱۳۸۹ به ۱۹۵۴۲ ریال در سال ۱۳۹۷ (حدود ۵/۷ برابر) و میزان یارانه پرداختی دولت (با احتساب هزینه‌های تبعی) نیز طی دوره مذکور از ۲۹۰ میلیارد ریال به ۱۳۴۳ میلیارد ریال (حدود ۴/۶ برابر) افزایش یافته است. البته با توجه به نوسان تولید برگ سبز چای که عمدتاً ناشی از شرایط آب و هوایی است میزان یارانه پرداختی دولت متناسب با میزان برگ چای تحویلی نوسان داشته و در سال ۱۳۹۵ با توجه به خرید تضمینی ۱۳۹ هزار تن برگ سبز چای برابر ۱۵۱۴ میلیارد ریال بوده است.

عملکرد خرید تضمینی برگ سبز چای طی سال‌های ۱۳۸۹ تا ۱۳۹۷										
سال	کل برگ سبز چای	چای درجه یک	چای درجه دو	قیمت خرید درجه یک	قیمت خرید درجه دو	قیمت فروش درجه یک	قیمت فروش درجه دو	سهام کارخانه	یارانه دولت	هزینه‌های تبعی
	مقدار (تن)		قیمت خرید از کشاورز و فروش به کارخانه (کیلو ریال)				ارزش (میلیارد ریال)			
۱۳۸۹	۱۱۵،۱۹۶	۲۴،۳۵۲	۹۰،۸۴۴	۵،۴۰۰	۲،۹۰۰	۱،۷۵۰	۹۰۰	۱۲۴	۲۷۱	۱۹
۱۳۹۰	۱۳۱،۴۵۸	۳۱،۳۶۷	۱۰۰،۰۹۱	۶،۰۰۰	۳،۳۰۰	۱،۹۵۰	۱،۰۳۰	۱۶۴	۳۵۴	۱۴
۱۳۹۱	۱۰۹،۷۹۶	۲۵،۰۹۹	۸۴،۶۹۷	۷،۰۰۰	۳،۹۰۰	۲،۷۵۰	۱،۷۵۰	۲۱۷	۲۸۹	۲۴
۱۳۹۲	۸۰،۳۶۲	۳۱،۸۴۶	۴۸،۵۱۶	۱۲،۰۰۰	۶،۵۰۰	۸،۰۰۰	۴،۲۰۰	۴۵۹	۲۳۹	۳۱
۱۳۹۳	۶۵،۰۵۱	۳۱،۱۴۳	۳۳،۹۰۸	۱۸،۰۰۰	۱۰،۰۰۰	۵،۹۴۰	۳،۳۰۰	۲۹۷	۶۰۳	۴۰
۱۳۹۴	۸۶،۸۲۸	۳۲،۳۹۹	۵۴،۴۲۹	۲۱،۸۰۰	۱۲،۱۰۰	۷،۱۹۴	۳،۹۹۳	۴۵۰	۹۱۴	۵۱
۱۳۹۵	۱۳۹،۲۲۸	۴۰،۰۵۹	۹۹،۱۶۹	۲۴،۵۲۵	۱۳،۷۳۴	۹،۳۲۰	۵،۲۱۹	۸۹۱	۱،۴۵۴	۶۰
۱۳۹۶	۱۰۸،۱۹۰	۳۸،۱۷۰	۷۰،۰۲۰	۲۶،۲۴۲	۱۴،۶۹۵	۱۰،۴۹۷	۵،۸۷۸	۸۱۲	۱،۲۱۸	۶۷
۱۳۹۷	۱۱۲،۷۳۶	۳۹،۹۸۳	۷۲،۷۵۳	۲۷،۲۹۲	۱۵،۲۸۳	۱۱،۱۹۰	۶،۷۲۵	۹۳۷	۱۲۶۷	۷۶

به منظور استقرار زنجیره ارزش مطلوب و هماهنگی سیاست‌های اجرایی در حوزه تولید برگ سبز، فراوری و بسته‌بندی، بازاریابی و مصرف چای کشور، صندوق حمایت از توسعه صنعت چای کشور با مشارکت چایکاران، کارخانه‌های چای، تجار (بازاریان) و دولت (حداکثر ۴۹ درصد سهام) ایجاد شده که در حال حاضر تعداد ۴۵۶۸۸ نفر چایکار و ۷۰ کارخانه چای عضو صندوق مذکور (با سرمایه ۵۶۰ میلیارد ریال) بوده و پیش‌بینی می‌شود در سال‌های آینده تعداد سهامداران چایکار به ۶۰۰۰۰ نفر و صنایع مربوط به ۱۵۰ کارخانه برسد.

مهمترین اقدامات صندوق مذکور در سال‌های گذشته در راستای تامین مالی و حمایت از این بخش شامل پرداخت تسهیلات یارانه‌ای برای اجرای عملیات به زراعی باغات چای، نوسازی و خرید ماشین‌آلات کارخانه‌های چای، کمک به ارتباط مطلوب و تامین منافع حلقه‌های زنجیره چای و فراهم نمودن نقدینگی جهت تسریع در پرداخت بهای برگ سبز چای خریداری شده از چایکاران بوده است.

شاخص آموزش نانوایان و بهسازی و نوسازی واحدهای نانوایی

به منظور بهبود کیفیت نان و ارتقای سلامت و بهداشت جامعه، همزمان با اجرای قانون هدفمند کردن یارانه‌ها، بهسازی و نوسازی نانوایی‌ها و آموزش نانوایان مورد توجه قرار گرفته و در این راستا تا پایان سال ۱۳۹۶ از ۵۴۰۰۰ واحد نانوایی که در برنامه بهسازی قرار گرفته‌اند تعداد ۱۷۵۰۰ واحد (۳۲ درصد کل اهداف مصوب) بهسازی شده است. همچنین تعداد واحدهای تولید نان صنعتی بهره برداری شده طی سالهای ۹۵-۱۳۸۸ برابر ۲۵ واحد به ظرفیت تولید ۱۰۴۵ تن در روز با سرمایه‌گذاری ۳۵۶۰ میلیارد ریال است که با توجه به قیمت تمام شده بالا و عدم استقبال مصرف‌کنندگان، اغلب پایین‌تر از ظرفیت اسمی فعالیت می‌کنند و فعالیت بهینه اقتصادی واحدهای مزبور منوط به کاهش و حذف مداخله دولت در تعیین قیمت نان و رقابتی شدن حوزه گندم، آرد و نان می‌باشد.

شاخص امکانات و تأسیسات نگهداری و ذخیره‌سازی کالاهای

با توجه به اعتبارات اختصاص داده شده از محل طرح‌های تملک دارایی‌های سرمایه‌ای و کمک‌های فنی و اعتباری، در حال حاضر امکانات مناسبی برای ذخیره سازی و نگهداری گندم در کشور وجود داشته به طوری که براساس آخرین اطلاعات دریافتی، تعداد سیلوهای استاندارد و سایر مراکز نگهداری دولتی و خصوصی برابر ۷۴۹ مرکز و ظرفیت آنها برابر ۱۹/۸ میلیون تن شامل ۶/۳ میلیون تن در بخش دولتی و ۱۳/۵ میلیون تن در بخش غیردولتی می‌باشد که با توجه به نیاز کشور، ضرورتی به ایجاد واحدهای جدید و توسعه ظرفیت وجود نداشته و اعتبارات پرداختی صرفاً برای تکمیل سیلوهای باقیمانده و نگهداری مراکز موجود می‌باشد.

ظرفیت و تعداد سیلوهای استاندارد نگهداری کالاهای اساسی تا پایان سال ۱۳۹۶ (ظرفیت هزار تن)

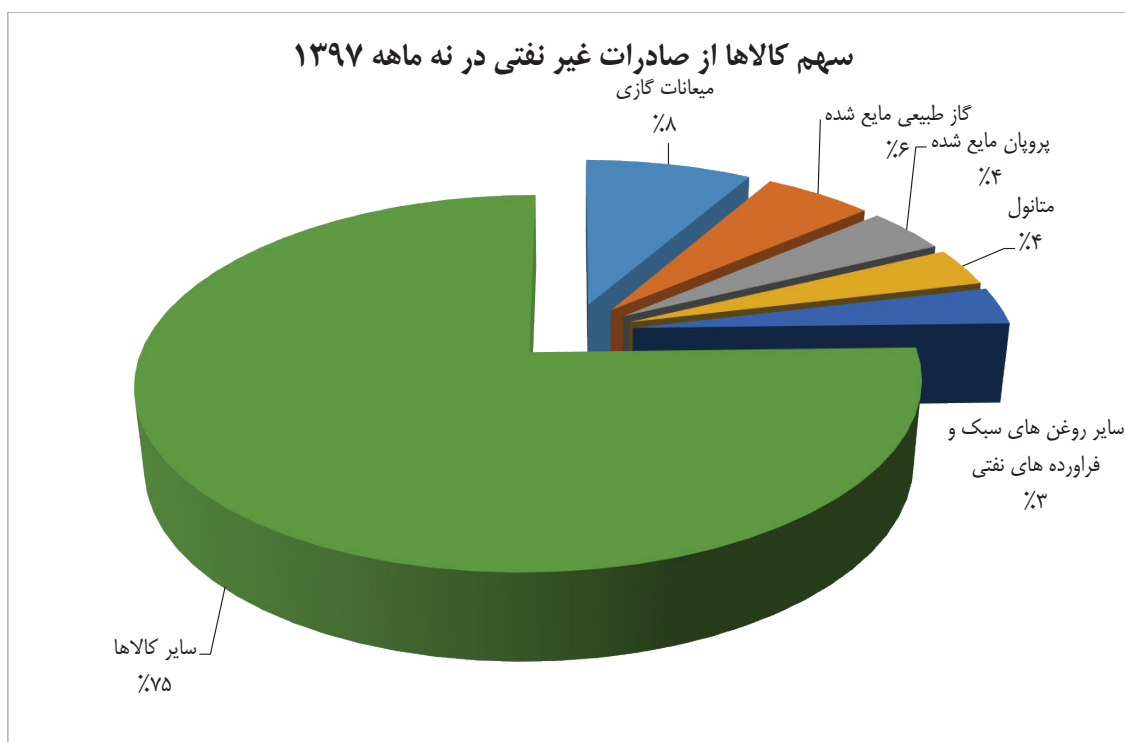
نوع تأسیسات	وضعیت	دولتی		خصوصی		جمع کل	
		تعداد	ظرفیت	تعداد	ظرفیت	تعداد	ظرفیت
سیلوهای بتنی سیلوهای فلزی انبارهای مکانیزه	استاندارد (بلندمدت)	۷۷	۲۶۰۰	۵۷	۱۵۰۲	۱۳۴	۴۱۰۲
		۱۱	۵۴۵	۲۶۷	۷۹۶۰	۲۷۸	۸۵۰۵
		۲۸	۶۴۰	۸۲	۱۴۸۴	۱۱۰	۲۱۲۴
جمع سیلوهای بلندمدت		۱۱۶	۳۷۸۵	۴۰۶	۱۰۹۴۶	۵۲۲	۱۴۷۳۱
انبارهای ساده و نیمه مکانیزه	کوتاه مدت	۴۲	۵۱۸	۱۴۷	۲۰۹۵	۱۸۹	۲۶۱۳
		۱۷	۱۹۸۰	۲۱	۴۵۹	۳۸	۲۴۳۹
جمع سیلوهای کوتاه مدت		۵۹	۲۴۹۸	۱۶۸	۲۵۵۴	۲۲۷	۵۰۵۲
جمع کل		۱۷۵	۶۲۸۳	۵۷۴	۱۳۵۰۰	۷۴۹	۱۹۷۸۳

صادرات و واردات

حوزه صادرات

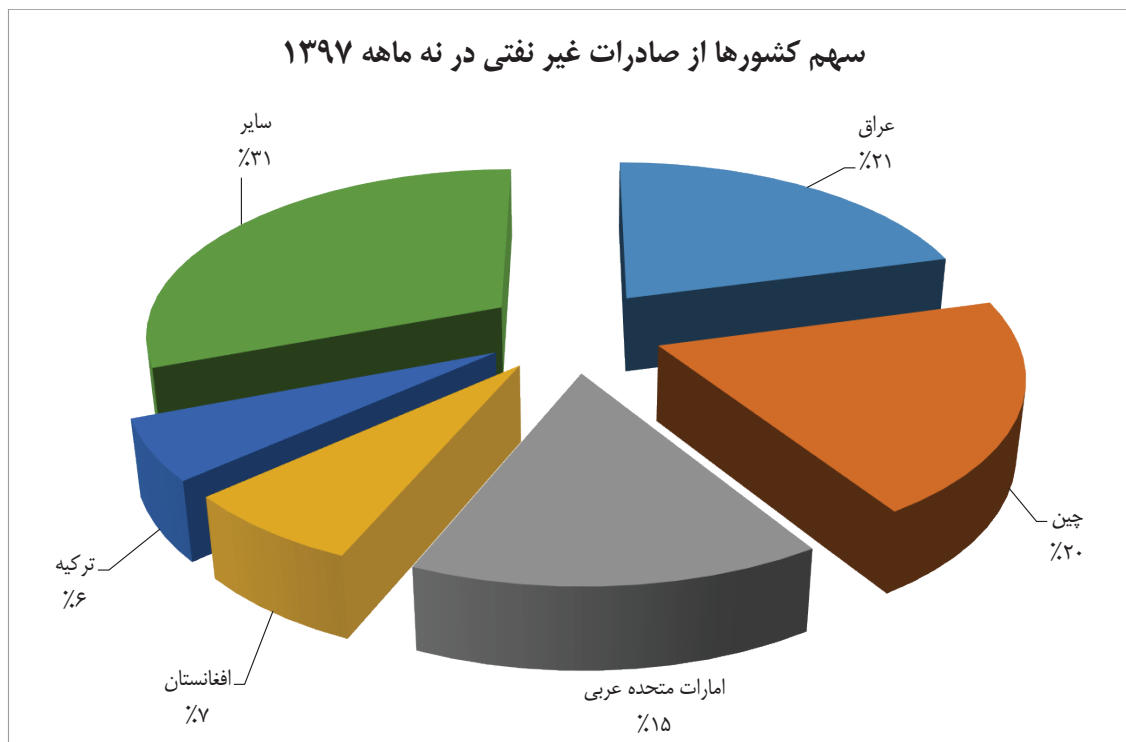
صادرات غیر نفتی (کالا و میعانات گازی) کشور طی نه ماهه نخست ۱۳۹۷ از نظر وزنی ۸۶۹۴۰ هزار تن و از نظر ارزشی بالغ بر ۳۳۳۵۸ میلیون دلار بوده که در مقایسه با مدت مشابه سال قبل ۱,۸۵ درصد از لحاظ وزن کاهش و ۵,۴ درصد از نظر ارزش افزایش داشته است.

اقلام عمده صادراتی: میعانات گازی به ارزش ۲۷۷۶ میلیون دلار، گاز طبیعی مایع شده به ارزش ۱۸۱۵ میلیون دلار، پروپان مایع شده به ارزش ۱۳۵۶ میلیون دلار، متانول به ارزش ۱۱۴۲ میلیون دلار و سایر روغن های سبک و فرآورده های نفتی بجز بنزین به ارزش ۱۱۱۳ میلیون دلار بوده است.



منبع: سایت گمرک ج ۱۱

بازارهای صادراتی نخست کشور شامل عراق ۶۹۲۹ میلیون دلار، چین با ۶۷۴۹ میلیون دلار، امارات متحده عربی ۵۱۳۴ میلیون دلار، افغانستان ۲۳۳۷ میلیون دلار، ترکیه ۱۹۱۲ میلیون دلار می باشد. قابل ذکر است کشور عراق طی این مدت رتبه اول را در بین کشورهای مقاصد صادراتی ایران کسب کرده است به طوری که میزان صادرات به این کشور نسبت به مدت مشابه سال گذشته با افزایش ۴۸ و ۷۰ صدم درصدی از نظر ارزش دلاری همراه بوده است.

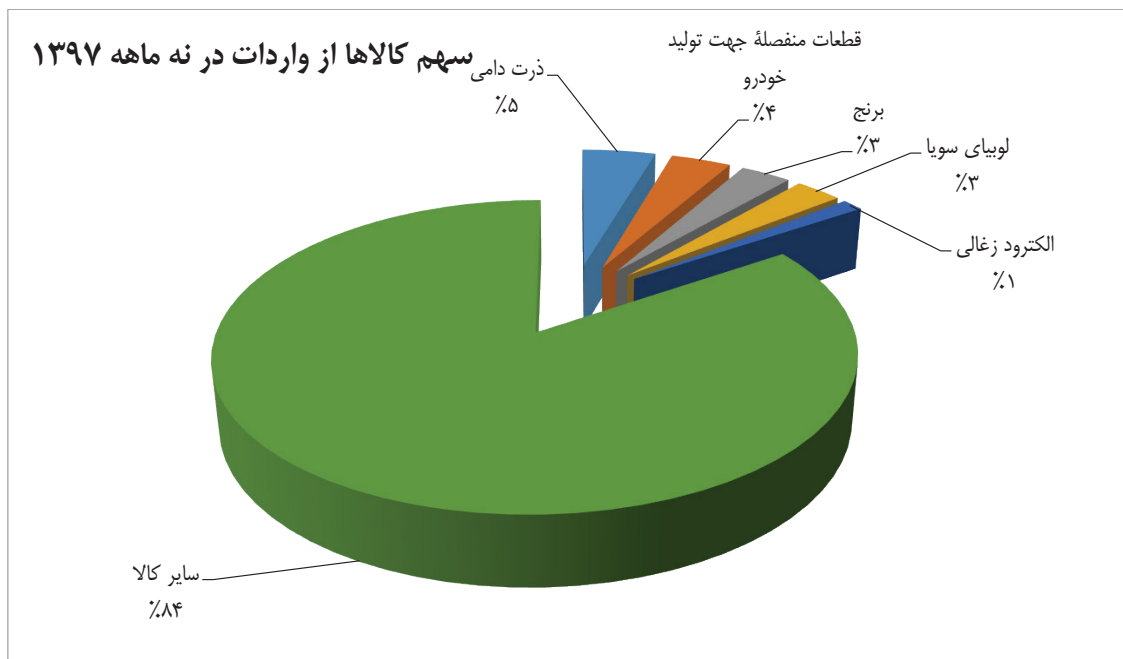


منبع: سایت گمرک ج ۱۱

حوزه واردات

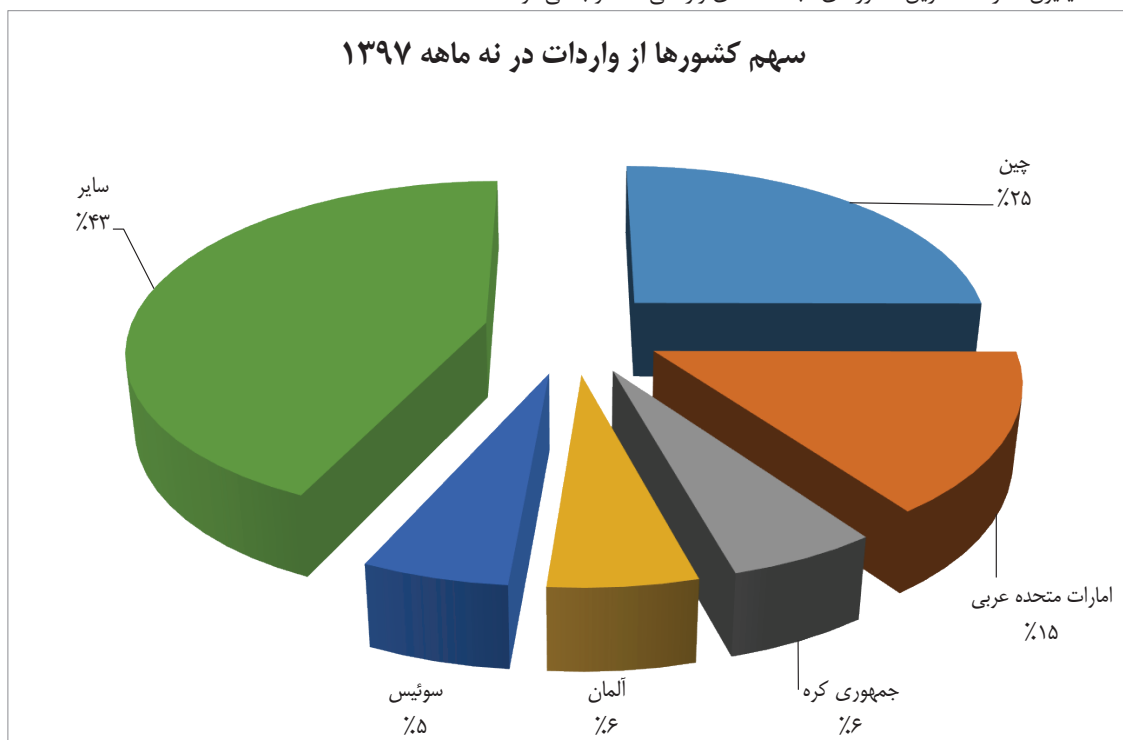
واردات کشور طی نه ماهه نخست ۱۳۹۷ از نظر وزنی ۲۳۸۷۱ هزار تن و از نظر ارزشی بالغ بر ۳۲۶۲۰ میلیون دلار بوده که در مقایسه با مدت مشابه سال قبل ۱۳,۲۷ درصد از لحاظ وزن و ۱۵,۹ درصد از نظر ارزش کاهش داشته است.

اقلام عمده وارداتی کشور: ذرت دامی به ارزش ۱۴۷۷ میلیون دلار، قطعات منفصله جهت تولید خودرو به ارزش ۱۲۱۴ میلیون دلار، برنج ۱۰۲۳ میلیون دلار، لوبیای سویا به ارزش ۹۴۴ میلیون دلار و الکتروود زغالی برای کوره‌ها به ارزش ۴۳۷ میلیون دلار بوده است.



منبع: سایت گمرک ج ۱۱

چین با ارزش ۸۱۷۲ میلیون دلار، امارات متحده عربی ۴۹۱۴ میلیون دلار، جمهوری کره ۱۸۳۲ میلیون دلار، آلمان ۱۸۲۵ میلیون دلار و سوئیس ۱۷۹۴ میلیون دلار عمده‌ترین کشورهای مبدا کالاهای وارداتی محسوب می‌شوند.



منبع: سایت گمرک ج ۱۱

فرش دستباف:

صنعت فرش دستباف به عنوان یک فعالیت مکمل مشاغل کشاورزی و روستایی بوده، که با توجه به تعداد قابل توجه شاغلین و سهم ناچیز ارزش افزوده فرش در اقتصاد ملی، صنعتی بسیار حایز اهمیت محسوب می‌گردد. از کل تولید فرش در هر سال قریب به ۶۵ درصد آن صادر می‌شود و در مقایسه با صادرات سایر کالاها در جایگاه بسیار مناسبی قرار دارد. صادرات فرش ایران علی‌رغم همه عوامل از جمله تحریمها، کاهش تقاضای جهانی فرش و افزایش کالاهای جانشین و مکمل از سال ۱۳۹۲ تا کنون به طور متوسط سالانه حدود ۳۰۰ میلیون دلار بوده است بگونه‌ای که ایران در صدر صادرکنندگان فرش جهان قرار داشته و رقبایی همچون هند و پاکستان در رتبه‌های بعدی قرار دارند.

شرکای تجاری ایران که صادرات فرش به آنها انجام می‌پذیرد به ترتیب عبارتند از آمریکا، آلمان، امارات متحده عربی، لبنان، پاکستان، انگلستان، ژاپن و...

در سال ۱۳۹۶ میزان صادرات فرش بیش از ۴۲۴ میلیون دلار بوده است و در مقایسه با صادرات این محصول در سال ۱۳۹۵ که معادل مبلغ ۳۶۰ میلیون دلار بوده، رشدی به میزان ۱۷/۸ درصد را نشان می‌دهد.

صادرات کشور به آمریکا در سال ۱۳۹۶ در سایه توافق برجام، ۱۲۷ میلیون دلار بوده که در حدود ۳۰ درصد از ارزش کل صادرات فرش دستباف را در بر می‌گیرد.

در هشت ماهه سال ۱۳۹۷ صادرات فرش دستباف به لحاظ ارزشی معادل مبلغ ۲۰۳/۶ میلیون دلار و به لحاظ وزنی معادل ۴۱۶۴ هزار تن بوده است که در مقایسه با میزان صادرات هشت ماهه سال گذشته (که به لحاظ ارزشی معادل ۲۶۶ میلیون دلار و به لحاظ وزنی معادل ۳۱۵۶ هزار تن بوده) به ترتیب کاهشی معادل ۲۳/۵ در ارزش و افزایشی معادل ۳۲ درصد در وزن را شاهد بوده ایم.

امور گمرکی:

در دنیای امروز اهمیت سرعت نقل و انتقال کالا و حجم مبادلات تجاری در عرصه بین‌المللی به حدی است که اکثر کشورهای جهان را وادار نموده تا برنامه‌های جامعی را برای استفاده از منافع هر چه بیشتر در این حوزه طراحی و اجرا نمایند. زیرساخت‌های تجاری، مدرن‌سازی گمرکات و یکپارچه‌سازی مدیریت مرزی و ارائه خدمات حمل‌ونقل مطلوب، همراه با توسعه فناوری اطلاعات و ارتباطات، مدیریت اطلاعات، شفافیت در قوانین و مقررات از جمله موارد مهم تعیین‌کننده و اثرگذار در تجارت بین‌المللی قلمداد می‌گردد. در این راستا گمرک ج.ا.ا با بهره‌گیری از فناوری‌های نوین و اصلاح فرآیندها و نحوه انجام تشریفات، اقدامات موثری در جهت ارتقاء بهبود وضعیت تجارت کشور انجام داده است.

در حال حاضر گمرک جمهوری اسلامی ایران دارای ۱۴۰ گمرک فعال به تفکیک ۷۵ حوزه نظارت و اداره گمرک، ۱۳ فرودگاه، ۲۷ بازارچه مرزی، ۱۸ منطقه ویژه اقتصادی و ۷ منطقه آزاد تجاری-صنعتی می‌باشد.

از آنجایی که عمده‌ترین شاخص‌ها در سنجش کارایی خدمات گمرکی عبارتند از کاهش زمان و کاهش هزینه، با توجه به مهندسی مجدد صورت پذیرفته در فرآیندهای گمرکی که از سال ۱۳۹۱ آغاز گردید انجام امور از دستی به الکترونیکی تغییر یافت و به میزان قابل ملاحظه‌ای بهبود این دو مهم را محقق نموده به نحوی که پس از استقرار و توسعه سامانه جامع امور گمرکی در کلیه گمرکات اجرایی کشور و ایجاد پنجره واحد تجارت فرامرزی، زمان ترخیص واردات از ۲۶ روز به ۴ روز کاهش یافته و زمان ترخیص صادرات نیز از ۷ روز به یک روز کاهش یافته و از آنجایی که

بر اساس اعلام بانک جهانی، هر روز تاخیر در انجام تشریفات گمرک یک درصد ارزش کل کالا به هزینه‌های مترتب بر ترخیص کالا خواهد افزود، صرفه‌جویی قابل ملاحظه‌ای در بخش تجارت صورت پذیرفته است. مطابق گزارش سال ۲۰۱۸ میلادی بانک جهانی دستاوردهای مهم گمرک ج.ا.ا در این خصوص و پس از اجرای کامل اقدامات مذکور، ارتقاء ۳۲ پله‌ای رتبه ایران در شاخص عملکردی لجستیک (LPI) در بین ۱۶۰ کشور جهان می باشد که در این راستا «کارایی فرایند ترخیص کالا» با ۳۹ پله و «توانایی در تعقیب و ردیابی کالاهای ارسالی» با ۲۶ پله بیشترین بهبود را داشته که در این میان اقدامات صورت گرفته توسط گمرک ایران در خصوص بهبود فرآیندهای گمرکی و ارائه خدمات الکترونیکی نقش مهمی ایفاء نموده است. همچنین شاهد ارتقاء ۴ پله‌ای رتبه ایران در شاخص تجارت فرامرزی هستیم.

از دیگر اقدامات گمرک ج.ا.ا در خصوص بهبود فرایندها و رویه‌ها، اجرای سامانه مدیریت ریسک هوشمند با شناسایی، تحلیل و اعمال شاخص‌های استاتیک و دینامیک در رویه‌های گمرکی در راستای اعمال کنترل‌های لازم و پیشگیری از قاچاق کالا با استفاده از ابزارهای کنترلی پیشرفته و روزآمد می‌باشد.

در همین راستا و همچنین به منظور تسریع امر مبادلات کالا در کشور و جلوگیری از قاچاق کالا، گمرک ج.ا.ا ایران طی سالیان گذشته تجهیز به دستگاههای کنترل نامحسوس و بازرسی X-Ray کامیونی و تأمین سایر دستگاههای کنترلی در گمرکات را براساس اولویت تعیین شده در دستور کار خود قرار داده است.

دستگاههای X-Ray کامیونی با برخورداری از فناوری پیشرفته و ترکیبی از سیستم‌های الکترونیکی، مکانیکی و الکتریکی جهت کاهش ریسک قاچاق کالا و عدم بازشدن درب کانتینرهای حاوی کالا حین بازرسی توسط ارزیابان و کارشناسان امور گمرکی و تسریع در کنترل و بازرسی در رویه‌های مختلف گمرکی مخصوصاً در رویه ترانزیت خارجی و واردات و همچنین جلوگیری از ایجاد تونل در کانتینرهای حاوی کالا و جاسازی در بدنه کانتینرهایی که بازرسی فیزیکی آنها امکان‌پذیر نمی‌باشد از مهمترین ابزارهای کنترلی قابل استفاده می‌باشند.

ضمناً با توجه به حجم بسیار بالای فعالیت‌های گمرکی در گمرکات که از لحاظ زمانی امکان بازرسی همه کانتینرها را به صورت دستی میسر نمی‌باشد و همچنین گاه‌گاه کالاها و قطعات در داخل کانتینرها به گونه‌ای چیده می‌شود که به لحاظ عدم دسترسی بازرسی ارزیابان را دچار مشکل می‌نماید لذا بهره‌گیری از ابزارهای کنترلی مدرن و پیشرفته اجتناب‌ناپذیر می‌باشد.

در حال حاضر تعداد (۱۴۵) گمرک در کشور فعال بوده که از تعداد مذکور (۱۱) گمرک مجهز به ایکس-ری کامیونی می‌باشند و از آنجایی که در دو گمرک بازرگان و شهیدرجایی دو دستگاه ایکس-ری کامیونی مستقر گردیده است، در مجموع تعداد (۱۵) دستگاه کنترلی در گمرکات کشور موجود می‌باشد. بنابراین حداقل ۲۵ دستگاه X-Ray باید خریداری شود تا بتوان به حجم ۳۰ درصد اسکن محموله‌ها در مرزهای مهم رسید. تأکید می‌گردد در بعضی از مکان‌های مرزی لازم است بیش از یک دستگاه X-Ray نصب شود.

شایان ذکر است با در نظر گرفتن عمر مفید ۱۰ ساله دستگاه‌های ایکس-ری کانتینری، در حال حاضر عمر مفید تعدادی از دستگاه‌های موجود نیز به اتمام رسیده که علی‌رغم کمبود اعتبارات مالی و نبود قطعات یدکی با حداقل ظرفیت در حال فعالیت می‌باشند هرچند با توجه به عدم انجام تعمیرات اساسی دستگاه‌های موجود، پیش‌بینی می‌گردد که تا ۵ سال آینده اکثر دستگاه‌های مذکور به دلیل اتمام عمر مفید، عملاً غیر قابل بهره‌برداری گردند که این مهم در کنار تغییرات سریع تکنولوژیکی (از جمله قابلیت تشخیص طیف‌های وسیع‌تر بر مبنای جنس مواد) و

فناوری‌های نوین (شامل قابلیت اسکن سریع و در حال حرکت کامیون‌ها) بیانگر ضرورت و اهمیت تامین سیستم‌های جدید و نوسازی ناوگان کنترلی گمرک ج.ا.ا خواهد بود.

علی‌رغم هزینه بالای تامین دستگاه‌های مذکور و محدودیت‌های بودجه‌ای موجود طی سالیان اخیر منابع مناسبی از محل اعتبارات عمومی و همچنین از محل درآمدهای اختصاصی گمرک ج.ا.ا، موضوع ماده (۱۶۰) قانون امور گمرکی به همین منظور اختصاص یافته و از محل منابع مذکور تعداد دو دستگاه ایکس-ری کنترلی پر سرعت از تولیدکنندگان خارجی خریداری و تعداد ۵ دستگاه نیز از سازمان پژوهش و نوآوری دفاعی وزارت دفاع و پشتیبانی نیروهای مسلح تهیه گردیده که تا کنون یک دستگاه آن تحویل و در گمرک بازرگان مستقر شده است لیکن در سال ۱۳۹۸ نظر به لزوم استقرار تجهیزات مذکور در مبادی هدف و مورد نیاز اهتمام به اجرای آن از طریق فاینانس، BOT و همچنین تأمین از تولیدکنندگان داخلی مد نظر قرار دارد.

در اثربخش بودن و لزوم استفاده و بهره‌گیری از دستگاه‌های کنترلی ایکس-ری تردیدی وجود ندارد به نحوی که در سال‌های اخیر کشفیات قاچاق انسان رشد فراوانی داشته و تنها در نیمه نخست سال جاری بالغ بر ۲۰۰ نفر که بصورت غیر قانونی قصد خروج از کشور را داشته‌اند در مرزهای غربی توسط دستگاه‌های کنترلی مذکور کشف گردیده‌اند و بر همین اساس از مهمترین دستاوردهای گمرک ج.ا.ا و به جهت کشفیات بسیار زیاد صورت گرفته در زمینه مواد مخدر و پیش‌سازهای مربوطه، کسب مقام نخست مبارزه با مواد مخدر در سازمان جهانی RILO و رتبه دوم مبارزه با انواع قاچاق طی سالیان ۲۰۱۶ و ۲۰۱۷ میلادی می‌باشد.

۷- تحلیل اعتبارات هزینه‌ای بخش (برحسب برنامه - دستگاه اجرایی و...) - ردیفهای متفرقه

تحلیل اعتبارات هزینه‌ای بخش بازرگانی

جدول ۱- اعتبارات هزینه‌ای دستگاه‌های اجرایی در حوزه بازرگانی								
ارقام: میلیون ریال								
شماره طبقه‌بندی	نام دستگاه	مصوب ۱۳۹۷				لایحه ۱۳۹۸		
		عمومی	اختصاصی	متفرقه	جمع	عمومی	اختصاصی	متفرقه
۱۱۰،۵۰۰	گمرک جمهوری اسلامی ایران	۴،۲۶۹،۳۲۶	۲،۴۶۷،۷۰۰	۰	۶،۷۳۷،۰۲۶	۵،۵۳۰،۴۶۱	۲،۳۹۸،۵۰۰	۳۰۰،۰۰۰
۱۵۱،۰۱۲	سازمان چای کشور	۸۹،۸۶۴	۰	۰	۸۹،۸۶۴	۱۰۱،۰۰۰	۰	۰
۱۴۷،۰۰۳	وزارت صنعت، معدن و تجارت - ارتقاء و بهبود بهره‌وری، تثبیت و افزایش سهم صادراتی و بازاریابی‌های داخلی و خارجی فرش دستباف	۱۶۰،۰۰۰	۰	۰	۱۶۰،۰۰۰	۱۵۵،۲۰۰	۰	۰
۱۴۷،۱۰۰	سازمان توسعه تجارت ایران	۳۸۰،۴۰۹	۰	۱۰،۱۹۵،۱۵۰	۱۰،۵۷۵،۵۵۹	۴۵۰،۶۱۳	۰	۴،۶۰۰،۶۵۳
۱۴۷،۳۰۰	مرکز توسعه تجارت الکترونیکی	۷۴،۷۴۴	۰	۰	۷۴،۷۴۴	۸۶،۰۰۰	۰	۰
۲۶۶،۵۰۰	سازمان حمایت مصرف‌کنندگان و تولیدکنندگان	۲۶۰،۹۹۳	۰	۰	۲۶۰،۹۹۳	۳۱۸،۵۹۶	۰	۰
۲۸۰،۹۶۱	صندوق ضمانت صادرات ایران - افزایش سرمایه	۶۱،۰۰۰	۰	۰	۶۱،۰۰۰	۵۹،۱۷۰	۰	۰
۱۵۵،۰۱۱	اتحادیه مرکزی فرش دستباف روستایی ایران - کمک	۵۰،۰۰۰	۰	۰	۵۰،۰۰۰	۴۸،۵۰۰	۰	۰
۲۰۰،۱۰۰	سازمان مرکزی تعاون روستایی ایران	۱،۲۰۲،۸۵۱	۰	۰	۱،۲۰۲،۸۵۱	۱،۴۴۷،۷۶۴	۰	۰
۲۹۵،۳۳۰	سازمان هدفمند سازی یارانه‌ها	۵۶،۳۳۶	۰	۰	۵۶،۳۳۶	۹۰،۰۰۰	۰	۰
	جمع کل بخش بازرگانی	۶،۶۰۵،۵۲۳	۲،۴۶۷،۷۰۰	۱۰،۱۹۵،۱۵۰	۱۹،۲۶۸،۳۷۳	۸،۲۸۷،۳۰۴	۲،۳۹۸،۵۰۰	۴،۴۵۰،۰۴۰

اعتبارات هزینه‌ای بخش بازرگانی به تفکیک دستگاهی به شرح جدول فوق می‌باشد. براین اساس، کل اعتبارات مصوب سال ۱۳۹۷ بخش بازرگانی معادل مبلغ ۱۹,۲۶۸,۳۷۳ میلیون ریال بوده و در لایحه سال ۱۳۹۸ معادل ۱۵,۱۳۵,۸۴۴ میلیون ریال پیش بینی شده است.

۸- تحلیل اعتبارات طرح‌های تملک دارایی‌های سرمایه‌ای

اعتبارات طرح‌های تملک دارایی‌های سرمایه‌ای بخش بازرگانی در لایحه بودجه سال ۱۳۹۸ به تفکیک دستگاهی به شرح جدول شماره ۲ (صفحه بعد) می‌باشد.

همانگونه که در جدول شماره ۲ نیز مشاهده می‌گردد، مجموع اعتبارات تملک دارایی‌های سرمایه‌ای بخش بازرگانی در لایحه بودجه سال ۱۳۹۸ معادل ۴۳۸,۰۰۰ میلیون ریال می‌باشد که در مقایسه با بودجه مصوب سال گذشته (۳۰۵,۶۷۰) افزایشی معادل ۴۳ درصد داشته است. علت این افزایش مربوط است به ارقام پیش بینی شده برای اتمام طرح‌های احداث ساختمان‌های گمرکی در سال ۱۳۹۸.

تحلیل اعتبارات طرح‌های تملک دارایی‌های سرمایه‌ای به تفکیک فصل و امور

جدول شماره ۳ تأمین مالی طرح‌های تملک دارایی‌های سرمایه‌ای طی سال ۱۳۹۷ و لایحه ۱۳۹۸ را به تفکیک فصل و برنامه متمایز می‌سازد.

همانگونه که مشاهده می‌شود اعتبارات فصل بازرگانی در لایحه سال ۱۳۹۸ از محل منابع عمومی معادل ۳۷۹,۰۰۰ میلیون ریال می‌باشد که در مقایسه با سال ۱۳۹۷ این فصل، افزایشی معادل ۵۹ درصد را نشان داده است. سهم برنامه تنظیم بازار داخلی و خارجی از کل فصل بازرگانی در لایحه سال ۱۳۹۸ به ترتیب برابر ۵۵ و ۴۵ درصد می‌باشد.

جدول ۲- اعتبار طرحهای نملک دارایی سرمایه ای بخش بازرگانی (به تفکیک دستگاههای اجرایی)

شماره طبقه بندی طرح	عنوان طرح	عنوان دستگاه	اعتبار مصوب سال ۱۳۹۷	لایحه ۱۳۹۸
۱۳۰۵۰۲۴۰۰۹	تعمیرات اساسی و تامین تجهیزات و ماشین آلات	سازمان توسعه تجارت ایران	۲,۷۶۵	۲,۸۰۰
۱۳۰۵۰۲۴۰۱۰	تعمیرات اساسی و تامین تجهیزات و ماشین آلات	سازمان چای کشور	۱,۵۸۸	۱,۴۰۰
۱۳۰۵۰۲۴۰۰۷	تعمیرات اساسی و تامین تجهیزات و ماشین آلات	سازمان حمایت مصرف کنندگان و تولید کنندگان	۱,۲۷۱	۱,۲۰۰
۱۳۰۵۰۲۴۰۰۸	تعمیرات اساسی و تامین تجهیزات و ماشین آلات	سازمان مرکزی تعاون روستایی ایران	۴,۰۰۰	۴,۰۰۰
۱۳۰۵۰۲۴۰۱۳	کمکهای فنی و اعتباری احداث تاسیسات نگهداری، فراوری، بسته بندی و مراکز عرضه محصولات کشاورزی	سازمان مرکزی تعاون روستایی ایران	۶۴,۰۰۰	۵۶,۰۰۰
۱۳۰۶۰۴۱۰۰۱	تجهیز، تکمیل و راه اندازی شرکت های تعاونی تولید	سازمان مرکزی تعاون روستایی ایران	۱۶,۸۷۲	۱۵,۰۰۰
۱۳۰۵۰۲۴۰۰۶	تعمیرات اساسی و تامین تجهیزات و ماشین آلات	سازمان هدفمند سازی یارانه ها	۲,۱۷۲	۲,۰۰۰
۱۳۰۵۰۲۴۰۰۴	بهسازی و تکمیل کنستارگاه بهبهان	شرکت سهامی پشتیبانی امور دام کشور	۱,۹۰۶	۱,۵۰۰
۱۳۰۵۰۲۴۰۰۵	تجهیز، باسازی، نگهداری و تکمیل تاسیسات ذخیره ای گندم موجود کشور	شرکت مادر تخصصی بازرگانی دولتی ایران	۱۰,۰۰۰	۱۰,۰۰۰
۱۳۰۵۰۲۴۰۱۴	کمکهای فنی و اعتباری بهسازی نانوائیها	شرکت مادر تخصصی بازرگانی دولتی	۱۷,۶۹۶	۱۴,۵۰۰
۱۰۰۲۰۵۷۰۱۰	پیاده سازی خدمات الکترونیکی در گمرکات کشور	گمرک جمهوری اسلامی ایران	۳۷,۳۵۰	۳۳,۰۰۰
۱۳۰۵۰۲۴۰۱۱	تعمیرات اساسی و تامین تجهیزات و ماشین آلات	گمرک جمهوری اسلامی ایران	۹۷,۹۳۷	۸۸,۰۰۰
۱۳۰۵۰۲۵۰۰۲	مجمع ۱۷ هکتاری گمرک خراسان جنوبی	گمرک جمهوری اسلامی ایران	۱,۰۰۰	۸۰,۰۰۰
۱۳۰۵۰۲۵۰۰۳	کمکهای فنی و اعتباری احداث تاسیسات و خرید تجهیزات	گمرک جمهوری اسلامی ایران	۱,۰۰۰	۵۰۰
۱۳۰۵۰۲۵۰۰۷	احداث ساختمانهای اداره کل گمرک کرمانشاه	گمرک جمهوری اسلامی ایران	۱,۰۰۰	۴۰,۰۰۰
۱۳۰۵۰۲۵۰۰۹	احداث ساختمان اداری گمرک ساری	گمرک جمهوری اسلامی ایران	۱,۰۰۰	۵۰,۰۰۰
۱۰۰۲۰۵۷۰۰۹	ایجاد بسترهای تسهیل تجارت الکترونیک در کشور	مرکز توسعه تجارت الکترونیکی	۱۲,۱۹۴	۱۱,۰۰۰
۱۳۰۵۰۲۴۰۰۱	تعمیرات اساسی و تامین تجهیزات و ماشین آلات	مرکز توسعه تجارت الکترونیکی	۶۳۵	۶۰۰
۱۳۰۵۰۲۴۰۱۲	کمکهای فنی و اعتباری برای تولید مواد اولیه فرش دستباف	وزارت صنعت، معدن و تجارت	۳۰,۰۳۰	۲۶,۵۰۰
جمع کل			۳۰۴,۴۱۶	۴۳۸,۰۰۰

جدول ۳- تأمین مالی طرح های تملک دارایی های سرمایه ای به تفکیک فصل و برنامه

شماره طبقه بندی طرح	عنوان طرح	عنوان دستگاه	اعتبار مصوب سال ۱۳۹۷	پیش بینی ۹۸
جمع کل				
			۳۰۴,۴۱۶	۴۳۸,۰۰۰
۱۳۰۵۰۵۰۰۰۰۰	فصل بازرگانی		۲۳۸,۰۰۰	۳۷۹,۰۰۰
۱۳۰۵۰۲۴۰۰۰	برنامه تنظیم بازار داخلی		۲۳۴,۰۰۰	۲۰۸,۵۰۰
۱۳۰۵۰۲۴۰۰۱	تعمیرات اساسی و تأمین تجهیزات و ماشین آلات	مرکز توسعه تجارت الکترونیکی	۶۳۵	۶۰۰
۱۳۰۵۰۲۴۰۰۴	بهبودی و تکمیل گشتارگاه بهبهان	شرکت سهامی پشتیبانی امور دام کشور	۱,۹۰۶	۱,۵۰۰
۱۳۰۵۰۲۴۰۰۵	تجهیز، بازرسی، نگهداری و تکمیل تاسیسات ذخیره های گندم موجود کشور	شرکت مادر تخصصی بازرگانی دولتی ایران	۱۰,۰۰۰	۱۰,۰۰۰
۱۳۰۵۰۲۴۰۰۶	تعمیرات اساسی و تأمین تجهیزات و ماشین آلات	سازمان هدفمند سازی یارانه ها	۲,۱۷۲	۲,۰۰۰
۱۳۰۵۰۲۴۰۰۷	تعمیرات اساسی و تأمین تجهیزات و ماشین آلات	سازمان حمایت مصرف کنندگان و تولیدکنندگان	۱,۲۷۱	۱,۲۰۰
۱۳۰۵۰۲۴۰۰۸	تعمیرات اساسی و تأمین تجهیزات و ماشین آلات	سازمان مرکزی تعاون روستایی ایران	۴,۰۰۰	۴,۰۰۰
۱۳۰۵۰۲۴۰۰۹	تعمیرات اساسی و تأمین تجهیزات و ماشین آلات	سازمان توسعه تجارت ایران	۲,۷۶۵	۲,۸۰۰
۱۳۰۵۰۲۴۰۱۰	تعمیرات اساسی و تأمین تجهیزات و ماشین آلات	سازمان جای کشور	۱,۵۸۸	۱,۴۰۰
۱۳۰۵۰۲۴۰۱۱	تعمیرات اساسی و تأمین تجهیزات و ماشین آلات	گمرک جمهوری اسلامی ایران	۹۷,۹۳۷	۸۸,۰۰۰
۱۳۰۵۰۲۴۰۱۲	کمک های فنی و اعتباری برای تولید مواد اولیه فرش دستباف و ایجاد مجتمع های قالبی	وزارت صنعت، معدن و تجارت	۳۰,۰۳۰	۲۶,۵۰۰
۱۳۰۵۰۲۴۰۱۳	کمک های فنی و اعتباری احداث تاسیسات نگهداری، فرآوری، بسته بندی و مراکز عرضه	سازمان مرکزی تعاون روستایی ایران	۶۴,۰۰۰	۵۶,۰۰۰
۱۳۰۵۰۲۴۰۱۴	کمک های فنی و اعتباری بهسازی نانوايي ها	شرکت مادر تخصصی بازرگانی دولتی ایران	۱۷,۲۹۶	۱۴,۵۰۰
۱۳۰۵۰۲۵۰۰۰	برنامه تنظیم بازرگانی خارجی		۴,۰۰۰	۱۷۰,۵۰۰
۱۳۰۵۰۲۵۰۰۲	مجتمع ۱۷ هکتاری گمرک خراسان جنوبی	گمرک جمهوری اسلامی ایران	۱,۰۰۰	۸۰,۰۰۰
۱۳۰۵۰۲۵۰۰۳	کمک های فنی و اعتباری احداث تاسیسات و خرید تجهیزات پرتونگاری	گمرک جمهوری اسلامی ایران	۱,۰۰۰	۵۰۰
۱۳۰۵۰۲۵۰۰۷	احداث ساختمانهای اداره کل گمرک کرمانشاه	گمرک جمهوری اسلامی ایران	۱,۰۰۰	۴۰,۰۰۰
۱۳۰۵۰۲۵۰۰۹	احداث ساختمان اداری گمرک ساری	گمرک جمهوری اسلامی ایران	۱,۰۰۰	۵۰,۰۰۰
۱۳۰۶۰۰۰۰۰۰	فصل کشاورزی و منابع طبیعی		۱۶,۸۷۲	۱۵,۰۰۰
۱۳۰۶۰۴۱۰۰۰	برنامه توسعه و توانمند سازی تعاونی ها و تشکل ها		۱۶,۸۷۲	۱۵,۰۰۰
۱۳۰۶۰۴۱۰۰۱	تجهیز، تکمیل و راه اندازی شرکت های تعاونی تولید	سازمان مرکزی تعاون روستایی ایران	۱۶,۸۷۲	۱۵,۰۰۰
۱۰۰۲۰۰۰۰۰۰	فصل اداره امور عمومی		۴۹,۵۴۴	۴۴,۰۰۰
۱۰۰۲۰۵۷۰۰۰	برنامه توسعه دولت الکترونیک		۴۹,۵۴۴	۴۴,۰۰۰
۱۰۰۲۰۵۷۰۰۹	ایجاد بسترهای تسهیل تجارت الکترونیک در کشور	مرکز توسعه تجارت الکترونیکی	۱۲,۱۹۴	۱۱,۰۰۰
۱۰۰۲۰۵۷۰۱۰	پیااده سازی خدمات الکترونیکی در گمرکات کشور	گمرک جمهوری اسلامی ایران	۳۷,۳۵۰	۳۳,۰۰۰

۹- تحلیل وضعیت درآمدهای دستگاه‌ها و نوع درآمدهای مختلف در بخش

تحلیل وضعیت درآمدهای گمرک جمهوری اسلامی ایران:

عملکرد سال ۱۳۹۶:

میزان واردات کالاها در سال ۱۳۹۶ به میزان ۳۸,۷۳۶ هزارتن به ارزش ۵۴,۳۰۲ میلیون دلار بوده که نسبت به مدت مشابه سال قبل از آن ۱۵,۹۸ درصد از نظر وزنی و ۲۴,۳۱ درصدی از نظر ارزشی رشد داشته و بر همین اساس متوسط قیمت هر تن کالای وارداتی معادل ۱,۴۰۲ دلار می‌باشد که نسبت به مدت مشابه سال قبل دارای رشد ۷,۱۹ درصدی است. همچنین میزان واردات خودروی سواری نیز به تعداد ۷۰,۰۷۵ دستگاه به ارزش ۳,۰۹۲ میلیون دلار بوده که علی‌رغم کاهش ۸,۶۵ درصدی از نظر تعداد، افزایش ۵۳,۹۸ درصدی از لحاظ ارزش نسبت به مدت مشابه سال قبل داشته است.

میزان درآمد مصوب گمرک جمهوری اسلامی ایران در سال ۱۳۹۶ مربوط به حقوق ورودی دریافتی از خودرو و سایر کالاها برابر با ۱۶۵,۰۷۵ میلیارد ریال (حقوق ورودی سایر کالاها با شماره طبقه‌بندی ۱۱۰۴۰۱ به میزان ۱۳۲,۹۰۰ میلیارد ریال و حقوق ورودی خودرو با شماره طبقه‌بندی ۱۱۰۴۰۲ به میزان ۳۲,۱۷۵ میلیارد ریال) می‌باشد که میزان تحقق این درآمدها به ترتیب معادل ۱۹۳,۲۵۷ میلیارد ریال از محل اخذ حقوق ورودی کالا و مبلغ ۲۵,۳۴۵ میلیارد ریال از محل اخذ حقوق ورودی خودرو بوده که در مجموع به میزان ۲۱۸,۶۰۲ میلیارد ریال معادل ۱۳۲,۴۳ درصد رقم مصوب آن می‌باشد.

عملکرد نه‌ماهه سال ۱۳۹۷:

میزان درآمد مصوب گمرک جمهوری اسلامی ایران در سال ۱۳۹۷ مربوط به حقوق ورودی دریافتی از خودرو و سایر کالاها برابر با ۲۸۳,۱۶۰ میلیارد ریال (حقوق ورودی سایر کالاها با شماره طبقه‌بندی ۱۱۰۴۰۱ به میزان ۲۴۱,۱۶۰ میلیارد ریال و حقوق ورودی خودرو با شماره طبقه‌بندی ۱۱۰۴۰۲ به میزان ۴۲,۰۰۰ میلیارد ریال) می‌باشد.

در نه‌ماهه سال ۱۳۹۷ نیز با وجود کسب ۹۸,۵۵۹ میلیارد ریال درآمد نقدی (حقوق ورودی سایر کالاها با شماره طبقه‌بندی ۱۱۰۴۰۱ به میزان ۸۶,۸۵۲ میلیارد ریال و حقوق ورودی خودرو با شماره طبقه‌بندی ۱۱۰۴۰۲ به میزان ۱۱,۷۰۷ میلیارد ریال) و همچنین احتساب ضمانت‌نامه‌های دریافتی به میزان ۵۴,۱۱۵ میلیارد ریال در مجموع تحقق درآمدهای به میزان ۱۵۲,۶۷۴ میلیارد ریال معادل ۵۴ درصد رقم مصوب خواهد بود که از جمله علل عدم تحقق درآمدهای مذکور می‌توان به موارد زیر اشاره نمود:

۱- افزایش نامتعارف درآمد حاصل از حقوق ورودی کالاها و خودرو در مجلس شورای اسلامی به نسبت لایحه تقدیمی دولت، به نحوی که میزان درآمد حاصل از ورود کالاها که در لایحه به مبلغ ۱۹۹,۲۰۰ میلیارد ریال برآورد گردیده بود به مبلغ ۲۴۱,۱۶۰ میلیارد ریال تغییر یافته (معادل ۲۱ درصد افزایش) و همچنین درآمد حاصل از حقوق ورودی خودرو نیز که در لایحه به مبلغ ۲۲,۰۵۰ میلیارد ریال برآورد گردیده بود به مبلغ ۴۲,۰۰۰ میلیارد ریال تغییر یافته (معادل ۹۰ درصد افزایش) و بر همین اساس، در مجموع میزان درآمدهای گمرکی از محل حقوق

ورودی خودرو و کالاها به میزان ۲۸ درصد در بودجه مصوب مجلس شورای اسلامی نسبت به لایحه تقدیمی دولت افزایش یافته است.

۲- برقراری ممنوعیت و محدودیت در برخی اقلام وارداتی از جمله گروه (۴) کالایی که تقریباً معادل (۵) درصد ارزش واردات و (۱۰) درصد از مجموع حقوق ورودی مأخوذه سالیانه را به خود اختصاص می‌دهند.

۳- ممنوعیت ثبت سفارش خودرو که بر همین اساس انتظار تحقق مناسب درآمدها در این حوزه مشهود نمی‌باشد به نحوی که در نه‌ماهه، تحقق درآمد حقوق ورودی خودرو به میزان ۱۱,۷۰۷ میلیارد ریال معادل ۲۷ درصد رقم مصوب بوده است.

شایان ذکر است علی‌رغم تحقق مناسب درآمد گمرکی از محل واردات کالاها، این امر در رابطه با درآمد حاصله از واردات خودرو (به دلیل ممنوعیت در ثبت سفارش خودرو) مشهود نبوده و از این رو انتظار تحقق درآمدی در این حوزه به نحو مطلوب وجود نخواهد داشت.

برآورد سال ۱۳۹۸:

در سال آتی نیز میزان درآمد گمرک با فرض کاهش میزان واردات کالاها منطبق بر ممنوعیت‌ها (به ویژه ممنوعیت ثبت سفارش خودرو) و محدودیت‌های موجود، ۲۶۹,۱۵۰ میلیارد ریال پیش‌بینی گردیده است.

چالش اساسی در خصوص درآمد حاصل از حقوق ورودی گمرکی:

گمرک جمهوری اسلامی ایران بر اساس برخی قوانین از جمله تبصره (۲) ماده (۱۱۹) قانون برنامه پنجم توسعه کشور، قوانین بودجه سنواتی، قانون مقررات صادرات و واردات، قانون ساماندهی مبادلات مرزی، قانون امور گمرکی و سایر مصوبات نسبت به اعمال معافیت‌ها و تخفیفات کالاها و وارداتی اقدام می‌نماید. اعمال این معافیت‌ها و تخفیفات که به صورت جمعی - خرجی در قوانین بودجه سنواتی (تحت عنوان ردیف ۱۱۰۴۰۶) درج می‌گردد وصول و واریز درآمدهای دولت را بطور گسترده‌ای تحت تاثیر منفی قرار می‌دهد. عملکرد پنج ساله اخیر ردیف مذکور بیانگر این ادعا است به نحوی که بر اساس عملکرد مذکور می‌توان اینگونه نتیجه‌گیری نمود که در صورت کاهش و یا عدم اعمال معافیت‌ها و تخفیفات، درآمدهای گمرک می‌تواند حدود ۲۰٪ افزایش یابد.

به عنوان مثال درآمدهای وصولی گمرک جمهوری اسلامی ایران از محل حقوق ورودی خودرو و سایر کالاها در سال ۱۳۹۶ بالغ بر ۲۱۸,۶۰۲ میلیارد ریال بوده و عملکرد معافیت‌های اعطایی به میزان ۴۳,۶۶۳ میلیارد ریال معادل ۱۹,۹۸ درصد رقم مصوب می‌باشد که در صورت حذف یا تعدیل بخشی از این معافیت‌ها و تخفیفات، میزان تحقق درآمدها از افزایش قابل توجهی برخوردار می‌گردد.

شایان ذکر است تعداد معافیت‌های اعمال شده توسط گمرک جمهوری اسلامی ایران تقریباً معادل (۲۹) نوع معافیت بوده که از این تعداد (۱۶) مورد به استناد مصوبات مجلس محترم شورای اسلامی و (۱۳) مورد به استناد مصوبات هیئت محترم وزیران می‌باشد که هر سال در حال افزایش بوده و در تمامی قوانین و مصوبات محدودیتی در رابطه با اعطای معافیت‌ها لحاظ نشده است و عملاً نمی‌توان سقف و یا سهم مشخصی برای آنان تعیین نمود.

۱۰- تحلیل وضع بخش در مقایسه با کشورهای منتخب و شاخصهای بین المللی

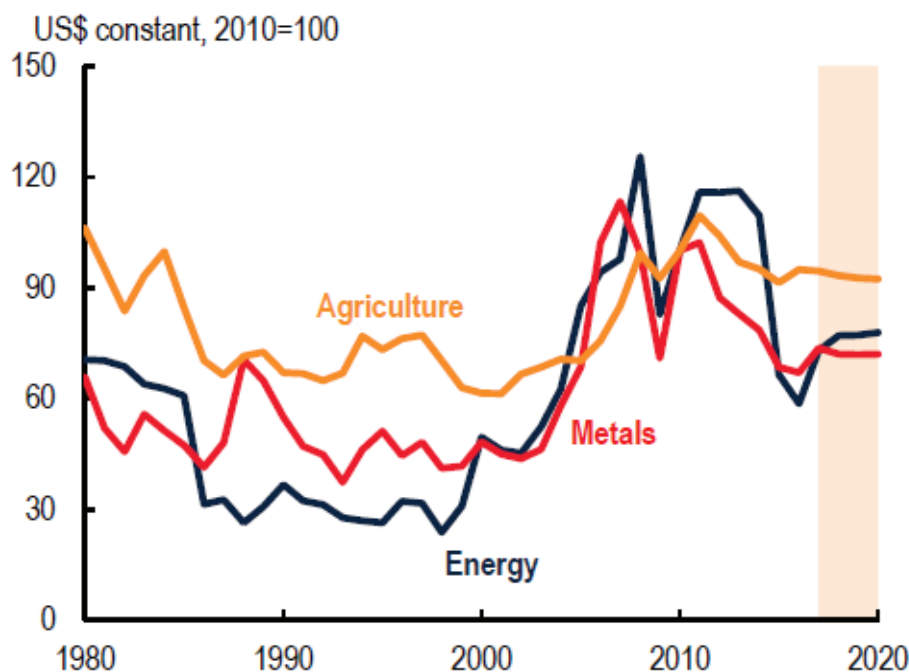
وضعیت بازار جهانی کالاها و محصولات اساسی

براساس آخرین گزارش بانک جهانی قیمت اغلب کالاهای صنعتی در سه ماهه اول سال ۲۰۱۷ افزایش یافت در حالی که قیمت جهانی محصولات کشاورزی عموماً پایدار باقی مانده است. پیش بینی می شود که قیمت نفت خام از ۴۳ دلار به ازای هر بشکه به میزان ۵۵ دلار در هر بشکه در سال ۲۰۱۷ افزایش یابد. به علت تقاضای بالا در چین و محدودیت های عرضه گوناگون از جمله اعتصابات نیروی کار در مورد مس و سیاست های محیط زیستی و صادراتی در خصوص نیکل، قیمت فلزات افزایش ۱۶ درصدی داشته است. انتظار می رود که قیمت کالاهای کشاورزی، که در سه ماهه اول ۲۰۱۷ به میزان ۱ درصد افزایش یافت، در سال ۲۰۱۷ عموماً پایدار باشد. البته افزایش ملایم قیمت روغن و مواد خام با کاهش قیمت غلات و آشامیدنی‌ها جبران می‌شود.

قیمت کالاها (غیر از نفت) در چهارماهه اول سال ۲۰۱۷، با ۴ درصد افزایش همراه بوده است. افزایش قیمت در گروه کالاهای کشاورزی ۱ درصد می‌باشد. تغییرات در قیمت این گروه کالایی دارای نوسان بوده است به نحوی که قیمت تولیدات گرمسیری و نوشیدنی‌ها در مبدا تولید همراه با افزایش بوده است و قیمت کاکائو ۷ درصد کاهش داشته است. همچنین قیمت مواد خام بعلت اختلالات حمل و نقل ناشی از شرایط جوی با افزایش همراه بوده است. قیمت دانه‌ها در تاثیر افزایش دانه ذرت ۴ درصد افزایش داشته است. قیمت انواع روغن و روغن خوراکی بطور میانگین ۴ درصد افزایش داشته است. قیمت فلزات و بدلیل محدودیت‌های عرضه و افزایش تقاضا ۱۰ درصد افزایش پیدا کرده است. افزایش قیمت فلزات گرانبها نیز در تغییر سلايق سرمایه‌گذاران این بخش موثر بوده است. انتظار می‌رود قیمت‌ها در بخش کشاورزی در طول سال ۲۰۱۷ تغییراً ثابت بماند. اما در بخش های این گروه تغییرات نسبتاً قابل توجهی وجود داشته باشد. پیش‌بینی می‌شود قیمت غلات با ۳ درصد کاهش همراه باشد. در سال جاری پیش‌بینی ها از ماه سپتامبر دارای تغییر نبوده و با توجه به شرایط مساعد رشد محیطی غلات، قیمت دانه‌های اساسی بیشترین رشد را در ۱۵ سال اخیر در بازار بورس تجربه کرده است. با این حال بعلت مشکلات عرضه، قیمت روغن خام در آسیای شرقی و آمریکای جنوبی ۳ درصد افزایش خواهد داشت. پیش‌بینی می‌شود قیمت انواع آشامیدنی‌ها در سال ۲۰۱۷، به میزان ۶ درصد کاهش داشته باشد که علت آن افزایش عرضه کاکائو در آفریقای مرکزی است. قیمت مواد خام به علت کاهش تولید رزین (کائوچوی طبیعی) ۴ درصد افزایش خواهد داشت. با توجه به اینکه چرخه تاثیرات تغییرات آب و هوایی از قبیل ال نینو از سال ۲۰۱۵ متوقف شده است، ریسک پیش‌بینی‌ها در سال ۲۰۱۷-۲۰۱۸ کاهش یافته است. پیش بینی بینی شود قیمت انواع کود ۱ درصد افزایش یابد اما همچنان عرضه بخوبی صورت می‌گیرد. کلید کاهش ریسک در بخش کشاورزی سیاست‌های حمایتی دولت‌ها و کاهش قیمت سوخت می‌باشد.

۱۱- روند تغییرات قیمت غلات براساس گزارش شورای جهانی غلات طی سال‌های ۱۷-
 ۲۰۱۵ قیمت: دلار/تیروند شاخص قیمت کالاها طی بازه زمانی ۲۰۱۷-۱۹۸۰ و چشم انداز آن
 تا سال ۲۰۲۰

نام کالا	مبداء	نوع حمل	۲۰۱۵	۲۰۱۶	۲۰۱۷
گندم	استرالیا	فوب	۲۱۸	۲۰۹	۲۰۶
		CFR	۲۴۸	۲۲۷	۲۳۴
	دریای سیاه	فوب	۱۹۳	۱۸۰	۱۹۰
		CFR	۲۲۶	۲۰۱	۲۱۷
	کانادا	فوب	۲۳۱	۲۱۸	۲۴۶
		CFR	۲۷۸	۲۴۴	۲۸۹
آلمان	فوب	۱۹۵	۱۸۴	۱۹۸	
	CFR	۲۳۰	۲۱۰	۲۲۵	
برنج	تایلند	فوب	۳۶۱	۳۸۸	۳۹۱
		CFR	۴۰۴	۴۱۳	۴۱۸
	هندی باسماتی	فوب	۷۶۳	۷۵۶	۱,۰۶۹
		CFR	۷۷۸	۷۷۲	۱,۰۹۰
	ویتنام	فوب	۳۶۸	۳۵۱	۳۷۰
		CFR	۴۱۳	۳۷۶	۴۰۰
اروگوئه	فوب	۵۰۶	۴۶۹	۴۹۵	
	CFR	۵۶۸	۵۰۶	۵۳۷	
روغن سویا	آرژانتین	فوب	۶۷۴	۷۲۸	۷۴۹
		CFR	۷۵۴	۸۰۴	۸۱۹
	برزیل	فوب	۶۷۶	۷۳۵	۷۵۲
روغن آفتابگردان	اوکراین	فوب	۷۹۱	۷۸۴	۷۴۷
		CFR	۸۴۶	۸۳۸	۷۹۷
روغن پالم	مالزی	فوب	۵۳۰	۶۶۳	۶۹۴
		CFR	۵۸۰	۷۱۰	۷۴۵
	اندونزی	فوب	۵۰۷	۶۶۲	۶۶۴
		CFR	۵۵۶	۷۱۰	۷۱۲
شکر	برزیل	فوب	۳۲۹.۱	۳۹۸	۳۵۴
		CFR	۳۶۹.۱	۴۱۹	۳۸۶



Source: World Bank.

Note: Shaded area (2017-20) denotes forecast.

نقش بخش خصوصی در فعالیتهای بخش و واگذاری تولید و خدمات بخش به بخش غیردولتی
اولویتهای اقدامات و عملیات در بخش

مهم‌ترین اولویتهای بخش بازرگانی و خدمات مالی در لایحه بودجه ۱۳۹۸ کل کشور

- ایجاد و گسترش بسترهای تجاری، انعقاد پیمان‌ها و قراردادهای دو یا چند جانبه برای دسترسی به بازارهای صادراتی، انجام اقدامات حمایتی در جهت توسعه صادرات غیرنفتی به کشورهای هدف، تقویت تشکلهای صادراتی تخصصی، حمایت از تشکیل و توسعه شرکتهای بزرگ صادراتی و شرکت‌های مدیریت صادرات و تشکیل کنسرسیوم‌های بین‌المللی، حمایت از تشکیل واحدهای خدماتی متنوع تجارت خارجی
- عملیاتی نمودن کاهش مبادی ورودی کم‌فعالیت
- تجهیز گمرکات به دستگاه‌های کنترلی پیشرفته از طریق خرید و نصب دستگاه‌های پرتونگاری
- ایجاد زیرساخت‌های الکترونیک در گمرکات کشور از طریق اجرا و راه‌اندازی سامانه جامع گمرکی، ایجاد پنجره واحد الکترونیکی، سیستم مدیریت ریسک هوشمند، اظهار الکترونیکی کالا، درب خروج کالا، سیستم وب بنیاد.
- تسهیل در صدور مجوزها و سایر فرایندهای مربوط و ایجاد پنجره واحد جهت ارائه خدمات.
- نظارت بر بازار و برنامه‌ریزی تامین و توزیع کالاهای اساسی نظیر گندم، برنج، روغن خام و شکر

- تأمین منابع مالی لازم برای تامین کسری و افزایش موجودی ذخایر راهبردی کالاهای اساسی و استقرار کامل سامانه نظارتی برای رصد کردن گردش وجوه و کالا.
- تدوین طرح‌های جامع ساماندهی زنجیره ارزش محصولات اساسی بویژه گندم، آرد و نان با رویکرد کاهش مداخله دولت و ایجاد ارزش افزوده.
- کاهش مداخله دولت در تنظیم بازار و واگذاری هر چه بیشتر امور تصدی‌گری به تشکلهای صنفی تولیدی، توزیعی و خدماتی، اتحادیه‌ها و تعاونی‌ها و همچنین تشکلهای مردم‌نهاد حمایت از مصرف‌کننده.
- ایجاد تغییرات اساسی در سازوکار مبادله محصولات بخش به منظور به حداقل رساندن واسطه‌گری غیرضرور و بهره‌مندی هرچه بیشتر کشاورزان.
- کاهش قابل توجه آثار بودجه‌ای ایفای نقش دولت در تضمین خرید محصولات کشاورزی با استفاده از ظرفیتهای ماده ۳۳ قانون افزایش بهره‌وری بخش کشاورزی و منابع طبیعی و بند الف ماده ۳۲ قانون برنامه ششم توسعه.
- اقتصادی نمودن اندازه واحدهای تولیدی کشاورزی از طریق افزایش حاشیه سود کشاورزان، ساماندهی نهاده‌ها و تنظیم بازار کالاهای کشاورزی و گسترش زنجیره ارزش در بخش.
- پیاده‌سازی الگوی مناسب کشت و هدایت نمودن حمایتها از تولیدکنندگان به رعایت این الگو.
- تقویت ردیف یارانه نهاده‌ها و عوامل تولید کشاورزی برای بهبود بهره‌وری و افزایش تولید داخلی کالاهای اساسی.
- پیش‌بینی منابع مالی مورد نیاز برای خرید تضمینی محصولات کشاورزی بویژه گندم.
- تقویت سازوکارهای نظارتی در خصوص نحوه تامین و توزیع کالاهای اساسی و رعایت ضوابط قیمت‌گذاری.
- کاهش مداخله مستقیم دولت برای تنظیم بازار کالاها و خدمات و ایفای تعهدات ایجاد شده در سالهای اخیر.
- تامین نیاز ارزی واردات کالاهای اساسی به نرخ رسمی و کمک به معیشت عمومی از طریق ارائه بسته‌های کالایی.
- تکمیل و تجهیز و نگهداری انبارها و مراکز ذخیره سازی کالاهای اساسی.

فصل چهارم

حوزه استانی

تحلیل استان‌ها در لایحه بودجه ۱۳۹۸

مهرداد نیکو، حسن نادری، محمدامین نهال، سیده معصومه نعیمی، شهروز بالو

۱- مقدمه

لایحه بودجه ۹۸ سومین بودجه سالانه از برنامه ششم توسعه است. با توجه به شرایط بین‌المللی پیش آمده، اقتصاد کشور در شرایط خطیری بسر می‌برد و لازم است برای ایجاد ثبات در اقتصاد کشور، مهار تورم، حفظ اشتغال و تولید و تأمین معیشت مردم رویکردهای مشخصی دنبال شود. بودجه به عنوان سند دخل و خرج و همچنین منعکس کننده سیاست‌های مالی دولت نقش کلیدی در تحقق اهداف فوق خواهد داشت. به استناد بخشنامه بودجه سال ۹۸، تجهیز منابع عمومی غیر نفتی از طریق ارتقاء ظرفیت‌های مالیاتی و جلوگیری از فرار مالیاتی، ساماندهی درآمدهای اختصاصی، استقرار نظام انگیزشی هزینه - درآمد استان‌ها، اهتمام به انضباط مالی، ساماندهی طرح‌های تملک دارائی‌های سرمایه‌ای و بودجه ریزی مبتنی بر عملکرد مهم جهت‌گیری‌های بودجه این سال می‌باشند. استان‌ها در همه جهت‌گیری‌های فوق نقش مهمی ایفا می‌نمایند که این مهم در تبصره‌ها و همچنین جداول لایحه بودجه تجلی یافته است. در راستای تمرکززدایی و اعطای اختیارات در امور مالی و بودجه‌ریزی، لایحه بودجه ۹۸ شاهد تغییرات قابل توجهی است که تشریح ابعاد و الزامات حاکم بر این تغییرات در تبصره‌ها و جداول و همچنین روش تعیین برش استانی منابع و مصارف استانها برای مخاطبان مختلف از جمله نمایندگان محترم مردم در مجلس شورای اسلامی، مدیریت کلان و میانی و فرهیختگان دانشگاهی مفید خواهد بود. ارتقاء روش‌های توزیع درآمدهای عمومی و اعتبارات تملک دارائیهای سرمایه‌ای و هزینه‌ای استان‌ها همواره در سطح سازمان کشور و استان‌ها مطرح بوده و سعی گردیده تا با نظر خواهی از خبرگان و کارشناسان نسبت به رفع کاستی‌های آن اقدام گردد. سازمان در این مرحله و قبل از تصویب لایحه بودجه در صحن علنی مجلس اقدام به انتشار گزارشی شامل روش برآورد سرجمع و برش درآمدهای عمومی استانی و همچنین برش استانی مصارف نموده است تا ضمن ارائه آمارهای پایه‌ای، استدلال‌ها و روش‌های برآورد ارقام منابع و مصارف، تصویر روشنی از ارقام مندرج در جداول مرتبط با استانها در ماده واحده ارائه دهد.

در این گزارش ابتدا کلیه احکام مرتبط با قوانین بالادستی و مرتبط با منابع و مصارف استان‌ها احصاء و سپس خلاءهای قانونی یا بعضاً تعارضات احکام با هم مشخص شده است. در ادامه تبصره‌های مرتبط با استان‌ها به تفکیک منابع، مصارف و اختیارات شورای برنامه ریزی و توسعه استان‌ها در قانون بودجه ۹۷ و لایحه ۹۸ استخراج و با هم مقایسه می‌گردد. منابع و مصارف استان‌ها طی سال‌های ۹۵ الی ۹۷ تحلیل شده است. سال ۹۵ سال انتهایی برنامه

پنجم و -ورود به برنامه ششم - و سال ۹۶ سال ابتدایی برنامه ششم توسعه و سال ۹۷ به عنوان سال قبل از لایحه به عنوان سال‌های پایه‌ای بخش تحلیل این گزارش انتخاب شده‌اند. در آخرین قسمت روش تعیین برش استانی درآمدهای عمومی و همچنین روش توزیع اعتبارات تملک دارائی‌های سرمایه‌ای و اعتبارات هزینه‌ای تشریح شده و تصویری از اعتبارات استان‌ها از همه منابع عمومی و اختصاصی و کلیه جداول ارائه می‌گردد.

۲- تحلیل بر احکام مرتبط با بودجه استان‌ها در قوانین بالا دستی

لوايح بودجه سنواتی برنامه‌های سالانه‌ای هستند که ذیل برنامه‌های میان مدت -پنج ساله- توسعه و در چارچوب سایر قوانین مرتبط توسط سازمان برنامه و بودجه کشور تنظیم و پس از تأیید هیئت وزیران، تقدیم مجلس می‌شوند. برای تهیه و تدوین لایحه بودجه در هر بخش ضروری است شناخت کاملی از احکام مرتبط با آن در برنامه ششم توسعه و همچنین سایر قوانین بالادستی داشت. بنابراین لازم است احکام مرتبط با بودجه استان‌ها در قوانین برنامه و قوانین بالا دستی احصاء گردد. احکام استانی، مضامینی از قوانین است که حدود و ثغور اختیارات شورای برنامه ریزی و توسعه استان در برنامه ریزی، نظارت، منابع و مصارف را مشخص می‌نماید. قانون تنظیم بخشی از مقررات مالی دولت (۲)، قانون احکام دائمی برنامه‌های توسعه و قانون برنامه ششم توسعه در بردارنده احکامی هستند که به صورت مستقیم یا غیر مستقیم بر حیطه تصمیم‌گیری شورای مذکور به عنوان متولی توسعه و برنامه ریزی در استان اثر گذارند که در ادامه به صورت اجمالی به این احکام و همچنین احکامی که در قوانین موضوعی تکالیفی را برای شورای برنامه‌ریزی و توسعه استان تعیین کرده است، پرداخته می‌شود. از آنجا که قوانین مذکور در مقاطع زمانی مختلف و با توجه به اقتضانات خاصی به تصویب رسیده‌اند بعضاً تعارضاتی با یکدیگر دارند که به آن‌ها اشاره می‌شود. با استفاده از ظرفیت تبصره‌های قوانین بودجه سنواتی می‌توان سازگاری بین این احکام ایجاد نمود.

۲-۱- شرح احکام مرتبط با بودجه استان‌ها

▪ قانون تنظیم بخشی از مقررات مالی دولت (۲)

در ماده (۴۴) این قانون و در راستای تمرکز زدایی و افزایش اختیارات و توازن منطقه‌ای، بودجه سالانه استان شامل منابع استان اعم از درآمد استانی، درآمد اختصاصی و واگذاری‌های دارائیهای مالی و سرمایه‌ای و همچنین مصارف استانی اعم از اعتبارات هزینه‌ای و تملک دارائی‌های سرمایه‌ای هر کدام به صورت سرجمع در قوانین بودجه سنواتی درج می‌گردد و توزیع دستگاه- برنامه اعتبارات هزینه‌ای و سرجمع اعتبارات تملک دارائی‌های سرمایه‌ای به عهده شورا می‌باشد. در جزء ۱ بند "ب" این ماده، شورای برنامه ریزی و توسعه استان مسئول توزیع اعتبارات عمرانی استانی بر اساس شاخص‌های مدون بین فصول، برنامه‌ها و دستگاه‌های اجرایی است. همچنین در این ماده و به منظور ضابطه‌مند نمودن توزیع اعتبارات تملک دارائی‌های سرمایه‌ای استانی، شورای برنامه ریزی و توسعه موظف شده‌اند اعتبارات عمرانی استانی شامل استانی، محرومیت و اعتبارات موضوع ۲ درصد درآمد حاصل از صادرات نفت خام و گاز طبیعی را بر اساس شاخص‌های مدون توزیع نمایند. در تبصره ۳ بند "ب" این ماده، سهم

یک سوم اعتبارات موضوع دو درصد نفت و گاز صرفاً به مناطق نفت خیز و گاز خیز و سهم دو سوم صرفاً به مناطق توسعه نیافته تعلق می‌گیرد. در بند "ز" این ماده دولت مکلف شده است اعتبارات تملک دارائی‌های سرمایه‌ای استانی را با افزایش سالانه ۲ درصد به ۲۰ درصد از کل اعتبارات تملک دارائی‌های سرمایه‌ای کشور برساند.

در ماده ۷۱ این قانون، شورای برنامه ریزی و توسعه استان‌ها موظف شده‌اند یک درصد از سرجمع اعتبارات تملک دارائی‌های سرمایه‌ای استان را به منظور احداث، توسعه و تجهیز به پایگاه‌های حوزه‌های مقاومت بسیج اختصاص دهد.

▪ قانون احکامی دائمی برنامه‌های توسعه کشور

با توجه به تجربه حاصل از استقرار شورای برنامه ریزی و توسعه طی برنامه‌های سوم، چهارم و پنجم به عنوان نهاد متولی توسعه استان‌ها و در راستای تمرکززدایی، در ماده ۳۱ این قانون - به عنوان یک قانون دائمی - اعضاء، وظائف و اختیارات این شورا تعریف گردید. همچنین به منظور حرکت به سمت توازن منطقه‌ای در بند "ت" ماده ۳۲ این قانون دولت مکلف شده است، ۳ درصد از درآمد حاصل از ارزش صادرات نفت خام و خالص صادرات گاز طبیعی را به نسبت یک سوم به استان‌های نفت خیز و گاز خیز و دو سوم به شهرستان‌های کمتر توسعه یافته جهت اجرای برنامه عمرانی بودجه‌های سنواتی اختصاص دهد. در فراز دیگری از این حکم آمده است این اعتبارات صرفاً به مناطق نفت خیز و توسعه نیافته اختصاص یافته و موجب کاهش سهم آن از اعتبارات عمرانی از منابع دیگر نمی‌شود.

▪ قانون استفاده متوازن از امکانات کشور

برای ارتقاء سطح توسعه مناطق کمتر توسعه یافته ماده ۱۸۰ قانون برنامه پنجم توسعه با طرحی دو فوریتی اصلاح گردید و براساس آن دولت موظف گردید سه درصد از اعتبارات بودجه عمومی دولت رادقالب ردیف مشخصی با همین عنوان واریز نماید. اعتبارات این قانون بر اساس شاخص‌های نرخ بیکاری، آب شرب شهری و روستایی، آموزش و پرورش، بهداشت و درمان، بهسازی روستا، راه و زیر ساخت‌های جاده‌ای، سرانه‌های عمران شهری و درآمد شهرداری‌ها بین استان‌ها توزیع و در قانون بودجه درج می‌گردد.

▪ قانون رسیدگی به تخلفات رانندگی

وجوه حاصل از جریمه‌های تخلفات رانندگی به حساب درآمد عمومی کشور واریز می‌گردد. ۶۰ درصد از کل وجوه حاصله به تفکیک درآمدهای ناشی از تخلفات رانندگی خارج از شهرها و داخل محدوده شهرها و روستاها حسب مورد به وزارت راه و شهرسازی به صورت متمرکز و در شهرها به شهرداری‌های محل و دهیاری‌ها از طریق استانداری همان استان به تناسب ۷۰ درصد و ۳۰ درصد اختصاص یابد تا در موارد ذکر شده در قانون هزینه گردد.

▪ قانون توسعه و بهینه سازی آب شرب شهری و روستایی

در بند "ب" ماده ۵ این قانون شورای برنامه ریزی و توسعه استان‌ها مکلفند به منظور ارتقای شاخص‌های بهره‌مندی از آب شرب در روستاهای کشور، حداقل ده درصد (۱۰٪) از اعتبارات طرح‌های تملک دارائی‌های سرمایه‌ای استانی را برای آبرسانی به روستاها اختصاص دهند.

■ قانون برنامه ششم توسعه

در راستای تمرکززدایی و توازن منطقه‌ای مناطق و استان‌ها در مواد ۶، ۷، ۲۶، ۹۴ و ۱۱۲ این قانون، تکالیفی برای دولت در نظر گرفته شده است. در جزء (۱) بند "ب" ماده ۶ این قانون عوارض وصولی بند "الف" ماده ۳۸ قانون مالیات بر ارزش افزوده هر استان، به نسبت هفتاد درصد شهرها و سی درصد روستا و مناطق عشایری و بر اساس شاخص جمعیت به حساب شهرداری‌ها و دهیاری‌ها واریز می‌گردد. سهم روستاهای فاقد دهیاری و مناطق عشایری به حساب فرمانداری‌های شهرستان مربوطه واریز می‌گردد تا با مشارکت بنیاد مسکن در همان روستا و مناطق عشایری هزینه گردد. در بند "ح" ماده ۷ دولت موظف شده است سهم اعتبارات تملک دارائی‌های سرمایه‌ای استان‌ها (موضوع جدول ۱-۱۰) را در انتهای برنامه ششم نسبت به ابتدای برنامه ۳۰ درصد افزایش دهد. اجزاء (۲) و (۴) بند "الف" ماده ۲۶ به ترتیب به تمرکز زدایی در اختیارات مالی و بودجه‌ای و تفویض اختیار در امور اداری اشاره دارند. در جزء (۲) این بند دولت موظف شده است، از طریق شناسایی درآمدها و هزینه‌های با ماهیت استانی و درج سرجمع درآمدها، اعتبارات هزینه‌ای و تملک دارائی‌های سرمایه‌ای در چهارچوب نظام درآمد- هزینه استانی در بودجه سنواتی اعمال نماید. مازاد بر درآمدهای وصولی نسبت به سقف مصوب هر استان بر اساس دستورالعمل ابلاغی سازمان در مقاطع سه ماهه بین استان‌های ذیربط توزیع می‌گردد. در جزء (۴)، به منظور تمرکز زدایی در امور اداری دستگاه‌های اجرایی موظف به واگذاری کلیه اختیارات قابل واگذاری به واحدهای مربوطه در استان و شهرستان شده‌اند. همچنین در جزء ۳ بند "الف" همین حکم و در راستای توازن منطقه‌ای، در طول برنامه ششم توسعه ضریب ۲٪^{۳۳} از درآمد حاصل از صادرات نفت خام و گاز طبیعی به ۳٪ افزایش یافت تا به نسبت یک سوم و دوسوم به ترتیب به استان‌های نفت خیز و گاز خیز و شهرستان‌های کمتر توسعه یافته، صرف عملیات عمرانی این مناطق شود. در بند "ب" این حکم، شورای برنامه‌ریزی و توسعه استان‌ها موظف شده‌اند، ۵ الی ۸ درصد از ستون اعتبارات تملک دارائی‌های سرمایه‌ای استانی - جدول ۱۰-۱ ماده واحده قانون بودجه - را به طرح‌های هادی و بهسازی روستاها اختصاص دهند.

در راستای توسعه ورزش مدارس، ورزش همگانی، ورزش روستایی و عشایری، ورزش بانوان و زیر ساخت‌های ورزش به ویژه در حوزه معلولان و جانبازان ۰٫۲۷ درصد از کل ۹ درصد مالیات بر ارزش افزوده در ماده ۹۴ قانون برنامه ششم توسعه به موضوعات مزبور اختصاص می‌یابد تا صرفاً در استان‌ها هزینه شود. در بند "پ" ماده ۱۱۲ این قانون نیز، به منظور جبران عقب ماندگی‌های استان‌های مناطق عملیاتی دفاع مقدس، دولت موظف شده است پس از تعیین مناطق عملیاتی دفاع مقدس توسط ستاد کل نیروهای مسلح نسبت به ارزیابی جامع از وضعیت

^{۳۳}- به استناد جزء ۳ بند ب ماده ۴۴ قانون تنظیم بخشی از مقررات مالی دولت (۲)، ۲ درصد از درآمد حاصل از صادرات نفت خام و گاز طبیعی به این مناطق اختصاص می‌یابد.

توسعه یافتگی زیر ساخت‌های این مناطق اقدام نموده و ردیف متمرکزی در قوانین بودجه سنواتی به جبران عقب ماندگی‌ها و ارتقای شاخص‌های برخورداری مناطق موضوع این ماده اختصاص دهد.

۲-۲- تحلیلی بر احکام قانونی مرتبط با بودجه استان‌ها

اجرای کارآمد نظام درآمد- هزینه استان‌ها، عدم مدیریت یکپارچه منابع و تصمیم‌گیری در خصوص بخش عمده‌ای از منابع استان خارج از شورای برنامه ریزی و توسعه، شفاف نبودن مرز اختیارات شورای برنامه ریزی و توسعه و کمیته برنامه‌ریزی شهرستان‌ها به ویژه در توزیع اعتبارات تملک دارائی‌های سرمایه‌ای، الزامات متعدد ناظر بر هزینه کرد بودجه - محدود - استان‌ها چالش‌های فراروی اجرای بودجه در استان‌ها است. این چالش‌ها ناشی از اجرای ناقص این احکام، برخی تعارضات بین این احکام و یا ابهام در اجرای آن‌ها دارد که در ادامه به آن‌ها اشاره می‌شود.

▪ نظام درآمد - هزینه استان‌ها

نظام درآمد - هزینه استان‌ها با تشکیل شورای برنامه ریزی و توسعه استان، ستاد درآمدها و تجهیز منابع، کمیته تخصیص از برنامه سوم توسعه آغاز و در برنامه چهارم و پنجم توسعه استمرار یافت و در ماده ۳۱ قانون احکام دائمی برنامه‌های توسعه این ساختار به عنوان یکی از مؤلفه‌های اصلی نظام تصمیم‌گیری کشور به رسمیت شناخته شد. به عبارت دیگر برنامه سوم توسعه نقطه عطفی در راستای تمرکز زدایی مالی و افزایش اختیارات استان‌ها در حوزه‌های برنامه‌ریزی و بودجه است. در این برنامه بین وصولی درآمدهای عمومی هر استان با اعتبارات تملک دارائی‌های سرمایه‌ای آن استان از طریق ضریب برداشت - که به تصویب هیئت وزیران می‌رسید - ارتباط برقرار شده بود. بالتبع به استان‌هایی که سهم کمی از اقتصاد ملی را به عهده داشتند (این سهم ناشی از ظرفیت‌های استان و یا کمتر توسعه یافتگی آن است) یا به عبارت دیگر دارای پایه درآمدی کوچک بودند، ضریب برداشت بزرگتر و استان‌هایی که سهم بالایی در اقتصاد ملی داشتند، ضریب برداشت کوچکتر اختصاص می‌یافت. این ضریب انگیزه مضاعفی در استان‌ها برای وصول درآمدها ایجاد نمود. علیرغم این تجربه موفق، در برنامه چهارم عملاً ضریب برداشتی تعیین نشد و به نحوی موتور محرک نظام درآمد - هزینه استان‌ها از کار افتاد و کارکرد این نظام از منظر بودجه، صرفاً معطوف به توزیع اعتبارات مصوب قانون بین شهرستان‌ها و نظارت بر هزینه کرد آن‌ها گردید. در بند "س" ماده ۲۲۴ قانون برنامه پنجم توسعه، سازوکار انگیزشی برای تحقق درآمدهای استانی منظور شد. بر اساس این بند، در صورتیکه وصولی درآمدهای عمومی استان بیش از ارقام مصوب شود، پنجاه درصد از مازاد درآمدهای مذکور به همان استان به نسبت ۸۰ درصد تملک دارائی‌های سرمایه‌ای ۲۰ درصد هزینه‌ای اختصاص می‌یابد و مابقی آن توسط معاونت برنامه‌ریزی و نظارت راهبردی (سابق) در راستای تعادل بخشی و ارتقاء شاخص‌های توسعه یافتگی بین استان‌ها توزیع می‌گردد. عدم اجرای کامل این بند در سال‌های برنامه پنجم توسعه در کنار ابلاغ تخصیص بدون توجه به وصولی درآمدها نسبت به ارقام مصوب به شدت از انگیزه استان‌ها در اخذ درآمدهای عمومی کاست و کارایی نظام درآمد - هزینه استان‌ها را تنزل داد. در جزء ۲ بند "ب" ماده ۲۶ قانون برنامه ششم توسعه دولت موظف شده است درآمدها و هزینه‌هایی که ماهیت استانی دارند را تعیین نموده و مازاد

بر درآمدهای عمومی مصوب تعیین شده برای استان‌ها در قانون بودجه را بر اساس دستورالعمل ابلاغی سازمان برنامه و بودجه کشور بین استان‌ها دارای مازاد درآمد توزیع نماید.

روال حاکم بر نظام درآمد - هزینه استان‌ها در برنامه پنجم توسعه طی سال‌های ۹۶ و ۹۷ به عنوان دو سال ابتدایی برنامه ششم توسعه ادامه یافت. عدم ارتباط مشخص بین تخصیص اعتبارات عمرانی با وصولی درآمدها عمومی و مشخص نبودن سازوکار توزیع منابع حاصل از مازاد درآمدهای استانی، انگیزه وصول درآمدهای عمومی را کاهش داد. علاوه بر عدم وجود انگیزه در وصول درآمدهای عمومی، ابزار لازم برای راهبری دستگاه‌های وصول کننده درآمدهای عمومی استانی از مدیریت استان و ستاد تجهیز منابع و درآمدهای استانی سلب گردیده است. طی سال‌های اخیر و با تصویب برخی قوانین از جمله ماده ۳۶ قانون مالیات بر ارزش افزوده و قانون امور گمرکی بودجه هزینه‌ای ادارات استانی امور مالیاتی و گمرک ملی شد همچنین اعتبارات هزینه‌ای ادارات ثبت اسناد و املاک نیز با پیگیری‌های سازمان ثبت اسناد و املاک کشور ملی گردید. لذا عملاً شورای برنامه‌ریزی و توسعه استان‌ها هیچگونه ظرفیتی در گسترش پایه درآمدی و خلق منابع جدید درآمد عمومی ندارند.

▪ عدم مدیریت یکپارچه منابع توسط شورای برنامه‌ریزی و توسعه استان

در ماده ۳۹ قانون مالیات بر ارزش افزوده و بند "ب" ماده ۶ قانون برنامه ششم توسعه عوارض موضوع بند "الف" ماده ۳۸ قانون مالیات بر ارزش افزوده به نسبت ۷۰ درصدی مناطق شهری و ۳۰ درصد روستایی در اختیار شهرداری‌ها و دهیاری‌ها قرار می‌گیرد. تفاوت این دو ماده در توزیع عوارض مذکور در اینست که، در ماده ۳۹ مبنای تعیین کل عوارض ارزش افزوده هر شهرستان، فعالیت‌های اقتصادی انجام شده در آن شهرستان است که به نسبت جمعیت شهری و روستایی از ۷۰ درصد سهم مناطق شهری و ۳۰ درصد سهم مناطق روستایی توزیع می‌گردد، در صورتیکه در بند "ب" ماده ۶ قانون برنامه ششم توسعه ملاک محاسبه سهم هر شهرستان از عوارض ۷۰ درصد شهری و ۳۰ درصد روستایی به ترتیب سهم از جمعیت شهری و روستایی آن شهرستان از استان است. به عبارت دیگر ارزش افزوده فعالیت اقتصادی در یک شهرستان، صرفاً به آن شهرستان اختصاص نمی‌یابد و فعالیت‌های اقتصادی در محدوده تقسیمات کشوری استان و جمعیت شهر یا روستا میزان منابع اختصاص یافته از بند "الف" ماده ۳۸ قانون مالیات بر ارزش افزوده را تعیین می‌نماید.

این منابع بر اساس ارقام مصوب درآمدی بالغ بر ۱۸۵ هزار میلیارد ریال برای سال ۹۶ می‌باشد که در مقاطع سه ماهه تخصیص - کامل - یافته است. برآورد منابع این حکم در سال ۹۷ بر اساس ارقام مصوب برای مالیات بر ارزش افزوده (ردیف ۱۱۰۵۱۲) بالغ بر ۱۹۲ هزار میلیارد ریال می‌باشد. در سال ۹۶ مجموع اعتبارات تملک دارائی‌های سرمایه‌ای استان‌ها از همه منابع (به غیر از اعتبارات ملی قانون استفاده متوازن از امکانات کشور) ۲۳۰ هزار میلیارد ریال می‌باشد که دارای تخصیص ۵۴ درصدی بوده است. در سال ۹۷ نیز مجموع اعتبارات استان حدود ۲۰۰ هزار میلیارد ریال با تخصیص ۳۷ درصدی (تا کنون) است. لذا منابع تخصیص یافته از محل منابع ارزش افزوده به شهرداری‌ها و دهیاری‌ها از کل منابعی که شورای برنامه‌ریزی و توسعه برای امر توسعه در اختیار دارند، بیش‌تر است. علاوه بر این هیچگونه ارزیابی از نحوه هزینه کرد این منابع انتشار نمی‌یابد. لذا به منظور

مدیریت یکپارچه منابع استان‌ها در راستای اهداف و برنامه‌های توسعه‌ای لازم است این منابع با مدیریت شورا برنامه‌ریزی و توسعه استان در راستای توسعه سکونتگاه‌های شهری و روستایی هزینه گردد.

▪ تعارض بین اختیارات شورای برنامه‌ریزی و توسعه استان و کمیته برنامه‌ریزی شهرستان‌ها

در تبصره ۲ جزء ۹ بند ب ماده ۳۱ قانون احکام دائمی برنامه‌های توسعه، شورای برنامه‌ریزی و توسعه استان مسئول تعیین سرجمع اعتبارات تملک دارائی‌های سرمایه‌ای استانی و قانون استفاده متوازن از امکانات کشور است و توزیع فصل - برنامه به عهده کمیته برنامه‌ریزی شهرستان است. در بند "ب" ماده ۴۴ قانون تنظیم بخشی از مقررات مالی دولت (۲) اعتبارات عمرانی - تملک دارائی‌های سرمایه‌ای استانی - براساس شاخص‌های مصوب شورا به تفکیک فصل - برنامه بین شهرستان‌ها توزیع می‌گردد، لذا اجرای این دو حکم قانونی تعارضاتی را در اجرای بودجه استان‌ها به دنبال دارد که تا زمان اصلاح قوانین بالادستی فوق، می‌توان با در نظر گرفتن ملاحظاتی از جمله جایگاه شورای برنامه‌ریزی و توسعه استان و ایفای نقش مؤثر کمیته برنامه‌ریزی شهرستان‌ها این تعارضات را در قوانین بودجه سنواتی کاهش داد.

۳- تبصره‌های لایحه بودجه ۹۸ مرتبط با بودجه استان‌ها

تبصره‌های لویح بودجه سنواتی ترجمان بودجه‌ای احکام برنامه‌های توسعه در بازه زمانی یکساله هستند. علاوه بر این از ظرفیت این تبصره‌ها، برای قانون‌گذاری^{۳۴} و یا بعضاً اصلاح برخی از احکام برنامه‌های توسعه - که قابلیت اجرایی ندارند، استفاده می‌شوند. از آنجا که تبصره‌های لایحه هر سال عمدتاً ابقاء و یا اصلاح شده تبصره‌های قانون بودجه سال قبل هستند، ابتدا تبصره‌های استانی قانون بودجه سال ۹۷ احصاء شده و حتی الامکان ارزیابی از عملکرد آن در نیمه اول سال جاری ارائه می‌شوند. سپس تبصره‌های مرتبط با بودجه استان‌ها در لایحه ۹۸ تشریح و دلایلی وجودی آن‌ها تبیین می‌گردد. معیار مرتبط با استانی بودن یک تبصره تأثیر مستقیم و یا غیر مستقیم آن در منابع و مصارف در اختیار شورای برنامه‌ریزی و توسعه استان است.

۳-۱- تبصره‌های مرتبط با بودجه استان‌ها در قانون بودجه ۹۷

مضامین استانی تبصره‌های قانون بودجه، احکامی است که بر منابع، مصارف تحت مدیریت شورای برنامه‌ریزی و توسعه استان و یا اختیارات آن شورا مؤثر است. با این تعریف ۹ مضمون استانی در قانون بودجه ۹۷، منظور شده است.

▪ تبصره‌های مرتبط با منابع

-در جزء ۲ بند "ه" تبصره ۶ شرکت‌های مستقر در هر استان موظف شده‌اند، مالیات و عوارض مالیات بر ارزش افزوده را در همان استان محل استقرار پرداخت نمایند که اجرای آن به افزایش درآمدهای استانی منجر می‌شود.
-در بند "ط" تبصره ۷ این اختیار به شورای معادن استان داده شده است که علاوه بر عوارض آلاینده‌گی نسبت به دریافت یک درصد فروش مواد معدنی اقدام و آن را در اختیار شورای برنامه‌ریزی و توسعه استان قرار دهد تا در امور عمرانی و بهداشتی و درمانی مناطق متأثر از فعالیت‌های این معادن هزینه نماید.

^{۳۴} طی سال‌های اخیر سیاست ستاد تدوین لایحه بودجه این بوده است که تعداد تبصره‌هایی که موجب اصلاح قانون برنامه یا سایر قوانین می‌شوند به حداقل برسد.

در بند "ح" تبصره ۹، شورای برنامه‌ریزی و توسعه مجاز شده است تا یک درصد از اعتبارات هزینه‌ای به غیر از فصول اول و ششم را متمرکز در اختیار گرفته و صرف امور پژوهشی و فناوری در چارچوب دستورالعمل ابلاغی سازمان نماید.

در بند "الف" تبصره ۱۸ نیز سازمان برنامه و بودجه کشور مجاز شده است ۲۰ درصد از اعتبارات تملک دارائی‌های سرمایه‌ای کشور از جمله اعتبارات تملک دارائی‌های سرمایه‌ای استانی را ردیفی متمرکز نموده تا به صورت وجوه اداره شده و کمک‌های بلاعوض برای طرح‌های اشتغال‌زا و فعالیت‌های موضوع بند الف تبصره مذکور ابلاغ نماید. گرچه در متن تبصره آمده است که اعتبارات موضوع این تبصره باید در همان استان یا شهرستانی که اعتبار از آن کسر گردیده است، هزینه شود. ولی از آنجا که نوع مصرف آن محدود به کمک‌های فنی و اعتباری و کمک‌های بلاعوض است، لذا این تبصره اختیار شورای برنامه‌ریزی و توسعه در تبصره ۳ بند "ب" ماده ۳۱ قانون احکام دائمی مبنی بر هزینه کرد تا سقف ۲۰ درصد اعتبارات تملک دارائی‌های سرمایه‌ای به صورت کمک‌های فنی و اعتباری را به دولت نیز داده است.

▪ تبصره‌های مرتبط با مصارف

- بندهای "ب" و "ز" تبصره ۵ ناظر بر اختصاص استاد خزانه اسلامی به اعتبارات تملک دارائی‌های سرمایه‌ای بوده، به ویژه در بند "ز" اولویت تخصیص این اسناد به اعتبارات تملک دارائی‌های سرمایه‌ای استانی داده شده است.

- در بند "ز" تبصره ۹، دانشگاه‌ها و مؤسسات آموزش عالی و پارک‌های علم و فناوری مجاز به استفاده از اعتبارات قانون استفاده متوازن از امکانات کشور شدند.

▪ تبصره‌های مرتبط با اختیارات شورای برنامه‌ریزی و توسعه استان

- در بند "ط" تبصره ۶، معیار توزیع عوارض بند "الف" ماده ۳۸ قانون مالیات بر ارزش افزوده برای شهرستان‌هایی که نسبت جمعیت شهری به روستایی آن مشابه شهرستان تهران است با تصویب شورای برنامه‌ریزی و توسعه استان از نسبت ۷۰ درصد شهری و ۳۰ درصد روستایی به ۸۸ درصد شهری و ۱۲ درصد روستایی تغییر می‌یابد.

- در بند "د" تبصره ۱۲، استانداران موظف به شناسایی واحدهای ملکی فروشی دستگاه‌های اجرایی به شورای برنامه‌ریزی و توسعه استان‌ها شدند تا آن شورا در چهار چوب ضوابط و قوانین نسبت به فروش آن‌ها اقدام و پس از واریز به خزانه در مجتمع‌های اداری نیمه تمام همان شهرستان هزینه گردد.

۳-۲- تبصره‌های مرتبط با بودجه استان‌ها در لایحه ۹۸

بر اساس معیار مطرح شده در بند ۱-۳۱۱ مورد مضامین استانی لایحه بودجه سال ۹۸ منظور شده است. ۶ مورد از آن‌ها عیناً در لایحه بودجه ۹۸ ابقاء شده‌اند. بندهای "ب" و "ز" تبصره ۵، جزء ۲ بند "ه" تبصره ۶، بندهای "و" و "ز" تبصره ۹ و بند "د" تبصره ۱۲ ابقاء شده از قانون بودجه سال ۹۷ هستند. بند "ح" تبصره ۶، جزء یک بند "الف" تبصره ۱۴، جزء ۵ بند "الف" تبصره ۱۸ و بندهای یک و ۵ تبصره‌های ۱۹ مضامین جدید لایحه بودجه ۹۸ هستند.

▪ تبصره‌های مرتبط با منابع

با توجه به اینکه برخی از شرکت‌ها و واحدهای اقتصادی استان‌ها مالیات خود را در استان‌های محل فعالیت پرداخت نمی‌کنند بخش از وصولی درآمدهای استانی به سایر استان‌ها به ویژه تهران انتقال می‌یابد. این رویه موجب شده است، که زیر ساخت‌های استان‌های محل فعالیت شرکت‌های مذکور مستهلک گردد ولی از منابع حاصل از ظرفیت‌های مالیات بر ارزش افزوده بهره‌مند نشوند، لذا در جزء ۲ بند "ه" تبصره ۶ - همانند سال قبل - مودیان مالیاتی موظف شده‌اند نسبت به پرداخت مالیات در همان استان محل استقرار اقدام نمایند. اضافه نمودن کلمه "فعالیت" بعد از "استقرار" امکان سوء برداشت و تعبیرهای متفاوت - محل استقرار دفاتر مرکزی - از این حکم را منتفی می‌نماید.

در اجرای جزء ۲ بند "ب" تبصره ۶ قانون برنامه ششم توسعه، یک سوم از درآمدهای مالیات بر ارزش افزوده به نسبت ۷۰ درصد شهرها و ۳۰ درصد روستاها به ترتیب به حساب شهرداری‌ها، دهیاری‌ها و فرمانداری‌ها (برای روستاهای فاقد دهیاری) واریز می‌گردد. بخشی از این اعتبارات صرف عملیات عمرانی در شهرها و روستاها می‌شود که بعضاً توسط شورای برنامه‌ریزی و توسعه استان - به ویژه در روستاها - از اعتبارات تملک دارائی‌های سرمایه‌ای استانی نیز برای آن‌ها اعتبار لحاظ شده باشد. به منظور مدیریت یکپارچه کلیه منابع استان، سیاست‌گذاری در خصوص منابع مذکور در بند "ح" تبصره ۶ به شورای برنامه‌ریزی و توسعه استان‌ها محول شده است. در همین حکم دستگاه‌های استفاده‌کننده از این منابع نیز محدود به شهرداری‌ها، دهیاری‌ها شده‌اند. شایان ذکر است هم‌اکنون هیچگونه گزارشی از مصرف این منابع منتشر نمی‌شود و عملاً شورای برنامه‌ریزی و توسعه استان‌ها به عنوان متولی توسعه استان‌ها و استانداران به عنوان نماینده حاکمیت در استان از نحوه هزینه کرد این منابع بی‌اطلاع هستند. در این تبصره سیاست‌گذاری هزینه کرد این منابع - در سال ۹۷، بالغ بر ۱۹۲ هزار میلیارد ریال - توسط شورای برنامه‌ریزی و توسعه استان‌ها، موجب هم‌افزایی با منابع بودجه عمومی در اختیار آن شورا می‌گردد.

پس از تصویب قانون هدفمندی یارانه‌ها در اواخر سال ۱۳۸۸، پرداخت یارانه نقدی به همه ایرانیان از محل افزایش قیمت حامل‌های انرژی و برق از سال ۹۰ آغاز گردید. در تبصره ۱۴ لایحه سال ۹۸، ۶۲۶ هزار میلیارد ریال مصارف برای اجرای قانون هدفمندی یارانه‌ها پیش‌بینی شده است که ۴۲۵ هزار میلیارد ریال آن به پرداخت یارانه نقدی و غیر نقدی خانوارها اختصاص دارد. در جزء ۱ بند الف تبصره ۴، شناسایی سه دهک درآمدی به شورای برنامه‌ریزی و توسعه استان محول شده است. سقف منابع حاصل از اجرای کامل این ماده - با فرض برابر بودن بعد خانوار در کل دهک‌های ۱۰ گانه درآمدی - حدوداً برابر ۱۴۱ هزار میلیارد ریال است که ۳۰ درصد بیش از کل اعتبارات تملک دارائی‌های سرمایه‌ای استان‌ها (به غیر از قانون استفاده متوازن) جدول ۱-۱۰ این لایحه است. این حکم با پذیرش تفاوت‌های منطقه‌ای و استان‌ها با یکدیگر به استانداران این اختیار را داده است تا با بکارگیری اطلاعات محلی و تلفیق آن با بانک‌های اطلاعاتی موجود و ظرفیت‌های مدیریتی استان‌ها به حذف

سه دهک درآمدی بپردازند و منابع حاصل از آن را صرف رفع فقر مطلق و تکمیل طرح‌های نیمه تمام عمرانی کنند.

▪ تبصره‌های مرتبط با مصارف

- در بند "ب" تبصره ۵ طرح‌های تملک دارایی‌های سرمایه‌ای استانی مجاز به استفاده از اوراق مالی منتشره شده شدند اعتبارات تملک دارایی‌های سرمایه‌ای استانی در بند "ز" تبصره ۵ در اولویت تخصیص قرار گرفته‌اند. در بند "و" تبصره ۹ - همانند سال قبل - دانشگاه‌ها و مؤسسات آموزش عالی و جهاددانشگاهی مجاز به استفاده از اعتبارات قانون استفاده متوازن از امکانات کشور شدند. به عبارت دیگر در تبصره‌ها تغییری در رابطه با مصارف تحت مدیریت شورای برنامه‌ریزی و توسعه استان مشاهده نمی‌شود.

-- همچنین در بند "ز" تبصره ۹ این لایحه شورای برنامه‌ریزی و توسعه استان‌ها مجاز شده‌اند یک درصد از اعتبارات هزینه‌ای خود را به غیر از فصول اول و ششم به صورت متمرکز امور پژوهشی و فناوری مصوب آن شورا اختصاص دهند.

▪ تبصره‌های مرتبط با اختیارات شورای برنامه‌ریزی و توسعه استان

- در بند "د" تبصره ۱۲ - همانند قانون بودجه سال ۹۷ - استانداران موظف به شناسایی واحدهای ملکی فروشی دستگاه‌های اجرایی به شورای برنامه‌ریزی و توسعه استان‌ها شدند تا آن شورا در چهار چوب ضوابط و قوانین نسبت به فروش آن‌ها اقدام و پس از واریز به خزانه در مجتمع‌های اداری نیمه تمام همان شهرستان هزینه گردد. عملکرد ۹ ماهه اجرای این حکم بر اساس واریزی به ردیف درآمدی ۲۱۰۲۰۱، ۳۷۶ میلیارد ریال است. در این حکم شورای برنامه‌ریزی و توسعه استان‌ها موظف شده‌اند اعتبارات لازم برای تکمیل مجتمع‌های اداری با پیشرفت بیش از ۷۰٪ را تأمین نمایند.

- در بند "الف" ماده ۲۷ قانون برنامه ششم توسعه دولت موظف شده است سالانه برنامه توسعه اقتصادی و اشتغال زایی ۵۰۰۰ روستا را تهیه کند. بر اساس برش استانی اعلام شده توسط سازمان، تهیه برنامه‌های مذکور در سال‌های ۹۶ و ۹۷ انجام شده است، ولی منابع لازم برای اجرای برنامه‌های تدوین شده موجود نبود.

- در جزء ۵ بند "الف" تبصره ۱۸، ۱۰ درصد از منابع حاصل از جزء یک بند "ب" ماده ۶ قانون برنامه ششم برای اجرای پروژه‌های اشتغال زایی در اختیار شورای برنامه‌ریزی و توسعه استان‌ها قرار گرفته است که گامی مؤثر در اجرایی نمودن برنامه‌های اشتغال زایی تهیه شده - به استناد بند الف ماده ۲۷ قانون برنامه - است.

- در ماده ۲۷ قانون الحاق موادی به قانون تنظیم بخشی از مقررات مالی دولت (۲)، به دولت اجازه داده شده است تا از ظرفیت بخش خصوصی برای اتمام و به بهره‌برداری رساندن طرح‌های نیمه تمام استفاده نماید. به منظور ظرفیت‌سازی و جذاب نمودن پروژه‌های نیمه تمام در قالب مشارکت عمومی - خصوصی در قانون بودجه سال ۹۷، از محل منابع بودجه عمومی ۴۳ هزار میلیارد ریال در بخش دوم پیوست شماره (۲) آن قانون به صورت وجوه اداره و یارانه تسهیلات به متقاضیان طرح‌های مشارکت عمومی - خصوصی از طریق بانک‌های عامل پرداخت می‌شود. همچنین دستگاه‌های اجرایی مجاز شدند ۵۰ درصد از محل منابع اختصاصی خود را تا سقف ۲۰ هزار

میلیارد ریال به خرید محصول و یارانه سود این طرح‌ها اختصاص دهند. تبصره ۱۹ لایحه بودجه سال ۹۸ با پاره‌ای تغییرات به اتمام و به بهره برداری رساندن پروژه‌های نیمه تمام با استفاده از مشارکت عمومی - خصوصی پرداخته است. بندهای یکم و پنجم این تبصره مرتبط با بودجه استان‌ها است. در بند یکم این حکم به دولت اجازه داده شده است تا ۱۰ درصد از اعتبارات تملک دارائی‌های سرمایه‌ای این قانون از جمله اعتبارات استانی را در ردیفی متمرکز نماید تا در قالب وجوه اداره شده و یارانه سود تسهیلات به پروژه‌های پیوست شماره یک این لایحه اختصاص دهد. اعتبارات کسر شده از اعتبارات استانی به همان استان و شهرستانی که از آن کسر شده است اختصاص می‌یابد. همچنین به منظور محدود نمودن اجرای پروژه‌های جدید مبتنی بر روش‌های معمول، اجرای طرح‌های جدید در سقف بالاتر از ۱۰ درصد اعتبارات استانی، صرفاً با استفاده از روش مشارکت عمومی - خصوصی مجاز دانسته شده است. به دلیل متمرکز بودن فرآیند و تأمین اعتبار خرید تضمینی محصولات پروژه‌ها در اختیار وزارتخانه‌ها و دستگاه‌های مرکزی، خرید تضمینی محصولات پروژه‌های مشارکتی به عنوان فاکتور اساسی کاهش ریسک در اختیار استان نبود. برای نخستین بار در لایحه بودجه ۹۸، مجوز خرید تضمینی محصولات پروژه‌های مشارکتی استانی با استفاده از منابع استانی پس از طی فرآیندهای قانونی به شورای برنامه‌ریزی و توسعه استان‌ها داده شد.

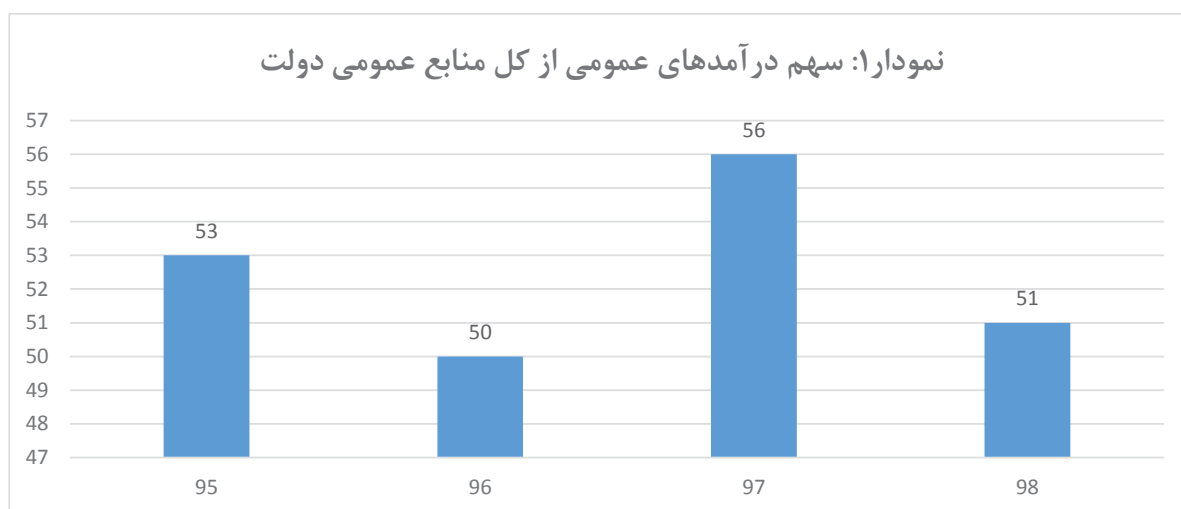
۴- منابع و مصارف استان‌ها

در بودجه عمومی، بودجه استان‌ها متشکل از منابع و مصارف استانی است. منابع استانی مجموع درآمدهای استانی و اعتبارات بودجه عمومی کشور است. مصارف استانی سرجمع اعتباراتی است که در قالب جداول استانی بودجه برای استان‌ها تعیین می‌گردد. از آنجا که طی یک دهه اخیر هیچگونه ارتباطی بین درآمدهای استان‌ها و اعتبارات آن‌ها وجود ندارد نمی‌توان درآمدهای استانی را منابع استانی دانست. به عبارت دیگر منابع استانی بخشی از منابع بودجه عمومی کشور است که به ردیف‌هایی با عنوان استانی واریز می‌گردد. در ادامه جایگاه ردیف‌های درآمدی استانی در منابع بودجه عمومی کشور منابع عمومی دولت ارائه خواهد شد. بازه زمانی سال‌های ۹۵ الی ۹۸ برای بررسی روند تغییرات و تحلیل انتخاب شده است. سال ۹۵ به عنوان سال انتهایی برنامه پنجم و سال ۹۶ به عنوان سال اول برنامه ششم توسعه در تحلیل روند بودجه استان‌ها وارد می‌شود. همچنین الگوی توزیع سرجمع درآمدهای استانی بین استان‌ها و اعتبارات تملک دارائی‌های سرمایه‌ای و هزینه‌ای بین استان‌ها تشریح می‌گردد.

۴-۱- درآمدهای عمومی

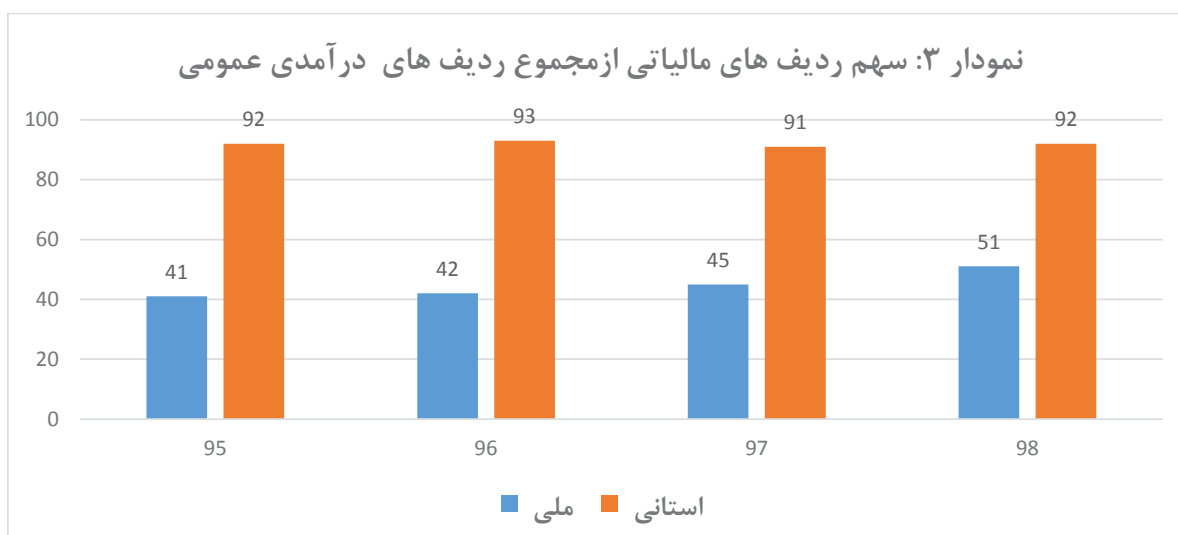
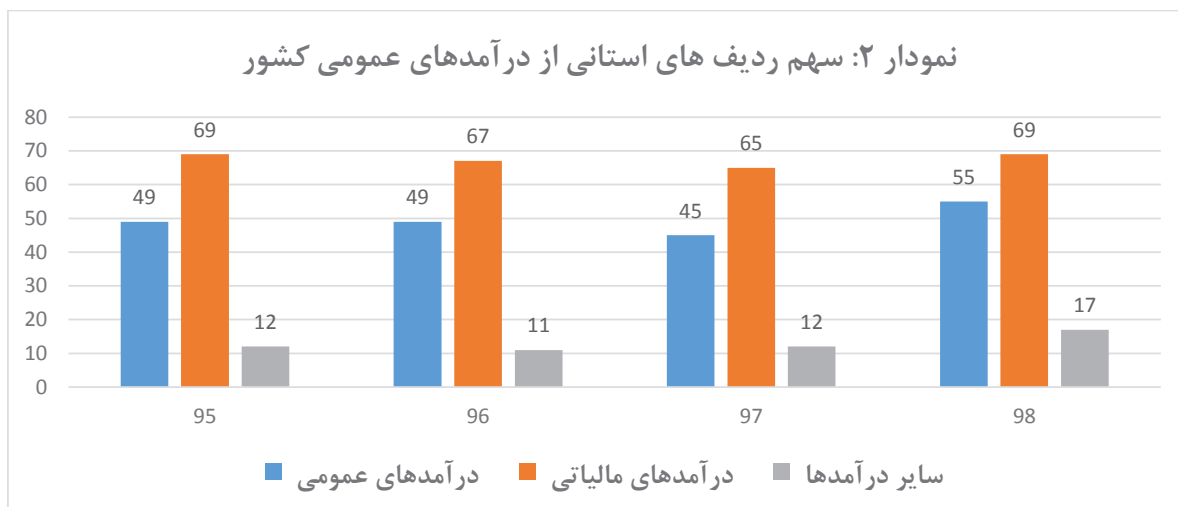
منابع عمومی دولت از سه بخش درآمدهای عمومی، واگذاری دارائی‌های سرمایه‌ای و واگذاری دارائی‌های مالی تشکیل شده است. درآمدهای عمومی متشکل از ردیف‌های درآمدهای مالیاتی و سایر درآمدها - درآمدهای وصول شده از ارائه خدمات یا مالکیت دولت یا اخذ جرائم - می‌باشد. سهم درآمدهای عمومی از منابع عمومی دولت طی سال‌های ۹۵ الی ۹۷ در نمودار ۱ ارائه شده است. سهم این منابع در قانون بودجه ۹۷، ۵۶ درصد و در لایحه بودجه ۹۸ به ۵۱ درصد کاهش یافته است. دلیل کاهش این سهم، ناشی از رشد منفی ۳ درصدی درآمدهای عمومی در مقابل رشد مثبت ۵,۵ درصدی منابع عمومی دولت است. ردیف‌های استانی نقش مهمی در تأمین

درآمدهای عمومی دولت دارند. طی سال‌های ۹۵ الی ۹۷ تقریباً نیمی از درآمدهای عمومی کشور از محل ردیف‌های استانی بوده است. همچنین در این دوره، حدود دو سوم از درآمدهای مالیاتی کشور از محل ردیف‌های استانی و ۱۱ درصد از سایر درآمدها متعلق به ردیف‌های استانی است. در لایحه بودجه ۹۸، سهم استان‌ها از ردیف‌های درآمدی مالیاتی از ۶۵ درصد در سال ۹۷ به ۶۹ درصد و سهم از سایر ردیف‌ها از ۱۲ درصد به ۱۷ درصد افزایش یافته است، که برآیند آن افزایش سهم ردیف‌های استانی از کل درآمدهای عمومی کشور از ۴۵ درصد در قانون بودجه ۹۷ به ۵۵ درصد در لایحه ۹۸ است (نمودار ۲). افزایش سهم ردیف‌های استانی از درآمدهای عمومی کشور ناشی از بالاتر بودن نرخ رشد ردیف‌های درآمدی استانی نسبت به ردیف‌های ملی است. سرجمع ردیف‌های مالیاتی و سایر ملی در لایحه ۹۸ نسبت به قانون ۹۷ به ترتیب ۱۱ و ۲۹ درصد رشد منفی دارند در صورتیکه ارقام ردیف‌های مالیاتی و سایر استانی به ترتیب رشد مثبت ۲۰ و ۹ درصدی در لایحه ۹۸ را نشان می‌دهند.



▪ ساختار ردیف‌های درآمدی استانی

ساختار ردیف‌های درآمدی ملی و استانی متفاوت است. طی سال‌های ۹۵ الی ۹۷ سهم ردیف‌های مالیاتی ملی و استانی از درآمدهای عمومی ملی و استانی، به طور متوسط به ترتیب ۴۳ و ۹۲ بوده است. لذا ردیف‌های درآمدی مالیاتی در ساختار درآمدی استان‌ها و بالتبع تحقق درآمدهای استانی نقش محوری ایفا می‌کنند. در لایحه بودجه ۹۸، سهم ردیف‌های مالیاتی از ردیف‌های ملی به ۵۱ درصد افزایش یافته و سهم این ردیف‌ها از ردیف‌های استانی بدون تغییر باقی مانده است (نمودار ۳).

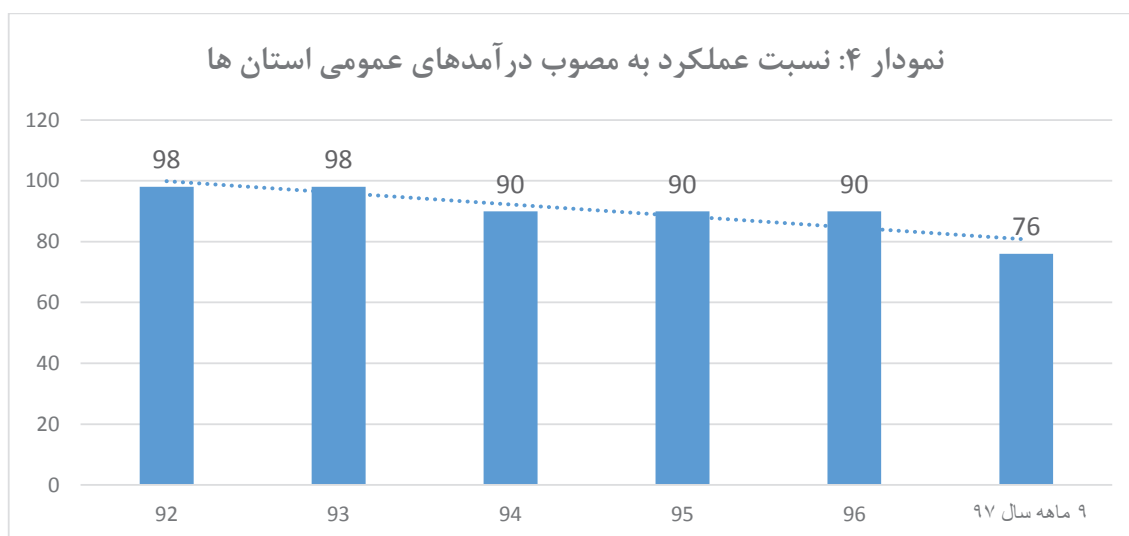


ردیف‌های استانی از ۱۹ ردیف مالیاتی و ۳۹ ردیف سایر تشکیل شده است. به منظور امکان تحلیل بهتر ساختار درآمدی استان‌ها ردیف‌های درآمدی مالیاتی و سایر در قالب جدول ۲ تحلیل می‌شوند. تقسیم این ردیف‌ها در قالب سه عنوان، ۱- مالیات‌های مستقیم متشکل از مالیات بر اشخاص حقوقی غیر دولتی، مالیات بر درآمد و مالیات بر ثروت، ۲- مالیات غیر مستقیم شامل مالیات بر مصرف کالاها و خدمات و ۳- سایر درآمدها انجام شده است. با افزایش ضریب و همچنین پایه مالیات بر ارزش افزوده به مرور سهم مالیات بر مصرف از درآمدهای عمومی افزایش یافته است. این سهم از ۴۱ درصد سال ۹۶، به ۴۳ درصد در سال ۹۷ رسیده است. این روند در لایحه بودجه ۹۸ نیز با همان نرخ ادامه داشته و سهم مالیات بر مصرف به ۴۵ درصد درآمدهای عمومی استان‌ها رسیده است. در مقابل سهم مالیات‌های مستقیم از ۵۱ درصد در سال ۹۶ به ۴۷ درصد در سال ۹۷ کاهش داشته است. در لایحه ۹۸ سهم ردیف‌های درآمدی مالیاتی مستقیم به ۴۶ رسیده کاهش یافته است.

سهم ردیف‌های سایر، با یک درصد افزایش در سال ۹۷ نسبت به قانون ۹۶، به ۸,۷ درصد رسید و در لایحه بودجه ۹۸ با اندکی کاهش، ۸ درصد از کل درآمدهای عمومی استان‌ها را به خود اختصاص می‌دهد.

▪ عملکرد درآمدهای عمومی استانی

با توجه به توضیحات پیش گفته، تحقق ردیف‌های استانی - با سهم حدود ۵۰ درصدی - از درآمدهای عمومی طی سال‌های ۹۵ الی ۹۷ و سهم ۵۵ درصدی در لایحه ۹۸، نقش مهمی در تعادل بخشی بین منابع و مصارف بودجه عمومی دولت ایفا می‌کنند و اطمینان از وصول آنها موجب پایداری درآمدهای دولت و اجتناب از کسری بودجه می‌شود. شاخص نسبت عملکرد به مصوب درآمدهای عمومی استانی، در بازه شش ساله ۹۲ الی ۹۷، روندی کاهنده داشته و از ۹۸ درصد سال‌های ۹۲ و ۹۳، به ۹۰ درصد طی سال‌های ۹۴ الی ۹۶ و ۷۶ درصد در ۹ ماه سال ۹۷ رسیده است (نمودار ۴). انحراف عملکرد درآمدهای عمومی استان‌ها از ارقام مصوب، به دلایل متعددی از جمله بی ثباتی شرایط کلان اقتصادی کشور و وقوع رکود اقتصادی، عدم برآورد صحیح ظرفیت درآمدی استان در لایحه، تغییر در ارقام پیشنهادی در هنگام بررسی لایحه در مجلس بدون ادله و استدلال لازم - کاهش درآمدهای برخی از استان‌ها و اضافه نمودن به استان تهران، عدم انگیزه لازم جهت وصول درآمدهای مصوب و در نتیجه کاهش تلاش درآمدی و همچنین ناکافی بودن ابزارهای مدیریت وصول درآمدها در ستاد تجهیز منابع و درآمدهای استان از دلایل عدم وصول درآمدهای مصوب در استان‌ها است.



جدول ۱: ساختار درآمدهای عمومی استانها

میلیارد ریال

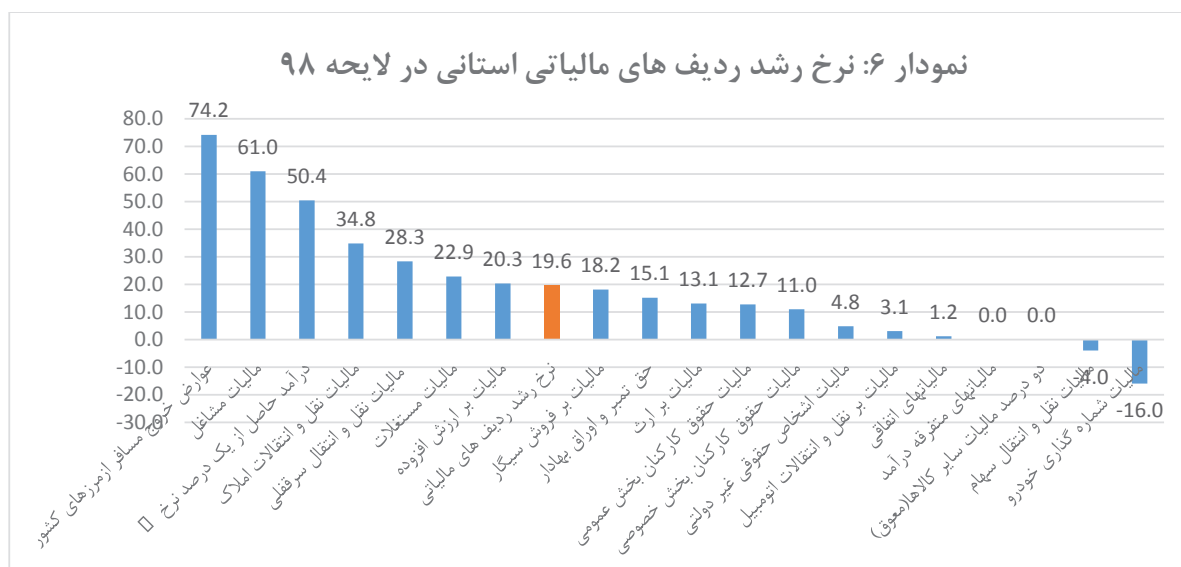
قانون بودجه ۹۶	قانون بودجه ۹۷	لایحه بودجه ۹۸	
۸۴۸۰۶۶	۹۶۹۴۷۰	۱۱۵۰۲۹۸	درآمدهای عمومی استانها
۴۳۸۰۰۹	۴۶۱۴۹۶	۵۳۳۱۱۴	مالیات های مستقیم (درآمد - ثروت و اشخاص حقوقی)
۲۳۷۲۵۸	۲۳۳۸۳۱	۲۴۵۰۰۰	مالیات اشخاص حقوقی غیر دولتی
۵۵۰۰۷	۶۱۲۰۰	۶۹۰۰۰	مالیات حقوق کارکنان بخش عمومی
۵۳۲۰۰	۵۷۲۹۲	۶۳۶۰۰	مالیات حقوق کارکنان بخش خصوصی
۵۳۶۵۰	۶۱۱۸۴	۹۸۵۰۰	مالیات مشاغل
۹۲۸۷	۱۳۰۲۲	۱۶۰۰۰	مالیات مستغلات
۵۹	۶۰	۶۰	مالیاتهای متفرقه درآمد
۲۹۵۴۸	۳۴۹۰۶	۴۰۹۵۴	مالیات بر ثروت
۳۴۷۱۳۱	۴۲۲۷۷۱	۵۲۴۷۳۵	مالیات غیر مستقیم (مصرف کالاها و خدمات)
۱۰۰	۱۰۰	۱۰۰	دو درصد مالیات سایر کالاها(معوق)
۳۸۰۵	۸۰۳۸	۱۴۰۰۰	عوارض خروج مسافر از مرزهای کشور
۴۶۲۸	۵۲۹۰	۶۲۵۰	مالیات بر فروش سیگار - براساس لازم الاجرا نبودن قانون ممنوعیت ورود برخی از کالاهای غیر ضرور مصوب ۲۲/۶/۱۳۷۴ و مجاز بودن تامین کسری سیگار از طریق واردات
۷۳۳۷	۷۵۶۹	۷۸۰۰	مالیات بر نقل و انتقالات اتومبیل
۱۱۰۶۱	۱۶۶۶۴	۱۴۰۰۰	مالیات شماره گذاری خودرو
۲۶۶۸۰۰	۳۲۰۹۲۵	۳۸۶۰۶۸	مالیات بر ارزش افزوده
۵۳۴۰۰	۶۴۱۸۵	۹۶۵۱۷	درآمد حاصل از یک درصد نرخ مالیات بر ارزش افزوده - موضوع ماده ۳۷
۶۲۹۲۶	۸۵۲۰۴	۹۲۴۴۹	سایر درآمدها

شاخص نسبت عملکرد به مصوب برای سال ۹۶ و ۹ ماهه سال ۹۷، در استانهای کرمان، زنجان، خوزستان، هرمزگان و چهارمحال و بختیاری در هر دو مقطع عملکرد بالای ۱۰۰ داشته‌اند. استانهای البرز، کهگیلویه و بویر احمد، خراسان جنوبی، قم، هرمزگان و چهارمحال بختیاری و گلستان صرفاً در سال ۹۶ عملکرد به مصوب بالای ۱۰۰ را تجربه نموده‌اند.

▪ تعیین درآمدهای عمومی استانی به تفکیک استان در لایحه ۹۸

سقف درآمدهای عمومی استان‌ها در لایحه بودجه سال ۹۸، ۱۱۵۰۲۹۸ هزار میلیارد ریال تعیین شده است که نرخ رشد آن نسبت به سال قبل ۱۸,۶ درصد می‌باشد. ردیف‌های مالیاتی درآمدهای استانی با سهم ۹۲ درصدی از درآمدهای عمومی نرخ رشد ۱۹,۶ درصدی نسبت به رقم مشابه در قانون بودجه سال قبل دارند. ۳۹ ردیف دیگر (سایر درآمدها) با رشد ۸,۴ درصدی به ۹۲ هزار میلیارد ریال رسیده است. ستاد بودجه، علاوه بر تعیین سقف درآمدهای عمومی استان‌ها، سقف ردیف‌های استانی را نیز تعیین می‌نماید که با توجه به سهم ردیف‌های مالیاتی، نرخ رشد آن‌ها در نمودار شماره ۶ ارائه شده است. مالیات بر ارزش افزوده با سهم ۳۳ درصدی از درآمدهای عمومی استانی نرخ رشد ۲۰ درصدی، مالیات بر اشخاص حقوقی با سهم ۲۱ درصدی نرخ رشد ۴,۸ درصدی، مالیات بر حقوق کارکنان با سهم ۶ درصدی رشد ۱۲,۷ درصدی و مالیات حقوقی کارکنان بخش خصوصی با سهم ۵,۵ درصدی رشد ۱۱ درصدی نسبت به سال قانون بودجه سال ۹۷ دارند. بنابراین در تعیین درآمد عمومی هر استان با چهار گروه اصلی محدودیت مواجه هستیم که باید به صورت همزمان لحاظ گردد، نرخ رشد سرجمع درآمدهای عمومی استان، نرخ رشد مجموع ردیف‌های مالیاتی و نرخ رشد مجموع سایر ردیف‌ها و همچنین نرخ رشد هریک از ردیف‌های ۵۸ گانه درآمدی استان‌ها.

در لایحه بودجه سال ۹۸ از دو معیار نسبت درآمدی عمومی استان به تولید ناخالص داخلی مشمول مالیات و متوسط نرخ رشد عملکرد درآمد عمومی استان طی سال‌های ۹۰ الی ۹۶ استفاده شده است. نسبت شاخص درآمد به تولید ناخالص داخلی از شاخص مالیات به تولید ناخالص داخلی - که برای تعیین ظرفیت مالیاتی مناطق یا استان‌ها استفاده می‌شود - الگو برداری شده است. با توجه به سهم ۹۰ درصدی ردیف‌های مالیاتی از درآمدهای عمومی استان‌ها، استفاده از این شاخص در برآورد ظرفیت درآمدی استان توجیه پذیر است.



متوسط شاخص $\frac{TAX}{GDP}$ برای سال‌های ۹۰ الی ۹۵ به عنوان حد پایین و حداکثر شاخص مذکور در سال‌های فوق به عنوان حد بالای شاخص در سال ۹۸ در نظر گرفته شد. همچنین نرخ رشد متوسط عملکرد درآمدهای عمومی استانی به عنوان متغیر تعدیل کننده شاخص $\frac{TAX}{GDP}$ در نظر گرفته شد، بدین صورت که اگر نرخ رشد میان مدت (۶ ساله) عملکرد درآمد عمومی استان پایین‌تر از متوسط کشور بود - بسته به فاصله نرخ رشد استان از متوسط استان‌ها - $\frac{TAX}{GDP}_{98}$ به حداکثر این شاخص در بازه مذکور نزدیک می‌شد و اگر نرخ رشد عملکرد بالاتر یا در حد متوسط استان‌ها باشد، شاخص فوق متناسب با مقدار متوسط شاخص مذکور در نظر گرفته شده است. گرچه باید اذعان داشت که به علت محدودیت‌های پیش گفته برای نرخ رشد درآمدهای عمومی، مالیاتی، سایر و ردیف، رعایت کامل قاعد فوق امکان پذیر نبوده ولی در اغلب موارد سقف درآمد عمومی استان‌ها بر اساس این گام‌ها تعیین شده است. تولید ناخالص داخلی استان‌ها در سال ۹۸ بر اساس برآورد تولید ناخالص داخلی کشور - توسط دفتر اقتصاد کلان - و نرخ رشدهای بخش‌ها و همچنین سهم استان‌ها از تولید ناخالص داخلی کشور در سال ۹۵، برآورد گردید. نرخ رشد درآمد عمومی استان‌ها، به تفکیک ردیف‌های مالیاتی و سایر درآمدها در جدول شماره ۳ آمده است.

متوسط نرخ رشد درآمدهای عمومی ۱۸,۷ درصد، حداکثر نرخ رشد ۲۱ درصد و حداقل آن ۱۱ درصد می‌باشد. استان‌های خراسان شمالی، تهران، یزد، خوزستان و هرمزگان برابر یا بیشتر از متوسط استان‌ها قرار گرفته‌اند. متوسط نرخ رشد ردیف‌های مالیاتی استان‌ها در این لایحه ۱۹,۶ درصد می‌باشد که حداکثر آن ۲۲,۵ درصد و حداقل آن ۱۰ درصد می‌باشد. استان‌های خراسان شمالی، تهران، یزد و خوزستان نرخ رشد بالاتری از متوسط استان در رشد این ردیف‌های درآمدی دارند. متوسط نرخ رشد سایر درآمدها ۸,۵ درصد می‌باشد که بین ۱۹ درصد تا ۲ درصد تعیین شده است.

جدول ۲: ارقام درآمدی استان‌ها در لایحه بودجه ۹۸ و نرخ رشد نسبت به سال قانون بودجه ۹۷

	قانون ۹۷			لایحه ۹۸			نرخ رشد		
	درآمد عمومی	درآمد مالیاتی	سایر درآمدها	درآمد عمومی	درآمد مالیاتی	سایر درآمدها	درآمد عمومی	درآمد مالیاتی	سایر درآمدها
جمع	۹۶۹۴۷۷	۸۸۴۲۶۶	۸۵۲۱۱	۱۱۵۰۳۰۱	۱۰۵۷۸۴۹	۹۲۴۵۲	۱۸.۷	۱۹.۶	۸.۵
مرکزی	۱۸۹۰۱	۱۷۵۷۸	۱۳۲۳	۲۲۳۰۴	۲۰۸۶۱	۱۴۴۳	۱۸.۰	۱۸.۷	۹.۱
گیلان	۱۳۶۷۴	۱۲۰۱۴	۱۶۶۰	۱۵۳۰۹	۱۳۴۸۷	۱۸۲۳	۱۲.۰	۱۲.۳	۹.۸
مازندران	۱۶۶۵۷	۱۴۳۷۴	۲۲۸۳	۱۸۴۱۷	۱۵۹۹۲	۲۴۲۶	۱۰.۶	۱۱.۳	۶.۲
آذربایجان شرقی	۲۴۹۸۸	۲۲۴۳۱	۲۵۵۷	۲۸۷۸۷	۲۶۱۶۴	۲۶۲۳	۱۵.۲	۱۶.۶	۲.۶
آذربایجان غربی	۱۰۹۴۲	۹۱۱۴	۱۸۲۸	۱۲۱۷۵	۱۰۲۰۲	۱۹۷۳	۱۱.۳	۱۱.۹	۷.۹
کرمانشاه	۶۷۵۷	۵۷۰۴	۱۰۵۳	۷۴۷۸	۶۲۹۵	۱۱۸۳	۱۰.۷	۱۰.۴	۱۲.۳
خوزستان	۴۵۵۶۶	۴۰۹۲۴	۴۶۴۲	۵۴۵۸۷	۴۹۵۱۵	۵۰۷۲	۱۹.۸	۲۱.۰	۹.۳
فارس	۲۵۹۶۵	۲۲۳۷۹	۳۵۸۶	۳۰۰۵۸	۲۶۲۶۰	۳۷۹۸	۱۵.۸	۱۷.۳	۵.۹
کرمان	۲۵۰۴۵	۲۳۴۲۴	۱۶۲۱	۲۹۲۸۲	۲۷۴۹۶	۱۷۸۵	۱۶.۹	۱۷.۴	۱۰.۱
خراسان رضوی	۳۵۴۷۳	۳۱۰۷۷	۴۳۹۶	۴۱۷۱۹	۳۷۰۶۷	۴۶۵۲	۱۷.۶	۱۹.۳	۵.۸
اصفهان	۷۱۰۵۰	۶۶۲۳۹	۴۸۱۱	۸۴۰۵۵	۷۹۱۳۰	۴۹۲۵	۱۸.۳	۱۹.۵	۲.۴
هرمزگان	۲۷۸۲۶	۲۳۶۳۵	۴۱۹۱	۳۳۲۲۵	۲۸۲۳۲	۴۹۹۳	۱۹.۴	۱۹.۴	۱۹.۱
سیستان و بلوچستان	۵۹۷۸	۴۹۹۹	۹۷۹	۶۷۴۷	۵۶۳۸	۱۱۰۹	۱۲.۹	۱۲.۸	۱۳.۳
کردستان	۴۹۸۶	۴۰۹۵	۸۹۱	۵۵۷۸	۴۵۶۰	۱۰۱۸	۱۱.۹	۱۱.۴	۱۴.۲
همدان	۶۵۶۰	۵۴۹۱	۱۰۶۹	۷۳۴۳	۶۱۶۰	۱۱۸۳	۱۱.۹	۱۲.۲	۱۰.۷
لرستان	۴۵۳۲	۳۶۵۵	۸۷۷	۵۰۲۵	۴۰۴۴	۹۸۱	۱۰.۹	۱۰.۶	۱۱.۹
ایلام	۲۱۶۸	۱۸۹۲	۲۷۶	۲۴۰۵	۲۱۱۷	۲۸۸	۱۰.۹	۱۱.۹	۴.۴
زنجان	۸۳۵۸	۷۵۳۲	۸۲۶	۹۶۸۳	۸۷۲۰	۹۶۲	۱۵.۸	۱۵.۸	۱۶.۵
چهارمحال و بختیاری	۲۹۲۸	۲۴۴۰	۴۸۸	۳۲۶۴	۲۷۲۲	۵۴۲	۱۱.۵	۱۱.۶	۱۱.۰
کهگیلویه و بویراحمد	۲۷۸۷	۲۴۷۰	۳۱۷	۳۱۳۴	۲۷۸۷	۳۴۶	۱۲.۴	۱۲.۸	۹.۳
سمنان	۵۷۹۳	۵۱۵۷	۶۳۶	۶۷۹۰	۶۰۸۰	۷۱۰	۱۷.۲	۱۷.۹	۱۱.۷
یزد	۱۵۶۶۹	۱۴۶۵۴	۱۰۱۵	۱۸۹۱۲	۱۷۷۸۱	۱۱۳۱	۲۰.۷	۲۱.۳	۱۱.۴
بوشهر	۲۴۳۰۶	۲۲۴۲۷	۱۸۷۹	۲۷۴۱۰	۲۵۳۳۱	۲۰۷۹	۱۲.۸	۱۳.۰	۱۰.۶
تهران	۵۰۴۲۴۴	۴۶۸۹۴۶	۳۵۲۹۸	۶۰۸۶۴۲	۵۷۰۵۸۶	۳۸۰۵۶	۲۰.۷	۲۱.۷	۷.۸
اردبیل	۴۴۷۶	۳۷۰۱	۷۷۵	۵۰۵۷	۴۲۱۴	۸۴۳	۱۳.۰	۱۳.۹	۸.۷
قم	۶۸۳۹	۵۷۳۹	۱۱۰۰	۷۸۴۶	۶۶۱۵	۱۲۳۲	۱۴.۷	۱۵.۳	۱۲.۰
قزوین	۱۵۶۴۹	۱۴۴۶۵	۱۲۸۴	۱۸۳۸۹	۱۶۹۳۹	۱۴۵۰	۱۷.۵	۱۷.۹	۱۲.۹
گلستان	۵۲۸۸	۴۴۱۹	۸۶۹	۵۹۲۸	۴۹۸۹	۹۳۹	۱۲.۱	۱۲.۹	۸.۱
خراسان شمالی	۳۳۷۵	۲۷۷۹	۵۹۶	۴۰۸۵	۳۴۰۳	۶۸۱	۲۱.۰	۲۲.۵	۱۴.۳
خراسان جنوبی	۲۷۹۲	۲۳۳۳	۴۵۹	۲۳۳۱	۲۷۲۴	۵۰۷	۱۵.۷	۱۶.۷	۱۰.۵
البرز	۱۹۹۰۵	۱۸۲۷۸	۱۶۲۷	۲۳۴۳۹	۲۱۷۴۰	۱۶۹۹	۱۷.۸	۱۸.۹	۴.۵

میلیارد ریال

۴-۲- اعتبارات تملک دارائی‌های سرمایه‌ای

هدف از تأمین اعتبارات تملک دارائی‌های سرمایه‌ای (عمرانی)، برای ایجاد ظرفیت‌های جدید و توسعه یا تثبیت دوام ظرفیت‌های ایجاد شده از درآمدهای عمومی می‌باشد. صاحب‌نظران توسعه معتقدند که بین رشد اقتصادی و شاخص نسبت اعتبارات عمرانی به تولید ناخالص داخلی رابطه معنی داری وجود دارد. مطمئناً شدت رابطه بین رشد اقتصادی و سرمایه‌گذاری‌های عمرانی متناسب با اینکه کشور (یا منطقه) در چه مرحله‌ای از توسعه قرار دارد از کشوری به کشوری دیگر متفاوت است. نسبت اعتبارات عمرانی به کل بودجه عمومی دولت نیز شاخص مناسبی از ظرفیت‌سازی توسعه‌ای بودجه‌های سالانه است. علاوه بر این به دلیل ارتباط گسترده فعالیت‌های عمرانی با سایر فعالیت‌های تولیدی و خدماتی اعتبارات تملک دارائی‌های سرمایه‌ای نقش موثری در اشتغال‌زایی مستقیم - در طرح‌های عمرانی - و تقاضا برای کالاها و خدمات دارد. سهم اعتبارات عمرانی از مصارف عمومی دولت طی سال‌های ۹۵ الی ۹۸ کاهش یافته و از ۲۰ درصد در سال ۹۵ به ۱۵ درصد در لایحه سال ۹۸ رسیده است. در بازه زمانی مذکور، سهم اعتبارات تملک دارائی‌های سرمایه‌ای کشور از ۲۱ درصد (در سال ۹۶) فراتر نرفته است.

اعتبارات تملک دارائی‌های سرمایه‌ای استانی بر اساس احکام قانون برنامه و قانون تنظیم بخشی از مقررات مالی دولت (۱) و (۲) و همچنین سایر قوانین مرتبط با توسعه مناطق مانند قانون استفاده متوازن از امکانات کشور از سه جزء اصلی اعتبارات قانون ۲ درصد درآمد حاصل از صادرات نفت خام و گاز طبیعی، اعتبارات تملک دارائی سرمایه‌ای استانی و قانون استفاده متوازن از امکانات کشور تشکیل می‌گردد. اعتبارات قانون ۲ درصد درآمد حاصل از صادرات نفت خام و گاز طبیعی به نسبت یک سوم و دو سوم به ترتیب بین مناطق نفت‌خیز و گاز خیز و مناطق کمتر توسعه‌یافته تقسیم می‌شود. یکی از موضوعات مهم پس از تشکیل شورای برنامه‌ریزی و توسعه استان‌ها تفکیک عملیات عمرانی ملی از استانی بود که در قوانین برنامه پنج‌ساله (از جمله ماده ۷۹ قانون برنامه چهارم توسعه) محدوده فصل - برنامه و عملیات مجاز اعتبارات استانی همه ساله در دستورالعمل مبادله موافقتنامه‌های تملک دارائی‌های سرمایه‌ای و هزینه‌ای استانی ابلاغ می‌گردد.

به منظور هدایت مؤثر منابع استان‌ها به طرح‌های تکمیل طرح‌های زیربنایی و اقتصادی که به ایجاد اشتغال مستقیم می‌انجامد، در سال‌های ۹۶ و ۹۷، اعتبارات ارتقاء شاخص‌های اقتصادی در جدول ۱-۱۰ اعتبارات تملک دارائی‌های سرمایه‌ای استان‌ها منظور شد. در بند "ز" تبصره ۹ قانون بودجه ۹۷، دانشگاه‌ها، پارک‌های علم و فناوری و جهاد دانشگاهی مجاز به استفاده از این اعتبارات شدند. با توجه به تصویب قانون برنامه ششم توسعه در اجزاء اعتبارات تملک دارائی‌های سرمایه‌ای تغییراتی رخ داد، از جمله به استناد بند "الف" ماده ۲۶ قانون برنامه ششم توسعه ضریب ۲ درصد حاصل از صادرات نفت خام و گاز طبیعی به ۳ درصد تغییر کرد. همچنین بر اساس ماده ۹۴ این قانون ۰٫۲۷ درصد از اعتبارات ۹ درصد مالیات بر ارزش افزوده برای توسعه امور مربوط به ورزش و امور جوانان اختصاص می‌یابد.

▪ اعتبارات تملک دارائی‌های سرمایه‌ای در سال‌های ۹۵ الی ۹۷

اعتبارات تملک دارائی‌های سرمایه‌ای استان‌ها در جدول ۱-۱۰ ماده واحده نمایش داده می‌شود. اعتبارات در جدول مذکور در دو سر فصل اعتبارات تملک دارائی‌های سرمایه‌ای استان و اعتبارات ردیف استفاده متوازن از امکانات کشور درج می‌گردد. علاوه بر اعتبارات مندرج در جدول مذکور، اعتبارات طرح‌های استانی ویژه - یا طرح‌های استانی پیوست شماره ۱ در قانون بودجه ۹۷ - سهم عمرانی اعتبارات ردیف‌های متفرقه و درآمدهای اختصاصی نیز اعتبارات عمرانی استانی هستند که فرآیند اجرایی نمودن بودجه آن‌ها از جمله مبادله موافقتنامه، تخصیص و نظارت در استان‌ها انجام می‌شود. سر جمع اعتبارات جدول ۱-۱۰ بدون احتساب اعتبارات ردیف قانون استفاده متوازن در قانون بودجه ۹۵، بالغ بر حدود ۷۰ هزار میلیارد ریال بوده است که با نرخ رشد ۱۱۲ درصدی به ۱۴۸ هزار میلیارد ریال رسید. بخشی از این نرخ رشد ناشی از افزایش سهم استان‌های نفت خیز و گاز خیز و مناطق محروم از ۲ درصد درآمدهای حاصل از صادرات نفت خام و گاز طبیعی به ۳ درصد است. همچنین در این سال و به استناد ماده ۹۴ قانون برنامه ششم توسعه ۰,۲۷ درصد از درآمد حاصل از مالیات بر ارزش افزوده به توسعه زیر ساخت‌های ورزش در استان‌ها اختصاص یافت، در این راستا مبلغ ۷۵۶۷ میلیارد ریال به سرجمع اعتبارات استان افزوده شد. اعتبارات ارتقاء شاخص‌های اقتصادی نیز با رقم ۳۱ هزار میلیارد ریال برای نخستین بار در سال ۹۶ در مجلس به اعتبارات استانی اضافه شد.

اعتبارات قانون استفاده متوازن کشور نیز به دلیل رشد بودجه عمومی دولت با رشد ۲۶ درصدی به ۱۲۴ هزار میلیارد ریال افزایش یافت. اعتبارات طرح‌های استانی ویژه در سال ۹۶، ۲۹ هزار میلیارد ریال می‌باشد که نسبت به سال قبل ۸ درصد کاهش نشان می‌دهد. برآیند موارد فوق افزایش چشمگیر اعتبارات استانی در قانون بودجه ۹۶ به عنوان اولین سال برنامه ششم توسعه را نشان می‌دهد به نحوی که، سهم استان‌ها - بدون احتساب قانون استفاده متوازن کشور- از اعتبارات تملک دارائی‌های سرمایه‌ای کشور را از ۱۲ درصد به ۱۸ درصد افزایش و با لحاظ نمودن اعتبارات موضوع قانون استفاده متوازن از امکانات کشور از ۲۸ درصد به ۳۷ درصد ارتقاء یافت.

در قانون بودجه سال ۹۷، اعتبارات تملک دارائی‌های سرمایه‌ای استانی ۳۷ درصد کاهش و اعتبارات ارتقاء شاخص‌های اقتصادی ۴۲ درصد کاهش و در مقابل اعتبارات ۳ درصد درآمد حاصل از صادرات نفت خام و گاز طبیعی ۴ درصد و اعتبارات ۰,۲۷ درصد ارزش افزوده ۲۳ درصد افزایش داشت. نتیجه این تغییرات موجب گردید، اعتبارات تملک دارائی‌های سرمایه‌ای بدون ردیف قانون استفاده متوازن از امکانات کشور، با ۲۵ درصد کاهش به حدود ۱۱۲ هزار میلیارد ریال برسد. اعتبارات طرح‌های استانی ویژه در این سال افزایش قابل توجهی داشت و با ۳۷ درصد رشد به ۴۰۲۱۵ میلیارد ریال رسید. همچنین در این سال اعتبارات ردیف قانون استفاده متوازن از امکانات کشور با نرخ رشد ۶ درصدی، به ۱۲۵ هزار میلیارد ریال رسیده است. سهم استان‌ها از اعتبارات تملک دارائی‌های سرمایه‌ای کشور در قانون بودجه ۹۷، بدون احتساب قانون استفاده متوازن از ۲۱ درصد در سال ۹۶ به ۱۸ درصد و با لحاظ اعتبارات قانون استفاده متوازن از امکانات کشور با یک درصد افزایش نسبت به سال قبل به ۳۸ درصد می‌باشد.

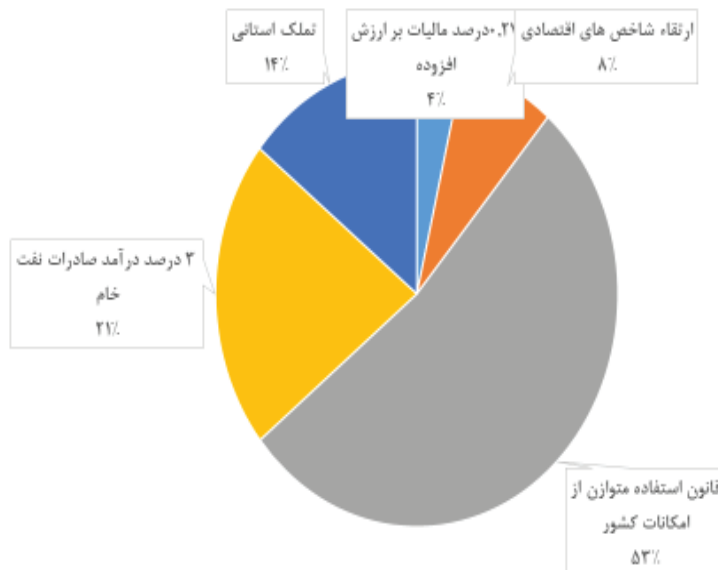
▪ اعتبارات تملک دارائیهای سرمایه‌ای استان‌ها در لایحه ۹۸

در راستای افزایش اختیارات شورای برنامه‌ریزی و توسعه استان‌ها در لایحه بودجه ۹۸، اعتبارات ارتقاء شاخص‌های اقتصادی با اعتبارات تملک استانی ادغام گردید. سرجمع این اعتبارات در لایحه ۹۸، بالغ بر ۴۶۲۷۸ میلیارد ریال می‌باشد که نسبت به اعتبارات مشابه سال قبل ۱۱ درصد کاهش یافته است. اعتبارات ۳ درصد درآمد حاصل از صادرات نفت خام و گاز طبیعی با ۸ درصد رشد به ۵۵۰۲۰ میلیارد ریال و اعتبارات ۰۲۷ درصد ارزش افزوده با ۳۶ درصد رشد به ۱۲۷۰۲ میلیارد ریال رسیده است. نتیجه تغییرات فوق موجب افزایش ۲ درصد سرجمع این اعتبارات نسبت به قانون بودجه ۹۷ شده است. اعتبارات قانون استفاده متوازن از امکانات کشور با رشد ۱۵ درصدی به ۱۴۳۵۸۰ میلیارد ریال رسیده است.

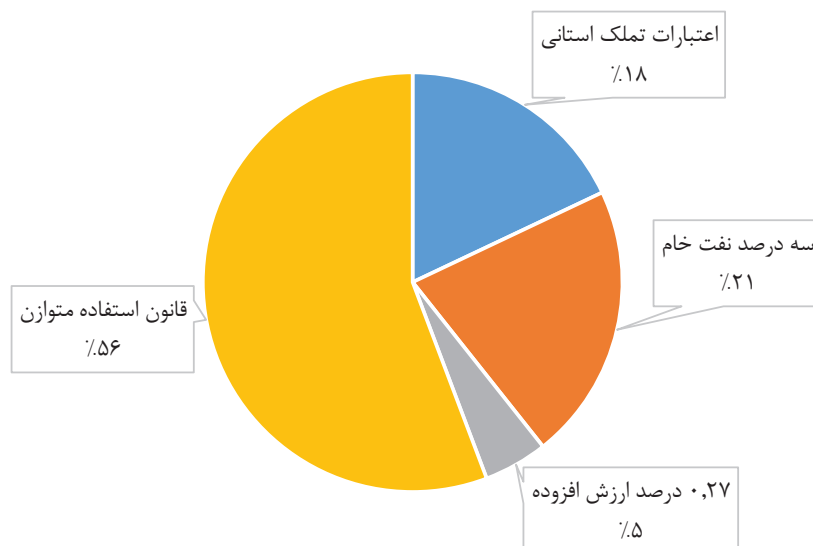
جدول ۴: اجزاء اعتبارات تملک دارائیهای سرمایه‌ای استان‌ها (میلیارد ریال)

ردیف	عنوان	قانون ۹۵	قانون ۹۶	قانون ۹۷	لایحه ۹۸	نرخ رشد ۹۶	نرخ رشد ۹۷	نرخ رشد ۹۸
۱	مصارف عمومی دولت	۲۹۴۳۹۳۷	۳۴۶۷۵۲۱	۳۸۶۱۸۶۶	۴۰۷۷۱۳۷	۱۸	۱۱	۶
۲	سهم تملک از مصارف عمومی دولت	۲۰	۲۱	۱۶	۱۵			
۳	تملك دارائیهای سرمایه ای کشور	۵۷۴۸۰۸	۷۱۳۶۷۷	۶۲۰۰۲۰	۶۲۰۱۹۸	۲۴	-۱۳	۰
۴	جمع اعتبارات تملک دارائیهای سرمایه ای استان	۶۹۹۹۹	۱۴۸۳۲۹	۱۱۱۸۴۴	۱۱۴۰۰۰	۱۱۲	-۲۵	۲
اجزاء جدول ۱۰-۱ ماده واحده	تملك استانی	۴۶۸۱۰	۵۳۸۵۶	۳۳۷۲۲	۴۶۲۷۸	۱۵	-۳۷	۳۷
	۳ درصد صادرات نفت خام	۱۶۱۸۹	۴۸۹۰۶	۵۰۸۰۰	۵۵۰۲۰	۲۰۲	۴	۸
	قانون استفاده متوازن استانی	۷۰۰۰	۷۰۰۰					
	ارتقاء شاخص های اقتصادی		۳۱۰۰۰	۱۸۰۰۴				
	۰.۲۷ درصد ارزش افزوده		۷۵۶۷	۹۳۱۸	۱۲۷۰۲			
۵	قانون استفاده متوازن (ردیف)	۹۱۵۰۰	۱۱۷۴۷۴	۱۲۵۰۰۰	۱۴۳۵۸۰	۲۸	۶	۱۵
۶	اعتبارات تملک از محل ردیف های انتقالی به استان ها و درآمد های اختصاصی (جداول ۱۰-۳ و ۱۰-۳)			۹۰۰۵	۱۰۲۲۶			۱۴
۷	طرح های استانی ویژه	۳۲۰۲۹	۲۹۳۱۷	۴۰۲۱۵	۴۳۷۱۸	-۸	۳۷	۹
	اعتبارات تملک دارائیهای سرمایه ای استان ها از بودجه عمومی دولت (مجموع ارقام ردیف های ۴، ۵، ۶ و ۷)	۱۹۳۵۲۸	۲۹۵۱۲۰	۲۸۶۰۶۴	۳۱۱۵۲۴	۵۲	-۳	۹

نمودار ۷: سهم اجزاء مختلف اعتبارات تملک دارائیهای سرمایه ای استان ها در قانون بودجه ۹۷



نمودار ۸: سهم اجزاء مختلف از اعتبارات تملک دارائیهای سرمایه ای جدول ۱-۱۰ در لایحه بودجه ۹۸



در توزیع اعتبارات تملک داراییهای سرمایه‌ای استان‌ها، دو گروه قاعده حاکم است، قواعدی که مبنای آنها قوانین ناظر بر برخی از ستون‌های جدول ۱- ۱۰ مانند ۳ درصد حاصل از صادرات نفت خام و گاز طبیعی، ۰,۲۷ درصد ارزش افزوده و قانون استفاده متوازن از امکانات کشور است و قواعدی که برای تعادل بخشی به توسعه استان‌ها مبنای توزیع قرار می‌گیرد.

در جزء یک سوم سهم استان از ارزش صادرات نفت خام و گاز طبیعی مبنای توزیع اعتبارات موضوع این قانون است. در جزء دو سوم سهم استان‌ها بر اساس سهم جمعیتی و مساحتی مناطق کمتر توسعه‌یافته استان به کل مناطق کمتر توسعه یافته کشور - با ضریب ۹۰٪ جمعیت و ۱۰٪ مساحت - بین استان‌ها توزیع می‌شود. اعتبارات قانون استفاده متوازن از امکانات کشور برای هر شهرستان بر اساس وضعیت شهرستان در شاخص‌های برخورداری در حوزه‌های زیربنایی، اجتماعی و اقتصادی مرتبط با بخش‌های تعیین شده در متن قانون - و تبصره‌های قوانین بودجه - به شهرستان‌هایی که زیر میانگین قرار دارند، تعلق می‌گیرد، لذا در این قانون وضعیت هر شاخص نسبت به میانگین کشوری، سهم شهرستان - و استان - را تعیین می‌کند. مجموع اعتبار مورد نیاز برای رسیدن شاخص‌های شهرستان‌های زیر میانگین هر استان به متوسط کشوری اعتبار استفاده متوازن آن استان را تعیین می‌کند. با توجه به اینکه اعتبار مورد نیاز برای رساندن شهرستان‌های زیر میانگین به متوسط کشوری از اعتبارات قانون استفاده متوازن از امکانات کشور بیشتر می‌شود، سهم از این اعتبارات برای هر استان محاسبه می‌شود و اعتبارات در هر سال به تناسب سهم محاسبه شده توزیع می‌گردد. اعتبارات ۰,۲۷ درصد ارزش افزوده بر اساس سرانه فضای روباز و سرپوشیده بین استان‌ها توزیع می‌شود. برای توزیع اعتبارات تملک داراییهای سرمایه‌ای استانی، شاخص‌های متناظر با برنامه‌های مجاز تملک استانی، استان‌ها به ترتیب نزولی مرتب شده و اعتبار مورد نیاز برای جبران فاصله هر استان با متوسط استان‌های بالاتر محاسبه می‌شود. سپس جمع اعتبار مورد نیاز شاخص‌ها، اعتبار هر استان را مشخص می‌کند. سهم هر استان از مجموع اعتبارات استان‌ها، با روش فوق، سهم اعتباری آن استان از اعتبارات تملک استانی را تعیین می‌کند.

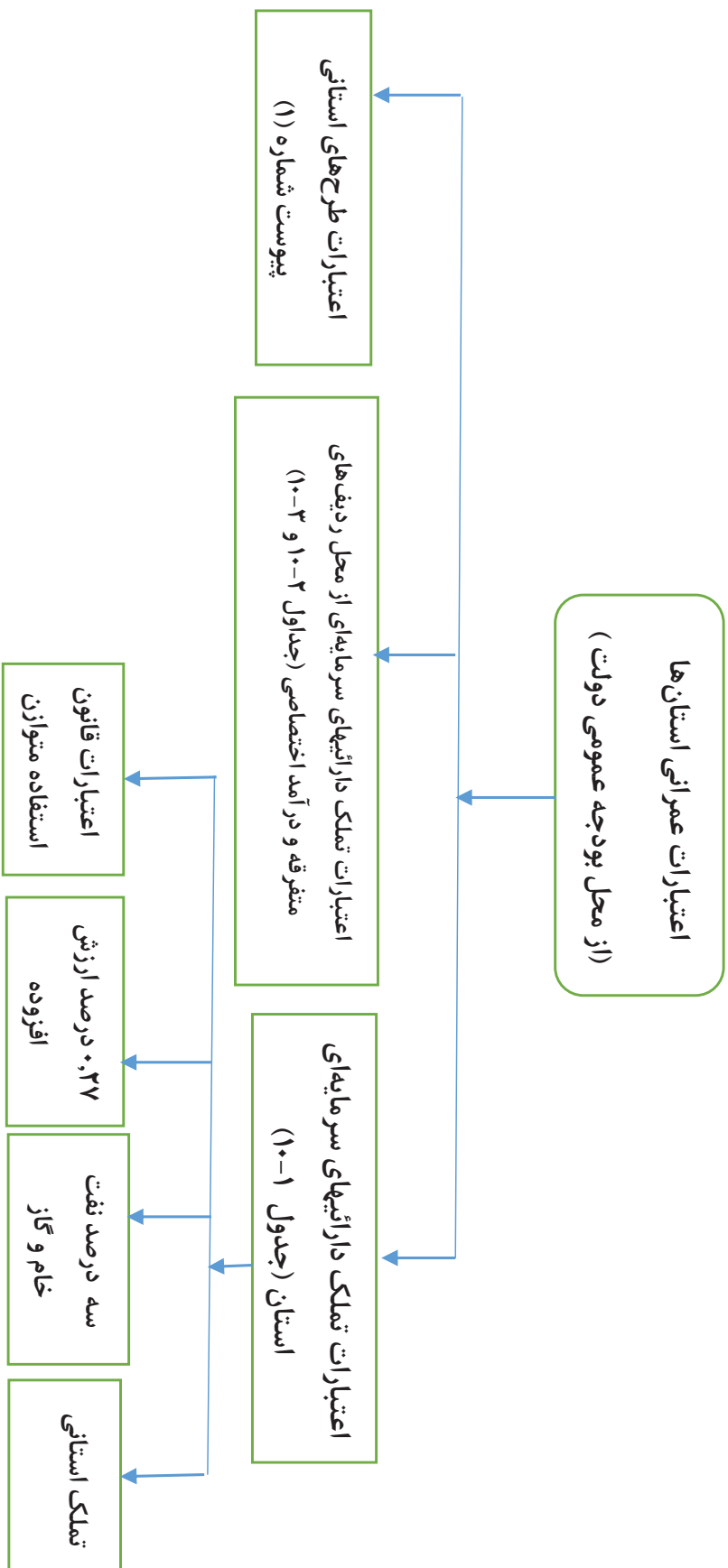
تصویری از ساختار اعتبارات تملک دارایی‌های سرمایه‌ای استان‌ها از محل بودجه عمومی دولت در نمودار ۹ ارائه شده است. بودجه عمومی دولت متشکل از منابع عمومی دولت و درآمدهای اختصاصی دستگاه‌های اجرایی است. بنابراین اعتبارات عمرانی استان‌ها در لایحه بودجه ۹۸، از سه بخش اعتبارات تملک دارایی‌های سرمایه‌ای موضوع جدول ۱- ۱۰ ماده واحده، اعتبارات ردیف‌های متفرقه و درآمد اختصاصی موضوع جداول ۲- ۱۰ و ۳- ۱۰ ماده واحده و اعتبارات طرح‌های استانی پیوست شماره (۱) لایحه تشکیل شده است. به عبارت دیگر اعتبارات مندرج جدول ۵ این گزارش، طرح‌های استانی است که مبادله موافقتنامه آن توسط سازمان مدیریت و برنامه ریزی استان انجام می‌شود.

از مجموع ۳۱۱۵۲۵ هزار میلیارد ریال اعتبارات مذکور در لایحه ۹۸، استان خوزستان با سهم ۱۰,۷ درصد بالاترین اعتبار از مجموع این اعتبارات را به خود اختصاص داده است. پس از استان خوزستان استان‌های سیستان و

بلوچستان و فارس به ترتیب با سهم‌های ۷ و ۶,۴ درصد در رتبه‌های بعدی قرار دارند. در نمودار ۱۰، سهم همه استان‌ها از این اعتبارات در لایحه ۹۸ و قانون بودجه ۹۷ نشان داده شده است. سهم استان‌ها از اجزاء اعتبارات مذکور شامل اعتبارات جدول ۱-۱۰، جداول ۲-۱۰ و ۳-۱۰ و طرح‌های پیوست (۱) در نمودار ۱۱ ارائه شده است. در اعتبارات تملک دارائی‌های سرمایه‌ای استان خوزستان با سهم ۱۰,۴ درصد بالاترین سهم، در اعتبارات عمرانی از محل ردیف‌های متفرقه انتقالی و درآمد اختصاصی استان تهران با ۳۴,۷ درصد بالاترین سهم و در طرح‌های استانی پیوست (۱) استان خوزستان با سهم ۱۳,۲ درصدی رتبه نخست را در بین استان‌های کشور داراست.

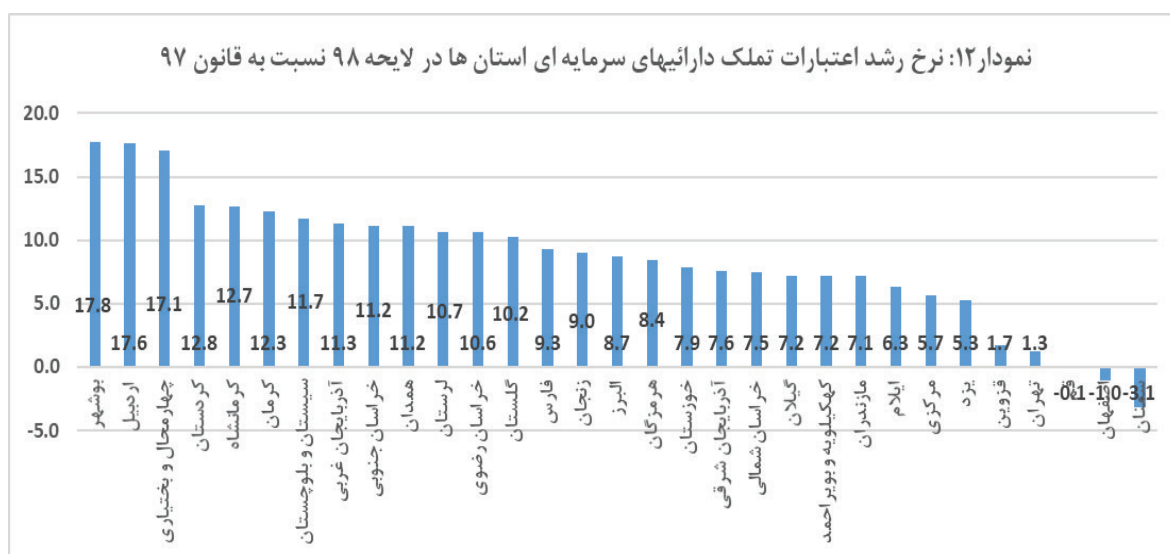
جدول ۴: اعتبارات تملک دارائی

	سال ۹۷			سال ۹۸			جمع ۹۷	جمع ۹۸
	اعتبارات تملک استان (جدول ۱-۱۰)	اعتبارات متفرقه و درآمد اختصاصی	طرح های استانی ویژه ۹۷	اعتبارات تملک استان (جدول ۱-۱۰)	اعتبارات متفرقه و درآمد اختصاصی	طرح های استانی ویژه ۹۸		
جمع	۲۳۶۸۴۴	۹۰۰۵	۴۰۲۱۵	۲۵۷۵۸۰	۱۰۲۲۷	۴۳۷۱۸	۲۸۶۰۶۵	۳۱۱۵۲۵
مرکزی	۳۷۴۸	۱۵۶	۶۲۲	۴۰۴۳	۱۳۲	۶۰۹	۴۵۲۶	۴۷۸۴
گیلان	۷۶۱۴	۱۵۶	۱۴۴۸	۸۲۸۲	۲۲۱	۱۳۸۰	۹۲۱۸	۹۸۸۴
مازندران	۸۶۹۶	۲۳۱	۱۸۵۴	۹۴۴۶	۲۸۶	۱۸۱۹	۱۰۷۸۱	۱۱۵۵۱
آذربایجان شرقی	۷۹۱۸	۲۱۵	۱۲۷۲	۸۵۹۹	۲۹۲	۱۲۲۴	۹۴۰۴	۱۰۱۱۶
آذربایجان غربی	۱۱۲۷۱	۱۹۲	۱۴۹۶	۱۲۱۷۶	۱۶۰	۲۰۹۲	۱۲۹۵۹	۱۴۴۲۸
کرمانشاه	۷۱۰۰	۱۴۲	۱۳۶۳	۷۸۰۶	۱۹۵	۱۶۹۴	۸۶۰۵	۹۶۹۶
خوزستان	۲۵۳۹۱	۳۵۸	۵۰۱۸	۲۶۸۴۸	۵۸۸	۵۷۵۸	۳۰۷۶۷	۳۳۱۹۴
فارس	۱۴۲۴۵	۶۰۹	۳۳۹۵	۱۵۶۲۰	۸۸۷	۳۴۴۷	۱۸۲۴۹	۱۹۹۵۴
کرمان	۱۴۲۶۲	۱۵۵	۱۲۴۰	۱۵۴۳۱	۲۶۶	۱۸۸۷	۱۵۶۵۷	۱۷۵۸۳
خراسان رضوی	۱۱۶۶۹	۳۸۷	۹۷۱	۱۲۶۵۷	۴۶۵	۱۲۸۶	۱۳۰۲۷	۱۴۴۰۸
اصفهان	۷۶۷۶	۵۲۱	۲۶۵۲	۸۲۷۹	۵۵۵	۱۸۷۳	۱۰۸۴۹	۱۰۷۳۸
هرمزگان	۹۰۸۲	۸۰	۸۷۹	۹۹۳۱	۷۶	۸۷۸	۱۰۰۴۱	۱۰۸۸۵
سیستان و بلوچستان	۱۸۴۲۷	۱۴۴	۱۰۷۸	۲۰۲۱۵	۱۵۸	۱۵۶۸	۱۹۶۴۹	۲۱۹۴۱
کردستان	۸۳۰۴	۱۳۴	۱۰۶۴	۹۱۵۴	۷۷	۱۴۸۵	۹۵۰۱	۱۰۷۱۷
همدان	۴۴۵۸	۱۵۵	۸۵۴	۴۸۵۹	۲۱۸	۹۹۹	۵۴۶۶	۶۰۷۶
لرستان	۸۶۹۶	۱۴۷	۱۰۱۱	۹۵۷۱	۱۵۹	۱۱۷۵	۹۸۵۵	۱۰۹۰۵
ایلام	۴۵۴۱	۵۸	۹۱۲	۴۹۱۴	۵۶	۸۹۱	۵۵۱۱	۵۸۶۰
زنجان	۳۵۴۷	۸۳	۷۲۳	۳۸۳۰	۸۰	۸۲۵	۴۳۵۲	۴۷۴۵
چهارمحال و بختیاری	۳۴۵۹	۸۱	۱۳۶۳	۳۷۹۶	۱۰۶	۱۸۳۹	۴۹۰۳	۵۷۴۱
کهگیلویه و بویراحمد	۶۶۰۴	۴۸	۲۰۵۵	۷۰۸۹	۵۴	۲۱۹۲	۸۷۰۷	۹۳۳۶
سمنان	۲۷۱۷	۵۹	۱۰۴۰	۲۹۳۶	۶۶	۶۹۴	۳۸۱۶	۳۶۹۶
یزد	۳۸۲۹	۱۷۲	۸۱۳	۴۱۱۸	۲۷۲	۶۸۰	۴۸۱۴	۵۰۷۰
بوشهر	۷۸۶۶	۱۰۰	۶۹۳	۹۱۳۶	۵۶	۱۰۰۷	۸۶۵۹	۱۰۲۰۰
تهران	۶۰۳۴	۳۶۳۵	۲۱۱۳	۶۴۹۸	۳۵۴۴	۱۸۹۰	۱۱۷۸۲	۱۱۹۳۳
اردبیل	۴۲۱۹	۹۰	۷۶۰	۴۵۵۷	۱۳۵	۱۲۷۱	۵۰۶۹	۵۹۶۳
قم	۲۴۸۳	۱۸۲	۴۵۸	۲۶۶۵	۲۶۹	۱۸۷	۳۱۲۴	۳۱۲۱
قزوین	۳۱۲۰	۱۳۳	۷۹۸	۳۳۷۰	۱۲۴	۶۲۴	۴۰۵۰	۴۱۱۹
گلستان	۶۰۸۴	۱۱۸	۸۵۵	۶۶۸۴	۱۳۲	۹۶۳	۷۰۵۷	۷۷۷۹
خراسان شمالی	۴۸۶۶	۹۳	۵۲۰	۵۳۰۰	۱۴۱	۴۵۱	۵۴۸۰	۵۸۹۱
خراسان جنوبی	۵۳۰۵	۷۴	۵۶۲	۵۷۹۴	۸۶	۷۲۳	۵۹۴۱	۶۶۰۴
البرز	۳۶۱۲	۲۹۶	۳۳۳	۳۹۷۴	۳۳۹	۲۹۶	۴۲۴۱	۴۶۰۹

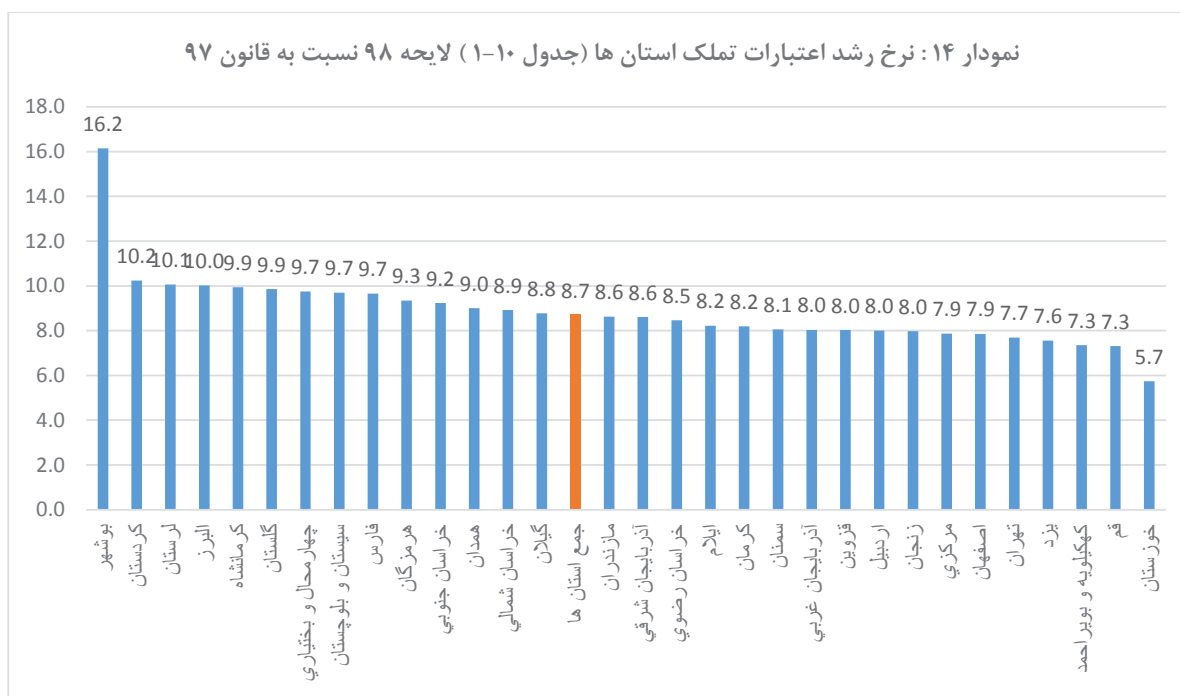
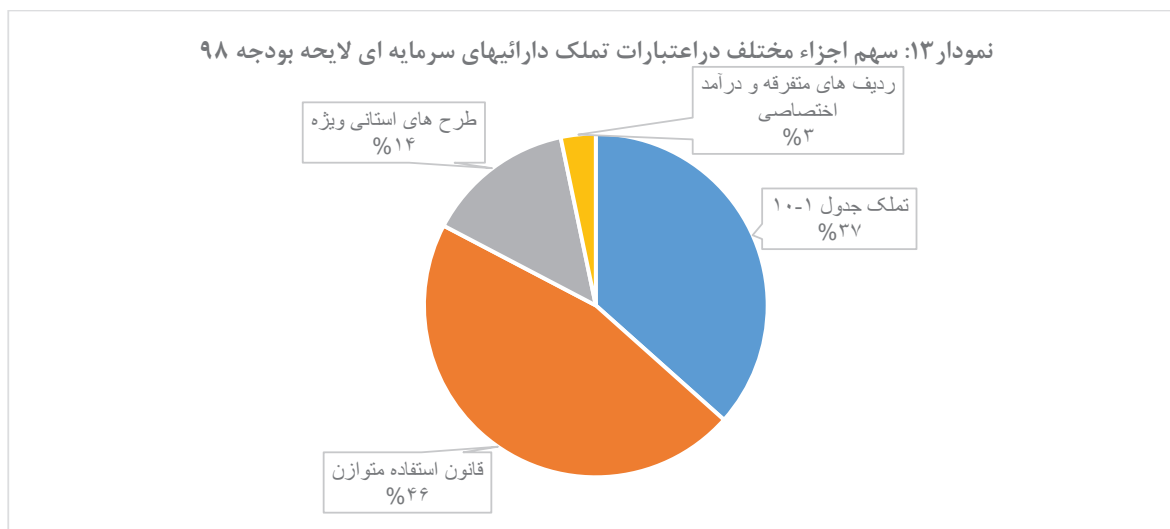


نمودار ۹: ساختار اعتبارات تملک داراییهای سرمایه‌ای استان‌ها در لایحه بودجه ۹۸

اعتبارات جدول ۱-۱۰ نیز ناشی از رشد اعتبارات این استان از محل ۳٪ درآمد حاصل از صادرات نفت خام و گاز طبیعی به میزان ۲۳,۷ درصد است که به دلیل رشد ۸,۳ درصدی اعتبارات این ردیف و افزایش سهم استان بوشهر به عنوان استان گاز خیز در تولید نفت خام و گاز طبیعی است. رشد ۱۷,۶ درصدی استان اردبیل به دلیل افزایش ۱۰۰ درصدی اعتبارات طرح‌های استانی پیوست (۱) لایحه ۹۸ و سهم ۲۱ درصدی اعتبارات این طرح‌ها در کل اعتبارات عمرانی این استان است. رشد ۱۷ درصدی اعتبارات استان چهارمحال و بختیاری نیز همانند استان اردبیل ناشی از رشد ۳۵ درصدی اعتبارات طرح‌های استانی پیوست (۱) لایحه و همچنین سهم ۳۲ درصدی اعتبار این طرح‌ها در اعتبارات این استان است.



سهم جدول ۱-۱۰ (به غیر از اعتبارات قانون استفاده متوازن) از این اعتبارات، ۳۷ درصد، اعتبارات قانون استفاده متوازن از امکانات کشور ۴۶ درصد، طرح‌های استانی ویژه ۱۴ درصد و اعتبارات عمرانی از محل ردیف‌های متفرقه استانی و درآمد اختصاصی ۳ درصد است. اعتبارات تملک استان‌ها مندرج در جدول ۱-۱۰ بالاترین شمولیت منطقه‌ای و عملیات و همچنین درصد تحقق - یا تخصیص - را داراست. همانطور که در نمودار ۹ آمده است، این اعتبارات دارای چهار بخش تملک استانی، ۳٪ نفت خام و گاز طبیعی و ۰,۲۷ درصد ارزش افزوده و اعتبارات قانون استفاده متوازن از امکانات کشور است. متوسط نرخ رشد استان‌ها در اعتبارات تملک استان‌ها در جدول ۱-۱۰ در لایحه ۹۸ نسبت به قانون ۹۷، ۸,۷ درصد است. دلیل نرخ رشد استان بوشهر توضیح داده شد. در خصوص استان کردستان به عنوان دومین استان، ۸,۲ درصد در ۳٪ نفت، ۴۲ درصد در ۰,۲۷ درصد ارزش افزوده و ۱۴,۷ درصد رشد در اعتبارات قانون استفاده متوازن داشته است. با توجه به سهم ۶۰ درصدی اعتبارات استفاده متوازن از امکانات از کل اعتبارات عمرانی این استان، برآیند رشد سه بخش مذکور در ساختار بودجه این استان موجب رشد ۱۶,۷ درصدی سرجمع اعتبارات این استان می‌شود.



۴-۳- اعتبارات هزینه‌ای

اعتبارات هزینه‌ای منابعی است که برای جبران خدمات کارکنان دولت، خرید خدمات و لوازم مصرف شدن در لایحه بودجه سنواتی منظور می‌شود. بررسی جدول شماره یک لایحه بودجه سال ۱۳۹۸ (خلاصه بودجه کل کشور) نشان می‌دهد منابع عمومی درآمدی کشور در سال ۹۸ نسبت به سال ۹۷، رشدی معادل ۵,۶ درصدی را نشان می‌دهد لذا افزایش قابل توجهی در اعتبارات سال آتی نخواهیم داشت. این مهم بیانگر این مطلب است که برای

اداره کردن بودجه کشور دو راه اساسی وجود دارد: اول اینکه منابع درآمدی کشور افزایش یابد و دوم اینکه هزینه‌های کشور کاهش یابد به نحوی که مخل اداره امور کشور نگردد. در خصوص مطلب اول باید اذعان داشت که افزایش منابع درآمدی کشور منوط به افزایش وصولی از ردیف‌های درآمدی فعلی و یا شناسایی پایه‌های درآمدی و مالیاتی جدید است. همانطور که در بند اول همین بخش از گزارش اشاره شد، اجرای نظام درآمد-هزینه که به وضوح در ماده ۲۶ قانون برنامه ششم توسعه به آن اشاره شده است، راهکار اصلی تنوع بخشی به درآمدهای دولت و کاهش وابستگی به درآمدهای نفتی در برنامه‌های توسعه و اسناد بالادستی است که یکی از اصول مورد تاکید در لایحه بودجه سال ۱۳۹۸ کل کشور نیز می‌باشد. در خصوص ضرورت استقرار نظام درآمد-هزینه در استان به منظور افزایش انگیزه وصول درآمدهای استانی به عنوان تأمین کننده بیش از ۵۰ درصد درآمدهای عمومی کشور در بخش چهارم این گزارش توضیح داده شده است.

ارتقاء بهره‌وری اعتبارات هزینه‌ای نقش اساسی در کاهش هزینه‌های دولت دارد، در لایحه بودجه ۹۸، اعتبارات هزینه‌ای حدود ۸۵ درصد از بودجه عمومی دولت را شامل می‌شود و هر گونه اقدامی که به ساماندهی این اعتبارات بپردازد، در کاهش هزینه‌ها مؤثر خواهد بود. متأسفانه رشد اعتبارات هزینه‌ای همواره با روندی صعودی بیش از رشد کل اعتبارات کشور موجب شده است که سهم این اعتبارات از کل بودجه عمومی دولت افزایش یابد. برخی از قوانین و ملاحظات سیاسی، به این افزایشات دامن می‌زند از جمله ابتدا استخدام‌های ناخواسته و خارج از برنامه که بعضاً بر اساس قوانین مصوب مجلس بر بدنه دولت تحمیل می‌شود و دوم افزایش ضرایب حقوق کارکنان - نظیر بند الف تبصره ۱۲ لایحه بودجه سال ۹۸- که به دلیل جبران اثر تورم در قدرت خرید کارکنان دولت رخ می‌دهد. باید ذکر کرد که طی سال‌های قبل بودجه‌ریزی سنتی موجب تشدید این پدیده و افزایش اعتبارات هزینه‌ای حداقل معادل تورم شده است. علاوه بر این عدم وجود شفافیت در اطلاعات شامل محصول و خدمات ارائه شده توسط دستگاه‌های اجرایی، قیمت تمام شده فعالیت‌ها و به ویژه تعداد پرسنل و چگونگی نحوه هزینه کرد است. یکی از راه‌های رهایی از این چالش که در کشورهای متعددی تجربه شده است استقرار بودجه ریزی بر مبنای عملکرد می‌باشد. در بند "پ" ماده (۷) قانون برنامه ششم توسعه، دولت موظف شده است که در قوانین بودجه سنواتی سالانه، اعتبارات ۲۰ درصد دستگاه‌های اجرایی را به صورت بودجه ریزی مبتنی بر عملکرد تنظیم نماید. بر این اساس می‌توان گفت، تغییر در نوع سیستم بودجه ریزی، تغییراتی همه جانبه در قوانین و مقررات و نوع حسابداری و حتی برنامه ریزی نیروی انسانی را به دنبال خواهد داشت و اعتبارات هزینه‌ای بر مبنای عملکرد و شاخص‌های کارایی و اثر بخش اختصاص یابد. همچنین منابع مالی مورد نیاز برنامه‌ها شناسایی و معیاری برای سنجش و کنترل نتیجه‌ها در مقایسه با برنامه‌ها بدست می‌آید و آن زمان هم مردم و همچنین قانون‌گذاران می‌توانند درباره عملکرد دولت قضاوت روشن و صحیح‌تری داشته باشند. در این خصوص اتفاقات مطلوبی نیز رخ داده است از جمله در تبصره ۲۰ قانون بودجه سال ۹۷ و تبصره ۲۰ لایحه بودجه سال ۹۸، کلیه دستگاه‌های اجرایی را به اجرا و استقرار کامل سیستم حسابداری قیمت تمام شده مکلف کرده است. به استناد بند ه تبصره فوق با اجرای کامل حسابداری تعهدی، مهلت تعهد و پرداخت اعتبارات هزینه‌ای و تملک دارایی‌های سرمایه‌ای، تا پایان همان سال خواهد بود.

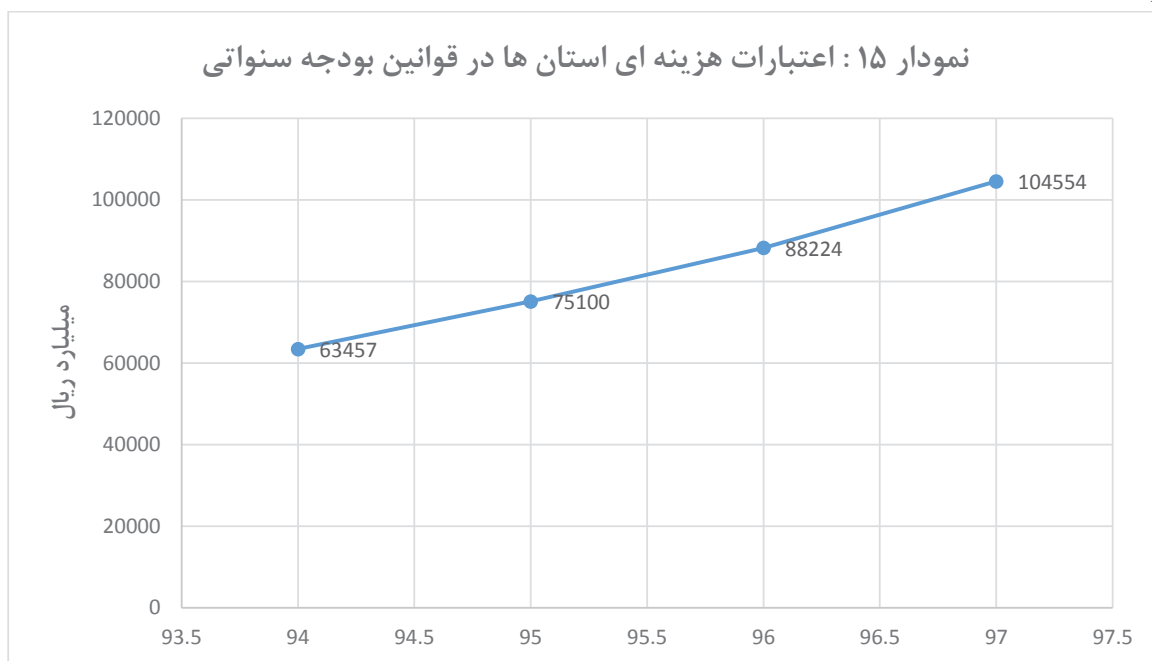
استان‌ها در این راستا پیشگام بوده‌اند و در سال ۱۳۹۷ موافقتنامه تمامی دستگاه‌های اجرایی مشمول اعتبارات هزینه‌ای استانها - ۲۴ دستگاه اجرایی - مطابق با اهداف تبصره ۲۰ قانون بودجه طراحی و ابلاغ گردید و در نتیجه حرکت به سمت بودجه‌ریزی مبتنی بر عملکرد آغاز گردید و گام‌های بلند محتوایی و شکلی برداشته شده است. در ادامه دستگاه‌های اجرایی نیز با واحدهای مجری - در حال حاضر شهرستان - اقدام به تهیه و تنظیم تفاهم نامه - ابلاغی توسط سازمان برنامه و بودجه کشور - نمودند. ضمناً دستگاه‌های اجرایی بر اساس ماده ۲۵ قانون برنامه ششم توسعه، مکلف به تأمین حداقل ده درصد از وظایف این ماده از طریق واگذاری و خرید خدمات می‌باشند. یکی از مهم‌ترین دلایل افزایش اعتبارات هزینه‌ای، تعداد نیروی انسانی در دستگاه‌های اجرایی است که می‌طلبد این مهم با حساسیت مضاعفی ساماندهی گردد. در راستای اصلاح نظام اداری، شفافیت و مبارزه با فساد، موضوع صرفه جویی در هزینه‌های عمومی کشور، در بند "الف" ماده ۲۸ قانون برنامه ششم دولت مکلف به کاهش حجم، اندازه و ساختار مجموع دستگاه‌های اجرایی حداقل به میزان ۱۵ درصد در طول برنامه (حداقل ۵ درصد در پایان سال دوم) از طریق واگذاری واحدهای عملیاتی، خرید خدمت و مشارکت با بخش غیردولتی، حذف واحدهای غیرضرور، کاهش سطح مدیریت، کاهش پست‌های سازمانی و ... شده است. بر این اساس و وفق اجرای بودجه ریزی بر مبنای عملکرد، دولت در جزء (۳) بند (ج) تبصره ۲۰، مکلف شده است که در صورتیکه واحدهای مجری بخشی از کارکنان خود را (حداکثر ۱۰ درصد) نسبت به انجام مأموریت‌های خود مازاد تشخیص دهد، می‌تواند به واحدهای دیگر همان دستگاه اجرایی یا دستگاه اجرایی دیگر اقدام نماید. ضمناً دستگاه اجرایی می‌تواند نسبت به کاهش تعداد کارکنان مازاد خود از طریق سازو کارهای قانونی، بازخرید و یا بازنشسته نمایند. لازم بذکر است دستگاه‌های اجرایی مجازند در راستای استقرار این نوع بودجه‌ریزی، ۵۰ درصد از محل صرفه جویی‌های حاصل از تفاضل بین قیمت تمام شده و هزینه‌های قطعی فعالیت به منظور ایجاد انگیزه به کارکنان و ۵۰ درصد مابقی را برای افزایش اعتبارات تملک دارایی‌های سرمایه‌ای هزینه نمایند.

یکی دیگر از مفاد قانونی که در لایحه بودجه سال ۱۳۹۸ و در راستای اجرای بند ۱۱۲ ماده ۱۱۲ قانون برنامه ششم لحاظ گردید، پرداخت فوق العاده بند (۱) ماده (۶۸) قانون مدیریت خدمات کشوری به کارکنان شاغل در مناطق عملیاتی است. این مناطق بر اساس اعلام ستاد کل نیروهای مسلح شامل بخش‌هایی از شش استان خوزستان، بوشهر، کرمانشاه، ایلام، آذربایجان غربی و کردستان می‌باشد.

با عنایت به موارد فوق ذکر این نکته الزامی است که در لایحه بودجه سال ۹۸، یکی از سیاست‌های ساماندهی نیروی انسانی و کارآمد و شایسته سالاری در دستگاه‌های اجرایی، سوق دادن دستگاه‌های اجرایی به سمت و سوی تأمین نیروی انسانی از طریق مفاد ۴۴ و ۴۵ قانون مدیریت خدمات کشوری بصورت رسمی و پیمانی بوده و جذب نیروها را به استناد تبصره ذیل ماده ۳۲ قانون مدیریت را به شرایط خاص و در حداقل ممکن موکول نموده است.

اعتبارات هزینه‌ای در قوانین بودجه

سقف اعتبارات هزینه‌ای استان‌ها در قانون بودجه سال ۹۶ بالغ بر ۸۸۲۲۴ میلیارد ریال بود که با استفاده از ظرفیت جزء (۲) بند (ط) ماده ۲۸ قانون تنظیم الحاق (۲) با رشد ۸,۸ درصدی به مبلغ ۹۶۰۰۰ میلیارد ریال افزایش یافت. اعتبارات هزینه‌ای دستگاه‌های اجرایی تابع نظام بودجه اعتبارات هزینه‌ای در سال ۹۷ با رشدی معادل ۱۸,۵ درصدی نسبت به مصوب قانون و ۸,۹ درصدی نسبت به عملکرد سال ۱۳۹۶ به مبلغ ۱۰۴۵۵۴ میلیارد ریال رسیده است.



اعتبارات هزینه‌ای استان‌ها در لایحه بودجه ۹۸

در لایحه بودجه ۹۸، مجموع اعتبارات هزینه‌ای دستگاه‌های اجرایی مشمول بودجه استانی با رشد ۲۱ درصدی نسبت به سال ۱۳۹۷ به مبلغ ۱۲۷۵۲۳ میلیارد ریال افزایش یافت. منابع مورد نیاز برای اجرای بند ۱۰ ماده ۶۸ قانون مدیریت خدمات کشوری، ادارات کل پزشکی قانونی استان‌ها به سرجمع اعتبارات استان‌ها اضافه گردید. برش استانی این اعتبارات در جدول ۵ ارائه نشان داده شده است. این اعتبارات برای جبران خدمات مجموعاً ۱۹۵۱۳۱ نفر در دستگاه‌های اجرایی تابع نظام بودجه هزینه‌ای استانی به صورت نیروهای رسمی، پیمانی، قراردادکار معین، طرحی و کارگری موقت و دائم در حال فعالیت هستند که سهم نیروهای رسمی و پیمانی ۷۴ درصد و سهم نیروهای غیر رسمی و غیر پیمانی ۱۶ درصد و سایر ۱۰ درصد می‌باشد.

برای تعیین برش استانی اعتبارات هزینه‌ای در لایحه سال ۱۳۹۸ از قواعد به کار گرفته شده است

الف - حقوق و مزایای مستمر

عملکرد حقوق و مزایای سال ۱۳۹۶ دستگاه‌های اجرایی به تفکیک استان از خزانه کشور اخذ و سپس حقوق بازنشستگان از عملکرد استان‌ها کسر و حقوق نیروهای استخدام جدید به آن اضافه گردید. پس از آن میزان درصد رشد تعیین شده دربخشنامه بودجه (۲۰ درصد رشد) اعمال و در نهایت با احتساب عیدی، حقوق دستگاه‌های اجرایی استانی محاسبه شد. ضمناً اعتبار لازم بابت فوق العاده موضوع بند ۱۰ ماده ۶۸ قانون مدیریت خدمات کشوری دستگاه‌های اجرایی پزشکی قانونی و پزشکان بهزیستی در لایحه بودجه سال ۱۳۹۸ منظور گردید. همچنین اعتبار لازم در لایحه بودجه سال ۱۳۹۸ کل کشور برای اجرای بند ۱۱۲ قانون برنامه ششم توسعه، موضوع تکلیف سازمان برنامه و بودجه کشور مبنی بر تأمین اعتبار برای اعمال سقف فوق العاده موضوع بند (۱) ماده (۶۸) قانون مدیریت خدمات کشوری برای کارکنان شاغل در مناطق عملیاتی دفاع مقدس پیش بینی شد. این مناطق بر اساس اعلام ستاد کل نیروهای مسلح شامل بخش‌هایی از شش استان خوزستان، بوشهر، کرمانشاه، ایلام، آذربایجان غربی و کردستان می‌باشد.

ب - سایر اعتبارات

هزینه‌هایی که عملکرد آن در ضریب یکسانی ضرب و برای کل دستگاه‌های اجرایی استانی منظور می‌گردد، شامل: افزایش‌ها نسبت به عملکرد سال ۱۳۹۶، برای سایر فصل اول با ۱۰ درصد رشد، سوخت، آب، برق و تلفن میانگین سه ساله قبل با ۴۰ درصد رشد، اجاره و کرایه با ۳۰ درصد رشد و سایر فصل هفتم با ۱۰ درصد رشد و کمک‌های بلاعوض بدون رشد. هزینه‌هایی که مقدار آن بایستی محاسبه گردد شامل:

مأموریت داخلی: برابر با ۲۰ روز در سال برای ۷۵ درصد کارکنان رسمی و پیمانی دستگاه‌های اجرایی استانی، اضافه کار: برای هر استان مبلغ ساعت محاسبه و بصورت سرانه لحاظ شد.

رفاهی‌ات: برای کارکنان رسمی پیمانی مبلغ سرانه

هزینه ایاب و ذهاب و هزینه غذا برای استان‌های مشمول (جمعیت شهری بالای ۵۰۰۰۰۰ نفر)

برای هرنفر نیروی قراردادی، یگان حفاظت، نیروهای وظیفه، نیروهای طرحی، سایر نیروهای استان نیز ۲۰ درصد رشد نسبت به سال ۹۷.

خرید مواد و لوازم مصرف شدنی، هزینه پذیرایی، سایر فصل دوم، تعمیر و نگهداری تجهیزات و وسایل اداری، چاپ و خرید نشریات و مطبوعات و تبلیغات و سایر هزینه‌های تشریفات، قضایی، ثبتی، بانکی، و ... بصورت سرانه پرسنل از ۱۳ میلیون ریال تا ۱۷ میلیون ریال برای یکسال برآورد و درج گردید.

برش استانی اعتبارات هزینه‌ای مانند کمک زیان شرکت‌های آبفا روستایی و ردیف بازارچه‌های مرزی در ردیف‌های متفرقه انتقالی در جدول ۱۰-۲ ماده واحده در سال ۹۸ درج شده و استان‌ها مجاز به کاهش ارقام مندرج در این جدول نیستند. همچنین در راستای تحقق بودجه ریزی مبتنی بر عملکرد، برش استانی درآمدهای اختصاصی ادارات آموزش و پرورش و سازمان مدیریت و برنامه ریزی استانها به تفکیک هزینه‌ای و تملک داراییهای سرمایه‌ای در جدول ۱۰-۳ منظور شده است.

جدول ۵: اعتبارات دستگاههای اجرایی مشمول اعتبارات هزینه‌ای استانها

میلیون ریال

لایحه ۹۸	قانون بودجه ۹۷	
۱۲۷۵۲۳۳۸۵	۱۰۶۱۹۵۲۰۲	جمع
۲۸۰۳۵۸۷	۲۳۸۵۷۹۷	استان مرکزی
۵۳۳۳۶۲۰	۴۴۹۴۴۷۹	استان گیلان
۶۸۷۱۹۹۶	۵۶۶۷۲۰۴	استان مازندران
۵۲۴۷۴۵۶	۴۲۹۶۳۸۲	استان آذربایجان شرقی
۴۹۱۶۴۴۲	۴۰۰۹۱۵۱	استان آذربایجان غربی
۴۴۸۴۰۰۱	۳۶۶۸۲۹۱	استان کرمانشاه
۶۷۷۸۱۸۶	۵۵۳۷۲۲۱	استان خوزستان
۷۴۰۴۷۴۵	۶۱۶۸۲۷۰	استان فارس
۵۷۱۹۱۵۹	۴۷۳۳۶۰۰	استان کرمان
۷۲۹۶۸۴۵	۶۰۲۵۷۳۹	استان خراسان رضوی
۶۳۸۷۰۰۷	۵۲۵۷۵۴۴	استان اصفهان
۳۴۴۶۱۱۰	۲۸۴۰۶۶۳	استان هرمزگان
۴۳۶۴۵۶۶	۳۶۶۵۳۶۳	استان سیستان و بلوچستان
۳۶۲۲۳۴۵	۲۹۸۴۶۰۲	استان کردستان
۳۳۴۱۴۲۸	۲۷۹۲۶۵۴	استان همدان
۳۷۶۴۳۶۳	۳۱۸۳۹۱۰	استان لرستان
۲۷۴۳۵۹۴	۲۲۵۴۱۴۹	استان ایلام
۲۴۵۸۸۱۸	۲۱۳۱۷۰۴	استان زنجان
۲۵۶۴۵۱۱	۲۱۳۷۵۰۳	استان چهارمحال و بختیاری
۲۶۲۶۲۸۴	۲۱۹۷۷۴۶	استان کهگیلویه و بویراحمد
۲۵۳۰۹۳۷	۲۱۹۶۷۹۶	استان سمنان
۲۷۹۳۶۴۵	۲۳۴۱۸۸۶	استان یزد
۳۰۰۸۴۱۸	۲۴۸۷۹۲۰	استان بوشهر
۸۰۷۲۴۶۶	۶۵۹۵۶۷۹	استان تهران
۳۰۲۱۳۶۱	۲۵۶۲۴۴۶	استان اردبیل
۱۸۳۵۸۴۶	۱۵۶۲۲۷۳	استان قم
۲۳۵۲۱۴۴	۲۰۲۹۰۲۴	استان قزوین
۴۰۶۸۲۰۱	۳۴۰۱۴۱۶	استان گلستان
۲۳۲۴۲۶۷	۲۰۰۹۹۲۲	استان خراسان شمالی
۲۸۰۵۱۴۷	۲۳۹۷۰۷۴	استان خراسان جنوبی
۲۵۳۵۸۹۰	۲۱۷۸۷۹۴	استان البرز

۵- جمع بندی

تمرکز زدایی و افزایش اختیارات مدیریت‌های استانی، همواره از رویکردهای برنامه‌های توسعه کشور به ویژه پس از برنامه سوم بوده است. این نگاه در لوایح بودجه سنواری توسط دولت مورد توجه قرار گرفته و مجلس نیز با تصویب و بعضاً گسترش دامنه این اختیارات و یا افزایش بودجه تملک دارائی‌های سرمایه‌ای استان‌ها - با نرخی رشدی بالاتر از نرخ رشد اعتبارات تملک دارائی‌های سرمایه‌ای کشور - بر آن صحنه گذاشته و آن را تقویت نموده است. از الزامات اثر بخشی این رویکرد برخوردار از نقشه راه یا به عبارت دیگر نگاه سیستمی و همه جانبه در تفویض اختیار و تمرکز زدایی است. شاید یکی از چالش‌های تمرکز زدایی - علی‌رغم استمرار این رویکرد به مدت دو دهه - خلاء وجود چنین نقشه راهی است و بعضاً برخی از اقدامات که در یک برنامه توسعه دارای موفقیت نسبی بوده در برنامه بعدی به فراموشی سپرده شده یا حتی اقداماتی در جهت معکوس آن انجام می‌شود. یکی از این موارد نظام درآمد- هزینه در برنامه سوم توسعه است که ضمن تشکیل برخی نهادهای استانی، بین تحقق درآمدهای استانی و مصارف استان‌ها ارتباط برقرار نمود. گرچه در برنامه‌های بعدی از این نظام نام برده شد، ولی ارزیابی جامعی از اثر بخشی آن وجود ندارد. در ماده ۲۶ قانون برنامه ششم توسعه نیز بر استقرار نظام درآمد - هزینه، تفکیک وظائف استانی از ملی و توزیع مازاد درآمدهای استانی مجدداً تاکید شده است. تغییرات مرتبط با استان‌ها در لایحه بودجه ۹۸ در سه گروه تبصره‌ها، سرجمع درآمدها و اعتبارات قابل بررسی است.

▪ تبصره‌ها

لایحه بودجه ۹۸ با هدف اجرایی نمودن احکام قانون برنامه ششم توسعه و همچنین حرکت به سمت افزایش اختیارات شورای برنامه ریزی و توسعه، حاوی ۱۱ موضوع استانی است که از نظر تعداد ۲ مورد بیش از قانون بودجه ۹۷ در بردارنده مضامین استانی است. ۶ مورد از آن از قانون بودجه ۹۷ ابقاء شده و ۵ مورد آن جدید است:

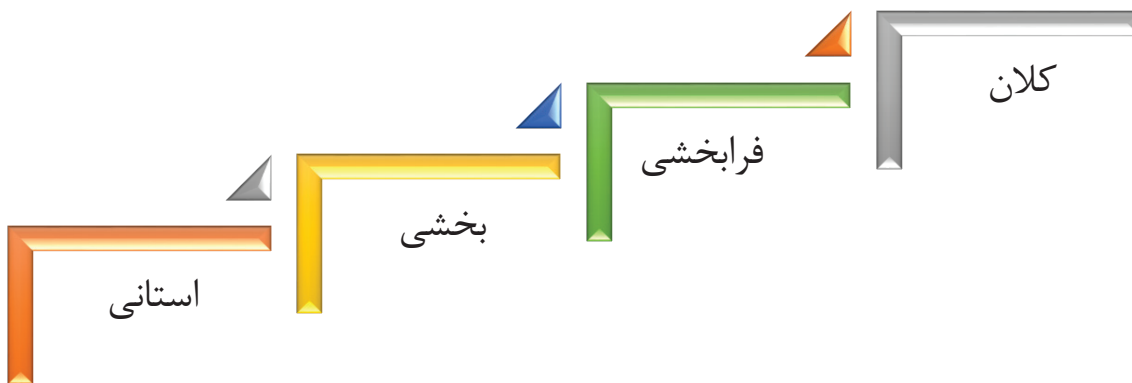
- در بند "ح" تبصره ۶ سیاست گذاری برای منابع حاصل از مالیات بر ارزش افزوده موضوع بند "ب" ماده ۶ قانون برنامه ششم توسعه به شورای برنامه ریزی و توسعه استان واگذار شده است.
- اختیار حذف سه دهک درآمدی بالا و هزینه نمودن در راستای ریشه کنی فقر مطلق و اتمام پروژه‌های نیمه تمام در جزء ۱ بند الف تبصره ۱۴ به شورای برنامه ریزی و توسعه استان محول گردید.
- بر اساس جزء ۵ تبصره "الف" تبصره ۱۸، ۱۰ درصد از منابع مالیات بر ارزش افزوده دهیارها به طرح‌های اشتغال زای روستایی اختصاص می‌یابد.
- همچنین به منظور توسعه مشارکت عمومی به منظور اتمام پروژه‌های نیمه تمام در بند یک تبصره ۱۹، ۱۰ درصد از اعتبارات تملک دارائیهای سرمایه‌ای لایحه ۹۸ از جمله اعتبارات استانی به یارانه سود تسهیلات متقاضیان این طرح‌ها تعلق می‌گیرد.
- در جزء ۵ همین تبصره، استان‌ها مجازند تا سقف ۱۰ درصد اعتبارات نسبت به تعریف پروژه جدید اقدام نمایند و بیش از آن صرفاً از طریق روش مشارکت عمومی - خصوصی مجاز شده است.

▪ درآمدها

- بودجه ۹۸، سهم ردیف‌های استانی به ۵۵ درصد افزایش یافته است.
- درآمدهای عمومی متشکل از دو بخش درآمدهای مالیاتی و سایر درآمدها می‌باشد. درآمدهای عمومی استان‌ها در این لایحه با ۱۸,۶ درصد رشد به ۱۱۵۰ هزار میلیارد ریال رسیده، که نرخ رشد ردیف‌های استانی مالیاتی ۱۹,۶ درصد و نرخ رشد سایر ۸,۴ درصد است.
 - برای توزیع درآمدهای استانی بین استان‌ها در لایحه سال ۹۸، از شاخص درآمد عمومی به تولید ناخالص استان و نرخ رشد عملکرد سال‌های ۹۰ الی ۹۶ استفاده گردید.
- **اعتبارات تملک داراییهای سرمایه‌ای و هزینه‌ای**
- اعتبارات تملک داراییهای سرمایه‌ای استانی از دو بخش اعتبارات تملک استان و اعتبارات قانون استفاده متوازن تشکیل شده است.
- سرجمع اعتبارات تملک استان در جدول ۱-۱۰ ماده واحده لایحه بودجه ۹۸، نسبت به سال قبل ۸,۷ درصد رشد دارد. رشد اعتبارات این جدول بدون اعتبارات قانون استفاده متوازن، نسبت به سال قبل ۱,۹ درصد می‌باشد.
 - علاوه بر اعتبارات جدول ۱-۱۰ از سال ۹۷، اعتبارات عمرانی از محل ردیف‌های متفرقه و درآمدهای اختصاصی که در جداول ۲-۱۰ و ۳-۱۰ ماده واحد نمایش داده می‌شود و طرح‌های استانی تملک داراییهای سرمایه‌ای پیوست شماره (۱) نیز در استان مبادله می‌شوند، در لایحه بودجه ۹۸ با ۸,۹ درصد رشد به حدود ۳۱۱ هزار میلیارد ریال رسیده است.
- بند "پ" ماده ۷ قانون برنامه ششم توسعه دولت را ملزم به استقرار سالانه ۲۰٪ بودجه ریزی می‌تنی بر عملکرد در دستگاه‌های اجرایی نموده است. با توجه به اینکه برخی قوانین جاری کشور با قانون مذکور سازگاری ندارد، تبصره ۲۰ قانون بودجه سال ۹۷ به آن پرداخته است.
- استان‌ها در استقرار بودجه ریزی مبتنی بر عملکرد گام بلندی برداشته‌اند و در سال ۹۶، برای دستگاه‌های اجرایی تابع نظام بودجه هزینه‌ای استانی، قیمت تمام شده فعالیت‌ها محاسبه در اقدامی هماهنگ محاسبه گردید و انعقاد تفاهم نامه با واحد مجری در دو استان به صورت پایلوت به انجام رسید.
 - اعتبارات هزینه‌ای استان‌ها در لایحه بودجه ۹۸، نسبت به سال قبل رشد ۲۲ درصدی داشته و از ۱۰۶ هزار میلیارد ریال به ۱۲۷ هزار میلیارد ریال رسیده است.

پیوست: چارچوب تدوین مجموعه گزارش‌های تحلیلی

(۱) گزارش‌های تحلیلی بودجه (در سطوح مختلف)



(۲) ملاحظات در تدوین گزارشات سطح کلان

✓ تحلیل‌ها در طی سال‌های ۱۳۹۵ لغایت ۱۳۹۸ و در ابعاد مختلف موضوع مورد بررسی صورت می‌گیرد.

✓ تحلیل آثار و پیامدهای اجرایی در این ارتباط نیز باید مورد توجه قرار گیرد.

✓ شاخص‌های مورد نظر به صورت مقایسه‌ای ارائه گردد.

(۳) فهرست برخی عناوین پیشنهادی در سطح کلان

۱. تحلیلی بر متغیرهای کلان اقتصاد در بودجه سال ۹۸ (تورم، اشتغال، تولید، بیکاری، سرمایه‌گذاری و رشد اقتصاد)

۲. بررسی مقایسه‌ای احکام قانونی بودجه سال‌های ۹۶ لغایت ۹۸

۳. بررسی کلان بودجه از جنبه منابع بودجه بر حسب اجزاء آن، مهم‌ترین دستگاه‌های اجرایی تأمین منابع مالی - نوع درآمدها

۴. بررسی و تحلیل کلان بودجه از جنبه مصارف بودجه

توزیع اعتبارات هزینه‌ای بین فصول - امور - دستگاه‌های اجرایی مهم

توزیع اعتبارات تملک دارایی سرمایه‌ای (بر حسب امور - فصل و سهم هر یک - رشد سالیانه و ...)

۵. بررسی مقایسه‌ای و انطباق احکام بودجه با قانون برنامه ششم، احکام دائمی و ...
۶. بررسی عملکرد اوراق خزانه- مشارکت و سایر اوراق و ...
احکام قانونی مربوط در سال‌های ۹۴ لغایت ۹۸
حجم منابع پیش‌بینی شده بر حسب هر یک از اوراق در سال‌های ۹۴ تا ۹۸
مهم‌ترین موارد اختصاص اوراق به طرح‌ها- پروژه‌ها و فعالیت‌های جاری
حجم تعهدات ایجاد شده و سال‌های بازپرداخت اوراق در بودجه
آثار و پیامدهای مثبت و منفی اختصاص اوراق
۷. بررسی وضعیت منابع و مصارف هدفمندی یارانه‌ها در طی سال‌های ۹۴ لغایت ۹۸
۸. تحلیلی بر متغیرهای کلان اقتصاد در بودجه سال ۹۸ (تورم، اشتغال، تولید، بیکاری، سرمایه‌گذاری و رشد اقتصادی)
۹. بررسی مقایسه‌ای احکام قانونی بودجه سال‌های ۹۶ لغایت ۹۸
۱۰. بررسی کلان بودجه از جنبه منابع بودجه بر حسب اجزاء آن، مهم‌ترین دستگاه‌های اجرایی تأمین منابع مالی- نوع درآمدها
۱۱. بررسی و تحلیل کلان بودجه از جنبه مصارف بودجه
۱۲. توزیع اعتبارات هزینه‌ای بین فصول - امور - دستگاه‌های اجرایی مهم)
۱۳. توزیع اعتبارات تملک دارایی سرمایه‌ای (بر حسب امور- فصل و سهم هر یک- رشد سالیانه و ...)
۱۴. توزیع اعتبارات تملک دارایی مالی (بر حسب دستگاه‌های اجرایی، موضوع و ...)

۴) موضوعات پیشنهادی در سطح فرابخشی و خاص

۱. بررسی تحلیلی از توسعه فناوری و اقتصاد دانش بنیان در بودجه ۹۸
۲. تحلیل آثار و پیامدهای اجرایی در زمینه محیط زیست و منابع آب در بودجه ۹۸
۳. بررسی وضعیت حاشیه‌نشینی و کاهش آسیب‌های اجتماعی و اقدامات اجرایی آن در بودجه ۹۸
۴. توسعه مناطق جغرافیایی خاص در بودجه سال‌های ۹۷ و ۹۸
۵. بررسی توسعه روستایی در بودجه ۹۸ (تمهیدات و اقدامات پیش‌بینی شده)
۶. تحلیلی بر وضع صندوق‌های بازنشستگی و شرایط آن‌ها در بودجه ۹۸ (چالش‌ها و اقدامات)
۷. طرح‌ها و پروژه‌های اقتصاد مقاومتی در بودجه سال ۹۸

۵) ساختار تحلیلی کلی بودجه بخش ... در بودجه سال ۱۳۹۸

۱. مقدمه
۲. وضعیت بخش در اسناد قانونی

- دوازدهم- بخشنامه بودجه ۹۸
۴. چالش‌های اساسی، تنگناها و مشکلات در بخش
 ۵. راهکارهای خروج از تنگناها و مشکلات بخش
 ۶. تبصره‌های بودجه مربوط به بخش
 ۷. تولید کالا و خدمات در بخش
 - تحلیل مهم‌ترین متغیرهای اقتصادی یا اجتماعی بخش
 - شاخص‌های عملکردی بخش
 ۸. مصرف کالاها و خدمات
 ۹. تحلیل حجم سرمایه‌گذاری‌ها در بخش (اعتبارات تملک دارایی سرمایه‌ای - سایر منابع داخلی و خارجی برحسب نوع)
 ۱۰. تحلیل اعتبارات هزینه‌ای بخش (برحسب برنامه- دستگاه اجرایی و...) - ردیف‌های متفرقه
 ۱۱. تحلیل شاخص‌های مالی بخش (رشد سالیانه- سهم برنامه‌ها- سهم فصل از امور بودجه عمومی دولت و...)
 ۱۲. تحلیل اعتبارات تملک دارایی مالی بخش
 ۱۳. تحلیل وضعیت درآمدهای دستگاه‌ها و نوع درآمدهای مختلف در بخش
 ۱۴. تحلیل وضع بخش در مقایسه با کشورهای منتخب و شاخص‌های بین‌المللی
 ۱۵. نقش بخش خصوصی در فعالیت‌های بخش
 ۱۶. واگذاری تولید و خدمات بخش به بخش غیردولتی
 ۱۷. اولویت‌های اقدامات و عملیات در بخش

۶) جداول ضمیمه تحلیل بخشی

۱. جدول مقایسه‌ای تبصره‌های بودجه با برنامه ششم، احکام دائمی در بخش ...
۲. متغیرهای کمی و شاخص‌های عملکردی در بخش ...
۳. برآورد درآمدها برحسب موضوع و دستگاه‌های بخش
۴. برآورد اعتبارات هزینه‌ای و تملک دارایی سرمایه‌ای و مالی بخش
۵. شاخص‌های مالی بخش
۶. جدول حجم عملیات و فعالیت‌های واگذاری به بخش خصوصی
۷. فعالیت‌های بخش خصوصی در بخش ...
۸. جدول مقایسه متغیرهای کمی بخش با کشورهای منتخب

۷) نکات مهم در تحلیل کلی بخش‌ها

۱. کلیه متغیرها و شاخص‌ها به صورت مقایسه‌ای در طی سال‌های ۱۳۹۵ تا ۱۳۹۸ ارائه شود
۲. وضع متغیرها و شاخص‌های بخش با چند کشور هم‌پایه و منتخب مقایسه گردد

رئیس جمهور محترم تطبیق داده شود

۴. تحلیل آثار و پیامدهای اجرای سیاست‌ها و تحقق اهداف کمی در هر بخش ضروری است.

۸) بررسی طرح‌ها و پروژه‌های ذیل فصول در هر بخش

۱. مقدمه
۲. احکام و تبصره‌های بودجه ۹۷ در زمینه طرح‌های عمرانی بخش
۳. مهم‌ترین تنگناها و مشکلات اجرایی طرح‌ها و پروژه‌های بخش
۴. راهکارهای خروج از تنگناها در زمینه طرح‌ها و پروژه‌های بخش در بودجه ۹۷
۵. اولویت‌ها در طرح‌ها و پروژه‌های بخش
۶. تعداد طرح‌ها و پروژه‌ها برحسب برنامه در دستگاه‌های اجرایی بخش
۷. حجم زیربنای در دست اجرا در طرح‌ها و پروژه‌ها برحسب برنامه در دستگاه‌های اجرایی بخش
۸. نحوه تأمین مالی طرح‌ها و پروژه‌های بخش
۹. تحلیل اعتبارات تملک دارایی سرمایه‌ای طرح‌ها و پروژه‌ها برحسب برنامه - دستگاه‌های اجرایی بخش
۱۰. تحلیلی بر شاخص‌های مالی تملک دارایی سرمایه‌ای (سهم برنامه‌ها از فصل - از امور - بودجه عمومی دولت - توزیع اعتبارات بین دستگاه‌های اجرایی و بین برنامه‌های آن و...)
۱۱. واگذاری طرح‌ها و پروژه‌های ذیل فصل در سال ۹۸ و سال‌های قبل
۱۲. طرح‌ها و پروژه‌هایی که در سال ۱۳۹۸ به بهره‌برداری خواهد رسید.

نکات مهم:

۱. مقایسه‌ها در طی سال‌های ۹۵ لغایت ۹۸ انجام شود
۲. جداول متناسب با هریک از سرفصل‌های موضوعی بالا و نوع طرح‌ها و پروژه‌ها در ذیل فصول در بخش تهیه و تکمیل گردد

۹) چهار چوب گزارش سطح استانی

۱. مقدمه
۲. احکام قانونی برنامه ششم، احکام دائمی، تبصره‌های بودجه ۹۸ در زمینه منابع و مصارف بودجه استانی
۳. بررسی و تحلیل مقایسه‌ای منابع و مصارف استانی و توزیع آن بین استان‌های کشور در سال‌های ۹۵ لغایت ۹۸
۴. بررسی و تحلیل وضع منابع تعادل‌های منطقه‌ای (اختصاص منابع نفت به مناطق محروم و ...) در سال‌های ۹۵ تا ۹۸

لغایت ۹۸

۶. توسعه مناطق مکران در بودجه سال‌های ۹۶ لغایت ۹۸.

ملاحظات:

تحلیل‌ها در طی سال‌های ۱۳۹۵ لغایت ۱۳۹۸ و در ابعاد مختلف موضوع مورد بررسی صورت می‌گیرد.

تحلیل آثار و پیامدهای اجرایی در این ارتباط نیز باید مورد توجه قرار گیرد.

(۱۰) فرایند تدوین و انتشار گزارش‌های تحلیلی بودجه

۱. انتخاب موضوع و تدقیق شرح خدمات
۲. تدوین و تحویل ویرایش مقدماتی گزارش به مرکز
۳. ارسال گزارش برای ناظران منتخب
۴. تدوین ویرایش نهایی گزارش و تحویل به مرکز
۵. آماده‌سازی برای انتشار (با حفظ حقوق مالکیت معنوی مولفان)

(۱۱) چارچوب ارائه پیشنهاد تدوین گزارش

نام و نام خانوادگی	
معاونت	
امور	
سمت	
شماره پرسنلی	
شماره تماس داخلی	
شماره تلفن همراه	
آدرس پست الکترونیک	
فهرست همکاران	
عنوان گزارش پیشنهادی	
فهرست مطالب گزارش	

فهرست مشاوران و داوران مجموعه مطالعات

مشاوران علمی
محمدجواد محسنی نیا - مجتبی خالصی
داوران (به ترتیب حروف الفبا)
حسین آرامی، حمید امانی همدانی، افشین برمکی، حمید پوراصغری، فرزاد پوراصغر، حبیب جباری، هادی جعفری نژاد، علی حیدر نوری، مژگان خانلو، محمدرضا رستمی، اکبر رحمانی قهروری، سعید طاهری، احمد کفاشی، غلامرضا گرائی نژاد، امینه محمودزاده، سید علی مدنی زاده، سیدهادی نادمی، علیرضا نعمتی

فهرست مجموعه دو جلدی

عنوان

پیشگفتار

فصل اول: حوزه کلان

بررسی ویژگی‌های بند الف تبصره ۱۸ لایحه بودجه سال ۱۳۹۸ کل کشور
اوراق مالی اسلامی در لایحه بودجه سال ۱۳۹۸
برنامه ریزی برای انتشار اوراق بدهی با استفاده از الگوی تحلیل پایداری بدهی (DSA) با استفاده از مدل DSA
بررسی انطباق لایحه بودجه سال ۱۳۹۸ با سیاست‌های کلی اقتصاد مقاومتی
تحلیلی بر تحولات رشد اقتصادی و چشم انداز آن با تاکید بر لایحه بودجه ۱۳۹۸
بررسی و تحلیل بخش تجارت خارجی طی سال‌های اخیر و پیش‌بینی صادرات، واردات و حقوق ورودی در سال‌های ۱۳۹۷ و ۱۳۹۸

تحلیل نقش و کارکرد صندوق توسعه ملی در لایحه بودجه سال ۱۳۹۸
وضعیت اعتبارات تملک دارایی‌های سرمایه‌ای در لایحه بودجه سال ۱۳۹۸
مصارف عمومی در لایحه بودجه سال ۱۳۹۸
تحلیلی بر بودجه شرکت‌های دولتی، بانک‌ها و مؤسسات انتفاعی وابسته به دولت بر مبنای ارزیابی لایحه بودجه سال ۱۳۹۸

فصل دوم: حوزه فرابخشی

حوزه فناوری در لایحه بودجه سال ۱۳۹۸
امور محیط زیست در لایحه بودجه سال ۱۳۹۸

فصل سوم: حوزه بخشی

بخش آموزش و پرورش عمومی در لایحه بودجه سال ۱۳۹۸
بخش سلامت در لایحه بودجه ۱۳۹۸
بخش آموزش فنی و حرفه‌ای در لایحه بودجه سال ۱۳۹۸
تحلیل بودجه امور فرهنگ، گردشگری و ورزش در لایحه بودجه سال ۱۳۹۸ کل کشور
بررسی بودجه پژوهش، فناوری و اقتصاد دانش بنیان بر مبنای ارزیابی لایحه بودجه سال ۱۳۹۸
بودجه بخش انرژی در لایحه بودجه سال ۱۳۹۸
گزارش تحلیلی بخش ارتباطات و فناوری اطلاعات بر مبنای ارزیابی لایحه بودجه سال ۱۳۹۸
تحلیل بخش صنعت و معدن با تاکید بر لایحه بودجه سال ۱۳۹۸ کل کشور
بودجه بخش بازرگانی در لایحه بودجه سال ۱۳۹۸

فصل چهارم: حوزه استانی

تحلیل استان‌ها در لایحه بودجه ۱۳۹۸
پیوست
چارچوب تدوین مجموعه گزارش‌های تحلیلی
فهرست مشاوران و داوران مجموعه مطالعات
فهرست مجموعه دو جلدی

